Expositio dñi Egidij Romani in Artem ueterem: videlicet In vniuersalibus: Predicamentis: Postpredicamẽtis: Sex principiis ⁊ Periermenias.

Ioãnes Campagna Pedemontanus: Artium doctor: Magnifico iuueni Marcoantonio Contareno Caroli filio. S.D.

GLoriæ nomen nec deos recusasse Plato testatur Marceantoni Magnifice: quũ ignauos uel plurimum sentiat eos: qui nullam subsequẽtis tẽporis curam habeant: quiue nihil curent: quæ sit de ipsis futura opinio: contra uero probatissimos esse dixit: qui in futuris sæculis bene de se loquentes homines audiant: quod etiã quottidiana lectio nobis testatum reliquit: quũ tot summoꝝ uiroꝝ laudes obici soleãt: qui tm̃ elaborãdo enixi sunt: ut aliqd ad posteros relinquãt: a qbus & laus & uita celebret᷑: In quo numero facile Aegidium Romanũ inter latinos recẽsebimus: modo scriptoꝝ copiam: & quidem grauissimam: quæ nobis assidue suggeritur: cõtemplemur: cuius doctrinam: summumq; ingenium: ae pene diuinum satis mirari nemo poterit: tanta peritiæ maiestas inde deprehẽditur: ut nõ tm̃ latinis & nostratibus expositoribus cõferri possit: sed mirabili rerum cognitione græcos oẽs iure merito equare uideatur: Hocq; præsertim: hæreditariũ opus attestatur: quod in ueterem Aristotelis logicam lucubratissime cõposuit. quod si quandoq; (quũ dabitur otium) examinaueris: autorem eum iudicabis: quem fundatissimum posteritas nũcupauit. Vidimus uniuersum opus: in quo dempsimus: quod scriptorum incuria fuerat deprauatum: quædam mãcha: ae negligentia sublata apposuimus: Multa quoq; ordinauimus: in quo legendo meum studium explere nõ poteram. Quod cum laudatissimũ sit: ne laudes ulla ex parte deesse possint/tuo nomini dicaui: cuius opera ac doctrina: summisq; uirtutibus illustretur: teq; autore tutius sibi & honos: & laus merita decernat᷑. Satisfecero præterea incredibili desiderio: ut quum de me tanto tẽpore benemeritus sis (quod omnes uel plane norunt) hoc labore pro te meo: intelligas ꝙ nulla unq̃ tuorum erga me meritorũ delebit obliuio: & quod nullo unq̃ tẽpore satisfieri poterit: id uelim existimes in animo nobis adeo fixum esse: ut tãdiu me tibi debere intelligã: quãdiu uitæ pars ulla superesse poterit. Vale. Ioãnemq; tuum (quod facis) foueas: ac suscipias plurimum rogo.

Ioãnes Petrus Feretrius Rhauẽnas pro Cãpagna suo ad. M.A. Cõtarenum.

Aegide fulgenti egreditur rutilantior astris
Aegidius: seruans cum grauitate fidem.
Cor acuit: mentem: ingenium sale: latee gubernat:
Præsens philosophis est medicina bonis.
Hic hic non desunt: Academia quæq; remordet.
Hic Stagyritei Chromata Aristotelis:
Campagnæ officio debent tua sæcula Marce:
Debent & genio posteriora sacro.
Producent tetricæ longissima stamina uitæ:
Liber & a stygiis fluctibus unus erit:
Leniet implicitas studiorum pectore curas:
Sedulus angusto calle docebit iter.
Sic uiues felix animi ambitione remota:
Suauia cælicolis ocia tutus ages.

¶EXPOSITIO DOMINI EGIDII ROMANI SVPER ARTEM VETEREM.

Sicut dicit Philosophus in primo de aia. Intellect⁹ noster priuat⁹ est quolibet intelligibili in actu: sed est in potētia passiua ad intelligēduz q̄̄libet intelligibile. Et hoc pōt sic declarari. Nam intellect⁹ nr̄ per īdifferētiam se habet ad q̄libet intelligibile: ⁊ neutruz sibi determinat. Quare: q̄ qua rōne vnum determinat: eadez rōne oīa alia: qd̄ est impossibile. Patet ergo q̄ intellect⁹ priuat̄ quolibet intelligibili actu. sed lz priuet̄ actu. est tn̄ in potētia passiua ad intelligēdū q̄libet intelligibile: ut patet per ipsum Phm̄ 3° de aia. dicētem: q̄ aia in prima sui creatione est tanq̄ tabula rasa: in qua nihil est depictuz. Un̄ sicut tabula rasa depingit: ⁊ est in potētia ad recipiēdam qualibet picturam: ita intellect⁹ nr̄ est in potētia passiua ad intelligēdum q̄libet intelligibile: ⁊ sic est prima ꝓpositio declarata.

Nō expōne dm⁹ q̄ intellect⁹ priuet a quolibet intelligibili actu.

¶ Nō accipio aliam ꝓpositionē datam ab eodem 3° de aia dicētem: q̄ frustra est potētia: nisi reducat̄ ad actum. ¶ Tertio accipio aliā ꝓpositionem s. q̄ potētia passiua nō uadit de se ad actum. Istud dicit phs. 9. meta^{ce}. ubi dicit: q̄ materia est pricipiū trāsmutationis ab alio: videlicet ab agēte. Silr̄ patet per phm̄ p̄ methcoroꝝ. ubi dicit q̄ terra ⁊ vnūquodq̄ elemētoꝝ est in potētia ad formam alteri⁹ elemēti: que potētia nō reducit̄ ad actū nisi in v̄tute corpis celestis agētis trāsmutationem in istis corpib⁹ inferiorib⁹. Et sic patet q̄ potētia passiua de se nō uadit ad actum.

Ista ꝓpō q̄ frustra dat̄ doc. in fine secūdi perꝯ meniaꝝ.

¶ Nō arguo ex istis ꝓpositōib⁹ declaratis. Intellect⁹ nr̄ est in potētia ad intelligēdum quodlibet intelligibile: ut dicit prima ꝓpositio. sed frustra est potētia que non reducit̄ ad actum: ut dicit scd̄a ꝓpositio: ideo oportet q̄ reducat̄ ad actū: sed per se nō pōt reduci (ut dicit tertia ꝓpositio.) ergo est dare aliqd̄ agēs quo mediāte ista potentia reducat̄ ad actū. Istud autē agēs est Deus gl'iosissim⁹ ⁊ sublimis: qui est act⁹ purus: cui non est admixtū aliqd̄ nō purum: ⁊ q̄ ipse sit illud quo mediāte intellect⁹ sit actu itelligēs: patet. Nā itellect⁹ nr̄ itelligit per phātasmata: ut patet 3° de aia. Phātasma aūt app̄hēdit̄ per sensum cōem: ⁊ sensus cois p̄ sensum particularē: sensus p̄ticularis per res extra multiplicātes suas spēs usq̄ ad sensus. Et iō cū esse ipsarum rerū depēdeat ab ipso Deo tanq̄ a primo ⁊ principali p̄ncipio: per qd̄ oīa sunt ꝓducta: ab eodem poterūt intelligi ⁊ cognosci: qd̄ patet per phm̄ 2° meta^{ce}. dicētem sicut se hēt res ad ee: ita ad intelligi ⁊ cognosci. Et iō cū ipsa p̄ma causa sic illud quo mediāte intellect⁹ fit actu intelligēs: ad ipsuz in meo principio recurrere dignū duxi: ut ipse per suaz bonitatem: ineffabileq̄ pietatē ⁊ infinitā potētiaz meo adsit principio: ⁊ ꝓcessum dirigat in medio: ⁊ ad finem īcepti op̄is laudabiliter me p̄ducat. Nam sicut dicitur 9° meta^{ce} ipse est quo oīa indigēt: ipse tamē nullo idiget. Un̄ dicit Plato in Thimeo: Si in paruis ⁊ minimis dei auxilio indigem⁹: multoforti⁹ in magnis ⁊ arduis: cui⁹ auxiliū inuocem⁹. Ipse eni est causa oīum nō causata: dux sapiētissim⁹ incōprehēsibilis ⁊ eternus: qui oīa ex nihilo creauit. q: in eius enarratione deficiūt oēs lingue (ut dicit Auctor de causis) ideo de ei⁹ laudib⁹ timēs deficere supsedeo quo ad pn̄s.

Deus est quo oia indigeat: ⁊ nullo idiget.

¶ Uiso ergo q̄ prīa causa sit illud quo mediāte intellect⁹ nr̄ fit actu intelligēs: mō de ipso fine per quem sciētia est appetibilis aliqd videamus. ¶ Est enim vn⁹ finis principalis. s. perfectio intellect⁹ tam speculatiui q̄ practici. Speculatiui per sciētias speculatiuas. Practici per morales. ¶ Sūt aūt alij fines itermedij in acq̄sitione sciētie qui sunt tres s. euitatio seruitutis: adeptio dn̄atiōis: ⁊ acq̄sitio dilectionis dei. De primis duob⁹ dicit Phs in politicis q̄ hoīes intellectu vigētes: sunt alioꝝ nālr̄ domini ⁊ rectores. hoīes aūt robusti corpe ⁊ itellectu deficiētes alioꝝ dicunt̄ nālr̄ esse serui. Un̄ dicit ēt Ptholome⁹ in cētilogo: q̄ aīa sapiēs dn̄abit̄ astris. De 3° dicit Phs in 10° ethicoꝝ q̄ hoīes bn̄ dispositi per intellectum sunt deo amatissimi. isti tres sunt fines intermedij. Sed finis (ut dictū est) principalis est p̄fectio intellect⁹. Un̄ sicut dicit Phs. 16° de aialibus. hō qui est aial regni ⁊ honoris cupidus in prima sui creatiōe: duplici est opp̄ssus imp̄fectione. s. a parte aie: ⁊ quātum ad hāc p̄ficit̄ sciētijs liberalib⁹. ⁊ a parte corpis: ⁊ quātuz ad hāc p̄ficit̄ per sciētias mechanicas. Et sicut isti sunt fines per quos est ipsa sciētia appetibilis: ita per oppositum sunt quedaz nos retrahētia ab introitu sciētie. Et impedimenta sunt principalr̄ tria.

Fines itermedij in acquisitione sciētie.

¶ Primum est inordinat⁹ appetitus mūdanoꝝ. Un̄ hoīes qui delectant̄ mūdanis sordib⁹ excecati: istam p̄fectionē acq̄rere nequeunt. Un̄ legit̄ de Socrate q̄ ꝓiecit merces in mare ne appetit⁹ inordinat⁹ mūdanoꝝ impediret acq̄sitionem hui⁹ p̄fectiōis. Un̄ Arist. sup cētiloquiū Ptholomei inq̄t. Propter solicitudinē mūdanoꝝ retrahit̄ aia a multoꝝ futuroꝝ cognitiōe.

Tria potissimum que nos a sciētia remouent.

¶ Secūdum retrahēs est fm̄ Auerroim: qui dicit q̄ hoīes studētes in disciplinis phie credunt̄ eē melāchonici ⁊ phātastici ab hoīb⁹ prātum. Et tales dicūtur inimici artis: de q̄b⁹ dī in 10° ethicoꝝ. q̄ ars nō hēt inimicum nisi ignorātem. Et ideo qn̄ sic cōtēnunt̄: istam p̄fectionē despiciūt. Sed cōtra istos inuehit̄ cōmētator Auerrois dicēs Ue uobis brutales hoīes: qui cōputati estis in numero bestiarū seruiētes fuitute reciproca. Exceptis q̄busdā viris uenerādis: qui phie studio adheserūt.

Secūdm.

¶ Tertium retrahēs est difficultas sciētie. nam ipsi oē illud: qd̄ est difficile impossibile reputāt: qd̄ est falsuz. Et ideo timētes q̄ nō possint p̄ficere hoc dimittūt.

Tertium.

¶ His visis ad aliqualē sciētie cognitionem accedamus. ¶ Primo est sciēdum (ut dicit Boetius in cōmēto sup libro p̄dicamētoꝝ) q̄ vnūq̄dq̄ incōpletū duplici via cognoscit̄. s. diffinitiua ⁊ diuisiua. Et ideo cum phia sit q̄dam incōpletū pōt cognosci hac duplici via. s. diffinitiua ⁊ diuisiua. Primo ergo de ei⁹ diffinitionib⁹ aliqd videam⁹. ¶ Diffinitiones aūt eius queda sunt ponentes altera noia: que nō sunt ꝓprie diffinitiones: sed dicunt̄ ethimologie: quedā alie sunt diffinitiōes. ¶ Sed nota q̄ diffinitio aliqn̄ dat̄ sub noie sciētie: aliqn̄ sub noie sapiētie: aliqn̄ sub nomie phie: aliqn̄ sub noie facultatis: aliqn̄ noie methodi: ⁊ aliqn̄ sub nomie artis: aliquādo sub noie doctrine: aliqn̄ sub noie discipline. Sub noie phie ergo describit̄ sic: Phia est amor sapiētie: dicta a philos: quod est amor: ⁊ sophia sapiētia: quasi amor sapiētie. Aliter sic: Phia est amor corrigēde mētis. Aliter sic diffinit̄ ab Isidoro: Phia est diuinarum. humanarūq̄ rerū certa cognitio cū studio fm̄ ordinē bn̄ viuēdi cōiuncta. Aliter diffinitur ab Isaac: Phia est assimilatio hoīs in bonis operibus creatori. Sub nomine sapiētie sic describit̄ ab

Diffinitio philosophie sub multis noīb⁹ dari potest.

Alano in libro de plantis nature. Sapiētia (inquit)
sup oēm possessionē preeminet. Et est generosa pos
sessio: que sparsa colligit: elōgata reuertit: publica-
ta suscipit incremētum: per quā nobilis thesaurus
sapiētie penetrabilib⁹ mētis innascit affectus eterne
delectationis acgrit. Hec est per quam mēs auertit
a tenebris oculos cordis z animi. Hec est paradisus
aie. Hec cōuertit hoiem terrenū in celestem. Hec con
uertit hoiem in deum deifice mutationis auctorita-
te: sub noie sciētie sic describit: Scientia est nobilis
possessio animi: que distributa per partes suscipit i-
cremētum: z auaruz dedignata possessorē: z si publi
cetur cito labit. Sub noie artis sic diffinit a Tullio:
Ars est collectio multoꝝ ad vnuz finē tēdentiū. Ma
gistraliter sic diffinit: Ars est finitum cōpēdium rō-
nis insigne miraculū: imꝓuisum nature cōsiliū: quā
si per se cōsideres: minimā inuenies quātitatem. Si
vō ad subiecta applices: maximā repies potestatē.
Aliter sic: Sciā est arbor arduissima: cui⁹ radix ama-
rissima: cuius fruct⁹ dulcissim⁹. Et siqs radicis ama-
ritudinē abhorruerit: fruct⁹ dulcedinē nō gustabit.
Sub noie facultatis sic describit: Tu es sciētia: que
reddis hoiem habilē ad aliqd capiēdum. Sub no-
mine doctrine sic describit: Doctrina est sermo ab
ore doctoris ꝓgrediēs in aīo auditoris similē habi
tum derelinquēs. Sub noie discipline sic describit:
Disciplina est quidā habit⁹ ex doctrina docētis de-
relictus in aīo adiscētis uel audiētis. Sub noie me-
thodi sic describit: Methodus est via seu semita re
cta: obliquitates aliarū viarū deuitans. Iste diffōnes
sufficiāt. ¶ Nūc ad diuisionē ipsius phie accedam⁹
sumēdo ipsaz coīter pro quacūqz sciētia. Et dicam⁹
ꝙ sciētiaruz quedā sunt utiles z necessarie: z quedā
inutiles z ꝓhibite: z iste inutiles sunt ꝓhibite: que
magice dicūtur. ¶ Magice sciētie qnqz sunt spēs. s.
Mantica: z Mathesis: Sortilegiū: Prestigiū: z Ma
leficium. ¶ Item magice: que est sciētia diuinatiua:
qnqz sunt spēs. s. Pyromantia: Aerimomātia: Ydro
mātia: Geomātia: Negromātia. Pyromātia est sciē-
tia: que facta est cuz diuinatione ex motu ignis: uel
in cādelabro ut appeāt imagines: per qs ꝓnostica-
mur de morte futura alicui⁹: dicta a pyr: qd ē ignis:
z mācos: qd ē diuinatio: qsi diuinatio facta in igne.
¶ Aerimomātia est diuinatio facta in corꝑib⁹ tersis
z politis: ut in imaginib⁹ uel in ere: uel in ipso aere:
dicta ab aere: z mācos: qd est diuinatio: quasi diuina
tio facta in aere. Ydromantia est diuinatio facta ex
cursu z motu aquarū: dicta ab ydor: qd est aqua: z
mācos diuinatio: quasi diuinatio facta in aqua. Ge
omātia est diuinatio facta in terra: dicta a geos: qd
est terra: z mancos diuinatio: quasi diuinatio facta
in terra. Nigromātia est diuinatio facta per inuoca-
tionem demonū: dicta a nigros: qd est mors: z mā-
cos diuinatio: quasi diuinatio facta per mortuos.
¶ Mathesis: penultima ꝓducta: quatuor sūt spēs.
s. Horaspitium est diuinatio facta per inspectionem
horarum z tēpoꝝ: dicta ab hora z spectio: qd non
est in usu. Araspitium est diuinatio facta per inspe-
ctionē araꝝ post imolationē factā idolis: z dicitur
ab ara are: z spectio: qd non est in usu. Auguriū est
diuinatio facta in garritu auium: dicta ab aue z gar
rio garris. Auspitium est diuinatio facta in uolatu
auium a dextris uel a sinistris: ante uel retro. Sortile
gium est de numero principaliū artium magicaruz:
que fit per vba: z per sortes: aut per collectionē ossiuz
mortuoꝝ: z huius cōsilium: que multipl'r a uetulis
exercētur. Quarta est prestigiū. s. ligatio humanorū
sensuum: z exercētur ab hystrionib⁹: qui faciūt de fe
stuca appere trabē: z de palea ꝙ sit serpens. Dicitur
prestigiū a pre z strigo: uel extinguo. Maleficiuz est
(ut dicūt quidā) ꝓut iste uetule sciūt ligare aliquem
ne possit cū muliere actionē carnalē ꝑficere. ¶ Sciē
tia aūt que utilis est z necessaria diuiditur in mecha
nicam z liberalē. Mechanica est ad defectuz corꝑis
sbleuādū: dicta a mechor aris: qd est adultero adul
teras: qz adultera z vilis est respectu liberalis. Et hu
ius sunt septem species. s. lanificium: agricultura: ar-
matura: nauigatio: uenatio: medicina: z tetoria. La-
nificium cōtinet omnia genera. s. texēdi: cōsuendi: re
torquēdi. Uel lanificium est ad expellēdum frigus.
Agricultura de agris colēdis. Armatura de armis
faciēdis ad fugiēdum lesiones corporis. Talis ha-
bet duas species. s. architectonicaz: z fabrilē. Archi
tectonica diuidit in cemētariam z carpētariam. Pri-
ma ad cemētarios ꝑtinet. Secūda ad carpētarios.
Fabrilis diuiditur in malleatoriaz z in exclusoriā.
Prima est que ferēdo massam in formā extēdit. Se
cūda est que fundendo massam in formam redigit.
Nauigatio est ad expellēdaz inopiam vnius patrie:
z copiam alterius. Uenatio est ad querēdum edulia
diuersa. Medicina: ꝓut est chyrugia: est ad curāduz
infirmos per vulnera. Tetoria est ad tedium remo-
uēdum. ¶ Modo ad liberalē accedamus. Dicit aūt
liberalis: qz liberat hoiem a curis: uel qz liberorum
filij cōsueuerūt adiscere. Et diuidit in speculatiuā z
practicā. Per practicā intelligitur intellect⁹ practic⁹:
z ista ꝑncipaliter dicit moralis sciētia: que est de bo-
no tanqz de sbiecto: z bonū est triplex. s. monosticū.
Iconomicum z politicum. Monosticū dicitur a mo
nos qd est vnū: z ycos: qd est sciētia: quasi sciētia de
regimine vnius: z hec traditur in libro ethicorum.
Yconomica dicitur ab yconomo: qd est dispensare:
qz est de regimie sumptius z sue familie. Politica di-
citur de regimine plurium: que ꝑtinet ad principes:
dicta a polis: qd est pluralitas: z icos scietia. Et hec
traditur in libro politicorum. Speculatiua autē di-
uiditur in principalem z adminiculatiuā. Principa-
lis est illa: que est de rebus. Adminiculatiua dicitur
quasi adiuuās illam realem scientiā sicut sermocina-
les. Ista autez pricipalis que est de rebus diuidit in
tres. s. in naturalez: metaphysicā: z mathematicā: nā
res possunt cōsiderari ꝓut sunt separate a motu z a
materia fm intellectuz z fm rem: z sic est metaphysi
ca: aut ꝓut sunt subiecte motui z materie z sic est na-
turalis: uel prout sunt separate fm intellectum: z non
fm rem z sic est mathematica. Metaphysica dicit a
meta qd est trās z physis natura quasi transcendēs
naturam. z diuidit in. 14. libros quos habes in meta
physica. Mathematica autem est scientia de quātita-
te: z ideo potest esse de quātitate cōtinua uel discreta
Si cōtinua aut de mobili aut īmobili. Si de mobili
sic est astronomia: uel astrologia: qz astra z celuz mo
bilia sunt. Si de īmobili sic est geometria: qz terra est
immobilis: lz aliqua pars terre per accidēs moueat.
Si de quantitate discreta sic est nūs. Nam numerus
potest considerari in se z absolute: z sic est arismetri-
ca: uel ꝓut refertur ad sonum z sic est musica. Natura
lis que est de reb⁹ subiectis motui z materie diuidit
in plures libros principales: nam si consideret ut est
de corpore mobili non cōtracto ad aliquā māmateriam sed
ut mobile est sic est liber physicoꝝ. Si autez sit de cor
pore mobili contracto ad aliquā materiam: aut con

trahiť ad corp⁹ mobile ad formã: uľ ad situm. Si ad situm sic est liber de celo ⁊ mundo. Nam celum non mouetur uel mutať ad formam sed ad ubi .i. ad locũ .s. ab oriente in occidẽs. Si ad formam: aut ad formã corporis animati uel inanimati: si inaiati aut ad formam corporis simplicis uľ corporis mixti: si simplicis est liber de generatione ⁊ corruptione: ubi determinať de generatione ⁊ corruptione elemẽtorũ que sunt corpora simplicia: si autem ad formaȝ corporis mixti sic est liber metheororuȝ in quo determinať de hu⁹ impressionibus .i. de grandine ⁊ pluuia ⁊ cõsimilibus. Si autem contrahatur ad formã corporis animati aut anima intellectiua: aut sensitiua: aut uegetatiua. Si anima itellectiua sic est liber de anima: sed si ad formam corporis animati: anima sensitiua: sic est liber de animalibus: si anima uegetatiua sic est liber de plantis uel de ꝓprietatib⁹ anime itellectiue uel sensitiue: uľ uegetatiue. Si intellectiue: sic est liber de memoria ⁊ reminiscentia: si de ꝓprietatibus anime sensitiue: sic est liber de sensu ⁊ sensato: ⁊ de somno ⁊ uigilia. Si de ꝓprietatib⁹ anime uegetatiue: sic est liber de morte ⁊ vita: ⁊ omnes alij libri sunt de bene esse.

Logice diuisio. ¶ Adminiculatiua autem diuidiť in tres partes .s. in grãmaticã logicã ⁊ rhetoricam. Logica in qua subiectũ est sillogism⁹: sic diuidiť aut est de sillogismo aut de partibus ei⁹: si de partibus aut ꝓpinquis aut remotis. si de remotis sic est liber predicamentoruȝ: in quo determinať de termino qui est pars remota ipsius sillogismi. Si de parte propinqua sic est liber periermenias: in quo determinatur de enunciatione. Si autem de sillogismo hoc erit aut de sillogismo in communi non contracto ad aliquaȝ materiam: ⁊ sic est liber priorum: aut contracto ad aliquam materiã ⁊ hoc dupliciter. q: aut contrahitur ad materiam necessariam: ⁊ sic est liber posteriorum: aut ad materiaȝ ꝓbabilem: ⁊ hoc dupliciter: q: aut ad ꝓbabilem simpliciter: ⁊ sic est liber topicorum: aut ad probabilem apparenter: ⁊ sic est liber elencorum: omnes alij libri sunt de bene esse. Grammatica autem aliomodo diuiditur ⁊ a Donato ⁊ Prisciano: nã Priscianus diuidit eam penes subiectuȝ ⁊ partes subiecti: Donatus vero

Grammatice diuisio. diuidit eam sm passiões. Unde sm priscianũ in quatuor partes diuiditur .s. in orthographiã: prosodiaȝ: ethimologiã: ⁊ diasinthicã. Orthographia dicitur ab orthos qd̓ est rectuȝ ⁊ graphia scriptura quasi recta scriptura: ⁊ tradiť a prisciano in maiori uolumine. Prosodia est de cantu qui est accẽtus syllabe: ⁊ dicitur a pro qd̓ est ad ⁊ odus qd̓ est cant⁹: ⁊ determinať a Prisciano in de accẽtu. Ethimologia est de dictione ⁊ accentibus ei⁹ dicta ab ethimon qd̓ est uerum ⁊ logos sermo. ⁊ determinatur in maiori. Diasinthica dicit de cõstructione ⁊ determinať in minori uolumine. Scd̓z Donatũ grãmatica diuiditur in tres partes .s. in permissiuã preceptiuam: ⁊ ꝓhibitiuã. Preceptiua est que cõsistit in regulis ⁊ in preceptis ⁊ determinať a donato in maiori ⁊ minori editiõe. Permissiua est de figuris. ⁊ ꝓhibitiua de solecismo ⁊ barbarismo ⁊ determinatur in barbarismo ab ipso Donato rhetoricã cum non sit presentis speculationis omittamus Et sufficiant que dicta sunt in isto principio ⁊c.

¶ Incipiunt ysagoge Porphyrij ad Predicamenta Aristotelis.

Cum sit necessariũ Chrysaori: ⁊ ad eaȝ que est apud Aristotelem ꝑdicamẽtoꝝ doctrinaȝ nosse: qd sit genus: qd differẽtia: qd spẽs: qd ꝓpriuȝ: ⁊ qd accidẽs: ⁊ ad diffinitionũ assignationẽ: ⁊ oĩno ad ea: que in diuisione: uel in demonstratione sunt.

Iste liber ut visum est in diuisione logice nõ est de eẽntia logice sed de bñ esse: est enim adminiculatiuus ad librũ ꝑdicamentoꝝ Aristotelis (ut iste auctor in principio dicit.) Nã

Cã efficiẽns hui⁹ libri. Chrysaorius discipulus Porphyrij nõ poterat itelligere librũ predicamẽtoꝝ Aristotelis: ⁊ rogauit magistrũ suũ Porphyriũ ut ipse faceret aliquã introductionẽ ad librum predictũ. ipse motus ꝑcibus sui discipuli ꝯdidit hũc librũ: ⁊ in hoc patet causa efficiẽs hui⁹ libri.

Subm̃ libri. Causa mãlis uel subiectũ qd̓ idẽ est: est uniuersale .s. ista q̃nque vniuẽsia genus spẽs ⁊c. sicut proponit in ꝑncipio.

Cã formalis Causa formalis (sicut i alijs libris) est duplex .s. forma tractatus ⁊ forma tractandi. Forma tractatus est diuisio libri. forma tractãdi idem est qd̓ modus agẽdi. Et hic est q̃ntuplex .s. diffinitiuus: diuisiuus: ꝓbatiuus: improbatiuus: ⁊ exẽploꝝ positiuus: ⁊ iste nõ est necessarius ꝓpter sciẽtiam sed propter adiscẽtem.

Cã finalis Causa finalis est siľr duplex .s. finis intra: ⁊ finis extra. Finis intra est cognitio huius libri ⁊ ꝑdicamẽtoruȝ Aristotelis. Finis extra est triplex .s. remotus: remotior: ⁊ remotissimus: remotus est cognitio logice: remotior est cognitio phie: remotissim⁹ est btitudo aie. ¶ Itẽ hec scia subalternať parti phie .s. rõnali.

Titulus libri ¶ Itẽ titlus hui⁹ libri [Incipit ysagoge Porphyrij ad cathegorias Aristotelis.] Ysagoge .i. introductiones ad cathegorias .i. ad ꝑdicamẽta. His visis ad diuisionẽ libri accedamus. Diuidiť aũt in ptes duas .s. in ꝓhemiũ: ⁊ tractatũ. Scd̓a ibi [Videť autem.] Prima in tres. Primo enim ponit intẽtionẽ suã cum mõ ꝓcedẽdi. Scd̓o abijcit quedã a suo ꝑncipali intẽto. Tertio addit quedã nouũ modũ ꝓcedẽdi. Secũda ibi [mox de gñib⁹.] Tertia ibi [Illud vo.] Prima hẽt duas. Primo ponit intẽtionẽ suã cum utilitate. 2⁰ addit modũ ꝓcedẽdi. Scd̓a ibi [Utili istarũ rerum.] Prima hẽt duas. Primo dat intẽtionẽ ponendo utilitatẽ intẽtã. Scd̓o addit alias utilitates. 2ª ibi [Et ad diffõnũ.] Illa pe [utili istaꝝ.] hẽt duas ptes. ꝑ ponit modũ ꝓcedẽdi in gñali. 2ª in spẽali. 2ª ibi [altioribus qdẽ.] Illa ps mox hȝ duas ptes. ꝑ abijcit tres q̃ões a suo ꝑncipali intẽto. 2⁰ dat cãm abiectionis. 2ª ibi [altissimũ enim.] hec est diuisio lectionis.

Ad primã partẽ sic ꝓcedit alloquẽdo discipulũ suũ Chrysaoriũ. O Chrysaoricũ sit necessariũ .i. utile. Nã necessariũ dicit vnomõ sine quo res eẽ nõ põt: ut aial nõ põt eẽ sine ⁊ ĩ nẽto sine quo res eẽ nõ põt: Aliomõ dicit necessariũ sine quo res nõ põt bñ esse: ut uestes sunt necessarie homini: q: sine ipsis nõ põt bñ eẽ: ⁊ hoc ultimomõ accipit necciũ hic in lr̃a: sit necessariũ nosse .i. nouisse qd genus: qd spẽs: ad illaȝ doctrinã ꝑdicamẽtoꝝ que est apud Aristotelẽ tanq̃ apud cãm efficientẽ: ⁊ posuit Aristo. ad differentiam aliorũ qui etiã fecerunt ꝑdicamenta ut ...: ⁊ siľr nosse ꝑdicta ad assignationẽ diffinitionũ ⁊ ad illa q̃

sũt vtilia in diuisiõe ꝛ demõstratiõe. ¶ Nũc vidẽdũ est qualiter est necessariũ illa cognoscere ad librũ pdicamẽtoꝝ: nam pdicamẽtũ est ordinatio pdicabiliũ. ordinaꝫ enim ibi genus supius: ꝛ spẽs inferius: ꝛ differẽtie a latere: ꝛ ita opꝫ cognoscere ista tria. ꝛ qꝛ nõ ordinanꝫ nisi ꝓprie differẽtie: ideo oportuit scire qd ꝓpriũ: ꝛ qꝛ in pdicamẽto substãtie accidẽs poni nõ debet: ideo opꝫ scire qd accñs. Siſr in diffõne opꝫ illa scire. nam spẽs diffiniꝫ: ideo opꝫ scire qd spẽs. ꝛ diffiniꝫ per genus ꝛ differẽtias: ideo opꝫ hoc scire: ꝛ solũ per ꝓprias differẽtias: ideo opꝫ scire qd ꝓpriũ: ꝛ qꝛ accñs nõ debet poni in diffõne: ideo opꝫ scire qd accñs. Siſr in diuisione opꝫ hoc scire. nã ut vult Boetius genus diuidiꝫ in spẽs. ꝛ hoc per differẽtias ꝛ ita opꝫ ista tria scire ꝛ nõ nisi per ꝓprias differentias: ideo opꝫ scire qd ꝓpriũ. ꝛ qꝛ sub a nõ diuidiꝫ in accñs: ideo opꝫ scire qd accidẽs. Siſr hic in demonstratione ista sunt necessario sciẽda: nã id qd demõstraꝫ est ꝓpriũ: ꝛ demõstraꝫ de sbcto. i. de specie: ut hẽre tres de triãgulo: ꝛ ideo opꝫ scire qd ꝓpriũ: quid spẽs: ꝛ demonstraꝫ per mediũ qd est diffinitio: ꝛ illa daꝫ per genus ꝛ differẽtiã: ꝛ qꝛ nõ demõstraꝫ accñs cõe sed ꝓpriũ: ideo opꝫ scire quid accidens.

¶ Utili istarũ rerũ speculatiõe cõpẽdiosam tibi traditionẽ faciẽs tẽtabo breuiter: uelut itroductiõis mõ: ea que ab antiqs dicta sũt aggredi. Altiorib⁹ qdem questionib⁹ abstinens: simpliciores vo mediocriter coniectans.

¶ Hic ponit modus ꝓcedẽdi speculationis istarũ rerũ. i. gra istarũ utilitatũ: ego [faciẽs cõpẽdiosam traditionẽ.] i. breuẽ [tibi.] i. ad utilitatẽ tuã: illa que sũt dicta ab antiqs [tẽtabo] nũc mõstrare. [mõ itroductorio] ꝛ statim ponit magis in spali moduꝫ ꝓcedendi dicẽs: ꝙ abstinebit se ab altiorib⁹ qõnib⁹ [cõiectãs] i. determinãs simpliciores [mediocriter.] i. nõ multũ alto mõ nec etiã multũ grosso mõ: ꝛ ita facit hic auctor tria: posuit enim intẽtionẽ suam ꝛ ꝑ hoc reddit auditores dociles: ꝛ postea posuit utilitatẽ: ꝛ ꝑ hoc reddit eos attẽtos: postea modũ ꝓcedẽdi: ꝛ in hoc reddit eos beniuolos.

¶ Mox de gñib⁹ ꝛ spẽb⁹: illud qdẽ siue subsistãt: siue in solis nudis intellectib⁹ posita sint: siue subsistẽtia corpalia sint: an icorpalia: ꝛ utꝝ sepata a sensibilib⁹: an in ipsis sensibilib⁹ posita: ꝛ circa cõsistẽtia dicere recusabo. Altissimũ est enĩ hi⁹ negociũ: ꝛ maioris egẽs inqsitiõis.

¶ Hic abijcit tres qõnes a suo pncipali intẽto dicẽs: ꝙ ipe recusabit dicere. i. nõ dicet: Utrũ vniuslia sup sint existentia. i. existentia in re. uel sint posita in solis nudis ꝛ puris itellectib⁹: ꝛ uocaꝫ itellectus solus cui nihil corñdet a pte extra: ut intellect⁹ chimere uocaꝫ itellect⁹ nudus qui est denudat⁹ ab omni phãtasmate: ut intellectus humanus in sua pma creatione uocaꝫ intellectus purus. ut intellect⁹ angelicus uel diuinus. Siſr dicit ꝙ recusabit dicere: Utrũ ista sint corporalia uel incorpalia: ꝛ recusabit dicere: utrũ sint in singularib⁹ uel extra singularia: ut Plato posuit: ꝛ ẽt recusabit quedã dicere circa aliqsdã qõnes: qrũ solutio depẽdet a solutione istarũ questionũ. ꝛ dat cãm quare dimittit has qõnes: nam huius negociũ est altissimũ. i. determinare pdictas qõnes: qꝛ est egens maioris inqsitionis ꝙ pncipale ꝓpositum sicut est iste liber introductorius.

¶ Illud vo quẽadmodũ de his ac de ꝓpositis antiq ꝓbabiliter tractauerũt: ꝛ hoꝝ maxime peripatetici: tibi nũc tẽtabo monstrare.

¶ Hic addũt quẽdã nouũ modũ ꝓcedẽdi dicẽs ꝙ ipe determinabit de his. s. vniuslibus: sicut antiq tractauerũt: ꝛ maxime sicut peripatetici. i. sequentes ueritatem. naꝫ quondã athenis tres erant secte. s. peripateticoꝝ: ꝛ huius secte fuit Aristo. cõfirmator: Epicureorum: ꝛ dicũ ab epi qd est supra ꝛ cus qsi supra arteꝫ i. supra bene comedere ꝛ bibere ponens felicitatem suam. Alia secta erat stoicorum: ꝛ dicũ a stoa porta: qꝛ quotidie in tali porta sedebant ꝛc̃.

Queritur de sbcto logice: Utꝝ sillogismus sit sbctũ in logica? ¶ Et arguiꝫ ꝙ nõ. Nam sicut se habet subiectũ ad scientiaꝫ: ita pars subiecti ad partẽ sciẽtie: sed in aliqua parte logice: ut in libro elenchorũ: nõ est subiectũ aliqua pars sillogismi: ergo nec tot⁹ sillogismus in tota logica. ¶ Secũdo arguiꝫ sic. Nihil est sbctũ totius ꝛ partis: sꝫ sillogismus est subiectũ in parte logice: ut in libro Priorũ: ergo sills nõ erit subiectũ in tota logica. ¶ Tertio subiectum debet esse incorruptibile ꝛ eternũ: sed sillogismus est corruptibilis cum sit in ꝓlatione. ergo sillogismus nõ erit subiectum in tota logica.

In oppositum arguiꝫ. Illud est subiectuꝫ in aliqua sciẽtia: cui attribuũtur oĩa determinata in illa sciẽtia: sed oĩa determinata in logica attribuuntur sillogismo. ergo. ¶ Ad hãc qõnem cõtradicũt qdã: ꝙ ens est subiectũ in tota logica: qꝛ de oĩb⁹ ibi pdicaꝫ determinatis. Alij dicũt ꝙ hic sit subiectũ actus rõnis: qui est triplex. s. simpliciũ apphẽsio: cõpositoꝝ intelligẽtia: intellectoꝝ collatio. Alij dicũt ꝙ modus sciẽdi ꝗ est siſr triplex. s. diffinitiuus: diuisiuus: ꝛ collectiu⁹. Sed dicẽdum ꝙ sills non differt ab istis ꝓut etiã poniꝫ subiectum: nam idẽ est ꝙ actus rõnis ꝛ ꝙ ens rõnis ꝛ vna pars modus sciẽdi sub quo alij ad minus cõprehẽdunꝫ mãliter. Nam in sillo ponunꝫ termini ꝗ diffiniunꝫ ꝛ etiã diuidunꝫ. Et ita dico ꝙ sills est subiectũ. ¶ Sed nota pro solutione pmi argumẽti ꝙ eadẽ est sciẽtia habitus ꝛ puatiõis: qꝛ puationes ꝑ habitus cognoscunꝫ. nam in pmo de aĩa dicit ꝙ rectuꝫ est index sui ꝛ obliq: per hoc patet. ergo. ¶ Ad argumẽtum pmum cum dicaꝫ sicut ꝛc̃. Cõcedo. ꝛ cum dicaꝫ ꝙ in libro elẽchoꝝ nõ est subiectũ aliqua pars sillogismi. ¶ Dicẽdũ ꝙ uerũ est: qꝛ ibi determinaꝫ de puatione silli. ¶ Ad scdm cũ dicũ: nihil est subiectũ totius ꝛc̃. Uerũ est eodẽ modo cõsideratũ: ut si sills cõsideretꝫ quãtum ad partes mãles ꝛ formales sic est subiectũ in tota logica. Si aũt quãtũ ad formaleꝫ tm̃: sic est subiectũ in libro prioꝝ. ¶ Ad tertiũ cuꝫ dicaꝫ subiectũ ꝛc̃. cõcedo. ꝛ cum dicũ sills est corruptibilis. Dico ꝙ nõ. nam in aĩa habet eẽ: ꝛ accidit sibi ꝙ in ꝓlatione corrumpatur ꝛc̃.

Queritur Utrũ vniuslia habeãt eẽ in aĩa uel in re extra? Et arguiꝫ ꝙ in re extra nam vniuslẽ est in illa natura que pdicaꝫ de pluribus sed res extra ẽ huiusmodi. ergo ꝛc̃. Scdo sic: vniuslẽ est in eo cui accidit intẽtio vniuslis. s. genus ꝛ spẽs: sꝫ iste intẽtiones accidũt reb⁹ ex͡t: ut vult Cõmẽtator: ꝗ.

In oppositũ arguiꝫ. Oẽ qd est in re extra est pticulare signatũ ꝑ mãm sed vniuslẽ nõ est pticulare. ergo nõ est in re extra. Secũdo sic: si vniuslẽ eẽt in re extra: sic hñ pdicarei ut diceret: sortes est vniuslẽ. sed hoc est falsuꝫ. ergo vniuslẽ nõ est in re extra. ¶ Dicẽdũ ad hãc qõnem ꝙ res de se nõ est vniuslis nisi in eo ꝙ intelligiꝫ. nam res de se ut natura humana nõ habet eẽ in aĩa: nec in re extra sꝫ nõ sit dare tertiũ esse qn sit in aĩa: uel in re extra: tñ

de se in nullo hoꝝ est: sicut hō de se neqꝫ est alb⁹: neqꝫ niger: neqꝫ medio colore coloratum: lꝫ nō sit dare hoiem q̄n sit albus uel niger uel medio colore colorat⁹. nūc aūt illa res fm esse vniuse nō est extra aiam: nam de rōne vniulis (ut vult phs. 7. metaᶜᵉ.) est ut sibi p̄sint duo. s. unitas ⁊ cōmunitas: in re aūt extra nihil est cōe. Prout aūt illa res ⁊ illa natura est in aia p suam spēm: adhuc pōt ɔsiderari dupl̄r. Uno mō put informat aiam ⁊ sic est res singularis. Alio mō put hēt eē in aia: ⁊ ulterius referi ad res extra: ⁊ sic est vniulis: etiā iste intētiones genus ⁊ spēs que sunt in aia ⁊ accidētia ppue sunt vniulia ⁊c. ℂ Ulterius nota fm phm. 5. metaᶜᵉ. q̄ quoddā dicit relatiuū: nō q̄ ipsum referaī ad aliud: sed q̄ aliqd refert ad ipsum ut intellectuale vniule. Nam res intellecta significata per ista noia homo: aial: pōt dici vniule: put est intellect⁹ abstractus. i. fm q̄ silitudo est apprehēsa ab aia refert ad rem cuius est silitudo: ⁊ illa talis res nō est in aia nisi sicut obiectū in potētia quam pficit: sed est in re extra. Et sic patet solutio ad argᵐ ⁊ ad qōnem: ⁊ q̄ vniule fm esse formale est in aia: fm esse mãle est extra aiam: ut dicaī vniule illud cuius est intellectus abstractus: ⁊ silitudo eius est apprehēsa ab aia ⁊c. ℂ Ad rōnes in oppositū. Ad primū cū dicit q̄ vniuersale est in illa natura que p̄dicat de plurib⁹. Dico q̄ uerū est secūdo mō acceptū pro illo cuius intellectus est abstractus: sed vniule put est intētio est in aia: ⁊ tale nō p̄dicat de rebus extra. ℂ Ad secūduz cum dicit: q̄ idem est in illa natura cui accidit intētio vniulis. s. genus ⁊ spēs. Dico q̄ uerū est: q̄ est ibi in illis ex qbus accipit: sed nō est ibi tanqꝫ in subiecto: sꝫ est in aia sicut obiectū in potētia: ut dictū est ⁊c.

Videt aūt neqꝫ genus: neqꝫ spēs simpliciter dici.

Superius Auctor posuit phemiū. hic ponit tractatū ⁊ diuidit in duas. Naꝫ p̄mo tractat de ipsis predicabilib⁹ absolute. scdo cōparate. 2ᵒ ibi [Coe qdē est oib⁹.] Pria diuidit in duas. Pmo determinat de p̄dicabilibus p̄dicātibus in qd. Scdo de his que p̄dicant in qle ibi [Differētia vo.] Pria iteruꝫ in duas. Primo pponit. Scdo psequit [Gen⁹ eni vi.] Hec scda pars habet duas. Primo determinat de genere. 2ᵒ de specie. Scda ibi [Spēs aūt dicit.] Prima in duas. Nam p̄mo ponit diuersas significationes generis: ut eligat illā de qua intēdit. 2ᵒ eligit ⁊ de illa psequit. 2ᵃ ibi [Tripl̄r igit.] Prima in duas. p̄mo ponit duas significationes generis nō intētas. 2ᵒ ponit tertiā que est intēta. 2ᵃ ibi [Aliter aūt.] Prima in duas iuxta tot significationes ipsius generis. 2ᵃ ibi [Dicit aūt ⁊ aliter.] Prima iterū in duas. primo ponit p̄maꝫ significationē. scdo eam declarat. 2ᵃ ibi [Scdm quā significationē.] Pars illa que dicit [Dicit aūt ⁊ alit.] in duas secatur. primo ponit significationeꝫ cum declaratione. 2ᵒ cōparat illā ad p̄mā: ibi [Hec aūt videt.] Prima in duas. p̄mo ponit significationem. 2ᵒ declarat ibi [Sic eniꝫ Orestem.] Illa pars [Hec aūt videt.] diuidit in duas. p̄mo cōparat scdam ad primam penes magis usitatā ⁊ cuius usitam modum. 2ᵒ penes p̄ncipia. 2ᵃ ibi [Et p̄us quidē.] Illa pars [aliter aūt.] diuidit in duas. Nam p̄mo ponit significationē intētam. 2ᵒ cōparat illam ad alia. 2ᵃ ibi [Ad hoꝝ fortasse.] ℂ Ad primā ptē sic pcedit dicēs q̄ nec gen⁹ nec species videt simpl̄r dici. i. vno mō dici: im̄o⁹ dicuntur pluribus modis. ℂ Et nota q̄ hoc uerbū [videtur] aliqñ est expssiuū apparētie: ut in libro elenchoꝝ di-

Aliqd. videri [illegible]

cit Arist. q̄ quedā res videnī aliter q̄ sint: ⁊ est aliqñ expssiuū silitudinis: ut in libro topicoꝝ dicit. p babile illud qd̄ videt oibus: ⁊ aliqñ est expssiuū ueritatis ⁊ ita sumit hic. ℂ Itē nota q̄ simpl̄r dicit duobus modis. Simpl̄r aliqñ tm̄ ualet sicut sine additō: ut in libro topicoꝝ simpl̄r. i. vniul̄r. Alio mō simpl̄r sumit. i. vno mō: ⁊ ita sumit hic. Et vide q̄ pposuit sic de genere ⁊ specie: q̄ ambo p̄dicant in qd.

ℂ **Genus enim dicit ⁊ aliquoꝝ quodāmodo se hñtiuꝫ ad vnū aliqd: ⁊ ad se inuicem collectio: fm quam significationem Romanoꝝ dicitur genus: ab vnius. s. habitudine. Dico aūt Romuli: ⁊ multitudinis habētiū aliquo mō adinuicem eam que ab illo est cognationem fm diuisionem ab alijs generibus dictum.**

ℂ Hic psequit de genere dicēs: q̄ gen⁹ dicit vno mō collectio aliquoꝝ quodāmō se habētiū ad vnū p̄ncipiū aliqd. s. ⁊ collectio aliquoꝝ habētiū se ad se inuicem. ⁊ declarat quātū ad p̄mum ut collectio romanorum cōparata ad romulū dicit genus. ⁊ declarat secūdum cum dicit [multitudinis.] i. q̄ collectio aliquorum adinuicē put liberi uel nepotes sunt sil̄r dicit genus: ⁊ cōstrue illā lrām [multitudis] collectio in quā dicit genus. Dico multitudinis habētiū se quodammodo se adinuicē a cognatione que est ab illo p̄ncipio multitudinis dictū fm diuisuꝫ ab alijs gñib⁹: ut multitudo romanoꝝ diuisa est a multitudie pisanoꝝ.

ℂ **Dicit aūt ⁊ aliter rursus genus qd̄ est vniuscuiusqꝫ gñatiōis principium: uel ab eo qui genuit: uel ab eo loco in quo qs genitus est. Sic enim Orestem qdē dicim⁹ a tātalo hēre gen⁹. Hyllum autem ab Hercule. ⁊ rursus Pindarum Thebanū esse genere. Platonē vo Atheniēsem. Etenim patria principium est vniuscuiusqꝫ generationis: quēadmodum ⁊ pater.**

ℂ Hic ponit scdam significationē gñis: ⁊ dicit q̄ secūdo mō dicit gen⁹ qd̄ est p̄ncipiū vniuscuiusqꝫ gñationis: ut pater uel patria. ⁊ declarat ut tātalus pōt dici pater q̄ fuit p̄ncipiū gñationis Orestis: ⁊ Hercules ipsius hylli. Sil̄r p̄ns thebe dici p̄ncipiuꝫ gñationis pindari ⁊ ita p̄nt dici genus. nam patria est p̄ncipiū gñationis sicut pater. ℂ Sed dicūt qdāꝫ q̄ hoc aduerbiū [quēadmodū.] non iportat ibi plenā silitudinē. nam uolūt q̄ pater sit p̄ncipiū gñationis effectiuū ⁊ intrinsecū ⁊ per se. patria vo cōseruatiuuꝫ ⁊ extrinsecū ⁊ per accidēs. sed mihi videt q̄ imo etiaꝫ patria sit p̄ncipiū effectiuū sicut pater. videmus eniꝫ q̄ in qbusdā ptibus gñanī quedā aialia que nō generant in alijs: ut cameli. Sil̄r quedā plāte gñanī in aliqbus locis que nō gñanī in alijs: ⁊ ita hoc efficat patria siue locus. ℂ Sed nota q̄ cōsiderādo locum quātū ad virtutē quātitatiuā sic nō est p̄ncipiū generationis: nam terra quātum est de se eiusdē nāe est in toto ⁊ in pte: sed quātū ad virtutē q̄lificatiuā quā recipit ab influentia corpoꝝ supcelestium: sic locus est principium generationis.

ℂ **Hec aūt videt p̄pōptissima eē significatio generis. Romani enim dicunī qui ex genere descēdūt Romuli: ⁊ Cecropide qui ex genere descēdunt Cecropis: ⁊ eorum proximi.**

ℂ Hic auctor cōparat scdam significationē ad primā ⁊ dicit q̄ hec secūda significatio gñis est pmptissima i. magis usitata q̄ prima. Illud enim qd̄ pmpt⁹ est magis usitatū est. declarat hoc. Nam romani sunt q magis usitati [illegible] descēderunt ex gñe romuli: Cecropides qui ex gñe cecropis ⁊ ita magis ē usitā q̄ ro[illegible] ⁊ cecropis

z que sunt in scḋa significatione dicunt̃ gen⁹ magis q̃ collectio descendẽs que est prima significatio.
¶ Et primus quidem appellatũ est genus vniuscuiusq3 generationis principiũ. debuit etiã z multitudo corꝝ qui sunt ab vno principio: ut a Romulo quem diuidentes: z ab alijs separãtes: dicebamus omnem illam collectionez Romanorum esse genus.

¶ Hic cõparat sibi scḋam significationẽ ad p̃mã z dicit q secũda significatio ꝓut genus est primuz gña- tionis p̃ncipalior est q̃ prima: z põt bictõmari talis ratio: qñcũq3 aliq̃ ꝓprietas cõuenit aliq̃bus duob⁹ vni tanq3 cause: reliquo tanq3 effectui p̃ncipali⁹ iest cause q̃ effectui: sed secũda significatio est causa prime: nam p̃ncipiũ gñationis est causa collectionis: ergo genus p̃ncipalius inest scḋe significationi q̃ p̃me
¶ Aliter autẽ rursus dicit̃ genus: cui supponit̃ spẽs ad hoꝝ fortasse s̃litudinẽ dictum. Etenĩz principium quoddã est huiusmodi genus: earum que sub ipso sunt specierum. Uidetur autem z multitudinem continere omnium que sub eo sunt specierum.
¶ Hic ponit tertiã significationẽ gñis que est intenta: z dicit q aliter dicit genus cui supponũt spẽs: sicut in genus supponit: ut hõ supponit̃ aĩali: z ideo aĩal est genus: z dicit q fortasse huiusmodi genus dicit ad sĩlitudinẽ alioꝝ: z dicit fortasse: q2 nõdũ erat ꝓbatum. Hic declarat qliter dicit̃ ad sĩlitudinẽ alioꝝ. nã sicut in scḋa significatione dicit̃ genus qḋ est p̃ncipiũ generationis: ita illud genus est p̃ncipiũ suarũ spẽrum z sicut in p̃ma significatione dicit̃ gen⁹ collectio multorum: ita illud genus cõtinet multitudinẽ que est sub eo spẽrum z indiuiduoꝝ: z ita patet similitudo.

Queritur De secũda qõne quaz Porphyri⁹ omittit. Utrũ vniuersalia sint corꝑalia an icorꝑalia? Et arguit̃ q sint icorꝑalia. nã nullũ corꝑale est semꝑ z vbiq3: sed vniuersale est semꝑ z vbiq3: ut habet̃ in libro posterioꝝ: g̃ nõ est corꝑale. ¶ Secũdo sic: si vniuersale eẽt corꝑale cũ sit in singularib⁹ essent duo corꝑa in eodẽ: sed hoc est impossibile. ergo. ¶ 3⁹ arguit oẽ corpus est cõpositũ: sed vniuersale est for- ma simplex: ut habet̃ 7⁹ meta͡ᶜᵉ. ergo vniuersale non est corꝑale. ¶ 4⁹ arguit̃: nullũ corꝑale est in aĩa. nam oẽ qḋ recipit̃ in aliquo est simplicius eo in quo recipit̃: sed vniuersale est in aĩa: ergo nõ est corporale.

In oppositũ. Nullũ simplex siue icorꝑale est multiplicabile: q2 multitudo fit per mãm: sed vniuersale est multiplicabile: ergo est corꝑale. ¶ 2⁹ ꝓbat̃ sic: illud est corꝑale qḋ destruit̃ destructo corꝑe. sed vniuersale destruit̃ destructo corꝑe. Nam destructis p̃mis substãtijs impossibile est aliqd aliorum remanẽ (ut dẽ in p̃dicamẽtis) g̃ vniuersale ẽ corꝑale. ¶ Ad qõnẽ hanc dicẽdũ q aliqd põt dici corꝑale dupli͡r. Uno mõ corꝑale dicit̃ habẽs corpus: ut homo vel lapis. Alio mõ corꝑale põt dici forma corporalis. Et de vniuersali possum⁹ loq̃ dupli͡r. Uno mõ dicit̃ vniuersale intẽtio in aĩa que significat per hec noĩa genus z spẽs. Alio mõ dicit̃ vniuersale res subiacẽs illi intẽtioni: ut hõ aĩal. nã talis res põt dici vniuersalis ex hoc q eius intellectus est abstractus. Nũc aũt planuz est. q vniuersale p̃mo mõ ꝓut idẽ est qḋ intẽtio nõ est corporale. si aũt queratur de vniuersali scḋo modo ꝓut est res subiecta illi intẽtioni: z tale põt eẽ corꝑale hñs corp⁹ ut hõ. vel quoddã põt eẽ corꝑale. i. aliqd corporis: ut color: z sic cõcedo q vniuersale sit corꝑale. ꝓut vniuersale dicit̃ res subiecta scḋis intẽtionibus ad quã spẽs que est in aĩa refert̃. ¶ Ad rõnes in oppositũ. Ad p̃mũ qñ dicit̃ nullũ corꝑale ꝯcedat̃. z cũ dẽ. vniuersale est semꝑ z vbiq3 Dico q ista ꝓpositio intelligit̃ sic qḋ ẽ semꝑ z vbiq3: ubi sunt sua singularia: non autẽ aliter: vniuersale enim qḋ est hõ nõ est in asino: sed in suis singularibus tm̃. ¶ Ad scḋm qñ dicis q si vniuersale esset corꝑale tũc duo corꝑa eẽnt in eodẽ. Dico q nõ sequitur. nam vniuersale ꝓut est in singularibus nõ est sm̃ rez diuersuz a singularib⁹: imo est idẽ cũ eis: ut dicit p̃hs 7⁹ meta͡ᶜᵉ q pedalitas in bipede nihil aliud est q̃ bipedalitas. i. superius in suo inferiori nihil aliud est q̃ ipsum inferius. ¶ Ad tertiũ cuz dicit̃: oẽ corꝑale est cõpositum. cõcedo. Et cũ tu dicis q vniuersale non est cõpositũ: imo simplex. Dico q duplex est cõpositio: vna ex materia z forma sub determinata quantitate Alia est cõpositio ex forma z materia indeterminata: z isto modo est cõpositũ vniuersale z nõ primo mõ. ¶ Ad scḋm cum dicit̃: nullũ corꝑale est in aĩa: cõcedo. Et cum tu dicis: vniuersale est in aĩa. Dico q vniuersale qḋ est hõ vel aĩal non est in aĩa: nisi sicut obiectum in potentia: quam perficit zc̃.

Queritur Utrũ vniuersalia habeãt esse in singularib⁹ vel extra singularia. Primo probat̃ q non sint in singularibus: q2 omne quicqd est in singulari est singulare: sed vniuersale non est singulare. ergo vniuersalia nõ sunt in singularib⁹. 2⁹ ꝓbat̃ sic: vl'e est in aĩa: ergo nõ est in singularibus.

In oppositũ arguit̃. Oẽ qḋ vere z affirmatiue p̃dicat̃ de aliq̃ tale est in illo: s3 vniuersale vere z affirmatiue p̃dicat̃ de suis singularib⁹: est ergo in illis. Secũdo sic. quiditas rei non separat̃ ab ipsa re: sed vniuersale est quiditas z essentia suoꝝ singulariũ. Dicit enim Porphyrius q spẽs est totũ esse indiuiduoꝝ suoꝝ: quare p3 q vniuersale est in singularibus. ¶ De ista qõne fuerũt opiones: dixit enĩz Plato q vniuersale habebat esse p̃ter singularia: q2 erat incorruptibile z eternuz sicut sigillũ cupreũ separatũ est ab illa figura qua imprimit in cera z ita voluit q vniuersalia haberẽt esse p̃ter singularia z hoc est falsuz: ut vult p̃hs. s. q vniuersale habeat tale esse nã dicit p̃hus in lib⁹ posterioꝝ q vniuersale est vnũ in multis z de multis. Et ita si est vnũ in multis: tũc habet esse in particularibus: Uñ ut visuz est: vniuersale ꝓut est intẽtio: z significat per hec noĩa spẽs z gen⁹ tale hẽt eẽ in aĩa: sed vniuersalia que significant̃ per hec noĩa homo z aĩal: ista nulluz esse hñt nisi in singularib⁹: hõ enim nõ habet esse nisi in sor. z platone: z sic de alijs particularibus: vnde hõ non est quid separatuz sm̃ esse a particularibus sed ꝓut est obiectũ intellect⁹ vel z ꝓut est vniuersale: solũ est abstractuz quantuz ad modũ itelligendi. Unde l3 hõ possit itelligi nõ intelligẽdo sorte: z alliguari: ꝓpter hoc nõ sequit̃ q habeat esse p̃ter illa: nã Ari. dicit in. ii. meta͡ᶜᵉ. q inter illa que sunt indiuisa sm̃ eẽ itell'ẽs põt discerne: ut p3. in lacte est albedo z dulcedo. intell'us põt itelligere lac dulce nõ intelligẽdo ipsum albũ: similiter l3 hõ habeat esse in singularibus: z nõ habeat esse p̃ter illa: põt intelligi nõ intellectis illis: z ita p3 q vniuersale habet esse in singularibus.

Ad rõnes in oppo͡ᵐ. Ad p̃mũ cũ dẽ: q̃cq̃d est in particulari est in particulare verũ est quicquid est in particulari sm̃ rẽ z rõnẽ est particulare. sed vniuersale ut hõ l3 sm̃ rem habeat eẽ in singularibus: tñ sm̃ rõnẽ est separatũ ab illis: vel hẽt esse separatuz: z iõ nõ sequit̃ q sit particulare. ¶ Ad aliud qñ dicitur vniuersale hẽt esse in aĩa: z sic nõ est in

Opio platonis in vl'ibus

Quõ vl'e hẽat eẽ separatũ: et qd' in particularibus

singularibus: iam pꝫ solutio ad hec: qꝛ vniuꝰ intentio est nā cū ist̄ itētio genus uꝰ spēs ꝛ tale hēt esse in aīa fm̄ suum esse formale: sed vniuꝰ put est res subiecta istis intentionibus nō est in aīa: nisi tanq̄ obm in potentia: quā pficit. ꝛ taliter color est in oculo.

Tripliciter igiꝰ cū genꝰ dicaꝰ dꝫ tertio apd̄ philosophos sermo est: qd̄ etiā describentes assignauerūt dicētes genus eē qd̄ de pluribꝰ ꝛ differētibꝰ specie in eo qd̄ qd sit p̄dicaꝰ: ut aīal.

Superius posuit auctor tres significationes ipsiꝰ generis: ut eligeret illā de qua intēdit. In hac parte eligit ꝛ de illa prosequitur. Et diuiditur hec littera in tres ptes. Nā pmo diffinit genus. 2° declarat diffōnem. 3° declaratam concludit. Secūda ibi [Eorum enim.] Tertia ibi [Nihil igitur.] Prima diuidit in duas. Nā primo pmittit quādā diuisionē utilē ad declarationem. Secūdo ponit diffinitiōis declaratione. Secūda ibi [Ab his vo.] Et hec secūda diuidit in duas. Naꝫ primo declarat diffinitionē generis. Secūdo epilogat breuiter. Secunda ibi [Quare de pluribus.] Prima diuidit in tres. Primo enīꝫ ondit a qbus differt genꝰ: per hāc dr̄iam p̄dicari de pluribus. Secundo ondit a quibꝰ differt per hāc dr̄iaꝫ differētibus spē. Tertio ondit a qbus differt per hāc dr̄iam in eo ꝙ qd. Secūda ibi [Ab his aūt que de pluribꝰ.] Tertia ibi [A dr̄ia vo.] pars illa [Ab his aūt.] in duas. Primo ondit ꝙ genus differt a specie: per hāc dr̄iam differētibꝰ specie. Secūdo ondit ꝙ differt a ꝓprio per eadē. Secunda ibi [A ꝓprio vo.] Ad primā partē sic ꝓcedit dicens cū ita sit dictum: ꝙ genus dr̄ tribus modis ut visum est de gn̄e tertio mō sumpto: prout est cui supponiꝰ spēs: de tali est sermo apud phos ꝛ tale est p̄dicabile: ꝛ statim diffinit istud genus dicens: ꝙ ipsi phi describētes .i. diffinientes: ita diffiniūt: Genꝰ ē qd̄ p̄dicatur de pluribus differētibus spē in eo ꝙ quid.

Eorum enim que predicanꝰ: alia quidem de vno solo dicūtur: sicut indiuidua: ut sor. ꝛ plato. ꝛ hic ꝛ hoc. Alia vo de pluribꝰ: queādmodum genera ꝛ species: ꝛ differētia: ꝛ ꝓpria: ꝛ accidētia cōiter: sed nō ꝓpria alicui. Est auteꝫ genus ut aīal: spēs vo ut homo: differētia ut rōnale: ꝓpriū ut risibile: accn̄s ut albū: nigꝛ: sedē.

Hic ponit quādam diuisionem utilem: ad suam declarationem ꝛ dicit ꝙ eorum que predicanꝰ: quedā predicanꝰ de vno solo: quedam de pluribus. De vno solo ut indiuidua: ut sor. ꝛ plato per hoc tangit īdiuidua subē: ꝛ hic hec hoc. Et per hoc tangit indiuidua accidētiuꝫ ut hoc albū: hoc ueniēs. Alij dicūt per hoc ꝙ dicit sortē tāgi īdiuidua signata: ꝛ p hoc ꝙ dicit hic hec ꝛ hoc tāgit īdiuidua uaga: sed hoc non videꝰ uerū qꝛ omne īdiuiduū est indiuiduum signatū iō meliꝰ dr̄ pmō. Alia p̄dicanꝰ de pluribꝰ ut genus ꝛ spēs ꝛ differētia ꝛ proprium ꝛ accidens. genus ut aīal: species ut hō: differentia ut rōnale: propriū ut risibile: accidēs ut albū.

Ab his ergo que de vno solo predicanꝰ: differūt gn̄a: eo ꝙ hec de pluribus dicūtur. Ab his aūt que de pluribꝰ: a spēbus qdeꝫ primū: qm̄ spēs etsi de pluribꝰ predicanꝰ: nō tn̄ de differētibus specie: sed numero. Hō enim cū sit spēs: de sor. ꝛ de Pla. p̄dicaꝰ: qui nō differūt a se inuiceꝫ specie: sed numero. Aīal vo cū sit genus: de hoīe: equo ꝛ boue p̄dicaꝰ: qui differūt a se inuicē specie: nō numero solū. A ꝓprio vo differt genus: qm̄ ꝓprium de vna sola specie: cuiꝰ est ꝓpriū p̄dicatur: ꝛ de his que sub vna specie sunt indiuiduis: queādmodum risibile de hoīe solo: ꝛ de particularibus hoībus. Genus autem nō de vna sola specie predicatur: sed de pluribus ꝛ differentibus.

Hic ostendit auctor ꝙ per istam differentiā differentibus specie differt genus a specie: ꝛ a proprio: nā lꝫ species de pluribus predicatur nō tn̄ predicatur de pluribus differētibus specie: sed solo numero. similiꝰ ꝓpriū solū de vna specie p̄dicaꝰ: ꝛ de indiuiduis illius speciei: sed genus de pluribus differentibus specie predicaꝰ: ꝛ sic differt ab alijs: ut declarat per exēpla: que patēt.

A differētia vo: ꝛ ab his que cōiter sunt accidētia: differt genus. qm̄ etsi de pluribꝰ differētibꝰ specie predicenꝰ differētie: ꝛ cōiter accidētia: tn̄ non in eo qd̄ qd sit dicimus predicari: sꝫ potius in eo ꝙ quale est. Interrogātibꝰ enim qd est illud: de quo p̄dicanꝰ hec: genꝰ rn̄debimus. Differētias aūt ꝛ accidētia nō rn̄ debimꝰ. Non enīꝫ in eo ꝙ qd est p̄dicanꝰ: sed magis in eo quale sit. Interrogātibꝰ enīꝫ qualis est hō: dicimus ꝙ rōnalis: ꝛ q̄lis est coruus: dicimꝰ ꝙ niger. Est aūt rōnale differētia: nigrū vo accidēs. Qn̄ aūt qd est hō interrogamur: aīal rn̄dcimus. est aūt hoīs genus aīal. Quare de pluribꝰ p̄dicari: diuidit genꝰ ab his que de vno solo dicunꝰ: sicut indiuidua. De differētibus vo specie: sepat genus ab his: que sicut species p̄dicanꝰ: uel sicut ꝓpria: in eo qd sit predicari: diuidit a differētijs: ꝛ cōiter accidētibus: que non in eo ꝙ qd predicatur: sed magis in eo ꝙ quale est: sed quomodo se habens.

Hic ostendit: ꝙ genus differt a differētia ꝛ ab accidēte: per hanc dr̄iam: que est p̄dicari in quid: naꝫ lꝫ dr̄ia ꝛ accn̄s possint de pluribus p̄dicari: tamen nō p̄dicanꝰ in qd: sed in q̄le. genus aūt predicaꝰ in qd: ꝛ declarat q̄liter non p̄diceꝰ in quale: nam si queraꝰ q̄lis est hō: coīter respondeꝰ rōnalis. Si queraꝰ qualis est coruus: bn̄ respondeꝰ est niger: ꝛ sic dr̄ia ꝛ accidēs in quale p̄dicanꝰ: sed genus in quid. Nam cuꝫ queriꝰ quid est hō. bene rn̄detur aīal. ꝛ istud est genꝰ ꝛ postea epilogat totū ꝛ dicit q̄re de pluribus.

Nihil igiꝰ neqꝫ supfluum: neqꝫ minus continet generis dicta descriptio notionis.

Hic ꝯcludit diffinitionem declaratam. Et intendit talem rationem: illa diffinitio que nihil continet superfluum neqꝫ minus est sufficiēter assignata: hec est huiꝰ: ergo quare pꝫ ꝙ sufficiēter est assignata. Et propter hoc ab Arist. diffinitio notaꝰ terminꝰ: nam sicut terminꝰ debet ꝯtinere illud qd̄ est de proprio ꝛ dimittere illud qd̄ est de alieno: ita ꝛ siliꝰ diffō debet.

Queritur De sufficiētia p̄dicabiliū. Ipse enīꝫ ponit qnqꝫ predicabilia: ꝛ videꝰ ꝙ debeāt esse plura. Et ꝓbaꝰ primo sic: nā diffinitio est p̄dicatuꝫ (ut pꝫ in topicis) ergo videꝰ ꝙ debeat esse p̄dicabile: nam oē quod est visuꝫ est visibile: ergo debēt esse plura p̄dicabilia. Secūdo ꝓbatur sic. nā predicatur de illa nā ꝛ de ista ꝛ sic erit vniuꝰs ꝛ per ꝯn̄s predicabile: ergo erunt plura predicabilia. Tertio sic: indiuiduū predicaꝰ de pluribus: nā sortes est indiuiduū: plato est indiuiduū: ꝛ sic indiuiduum est predicabile: ꝛ per cōsequens erunt plura: ꝛ differūt predicabile ꝛ p̄dicatum. Nā p̄dicabile dicit aptitudinē: predicatum autem actū. Alio modo distinguunꝰ

An plura sint p̄dicata.

Sufficiētia uliū

predicabilia ⁊ predicata. Nā predicabilia penes modos p̄dicandi distinguunt̄: predicata aūt ṡm modū ɔstituendi diuersa ꝓblemata: ⁊ sic pȝ sufficientia p̄dicabiliū. Nam oē illud qd̄ predicat̄: aut p̄dicat̄ in qd: aut in quale. Si in qd. hoc fit duobus modis: aut dicit totā essentiam indiuiduū determinate: aut īdeterminate: si īdeterminate sic est gen⁹: si determinate sic est spēs. Sed si predicat̄ in quale hoc fit duobus modis. Aut in quale essentiale: aut accn̄tale. Si p̄mo modō sic est dr̄ia. si scd̄o modo: aut dr̄ cōuertibiliter: aut nō conuertibiliter. Si cōuertibiliter sic est ꝓpriū: si nō conuertibiliter sic est accn̄s. Et sic sunt quinqȝ p̄dicabilia ⁊ nō plura.

Ad rōnes in oppo^m. Ad p̄mum cū dr̄. diffinitio est p̄dicatū: ergo est p̄dicabile. dico q̄ nō sequit̄. Nā coiter diffinitio ponit̄ sub illo p̄dicabili: qd̄ est spēs: nam eodē modo predicat̄ in qd ⁊ dicit totam essentiā determinate. ¶ Ad 2^m cū dr̄ q̄ ma̅ predicat̄ de pluribus. Dr̄ q̄ inquantū predicat̄ de pluribus sub isto p̄dicabili: q̄ est spēs contīnei. ¶ Ad 3^m cum dr̄ q̄ indiuiduū predicat̄ de pluribus. dico q̄ indiuiduū si accipiat̄ pro re subiecta: nō predicat̄ de pluribus ut sor. Si autē accipiat̄ pro intētione tūc indiuiduum bn̄ predicat̄ de pluribus accidētaliter: ut dicendo sor. est indiuiduū: ⁊ sic continet̄ sub accidente. ¶ Ad 4^m cum dr̄ q̄ pauciora sint ⁊ cum dr̄. nam dr̄ia non est p̄dicatum: ergo nō est p̄dicabile. dico q̄ nō sequit̄: nam lȝ non sit p̄dicatum est tn̄ predicabile: q2 nō eodē modo constituunt̄ problemata de dr̄ia sicut de gn̄e: ergo est diuersū p̄dicatū ab illo. Sed p̄dicabilia distiguunt̄ penes modos p̄dicandi. Ideo opȝ q̄ sit distinctū p̄dicabile ⁊c̄.

Queritur Utrū in diffinitione gn̄is in qua dr̄: Genus est qd̄ predicat̄ de pluribus differētibus specie in eo q̄ quid: An ibi diffiniatur res uel intētio que est in aīa. Et videt̄ q̄ ibi non diffiniat̄ res: nā de quocūqȝ p̄dicat̄ diffinitū de eodē p̄dicat̄ ⁊ diffinitio: sed res de singularibus p̄dicat̄ ut aīal de sorte ⁊ platone: ergo si ibi diffiniret̄ res tunc diffinitio predicaret̄ de ipsis singularibus: ⁊ sic uerum esset dicere sor. predicatur de pluribus differētibus specie. Hoc aūt est falsum: ergo nō diffinitur res. 2° sic: certum est: q̄ cui cōpetit diffinitio illi cōpetat ⁊ diffinitū: sed hec diffō cōpetit cuilibet p̄dicamēto: nā in q̄libet p̄dicamēto reperit̄: sed nō est aliq̄ res cōis vniuoca subē ⁊ accn̄ti: ergo nō diffinitur res. 3° sic: illud diffinitur hic qd̄ logicus cōsiderat: sed logicus nō cōsiderat res sed intētiones: ergo nō diffinit̄ hec res: sed intētio. ¶ Sed ɔ̄ probat̄ q̄ itētio nō diffiniat̄ hic. Nam illud diffinitur qd̄ de pluribus specie differētibus p̄dicat̄. Intētio aūt nō pōt p̄dicari de plurib⁹. ⁊ ⁊c̄. Intētio nō diffinit̄ hic. ¶ Ad hāc q̄onem dicēdum q̄ hic diffinit̄ res non tn̄ ut res est sed diffinitur ꝓut intelligitur sub illa ꝓprietate: que pōt diuidi per diuersas differētias specificas ⁊ essentiales: ⁊ ita res talis in q̄libet p̄dicamēto īuenit̄ que pōt diuidi per dr̄ias specificas: ⁊ iō diffō est cōmunis oībus p̄dicamētis. ¶ Ad argumēta ergo rn̄detur. Ad p̄mum cū dicis q̄ si res diffiniret̄ cōpeteret sorti ⁊ platoni cuȝ res illa de ipsis p̄dicet̄. Dicēdū q̄ uerū est si diffiniret̄ ut res est. Cū illa res diffinitur: aīal est sub 3 aīata sensibilia ⁊ illa diffinitio de oībus sub se contētis id indiuis p̄dicat̄: sed ꝓut intelligitur sub tali propⁿetate: ut dictum est. ¶ Ad scd̄m cū dicitur: Cui cōpetit diffinitū cōpetit ⁊c̄. ɔcedat̄. Et cū dicis q̄ illa diffinitio reperitur in oībus predicamētis: dico q̄ uerū est. ⁊ qn̄ tu dicis q̄ nō sit aliqua res cōis vniuoca subē ⁊ accn̄ti. dico q̄ uerū est q̄ nulla est res nāē: sed itellecta sub tali ꝓprietate: ut dictū est imo bn̄. ¶ Ad 3^m cū dr̄ illud hic diffinit̄ qd̄ ɔsiderat logic⁹. ɔcedo. ⁊ cū dicis: Logic⁹ res ɔsiderare nō hȝ uerū est per se: sed tn̄ sub istis intētionibus hēt considerare: q2 itētiones fundant̄ sup2a res: ⁊ iō logic⁹ p̄imo ⁊ per se hn̄ ɔsiderare ipsas itentiones ⁊ ex ɔ̄nti res. Aliud aūt argumentū qd̄ ꝓbat q̄ intētio nō diffiniat̄ ueritatem concludit ⁊c̄.

Logicus res considerat secundum quod sunt fundamenta intentionum

SPecies aūt dicit̄ qdē: ⁊ de vniuscuiusqȝ forma ṡm qd̄ dictū est. Primū qdem spēs digna est impio. Dicit̄ autē spēs ⁊ ea que est sub assignato genere: ṡm qd̄ solemus dicere: hoiē q̄dem spēm aīalis: cum sit genus aīal: albū autē coloris spēm: triāgulum v̇o spēm figure.

Superius Auctor determinauit de genere. hic v̇o intēdit determinare de specie: ⁊ diuidit̄ in duas partes. Primo ponit duas significationes speciei. Secundo ꝓsequit̄ de intento ipsam diffinitionem. 2ª ibi [Assignāt ergo.]. Prima in duas. Primo enim ponit vnā significationem nō intentā. 2° ponit aliā quam intēdit. 2ª ibi [Dicit̄ aūt.] hec 2ª in duas. nā p̄mo ponit significationē speciei quā intēdit ⁊ declarat per exēpla. 2° per rōnem: 2ª ibi [qd̄ si ēt.] sequit̄ 1ª la p̄s [assignāt] ⁊ diuidit̄ in duas. naȝ p̄ ponit tres diffōnes spēi. 2° declarat eas. 2ª ibi [planū aūt erit.] Prima in duas. nā p̄mo ponit illas diffinitiones. 2° cōparat vnā illaꝝ ad aliā. 2ª ibi [Sed hec quidē assignatio.] Prima in duas. primo ponit diffinitiones spēi per respectū ad genus. 2° ponit vnā per respectū ad indiuidua. 2ª ibi [Amplius aūt.] Illa p̄s [planū] diuidit̄ in duas. naȝ p̄mo declarat duas p̄mas diffōnes. In 2ª ponit q̄sdā reglās de gn̄e per respectū ad spēm. 2ª ibi [Assignato autem.] p̄ma in duas. nā p̄mo declarat. 2° resumit ut det exēplū in naturis. 2ª ibi [determināt igit̄.] p̄ª in duas. nā p̄mo ponit ordinationē p̄dicamentoꝝ. 2° ponit conuenientiā eoꝝ. 2ª ibi [sed hoꝝ subā q̄dem.] prima in duas. nam primo declarat in gn̄ali. 2° magis in spāli. 2ª ibi [Sit aūt.] Illa p̄s [sed hoꝝ] diuidit̄ in duas. s. in p̄ncipalē ⁊ executiuā. 2ª ibi [Quare hec quidē.] prima in duas. nā primo ponit habitudinem p̄dicamētoꝝ. 2° resumit. 2ª ibi [quēadmodū igit̄.] Illa p̄s [q̄re hec quidē] diuiditur in duas. nā p̄mo cōcludit habitudinē medioꝝ. 2° extremoꝝ. 2ª ibi [Extrema v̇o] hec 2ª in duas. nā p̄mo resumit habitudinē gn̄alissimi. 2° spālissimi. 2ª ibi [Spālissimū.] ¶ Ad p̄mā igitur p̄te sic ꝓcedit. Distinguit significationes huius nōis spēs ut eligat illā de qua intēdit. Et dicit q̄ species vno mō idem est q̄ forma ṡm quā aliqs dicitur formosus uel format⁹. Naȝ q̄dā est essentialis ⁊ q̄dā est accn̄talis: ⁊ spēs dr̄ eē elegātia mēbroꝝ uel dispō ṡm istā dr̄ ṡm q̄ spēs digna est īperio ⁊ ita nō est spēcies que est p̄dicabile: ⁊ ideo dicit q̄ aliter dicit̄ spēs que ponit̄ sub assignato gn̄e: ut hō ponit̄ sub aīali ⁊ aīal est gen⁹: ⁊ ideo hō est spēs: ⁊ hoc exēplū est in p̄dicamēto subē. Silr̄ ponit exēplū in p̄dicamento q̄litatis: ut albū est spēs coloris: ⁊ ponit̄ ibi cōcretuȝ ꝓ abstracto ut albū pro albedine: nā albū per se nō cadit in gn̄e: ⁊ posuit cōcretuȝ pro abstracto: nā auctor est itroductori⁹: ⁊ cōcreta cadūt magis in cognitione nr̄a q̄ȝ abstracta: ⁊ declarat in q̄ntitate. ut triangulus est species figure.

¶ Qd̄ si etiā genus assignātes spēi meminim⁹

dicitur: q̄d de plurib' & differētib' specie: in eo q̄ qd p̄dicat: & spēm dicimus id quod sub assi gnato genere est.

¶ Hoc declarat per rōnē dicens: q̄ si nos assignātes diffinientes meminim' spēi & sum' memores de spe q̄ dixim': gen' est q̄d p̄dicat. Manifestū est ex hoc q̄ spēs est que ponit sub gn̄e: nā in ista diffōne dicit q̄ gen' de specie p̄dicat: & hoc ut postea videbit ut sup'ius de iferiori & dē iferi' ponit sub supiori: g̃ spe cies ponit sub gn̄e ut appet.

¶ Nosse oportet q̄ quoniam genus: & alicuius est genus: & species alicui' est species. Idcirco necesse est in utrorūq; rationibus utriq; uti.

¶ Hic dubitaret aliquis quare ipsa spēs potest poni in diffōne gn̄is. & ipse dicit q̄ gen' dicit spēi genus: & spēs gn̄is spēs: & ita cū sint correlatiua: necesse est in diffinitione vnius poni in alterum. Alij autē tex tus habēt [Nosse aūt.] & exponūt ly autē pro q̄a: sed clari' est legē absq; aūt: & magis placet p̄ma expō.

¶ Assignat ergo: & sic spēm. Spēs est que poni tur sub gn̄e: & de q̄ gen' i eo q̄d qd sit p̄dicat. Amplius aūt sic quoq;. Spēs est que de pluri bus: & differētib' numero: in eo q̄ qd sit p̄dicat: sz hec q̄dē assignatio spālissime est: & que solū spēs est. alie v̄o & nō spālissimarum.

¶ Hic diffinit spēm quā itendit & dicit q̄ spēs est que ponit sub assignato gn̄e: uel spēs est de qua genus in eo q̄ quid est p̄dicat. & ponit aliā diffōnem que est: spēs est que p̄dicat de plurib' differentib' nūo in eo q̄ qd. Et dicit q̄ ista diffō est solū spēi spālissime. Alie aūt due sunt tam spālissime q̄ subalterne. Et si obici tur q̄ vni' rei vnica est diffō: sed hic ponunt de spe cies. ergo dicit q̄ vni' rei vnomō cōsiderate vna est diffō sed diuersimode ↄsiderate: plures p̄nt ēē diffi nitōes uel dicat q̄ vni' rei vna est diffō: siue vnomō siue plurib' modis ↄsiderate in vno gn̄e. Et iō dico q̄ solū vna ē vera diffō spēi. Alie sūt descriptiones.

¶ Planū aūt erit q̄d dicit hoc modo. In vno quoq; p̄dicamēto sunt quedam gn̄alissima: & rursus alia spālissima iter gn̄alissima & spālis sima sunt alia. Est aūt gn̄alissimū q̄dē: supra q̄d non est aliud genus supueniens. Spālissi mū aūt post q̄d non est alia iferior spēs. Inter gn̄alissimū aūt & spālissimum alia gn̄a & spēs sunt eadē: ad aliud m̄ & ad aliud sumpta. Sit aūt in vno p̄dicamēto manifestum q̄d dicitur. Substātia est q̄dem & ipsa genus: sub hac aūt est corpus: & sub corpore animatū corpus: sub quo animal: sub animali v̄o ratiōale aial: sub quo homo: sub homine v̄o Sortes & Plato: & qui sunt particulares homines.

¶ Hic declarat q̄liter spēs ponitur sub gn̄e. & dicit q̄ illud q̄d diximus erit planū in vnoq; p̄dicamēto. Nā q̄dā sūt gn̄alissima & q̄dā spālissima q̄dā itermedia sic legēdo plana ē lr̄a. Alij aūt pūctāt sic. illō q̄d dixi m' erit planū hoc mō: hic pūct' est. In vnoq; p̄di camēto sunt quedā gn̄alissima. i. in vno vnum & in alio alterū: sicut hic: singuli singulos denarios acce perūt: & declarat q̄d est gn̄alissimum. & quid spālissi mū: & quid intermediū: & postea magis in spāli in p̄ dicamēto sube: & totū hoc p̄z.

¶ Sed hor' substātia q̄dē gn̄alissimū est: & ge nus solū. Hō v̄o spālissimum: & spēs solū. Cor pus v̄o spēs est substātie: genus v̄o corporis aia ti: & aiatum corpus spēs q̄dē est cor. genus v̄o aialis. aial v̄o spēs q̄dem est aiati cor. gen' v̄o rōnalis aialis: sed rōnale aial: spēs q̄dē est aia lis: genus aūt hoīs: hō v̄o spēs est rōnalis aia lis: non aūt genus particularū hoīum: sed so lum spēs. Et omne q̄d ante indiuidua proximū est: species erit solum: non etiam genus.

¶ Ponit habitudinē & dicit q̄ sub̄a est solū genus: & non spēs: hō v̄o est ita species: q̄ non genus: sed cor pus est spēs sub̄e & genus animati corporis. Et sic de alijs descendendo.

¶ Quēadmodum substātia igit cū suprema sit eo q̄ nihil supra eam sit: genus est gn̄alissimū: sic & homo cū sit spēs: post quā nō est alia spe cies: neq; aliud cor: que p̄nt diuidi in spēs: sed solum indiuidua. Indiuiduū enim est Soc. & Pla. spēs erit solū: & ultima spēs (ut dictū est) spālissima. Que v̄o sunt in medio eorum qui dem que supra ipsa sunt erūt species: minorū v̄o que post ipsa sunt genera.

¶ Resumit & dicit q̄ sicut sub̄a dicitur gn̄alissimum ex eo q̄ nō est aliud supra ip̄z. ita homo dr̄ spēs spā lissima: q̄z nō est alia iferior spēs: sed media p̄nt dici gn̄a & spēs respectu diuersorum.

¶ Quare hec q̄dē duas habet habitudines il lam que est ad supiora: s̄m quam spēa dicunt esse ipsor: & eam que est ad posteriora s̄m quā genera ipsor esse dicunt. Extrema v̄o vnā ha bēt habitudinem. nam & generalissimū ad ea que posteriora sunt: & habitudinē habet: cum sit genus oīum id q̄d est supremū. eam v̄o que est ad supiora nō habet: cū sit supremū & pri mum principiū: & (ut dixim') supra q̄d nō est aliud supueniens genus. Spālissimū aūt vnā habet habitudinē: eā que est ad supiora: quo rum est spēs. eam v̄o que est ad posteriora nō diuersam hēt: sed & indiuiduor dicit spēs. Sz spēs q̄dē dicit idiuiduor velut ea cōtinēs. spe cies v̄o supior velut ea que ab illis cōtinetur.

¶ Concludit habitudinē: & dicit q̄ media hn̄t duas habitudines. s. ad superiora respectu quor sūt spēs & ad iferiora respectu quor sūt gn̄a: sed extrema tm̄ vnā hn̄t habitudinē: gn̄alissimū hēt hītudinē ad ife riora respectu quor est gen'. Sz spālissimū hēt hītu dinē ad supiora respectu q̄r est spēs & ab eis ↄtinet: & spēs indiuiduor: q̄z ↄtinet illa: sed idiuidua per se nō cadunt in p̄dicamēto. Et iō dicit q̄ spēs non hēt habitudinem ad inferiora &c̄.

Queritur Utrum genus dicat totā quiddita tē & essentiā spēi uel nō? Et arguit p̄mo q̄ non. Nā ipsa dr̄ia addit formā supra genus Et genus dicit solū mām q̄re patet q̄ gen' nō dicit totā q̄ditatē. 2° sic & suppono q̄ p̄ diffōnē ipostea rō Nullū p̄fectum est in potētia respectu alicuius forme sed gen' est q̄dam p̄fectum: ergo nō est in potentia respectu differētie: & ita nō poterit dicere quiditatē spēi. Tertio p̄batur sic: sicut est in natura: ita est in arte: sed in natura q̄n ex aliquo fit aliud op3 q̄ prior forma corrūpat: ergo similr̄ in arte: sed genus in dif finitione etiam sub p̄pria forma remanet. Quare p3 q̄ gen' nō dicit q̄ditatē nec totā essentiā spēi.

Oppositum patet. Nam genus predica tur in quid: & non predicare tur in quid nisi diceret totam quiditatē & essentiam: quare p3 q̄ dicit totam quiditatē & essentiā speciei.

¶ Ad hanc questionē dicēdū q̄ genus dicit totam q̄ditatē & eēntiā spēi. ¶ Sed nota ad euidētiā solutī onis q̄ōnis dicit q̄ duplex est cōpositio. s. cōpositio

Cōpō nālis ⁊ rōnalis.

nālis ⁊ cōpositio rōnalis. Cōpositio nālis est que fit ex uera mā ⁊ uera forma: ſ cōpositio rōnalis nō fit ex uera mā ⁊ uera forma: sed ex aliq se hñte loco māc: ⁊ ex aliq se hñte loco forme: cōpositio ista spēciei, put cōponit ex genere ⁊ dīa genus non est uera mā. nec dīa tñ forma: imo idem significat per gen⁹ ⁊ per dīam (ut vult Thomas in essentijs.) ſ diuersimode: sed genus dicit se hēre rōne materie: nam sicut mā quātuz est de se nullā formā sibi determinat ita similr ipm genus non determinat sibi aliquā differentiā: ⁊ ita dico q ipm genus dicit totā qditatem spēi ideterminate tñ: nam subaltern ⁊ in quid pdicatur de specie. ut dicit primo topicoꝝ. ¶ Ad argumenta ergo rñdendū est. ¶ Ad primū cū dicit q ipsa differentia addit formā supra ipm genus. Dico q non addit dīa supra genus aliquā formā: sed solū determinat intellectū: qui prius nō erat in gñe. ¶ Ad secūdū cum dicit q nullū pfectum ⁊c. Dico q aliqd pfectum pōt esse in potētia respectu itellectu determinati: qd tñ nō est differēs realiter forma ab illo. ¶ Ad tertium cum dicis: q sicut est in nā ita est in arte. certe dico q uerū est quātū ad intētū. i. quātū ad finē. Naz sicut nā itendit semp qd melius est: ita ⁊ ars: sed tñ nō est simile in mō opandi. Nā nā opatur per motū abiciendo vnā formā ⁊ itroducēdo aliā: sed ars nō operatur ita per motum ⁊ ita in operatione rōnis opz q forma abiciatur sed non sic per motum ⁊c.

Quō itelligi debeat q gen⁹ se habet sicut mā.

Queritur Utrū genus possit pdicari de specie? Et videt q non: ⁊ arguit pmo sic. pars nō predicat de toto: sed gen⁹ est ps spēi. ergo non poterit de specie pdicari. Secūdo arguit sic: mā non pdicat de eo cui⁹ est mā: sed gen⁹ est materia speciei (ut dictū est.) nam ɔcurrit ad cōpositionē spēi: ergo genus de specie nō pōt pdicari.

Oppositum patet per Porphyrium: qui dicit q genus est quod pdicatur de specie. ¶ Ad hāc qonem dicendū: q genus pōt de specie pdicari: naz (ut dictū est) qd significat per spēm totum significat per gen⁹ ſ indeterminate ⁊ nō est mā speciei ut satis declaratū est. ſ hēat rōnē materie: ⁊ ita hñ pz q gen⁹ pōt pdicari de spē. ¶ Ad argⁿ cū dī p q ps nō pdicat de suo toto: soluūt sic ⁊ dicūt q uerū est q pars mālis non predicat de suo toto. sed bene ps formalis. Sed hec solutio nihil ualet: nā neqz pars mālis neqz formalis de suo toto predicatur: nā male diceret hō est aīa: quāuis anima sit pars formalis. Et ideo maiorē simpliciter cōcedo. ⁊ ad minorē cū dicis genus est pars spēi. Dico q non ualet imo dicit totuz sicut declaratū est: ſ modū partis habeat in cōpositione logicali. ¶ Ad secūdū dicitur eodē modo: q genus nō est materia: sed hēt rōnem materie eo modo quo dictum est. Sed videt q auctor male dicat: qñ dicit genus est qd de pluribus differentib⁹ specie pdicat: nam nondū notificauerat spēm ⁊ oīs diffinitio dat per notiora: ergo male ponitur spēs in diffōne generis: ⁊ hoc pbat secūdo sic. Spēs ⁊ gen⁹ sunt correlatiua: ⁊ siqs diffinire nouerit vnū correlatiuoꝝ diffinire nouit ⁊ reliquū: ergo videtur q vnū nō debeat poni in diffōne alterius. ¶ Ad hoc dicendū: q bene dat diffō generis: nam spēs est magis notū quātum ad sensum: genus aūt quātum ad itellectū. Et ideo in diffinitione vni⁹ pōt poni alterū tanqz determinās depēdentiā alteri⁹: non q sit de essentia ei⁹: ⁊ ita pz solutio ad argumētum: q spēs bene potest poni in diffinitione generis: q3 vnomodo notior est qz genus.

Gen⁹ nō est ps spēi ſ habeat modum partis

Quō spēs ⁊ genus sunt magis nota

Determināt ergo gñalissimū ita q cū sit genus nō est spēs. ⁊ rursus supra qd nō est aliud genus supueniens. Spālissimū vo: qd cū sit spēs: nō est genus: ⁊ q cuz sit spēs nunqz diuidit in spēs: ⁊ q de plurib⁹ ⁊ differētib⁹ numero in eo q qd sit pdicat. Ea vo que in medio sunt extremoꝝ: subalterna uocant gñā ⁊ spēs: ⁊ vnūqdqz eoꝝ spēs eē pōt ⁊ genus: ad aliud quidē ⁊ ad aliud sumpta. Ea vo que sunt ante spālissima usqz ad gñalissimū ascēdentia: ⁊ genera dicunt: ⁊ spēs: ⁊ subalterna genera.

Superius auctor posuit ordinationē pdicabiliū. hic resumit ut addat exēplū in naturis. Et diuidit i duas. nā p resumit. Scdo addit exᵐ in familijs. 2ª ibi [ut agamēnō.] ſ 2ª i duas. pmo resumit de extremis. scdo de medijs. Scdā ibi [ea vo.] Prima in duas. pmo de gñalissimo. scdo de spālissimo. Scdā ibi [spālissima vo.] Illa ps ut [agamēnō] in duas. Nā pmo ponit exēplum in naturis. Scdo remouet dubiū. Scdā ibi [sed in familijs.] Hec scdā in duas. s. in pncipalē ⁊ icidētalē. Scdā ibi [Decē igitur gñā.] Prima in duas. nā pmo remouet dubiū. Scdo pbat. Scdā ibi [Neqz eni.] Et hec in tres. Nā pmo pbat per rōnē. Scdo per auctēm. Tertio regredit ad pbandū minorē prime rōnis. Scdā ibi [Sed sint posita.] Tertia ibi [Et siqs oīa entia vocet.] Illa ps [decem igit.] diuidit in duas. Nā pmo icidentalr ponit nūm gñalissimoꝝ specialissimoꝝ. Scdo ex hoc concludit quedā correlaria. Scdā ibi [descēdētib⁹.] Hec in duas. Primo ponit correlariū. Scdo declarat quātū ad utrūqz mēbrū. 2ª ibi [collectiuū eniz.] Hec scdā in duas. Nā pmo declarat correlariū. 2º declarat qddam dictū in illa declaratione. 2ª ibi [participatiōe.] ¶ Ad pmā ptem sic pcedit resumēdo dicēs: q gñalissimū est: qd cū sit gen⁹ nō pōt eē spēs: ut supra: qd nō est aliud supueniens genus: ⁊ illa scdā descriptio satis sequit ex pma. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 videtur q illud gñalissimū qd est subā hēat aliud genus supra: nā subā qddā cōpositū est (ut vult Boetius) ex mā ⁊ forma: genus aūt sumit a mā: ⁊ dīa a forma qre videt q hēat gen⁹ ⁊ dīam. ¶ Ad hoc dicēdum q supra substātiaz nō est aliud gen⁹: nam sm q vult Aris. in libro posterioꝝ: stādū est in aliqbus pdicatis: ⁊ in aliqb⁹ subiectis: ⁊ ita dico q ſ subā sit quoddam cōpositū ex mā ⁊ forma: nō tñ est cōposita cōpositiōe rōnis. s. ex gñe ⁊ dīa. Postea resumit de spālissimis dicēs: q spālissimū est: q cū sit spēs nō pōt esse genus: uel cū sit spēs: ulterius nō pōt diuidi per spēs: ⁊ hec silr satis sequit ex prima. uel spālissimum est: qd predicat de plurib⁹ dīnib⁹ nūo solū in eo q qd. Postea resumit de medijs dicēs: q illa que sunt media extremoꝝ: pñt dici gñā subalterna ⁊ spēs subalterne: ⁊ gñā respectu iferioꝝ: ⁊ spēs respectu supioꝝ.

Dubium

Sol.

¶ Ut Agamēnon: Atrides: Pelopides: ⁊ Tantalides: ⁊ ultimum Jouis.

¶ Hic ponit exēplū in familijs ⁊ dicit agamēnon: ita erat filius: q nō pr. Juppit ita pater: q nō fili⁹. Atrides ⁊ Pelopides erāt pres ⁊ filij. Et io patronomicis noib⁹ nominant: ⁊ ita sicut agamēnō erat fili⁹: q nō pater. Ita spālissimū est spēs: q nō genus: ⁊ sicut Juppit erat pr: q nō fili⁹. Ita gñalissimū sic est gen⁹ q nō spēs. ⁊ sicut Atrides ⁊ Pelopides ⁊ Tātalides erāt filij ⁊ pres. Ita intermedia sunt gñā ⁊ species.

¶ Sed in familijs plerūqz reducunt ad vnum principiuz: verbigrā ad Jouem. In generib⁹

autem ꝛ speciebus non sic se habet.

¶ Crederet aliq̄s q̄ totalr̄ eēt silr̄ in istis ꝑdicabilib⁹ sic in familijs. Remouet hoc dicēs q̄ in familijs oēs ad vnū reducunt̄: ut ad Jouē uel ad Deū dicamus: sed in istis ꝑdicabilibus non reducuntur ad vnum principium commune vniuocum.

¶ Neq̄ȝ enim cōe est vnum genus oīuȝ ens: nec oia eiusdem generis sunt ſm vnum genus supremum: queadmodum dicit Arist.

¶ Probat q̄ in generib⁹ nō reducunt̄ ad vnū genus cōe: ꝛ ꝓbat hoc per talē rōnē. Si illud qd̄ magis videt̄ ineē nō est: nec illud qd̄ min⁹: sed magis videret̄ si aliq̄d eēt genus cōe oib⁹ ꝑdicabilib⁹: q̄ hoc esset ens: sed ens nō pōt eē gen⁹ ad ista: ergo nullū est cōe genus ad ista ꝛc̄.

¶ Sed sint posita: queadmodum dictum est in predicamētis: prima decem genera quasi decē prima principia.

¶ Hic silr̄ ꝓbat per auctē. ꝛ pōt formari talis rō. ꝑncipij nō ē ꝑn^m: ſȝ ista decē ꝑdicamēta sūt ꝑ^a rerū ꝑn^a (ut dictū est in ꝑdicamētis.) g̊ nō habēt aliqd̄ ꝑn^m.

¶ Et si oia quis entia uocet: inquit nūcupabit̄ equiuoce: non vniuoce. Si enim vnū cōe oiuȝ esset ens: vniuoce oia entia dicerent̄. Cum vō sint decem prima principia: cōe ens oium ſm solum nomen est: non etiam ſm rationem que ſm nomen est.

¶ Hic ꝓbat minorē. s. q̄ ens non sit genus cōe. x. predicamētoꝝ. Et intēdit facere talem rōne: Oē genus vniuoce ꝑdicat̄ de suis spēb⁹: sed ens nō ꝑdicatur vniuoce de predicamētis: sed equoce: ergo non est genus. Minorē ponit in l̄ra primo: ꝛ postea maiorē cum dicit [Si enim vnū.] Et ponit minorē cum dicit [Cum vō.] Et intēdit istaȝ rōnem: Predicari vniuoce est predicari vno noīe ꝛ vna rōne: sed ens non ꝑdicat̄ vna rōne de. x. ꝑdicamētis: ergo nō est gen⁹.

¶ Decem q̄deȝ igit̄ gn̄alissima sunt: spālissima vō in numero q̄dem quodam sunt: non tn̄ infinito. Indiuidua autem que sunt post specialissima infinita sunt.

¶ Hic incidētaliter q: fecerat mētionē de nūo gn̄alissimoꝝ: cōcludit numerū eorū dicēs: q̄ decē sunt generalissima: ut sbstātia: qualitas. Spēs aūt sunt sub quodam numero determinato quo ad nām: indeterminato aūt quo ad nos. Nam de se spēs sunt ingenerabiles ꝛ incorruptibiles: ſȝ per accidēs corrūpant̄ ꝛ generent̄: ꝛ nō generant̄ de nouo alique species. nam fuerūt a principio mūdi create: alr̄ mūdus esset ꝑfecte generat⁹: cuius oppositū ꝓbat ꝑ hs ꝑmo celi ꝛ mūdi. Indiuidua aūt non sunt in aliquo numero determinato: neq̄ȝ quo ad nām: neq̄ȝ quo ad nos: q: quotidie generant̄ ꝛ corrūpunt̄: ꝛ nō est necesse q̄ tot generent̄ quot corrūpuntur.

Cur indiuidua nō claudant̄ determinato nūero.

¶ Quapropter usq̄ȝ ad spālissima a gn̄alissimis descēdētes: iubebat Plato quiescere. Descēdere aūt per media diuidētis specificis differētijs infinita vō inquit relinquenda sunt. neq̄ȝ eniȝ eorum posse fieri disciplinam.

¶ Hic cōcludit quoddā correlarium: q: dictuȝ est q̄ spālissima sunt sub determinato numero: ꝛ indiuidua sub indeterminato. Ex hoc concludit q̄ Plato iubet quiescere descēdentē a gn̄alissimis ad spālissima i clusiue. ꝛ declarat quare iubet q̄escere in spālissimis. Nam Plato iubet diuidētem descēdere specificis differētijs. Et q: species spālissima non pōt diuidi specificis differētijs: ideo Plato iubet quiescere. Declarat etiam per aliam rōnem. nam indiuidua sunt infinita: ꝛ non pōt de ipsis disciplina fieri: ꝛ iō iubet Plato quiescere in specialissimis.

¶ Descēdentib⁹ igit̄ ad spālissima necesse est diuidētes per multitudine ire. Ascēdētib⁹ vō ad gn̄alissima: necesse est colligē mltitudinē i vnū.

¶ Hic cōcludit aliud correlariū: q: dictū est: q̄ descēdētēȝ oportet diuidere specificis differētijs. Ex hoc cōcludit q̄ oportet descēdētem ire per multitudinē q: oportet diuidere genus in plures species: ꝛ ulterius spēm in plura indiuidua. Sed ascēdētib⁹ ad generalissima: necesse est multa colligere in vnum.

¶ Collectiuū enim multoꝝ in vnaȝ naturā species est: ꝛ magis id qd̄ genus est. Particularia vō ꝛ singularia: semꝑ ecōtrario in multitudinem diuidunt id quod est vnum.

¶ Hic declarat correlarium quātum ad utrāq̄ȝ partē q: dictum erat q̄ ascēdēti necesse erat colligere multitudinē. Hic declarat: q: ille qui ascēdit per speciem ascēdit: ꝛ spēs est collectiua multoꝝ in vnam naturā ꝛ magis genus: ꝛ declarat quātum ad alteram partem: q: particularia illud diuidūt qd̄ vnum est.

¶ Participatiōe eniȝ speciei: plures hoīes sunt vnus hō: in particularibus aūt ꝛ singularib⁹ vnus ꝛ cōis plures. Diuisum enim semper est quod singulare est. Collectiuum autem ꝛ adunatiuum: quod cōmune est.

¶ Quia dixerat q̄ spēs erat adunatiuū in vnā nāȝ h̄ declarat. Nā ꝑticipatiōe spēs plures hoīs sunt vn⁹ homo. s. in ipsis particularib⁹ vnus ꝛ cōis. Naȝ qd̄ est singulare est diuisiuū: ꝛ quod cōe est collectiuuȝ.

Queritur Utruȝ genus possit saluari in vna specie? Et videt̄ q̄ non. Nam illud qd̄ ponit̄ in diffinitione alicuius dȝ esse de essentia diffiniti: sed ꝑdicari de plurib⁹ specie: ponit̄ in diffinitione generis: ergo est de essentia eius: quare patet q̄ non pōt saluari in vna specie. ¶ Scdo arguit̄ sic: Dicit Boetius in libro diuisionū: q̄ gen⁹: nec infinitas hēt spēs: nec pauciores duab⁹: ergo nō pōt ut videt̄ saluari in vnica spē. ¶ Tertio sic Arist. in. 4. topicoꝝ ponit talē cōsiderationē: q̄ si tu vis videre si aliqd̄ ꝑdicatū assignet̄ alicui sbiecto ut gen⁹: videas si ꝑdicat̄ de alia specie: aut nō. Et si nō: iaȝ nō est genus: ergo gen⁹ nō pōt saluari in vnica spē. ¶ Quarto ꝓbat̄ sic: Dicit Porphyri⁹ q̄ diuisio gn̄is semper est in plures spēs: ergo nō pōt saluari in vnica spe.

In oppositum tamē arguitur: Sicut se habet species ad indiuidua: ita se hēt genus ad spēs: sed spēs pōt saluari in vnico indiuiduo: ut patet de sole ꝛ luna: ergo gen⁹ poterit saluari in vnica specie. ¶ Scdo ꝓbo sic: Posito q̄ nō sit aliqd̄ aīal nisi sortes: tūc bene sequitur: si sortes est: hō est: ꝛ si hō est: aīal est: ꝛ aīal est gen⁹: ergo gen⁹ pōt saluari in vnica spe. ¶ De ista q̄ne sūt opiniones. Quidā enim dicūt q̄ genus nō pōt saluari in vna specie. Nā dicūt per auctem Phi. 7°. meta^{ce}. q̄ genus nō est aliqd̄ ꝑter suas spēs. Et dicunt q̄ de ratione generis est esse multa. Et ideo dicūt q̄ nō potest saluari in vnica specie: tamē non videtur mihi hoc esse uerum: imo dico q̄ genus pōt saluari in vnica specie existente. Nam bene est de rōne generis aptitudinem hēre predicādi de pluribus: sed q̄ actu predicet: hoc accidit sibi. Et ita dico q̄ gen⁹ pōt saluari in vnica specie: ꝛ hoc declaro. Nam dicit Aristo. in postꝑdicamētis: q̄ destructis oib⁹ egris: sanitas quidem erit: egritudo aūt non: ꝛ ita etiā he-

ne potest esse vna spēs: ꝛ ꝙ non erit spēs sibi opposita in rerū natura. similiter pōt esse ꝙ non sit aliqđ nigrum: nec etiam medio colore coloratū: sed erunt oīa aīalia albedine colorata. Et ita erit albedo: ꝛ nō erit aliqua spēs sibi opposita. Et ita cum possibile sit esse vnam spēm absq₃ alia sibi opposita. Et cum non sit dare spēm sine genere pōt ergo genus saluari in vna specie. ¶ Ad argumēta soluenda. ¶ Ad pͥmum cū₃ dicis: diffinitio debet dari per essentialia: Concedo. Et cum dicis: ꝙ predicari de pluribꝰ differētibus specie: ponit in diffinitione generis. Certe uerum est: sed predicari dicit aptitudinē: nō actū. ¶ Ad scđ₃: cū₃ dicit Boetius: ꝙ genꝰ nō h̄et ifinitas species: neq₃ pauciores duabus: certe ipse loquitur quātum ad actum diuidēdi. Nam ad hoc ꝙ genꝰ diuidat: oportet ꝙ sint ad minꝰ due spēs: sed uō oportet ut semꝑ diuidat. ¶ Ad tertium ꝙ Arist. docet cōsiderare utrū illud ꝑdicatū de alia specie ꝑdicet: ꝛ si nō: nō est genus. Dico ꝙ siliter intelligit ꝙ illud predicatū ꝑdicet de alia specie in aptitudīe: ꝛ nō oportet ꝙ actu. ¶ Ad q̄rtum qñ dicis per Porphyriū ꝙ diuisio gñis est in plures spēs: ideo ꝓcedit istud arᵐ qꝛ ad hoc ut diuidat genꝰ: exigunt ad minꝰ due species: sed nō oportet ut semꝑ diuidat ut dictum est.

Assignato aūt genere: ꝛ species quid sit utrūq₃ genere quidem vno existente: spēbꝰ vo pluribꝰ. Sēper eni₃ in plures spēs diuisio generis est: genus qdē de speciebꝰ semꝑ ꝑdicat: ꝛ omnia supiora de inferioribus: species autem neq₃ de genere sibi ꝓximo: neq₃ de supioribꝰ: neq₃ enim conuertitur.

Postq₃ auctor declarauit duas diffinitiones spēi: hic intēdit tertiam declarare: ꝛ diuidit in tres. Nā ꝑmo declarat tertiā diffinitionē. 2ᵒ ex declaratiōe cōcludit correlariū 3ᵒ epilogat. 2ᵃ ibi [Cōtinet igit.] 3ᵃ ibi [Igit̄ de genere.] Pria in duas. Nam primo resumit quedā supiꝰ dicta. Secūdo ꝓsequit̄. Scđa ibi [De qbꝰ aūt.] Prima in duo Nam primo resumit quedā dicta. Scđo reddit cā₃ cuiusdā dicti. Scđa ibi [oportet enim equa de eqs.] Illa ps [de qbꝰ] in duas. Nam ipse intēdit tertiā diffinitionē de specie. Et qꝛ declaratio eiꝰ cōsistit in ꝑdicatione: ideo primo ponit ꝑdicationē. Scđo ꝓsequit̄ de intēto. Scđa ibi [solū aūt.] Prima in duas. nam primo ponit ꝑdicationē spālissimi. scđo gñalissimi. Scđa ibi [gñalissimū vo.] Illa ps [solū aut.] in duo. nam primo declarat tertiā diffinitionē spēi. secūdo incidētaliter ostēdit qđ est indiuiduum. Scđa ibi [Indiuiduū aūt.] Hec scđa in duo. nam prio declarat qđ sit indiuiduū quātum ad ꝑdicationē. Secūdo quātum ad ꝓprietates ex qbus cōsistit indiuiduū. scđa ibi [indiuidua.] Et hec est diuisio lectiōis.

¶ Ad primā partē sic ꝓcedit: resumit quedā dicta ut postea melius declaret intētu₃. Et dicit ꝙ assignato gñe ꝛ specie qđ utrū₃ sit. genere qdē vno: spēbꝰ vo pluribꝰ. (Semꝑ eni₃ diuisio gñis in plures spēs fit.) Et hoc manifestum est: ꝙ qñ diuidit genꝰ oportet ꝙ in plures spēs diuidat: sed nō oportet ꝙ semper diuidat. Et ideo pōt saluari in vna specie. Uñ genus semꝑ ꝑdicat de specie: ꝛ oia supiora de inferioribꝰ: sed spēs non ꝑdicat de genere ꝓximo sibi: neq₃ de aliis supioribꝰ: vñ nō ꝯuertit̄. Dicit auctor ꝙ hoc est dictū: nō cōuertit: ꝙ sicut ꝑdicat de specie genus: ꝛ supiora de inferioribus: ꝙ ita ꝑdicet spēs de genere: neq₃ inferiora de supioribus.

¶ Oportet enim aut equa de equis ꝑdicari: ut hinnibile de equo: aut maiora de minoribꝰ: ut aīal de hoīe. minora vo de maioribꝰ minime. neq₃ enim aīal dicimus hoīem esse: queādmodum hoīem dicis aīal.

¶ Hic reddit cām cuiusdam dicti: ꝛ intēdit talem rōnem facere: Oē qđ ꝑdicat de aliquo: aut est maiꝰ eo: aut equale sibi: sed spēs nō est maior gñe: nec est eq̄lis sibi: ergo spēs nō ꝑdicat de gñe. Et hoc intellige per se: qꝛ per accidēs b̄n ꝑdicat. Et ideo dicit ipse ꝙ nō dicimꝰ hoīem esse aīal: sicut aīal esse hoīem. hoc est dictum: hō nō ꝑdicat de aīali per se: sicut aīal de hoīe. Maiorem ponit in lrā ꝛ dicit: [oportet eni₃.] Postea declarat illam.

¶ De quibus autem species predicatur: de his necessario ꝛ speciei genus predicatur: ꝛ generis genus usq₃ ad generalissimum. Si eni₃ uerum est dicere Socra. hoīem. hoīem autē aīal. aīal vo substātiā. uerū est Socra. animal: atq₃ substātiam dicere. Semꝑ igit̄ cum supiora de inferioribꝰ ꝑdicent̄: spēs qdem de indiuiduis predicabit̄. Genus aūt ꝛ de specie ꝛ de indiuiduo. Generalissimū aūt ꝛ de gñe ꝛ de generibus si plura sint media ꝛ subalterna: ꝛ de specie ꝛ de indiuiduo. Dicit̄ enim gñalissimū qdem de oibus sub se positis gñibus ꝛ spēbus: ꝛ indiuiduis. Genus aūt qđ ante spālissimum est: de oibꝰ spālissimis: ꝛ de indiuiduis dicit̄.

¶ Hic ꝓsequit̄ ex se anteq₃ ꝓsequat̄ intētum ponit predicationē gñalissimi ꝛ spālissimi. Et dicit ꝙ de quibuscūq₃ ꝑdicat ipsa spēs: de eisdem ꝑdicat genus illius spēi: ꝛ etia₃ genus illius gñis: usq₃ ad gñalissimū inclusiue ascēdēdo. Et declarat hoc per exēplū. Nam uerū est dicere sortem esse hoīem: ꝛ hoīe₃ esse aīal: ꝛ aīal substātiam. ergo uerum est dicere sortem ꝛ hoīem esse substātiam. Postea dicit ꝙ gñalissimū ꝑdicat de oibꝰ gñibꝰ subalternis ꝛ spēbꝰ. sed genus qđ est ante specialissimum: illud predicatur de specie ꝛ de indiuiduis.

¶ Solum aūt spēs de oibus indiuiduis.

¶ Hic ꝓsequit̄ suum intētum: ꝛ dicit ꝙ spēs spālissima solū predicat̄ de indiuiduis: ꝛ ideo apparet ꝙ species est que ꝑdicat de pluribꝰ differētibꝰ numero solum in eo ꝙ qđ: ꝛ ita declarata est diffinitio supior: que fuit data per respectū ad īdiuidua. s. ꝙ spēs est que predicat̄ de pluribꝰ differētibꝰ nūo in eo ꝙ qđ.

¶ Indiuiduū aūt ꝑdicat̄ de vno solo particulari. Indiuiduū aūt dicit̄ Socra. ꝛ hoc album: ꝛ hic veniēs sophronici filius: si solus sit Socrates ei filius.

¶ Quia fecit mētionem de indiuiduo: ideo dicit qđ est īdiuiduū: dicēs ꝙ īdiuiduū est qđ de vno solo ꝑdicatur: ut sortes ꝛ Plato: ꝛ per hoc ponit exēplu₃ in gñe sƀstātie: ꝛ hoc albū est in gñe qualitatis: hoc veniēs in gñe actionis. sophronici filius: si vnicꝰ sit ei: est exēplum in ꝑdicamēto relationis.

¶ Indiuidua aūt dicunt̄ huiusmodi qm̄ ex ꝓprietatibꝰ ꝯsistit vnūq̄dq₃ eor: quorū collectio in alio quolibet erit eadem. Soc. enim ꝓprietates nunq₃ in aliquo quolibet erunt particularīū eedē. he vo que sunt hoīs ꝓprietates. dico autem eius qui est cōis: erūt eedem in pluribꝰ: magis autem in oibus particularibus hoībus in eo ꝙ homines sunt.

¶ Hic declarat indiuiduū quātum ad ꝓprietates ex qbus cōsistit. Et dicit ꝙ indiuiduū cōstat ex septem

proprietatibus: quarum proprietatum collectio numquam erit in duobus. Et ille septem proprietates sunt forma: figura: locus: sanguis cum nomine tempus patria: sunt septem: quorum non habet unus et alter. Exemplum de proprietatibus ex quibus constat quodlibet individuum. Sed in aliis proprietatibus possunt convenire: nunquam ad minus est possibile quod duo habeant eandem formam in numero: neque etiam eandem figuram: neque quod sint in eodem loco: sed proprietates hominis in communi bene possunt in omnibus hominibus reperiri. et sunt iste risibile et esse mansuetum natura: et aptum natum ad navigandum.

¶ Continetur igitur individuum quidem sub specie. species autem sub genere. Totum enim quoddam genus est: individuum autem pars: species vero totum est et pars: sed pars quidem alterius totum vero non alterius: sed in aliis partibus enim totum est. De genere quidem et specie: et quid sit generalissimum: et quid specialissimum et que genere eadem et species sunt: et que individua: et quot modis genus et species dicuntur: sufficienter dictum est.

¶ Hic infert corrolarium: quia dictum est quod species predicatur de individuis: et genus de speciebus. ex hoc concludit quod individua continentur sub ipsa specie. species autem sub genere. Nam genus dicitur esse quoddam totum: individuum autem pars: sed species dicitur esse totum et pars. Pars dicitur alterius scilicet generis: sed totum non dicitur alterius: sed alteris. Et notanter dicitur quod non dicitur totum alterius: sed alteris (ut vult Philosophus septimo metaphysice.) de ratione totius est habere partem et partem. nam si non haberet nisi unam partem: non diceretur totum. et propter hoc dicit notanter totum esse non alterius sed alteris. Postea ipse epilogat dicens: quod de genere et specie quid sit et quid generalissimum et quid specialissimum superius dictum est.

Queritur circa litteram de specie. Et videtur quod male faciat auctor: quia non ponit nisi duas significationes speciei. Nam ut dicitur in libro topicorum: tot modis dicitur unum oppositorum quot et reliquum: sed genus et species correlative opponuntur. ergo tot modis dicitur unum quot et reliquum. sed genus dicitur tribus modis: ut videtur. ergo species dicitur tribus modis et cetera. ¶ Secundo arguitur sic. videtur quod non bene ponat diffinitiones speciei. (An scite assignent diffinitiones speciei.) Dicit enim quod species est, que ponitur sub assignato genere: sed individuum ponitur sub genere. ergo individuum est species. ¶ Tertio sic: Ipse dicit quod species est de qua genus in eo quod quid sit predicatur. sed genus predicatur in eo quod quid de individuis. ergo individuum est species: quod est falsum. ergo non diffinit bene ipsam speciem. ¶ Quarto probatur sic. Unius rei unicum est esse. et diffinitio indicat quid est esse. ergo unius rei erit unica diffinitio. sed Auctor ponit tres. et per consequens male. ¶ Quinto arguit sic. Ipse dicit quod species predicatur de pluribus differentibus numero solo: Ita quod vult quod sortes et plato differant numero solum. Contra. quecunque differunt solo accidente: unum potest de altero predicari. ergo si individua differunt solo numero cum numerus sit accidens sequeretur quod unum individuum posset de altero predicari. quod est falsum: quia male diceretur sortes est plato. quare videtur auctor male dicere. ¶ Sexto arguitur sic. Dicit quod species predicatur de pluribus differentibus numero. Sed contra: sol et luna dicuntur species. et tamen non predicantur de pluribus. quare et cetera. ¶ Septimo arguitur sic. Quia dicit etiam auctor quod bene predicatur genus de specie: sed non species de genere. Contra videtur quod male dicat. nam vult Aristoteles in libro priorum quod ad istam homo est animal. sequitur ista animal est homo. nam convertuntur simpliciter. Et si tu dicas quod verum est quod animal est homo non per se: sed per accidens. Contra. si antecedens est verum. et consequens erit verum. ut vult ipse philosophus. ergo si antecedens erit necessarium. et consequens erit necessarium: sed ista est necessaria homo est animal. ergo et ista animal est homo. ¶ Ad omnia ista per ordinem respondendum est. (Solo argumentorum) Ad primum dico quod bene ponit duas significationes speciei. Et quando tu obiicis quot modis dicitur unum et cetera. Concedo. et cum tu dicis quod genus et species opponuntur. Dico quod non opponuntur nisi quantum ad ultimas significationes. et quantum ad illas verum est: quod quot modis dicitur unum oppositorum tot et reliquum. ¶ Ad secundum cum obiicis contra diffinitionem: quando dicitur quod species est que ponitur sub genere intelligitur immediate. unde cum obiicis de individuis quod continentur sub genere. Dico quod verum est mediate. ¶ Ad tertium per idem apparet solutio. quando dicis quod species est de qua genus predicatur in eo quod quid. verum est immediate: sed de individuis non predicatur immediate. quare non valet. ¶ Ad quartum cum tu obiicis quod videtur quod male ponat diffinitiones speciei. nam unius rei una est diffinitio. Respondent quidam quod verum est. Unius rei uno modo considerate. sed diversimode possunt esse plures diffinitiones. sed videtur quod unius rei aliquo modo non potest esse nisi unica diffinitio in uno genere. Et propter hoc dico quod prime due sunt descriptiones et ultima est diffinitio vera. ¶ Ad quintum cum dicis quod sortes et plato non differunt solum numero immo et forma. dico quod verum est quod differunt in forma particulari: et quia illa forma particularis est signata et individuata per materiam et etiam numerata. ideo ipse dicit quod differunt solo numero. ¶ Ad sextum cum obiicis quod sol et luna non predicantur de pluribus: et tamen sunt species. dico quod verum est quod non predicantur de pluribus actu. sed bene aptitudine. Nam quod actu non predicetur de pluribus impedimentum est ex hoc: quia illa forma occupat totam materiam. (Unde enim est quod unum est individuum.) ¶ Ad septimum cum dicitur quod species et cetera. Certe bene dicitur et bene predicatur animal est homo. sed non per se: nam ista est per se. homo est animal. illa autem per accidens animal est homo. idest per aliud. et cum probas quod illa animal est homo est necessaria et vera: quia dicis tu quod si antecedens fuerit necessarium. et consequens erit necessarium. Dico quod hoc non est verum. nam ista non est necessaria grammaticus est animal. et tamen illa homo est grammaticus: sed ista est necessaria grammaticus est homo. Illa autem homo est grammaticus. et que sequitur ad illam non est necessaria. et ita patet solutio ad obiecta et cetera.

¶ De differentia.

Differentia vero communiter et proprie: et magis proprie dicatur. Communiter quidem differre alterum ab altero dicitur: quoniam alteritate quadam differt quocunque modo vel a seipso: vel ab alio. Differt enim socrates a platone alteritate quadam: et ipse a se vel iam puer

tori vel iam viro: vel iam faciete aliquid: vel quiescente: et semper in aliquo modo habendi se alteratibus.

Superius Auctor dixit de predicabilibus predicantibus in quid. Hic intendit determinare de predicantibus in quale, et dividitur in duas. nam primo determinat de predicantibus in quale essentiale. Secundo in quale accidentale. Secunda ibi [Proprium.] Prima in duas. nam primo dividit et subdividit differentiam: ut eligat illam de qua intendit. secundo eligit. Secunda ibi [Cum igitur tres.] Prima in duas secundum duplicem divisionem principalem. Secunda ibi [A superioribus.] Prima in duas. Primo dividit. Secundo declarat membra. Secunda ibi [Communiter.] Hec secunda in duas. Nam primo declarat. Secundo concludit quoddam correlarium. Secunda ibi [Universaliter ergo.] Prima in tres secundum quod tria membra declarat. Secunda ibi [Proprie.] Tertia ibi [Magis proprie.] Illa pars [Universaliter.] in duas. Nam primo concludit correlarium. Secundo ex illo infert quandam divisionem. Secunda ibi [Differentiarum.] Et hec in duas. Primo ponit divisionem. Secundo ponit differentiam inter membra. Secunda ibi [Ille quidem que faciunt.] Et hec in duas secundum quod ponit duas differentias. Secunda ibi [Secundum igitur aliud.] Sequitur illa pars [A superioribus.] et habet duas. primo enim ponit divisionem. secundo subdividit alterum membrum. Secunda ibi [Inseparabilium.] Et hec in duas. nam primo dividit. secundo ponit differentiam inter membra. Secunda ibi [Ille igitur que per se.] Sequitur illa pars [Cum igitur tres.] Et dividitur in duas. nam primo resumit quedam dicta. secundo eligit illam de qua intendit. Secunda ibi [Et his maxime opus est.] Prima in duas. nam primo resumit. secundo addit aliam divisionem. Tertia ibi [Rursus earum.] Hec secunda in duas. nam primo addit unam divisionem: quod differentiarum alie divisive alie constitutive. secundo concludit. Secunda ibi [Quoniam ergo.] Prima in duas. nam primo ostendit quod differentiarum quedam sunt divisive. et quedam constitutive. secundo quod eedem sunt divisive et constitutive. Secunda ibi [Sed he quidem.] Hec est divisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit dicens quod differentia dicitur tripliciter: scilicet communis propria et magis propria. communis differentia est qua unum differt ab aliquo accidente separabili: ut sortes albus differt a platone non albo: illo accidente separabili quod est albedo: et similiter sortes sedens differt a se ipso non sedente: et sic de aliis.

¶ Proprie autem differre alterum ab altero dicitur: quando inseparabili accidente alterum ab altero differt. Inseparabile vero accidens est ut nasi curvitas: cecitas oculorum: et cicatrix: cum ex vulnere occalverit.

¶ Hic declarat secundum membrum. et dicit quod differentia propria est quando unum differt ab altero inseparabili accidente: ut sortes simus differt ab alio non: immo per accidens inseparabile quod est simitas et aquilinitas: et cicatrix cum caluerit idest cum durata fuerit post vulnus.

¶ Magis autem proprie differre alterum ab altero dicitur quando specifica differt differentia: quemadmodum homo ab equo specifica differentia differt rationali qualitate.

¶ Hic declarat tertium membrum dicens: quod magis propria differentia est qua alterum differt ab altero specifica differentia idest differentia faciente speciem ut homo differt ab equo rationali qualitate. et non rationale est differentia magis propria et similiter irrationale et quelibet differentia faciens speciem. Et bene dicit rationali qualitate. unde duplex est qualitas est enim quedam substantialis ut rationale: quedam vero accidentalis sicut albedo.

¶ **Universaliter ergo omnis differentia alteratum facit cuilibet adveniens. Sed ea que est communiter et proprie alteratum facit. Illa vero que est magis proprie aliud.**

¶ Hic infert correlarium ex predictis. et sic componitur omne quod facit differre facit alteratum. sed omnis differentia facit differre: ut dictum est. ex hoc concluditur quod omnis differentia facit alteratum: sed differentia communis et propria solum faciunt alteratum sed magis propria non solum alteratum: sed etiam aliud facit. scilicet speciem.

¶ **Differentie enim alie quidem alteratum faciunt: alie vero aliud.**

¶ Hic ex isto correlario infert quandam divisionem quod differentiarum alie faciunt alteratum solum ut communis et propria: alie faciunt aliud: ut magis propria.

¶ **Ille quidem que faciunt aliud: specifice vocantur. Ille vero que alteratum simpliciter differentie. Animali quidem differentia adveniens rationalis aliud facit animal et speciem animalis facit. Illa vero que est movendi alteratum solum a quiescente facit. Quare hec quidem aliud: illa vero alterum solum facit.**

¶ Hic ponit differentiam inter membra. et dicit quod ille que faciunt aliud vocantur specifice differentie. sicut rationale: quia facit aliam speciem que est homo specifica differentia nominatur: sed ille que solum alteratum faciunt non vocantur specifice: sed solum simplici nomine dicuntur differentie: sicut est communis differentia et propria.

¶ **Secundum igitur aliud facientes differentias divisiones fiunt a generibus in species: et diffinitiones assignantur que sunt ex genere: et huiusmodi differentiis. Secundum autem eas que solum alteratum faciunt alterationes sola constituunt: et aliquo modo se habentis permutationes.**

¶ Hic ponit aliam differentiam inter membra. et dicit quod secundum illas differentias que faciunt aliud fiunt divisiones generum et etiam diffinitiones specierum. nam nos dividimus animal per rationale et irrationale. et iste sunt aliud facientes: similiter rationale et irrationale ponuntur in diffinitionibus specierum: ut rationale in diffinitione hominis: sed ille que solum alteratum faciunt neque ponuntur in divisionibus generum: neque in diffinitionibus specierum: sed solum faciunt alterum.

¶ **A superioribus rursus incohanti dicendum est differentiarum alias quidem esse separabiles: alias vero inseparabiles. Moveri enim et quiescere et sanum esse: et egrum: et quecunque his proxima sunt: separabilia sunt. At vero aquilum esse vel simum vel rationabile vel irrationabile: inseparabilia sunt.**

¶ Hic ponit quandam divisionem principalem ita quod non est divisio alterius membri. Et dicit quod differentiarum alie sunt separabiles: alie inseparabiles: separabiles: ut dormire sedere: inseparabiles ut simitas et irrationale.

¶ Inseparabiliū aūt alie qdē sunt per se: alie per accidens: nā rōnale per se inest hoi: ⁊ mortale: ⁊ discipline esse susceptibile. At vō aquiliū esse: uel simum per accidens ⁊ non per se.

¶ Hic subdit alterū mēbrum: ⁊ dicit ꝙ inseparabiliū alie sunt per se: alie per accidens. per se ut rationale. per accidens ut simitas ⁊ aquilinitas.

¶ Ille igit̄ que per se sunt: in substātie ratione accipiunt̄: ⁊ faciūt aliud. Ille vō que sm̄ accidēs nec in substātie rōne accipiunt̄: nec faciūt aliud: sed alteratum solum.

¶ Hic ponit differentiam inter mēbra. Et dicit ꝙ ille differētie inseparabiles que sunt per se accipiunt̄ in diffinitiōe substātie: ut patet de rōnali. Sed ille differētie que sunt per accidēs: ut simitas: ⁊ sic de alijs: non ponūtur in diffinitione substātie.

¶ Et ille qdem que per se sunt: nō suscipiūt magis ⁊ minus. Ille vō que per accidēs ⁊ inseparabiles sunt: intēsionē ⁊ suscipiūt ⁊ remissionē. nam neqꝫ genus magis aut minus predicatur de eo cuius est genus: neqꝫ generis differentie sm̄ quas diuidit̄. Ipse enim sunt que vniuscuiusqꝫ rōnem cōplent. Esse aūt vniciuqꝫ vnū ⁊ idem nec intēsionē neqꝫ remissionē suscipiēs est: aquilum aūt uel simum: uel coloratum esse aliquo modo ⁊ intēdit̄ ⁊ remittitur.

¶ Hic ponit aliam differētiā: ⁊ dicit ꝙ que sunt per se inseparabiles differētie nō suscipiūt magis ⁊ minus: sed ille que sunt per accidēs: ut simitas. ⁊ iste suscipiūt magis ⁊ minus. Et pbat ꝙ ille que sunt p se nō suscipiat magis ⁊ minus per talē rōnē. Esse vniuscuiusqꝫ rei vnū est: neqꝫ intēsionē: neqꝫ remissionē suscipiēs. sed diffinitio indicat qd est eē rei: ⁊ illa datur ex genere ⁊ differentia: ergo genus ⁊ differentia non suscipiunt magis ⁊ minus. Postea declarat alterum membrum dicens: ꝙ simum esse: ⁊ aquilum esse: que sunt per accidēs: iste suscipiunt magis ⁊ minus (ut dictum est.)

¶ Cum igit̄ tres spēs differētie cōsiderent̄. ⁊ cū he quidē sint sepabiles: ille vō inseparabiles. Et rursus inseparabiliū he qdē sint per se: ille vō per accidens. Rursus earū que sunt per se differentiarū: alie qdem sunt sm̄ quas diuidim⁹ genera in spēs. alie vō sm̄ quas que diuisa sūt specificant̄: ut cū per se differētie oēs huiusmodi aialis sint ⁊ aiati sensibilis: ⁊ isensibilis rōnalis ⁊ irrōnalis: mortalis: ⁊ imortalis. Ea qdem que est aiati ⁊ sensibilis differētia: cōstitutiua est substāne aialis. Est enim aial substantia aiata sensibilis. Ea vō que est mortalis ⁊ imortalis differētia: rationalis ⁊ irrōnalis diuisiue sunt animalis differentie: per eas enim genera in species diuidimus.

¶ Hic auctor resumit quedā dicta ut digat illud mēbrum de quo intēdit. Et dicit ꝙ cū tres spēs differētie assignent̄. s. ꝙ quedā est cōis: quedā ppria: ⁊ qdā magis ppria: ⁊ intellige ꝙ largo modo sumitur ibi spēs. Siliter dicit qd dictū est ꝙ differētiarū alie sunt sepabiles: alie inseparabiles. Et etiam ꝙ inseparabiliū alie sunt per se: alie per accidēs. Postea cōparat mēbra: ⁊ addit aliam diuisionē dicens: ꝙ differētiarū que sunt per se: alie sunt per quas diuidimus genera in spēs. i. sunt diuisiue. Alie sunt cōstitutiue. Et declarat hoc qualiter quedā sunt differētie diuisiue: ⁊ quedā cōstitutiue. Nam aiati ⁊ inaiatū diuidūt corpus: ⁊ sensibile ⁊ insensibile diuidūt animatum corpus ⁊ cōstituūt animal.

¶ Sed he quidē que diuisiue sunt differētie generū: cōplectiue sūt ⁊ cōstitutiue specierū. Diuidit̄ enim aial rōnali ⁊ irrōnali differentia. ⁊ rursus mortali ⁊ imortali differētia: sed ea que est rōnalis ⁊ mortalis cōstitutiua est hois: rōnalis vō ⁊ imortalis dei. Ille vō que sunt irrationalis ⁊ mortalis: irrōnabiliū aialium. Sic etiā suprema substātia cū diuisiua sit aiati ⁊ inaiati differētia sensibili ⁊ insensibili aiata ⁊ sensibilis cōgregate ad substātiā ꝫ aial pfecerūt. animata vō ⁊ insensibilis pfecerūt plātam. Quoniam ergo eedē aliquo modo accepte fiunt cōstitutiue aliquo modo: at diuisiue specifice omnes uocantur.

¶ Hic ostēdit ꝙ eedē sunt cōstitutiue ⁊ diuisiue. Diuisiue unqꝫ generis: ⁊ constitutiue spēi: ut rōnale diuidit aial: ⁊ mortale constituit hoiem. Siliter (ut vult iste Porphyrius) rōnale ⁊ imortale cōstituūt angelum: sed non ppriē: nisi valde equoce. Rōnales angeli nō debēt dici: si sint rationales erūt aialia ⁊ corporea: qd non est uerum. Sed iste Porphyrius loqtur sm̄ opinionē Platonis. Similiter irrōnale diuidit animal: ⁊ cum mortali est cōstitutiua aialium irrationabilium. Postea cōcludit dicēs: quoniā ita est ꝙ eedem differētie aliquo modo accepte sunt diuisiue ⁊ cōstitutiue: oēs iste dicunt̄ specifice.

¶ Et his maxime opus est ad diuisiones generū ⁊ diffinitiones specierum: sed non his que sm̄ accidens inseparabiles: nec magis his que sunt separabiles.

¶ Hic auctor eligit illam de qua intendit. Postqꝫ ita dictum est ꝙ oēs diuisiue ⁊ cōstitutiue sunt specifice differētie. dicit ꝙ istis specificis est maximū opus uel magis utile in diuisionibus generum ⁊ diffinitionibus specierū. Et non est opus in illis que sunt per accidens: quāuis sint inseparabiles: neqꝫ magis: immo minus illis que sunt per accidens: ut iacere ⁊ sedere: ⁊ sic de alijs.

Queritur de ordinatione differentie ad speciem. Nam videt̄ ꝙ auctor pri⁹ debuisset determinare de differētia qꝫ de specie. Nam simplex debet precedere cōpositum: sed differentia est simplex: ⁊ species quid cōpositum: ergo differentia debet precedere speciē. ¶ Scdo sic: Principiū debet precedere principatū: sed differētia est prin^m spēi: ergo dꝫ precedere spēm. ¶ Contra hoc videt̄ eē illud: q: qd ponit̄ in diffinitione alicuius est prius illo in cuius diffinitione ponitur. Species autem ponitur in diffinitione differētie: ergo videt̄ ꝙ species precedat differētiam. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ prius debuit determinare de specie: qꝫ de differētia dupliciter rōne. Una ratio est: q: genus ⁊ species sunt correlatiua: ⁊ correlatiua magis cognoscitur si vnum sit circa reliquū: cūꝫ vno cognito cognoscat̄ ⁊ reliquū. Et ideo post genus statim determinauit de specie. Alia ratio est: q: genus predicat̄ in quid sicut species. Et ppter istam cōuenientiam post determinationē de genere voluit determinare de specie ⁊c. ¶ Ad argumētum cum dicis: simplex debet precedere cōpositum: uerum est ante illud cōpositū: cuius est simplex: sed cum dicis: differētia est simplex: ꝑ pōt dici ꝙ non est uerū. Nam differētia non est simplex. uel aliter ꝙ quātum ad istam pprietatem uerū est ꝙ differentia est simplex ⁊ prior. ¶ Ad secūdum cum dicis principiū debet precedere principiatum: ⁊ differētia

est principium substãtie: que est species. Cõcedo q̃ differẽtia sit prior quãtum ad istam ꝓprietatem: ob hoc tamen nõ debuit prior esse in cognitione.

Queritur Utrũ rationale uel rõnalitas sit differẽtia: Et videtur q̃ rationalitas: ⁊ non rationale. nam vniuersale est forma: ut habet 7mo metace. sed differẽtia est vniuersale: ergo est forma. Sed rõnale est aggregatũ: ⁊ non est forma simplex: sed rõnalitas est forma: ⁊ sic rõnalitas est differẽtia: ⁊ nõ rõnale. ¶ Secũdo sic: Differẽtia (ut dicit Porphyrius) vniuoce predicatur: sed rõnale non p̃dicatur vniuoce: sed potius denoĩatiue dicẽdo: hõ est rationalis: ergo patet q̃ rõnale nõ est differẽtia: ergo rõnalitas. ¶ Tertio sic: Propter qd̃ vnũquodq̃ ⁊ illud magis: ut dicitur primo posteriorum. sed nõ est differẽtia rõnale: nisi ꝓpter rõnabilitatẽ: ergo multo fortius rõnabilitas erit differẽtia: ut videtur. ¶ Sed contra Differẽtia predicatur de illa specie: cuius est differẽtia: sed rõnalitas non p̃dicatur de specie: imo rõnale: ergo rõnalitas non est differẽtia: sed rõnale. ¶ Ad hanc questionẽ dicẽdum q̃ rõnale est differẽtia ⁊ non rationalitas. Et causa est: q2 (sm̃ q̃ Auicẽ. dicit) rõnalitas significat formaꝫ precise: ⁊ non põt p̃dicari de hoie: cum sit quoddã cõpositum: ⁊ differẽtia debet predicari de illo cuius est differẽtia. Et ita patet q̃ rationalitas nõ est differẽtia: sed rõnale est differẽtia: ⁊ predicatur de homine: ⁊ dicit totã essentiam: ⁊ quiditatem hominum.

Uñ sit q̃ rõnale sit dĩa ⁊ nõ rõnalitas

Ad argumenta ergo ĩ oppositũ. ¶ Ad primum cũ dicitur q̃ vniuersale est forma. Certe hoc nõ est uerũ de vniuersali ꝓut est res subiecta: nõ est simplex forma: naꝫ hõ quoddã vniuersale est: ⁊ tñ est cõpositum. Naꝫ pro tãto dicitur q̃ vniuersale est forma: q2 forma dat esse illi cuius est forma. Siliter vniuersale dat esse suis iferiorib9: ⁊ ita lꝫ rõnale sit cõpositũ: est tamẽ differentia. ¶ Ad secũdum cũ dicis q̃ differẽtia predicatur vniuoce de specie. Cõcedo. Et cũ dicis q̃ rõnale predicatur denominatiue. Dico q̃ non oẽ cõcretum predicatur denoĩatiue: ꝓprie sumẽdo p̃dicationem denominatiuam: lꝫ rõnale sit cõcretum: tamẽ nõ predicatur denominatiue: sed vniuoce. ¶ Ad tertiũ cum dicitur: Propter qd̃ ⁊c̃. Certe uerum est si illud sit tota causa aliter nõ. Nam homo est ebrius ꝓpter vinũ: sed qa illud non est tota causa: non sequitur q̃ vinum sit ebrium. Similiter dico q̃ rationalitas non est tota causa quare rationale sit differentia. Ideo nõ sequitur q̃ rationalitas sit differentia: quia hic ꝓpter non dicit totam causam ⁊c̃.

Cur vle dicatur esse forma.

Quõ intelligitur illa regula p̃mi posteriorꝫ: ꝓpter qd̃ vnum quodq̃ ⁊c̃.

Quas etiam determinãtes dicũt. Differentia est qua abũdat species a genere. homo enim ab aĩali plus habet rationale ⁊ mortale. aĩal enim ipsum nihil horum est.

Superius degit auctor illam differẽtiaꝫ de qua intẽdit. Hic de illa electa ꝓsequitur. Et diuiditur in duas. Primo ꝓponit. Secũdo ꝓsequitur. Scd̃a ibi [Differẽtia est.] Et hec secũda in duas. Nam primo ponit duas diffinitiões differẽtie ꝓut est constitutiua. Scd̃o ponit alias duas ꝓut est diuisiua. Scd̃a ibi [describũt.] Prima in duas sm̃ q̃ ponit duas diffinitiones. Scd̃a ibi [diffiniunt autẽ.] Prima in duas. nam primo ponit differentiam. Scd̃o obijcit cõtra se. 2a ibi [vnde nã.] Prima in duas. Primo diffinit. 2o determinat. 2a ibi [Non enim.] Illa pars [vnde nam.] duas habet. Prio obijcit. 3o soluit 2a ibi [Sed queadmodum.] Sequitur illa pars [diffiniũt.] ⁊ habet 3. Nam primo diffinit. 2o declarat per exẽpla. 3o per rõnem. 2a ibi [rõnale.] 3a ibi [rebus enim.] Sequitur illa pars [describũt.] ⁊ diuiditur in duas. Nam primo ponit duas diffinitiones differẽtie 2o regreditur cõtra primã ut eã cõfirmet ⁊ declaret. 2a ibi [iterũ aũt.] Prima in duas sm̃ q̃ ponit duas diffinitiones. 2a ibi [Assignãt autem.] Quelibet istarũ diuidi posset sm̃ q̃ primo ponit diffinitionẽ. Scd̃o declarat. Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã partem sic ꝓcedit. Dictuꝫ est q̃ differẽtijs specificis opus est ut in diuisionib9 generum: ⁊ diffinitionib9 specierũ: quas specificas dicunt ipsi philosophi. [Determinãtes.] i. diffinientes: ita diffiniũt. Differẽtia est qua abũdat spẽs a gñe. i. p̃ quã plus ponit in diffinitiõe spẽi q̃ generis: declarat ut homo abũdat ab aĩali illa differẽtia rõnale. Nam in diffinitione aĩalis nõ cadit rõnale: sed in diffinitiõe hoĩs ponitur. nam aĩal nihil horũ est: hoc est illud qd̃ significatur noĩe aĩalis non est rõnale neq̃ irrationale sed cõmune ad utrũq̃.

¶ Nam vnde habent species differentias: nec enim omnes oppositas habet nãq̃ idem simul non habebit oppositas: sed queadmodum ꝓbant. potestate quidem omnes habet sub se positas differentias: actu vero nullam. Et sic nec ex his que nõ sunt aliquid fit: nec in eodem simul opposita erũt.

¶ Dicit cõtra se: q2 dixit q̃ spẽs abũdat a genere per ipsam differẽtiam: ergo vnde habebit species illam differẽtiã. Nam nõ põt eã habere ex nihilo: q2 ex nihilo non est aliqd: neq̃ habet a genere: q2 sic essent duo opposita in eodẽ. i. due differẽtie opposite in genere: q2 qua rõne esset ibi rõnale: eadem rõne ⁊ irrõnale. Et soluit dicẽs: q̃ spẽs habet illas differẽtias a genere: ⁊ genus habet illas differẽtias oppositas in potẽtia ⁊ nõ actu: ⁊ nõ est incõueniẽs: opposita esse in eodẽ in potẽtia: sed in actu bene esset incõueniens in potẽtia ego sum albus ⁊ niger. sed non in actu.

¶ Diffiniũt autem ⁊ hoc modo. Differẽtia est que de pluribus ⁊ differẽtibus specie in eo q̃ quale sit predicatur. Rõnale enim ⁊ mortale de hoie predicatũ in eo q̃ quale est homo dicitur sed non in eo q̃ quid est: qd̃ quidẽ enim est hõ nobis interrogatis cõueniẽs est dicere animal. quale aũt inquisiti: quoniam rationale ⁊ mortale cõuenienter assignabimus.

¶ Ponit aliam diffinitionẽ dicẽs: Differentia est que predicatur de plurib9 differẽtibus specie in eo q̃ quale. Et declarat per exẽpla: ut rõnale de hoie ⁊ angelis in eo q̃ quale predicatur. Nam cuꝫ querit quale est homo: bene respõdetur rõnalis. ⁊ ita in quale predicatur differentia. Sed si queratur quid est homo: tũc bene respondetur animal. Et ita animal quidem genus predicatur in qd̃.

¶ Rebus enim cõstantibus ex materia ⁊ forma uel ad similitudineꝫ proportionẽq̃ materie ⁊ forme ꝓportionẽ habẽtibus: queadmodũ statua ex materia qdẽ est eris: ex forma autẽ figura: sic ⁊ homo cõmunis ⁊ specialis ex materia quidem similiter proportionabiliterq̃ cõsistit ex genere: ex forma aũt differentia. Totũ at hoc, s. animal rationale: ⁊ mortale homo est: queadmodũ illic statua.

¶ Hic declarat per rõnem. Et potest formari talis rõ: Qualitas predicatur in quale: sed differẽtia est qualis

tas: ergo differētia pdicatur in quale. Sed q differētia sit qualitas: pbo sic: Ois forma est qualitas: sed differētia est forma: ergo est qualitas: in littera pbat q differētia sit forma. Nam sicut in natura statua est quoddā cōpositū ex ere pro materia: z figura pro forma: ita species est cōposita ex genere pro materia z differētia pro forma: z ita differētia est forma.

¶ Describūt aūt huiusmodi differētias: z hoc modo. Differētia est qd est aptum natū diuidere ea que sunt sub eodē genere. Rationale enī z irrationale hoiem z equum: que sub eodem sunt genere animali sunt diuidunt.

¶ Hic ponit alias diffinitiones differētie put est diuisiua. Et dicit q differētia est qd est aptum natum diuidere illa que sunt sub eodē genere: ut rōnale: z irrationale diuidūt hoiem z equum: que sunt sub eodem genere. s. substātiali.

¶ Assignāt etiā hoc mō. Differētia est qua differūt a se singula. nāqz hō z equus sm gen⁹ nō differūt. Sumus enim aialia nos z irrationalia: sed additum rōnale disiūxit nos ab illis: z rationales sumus z nos: z dij. sed mortale appositum disiūxit nos ab illis.

¶ Hic ponit aliam diffinitionem dicens q differentia est qua differunt a se singula. Nam in genere aliqua non differunt. nam nos z bruta conuenimus in animali z in mortali: sed rationale nobis additum separat nos ab illis. Similiter nos z dij sumus rationales: sz mortale nobis additū separat nos ab illis.

¶ Interius aūt pscrutātes differētiā. dicūt: non quodlibet eorū que sub eodē genere sunt diuidētium esse differētiam: sed qd ad esse cōducit: z qd est pars eius: qd est in esse rei. Nec enim qd aptum natum est nauigare: erit hois differētia: etsi propriū sit hois. Dicimus enim aialium hec quidē apta nata esse ad nauigādum: illa vō minime diuidētes hoiem ab alijs: sed aptum natum esse ad nauigādū: non erat cōplenuū substantie: nec eius pars: sed aptitudo quedā solū. Idcirco non est talis quales sunt que specifice vocātur differētie. Erūt ergo specifice differentie quecūqz alteram faciūt spēm: z quecūqz in eo q quale est accipiuntur. Et de differētijs quidem ista sufficiant.

¶ Hic regreditur supra tertiā diffinitionē ut eam compleat z declaret: ipse enī dixit q differētia est quod aptum natū est diuidere ea que sunt sub eodē genere. Modo dicit q hoc nō sufficit. s. q sit aptum natū diuidere ea que sunt sub eodē genere: imo oportet q cōducat in esse: z q sit pars eius qd est esse rei. i. q sit pars ipsius substantie. nam aptum natum ad nauigandum diuidit que sunt sub eodez genere. Nam animaliū quedam sunt apta nata ad nauigandum: ut homines. Quedam non: ut bruta. Unde lz aptuz natum ad nauigādum diuidat nos a brutis: non tamen est differentia: quia non conducit ad esse hominis: neqz est eius pars: z ita non est differētia: sed est quedam aptitudo uel pprietas hominis. naz ducere nauem est per artem: z solus homo arte utitur. z ita cōcludit q differētie specifice sunt que faciūt aliud. i. species: z predicātur in quale.

Queritur Utruz differētia possit diffiniri? Et videtur q non. Nam ois diffinitio (ut vult Porphyrius) cōstat ex genere z differētia: sz differētia nō habet genus z differētias ut pbabo: ergo non potest diffiniri. q non habeat differētiā: patet. Nam si differētia haberet differētiā: tunc quero de illa alia quā differētiam habeat: z erit pcessus in infinitū: neqz etiā differētia habet genus: qz si differētia haberet genus: tūc gen⁹ de differētia predicaretur: sed genus nō predicatur de differētia: ut vult Aris. 4° topicoꝝ: ergo patet q differētia nō pōt diffiniri. ¶ Ad hāc questionē dicūt qdam q differentia nō diffinitur: sed describitur: sed videtur q differentia etiaz vere diffiniatur. Et ideo nota q vno modo dicitur differētia res absolute cōsiderata ut rōnale. Alio mō dicit differētia res cōis apprehēsa ab intellectu subiecta ipsi intentioni: alio mō ipsa intentio. Unī dico q differētia que est res absolute cōsiderata nō diffinitur: sed res subiecta intētioni: que est cōis apprehēsa ab intellectu illa pōt diffiniri: z hēt aliqd loco generis: z aliqd loco differētie. Nam cū dicitur differētia est que pdicatur de plurib⁹ differētib⁹ specie in eo q quale: illud predicatur ponit ibi loco generis: z totum aliud loco differētie. Nam predicabile est genus ad differētiam: z sic de alijs predicabilibus zc. Unde ad argumentum cum dicis in minori q differentia non habet genus: neqz differētiam: uerum est prout differētia est absolute considerata: z sed put est in cōmuni non.

Queritur z de hoc qd dicit q differentia est qua spēs abūdat a genere. Contra: imo videt q genus abūdet a specie. Naz illud quod plus ambit z cōtinet illud plus abundat. sed genus plus ambit qz species: ergo gen⁹ abundat a specie: z nō ecōtra. Scdō sic. si species abūdaret a genere per differētiam: ergo ipsa spēs habebit plures differentias: qd est falsum. ¶ Ad hoc dicēdum q ipsa spēs abūdat a genere per differētiam: hoc est dictuz ipsa species actu includit aliquā differētiam quā non includit genus: ut in hoie actu includit rōnale: non autem in aiali. ¶ Ad argumentum quando dicis: q illud quod plus ambit plus abūdat. sed genus plus ambit. Certe uerum est potentia: sed nō actu. ¶ Ad secundum cum dicis: q in specie essent plures differentie. Dico q non sunt differentie realiter: sed virtualiter. nam supius in inferiori idem est qd inferi⁹. naz in 7mo meta^ce dicit Phus: q bipedalitas in bipede nihil aliud est qz pedalitas.

Queritur Utruz genus habeat actu differētias uel potētia? Et pbo primo q habeat actu. Nam diuisum habet actu sua diuidētia sed genus diuidit per suas differētias: ergo actu habet illas. Scdō sic. nam si haberet in potētia: uel haberet eas in potētia actiua uel passiua. sed nō habet in potētia actiua: ut patet de se: neqz in potētia passiua: qz qn aliquid est in potētia passiua ad aliquā formam: ex illo z forma non fit vnū per essentiā: neqz lignum est in potētia ad formā lectuli: ideo ex ligno z ex forma lectuli nō fit vnum per essentiaz: sed ex genere z differētia fit vnum per essentiam: ergo genus nō habet in potētia differētias: ergo habet in actu. ¶ Ad hoc dicēdum q ipsum genus non habet differētias in actu: sed in potētia nā duo opposita actu esse nō possunt in eodē. sed differētie sunt opposite. ergo genus nō habet actu differentias: sed potētia. z hoc est uerū. ¶ Ad argumētū qn dicis q diuisum actu cōtinet diuidētia. Dico q non est uerū: qa partes in cōtinuo sunt solū in potētia: sed per diuisionē bene fiunt in actu. ¶ Ad scdm dico q genus est in potētia passiua ad differētiam: sed aliqd pōt esse in potētia dupliciter. Nam est quoddā ens actu in po-

sētia ad aliā formam extrinsecā sicut lignuz ad lectū: ⁊ ex talibus non fit vnum per essentiam. Aliomodo est aliqd in potētia: ita φ non est in actu: sed soluz in potētia: ⁊ ex tali cū forma fit vnū per eētiā: ⁊ illo modo genus est in potētia ad dīam: ⁊ nō ꝑ mō ⁊c.

Queritur cōsequēter de diffinitione: quā po nit dicēs. Differētia est que ꝑdicat de pluribꝰ differētibus specie in eo φ qle. ¶ Contra pars non predicat de toto: sed differētia est pars spe ciei. ergo non predicatur de specie. Secundo: simplex non predicatur de cōposito: sed differentia est simplex: ⁊ spēs cōposita: ergo nō predicat de specie. Siliter φ nō de pluribꝰ differētibꝰ specie. Nam diffe rētia cōuertit cum specie: ergo nō predicat de pluribus differētibus specie. ¶ Ad hoc dicūt qdā φ hec diffinitio dat de differētia subalterna: ⁊ non specifica: tñ alit posset dici: ⁊ meliꝰ. Debes notare φ fm Boetium in libro diuisionū: Differentie essentiales sunt nobis ignote: ⁊ ideo per aliqua uocabula circūloquimur illas differētias essentiales: sicut rōnale ⁊ mortale circūloquūtur differētiam essentialē hominis. ⁊ hic non diffinit illa essentialis: sed iste cōes que istam essentialē circūloquūtur. ꝑ hoc ad argumēta. ¶ Ad primum cū dicit φ pars nō predicat de toto. Concedo. sed differētia nō est pars: imo totū: fm φ supius fuit tactum. nam rōnalitas non est differētia: immo dicit formam precise: sed rōnale: qr dicit cōpositum. Per hoc patet solō. ¶ Siliter ad aliud. Naz differētia non est simplex. ¶ Ad aliud cū dicis φ differētia cōuertit cum specie. Certe uerum est: Differētia essentialis: sed illa est nobis ignota: ⁊ ideo nos circūloquimur illam per aliquas cōes: ⁊ iste cōmunes predicātur bene de pluribus speciebus: ⁊ tales hic diffiniūtur ⁊c. ¶ Dubitaret aliqs utrum mortale sit differentia: Et videt φ non. nam nulla passio est differētia: sz mortale est quedam passio: ut vult Aris. in libro topicoruz. ergo non est dīa. ¶ Preterea dicit Porphyrius in illa parte [interius autē speculātes.] φ omnis differētia cōducit in esse: sed mortale non cōducit in eē: sed potiꝰ in nō esse: ergo nō est differētia. ¶ Dicēdum fm φ ille rōnes ꝑbant ⁊ bene: Mortale nō est differētia essentialis: sed est quedam ꝓprietas: sed (ut dictum est) per differētias accidētales circūloqmur differētias essentiales: ⁊ ideo pro tanto dixit φ mortale erat differētia: qr cum rōnali circūloquimur differentiam hominis ⁊c.

PRoprium vō quadrifariā diuidūt. Naz ⁊ id qd alicui speciei accidit. ⁊ non omni ꝓprium est: ut hoī esse medicum uel geometrā. Et qd omni et si non soli accidit: quēadmoduz homini esse bipedez. Et qd soli: ⁊ omni: ⁊ aliquādo: ut homini in senectute canescere. Et qd soli: ⁊ omni: ⁊ semp: quēadmodum homini esse risibilem. nam etsi nō rideat semp: tamen risibilis dicitur: non φ iam rideat: sed φ aptus natꝰ sit ad ridēdum. hoc aūt semp est ei naturale: ut equo hinnibile. Hec aūt nominātur uere propria: qm̄ cōuertunt. quicqd enim hinnibile est: equus est. ⁊ quicqd equus est: hinnibile est.

Superius Auctor dixit de predicabilibus predicātibus in quale essentiale. hic determinat de predicabilibus predicātibus in quale accidentale. Et diuiditur in duas. Nam primo determinat de predicabili predicante in quale accidentale conuertibiliter. Secūdo non conuertibiliter. Secūda ibi [Accidens.] Prima in duas. Nam primo ponit quatuor modos ꝓprij. Secundo comparat quartum ad alios. Secūda ibi [Hec autem dicunt ꝓpere.] Secunda in quatuor fm φ ponit quatuor modos. Secūda ibi [Et quod omni accidit.] Tertia ibi [Et quod soli.] Quarta ibi [Et quod soli ⁊ omni: ⁊ semper.] Hec ultima in duas. Nam primo ponit illum quartum modū. Secundo respondet tacite questioni. Secunda ibi [Nam etsi non semper rideat.] ¶ Ad primam partem sic procedit dicēs φ propriū dicitur quadrupliciter. Vnomodo dicitur propriū: quod inest alicui soli speciei: lz non omni: ut esse grāmaticum conuenit soli homini: lz non omni: ⁊ dicit bene esse grāmaticum in actu: non inest omni homini. Nam in potentia ⁊ aptitudine omni inest. Nam omnes homines natura scire desiderant: ut dicitur in ꝑncipio metace. φ omnes homines natura. ¶ Secūdomodo dicitur proprium: quod inest omni contento sub illa specie: sed non soli: ut esse bipedem inest omni homini: sed non soli: quia etiam auibus inest. Et si obiciatur φ bipes non inest omni homini: quia plures sunt qui pedes non habent. Dicendum fm φ dicit iste Porphyrius in cōmunitatibus suis φ trūcatis pedibus est bipes. Nam aptitudinem dicit bipes: ⁊ sic lz homo non habeat duos pedes: est tamen aptus natꝰ habere duos pedes. ¶ Tertio modo dicitur ꝓprium: quod cōuenit omni ⁊ soli: sed nō semper: ut canescere inest homini ⁊ soli: sed non semper: qr non nisi in senectute. ¶ Sed contra: imo aliquibus hominibus inest in iuuētute. Similiter quibusdam non inest in senectute. Quare videt φ nō insit omnibus. Ad hoc vidēdum debes notare que sit causa canitiei. nam frigiditas est mater albedinis: ⁊ caliditas nigredinis: cuius ꝓbatio est. naz in quibusdam locis sunt quasi omnia animalia alba: ⁊ ita patet φ frigiditas est causa canitiei. Et est duplex frigiditas. scilicet quedaz frigiditas accidentalis: quedaz autem essentialis. Similiter est quedam canities accidentalis: quedam essentialis. Frigiditas accidentalis est: ut si aliquis habeat caput flegmaticum: tunc quia flegma est humidum ⁊ frigidum: ⁊ iste talis est frigidus: ⁊ ista talis frigiditas est accidentalis. Et ⁊ alia frigiditas essentialis: que est in homine per defectum caloris naturalis: ⁊ illa canities est essentialis: ⁊ non est nisi in senibus: ⁊ nō de ista loquitur auctor: nō de prima. Et cum tu dicis φ aliqui senes nō sunt cani: Dico φ immo. Sed hoc est uerum φ in quibusdam citius deficit calor naturalis: q̄z in alijs: ⁊ ideo prius canescūt: tamen si diu viuant necessario deficiet calor naturalis: ⁊ ita necessario canescēt. Et si tu obicias φ alia animalia canescunt: sicut lupi. Dico certe φ ꝓprie non est canities: sed est quedā albatio. Nā canities est qdā accñs appropriatū capiti humano. ¶ Quartomodo dicitur ꝓpriuz quod inest omni ⁊ soli ⁊ semper: ut risibile inest omni homini. ⁊ soli ⁊ semper. Et si tu obicias φ homo non semper ridet. Dico φ lz aliquādo non rideat: tamē aptus natus est ad ridēdum: ut risibile dicit aptitudinē ⁊ non actum. Postea cōparat illud mēbrum ad alia: ⁊ dicit φ illa dicunt ꝓprie propria quādo cōuertūtur: quia quicqd est hinnibile est equus: ⁊ quicqd est equus est hinnibile. Et si tu obicias qcqd est hinnibile est equus: sed equa est hinnibilis: g̃ equa est equꝰ. Dico φ equꝰ vnomō est nomē determinati sexus. ⁊ sic nō bene dicit equa est equus. Aliomodo equus potest esse nomen speciei: sicut homo. Et sic dico φ bene di

Frigiditas accidētalis ⁊ essentialis.

citur equa est equus: ꝛ asina est asinus: ꝛ sic de consimilibus.

¶ Accidens est quod adest ꝛ abest preter subiecti corruptionem.

¶ Hec pars in duas secatur. Primo diffinit accidēs: ꝛ diuidit. Secundo epilogat de omnibus predicabilibus. Secūda ibi [Omnibus igitur determinatis.] Prima in duas. Primo ponit diffinitionē vnam datam a Platone. Secundo ponit duas datas ab Aristotele. Scōa ibi [Diffinitur autē sic quoqꝫ.] Prima in duas. Primo diffinit. Secūdo diuidit. Secunda ibi [Diuiditur autem.] Hec secūda in duas. Primo diuidit. Secūdo remouet dubium. Secūda ibi [Potest autem.] ¶ In prima igitur parte diffinit accidens: dicēs ꝙ accidens est quod adest ꝛ abest preter subiecti corruptionez. Et exponitur sic. Accidens est qđ adest preter subiecti corruptionē: ꝛ abest preter subiecti corruptionem. Naz dicit beatus Augustinus: ꝙ accidens est: cuius presentia subiectū non cōstituit: ꝛ cuius absentia non destruit.

¶ Diuiditur autem in duo: in separabile: ꝛ in inseparabile. nāqꝫ dormire separabile accidēs est. nigrum vō esse: coruo ꝛ ethiopi inseparabiliter accidit.

Accidēs cur separabile: aut ī separabile appelletur.

¶ Diuidit accidens: dicens ꝙ accidens quoddaz est separabile: ut dormire: album ꝛ nigrum: quoddam inseparabile: ut album cigno: ꝛ nigrū coruo. Et dicitur accidens separabile: non ꝙ esse separatum habeat a subiecto: sed quia subiectum pōt esse sine illo accidēte. sed inseparabile accidens dicitur: qꝛ subiectum non potest esse sine illo accidente: ut patet.

¶ Potest autem subintelligi ꝛ coruus albus: ꝛ ethiops nitens candore: preter corruptionem subiecti. Diffinitūt autem sic quoqꝫ. Accidens est quod contingit eidem inesse: uel non inesse ꝛ quod neqꝫ genus est: neqꝫ species: neqꝫ differētia: neqꝫ ꝓprium: semper autem in subiecto subsistens est. Oībus igitur determinatis que proposita sunt: dico autem genere: specie: ꝛ differentia: ꝓprio accidente: dicēdum est que eis cōmunia sunt: ꝛ que ꝓpria.

¶ Hic remouet dubium: qꝛ dictum est in diffinitiōe: ꝙ accidens est quod potest adesse ꝛ abesse. Et modo dicitur in diuisione: ꝙ quoddam est accidens inseparabile: ut nigredo coruo: ergo non pōt abesse. Et ita videt̄ ꝙ diffinitio repugnet diuisioni. Soluit auctor dicēs: ꝙ coruus potest intelligi albus: ꝛ ita lꝫ nigredo non possit abesse quātuz ad esse: potest tamē abesse quātum ad intelligi: uel quantum ad intellectum. ¶ Sed videt̄ ꝙ male dicat. naz coruus nō potest esse albus: ergo neqꝫ intelligi. Ad hoc dicūt quidam ꝙ coruus potest itelligi albus in prima sui creatione anteqꝫ habeat plumas. ¶ Sed hoc non valet qꝛ semꝑ ꝛ de necessitate coruus est niger: ut dicitur in libro Prioꝝ. Et ideo dicūt alij ꝙ essentia corui potest intelligi sine nigredine. Et ideo supposito accidēte. scilꝫ sub albedine. Sed illa expositio similiter est falsa quātum ad illam partem: ꝙ possit intelligi supposito accidēte. Nam ut habet̄ scdo de anima. intellectus apprehēdens uerorꝫ est. Sed si apprehenderet coruum sub albedine esset falsus. Quare patet ꝙ non pōt intelligi albus. Et ideo est intelligendum ꝙ essentia corui: ꝛ essentia nigredinis differūt. Et ideo intellectus simpliciter pōt intelligere vnum sine reliquo: ꝛ ideo intellexit: sic ꝛ coruus pōt intelligi albus. i. non niger. i. pōt intelligi non intelligēdo

Dubitatio.

Solutio

nigredinē: non tamē ꝙ albus intelligat̄. Postea ponit duas diffinitiones: ꝛ dicit ꝙ accidens est qđ cōtingit eidem inesse ꝛ non inesse. Uel accidens est qđ non est genus: neqꝫ species: nec differētia: nec ꝓpriū: inest aūt rei. Postea epilogat: ꝛ patet quid dicit.

Queritur cōtra lectionem. Utrum ꝓpriū sit vniuersale? Et videt̄ ꝙ non. Nam vniuersale est cōmune: ꝓprium vō non est cōmune: ergo ꝓprium non est vniuersale. ¶ Scdo ꝓbo ꝙ ꝓprium non sit distinctum vniuersale ab accidēte: naz (ut dicit Boetius) omne ꝓprium manat de genere accidētis: ergo omne ꝓprium est accidens: ꝛ sic non erit predicabile distinctum ab accidēte. Et si tu obicis ꝙ differt ab accidēte: ex eo ꝙ cōuertibiliter ꝑdicatur. Probo ꝙ ꝓpter cōuertibilitatem non distinguat̄. nam similiter differētia specifica cōuertitur cū specie. ergo conuertibilitas non distinguit̄ ab alijs predicabilibus.

Oppositum patet per auctorem in littera. Est dicēdum ꝙ ꝓpriuz est ꝑdicabile. Nam nomen qđ predicat̄ de pluribus est predicabile. sed ꝓprium predicat̄ de pluribus: ergo est predicabile. ¶ Notādum tamen ꝙ duplex est accidens. Quoddam accidens qđ habet causaz determinatam in subiecto: ut risibile in homine. Cōsequitur enim formam eius: ꝛ tale accidēs est ꝓpriuz. Est ꝛ aliud accidens: qđ habet causam cōmunez in subiecto: ut album: nigrum: ꝛ tale accidēs est predicabile: ꝛ ita illud qđ habet causam determinatam in subiecto cōuertit̄ cum illo: ꝛ aliud accidēs non conuertitur cum subiecto. Et ita patet ꝙ ꝓpriuz est distinctū predicabile ab alijs. ¶ Ad primū argumētum cum dicis: Omne vniuersale est cōmune: sed ꝓpriuz nō est cōmune. Dico ꝙ duplex est ꝓprium. s. ꝓpriuz indiuidui: ut albedo sortis: ꝛ ꝓprium speciei: ut risibile: ꝛ illud tale est cōmune: ꝛ etiam vniuersale: primū vō non. ¶ Ad secūdum quādo dicis: ꝙ ꝓprium nō differt ab alijs: eo ꝙ est conuertibile. Dico ꝙ distinguitur ab accidente: ex hoc ꝙ conuertibile est. Et cū tu dicis ꝙ differētia similiter cunuertitur. Dico ꝙ ꝓpriuz conuertitur: ꝛ non indicat quidem esse: sed differentia essentialiter cōuertitur cum specie ꝛc.

Duplex est accidens

Proprium duplex.

Queritur Utruz accidens sit vniuersale? Et videtur ꝙ non. nam accidens est corruptibile: sed vniuersale est incorruptibile: ut patet per Arist. in libro Posterioꝝ: qui dicit: vniuersale est semper ꝛ ubiqꝫ. Sed ꝙ accidens sit corruptibile patet per Augustinū: qui dicit ꝙ accidentia indignātis sunt nature. Perimi quidem possunt: permutari minime. ergo accidēs non est vniuersale. ¶ Secūdo arguit̄. Nam videt̄ ꝙ male dicat auctor quādo dicit: Accidens est quod adest ꝛ abest preter subiecti corruptionem. nam mors que aduenit homini non aduenit preter subiecti corruptionem: immo corrūpit hominem. simpliciter cōbustio corrūpit domū. Quare videtur ꝙ male dicat. ¶ Ad primuz dico ꝙ accidens est vniuersale. Sed notādum ꝙ accidens dupliciter potest cōsiderari. Unomodo per cōparationem ad inferiora sicut color ad albedinez ꝛ nigredinem. similiter albedo ad hanc albedinē ꝛ ad illaz. ꝛ sic accidens non est predicabile distinctuz ab alijs. qꝛ tunc non est aliud qꝫ genus uel species. Sed alio modo cōparatur ipsum accidens ad subiectum. Et accipiēdo accidens in cōmuni: illud est accidens predicabile distinctum ab alijs. ¶ Ad argumētum igitur quādo dicis: Omne vniuersale est incorruptibile

le. Cōcedo. Et cum dicis q accidens est corruptibile dico q uerū est accidens particulare: sed accidens vniuersale abstractum a particularibus: illud est predicabile z incorruptibile per se: sed per accidēs corrumpi pōt. ¶ Ad aliud de diffinitione ita oportet q intelligatur: z postea cessabūt omnes obiectiones scilicet q hoc uerbum adest z abest sunt diuersa uerba: z ideo habebunt diuersas terminationes: ita dicendo q accidens est: quod adest preter subiecti cōstitutionem: z abest preter corruptionem subiecti: z ita si hoc quod est preter subiecti corruptionem determinet tm illud uerbum abest: z sic obiectiones nihil ualent. Nam obiectiones procedūt ac si considerarent hoc uerbum adest: z q li preter subiecti corruptionem determinet hoc uerbum adest: quod tamen non facit. vnde mors quando adest homini nō adest preter subiecti corruptionem: immo corrumpit: sed ita debet intelligi: q hoc preter subiecti corruptionem determinet solum hoc uerbum abest: z hoc concordat cum Augustino: qui dicit q accidēs est cuius presentia subiectum non cōstituit: nec eius absentia destruit. Alij multis modis exponunt: sed ista expositio planissima est. Et sic terminatur sententia vniuersalium zc.

Nō hanc interpretationem textus

Commune quidē est olb' de plurib' pdicari. Sed genus quidem de omnib' sub se spēbus: z de indiuiduis: z de dīa similiter. Species quidē de his que sub ipsa sunt indiuiduis. At vero proprium: z de specie cuius est proprium: z de his que sub ipsa sunt indiuiduis. Accidens autem z de speciebus: z de indiuiduis. nāq animal z de equis z de bobus predicatur: que species sunt: z de hoc equo: z de hoc boue: que sunt indiuidua. Irrationale vero de equis z bobus: z de his qui sunt particulares predicatur. Species autem ut homo: de inferioribus: z de his qui sunt particulares predicatur. Proprium vero quod est risibile de homine z de his qui sunt particulares homines. Nigrū autem z de specie coruorum: z de his qui sunt particulares: quod est accidens inseparabile: z moueri de homine z equo: quod est accidens separabile: sed principaliter dicitur de indiuiduis: secūdario vero z de his que continent indiuidua.

a.l. nō potest de

Superius Porphyrius determinauit de quinq vniuersalibus absolute. hic determinat comparate. Et diuiditur in duas. Primo ponit conuenientiam in generali. Secundo ponit cōuenientias z differentias in speciali. Secūda ibi [Cōmune est autem.] Prima in duas. Primo ponit conueniētiam in generali: q omnia predicabilia de pluribus predicantur. Secundo declarat de quibusdā. Secunda ibi [Genus quidem.] Et hec secunda in duas. Primo declarat de quibus principaliter intēdit. Secundo ponit exempla ibi [Animal namq.] Et posset diuidi in quinq: prout de quinq predicabilibus dat exempla. Ista remaneant indiuisa. Sequitur illa pars [Commune est generi.] ubi comparat in speciali. Et diuiditur in duas. Primo enim cōparat genus ad omnia alia. Secundo comparat alia inter se z ad ipsum genus. Secunda ibi [Genus vero quomodo ab alijs.] Prima in quatuor. Primo cōparat genus ad differentiam. Secundo ad speciem. Tertio ad proprium. Quarto ad accidens. Secunda ibi [Genus autem z species.] Tertia ibi [Genus autem z proprium.] Quarta ibi [Generis autem z accidentis.] Prima est presentis lectionis. Et diuidit in duas. Primo comparat genus ad differentiā per eius conuenientiam. Secundo per eius differentiam. Secunda ibi [Proximi autē generis est.] Prima in tres sm tres conuenientias. Secūda ibi [Et quecūq predicantur.] Scda ibi [Commune autem est.] Sequitur illa pars [Proprium vero.] ubi ponit differentias. Et diuiditur in sex sm q ponit sex differentias. Secūda ibi [Amplius.] Tertia ibi [Amplius.] Quarta ibi [Amplius.] Quinta ibi [Amplius.] Sexta [Et genus quidem.] Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit: z dicit q quasi predicabilia in hoc conueniunt: q quodlibet eorum de pluribus predicatur. Manifestat hoc per exempla. Et primo dicit q genus predicatur de speciebus: z indiuiduis. z differentia predicatur de speciebus similiter z de indiuiduis. Et propriū predicatur de speciebus z de indiuiduis. Accidens autem etiam predicatur de speciebus z de indiuiduis: ponit exempla: ut animal de homine z de sorte: z de alijs equis z bobus: z de hoc equo: z hoc boue. Et differentia que est in rationale predicatur de equis: z de bobus z de partibus contentis sub eis: sed quod est species de pluribus predicatur ut homo. Et proprium similiter predicatur de specie: z de indiuiduis contētis sub illa specie. De accidente similiter dat exēplū. Et primo de inseparabili: ut nigrum predicatur de coruo: z de particularibus coruis. Et dat exemplū de accidente separabili: ut moueri predicatur de homine z equo. z dicit q accidens separabile semper prius predicatur de indiuiduis: z ex consequenti de speciebus: z de generibus per posterius.

¶ Commune est autem generi: z differentie cōtinentia specierum. Continet enim z differentia species: z si non omnes quot genera. rationale enim z si non cōtinet irrationabilia quēadmodum animal: tamen cōtinet hominem z deum qui sunt species: z quecūq predicantur de genere ut genus: z de his que sub ipso sunt speciebus predicantur.

¶ Hic in speciali comparat genus ad alia predicabilia. Et primo ad differentias primo. z ponit cōueniētiam: z dicit q in hoc conueniunt genus z differentia: quia utrūq illorum habet continentiam specierum. Nam quāuis differentia non contineat tot species quot genus: quia animal plus comprehendit q rationale: quia equum z asinum: tamen rationale: quod est differentia continet species: ut hominem z angelum: z deum: z hoc statim dicetur. Et quando dicit q differentia continet species: hoc est uerū de differentia cōnā differentie proprie cōstituētes ignote sunt nobis: tamen ille tales si essent note: solum de vna specie predicarentur: z non de pluribus.

¶ Et quecūq de differentia predicantur ut differentia: z de his que sub ipsa sunt speciebus predicabuntur. Nam cū genus sit animal: nō solum de eo predicabitur substantia: z animatum: z sensibile: sed etiam de his que sub animali sunt speciebus omnibus: hec usq ad indiuidua predicantur. Cumq sit differentia rationale predicatur de ea ut differentia id quod est ratione uti: z non solum de eo quod est rationale: sed etiam de his que sunt sub rationali speciebus predicabitur ratione uti.

¶ Hic ponit secundam conuenientiam. Et dicit q si

[illegible] in ista lectione.

aut queciūq predicantur de genere ut gen⁹: omnia predicantur de contentis sub genere: ita similiter que cūq predicantur de dr̄ia: ut differentia est omnia p̄dicantur de contentis sub differentia: ut substantia ꝛ corpus predicantur de animali: quare similiter p̄dicantur de hominibus ꝛ bobus contentis sub animali: predicanẗ eodem modo de ista differentia que est rationale: uti ratione: similiter qd̄ est utens ratione predicatur de homine ꝛ de omnibus hominib⁹ particularibus. Nam quilibet homo est utens rōne

¶ Cōmune est autem ꝛ perempto genere differentia simul perimi ea que sub ipsis sunt: quē admodum enim si non sit animal: nec est equus neq homo: ita si nō sit rationale nullū erit animal quod utatur ratione.

¶ Hic ponit tertiam conuenientiam. Et dicit ꝙ sicut perēpto genere perimuntur omnes species sub eodem contente: ita perempta differentia perimuntur ꝛ species sub eadem contente: nam si non sit animal non erit homo nec equus: ita similiter si nō sit rationale non erit animal ꝙ utatur ratione.

¶ Proprium autem est generi de pluribus predicari ꝙ̄ differentia ꝛ species: ꝛ propriū ꝛ accidens. animal enim de homine ꝛ equo ꝛ aue ꝛ serpente predicatur. quadrupes v̄o de solis quatuor pedes habentibus: homo v̄o de solis indiuiduis. ꝛ hinnibile de equo: ꝛ de his qui sunt particulares: ꝛ accñs de paucioribus silr.

¶ Hic ponit differentiam inter genus ꝛ differentiaz. Et primo ponit vnam differentiam. secundo remouet dubium. secunda ibi. [Oportet autem.] Dicit ergo ꝙ proprium est generis de pluribus predicari ꝙ̄ differentia aut species aut proprium uel accidens nam animal de homine ꝛ equo predicatur: ꝛ sic de alijs. sed hec differentie quadrupes predicatur solum de animalibus habentibus quatuor pedes. Et hec species homo solum predicatur de indiuiduis. Et hoc proprium risibile solum predicatur de homine ꝛ de particularibus hominibus. Accidens similiter predicatur de paucioribus ꝙ̄ genus. Et hoc intelligendum est de illo accidēte: qd̄ sub genere cōtinetur: ut animal de pluribus predicatur ꝙ̄ illud accidens album qd̄ in animalibus inuenitur.

¶ Oportet autem differentias accipere ex quibus diuiditur genus. non eas que cōplent substantiam generis.

¶ Hic remouet dubiū q̄r dictum est ꝙ genus p̄dicaẗ de plurib⁹ ꝙ̄ dr̄ia. ¶ Dubitaret aliqs si hoc hēt ueritatē de q̄libet dr̄ia. ꝛ ipse dicit ꝙ non: sed itelligendū est ꝙ genus predicatur de pluribus ꝙ̄ differentia diuisiua: ꝛ non ꝙ̄ differentia constitutiua. Nam de q̄buscūq animal predicatur de eisdez sensibile quod est differentia constitutiua predicatur.

¶ Amplius genus continet differentias potestate. animalis enim hoc est rationale. illud v̄o irrationale differentie v̄o non continet genera.

¶ Hic ponit differentiam inter genus ꝛ differentiam. Et dicit ꝙ genus cōtinet differentiam in potentia: ut animal in potentia continet rationale ꝛ irrationale: sed differentia supple non continet ipsum genus.

¶ Amplius genera quidez priora sunt his que sub se posite sunt differentijs propter qd̄ quidē simul eas auferunt: non autem simul auferuntur. Sublato enim animali aufertur rationale ꝛ irrationale. differentie v̄o non auferunt genus. Nam si omnes interimantur. tamen substantia animata sensibilis subintelligi potest: que est animal.

¶ Hic ponit aliam differentiaz. Et dicit ꝙ genera priora sunt ꝙ̄ differentie: ut animal prius est ꝙ̄ rationale. Et ideo dicit ꝙ si genus interimatur omnes differentie contente sub eo interimuntur: nam destructo aiali destruūẗ rōnale ꝛ irrōnale: sꝫ destructis dr̄ijs nō destruiẗ gen⁹. Et hoc est uerū destructis dr̄ijs diuisiuis. ut destructo rōnali nō destruiẗ aial. tamen destructo rōnali ꝛ irrationali animal nō remanet nisi sm̄ intellectum. Nam sm̄ intellectum destructis substantijs potest adhuc substantia animata intelligi sed nō eē.

¶ Amplius genus quidem in eo quod quid est differentia v̄o in eo quod quale quid est predicatur: quemadmodum dictum est. Amplius genus est vnum sm̄ vnamquamq speciem: ut est hominis genus id quod est animal. Differentie v̄o plurime ut rationale. mortale. mētis: ꝛ discipline perceptibile quibus ab alijs differt.

¶ Hic ponit aliam differentiam. Et dicit: ꝙ in constitutione spēi potest esse vnum genus ꝛ plures differētie: ut in compositione hominis est vnum genus: scilicet animal: sed sunt due differentie scilicet mortale ꝛ rationale. Intellige tamen ꝙ ista duo scilicet rationale ꝛ mortale circumloquūtur vnam differentiā ꝓpriam hominis nobis ignotam.

¶ Genus quidem cōsimile est materie ꝛ forme quidem differentia. Cum autem sint ꝛ alia cōmunia ꝛ propria gn̄is ꝛ dr̄ie nūc ista sufficiāt.

¶ Hic ponit ultimam differentiam. Et dicit ꝙ genus habet se per modum materie: q̄r sicut materia per indifferentiam habet se ad formam ita genus indeterminate respicit quālibet differētiā: sed differentia habet se per modum forme: q̄r sicut forma habet determinare ipsam materiam: sic differentia determinat ipsum genus.

Quia dictum est circa principium lectionis: ꝙ rationale continet angelum ꝛ deū. Utrū hoc habeat ueritatem queritur? Et videtur ꝙ sic. nam rationale est illud qd̄ est aptum natum uti ratione: sed deus ꝛ angelus sunt apta nata uti ratione. ergo patet ꝙ deus ꝛ angelus sunt rationales. Et sic patet ꝙ animal continet deum ꝛ angelum.

In oppositū arguiẗ. De illo qd̄ est aīal ē corp⁹. ḡ si de⁹ ꝛ āgelus eēnt aīalia eēnt et corpa. hoc aūt est falsuꝫ ꝙ de⁹ ꝛ āgelus sint corpa: ergo pꝫ etiā ꝙ non sint aīalia: ꝛ sic etiā pꝫ ꝙ non sunt rōnales: put rōnale est differentia aīalis.

¶ Ad hoc dicendū ꝙ sm̄ Arist. nec deus nec angelus cōtineẗ sub animali. Qd̄ sic declaraẗ. naꝫ qñ aliquid diuidiẗ per duas differentias oppositas. Tūc illud qd̄ contineẗ sub vna ĩpossibile est ꝙ contineaẗ sub altera: sed substātia diuiditur per corporeā ꝛ incorporeā: ergo illud qd̄ continetur sub isto mēbro incorporeum non continebiẗ sub illa differentia corporeā: sed deus ꝛ angelus cōtineẗ sub hac differētia incorporeā: ꝛ ita cū animal sit corpus non potuerunt comprehendi sub animali: nec deus nec angelus debent dici rationales: put rationale est differētia animalis cōtēta sub animali nisi largo modo accipere rationale ꝛ equiuoce. Per hoc patet solutio ad argumentum cum dicis: ꝙ rationale est illud qd̄ est aptum natum ratiocinari. dico ꝙ hoc non est vniuoce sed equiuoce uti ratione sicut ipsis cōuenit. ¶ Ad cuius euidentiam est notandū: ꝙ alio modo intelli

git deus. ꝛ alio modo itelligit angelus: ꝛ alio modo intelligit homo: sed deus intelligit per essentiã suã sine speciebus: ꝛ angelus per species innatas .i. ꝯcre tas a principio: sed homo intelligit per species acq̃sitas cũ essentialibus partibus. Et auctor quãdo dicit ꝙ animal continet deum ꝛ angelum loquitur ſm opinionem platonis qui metaphorice loquebatur.

Genus autẽ ꝛ species cõmune quidẽ habẽt: quemadmodũ dictuȝ est. de pluribus predicari. Sumatur auteȝ species ut species solum: non autẽ ut genus: si fuerit idem species ꝛ gen⁹.

Superius Cõparauit porphyrius gen⁹ ad differentiã. Hic comparat genus ad speciem. ꝓpriũ ꝛ accidens. Et sic sunt tres partes principales in presenti lectione. Primo cõparat genus ad spẽm. Secũdo ad ꝓprium. Tertio ad accidens. 2ᵃ ibi [generis auteȝ ꝛ ꝓprij.] 3ᵃ ibi [generis ṽo ꝛ accidentis.] Prima in duas. ꝑmo comparat gen⁹ ad spẽm penes conuenientia. secũdo penes differentia. 2ᵃ ibi [Differũt autem.] Prima in tres ſm tres cõuenientias. secũda [cõmuni ẽ autẽ est.] 3ᵃ ibi [Et totũ.] Illa pars [differt autẽ.] ubi differẽtiam ponit inter genus ꝛ spẽm. diuidit in quinq̧ ſm q̇nq̧ differentias. 2ᵃ ibi [vnde priora sunt naturaliter genera.] 3ᵃ ibi [Et genera q̇deȝ vniuoce.] 4ᵃ [Amplius quidem.] 5ᵃ [Amplius neq̧.] Sequitur illa pars [generis autẽ ꝛ ꝓprij.] Et diuiditur in duas. Primo comparat genus ad ꝓprium penes conuenientiã. 2ᵒ penes differentiã. 2ᵃ ibi [Differũt aũt.] Prima in tres ſm ꝙ ponit tres cõueniẽtias. 2ᵃ ibi [Et equaliter predicat̃ genus.] 3ᵃ ibi [cõmune autẽ.] Sequitur illa pars [Differunt aũt.] Et diuidit̃ in q̇nq̧ partes ꝓut ponit q̇nq̧ differentias inter genus ꝛ propriũ. 2ᵃ ibi [genus ṽo.] 3ᵃ [Et proprium.] 4ᵃ [Ampli⁹.] 5ᵃ [Amplius species.] Sequitur illa pars [generis ṽo ꝛ.] In qua cõparat genus ad accidẽs. Et diuidit̃ in duas. ꝑmo cõparat penes conueniẽtiam. secũdo penes differẽtiaȝ 2ᵃ ibi [differt autem genus.] Ista secũda pars diuiditur in quatuor ſm ꝙ q̃tuor differentias ponit. 2ᵃ ibi [Et genera quidem.] 3ᵃ [Et accidentia.] 4ᵃ [Et genera quidẽ.] Hec est diuisio lectionis. ¶ In prima pte ponit talẽ cõuenientiã inter genus ꝛ speciẽ. Et dicit ꝙ in hoc cõueniũt genus ꝛ species: q̄ ambo de pluribus predicant̃. illud est eis cõmune. Unde animal potest esse genus ꝛ species; ꝛ si sumatur ut est genus bene predicat̃ de pluribus: similiter si sumat̃ inquãtum spẽs predicat̃ ꝛ similiter de pluribus.

¶ **Commune autem est his ꝛ priora esse his de quibus predicantur.**

¶ Hic ponit aliam cõuenientiã. Et dicit ꝙ in hoc cõueniunt genus ꝛ spẽs: q̄ utrũq̧ est prius illis de quibus predicatur. Nam animal quod est genus prius est illis speciebus de quib⁹ predicatur. Et similiter homo qui est species prius indiuiduis de quibus predicatur.

¶ **Et totum quoddam utrũq̧ esse.**

¶ Hic ponit tertiam conuenientiam. Et dicit ꝙ gen⁹ est totum respectu speciei: ꝛ similiter species est totum respectu indiuidui: ꝛ in hoc conueniunt genus ꝛ species.

¶ **Differũt autem. q̄m genus quidẽ cõtinet speciem: species ṽo cõtinent̃: ꝛ non continent genus: in pluribus eni genus est: q̃ȝ species. Amplius preiacere oportet: ꝛ informata specificis differentijs perficere species.**

¶ Hic ponit differentiam inter genus ꝛ speciem. Et dicit ꝙ differt genus a specie. Nam genus continet speciem sub se: ꝛ species nõ continet genus: naȝ gen⁹ est in plus q̃ȝ species ꝛ postea ipm̃ genus est formatum specificis differentijs constituit speciem: ut animal cum rationali constituit hominem.

¶ **Unde ꝛ priora sunt genera naturaliter. Et simul interimẽtia: sed que nõ simul iterimant̃. Et species cum sit est: ꝛ genus: genus ṽo cũ sit non omnino erit species.**

¶ Hic ponit secũdam differentiam. Et dicit ꝙ genera naturaliter sunt priora speciebus: nam generibus interemptis simul interimũtur species: ꝛ cum sit species: ut homo: necnõ erit genus: sed cum sit genus ut animal non sequit̃ ꝙ propter hoc sit species. Nã bene potest esse animal qd̃ non sit homo.

¶ **Et genera quidem vniuoce de speciebus ꝑdicantur: species ṽo de generibus minime.**

¶ Hic ponit tertiam differentiã. Et dicit ꝙ genus ꝑdicatur vniuoce de specie: ut animal de homine. sed species non predicatur vniuoce de genere. Nam hec nõ est vniuoca ꝑdicatio: aĩal est hõ: q̄ nõ est ꝓpria.

¶ **Amplius genera q̇dem earũ abundant que sub ipsis sunt specierũ continentia. species ṽo a generibus proprijs abundant differentijs.**

¶ Hic ponit differẽtiam aliam. Et dicit ꝙ genus abũdat a specie: quantum ad continenientiam specierum: quia continet multas species: sed ipsa species abũdat a genere: q̄ in suo significato concludit aliquam differentiam quã genus non includit. Nam rationale includitur in significato hominis: ꝛ tamẽ non includitur in significato animalis.

¶ **Ampli⁹ neq̧ species fit nunq̃ȝ generalissimũ neq̧ genus fiet vnq̃ȝ specialissimum.**

¶ Hic ponit ultimam differentiam inter genus ꝛ speciẽ. Et dicit ꝙ species nunq̃ȝ fiet genus gñalissimũ nec gen⁹ fiet spẽs spãlissima; istud pȝ cuilibet ĩtuẽti.

¶ **Generis autem ꝛ proprij: cõmune quideȝ est sequi species. nam si homo est. animal est. ꝛ si homo est: risibile est.**

¶ Hic comparat genus ad ꝓpriũ. Et dicit ꝙ in hoc conueniunt genus ꝛ proprium: ꝙ utrũq̧ illorum sequitur ad speciem: nam sequitur si est homo est animal: pariter sequitur si est homo est risibile.

¶ **Et equaliter predicat̃ genus de spẽbus. ꝛ ꝓprium de his que illo participãt idiuiduis. eq̃liter enim ꝛ homo ꝛ bos est animal: ꝛ cato ꝛ cicero sunt risibiles.**

¶ Hic ponit secundam conuenientiam. Et dicit ꝙ genus ꝛ proprium equaliter participantur ab illis de quibus predicãtur. Nam animal participatur equaliter ab homine ꝛ asino: similiter risibile equaliter ꝑticipatur a sorte ꝛ platone: q̄ homo non est magis animal q̃ȝ asinus: similiter sortes non est magis risibilis q̃ȝ homo. Et sic de alijs.

¶ **Cõmune aũt est his ꝛ vniuoce predicari: genus de proprijs speciebus. ꝛ proprium de his quorum est proprium.**

¶ Hic ponit tertiam conuenientiaȝ. Et dicit ꝙ in hoc conueniunt genus ꝛ proprium: q̄ utrũq̧ illoruȝ predicatur vniuoce: naȝ animal predicatur vniuoce de sorte ꝛ de platõe. silr̃ vult auctor ꝙ proprium .s. risibile vniuoce predicetur: ꝛ de hoc statim videbitur.

¶ **Differunt autem genus ꝛ proprium quoniam genus prius est: posterius ṽo proprium: oportet enim esse prius animal. dehinc diuidi**

in ista lectione ponit 3ᵉˢ convenientias generis cum specie. et quinque differentias. ꝛ ponit 3ᵉˢ convenientias generis cum specie et quinque differentias. [illegible]

differentijs ꝛ ꝓprijs.

¶ Hic ponit differentiam. Et dicit ꝙ differūt genus ꝛ proprium: q: genus naturaliter prius est ꝙ̄ propriū animal eni naturaliter prius est ꝙ̄ sit risibile qḋ est proprium.

¶ Et genus quidē de pluribus speciebus predicat: quarum est genus: ꝓpriū vō de vna sola cuius est ꝓprium.

¶ Hic ponit aliam differentiam. Et dicit ꝙ gen᷑ predicatur de pluribus speciebus: ut animal de homine ꝛ asino: sed proprium solū predicatur de vna specie: ut risibile de homine: nā quicquid est risibile est hō: ꝛ ecōuerso: ꝛ sīr p̄dicat̄ de cōtentis sub illa spe.

¶ Et propriū quidē conuersim predicatur de eo cuius est propriū. genus vō de nullo cōuersim predicatur: nā nec si animal est: homo est. nec si animal est. risibile ē. si vō risibile est. homo est ꝛ econuerso.

¶ Hic ponit tertiam differentiam. Et dicit ꝙ propriū conuersim predicatur de specie cuius est proprium: ut risibile de homine. Nam quicquid est risibile: est homo: sed genus non predicatur conuersim: nam si homo est: risibile est: ꝛ ecōuerso. sed nō sequitur: animal est: ergo risibile est.

¶ Amplius proprium omni speciei inest: cuius est proprium: ꝛ soli: ꝛ semper. Genus vō omni quidē speciei iest: cuius fuerit genus: ꝛ semper: non autem soli.

¶ Hic ponit quartam differentiam. Et dicit ꝙ proprium inest omni contento sub specie cui inest: ꝛ soli ꝛ vni ꝛ semper: sed genus non inest soli ꝛ vni speciei: sed pluribus.

¶ Amplius autem species quidem interempte non simul interimūt genera quorum sunt species. Propria autem interempta iterimunt ea: quorum sunt propria. ꝛ his iteremptis: ipsa simul interimuntur.

¶ Hic ponit quintam ꝛ ultimam differentiam. Et dicit ꝙ interemptis speciebus diuisim: nō interimunt genera: nam destructa vna specie non destruit gen᷒: sed tamē destructa vna specie bene destruit propriū illius speciei.

¶ Generi vō ꝛ accidenti cōmune est: de pluribus: quēadmodum dictum est: p̄dicari siue separabilium siue inseparabilium sit accidens. etenim moueri de pluribus. ꝛ nigrum de coruis: ꝛ de omnibus ethiopibus: ꝛ aliquibus inanimatis predicatur.

¶ Hic cōparat genus ad accidēs. Et primo penes cōuenientiam. Et dicit ꝙ in hoc conueniūt genus ꝛ accidens ꝙ ambo predicātur de pluribus ꝛ hoc etiam speciebus. nam moueri qḋ est accidēs separabile de homine ꝛ equo predicat̄: ꝛ nigruz de coruo ꝛ ethiope p̄dicat̄: de genere satis patet qualiter de plurib᷒ speciebus predicatur.

¶ Differt autem genus ab accidente: quoniam genus ante speciem est. accidentia vō speciebus posteriora sunt: nam etsi inseparabile sumatur accidens: tamen illud cui accidit prius est: ꝙ̄ accidens.

¶ Hic ponit differētias. Et dicit ꝙ gen᷒ differt ab accidēte. nam prius est genus per naturā: ꝙ̄ accidētia: ꝛ accidētia sunt posteriora ꝛ nature aduenientia.

¶ Et genera quidē que participant: equaliter participant: accidentia vō non equaliter. Intensionem enim: ꝛ remissionem suscipit: accidentium participatio. generum vō minime.

¶ Hic ponit secundam differētiam. Et dicit ꝙ genera participant a spēbus equaliter. Nā equaliter est asinus animal sicut homo: sed accidentia nō participātur equaliter: sed suscipiūt intēsionē ꝛ remissionē. i. magis ꝛ minus. Unus eni hō est magis alb᷒ ꝙ̄ ali᷒.

¶ Et accidentia quidē in indiuiduis principaliter consistunt. genera vō: ꝛ species naturaliter priora sunt indiuiduis substantijs.

¶ Hic ponit tertiā differētiā. Et dicit ꝙ accidētia posteriora sunt p naturā: ꝙ̄ ipm indiuiduū cum accidant ipsi īdiuiduo: sed genera ꝛ spēs per nām precedūt omnia indiuidua sub se contenta.

¶ Et gn̄a quidē in eo ꝙ quid predicant̄ de his que sub ipsis sunt. accidētia vō in eo ꝙ quale aliquid sit: uel quomō se hȝ vnūquodqȝ. qualis est enim ethiops: interrogatus dicis niger. ꝛ quemadmodum soc. se habet. dicis quoniā sedet uel ambulat.

¶ Hic ponit ultimā differētiam. Et dicit ꝙ genus predicat̄ in quid: sed accidēs p̄dicat̄ in quale. ꝛ qualis est homo. Respōdetur albus: ul̓ quomodo se hēt: ut quomō se habet petrus. Respōdetur: sedet scribit dormit: ꝛ sic de alijs. Alij exponunt sic. accidens predicatur in quale: quātum ad predicamentum qualitatis: ut qualis est homo? Respōdetur albus: uel in quo modo se habet: quātum ad predicamenta aliorum accidētium: ut quantus est magnus uel paruus: ꝛ sic de alijs predicamētis.

Queritur Circa quoddā dictum. Utrū ipm propriū p̄dicetur vniuoce? Et arguitur p̄mo ꝙ sic per auctorem Porphyriū qui hec docet in hac lectione. Item predicari vniuoce est p̄dicari nomine ꝛ ratione: sed risibile qḋ est propriū hominis: p̄dicatur de homine nomine ꝛ rōne: ergo risibile predicatur vniuoce.

In oppositum arguitur. p Phs in libro p̄dicamētorum. Nihil eorum que sunt in subiecto predicat̄ nomine ꝛ ratione sed omne ꝓpriū est in subiecto: ergo nullum ꝓpriuȝ p̄dicat̄ noīe ꝛ rōne: sed p̄dicari vniuoce est p̄dicari noīe ꝛ rōne. g̊ nullū ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce. ¶ Ad hʼ dicūt qdā: ꝙ ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce: q: p̄dicat̄ fm vnū nomē ꝛ vnā rōnē: nā sic bn̄ dicit̄ soz. est aptus nat᷒ ad ridēdū: ꝛ plo est risibilis. ꝛ plo est aptus nat᷒ ad ridēdū. Alij tn̄ nolūt ꝙ ꝓpriū nunq̄ȝ p̄dicet̄ vniuoce: sed denominatiue aucte Aristo. tām p̄allegata q: nihil eoꝝ que sunt in subiecto p̄dicatur nomine ꝛ rōne: sed oē ꝓpriū est in subiecto: g̊ nullū ꝓpriū p̄dicat̄ noīe ꝛ rōne. Et sic nullū ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce ꝛ iō dicūt ꝙ Porphyri᷒ in hʼ nō bn̄ dixit nisi acciperetur vniuoce: idest equaliter: nam ꝓprium bene predicatur equaliter: sed non vniuoce proprie accipiendo vniuoce: ꝛ sic a diuersis diuersimode respōdetur ꝛ ubiqȝ bene dicitur.

G Enus vō quomodo ab alijs quatuor differat dictū est. contingit autem etiā vnūqḋqȝ alioꝝ differre ab alijs quatuor: ut cum qnqȝ qdē sint: vnū quodqȝ autē ab alijs quatuor differat ꝛ quater qnqȝ. fiūt omnes. xx. dr̄e. Sed nō sic se hēt sȝ semp posteriorib᷒ enumeratis. ꝛ secundis quidem vna differētia superatis. ꝓpterea q̄ iā sumpta est. Tertijs vō duabus. quartis vō trib᷒. quintis vō q̄tuor: decē oēs fiūt differētie q̄tuor: tres due vna. Genus etenim quo

differat a differentia: z a specie z ꝓprio: z accidente dictū est. Quatuor igitur oēs differentie sunt. Differētia vo quo differt a genere dictuz est: quādo quo differret genus ab ea dicebaſ. relinquiſ ergo quo differētia differat a specie: z proprio z accidēte dicere. z sunt tres. Rursus spēs quomodo quidē differat a differentia dictum. quādo quo differret a specie differētia dicebaſ. Et quo differat spēs a genere dictum est: quādo quo differret gen⁹ a specie dicebaſ. Reliquū est igiſ quo differat spēs a proprio z accidēti dicere: z due sunt iste differētie. ꝓpriū vo quo differat ab accidēti relinquiſ. naz quo a specie: z genere: z a differētia differat predictum est: in illoꝝ ad ipm differentijs. Quatuor igiſ sumptis generis ad alia differētijs. tribus vo differētie. duabus spēi. Una aūt proprij ad accidēs decez erūt oēs: q̄rum q̄tuor que erant generis ad reliqua superius demōstrauimus.

Superius Porphyri⁹ cōparauit genus ad oīa alia p̄dicabilia. Hic itēdit alia q̄tuor p̄dicabilia adinuicē cōparare: z diuidiſ in duas. Nam primo epilogat de genere: z ponit numerū differentiarū. Scdo ꝓsequiſ ponēdo dr̄ias aliorum predicabiliū. 2ª ibi [cōcigiſ differētie.] Et diuidiſ p̄ma in duo. Primo enī ꝓepilogando de genere. ponit numerū differētiarū in generali. Scdo magis in speciali. 2ª ibi [sed semp posterioribus.] Hec 2ª in tres. nā primo reducit ad breuiorē numerū in spāli. 2° declarat per exempla. 3° cōcludit uel epilogat. 2ª ibi [Gen⁹ aūt differt.] 3ª ibi [Quatuor ergo sumptis.] Sequiſ illa pars [Cōmune vo.] Et diuiditur in tres. Primo comparat differētiā ad speciem z propriū z accidēs 2° comparat spēm ad propriū z accidēs. 2ª ibi [Speciei vo z proprij.] Prima diuidiſ in tres. pmo cōparat differētiam ad spēm. 2° ad ꝓprium. 3° ad accidēs. 2ª ibi [Differētia vo z ꝓpriū.] 3ª ibi [Dr̄ie vo z accidenti.] Prima in duas. pmo cōparat differentiā ad spēm: quātum ad ꝯuenientia. 2° per differētiam. 2ª ibi [Propriū autē.] Prima in duas ſm duas ꝯueniētias [cōmune vo] z semp aliquid eē. Illa pars [proprium] ubi ponit differētiaz. diuidiſ in q̄tuor ſm q̄ ponit q̄tuor differētias inter differētiam z spēm. 2ª ibi [Amplius.] 3ª ibi [Amplius.] 4ª ibi [Amplius.] Sequtur illa pars [Differētia vo.] Et hēt duo. pmo cōparat differētiam ad ꝓprium penes ꝯuenientiā. 2° penes differentiā. 2ª ibi [ꝓprium autē.] Sequiſ [differētie vo z accīti] ubi cōparat dr̄iaz ad accidens. pmo ponit conuenietiā. 2° differētiā ibi [Differt aūt.] Prima in duas iuxta duas conuenientias. 2ª ibi [comune vo.] Illa pars [differunt.] diuidiſ in tres ſm tres differētias. 2ª ibi [Et differētie.] 3ª ibi [Et in ꝑmixte.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmā partem sic ꝓcedit: z dicit q̄ iam est manifestuz de genere quō differat ab alijs q̄tuor p̄dicabilib⁹. Et statim ponit numerum ipsarū differētiarū. Et dicit q̄ vnūquodq̄ predicabile differt ab alijs q̄tuor predicabilibus. Et sic cum q̄nq̄ sint predicabilia erūt quater q̄nq̄ differētie: z q̄ter q̄nq̄ sunt xx. z sic sunt in vniuerso xx. differentie. Sed tñ dicit Porphyrius q̄ ille differētie reducunſ ad decem. Et ita decē differētie dimittanſ: z posteriores enumerenſ ita q̄ semper scd̄a ad primā vna differētia superetur: ita q̄ primū p̄dicabile habeat differentias q̄tuor: z aliud postea tres z aliud duas z quartū vnam. Et statim declarat per exempla. ut genus hēt q̄tuor: q: differt a differētia ꝓprio specie z accidēte. differētia autē nō hēt nisi tres: q: iam est dictuz quomodo differat dr̄ia a genere: ideo solum hēt tres. uerba in textu sunt clara. ꝓpriū autem tm̄ vnā habet differentiā: naz quō differt a genere differētia z accidēte dictū est. ꝓpriū vo quō differat ab accidenti post reliquū. Et sic ꝯcludit q̄ sumptis i. acceptis q̄tuor differentijs ipsius generis z tribus ipsius differētie: z duabus ipsius speciei: z vna ipsius ꝓprij: z sic q̄tuor tres due z vna faciūt x. z sic xx. sunt reducte ad x. ut patuit.

¶ Cōmune ergo dr̄ie: z spēi est equaliter ꝑticipari: hoīe enī equaliter ꝑticipāt ꝑticulares homines: z rōnali differentia. cōe vo est: z semp adesse his: que eorum participāt: soc. eniz semper est rationalis: z semper homo.

¶ Hic cōparat differētiam ad speciez. Et pmo penes cōuenientiā. Et dicit q̄ in hoc ꝯueniunt differētia z spēs q̄ equaliter ꝑticipātur de quibus p̄dicanſ. naz equaliter soꝛ. est homo z plato. postea ponit aliaz cōuenientiam. Et dicit q̄ in hoc cōueniunt: q: semper habent adesse illis a quibus participantur. Nā semper homo est in particularib⁹: z rationale etiā semper inest particularibus hominibus.

¶ Propriū aūt est differētie quidē in eo q̄ quale sit predicari. spēi vo in eo q̄ō quid est: nam si homo uelut qualitas accipiatur: non simpliciter erit qualitas: sed ſm id q̄ generi aduenientes differentie constituerunt eam.

¶ Hic ponit differētias inter differētiā z spēm. Et dicit q̄ differētia p̄dicatur in quale: sed spēs in quid. nam rationale predicatur in quale de homine: sed hec species homo predicaſ in quid: nam homo nō est sola qualitas: sed quid aggregatum ex genere pro materia: z differētia pro forma.

¶ Amplius differētia quidem: sepe in pluribus specieb⁹ cōsideraſ: queadmodū quadrupes in pluribus aīalibus: specie differētib⁹. Species vo in solis his que sub vna spe sunt idiuiduis.

¶ Hic ponit aliā differentiam. Et dicit q̄ dr̄ia potest esse in pluribus speciebus. Et hoc est uerum de littera cōi. nam differentie ꝓprie z conuertibiles ignote sunt nobis. Nā ille solum de vnica specie predicanſ uel predicarenſ. Et ideo ipse solum exemplificat de cōmunib⁹: ut quadrupes in multis animalib⁹ quadrupedalibus inueniſ: ut equo z asino: sed spēs solum in ipsis indiuiduis contentis sub specie inueniſ ut homo in sorte z platone.

¶ Amplius differētia quidē prima est ab ea specie que est ſm ipsam. simul eniz ablatum rationale interimit hominez. homo vo interempt⁹ non aufert rationale: cum sit deus.

¶ Hic ponit tertiam differētiā. Et dicit q̄ perempta differētia perimitur species: ut si rōnale non sit: homo non erit. tñ perempta specie nō perimiſ differētia. Et hoc est de differentia cōi. vnde ipse dicit q̄ si non sit homo potest rationale remanere: ut in angelo: q: (sic visuz est supra) auctor vult auctoritate platonis q̄ angeli sint rationales.

¶ Amplius differētia quidē cōponiſ cum alia differentia. rōnale enim z mortale cōpositum est in substātia hominis. Species vo spēi non cōponitur: ut gignat aliquā aliam spēm. quedam enī equa cuidā asino ꝑmiscetur ad muli generationez. Equa enī simpliciter asino nunq̄ conueniens perficet mulum.

¶ Hic ponit q̄rtā differentiā. Et dicit q̄ due p̄nt vni

¶ Incipit Liber Predicamentorum.

Equiuoca dicunt̃ quoꝝ solum nomen cõmune: sm̃ vo nomē rõ substantie diuersa. ut aial. homo. ⁊ qđ pingitur. Horum enim solũ nomen cõe. sm̃ vo nomē: substantie ratio diuersa est. Si enim quis assignet qđ sit utrũq3 eorum quo sint animalia: propriam assignabit utriusq3 rõnem.

Liber diuisio.

Iste Liber diuidit̃ in tres ptes. s. in anteꝑdicamēta: ꝑdicamenta: ⁊ postꝑdicamēta. Scđa ibi [Quotiēs autē opponi.] 3ª ibi [Eoꝝ que sĩ nullā cõplexionē dicũt singulũ.] Pria diuidit̃ in. 3. Nam in ꝑdicamētis sunt tria: modus ꝑdicādi: suba ⁊ ordo: ⁊ sm̃ hoc hēt tres ptes. Naz ꝑ ponit triplicē modũ ꝑdicādi. 2° ponit duas diuisiones que ualēt ad cognitionē ꝑdicamētoꝝ q̃tũ ad diuisionē. 3° ponit tres regulas que ualēt ad cognitionē p̃ntoꝝ quātũ ad ordinē. 2ª ibi [Eoꝝ que dicunt̃.] 3ª ibi [Qñ alterũ de altero predicat̃.] Prima diuidit̃ in tres s3 tres modos p̃ndi. 2ª ibi [Uniuoca.] 3ª ibi [denoiatiua.] Illa ps [Eoꝝ vo que.] hēt duas ptes. Nā ꝑ ponit vnā diuisionē que ualet ad cognitionē p̃ntoꝝ quātũ ad ꝯditionē 2° ponit aliā que ualet quantũ ad subam. 2ª ibi [Eoꝝ vo que sunt.] ⁊ hec 2ª pōt diuidi in q̃tuor sm̃ ꝙ q̃tuor mēbra declarat. Seqtur illa ps [Qñ alterũ.] ⁊ hēt duas sm̃ ꝙ ponit duas regulas. prima quātũ ad ordinē eoꝝ que sũt in eodē p̃nto. 2ª q̃tum ad ordinē eoꝝ que sunt in diuersis. 2ª ibi [Diuersorũ generũ.] ⁊ hec est diuisio lectionis.

Dubitatiõ

¶ Dubitaret forte aliqs: q2 videt̃ ꝙ solũ vniuocũ diffiniat: sed equocũ nõ est vniuocũ: g̃ nõ diffinit̃.

Solutio.

¶ Dicit̃ ꝙ l3 equocũ per respectũ ad sua significata sit equocũ: tñ hoc nomen equocũ ad oia equoca est vniuocũ. Nā sm̃ vnā rõnē predicat̃ de ipsis. ¶ Notādũ ꝙ hic diffinit̃ equocũ equocãs: ⁊ nõ equocũ equocatũ. Dicit g̃ ꝙ equoca dicunt̃ supple aliquoꝝ. glosa. s. equocatoꝝ: q̃ꝝ equocatoꝝ nomē est cõe: ⁊ sm̃ illud rõ. i. diffõ uel descriptio est diuersa: ut aial respectu ueri ⁊ picti solum hoc nomē aial est cõe: sed rõ ipoꝝ quo sunt aialia. i. inq̃tũ sunt aialia est diuersa. Nā aialis ueri rõ est substantia aiata sensibilis: sed aialis picti rõ est silitudo sube aiate.

Dubõ.

¶ Dubitaret forte aliqs: q̃re pˀus determinat de equocis q̃3 vniuocis?

Solutio.

¶ Dicit̃ q2 pˀus sunt extirpāda vitia anteq̃3 iserant̃ v̄tutes: s3 q2 equoca nõ cadũt in p̃nto: iõ sunt ut vitia: ⁊ vniuoca sunt ut v̄tutes: ideo ⁊c̃.

Obiectio

¶ Sed videt̃ ꝙ male diffiniat equoca i plurali nũo. Nā deberet ea in singulari diffinire.

Solutio.

Ad hoc dĩ ꝙ iõ diffiniunt̃ in plurali ad denotādũ ꝙ equocũ debet hēre plura equocata. i. significata. ¶ Itē videt̃ ꝙ male dicat quoꝝ solũ nomē cõe est. Nā videtur iuuē ꝙ solũ in noibˀ sit equocatio. Dicēdũ ꝙ nomē accipit pro uoce siue signo sicut in lº ꝑiermenias dĩ. ꝙ v̄ba sm̃ se dicta sunt noia. i. signa. silr rõ capit̃ pro diffõne uel descriptione sube. i. essentie. Postea diffinit auctor vniuoca cum dicit.

¶ Uniuoca vo dicunt̃ quorum nomen cõe est: ⁊ sm̃ nomē eadem substātie rõ. ut aial ⁊ homo: atq3 bos. communi eni3 noie utraq3 aialia nuncupant̃. ⁊ est substantie rõ eadem. Si quis enim assignet utriusq3 rõnem quid utrũq3 sit: quo sint aialia eandē assignabit rõnē.

a. l. homo ⁊ bos utraq3 aial nuncupantur.

¶ Et patet qđ dicat. Et si querat̃ q̃re in plurali nũo diffinit vniuoca: pōt dici ꝙ ꝓpter hoc ut ꝯtineat sermonē suũ. i. q2 vniuocũ cõtinet plura supposita. Postea diffinit denominatiua ibi.

¶ Denominatiua vo dicunt̃ quecunq3 ab aliquo solo differentia casu: sm̃ nomen hñt appellationē: ut a grāmatica grammaticus: ⁊ a fortitudine fortis.

¶ Dicēs ꝙ denoiatiua dicunt̃ quecũq3 hñt appellationem ab aliquo sm̃ nomē: ut iustus a iustitia: ⁊ sunt differētia ab illo solo casu. i. sola cadētia que est a pte modi significādi. nam albedo differt per modum significādi qđ: albus aũt per modũ significādi q̃lis: ⁊ nõ op3 ꝙ denoiatiua semꝑ differāt in fine. Nā cũ dicit̃: ista mulier est grāmatica: ista est ꝑdicatio denominatiua ⁊ nõ differt in fine ab hoc abstracto qđ ē grāmatica: ⁊ sic hēmus triplicē modũ ꝑdicādi quorum sufficiētia sic habet̃. Ista ꝑdicamēta pñt cõparari ad aliqđ supius cuiusmodi est ens qđ predicatur de ipsis equoce: uel pñt cõparari ad sua inferiora: ⁊ sic de illis predicant̃ vniuoce. Uel pōt vnũ ad alterũ cõparari: ⁊ sic est predicatio denoiatiua: dicēdo homo est albus.

Sufficiētia ꝑdicatorum.

¶ Eorum vo que dicunt̃. alia quidē sm̃ cõplexionē dicunt̃. alia vo sine cõplexione. Et ea que sm̃ complexionē dicunt̃ sunt. ut hõ currit homo vincit. Ea vo que sine complexione dicuntur sunt. ut homo. bos. vincit. currit.

¶ Ponit talē diuisionē ꝙ eoꝝ que dicunt̃: quedaz dicunt̃ sine cõplexione: ut homo per se ⁊ currit per se. quedā cum cõplexione ut hec oro hõ currit. ⁊ ualet ista diuisio quātũ ad diuisionē: q2 solũ illa que incõpleta sunt cadunt in predicamento.

¶ Eoꝝ que sunt alia de subiecto quodā dicuntur. in subiecto vo nullo sunt: ut hõ de subiecto quidez dicitur aliquo hoie. in subiecto vo nullo est. Alia aũt in subiecto qdē sunt: de subiecto aũt nullo dicunt̃. In subiecto aũt esse dico. qđ cum sit in aliquo: nõ est sicut quedā pars ⁊ ipossibile est esse sine eo in quo est. ut quedā grāmatica in subiecto quidē est in aia. de subiecto vo nullo dicit̃. ⁊ qđdam album in subiecto est corpore: ois eni3 color in corpore est. de subiecto aũt nullo dicit̃.

¶ Hic ponit aliā diuisionē que ualet ad cognitionem predicamētoꝝ quātum ad subam. Et dicit ꝙ eoruz que sunt quedā dicũtur de subiecto: in subiecto tñ nõ sunt ut genera ⁊ spēs de predicamēto sube. Alia sunt que sunt in subiecto ⁊ nõ dicũtur de subiecto ut particularia accidētia: ut hec albedo. Et dicit auctor ꝙ esse in subiecto est qđ est sic in alio ꝙ nõ est pars eēntialis eius ⁊ impossibile est eē sine eo in quo est: q2 accidētia primi pñt: ꝑmutari aũt nunq̃3: ut dictum est ex sentētia Augustini.

Obiectio

¶ Sed videtur ꝙ forma substātialis sit in subiecto: nam est in mā ⁊ non est pars eēntialis eius: neq3 pōt esse sine ea admunus forma nālis. ⁊ sic videt̃ ꝙ forma subālis sit in sbiecto.

Rñsio.

¶ Dicēdum ꝙ forma subālis nõ est in subiecto: nam eē in subiecto est esse in aliquo ente actu formaliter ⁊ substātialiter. sed mā q̃n forma aduenit non hēt eē actu: sed potētia solũ: q̃re nõ ualet.

Dubium

¶ Dubitaret forte aliquis: Utrũ accñs possit eē sine subiecto? Et videt̃ ꝙ sic. Naz si aliqs tenuerit pomũ in manu ibi erit odor sine pomo: ⁊ sic accidēs est preter subiectũ.

Solutio.

Dicēdũ ꝙ nunq̃3 accidēs est preter subiectũ: vñ intelligēdu3 ꝙ manus est corpus porosum ⁊ in poris ipsius manˀ relinquit̃ quedā fumalis euaporatio que est corpus

ni ad ꝯstituendum vnam speciē:ut rōnale ⁊ mortale constituūt hoiem:sed tñ vna species non vnit alteri speciei ad constituendā tertiā spēm. ⁊ q: posset aliquis dicere ꝙ imo:q: asinus ⁊ equ⁹ generāt mulum. Certe dicit ipse ꝙ equus ꝑticularis ⁊ asina ꝑticularis ueniūt ad generationē muli:⁊ non equ⁹ nec asina ut sunt spēs. De hoc qd̄ dicit auctor ꝙ due differētie ꝯstituunt vnam spēm:nō est itelligendū ꝙ dicat ꝙ due differētie realiter ꝯstituāt vnam spēm:nā differētia est forma ⁊ vnius rei tm̄ est vna forma. Et ideo vnius spēi tm̄ est vna differentia:sed q: ꝓprie differētie sunt nobis ignote:ideo per duas differētias circūloquimur vnam essentialē nobis ignotam sicut per rōnale ⁊ mortale essentialē differentiā hominis circūloquimur. Et ideo non valet. sigs sic arguerer. differētia dicit formā. quare si due differentie faciunt vnā spēm essent due forme in codē. Uerū est ut ego pono ꝙ sint differentie vnı⁹ rei. sed per duas differētias vna tm̄ scribitur.

¶ Differētia vō ⁊ ꝓprium:cōe quidem habent equaliter participari ab his:que eorū participant. Equaliter enim rōnalia:rōnalia sunt. ⁊ risibilia risibilia sunt. ⁊ semꝑ ⁊ omni adesse: cōmune utriqȝ est: ⁊ si eni curtef qui est bipes nō substantia perit:sed ad id ad qd̄ natuȝ est semꝑ ꝑdicaꝭ:nā ⁊ risibile ad id ad qd̄ natū est dicitur semper:sed non in eo ꝙ semꝑ rideat.

¶ In parte ista cōparat differētiam ad ipm ꝓprium. ⁊ dat p̄mo duas ꝯueniētias. Prima est ꝙ ea que cōtinent sub ipsis equaliter cōtinenꝭ. Secūda couenientia ꝙ differētia ⁊ ꝓprium semꝑ insunt eis quibus insunt differētie uel ꝓpria. Si tu dicas ꝙ si homo amittat vnū pedem non bipes est. Dico ꝙ habet aptitudinem quā differentia dicit. ¶ Sequitur illa pars.

¶ Propriū autem ⁊ differētie est ꝙ hec quidez de pluribus spēbus dicit sepe. ut rōnale de homine: ⁊ de deo. propriuȝ vō de vna sola specie cuius est ꝓpriū. Et differētia illis est ꝯñs quorum est differentia. sed nō conuertiꝭ. Propria vō cōuersim predicantur de his quorum sunt propria ꝙ propter id conuertuntur.

¶ Auctor dat differētias. Et p̄ma est ꝙ differētia de plurib⁹ speciebus predicaꝭ. ꝓprium vō de vna sola specie:cuius est ꝓpriū. Secūda differētia est ꝙ differētia sequiꝭ ad ea cuius est dr̄ia. Nam sequiꝭ homo est:ergo rationale est: ⁊ non ecōuerso:propriū autem sequitur ecōuerso. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Differentie vō ⁊ accidēti cōmune quidez est de pluribus dici. cōmune vō est ad ea que sūt iseparabilia accidētia semp: ⁊ omnib⁹ adesse. bipes enim semꝑ adest ⁊ nigrū similiter oibus coruis. Differunt aūt:qm̄ continet: ⁊ non continetur differentia. cōtinet eni rationalitas hominē ⁊ deum. Accidentia vō quodāmodo cōtinēt: ⁊ cōtinenꝭ. ꝯtinent q: in pluribus sunt. continenꝭ eo ꝙ non vni⁹ accidentis susceptibilia subiecta sūt: sed plurimoꝝ. Et dr̄ia quidē intēsibilis ⁊ remissibilis non est. Accidentia vō magis ⁊ minus recipiūt. Et ipermixte quidez sunt cōtrarie differētie. Mixta vō ꝯtraria accidentia sunt. huiusmodi gdem coiones: ⁊ ꝓprietates differētie: ⁊ ceterorū sunt. Spēs vō quo differat a genere: ⁊ differentia dictum est in eo quod dicebamus quo genus differat a ceteris ⁊ quo differentia differat a ceteris.

¶ In qua cōparat dr̄iam ad ipm accn̄s: ⁊ dat duas ꝯueniētias. prima ꝙ utra ꝑdicatur de plurib⁹. 2ª cōueniētia est ꝙ tam differētia accidens iseꝑabile:semper insunt his de quibus predicanꝭ. Et ponit exempla postea ponit differētias. ¶ Et p̄ ꝙ differentia continet sed non ꝯtinetur:sed accides continet ⁊ cōtinetur. Accidentia ꝯtinent: q: plurib⁹ subiectis isunt ideo ꝯtinēt ⁊ accidētia ꝯtinent: q: substātia nō vnū sed plura accidentia ꝯtinet. ¶ 2ª dr̄ia est ꝙ differentia nec magis nec minus suscipit:sed accn̄s suscipit. ¶ 3ª est differētie ꝯtrarie ut rōnale ⁊ mortale impermixte sunt:hoc est in eodem nunqȝ sunt:sed accidentia ꝯtraria bene sunt in codē subiecto:ut albedo ⁊ nigredo sūt mixta in codē. s. in medio colore colorato. ¶ Deide sequiꝭ illa pars in qua epilogat auctor huiusmodi. decē proprietates ibi [h⁹ coiones ⁊ proprietates sunt dr̄ie alioꝝ predicabiliū.] ⁊ uerba text⁹ facilia sunt. ¶ Circa istā lectionē p̄ñi queri litteralis. Et primo de secūda differētia differētie ⁊ spēi. Dicit auctor ꝙ differētia ꝑdicaꝭ de plurib⁹ qȝ spēs. ¶ Cōtra: ista differentia rōnale ⁊ mortale couertiꝭ cū hec ergo nō est in plus. ¶ 2ª differentia dicit essentiam speciei: q: pȝ ꝙ uenit ad ꝯstitutionē ei⁹. ⁊ si tu dicas ꝙ auctor itelligit de differētijs superioꝝ. Tu etiā dices de spēbus superioꝝ ⁊ adhuc nō se hēbit in plus differētia suꝑioꝝ qȝ se habeat spēs subalterna superiorū. ¶ Ad istā qōnem dicendū est ꝙ auctor intelligit de differētia suꝑioꝝ ut sensibile in plus se habet qȝ hō. ¶ Argumēta ꝓcedūt suis vijs: q: p̄mū argumentū ꝓcedit de dr̄ia iferiori. ¶ Deide de tertia differētia in qua dicit: ꝙ dr̄ia prior est specie. Videꝭ ꝙ male dicat. dr̄ia eni couertitur cū specie. ergo nō est prior. Preterea dicit essentiā spēi: ergo nō est prior. ¶ Soluit ꝙ differētia est ꝑor nā: non tm̄ tēpore. Et sic auctor intelligit. Preterea statī post dicit ꝙ due spēs nō generāt tertiā spēȝ:sed bene duo ꝑticularia vnū diuersuȝ generāt:sed hoc videꝭ eē falsuȝ. Arist. eni in libro ꝑdicamētoꝝ cap̄ de suba. dicit ꝙ sor. dicitur grāmaticus ⁊ currēs: ideo hō dicitur grāmaticus: ergo eodem modo: si hic asinus ⁊ hec equa generāt mulū: est prior: ergo equa ⁊ asinus ⁊ sic pr me species. Itē dic̄ Ari. 2⁹ meta^{ce} ꝙ medic⁹ sanat sortē. iō sanat hoiem: ⁊ sic istam spēȝ hois. Preterea qñcūqȝ aliqua duo idifferentia sunt: tūc qcquid cōpetit vni cōpetit ⁊ alteri: sed hic equ⁹ ⁊ equ⁹: ⁊ hec asina ⁊ asina sūt idifferētia: ergo qcquid cōpetit vni cōpetit ⁊ alteri: si ergo hic equus ⁊ asina generāt speciez: ergo equus ⁊ asina. ¶ Ad istā qōnem dicendū est breuiꝭ ꝙ due spēs generāt tm̄ spēm: nō primo ⁊ per se: sed ex ꝯñti: q: gnāno primo hēt eē circa singularia ⁊ ex ꝯñti tīt circa spēs. ⁊ sic itelligit auctor due spēs non constituūt spēm tm̄ p̄mo ⁊ per se: sed iduidua. Alij dicebāt ꝙ equus ⁊ asin⁹ non differunt specie ⁊ sicut homo pulcher ⁊ turpis: ⁊ dicebāt ꝙ lupus qꝗuis sil uester esset erat leo: hoc nō est uerū: q: dicit pħs ꝙ ⁊ ceruiz leones non differunt nisi q: mēbra differūt: q: forma nō igrediꝭ māȝ: nisi sibi dispositā uel aptā. Uñ cū mēbra asini ⁊ equi differant ⁊ ipsa simiꝭ differunt specie. ¶ Ad argumēta pȝ qd sit dicēdum: ꝙ due spēs pñt gnāre tertiā ex ꝯñti non primo. Deinde dicebaꝭ ꝙ dr̄ia ⁊ ꝓpriū ꝯueniāt: q: eoꝝ inferiora eqliter de ipsis ꝑticipāt. Cōtra. ꝑticipare est ꝑticipationē suscipe: sed ꝓpriū est accn̄s: ⁊ accn̄s non hēt diffinitionē: ergo iferiora nō pñt ei⁹ rōneȝ suscipere. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ per ꝑticipare itelligiꝭ eqliter sub ipsis contineri: uel equaliꝭ in ipsis cōcurrere: alia patebunt in expositione.

Speciei vō ꝛ ꝓpriū cōe est quidē de se inuicē predicari. nā si homo est: risibile est: ꝛ si risibile est: homo. Risibile vō quoniam fm id quod natum est ridere dicit̄: sepe iam dictum est. Equaliter enim sunt species his que eorum participant. ꝛ ꝓpria quorum sunt propria.

Superius cōparauit spēm ad dr̄iam: hic cōparat ꝓpriū ad ipsam spēm. Hec in duo. In pma cōparat spēm ad ipm ꝓpriū. In 2° cōparat ꝓpriū ad accñs ipz. 2ª ibi [Restat ḡ.] Prima in duo. p̄ facit qd̄ dictū ē. 2° cōparat accñs ad ipsā spēz. 2ª ibi [spēi vō ꝛ accidētis.] pma in duo. In pª dat duas ꝯueniētias ipsius spēi ꝛ ꝓpriȷ. In 2ª 4ºʳ dr̄ias assignat. 2ª ibi [differt aūt spēs a ꝓprio.] Iste ptes sūt idiuise q̄uis possent diuidi: sed intuenti pz. Tūc sequitur illa ps [spēi vō ꝛ] in qua cōparat spēm ad ipsum accñs ꝛ hēt duo. In pma dat ꝯueniētiā vnā ꝛ excusat se de alijs. In scda ponit q̄tuor dr̄ias 2ª ibi [ꝓpria vō utrisqꝫ.] Prima idiuisa: sed scda posset diuidi in q̄tuor: sed pz. sed sequit̄ illa ps [Restat ergo] in qua cōparat accñs ad ipz ꝓpriū. Et hēt duo. In pma dat ꝯuentionē suā. In scda ꝓsequit. 2ª ibi [cōe autē ꝓpriȷ.] Prima idiuisa: sed scda diuidit in duo. In pma dat duas ꝯuenientias. In secūda duas differentias. 2ª ibi [differt aūt.] Et hec in duo. In pma facit hoc. In secunda excusat se. 2ª ibi [sunt quidem alie.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Prio igit̄ auctor cōparat spēm ad ipm ꝓpriū. Et dicit q̄ in hoc ꝯueniunt: q̄ utrūqꝫ p̄dicat de alio ꝯuertibiliter. Sed scda ꝯuenētia est q̄ ea de q̄bus spēs ꝛ ꝓpriū p̄dicantur eq̄liter sub ipsis ꝯtinent. ¶ Tūc sequitur illa pars.

¶ Differt aūt spēs a ꝓprio. qm̄ species quidē ꝛ alijs genus eē pōt. ꝓpriū vō aliarū specierū eē impossibile est. Et spēs quidē ante subsistit q̄z ꝓpriū. ꝓpriū vō post fit in specie. Oportet eniz hoiez esse ut risibile sit. Amplius spēs quidem semp actu adest subiecto. ꝓpriū vō aliqñ actu. semp autē ptāte. hō enim semp actu est socrates: nō vō semp ridet. Quia natura semp fit risibilis. Amplius quoꝝ termini sunt differētes: ꝛ ipsa sunt dr̄ia. est autez spēi esse semp sub gñe. ꝛ de plurib9 differentibus numero in eo qd̄ qd sit predicari ꝛ cetera huiusmodi. ꝓpriȷ vō est soli ꝛ semper: ꝛ omni adesse.

¶ In qua dat dr̄ias: ꝛ est prima dr̄ia: q̄ spēs pōt esse genus alijs: sed ꝓpriū vni9 spēi nō pōt eē ꝓpriū alterius. Et nota q̄ itelligitur de specie spālissima. ¶ 2ª dr̄ia est q̄ spēs p̄cedit ꝓpriū per natū: ꝛ ꝓpriū sequit̄. ¶ 3ª dr̄ia est q̄ spēs semp est in subiecto actu. ut sortes semp est hō: sed ꝓpriū nō actu. Et nō q̄ ꝓpriuz actu non semp inest subecto. Sicut iste act9 risibilitas nō semp inest hoi: q2 hō nō semp ridet: hō tm̄ semp est risibilis. i. aptus nat9 ad ridendum. ¶ 4ª dr̄ia est quorū termini. i. diffōnes sunt differentes ipsa sunt dr̄ia: sed diffōnes ꝓprii ꝛ spēi sūt differētes. ergo ipsa sunt differentia: ꝛ auctor ponit diffinitiones infra ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Spēi vō ꝛ accñti cōe quidē est de plurib9 predicari. Rare vō alie sunt coitates. ꝓpterea qm̄ plurimū a se distant accidēs: ꝛ id cui accidit.

¶ In qua cōparat accñtia ad ipsā spēm. Et dat vnā ꝯuenientiā. i. p̄dicari de plurib9. postea excusat se dicens: q̄ nō sūt alie ꝯuenietie: q2 maxie differt ꝛ talia sūt opposita ꝛ nō ꝯueniūt. ¶ Postea ponit dr̄ias.

¶ Propria vō utrisqꝫ sunt spēi in eo q̄ quid est predicari de his quoꝝ est species. accidens vō in eo q̄ quale qddā est: uel quō se hn̄s. Et proprium est vnāquāqꝫ substantiā: vna quidē specie participari: plurib9 aūt accñtibus ꝛ separabilibus: ꝛ inseparabilibus. Et species quidē ante subintelligi pōt q̄z accñtia: uel si sint inseparabilia: opz eni ante subiectū eē ut illi aliquid accidat. accñtia vō posterioris generis sūt ꝛ aduentitie nature. Et speciei qdē participatio est equaliter. accidētis vō uel ñ sit inseparabile non eq̄liter. ethiops eni ab alio ethiope: hēbit colorem uel intensum uel remissum: fm nigredinē. Restat ergo de ꝓprio: ꝛ accidēte dicē. quo eni a specie proprium: ꝛ a differentia differat: ꝛ a genere dictum est.

¶ Dr̄ia est q̄ spēs p̄dicat̄ in qd: accñs in q̄le uel quo modo se hēt. Secūda dr̄ia est q̄ vnū indiuiduū sub diuersis nō pōt ꝯtineri spēbus: sed īdiuiduum plura pōt hēre accñtia: ut sor. pōt esse grammaticus music9 ꝛ simus. Tertia dr̄ia est accñs iseparabile: ut nigredo coruo: q2 essentia ei9 potest itelligi nō nigra. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Cōmune aūt ꝓpriȷ: ꝛ īsepabilis accidētis est: q̄ preter ea nunq̄z cōsistāt illa in quib9 cōsiderantur. quēadmoduz enim preter risibile non subsistit hō: ita nec ethiops subsistit p̄ter nigredinem. ꝛ quemadmodum omni ꝛ semp adest proprium: sic ꝛ inseparabile accidens.

¶ In qua cōparat ꝓpriū ad ipm accñs. Et p̊ dat intētionē suā. scdo duas ꝯueniētias: quoꝝ pma est q̄ ꝓpriū est insepabile accñs ꝛ nunq̄z pōt eē sine subiecto. hoc est illa quoꝝ ꝓpria sunt insepabilia accidentia: nunq̄z pñt eē sine ipsis. Secūda ꝯueniētia est q̄ ꝓpriū est insepabile accñs: cū contenta sub ipsis conueniūt. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Differt aūt qm̄ ꝓpriū vni soli spēi adest: quēadmodū risibile homini. Insepabile vō accidens ut nigrū: nō soli ethiopi: sed etiam coruo adest ꝛ carbōi: ꝛ ebeno: ꝛ q̄busdā alijs. Quare ꝓpriū cōuersim p̄dicatur de eo cui9 est proprium ꝛ equaliter. inseparabile vō accidēs nō ꝯuersim predicatur. Et ꝓprioꝝ eq̄liter quidez est participatio. Accidentia vō hec quidez magis. illa vō minus.

¶ In qua dat duas dr̄ias. Et est prima q̄ ꝓpriū semper inest vni soli spēi cū est ꝓpriū: sed accñs insepabile plurib9 īesse pōt: ut pz. Et ex hoc ꝯcludit q̄ proprium conuersim predicat̄ de eo cui9 est ꝓpriū: sed accidens insepabile nō cū i pluribus sit spēbus: ꝛ sic cū nulla pōt ꝯuerti. Secūda dr̄ia est q̄ oia cōtenta sub ꝓprio eq̄liter p̄ticipant ipm proprium: sed cōtenta sub accidēte participāt ipm fm magis ꝛ minus: q2 vnus hō est magis niger q̄z alius. ¶ Tunc sequitur illa pars ultima huius libri.

¶ Sunt quidem ꝛ alie coitates: ꝛ proprietates eoruz que dicta sunt: sed sufficiunt qdē hec ad discretionē eoꝝ communitatis que dicta sūt traditionem.

¶ In qua auctor excusat se dicēs: q̄ alie ꝓprietates seu coitates possent inueniri: sed ista sufficiāt. Et in hoc terminat̄ finis lectionis: ꝛ per ꝯñs tot9 porphyrij.

subtilissimū: τ in illa euaporatiōe fumali est ille odor tanqꝫ in subiecto. Postea ponit 3m mēbrum ibi.

❡ Alia vo τ de subiecto dicunt τ in sbiecto sūt ut scientia in subiecto quidē est in anima: de subiecto vo dicit: ut de grāmatica.

❡ Et dicit q aliq̄ dicunt de subiecto τ sunt in sbiecto ut sunt genera τ spēs de predicamētis accn̄tiū: ut scientia dicitur de grāmatica τ etiā de logica: τ est i aia tanqꝫ in subiecto. Postea ponit quartū mēbrum ibi.

❡ Alia vo neqꝫ in subiecto sūt. neqꝫ de subiecto dicunt. ut aliquis hō: ul' aliquis equus. Nihil enim taliū neqꝫ in subiecto est: neqꝫ de subiecto dicit. Simplr aūt que sunt idiuidua: τ numero singularia: de nullo subiecto dicunt. in subiecto aūt nihil ꝓhibet aliq̄ esse. Quedam enim grāmatica in subiecto est. de subiecto autē nullo dicitur.

❡ Et dicit q alia vo nō dicūtur de subiecto nec sunt in subiecto: ut indiuidua sube: vn̄ ꝯcludit breuiter q nulla indiuidua dicūtur de subiecto: tn̄ aliq̄ bn̄ sunt in subiecto ut indiuidua accidentium τc̄.

❡ Quādo alterū de altero ꝑdicat: ut de subiecto: quecūqꝫ de eo: qd̄ predicatur: dicunt: oia etiam de subiecto dicunt: ut homo de quodā hoie predicatur: aial vo de homine: ergo τ de quodā homine aial predicabit: quidam enim homo: τ homo est τ animal.

❡ Hic ponit vnā regulā q qn̄ aliqd̄ predicat de aliq ut de subiecto: qd̄ predicat de predicato ut de subiecto etiā predicabū de subiecto: ut hō predicat de sorte ut de subiecto: τ aial de hoie: ideo predicabit de sorte. Et dicit bn̄ ut de subiecto. Naꝫ si dicatur sor. est hō τ hō est spēs: ergo sortes est spēs. nō segtur: qa spēs non predicatur de hoie ut de subiecto.

❡ Diuersoꝝ generū τ nō subalternatim positorum: diuerse sunt spēs τ differentie: ut aialis τ sciētie. Aialis enim differētie sunt: ut gressibile τ uolatile: τ bipes. Sciētie vo nulla earum est neqꝫ enim sciētia differt a sciētia in eo q bipes est. Subalternoꝝ vo generū: nihil ꝓhibet easdem eē dr̄ias. Supiora enim de inferiorib9 generibus predicant: qre quecūqꝫ ꝑdicati differētie fuerint eedem erūt etiam subiecti.

❡ Modo ponit aliā regulā que ualet quātū ad ordinem eoꝝ que sunt in diuersis predicamētis. Et dicit q diuersoꝝ generū τ nō subalternatim positorum sunt diuerse spēs τ differētie. Et uocant genera sub alternatim posita qn̄ vnum sub altero cōtinetur: ul' ambo sub tertio ut aial τ sciētia cū sint diuersa genera τ nō subalternatim posita bn̄t diuersas species τ differētias. Naꝫ spēs aialis sunt hō τ asinus. differētie gressibile uolatile τ aq̄tile. Spēs aūt scie sunt grāmatica: logica: differētie vo nāle: mortale: τ sermocinale. Et dicit nō subalternatim positoꝝ: q si sint sub alternatim posita bn̄ bn̄t differētias easdē. Nā quecunqꝫ sunt dr̄ie supioꝝ: sunt etiā dr̄ie inferioꝝ τc̄.

Queritur Utrū de ꝑdicamētis sit scia: Et arguit q nō. nam de nō ente nō est scientia. qꝛ dicit Aristoteles ꝑmo posterioꝝ. q falsum nō scit qꝛ nō est: sed ꝑdicamēta nō sunt ad minus ꝑdicamēta accn̄tium: ut patet 7o meta ce. ubi dicit q accidentia nō sunt entia sed sunt entis: ergo de ipsis predicamētis nō est scia. ❡ Scd̄o sic. ois sciētia habetur per causas: ut hētur ꝑ physicoꝝ τ ꝑ posterioꝝ. sed ꝑdicamēta nō bn̄t causas cum sint prima principia. ergo de predicamētis non erit sciētia.

Oppositum patet per phm qui nobis istā sciam tradidit: quare patet q de predicamētis erit sciētia: τ hoc patet per rationē. Nam de omni eo est sciētia circa qd̄ ꝯtingit recte agere τ errare: sed circa predicamēta cōtingit recte agere τ errare. ergo de predicamētis est sciētia: τ hoc est uerum. ❡ Notādū q predicamētum dupl'r dicit. Uno mō coordinatio ipsoꝝ predicabiliū. Aliomō solū generalissimū dicit predicamētū: τ sic dicit predicamentum ens per se τ in plurib9 diffusum: predicamētum siue diffusionis oiūꝫ eoꝝ que sunt eiusdē generis vniuersaliter collectiuū. ❡ Notādū q de predicamentis determinat logicus τ metaphysicus: sed diuersimode. Nam metaphysicus determinat de ipsis ut sunt entia: sed logicus ꝓut cadūt sub actu rōnis: nā ut dicit Cōmētator logica tota est de secūdis intētionibus adiūctis primis. Et dicunt prime intentiones ut hō uel asinus. secūde intētiones aūt dicūtur ut iste intentiones genus τ spēs differētia τ sic de alijs. ❡ Ad argumēta. Ad primū qn̄ tu dicis q ois sciētia est de ente. Cōcedo. Et cum dicis q ꝑdicamēta accidētiū nō sunt entia. Debemus notare q eadē sunt ꝑncipia accidētium τ sube. s. mā τ forma. Et sm ista ꝑncipia remota accidētia sunt entia. Sed ulterius addūt accn̄tia alia ꝑncipia formalia per que distiguunt: ut quātitas addit rōnem mēsure: qualitas rōnē informātis. Et ꝑpter hoc dictū est q nō sunt entia sed sunt entis qꝛ sm hoc quātitas nō habet rōnē mēsure nisi rōne sube quā mēsurat. ❡ Ad scd̄m cū dicis q ois sciētia est per causas. Dico q duplex est sciētia. s. cōclusionum τ ꝑncipioꝝ. Scia ꝯclusionū est per cās. τ ista est demōstratiua. Sed ꝑncipioꝝ non est per causas sed habet per terminos: vn̄ principia cognoscimus inquātū terminos cognoscimus: τ etiā cognoscim9 principia via sensus τ experimētū: ut patet de hac herba reubarbarū. primo vidit aliqs q curauit cholerā τ postea via sensus habet cognitio q oē reubarbarūꝫ purgat cholerā. nā cholera est humor calidus τ sic9 τ reubarbarū est herba frigida τ humida: τ cōtraria cōtrarijs curant. Un̄ in fine secūdi posterioruꝫ dicit phus. q ex multis sensibus fit vnū experimētū: experimēto multotiēs facto fit vnū vniul'e: qd̄ est vnum in multis τ vnum preter multa.

Predicamentū bifaria dī.

Mā τ forma sunt principia substantie τ accn̄tium

Duplex scientia.

Quō principia via sensus cognoscant

Orum que sm nullū cōplexionē dicunt: singulū aut substātiam significat: aut quātitatē: aut q̄litatē: aut ad aliqd: aut ubi: aut quādo: aut sitū eē aut habere: aut facere: aut pati. Est autem substātia quidem ut figuraliter dicatur ut hō: aut equus. Quātitas: ut bicubitū: tricubitū. Qualitas: ut albū. Ad aliqd: ut duplum: dimidium maius. Ubi vo: in foro. Qn̄ aūt: ut heri: anno supiori. Situm vo eē: ut sedet: iacet. Habere aūt ut calciatū eē: armatū esse. Agere vo: ut secare: urere. Pati: ut secari: uri.

Superius Auctor dixit de anp̄redicamētis hic determinat de predicamētis τ duo facit. Nam primo determinat de predicamentis in generali. Secūdo in speciali. Secūda ibi [Substātia aūt.] Prima iterū diuiditur in duas. Nam primo ponit vnā diuisionē habētem decē mēbra. 2o ꝓbat quoddā suppositū. Secūda ibi [Singula ergo.] Prima ponit hec duo. Nam primo ponit diuisionē. 2o declarat. 2a ibi [Est aūt substātia.] Segtur illa ps [Singula.] τ hēt duas sm duas regulas. 2a ibi [Uidetur aūt omnis.] Segtur illa pars [Substātia.] ❡ Ad

primā ptem ponit diuisionez. ⁊ dicit ꝙ eoꝝ que sm̄ nullā cōpletionē dicūtur singulum aut significat sb̄stātiam: aut qualitatez: ⁊ sic de alijs predicamētis. Et declarat dicēs ꝙ substātia est ut sit figuraliter: exemplariter homo ⁊ equus. quātitas ut bicubitū. ⁊ declaratū in oībus quod dicit.

¶ Singula igit̄ eoꝝ que dicta sunt: ipsa quidez sm̄ se in nulla affirmatione dicunt̄ uel negatione. hoꝝ aūt ad se inuicē complexione affirmatio uel negatio fit.

¶ Probat quoddā suppositū. s. ꝙ quodlibet predicamentoꝝ sit incōpletū: qꝛ hoc supponebat in diuisione. Et ꝓbat per talem rōnē. Illud ex cuius cōplexione cum alio fit affirmatio uel negatio est incōpletum ⁊ nō est affirmatio uel negatio: sed ex cōplexione cuiuslibet supradicti cum alio fit affirmatio uel negatio: ergo quodlibet supradictoꝝ est incōplexum.

¶ Postea cum dicit.

¶ Videt̄ aūt oīs affirmatio: uera: uel falsa esse. Eoꝝ vō que sm̄ nullā cōplexionē dicunt̄: nullū neqʒ uerū: neqʒ falsuz est: ut hō: albū: currit.

¶ Probat per aliam rōnez que talis est. Oīs affirmatio est uera ul' falsa. sed nullū supradictoꝝ de se significat uerū uel falsum: ergo nullum supradictoruz est affirmatio uel negatio. ⁊ si sic est: patet ꝙ quodlibet supradictoꝝ est incōplexū. Uel pōt dici ꝙ hic ꝓbat minorē pn̄tis rōnis sed est semꝑ eadem sentētia.

Substātia aūt est: que ꝓprie: principaliter: ⁊ maxime dicit̄. que neqʒ de sb̄iecto aliquo dicit̄: neqʒ in subiecto ē: ut aliqs hō: ul' aliqs equ⁹. Scd̄e aūt substantie dicūtur spēs: in qbus he (que pncipaliter dicunt̄ substātie) insunt: ⁊ he qdem ⁊ barū specierū genera: ut aliqs homo in specie quidē est in hoīe: genus vō spēi: animal est. Secūde ergo substātie dicuntur: ut est homo: atqʒ animal.

Hec pars diuidit̄ in duas. Primo eni determiat de pdicamēto sub͡e. 2° de pdicamēto accn̄tium. 2° ibi [quātitatis.] Prima diuidit̄ in duo. Nam primo determinat de substātia quātum ad substātia lia. Scd̄o quātum ad accidētalia. 2ª ibi [Cōmune est aūt omni.] Prima diuidit̄ in duo. Nam innuēdo substātie diuisionē diffinit primam substātiam ⁊ secūdā. Secūdo declarat. 2° ibi [manifestū est autem.] Prima diuidit̄ in duo. In prima diffinit substātiam primam secūdo secūdam. 2° ibi [secūde autem.] Illa pars [manifestū.] duas habet partes. Nam primo declarat diffinitionē prime substātie. Secūdo comparat duas sb̄stantias inter se. secūda ibi [secūdarum vō substātiarum.] Prima diuidit̄ in duas. s. in principalē ⁊ correlariā. 2ª ibi [Non existētibus.] Prima in duo. Nam primo ꝓbat sine determinatione per sillogismū. Secundo per inductionē. 2ª ibi [Hoc aūt manifestū.] Sequitur illa pars [secūdarum vō.] ⁊ habet duas partes. Nam primo cōparat secūdas substāuas inter se. Secūdo comparat secūdas substātias ad accidētia. Secūda ibi [merito aūt.] Prima in duo. Nam pmo comparat secūdas substātias que sunt spēs ad genera. secūdo duas substātias que sunt species inter se. 2° ibi. [Ipsarū vō specierū.] Prima diuidit̄ in duo sʒ ꝙ ponit duas rōnes ibi [Amplius prime substātie.] Sequitur illa pars [Merito.] ⁊ habet duas sm̄ duas rationes quas ponit. 2ª ibi [Amplius.] hec est diuisio lectionis. ¶ Incipiamus igit̄ a prima ⁊ dicam⁹ ꝙ auctoꝝ innuēdo diuisionē substātie diffinit primā substātiā dicēs ꝙ prima substātia est que ꝓprie ⁊ principaliter ⁊ maxime dicit̄ substare: ⁊ que neqʒ de subiecto dicit̄ ⁊ neqʒ in subiecto est. ¶ Notādum ꝙ ꝓprie ⁊ principaliter ⁊ maxime substare nō est de diffinitione pme substātie: sed hec est diffinitio que neqʒ de sb̄iecto dicit̄ neqʒ in subiecto est ⁊ c̄. Diffinitio sb̄stātie pme nō est substare: sed nō esse in subiecto: neqʒ dici de eo: ⁊ per hoc qd̄ dicit ꝓprie ⁊ principalr̄ ⁊ maxime circūloquimur primā substātiam. Et dicit ꝓprie ad differētiam accidētium. Et pncipaliter ad differētiaz secūdarum substātiarum sunt species. Et dicit maxime ad differētiam scd̄arū substātiaruz que sunt genera. Et dicit ulterius ꝙ scd̄e substātie sunt spēs in quib⁹ spēbus sunt prime substātie. i. indiuidua tanqʒ inferius in suo supiori. Et hec sunt scd̄e substātie ⁊ genera barum specierum.

¶ Manifestū est aūt: ex his que dicta sunt: qm̄ eoꝝ que de subiecto dicunt̄: necesse est: ⁊ nomē ⁊ rōnem de subiecto p̄dicari: ut hō de subiecto aliquo hoīe predicat̄. predicat̄ etiā ⁊ nomē hoīem enim de quodā hoīe p̄dicabis: ⁊ ratio quoqʒ hoīs de aliquo hoīe p̄dicabit̄. Quidaz enim homo: ⁊ hō est: ⁊ aīal rōnale mortale. q̄re ⁊ nomē: ⁊ ratio de subiecto predicabit̄. Eorum vō que in subiecto sunt: in plurimis qdez neqʒ nomen de subiecto neqʒ rō predicabit̄. in aliqbus aūt nomē qdem nihil ꝓhibet predicari aliquādo de subiecto. rōnem vō impossibile est: ut albū cum in subiecto sit corpe: predicabitur de subiecto. dicit̄ enim corpus album. Ratio vō albi nunqʒ predicabit̄ de corpore. Alia vō oīa aut de subiectis dicunt̄ primis substantijs: aut in subiectis eis sunt.

¶ Sic declarat diffinitionē prime substātie. s. ꝙ pma substātia non dicat̄ de subiecto neqʒ sit in subiecto. Et intēdit talem rōnem. Illud de quo oīa alia dicuntur ⁊ in quo oīa alia sunt: neqʒ dicit̄ de subiecto neqʒ est in subiecto. sed prima substātia est huiusmodi: qꝛ omnia dicunt̄ de illa uel sunt in illa: ergo prima substātia est que neqʒ de subiecto dicit̄: neqʒ in subiecto ē. ¶ In hac rōne sic ꝓcedit: qꝛ minorē declarat i littera. s. ꝙ omnia dicant̄ de primis substātijs: uel sunt in primis substātijs. ¶ Et primo dicit ꝙ omnia que dicūtur de subiecto ⁊ non sunt in subiecto: oīa talia p̄dicant̄ de subiecto noīe ⁊ ratione. s. de prima substantia: sed eorum que sunt in subiecto. s. accidētium quedam neqʒ p̄dicant̄ de subiecto neqʒ sm̄ nomen neqʒ sm̄ rōnem: ut abstracta. s. albedo: sed quedā bn̄ p̄dicant̄ sm̄ nomē de subiecto ut cōcreta: ut hō est albus sed non sm̄ rōnē. ⁊ resumit minorē declarataz: ꝙ oīa alia aut dicant̄ de pmis substātijs: aut sunt in pmis. q̄re sequit̄ ꝯclusio ꝙ prima substātia est que neqʒ de subiecto dicit̄: neqʒ in subiecto est. ¶ Sʒ videt̄ ꝙ male dicat̄: ꝙ quedā accidētium p̄dicant̄ sm̄ nomen ⁊ nō sm̄ diffonem. Nā de quocūqʒ p̄dicat̄ diffinitūz de eodē p̄dicat̄ ⁊ diffinitio: ergo si albū p̄dicat̄ de hoīe: ergo ⁊ rō albi p̄dicabit̄ de hoīe. ¶ Dicēdū ꝙ sic̄ album p̄dicat̄ de hoīe: ita ⁊ diffinitio albi p̄dicat̄. s. de hoīe. s. coloratū disgregatione visus. Sed auctoꝝ intelligit per p̄dicationē sm̄ rōnē p̄dicationē vniuocam. ⁊ accn̄tia talia nō p̄dicant̄ vniuoce sed denoīatiue.

Obiectio

Solutio.

¶ Hoc aūt manifestum est ex his que per singula ꝓponent̄: ut animal de hoīe predicat̄: ergo ⁊ de aliquo homine aīal predicabit̄. nam si de nullo aliquoꝝ hominum nec oīno de homine predicaret̄. Rursus color in corpore est. ergo ⁊

Decipimus &c.

in aliquo corpore. Nam si nõ in aliquo singulorũ esset: nec oı̃no in corpore. Quare oı̃a alia aut de subiectis dicunt̃ primis substantijs: aut in subiectis eis sunt.

¶ Hic ꝓbat per inductionẽ ꝙ oı̃a alia aut dicunt̃ de p̃mis substãtijs: aut sunt in primis substãtijs. Et dicit ꝙ manifestũ est inducẽdo in oı̃bus ut aı̃al p̃dicat̃ de hoı̃e: nã si nõ in aliquo: ergo in nullo. & hoc non põt stare cum primo: q̃re p̃ma ꝯñtia erat bona: q̃re ꝯcludit̃ ꝙ oı̃a aut dicunt̃ de primis substãtijs: aut sunt in primis: ut ꝓbatũ est per inductionem.

¶ Non existẽtibus ergo substãtijs p̃mis impossibile est aliqđ aliorũ esse. Omnia enim alia: aut predicant̃ de eis: aut in substãtijs eis sũt. Quare nõ existẽtibus primis substãtijs impossibile est aliorum aliqđ esse.

¶ Dictũ est ꝙ oı̃a aut dicunt̃ de primis substãtijs: aut sunt in p̃mis substãtijs: ex hoc ꝯcludit correlariũ ꝙ destructis p̃mis substãtijs impossibile est aliqđ aliorum remanere. s. accñtiũ uel secũdarũ substantiarum.

¶ Secũdarũ v̓o substãtiarũ magis substãtia est spẽs q̃ genus. ꝓpinquior enim est p̃me substantie. Si enim qs assignet primã substãtiã qđ est: euidẽtius & ꝯuenientꝰ assignabit spẽm assignãs q̃ genus: ut quẽdã hoı̃em assignãdo manifestius assignabit hoı̃em q̃ aı̃al. Illud enĩ magis ꝓpriũ alicuius est hoı̃s: hoc aũt coı̃us: & cũ aliquã arborẽ assignauerit manifestiꝰ assignabit cum arborem assignaueris: q̃ plantam.

¶ Hic cõparat duas subãs que sunt spẽs ad secũdas subãs que sunt genera. Et intẽdit talẽ rõnẽ: illa dicit̃ magis substantia que est ꝓpinquior prime subẽ: sed secũda substãtia que est spẽs est ꝓpinquior prime substãtie q̃ genus: & hoc ꝓbat. Nam si querat̃ quid est sortes: ꝯuenĩẽtius dicit̃ ꝙ hõ est q̃ aı̃al. Silr̃ si queratur qđ est pomũ: ꝯueniẽtius r̃ndet̃ ꝙ sit arbor q̃ plãta. ꝓbatũ est ergo ꝙ ꝓpinquior est prime subẽ species q̃ genus: seq̃tur ergo ꝙ magis est subã q̃ genus.

¶ Amplius prime substãtie: ideo maxime dicũtur substãtie: eo ꝙ oı̃bꝰ alijs subiecte sunt: & oı̃a alia aut de his p̃dicant̃: aut in eis sũt. Sicut autẽ prime substãtie ad oı̃a alia se hñt: sic & spẽs ad genus se hñt: subijcit̃ enim spẽs generi. Genera nãq̃ de spẽbus p̃dicant̃: spẽs aũt cum generibus non conuertunt̃. Quare & ex his species genere magis: substãtia est.

¶ Hic ꝓbat per aliã rõnem ꝙ magis sit subã spẽs q̃ genus. & intẽdit talẽ rõnem. Sicut se hñt prime subẽ ad oı̃a alia: sic se habet spẽs ad genus: sed p̃me substãtie dicunt̃ eo ꝙ subsistũt oı̃bus alijs: ergo cũ species pluribus subsistãt q̃ genus: magis erit substantia q̃ genus. Et declarat ꝙ pluribus substet. nã spẽs subsistat generi & nõ ecõuerso. Primo ponit minorem secũdo maiorẽ cum dicit [Sicut enim principales.]

¶ Ipsarũ v̓o specierũ: quecũq̃ nõ sunt genera: nihil magis alterum altero substãtia est. Nihil enim familiarius assignabis de aliquo hoı̃e: assignãdo hoı̃em: q̃ de aliquo equo: equũ. Silr̃ aũt & in primis substãtijs nihil magis alterũ altero substãtia est. Nihil enĩ aliqs hõ magis substãtia est: q̃ aliquis bos.

¶ Hic cõparat secũdas substãtias que sunt spẽs inter se: & dicit ꝙ de numero secũdarũ substãtiarũ que sunt spẽs una nõ est magis substãtia q̃ alia: ut homo q̃ bos. Et postea incidẽtaliter dicit ꝙ silr̃ de primis subĩs una nõ est magis subã q̃ alia: ut sor. q̃ plato.

¶ Merito aũt post p̃mas substãtias sola aliorũ spẽs: & genera secũde substãtie dicunt̃: sola enĩ hec eorũ que p̃dicant̃ indicãt primã substãtiã: aliquẽ enim hoı̃em siqs assignauerit quid est spẽm qdẽm: q̃ genus assignãdo demõstrabile familiarius & manifestius faciet hoı̃ẽ assignãdo q̃ aı̃al. aliorũ v̓o oı̃um q̃cq̃d assignauerit quilibet assignabit extranee: uelut albũ: aut currit aut qđcũq̃ taliũ reddens. Quare merito he sole aliorũ dicũtur secũde substantie.

¶ Hic intẽdit ꝓbare ꝙ solũ genera & spẽs debẽt dici 2e substãtie. vñ cõparat hic secũdas substãtias ad accidẽtia. & intẽdit talẽ rõnẽ. Solũ illa que indicãt quiditatẽ & eẽntiã prime substãtie debẽt dici secũde substãtie: sed solũ genera & spẽs indicãt q̃ditatẽ & eẽntiam prime substãtie: ergo solũ genera & spẽs debent dici secũde substãtie. Et declarat ꝙ solũ genera & species idicãt primã substãtiã. Nam si aliqs assignet aliud q̃ genus uel spẽm duo iste extranee assignabit. Ut si dicat̃ qđ est sortes: & dicat̃ ꝙ currit uel ꝙ est albus nõ bene assignat.

¶ Amplius prime substãtie: eo ꝙ oı̃bꝰ alijs subiacẽt: & oı̃a alia de illis predicent̃: uel in ipsis sunt ꝓprie dicunt̃ substãtie. Sicut aũt p̃me substãtie ad oı̃a alia se hñt: sic & spẽs & gña principaliũ substãtiarũ ad reliqua oı̃a se hñt. de his enim reliq̃ oı̃a p̃dicant̃: aliquẽ enim hoı̃em dices grãmaticũ eẽ. ergo & hoı̃em: & animal grãmaticum dices: similiter autem & in alijs.

¶ Hic facit supra dictã cõparationẽ per aliam rõnẽ que talis est. Sicut se hñt p̃me substantie ad oı̃a alia: ita se hñt genera & spẽs ad oı̃a alia. sed prime substantie dicunt ex hoc prime q̃r primo subsistũt oı̃bꝰ alijs. ergo ex quo genera & spẽs scđo subsistãt debẽt dici secunde substantie.

Queritur Utrũ de p̃dicamentis sit sciã una? Et arguit̃ ꝙ nõ. naz una sciẽtia est unius generis subiecti partes & ꝓprietatis ꝯsiderãs ut dicit̃ in p̃mo posteriorũ. sed predicamẽta non sunt unũ. ergo de ipsis nõ est una sciã.

Oppositũ tamẽ patet per phm. Et dicẽdum breuiter ꝙ de p̃dicamẽtis est una sciã. Et põt dici una sciã: uel q̃r est unius subiecti: uel q̃r oı̃a detĩata uni attribuunt̃: & hꝰ uel tanq̃ cãe efficiẽti: & sic oı̃a detĩata in metaphysica attribuũt ipsi deo. Ul'tanq̃ cãe finali & sic oı̃a detĩata in medicina attribuũtur sanitati. uel pñt attribui tanq̃ subiecto: & sic nouẽ p̃dicamẽta attribuunt̃ substãtie ut subiecto: & de p̃dicamẽtis sic est una sciẽtia. uel etiã de predicamẽtis est una sciẽtia: q̃r est unius subiecti. Naz illa decem p̃dicamẽta inquãtũ cõsiderant̃ a logico pñt hẽre unam rõnẽ cõem. s. fm quã erit de ipsis una sciẽtia q̃r hoc est cuilibet cõe ens per se & formaliter in plura diuisum. ¶ Per hoc ad argm̃ cum dicit̃ ꝙ una sciẽntia est unius generis subiecti. Cõcedo. Et cũ dicit̃ p̃dicamenta nõ sunt unũ: uerũ est: sed tñ hñt unam rõnem cõem: sed ista ratio nõ est nature sed rationis. Una scĩa de nobus modis in telligitur. ¶ Itẽ arguit̃ ad principiũ lectionis cum dicit̃ ꝙ singulũ incõplexorũ aut significat subãm: aut quãtitatẽ: sed oı̃s nullus nihil & silia sunt incõplexa: ergo significãt substãtiam aut quãntitatem: & sic de alijs: qđ est falsum. ¶ Arguit̃ secũdo ꝙ nõ sunt solũ p̃dicamẽta decẽ: sed plura. nam in libro topicorũ dicit̃ ꝙ tot modis dicit̃ unum oppositorũ: quot & reliquũ. sed substãtia & accidẽs sunt opposita: & nouẽ sunt predicamẽta accidẽtium. ergo & substãtie: & sic erũt decẽ & octo p̃-

dicamēta. ¶ Ulterius videt̄ ꝙ nō sunt tot. nā actio ꝛ passio habēt vnū genus. s. motū: ergo non sunt duo generalissima. ¶ Ulterius: nam hēre ꝛ hēri sunt diuersa p̄dicamēta. ergo neq̧ agere uel pati: ut videtur. ¶ Ad oīa ula dicēdum est ꝙ bñ diuidit ens in decē p̄dicamēta. Et diuidit ens uere: q̄re non ualet. ¶ Ad aliud qn̄ dicit̄: ꝙ tot modis ꝛc̄. istō mīns modis soluit̄. Ad hoc dicit̄ q̄dam ꝙ uerū est quātum ad significata: nō aūt quātū ad supposita. ¶ Sed ista solutio nō ualet in ꝓposito: nam sequeret̄ ꝙ quātitas ꝛ qualitas ꝛ sic de alijs eēnt supposita accidētis ꝛ sic nō essent ḡnalissima: qḋ est falsum. Alij dicūt ꝙ tot modis dicit̄ vnum oppositoꝝ quot ꝛ reliquū. uez est in istis que sunt opposita in aliquo genere oppōnis: sed sb̄stātia ꝛ accidēs nō sunt opposita in aliquo genē oppositionis: sed sunt differētia dispata. ꝛ ideo nō tenet in his. ¶ Aliter est soluēduz ꝙ ens nō diuidit̄ per sb̄stātiam ꝛ accidēs. nam accidēs est quedam intētio sicut genus: ꝛ ideo substātia ꝛ accidēs sic sumēdo nō sunt opposita: sed ens diuidit̄ per substātiam ꝛ quātitatem ꝛ sic de alijs decē: ꝛ sic sunt opposita ꝛ argumētum nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad aliud cum dicis ꝙ agere ꝛ pati hn̄t vnum. s. motuz genus. Dico ꝙ certe uerum est ꝙ habēt genus m̄ae ex quo causat̄: sed nō genus p̄dicabile: q̄re non ualet. ¶ Ad aliud dicūt q̄dam ꝙ haberi est in p̄dicamēto passionis: ꝛ sic agere ꝛ pati sunt diuersa p̄dicamenta sicut illa: quare ratio non ualet ꝛc̄.

Nota hic multiplices expositioné

Communne est aūt omni substātie in sbiecto nō eē. Prima naq̧ substātia neq̧ de subiecto dr̄ neq̧ in sbiecto ē.

Superius Auctor dixit de substātia quātū ad substātialia. hic ꝓsequit̄ dicere quātū ad accidētalia: ꝛ habet duas partes. Naz primo ponit ꝓprietates cōmunes. Secūdo ponit ꝓprie ꝓpriā. 2° ibi [Maxime aūt.] Prima in duas. Nam p̄mo ponit ꝓprietatē sb̄stātie, ꝓut est qd rōnis. Secūdo ꝓut est qd nature. 2° ibi [Inest aūt substātijs nihil illis esse cōtrariū.] Prima diuidit̄ in tres fm ꝙ tres ꝓprietates ponit. Prima cōuenit cuilibet substātie. Secūda soluz secūdis. Tertia v̄o primis. 2° ibi [Inest aūt substātijs ꝛ differētijs.] 3° ibi [oīs autem substātia.] Prima diuidit̄ in duas in p̄ncipalez: ꝛ dubij remotiuā. 2° ibi [Nō nos ꝯturbēt.] Prima diuidit̄ in duas. Naz p̄mo ponit ꝓprietatē. Secūdo ostēdit eam nō esse cōuertibilez. 2° ibi [Non est aūt.] Prima diuidit̄ in duas. Primo ponit ꝓprietatem. Secūdo declarat. 2° ibi [Principalis naq̧.] Hec secūda pars diuidit̄ in duas. Quia primo declarat in p̄mis. Scd̄o in secūdis. 2° ibi [Secundarum v̄o.] Et hec secūda pars diuidit̄ in duas. Primo enim hoc declarat per inductionē. Scd̄o per sillogismum. 2° ibi [Amplius.] Sequit̄ illa pars [Inest autē substātijs.] ꝛ habet duas. Primo ponit ꝓprietatem. Scd̄o declarat. 2° ibi [Oia enim.] Et hec diuidit̄ i duas. Primo declarat. scd̄o cōcludit. 2° ibi [q̄re oia.] Sequit̄ illa pars [Oīs aūt substātia.] ꝛ habet duas. Primo ponit ꝓprietatē. scd̄o remouet dubiū. 2° ibi [nō aūt simplr̄.] Prima diuidit̄ in duas. p̄mo ponit ꝓprietatem. scd̄o declarat. 2° ibi [ꝛ in p̄mis.] Et hec secūda diuidit̄ in duas. Primo declarat in primis. Secūdo in secūdis. 2° ibi [In secūdis v̄o.] Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic ꝓcedit: ponit enim ꝓprietatem dicēs: ꝙ cōmune est omni substantie in subiecto nō esse. ꝛ statim hoc declarat de p̄mis substātijs per diffinitionē prime substātie. Nam prima substantia est que neq̧ de subiecto dicit̄ neq̧ in subiecto est. ergo prima nō est in subiecto per locum a toto copulato: sicut dicit̄ sortes currit ꝛ disputat: ergo sortes disputat. Unde pōt formari sic ratio. Illud qḋ nō est in subiecto neq̧ dicit̄ de subiecto nō est in subiecto: sed prima substātia est huiusmodi: ergo nō est in subiecto.

¶ Secūdarū v̄o substātiarū cōstat q̄dē etiaz sic esse: q: nulla est in subiecto. homo enim de subiecto q̄dē aliquo hoīe dicit̄. in subiecto aūt nullo est. Nō enim in aliquo hoīe homo est. Similiter aūt ꝛ aīal de subiecto q̄dem dicit̄ aliquo hoīe. non aūt est aīal in aliquo homine.

¶ Hic declarat de secūdis substātijs ꝙ nō sint in subiecto. Et primo per inductionē: ut homo nō est in sbiecto sed predicat̄ de subiecto noīe ꝛ ratione. Similiter aīal non est in subiecto: ꝛ sic de alijs secūdis substātijs: ergo nulla secūda substātia est in subiecto.

¶ Amplius eoꝝ que in subiecto sunt nomē quidem nihil ꝓhibet aliquādo predicari de subiecto. rōnem v̄o impossibile. Scd̄arum v̄o substātiarum predicat̄ ꝛ ratio de subiecto ꝛ nomē. Rōnem naq̧ hoīs de aliquo hoīe predicabis: ꝛ animalis similiter. Ergo nō erit substantia eorum: que in subiecto sunt.

¶ Hic ꝓbat per sillogismū: ut nulla eoꝝ que sunt in sbiecto predicant̄ noīe ꝛ rōne: sed omnia secūda sbstātia predicat̄ noīe ꝛ rōne: ergo nulla substātia secūda est in subiecto. Primo ponit maiorem. secūdo minorem. Rōnem naq̧ hoīs cum dicit.

¶ Non est aūt hoc sbstātie ꝓprium: sed ꝛ differētie eoꝝ sunt: que in subiecto non sunt. Bipes enim ꝛ gressibile de subiecto q̄dē dicit̄ homine in subiecto aūt nullo est. nō enim in hoīe est bipes: nec gressibile. Amplius ratio quoq̧ differētie de eo dicit̄: de quocūq̧ ipsa differētia predicabit̄. uelut si gressibile de hoīe dicit̄: ꝛ ratio gressibilis de homie predicabitur. est enim homo gressibilis.

¶ Hic ostēdit ꝓprietatem nō esse cōuertibilē. Et dicit ꝙ non esse in subiecto nō est ꝓpriū substātie que est predicamētum: sed cōpetit differētie que non est substātia composita: ꝛ pōt ꝓbari per eādem rōnem: ꝙ differētia nō sit in subiecto: nihil eorum que sunt in subiecto predicant̄ noīe ꝛ rōne sz d̄ña p̄dicat̄ noīe ꝛ rōne. ergo differētia nō est in sbiecto. Et declarat minorem in littera: ut gressibile bipes.

¶ Non uos v̄o cōturbēt substantiarū ptes: que ita sunt in toto: quasi in sbiecto sint: ne forte cogamur eas nō esse substātias cōfiteri. Nō enim sicut in subiecto dicuntur eē: que tanq̄ partes sunt in aliquo.

¶ Hic remouet dubiū. Dictuz est ꝙ cōmune est omni substātie in subiecto non esse ne crederet aliqs ꝙ partes integrales substātie ut pes ꝛ caput essent in toto ut in subiecto. ipse remouet dubiuz ꝛ dicit ꝙ partes substātie nō debent nos cōturbare: nam nō sunt in toto ut in subiecto: sed in primo modo eēndi in subiecto sicut partes in toto.

¶ Inest aūt substātijs ꝛ differētijs oīa vniuoce predicari. Oīa enim que ab his p̄dicata sunt: aut de indiuiduis predicant̄: aut de speciebus. A prima naq̧ substātia: nulla est p̄dicatio. de nullo enim subiecto dicit̄.

¶ Hic ponit secūdam ꝓprietatem que conuenit tm̄ secundis substantijs ꝛ differentijs. Et dicit ꝙ cōuenit

omnibus substantijs ⁊ differentijs vniuoce predicari. omnia enim que ex his .i. de numero istorū. Et declarat primo ex his. nam omnia ex his .i. de numero secūdarum substantiarum predicant̄ aut de indiuiduis: aut speciebus: sed prima substātia non predicatur qꝛ dicit p̄hus ꝙ a prima substātia nulla est predicatio. uerum est ꝓpria: tamen bene est uera: ⁊ causa est: qꝛ prima substātia non predicat̄: qꝛ predicare est notificare: ⁊ notificatio fit per priora: postea tamen dicit.

Predicatio prima substātiarū uera ē quis nō sit ꝓpria

Scd̄arū v̄o substātiarū spēs qdez de indiuiduis p̄dicant̄: genus aūt ⁊ de spē ⁊ de idiuiduis. Silr aūt ⁊ dr̄ie de spēbus: ⁊ de indiuiduis p̄dicant̄. rōnē quoqꝫ suscipiūt p̄me substātie spērū ⁊ generū: ⁊ spēs gn̄is. Quecūqꝫ eni de p̄dicato dicunt̄ eadē ⁊ de s̄biecto dicent̄. Silr aūt ⁊ dr̄iarū rōnē suscipiūt spēs: ⁊ idiuidua. Uniuoca āt sunt quoꝝ ⁊ nomē cōe est ⁊ rō eadē. Quare oīa que a substātijs ⁊ dr̄ijs sunt vniuoce p̄dicant̄.

Declarat ꝙ secūde substantie ⁊ differentie predicantur vniuoce: ⁊ intendit talem rōnem. Omne quod p̄dicatur nomine ⁊ ratione predicat̄ vniuoce: sed secūde substantie ⁊ differentie predicant̄ nomine ⁊ rōne: ergo predicantur vniuoce. minorem declarat in littera ꝙ species nomine ⁊ ratione predicat̄ de indiuiduis: similiter differētia predicat̄ nomine ⁊ ratione: non intelligas ꝙ differentia predicet̄ ratione .i. s̄m diffinitionem: sed predicare nomine ⁊ ratione ipse intelligit predicari quiditatiue ⁊ eēntialiter de suis inferioribꝫ ⁊ hoc est predicari nomine ⁊ rōne. ibi cum dicit [vniuoca.] declarat maiorē. ibi cū dic̄ [q̄re] ponit ꝯclōnē.

Omnis autem substāna videtur hoc aliquid significare: ⁊ in primis quidem substantijs indubitabile ⁊ uerum est: quoniam hoc aliquid significant. Indiuiduum enim est: ⁊ vnum numero quod significatur. In secundis v̄o substantijs videtur quidem similiter propter appellationis figura hoc aliquid significare. quā do quis dixerit hominem uel anima. Nō tamē uerum est: sed magis quale aliquid significant neqꝫ enim vnum est quod subiectum est: quēadmodum prime substātie: sed de pluribus homo dicitur: ⁊ animal.

Hic ponit tertiam ꝓprietatē substātie que conuenit soluz prime substātie: ⁊ dicit ꝙ omnis substantia videt̄ significare hoc aliquid .i. vnum ⁊ idem numero. ⁊ statim declarat ⁊ dicit ꝙ de primis substantijs certum est ꝙ hoc aliquid significant. sed de secūdis videt̄ ꝙ significēt hoc aliquid s̄m appellationem figuraliter .i. sub similitudine appellata: ut hō uel animal vident̄ significare hoc aliquid: sed non faciūt: immo potius significant quale quid .i. rem cōmunem.

Non autem simpliciter quale quid significat quemadmodum album. Nihil enim aliud significat album q̄ꝫ qualitatem. at genus ⁊ species circa substātiam qualitatem determinant. q̄lem enim quandam substātiaꝫ significāt. plus autem in genere q̄ꝫ in specie determinatio fit. Dicens enim aīal plus complectitur q̄ꝫ hoīeꝫ.

Hic remouet dubium. Dixerat ꝙ animal significat quale quid. Crederet aliquis ꝙ significat quale qd sicut album: remouet hoc dicēs ꝙ non. nam album: nihil aliud significat nisi qualitatem accidentalem .s. albedinem circa substātiam: sed genus ut animal circa substātiam qualitatem determinat .i. substātiam q̄lificatam significat. Et dicit ꝙ in illa substātia que significat̄ per genus plus fit determinatio q̄ꝫ in specie hoc est in pluribꝫ pōt determinari genus q̄ꝫ species: qꝛ plus complectitur ⁊ plus ambit ⁊c̄.

Queritur Utruꝫ deus ⁊ alie substātie simplices ut intelligētie ⁊ anima cadāt in predicamēto. ⁊ hoc est querere utrum substātia composita sit predicamētuꝫ uel substātia simplex. Et arguit̄ p̄mo ꝙ deus sit in predicamēto. Nam ens diuidit̄ in decem predicamēta: sed deus est uerissimuꝫ ens: ergo deus est in predicamēto. 2° sic: sub̄a ut ē p̄dicamētū dicit̄ a per se stare: sed deo cōpetit maxime per se stare: ergo deus cadit in gn̄e. 3° sic: sub̄a diuidit̄ per corp̄eam ⁊ incorp̄eaꝫ: ut dicit p̄hs: ergo sicut illa dr̄ia .s. corp̄ea adiūcta gn̄i ꝯstituit spēm: sic incorp̄ea ꝯstituet spēm icorp̄eam: ⁊ sic deuꝫ uel angelū aut aīaꝫ: qꝛ videt̄ ꝙ ille sub̄e simplices cadāt i p̄nto

Oppositū patet per Boetiū: ꝙ relictis extremis Aris. egit de medio .s. de sub̄a cōposita que est p̄dicamētū ⁊c̄. P̄. arguit rōne ⁊ p̄ sic: Unūqdqꝫ ponit̄ in p̄dicamēto per suā entitatem sed in deo eē ⁊ entitas sunt vnū ⁊ idē. g̃ deus non cadit in gn̄e s̄m eē. g̃ neqꝫ s̄m entitatē: q̄re ꝯcludit̄ ꝙ deus nō sit in gn̄e. De ista q̄one sunt opiones. Quidā enī uolūt ꝙ intelligētie ⁊ aīa cadāt in gn̄e: vn̄ nō opꝫ ꝙ sub̄a que est p̄dicamentū sit cōposita ex mā ⁊ forma: sed sufficit quecūqꝫ cōpō. Et ideo dicūt itelligētias ⁊ aīam cōponi ex eē ⁊ eēntia. ⁊ iō uolūt ꝙ itelligētie cadāt in p̄dicamēto. Sed tn̄ alij meliores uolunt cū Boetio ꝙ solū sub̄a que est cōposita ex mā ⁊ forma sit in p̄dicamēto: ⁊ ꝙ neqꝫ intelligētie neqꝫ aīa cadāt in p̄dicamēto: ⁊ sic neqꝫ p̄ma cā. ⁊ declarāt hoc nā de rōne sub̄e ꝓut est p̄dicamētū est nō solū ꝙ hēat per se stare: sed opꝫ etiam ꝙ sit subiecta accn̄tibꝫ: ⁊ qꝛ itelligētie nō subiciunt̄ accn̄tibꝫ ꝓpter hoc nō ponunt̄ in p̄dicamēto. 2° hoc declarat per aliā rōnē. Dicit p̄hs 3° metaᶜᵉ. ꝙ corruptibili ⁊ icorruptibili nihil est cōe vniuocū: sed si itelligētie eēnt in p̄dicamto: tūc sub̄a que est p̄dicamētū eēt q̄ddā vniuocū cōe corruptibili ⁊ icorruptibili: q̄re pꝫ ꝙ nec deus neqꝫ itelligētie p̄ñt poni in p̄dicamēto. Ad argm̄ p̄mū in oppositū cū dr̄: ꝙ ens diuidit̄ per decē p̄dicamenta. Certe uerū est ens nāe. sed neqꝫ deus neqꝫ intelligētie sunt entia nāe: sed supra nālia: q̄re nullū eoꝝ cadit s̄b aliquo mēbro istius diuisionis. Ad aliō dr̄ ꝙ sub̄a dr̄ a per se stādo: sed nō solū hoc exigit rō sub̄e sꝫ ultra reqrit̄ ꝙ possit substare accn̄tibꝫ. Ad 3m̄ cuꝫ dr̄ ꝙ sub̄a diuidit̄ ⁊c̄. Dico ꝙ ista diuisio sub̄e p̄ corp̄eū ⁊ icorp̄eū nō est bona accipiēdo sub̄am ut est genus gn̄alissimū: imo dico ꝙ illa sub̄a que est genꝫ gn̄alissimū ꝯuertit̄ cū corp̄eo ⁊ nō est in plus vnū q̄ꝫ reliquū ⁊ nō pōt diuidi per corp̄eū ⁊ incorp̄eū. ⁊ ideo dicendū ꝙ Porphyrius posuit istā diuisionē s̄m opioneꝫ Platonis: qui ponebat sub̄as simplices in p̄dicamēto sub̄e: qd̄ nō est uerū s̄m intētionē p̄hi. Et sic pꝫ ꝙ solū sub̄a que est cōpositūꝫ est in p̄dicamēto. Auctoꝛ dicit in lr̄a ꝙ accn̄s p̄dicat̄ de subiecto noīe sed nō rōne. Ecōtra ꝓbat̄ ꝙ accn̄s ut albū nō p̄dicet̄ de s̄biecto. nā albedo nō p̄dicat̄ de hoīe: ergo neqꝫ albūꝫ: cū albū ⁊ albedo idē significēt. Sꝫ si tu diceres lꝫ idē significēt: nō tn̄ eodē mō. Cōtra: p̄dicatio est rei de re ⁊ nō modi de mō. ⁊ ita ꝓpter modū nō erit uera neqꝫ falsa: ut videt̄. Ad hoc dicēduꝫ ꝙ accn̄s p̄dicat̄ de subiecto: ut auctoꝛ dicit: ⁊ bn̄. Un̄ sciēdū ꝙ oē illō qd̄ est idē cū alio pōt p̄dicari de illo: ⁊ qꝛ aliqd pōt eē idē cū alio eēntialr̄ uel accn̄talr̄: ideo aliqd p̄dicat̄ de aliquo eēntialiter aliqd accidētaliter. ⁊ accn̄s pōt cōsiderari in eēntia: ⁊ s̄m hoc est diuisuꝫ a s̄biecto: ⁊ sic

Utrum deus ē cōpositum in p̄dicamento

significat substantiue: ⁊ non predicatur de subiecto. Alio modo potest cõsiderari accidens ſm esse: ⁊ ſm hoc facit accidentaliter cum subiecto: ⁊ predicat̃ de illo: ⁊ significatur concretiue. ⁋ Et per hoc patet solutio ad argumentũ cum dicis ꝙ albũ uel albus ⁊ albedo: idem significant. uerũ est: sed non eodem modo. Et cũ dicis ꝙ nõ est predicatio modi de modo: certe uerũ est: tamen est ꝑdicatio rei sub mõ. ⁋ Dubitaret forte aliquis: qꝛ videt̃ male dictũ cum dicitur in littera ꝙ destructis primis substantijs īpossibile est aliquod alioꝝ remanere: nam destructo corruptibili non est necesse ꝙ incorruptibile destruatur sed prime substantie sunt corruptibiles: ⁊ vniuersalia sunt incorruptibilia: ergo destructis primis substantijs non destruent̃ secũde substantie: ut videtur. ⁋ Ad hoc dicẽdũ ſm ꝙ dic̃ phs ꝙ destructis p̄mis destruent̃ secũde: cũ de ipsis primis essentialiter predicent̃: ⁊ etiã accidentia cũ in ipsis primis sint. Et ad argumentum patet solutio cuꝫ dicitur: ꝙ destructo corruptibili non destruitur incorruptibile: hoc ueꝝ est de incorruptibili quod non est incorruptibile neqꝫ per se neqꝫ per accidens: sed vniuersalia lꝫ sint incorruptibilia per se: per accidens tamẽ possunt corrumpi. ⁋ Dubitaret adhuc aliqs: qꝛ illud dictũ adhuc non videt̃ uerum: nam destructo posteriori non destruitur prius suum: sed vniuersalia sunt priora q̃ singularia: ergo. ⁋ Dicendũ ꝙ vniuersalia bene possunt esse priora vno modo. s. quantum ad intellectũ tamen alio modo sunt priora singularia: ⁊ vniuersalia posteriora: ⁊ hoc quantũ ad sensuꝫ: ⁊ ita diuersis modis est vnũ pri⁹ altero: ⁊ ecõuerso q̃re ad destructionẽ vni⁹ seq̃tur destructio alteri⁹: ⁊ ecõuerso ⁊c̃.

Inest autẽ substantijs nihil illis esse contrarium. prime enim substantie quid erit contrariuꝫ: ut alicui homini: uel cuidã animali nihil est cõtrarium. at ṽo nec homini nec animali aliquid est contrarium.

Superius Auctoꝛ posuit tres proprietates substantie prout est quid ratiõis. hic philosophus ponit alias tres: prout est quid nature. Et habet duas partes. nam primo ponit duas proprietates communes. secũdo ponit proprietatẽ propriam. 2ª ibi [maxime.] Prima in duas ſm duas proprietates communes. 2ª ibi [Uidetur autem substantia.] Prima in duas. primo ponit proprietateꝫ. 2° ostendit eam non esse conuertibilem. 2ª ibi [nõ est autem.] Hec diuiditur in duas. primo ostendit illam proprietateꝫ non esse conuertibilem. 2° obicit cõtra quoddam dictum: ⁊ soluit. 2ª ibi [nisi quis forte.] Sequitur illa pars [videtur] ⁊ habet tres. Nã p̄mo ponit proprietateꝫ. 2° declarat. 3° concludit. 2ª ibi [Dico autem.] 3ª [quapropter.] hec diuiditur in duas. Primo enim declarat in proposito. 2° in opposito. 2ª ibi [sicut album.] Sequitur illa pars [maxime.] Et hẽt duas. primo ponit proprietateꝫ. 2° obicit. 2ª ibi [nisi quis forsitan.] Prima in duas. primo ponit proprietateꝫ. 2° declarat. 2ª ibi [⁊ in alijs quidem] hec in duas. primo declarat in opposito. 2° in proposito. 2ª ibi [substãtia ṽo cũ.] Sequitur illa pars [nisi quis.] Et habet duas. nam primo obicit. 2° soluit. 2ª ibi [sed ⁊ si aliquis.] hec 2ª in duas ſm duas solutiones. Prima per distinctionem. 2ª per interemptionem. 2ª [si quis autem ⁊.] prima in tres. primo soluit. 2° declarat 3° concludit. 2ª ibi [oratio nãqꝫ.] 3ª [quare propriuꝫ] hec est diuisio lectionis. ⁋ Ad primã partem ponit talem proprietateꝫ ꝙ ipsi substantie nihil est contrarium. Et declarat. prime substantie nihil est contrarium: ut sorti. nec secũde ut homini: ⁊ sic substantie nihil est contrarium.

⁋ Non aũt est hoc substantie propriuꝫ. sed etiã multorum aliorum: ut quãtitati. Bicubito enĩ nihil est contrarium. at ṽo nec decem: nec alicui talium.

⁋ Hic ostendit istam proprietatem non esse conuertibilem. Et dicit ꝙ hoc. s. non habere contrarium: nõ est proprium substantie: immo competit quibusdaꝫ alijs: qꝛ quantitati nihil est contrarium: ut bicubito ⁊ sic de alijs nec q̃litatib⁹ de qua specie est aliq̃d ꝯriũ.

⁋ Nisi forte quis dicat multa paucis esse contraria: uel magnũ paruo. Determinatoruꝫ ṽo quãtoruꝫ nullum nulli est contrarium.

⁋ Dictũ est ꝙ quãtitati nihil est ꝯriuꝫ. certe uerũ est nisi quis dicat multũ esse ꝯriuꝫ pauco: ⁊ magnũ ꝑuo. Et statĩ soluit cũ dicit̃ [determinatoꝝ] ⁊ legit̃ duobus modis: vno mõ sic ꝙ uerũ est ꝙ quãtitatib⁹ determinatis nihil est ꝯrium: sed magnũ ⁊ paruũ sũt indeterminate quãtitates: q̃re de ipsis nõ est īstãtia. Alio mõ ꝙ nulli q̃titati est aliq̃d ꝯriuꝫ: sed supradicte nõ sunt quãtitates. ꝑmus modus est melioꝛ.

⁋ Uidet̃ autẽ substantia non suscipere magis ⁊ minus. Dico aũt hoc nõ qꝛ substantia non sit a substantia magis ⁊ minus substãtia. hoc eniꝫ dictũ est qꝛ est: sed quoniã vnaqueqꝫ substantia hoc ipsum q͑d est non dicitur magis ⁊ minus: ut si est hec substãtia hõ: nõ erit magis ⁊ min⁹ homo. nec ipse a se: nec alter ab altero. non enim est alter altero magis homo. sicut album altero albo est magis albũ. ⁊ bonũ alteꝝ altero magis bonũ. sed ⁊ ipsum a se magis: ⁊ minus dicitur. ut corpus cũ album sit: magis nunc albũ esse dicitur: q̃ꝫ prius. ⁊ cum sit calidũ magis ⁊ minus dicit̃ esse calidum. Substãtia ṽo non magis neqꝫ minus. Non eniꝫ homo magis nũc dr̃ homo: q̃ꝫ prius dicit̃. nec aliorũ aliquid que substantie sunt. quapropter nõ recipiet substantia magis ⁊ minus.

⁋ Hic ponit aliã ꝓprietatẽ dicẽs ꝙ sub̃a nõ suscipit magis ⁊ minus: ⁊ statiꝫ declarat dicẽs ꝙ nõ dico dicat auctoꝛ: q̃n vna sub̃a magis substet q̃ꝫ alia: nã dictũ est supra: ꝙ vna magis substat q̃ꝫ alia: sꝫ dico substãtiã ſm sui essentiã nõ suscipet magis ⁊ min⁹. Naꝫ oĩs hõ nõ est magis hõ q̃ꝫ ali⁹. nã idẽ nõ est magis hõ seipso vno tẽpore q̃ꝫ alio: sicut vn⁹ hõ est magis albus q̃ꝫ alius: ⁊ q̃dẽ hõ aliq̃n magis est albus in vno tẽpore seipso alio tp̃e: nõ sic est de sub̃a. ⁊ hoc ꝯcludit ꝙ sub̃a nõ suscipit magis ⁊ minus.

⁋ Maxime aũt substantie proprium videt̃ esse ꝙ cum vnum ⁊ idem sit numero: contrarioꝝ susceptibilem esse. ⁊ in alijs quidem non habebit quisq̃ꝫ q͑d proferat quecũqꝫ non sunt substantie. ꝙ cum sit vnuꝫ numero susceptibile cõtrarioꝝ sit: uelut color qui est vnus ⁊ idẽ numero: nõ ⁊ alb⁹ dr̃ niger. neqꝫ eadẽ actio: ⁊ vna numero erit praua: ⁊ studiosa. Simuliter autẽ ⁊ in alijs quecunqꝫ non sunt substantie. Substantia ṽo cum vnũ ⁊ idem sit numero capaꝝ cõtrariorũ est. ut quidã hõ: cũ vnus ⁊ idẽ numero sit aliq̃n quidẽ niger fit aliquãdo ṽo albus: ⁊ calidus: ⁊ frigidus: ⁊ prauus ⁊ studiosus. in alijs autem nullas. aliq̃d tale videt̃.

⁋ Hic ponit proprietatem ꝓprie propriam substan-

tie dicens ꝙ maxime proprium est substantie: ꝙ cum sit vna ⁊ eadem numero: sit susceptibilis cōtrariorum. Et dicit maxime qḋ nunc erit aduerbium. Alij dicunt ꝙ sit nomen: ⁊ tunc construitur sic: proprium est substantie maxime .i. prime: ⁊ declarat primo ꝙ illa proprietas non conuenit alijs q̄ȝ substantie. Unde dicit ꝙ in alijs non habebit aliquis quid proferat: qḋ cum sit vnum ⁊ idem numero: sit susceptibile contrariorum. nam vnus ⁊ idem color non potest esse albus ⁊ niger. Similiter vna ⁊ eadem actio non est praua ⁊ studiosa: ⁊ sic non competit alijs q̄ȝ substantie: sed ipsa substantia cum sit vna ⁊ eadem numero susceptibilis est contrariorum. Ut vnus ⁊ idem homo aliquando est frigidus: aliquando albus: aliquando niger.

¶ Nisi forsan quis opponat dicens orationem ⁊ opinionem huiusmodi esse. Eadem enim oratio: ⁊ idem visus uerus ⁊ falsus esse videtur. ueluti si uera sit oratio sedere quendam surgendo eo ipsa eadem falsa erit. Similiter autem ⁊ de opinione. si quis enim putat uerum sedere aliquem: surgēte eo falso eadem de eodem opinionem habens ipse opinabitur.

¶ Hic ponit obiectionem. Dictum est ꝙ nulli alteri a substantia inest ꝙ sit susceptibile contrariorum: certe uerum est nisi quis dicat ꝙ oratio ⁊ opinio suscipiunt contraria. Nam eadem oratio aliquando est uera aliquando falsa: similiter opinio: vnde si ego opinarer magistrum legere ipso legente opinio est uera: sed ipso non legēte falsa est: ⁊ simil'r de orōne.

¶ Sed ⁊ si quis hoc suscipiat. tamē modo differt. nam ea que in substantijs sunt: ipsa quidem mutata susceptibilia sunt contrariorum. frigidum enim ex calido factum: mutatuȝ est. alteratū enim est ⁊ nigrum ex albo. ⁊ studiosum ex prauo. Similiter autem ⁊ in alijs vnūquodq̄ȝ eorum mutationem suscipiens. est susceptibile contrariorum. Oratio vō: ⁊ opinio ipsa quidem immobilia omnino perseuerant: cum vō res mouetur contraria circa ipsa fiunt oratio nāq̄ȝ aūt eius. ꝙ sedeat permanet eadē aliquis. Cum vō res mota sit. aliquādo quidē uera. aliquando autem falsa dī. similiter auteȝ ⁊ in opinione. Quare saltum modo proprium est substantie: s̄m sui mutationeȝ susceptibileȝ esse contrariorum.

¶ Hic soluit obiectionem per distinctionem. Et dicit ꝙ dato ꝙ aliquis concedat orationem suscipere cōtraria: alio tamen mō suscipit ipsa substantia. nam substantia s̄m sui mutationem suscipit contraria: nā cum aliquis est niger ⁊ factus est albus: in ipso facta est mutatio: sed ipsa oratio ⁊ opinio immutabilia permanent: ita ꝙ cum oratio erit uera uel falsa: nō fit mētio in oratione sed in re: quare patet: ꝙ proprium est solum substantie ut s̄m sui mutationem sit susceptibilis contrarioruȝ.

¶ Si quis autem etiā hoc recipiat opinionem ⁊ orationem susceptibilia esse contrariorum: non uerum hoc est. Oratio nāq̄ȝ ⁊ opinio nō in eo ꝙ ipsa aliquid per se recipiant: contrariorum susceptibilia dicuntur esse. sed eo ꝙ circa alterum aliqua passio facta sit. naȝ in eo ꝙ res est: aut non est. in eo etiam oratio uera. uel falsa uidetur: non in eo ꝙ ipsa per se susceptibilis sit contrariorum. Simpliciter enim a nullo: neq̄ȝ oratio mouet̄ neq̄ȝ opinio. quapropter nō erunt susceptibilia contrarij contrariorum: cū nulla in eis passio facta sit. Uerum substantia in eo ꝙ ipsa contraria recipiat: in hoc susceptibilis dicitur esse contrariorum. languorē enim ⁊ sanitatem suscipit: ⁊ candorem ⁊ nigredinē ⁊ vnumq̄ḋq̄ȝ talium ipsa suscipiendo contrarioruȝ esse susceptibilis dicitur. Quare proprium hoc erit substantie: ꝙ cū vnum ⁊ idem sit numero: s̄m suam mutationem contrarioruȝ susceptibileȝ esse: de substantia quidem hec dicta sunt.

¶ Hic soluit per interemptionem dicens ꝙ si quis dicat: ꝙ orō ⁊ opinio suscipiāt uerū uel falsum ⁊ nō tamen suscipit ꝯria. Cū intendit talem rationeȝ: illud suscipit contraria circa quod patiēdo fit aliqua passio: sed circa orationem cum mutatur a ueritate in falsitatem. non fit aliqua passio: sed circa subiecta bene fit aliqua passio: ergo neq̄ȝ oratio neq̄ȝ opinio suscipit contraria: sed solum subiecta: minorem huius rationis declarat in littera. primo ꝙ circa orationem: non fit passio. Nam ab eo ꝙ res est uel nō est: oratio dicitur uera uel falsa. postea declarat ꝙ circa substantiam fiat passio. postea concludit: ⁊ in hoc terminat̄ lectio presens.

Queritur Quia dixit superius ꝙ album solam qualitatem significat. Ideo queritur Utrū nomē accn̄tis in concretione ut albū significat substantiam. ¶ Et arguitur primo ꝙ nō. nam dicit Philosophus in littera ꝙ album solam qualitatē significat: ergo non subiectū. ¶ Secundo sic: si album significaret subiectum tunc cum exprimeret̄ in dicendo homo albus: tunc esset ibi nugatio: sed non est nugatio: ergo non significat subiectū. ¶ Tertio arguitur. Dicit Arist. in libro posterioruȝ ꝙ ista est per se. lignum est album: ista autem per accidens album est lignum: sed si album significaret subiectum ista esset per se: albuȝ est lignum: sicut ista lignum est album: sed non est: ergo album non significat subiectum. ¶ Quarto arguitur sic: si significaret subiectum: cum iam significet accidens tunc sic significaret duo: ⁊ esset equiuocum: hoc tamen est falsum ꝙ omne concretum sit equiuocum: ergo nō significat subiectum.

Oppositū Arguit̄ per Arist. in libro periermenias in q̄ dicit: ꝙ significare ē intellectum constituere: sed ista adiectiua: ut albus ⁊ niger constituunt intellectum pro subiecto: ergo significant ipsum subiectum. ¶ Ad hanc q̄stionem dicendum ꝙ huiusmodi accidentia in concretione significant subiectum ut patet per philosophum septimo metaphysice qui dicit: ꝙ sessio ⁊ statio nō sūt entia: sed sedens est stans quia significant subiectuȝ. ¶ Probat̄ secundo sic: in eodem septimo metaphysice: dicit ꝙ ista concreta propter duplex significatuȝ non cadunt in genere: sed non dicuntur duo significare nisi. quia subiectum significant: ergo patet ꝙ significant subiectū. ¶ Tertio ꝓbatur sic: dicit philosophus septimo metaphysice: ꝙ suppositum addit supra vniuersale: sed non addit aliud nisi subiectum ergo ista significāt subiectuȝ. ¶ Quarto ꝓbatur: sicut ex forma ⁊ materia fit vnum essentialiter: ita ex subiecto ⁊ accidente fit vnum accidentaliter: ⁊ s̄m ꝙ accidentaliter fit vnum constituunt intellectum vnū ⁊ significant vnum: ⁊ sic ista accidentia in concretione imponuntur ad significandum aggregatum ex subiecto ⁊ accidente. ⁊ non ut quidam dicunt: ꝙ si-

gnificant accidens tm̄: ꝛ postea ꝑ inherentiā debet intelligere subiectum. Nam fm̄ hoc esset hec falsa: homo est albus: esset enim sensus q homo esset albedo inherens subiecto: qd̓ falsum est. Et sic talia significant subiectum non sub propria forma: sed inquantū est informatuȝ accidente. ¶ Ad argumenta patet. Ad primam auctoritatem dicitur: q albū nō significat solam qualitatē: idest imponitur a qualitate: sed significat totum aggregatū. ¶ Ad scōm cū dicis q significaret subiectum: ꝛ si exprimeretur esset nugatio: certe uerum est si significaret sub propria forma. ¶ Ad tertiū cuȝ dicis: q ista est per se lignum est album: ergo ꝛ ista album est lignum. Dico q uerum esset si significaret sub propria forma. Alia similiter argumenta soluuntur per eundē modū.

Queritur Utrum substantie sit aliquid contrarium. Et videtur q sic. motus enim est a contrario in contrarium: sed in substantia est motus ut generatio: ergo ꝛc̄. ¶ Secundo arguit̄ sic: quicquid corrumpitur corrumpitur a suo contrario: sed substantie corrumpuntur: ergo habent contrarium. ¶ Tertio: ignis ꝛ aqua sunt cōtraria ꝛ sunt substantie: ergo substantie est aliquid contrarium. ¶ Similiter probaṙ q suscipiat magis ꝛ minus. Nā vna substantia magis est substantia ꝗ̄ alia (ut superius dictum est) ergo. ¶ Scd̓o sic: ignis lux est magis ignis ꝗ̄ ignis flamma ꝛ flāma ꝗ̄ carbo. Et iste sunt species ignis: ergo substantia (ut videtur) suscipit magis ꝛ minꝰ. ¶ Tertio arguitur homo est animantior bruto: ꝛ brutum arbore. ergo substantia suscipit magis ꝛ minus. ¶ Dicendū q substantie nihil est contrarium: tamen duplex est contrarietas scilicet generis predicabilis ꝛ generis susceptibilis. Cōtrarietas generis predicabilis bene reperitur in substantia: ꝛ sic differētie possunt dici contrarie ut rationale ꝛ irrationale: sed contrarietas generis susceptibilis non est in substantia. Nā illa mutuo se expellūt ꝛ circa idem subiectum habent esse: ꝛ ipse substantie non se expellunt vicissim: ꝛ ideo non habent contrariū. ¶ Et cum obijcitur: q omnis motus est a cōtrario in contrarium. Dico q ibi accipitur contrarium large pro disperato. ¶ Ad secundum cuȝ dicit̄. quicquid corrūpitur ꝛc̄. Dico q substātia non habet cōtrarium fm̄ sui essentiam: sed corrūpitur ratione contrariorum inclusorum que sunt calidum frigidum. ¶ Ad tertiū dī q ignis ꝛ aqua fm̄ sui essentiam nō sunt contraria: sed ꝓpter qualitates accidētales que sunt frigiditas ꝛ caliditas. ¶ Ad secundū dubium cum dicitur illud qd̓ non habet contrariuȝ ꝛc̄. Hoc est uerum fm̄ sui essentiam. nam quantū ad actū substandi. vna magis ꝗ̄ alia bn̄ substat. ¶ Ad aliud cū dicis ignis lux uerum est quantum ad hanc operationem lucere nō tamen in essentia. ¶ Ad aliud cuȝ dī homo est animantior ꝛc̄. ueruȝ est quarum ad numerum potentiarum: sed non in essentia. ¶ Dubitaret forte aliquis: q2 videtur male dictum cum dicit phus. propriū est substantie q cum sit vna ꝛ eadem numero sit susceptibilis contrariorum. Nā hec substantia animal non est eadem numero: ꝛ tamen suscipit contraria. ¶ Secundo arguit̄ sic: sortes cuȝ suscipit sanitatē ꝛ egritudinem non est idem numero: ergo. ¶ Tertio successiū est substantia: ꝛ non suscipit cōtraria: ergo hec proprietas non conuenit omni substantie. ¶ Dicendum q hec proprietas bene posita est: q proprium est substantie cum sit vna ꝛ eadem numero: idest cum sit vna ꝛ eadem in essentia sit susceptibilis contrariorum. Unde animal est substantia vna ꝛ eadem numero: idest essentia: ꝛ sic ille qui est sanus uel eger. ¶ Ad aliud dico similr̄ q celuȝ suscipit contraria quantuȝ ad diuersa ubi. aliquando enim est in oriente aliquando in occidente ꝛ sic suscipit contraria.

Nota q̄ omnis substantia aliquid ꝯtrarium.

Ad dictū ꝛ. ꝛ ...

Quō celum suscipit cōtraria

Quantitatis autem aliud est cōtinuū aliud est discretum. ꝛ aliud quideȝ ex habentibus positionem ad se inuicem in ipsis partibus cōstat: aliud aūt ex habentibus positionem.

Superius Auctor dixit de ꝑdicamento substantie. hic intendit determinare de predicamentis accidentiū: ꝛ habet duas. primo intendit de predicamentis accidentium intrinsecus aduenientium. Secundo de predicamentis accidentium extrinsecus aduenientium. Secunda ibi [Recipit.] ꝑma pars diuiditur in tres. Primo enim determinat de quātitate. Secūdo de relatiōe. Tertio de qualitate. secunda ibi [ad aliquid.] tertia [qualitatis aūt] prima diuiditur in duas. primo determinat de quātitate quantum ad eius substantialia. secūdo quantū ad accn̄talia scd̓a ibi [Amplius quantitati nihil est contrariuȝ.] Prima in duas. ꝑmo determinat de quantitatibus per se. Secundo de quantitatibus ꝑ accidens. secūda ibi [ꝓprie autē ꝗ̄ta.] Prima in duas. primo ponit diuisiōes. scd̓o particulariter declarat. secūda ibi [est aūt discreta quantitas.] prima in duas fȝ duas diuisiōes. scd̓a ibi [aliud ē.] illa ꝑs [est aūt] habet duas. primo enim declarat primam diuisionem. scd̓o secundā. secūda ibi [Amplius aūt alia.] prima in duas. primo enim subdiuidit utrūqȝ membrū prime diuisionis. scd̓o declarat scd̓m. secūda ibi [partium etenīȝ.] hec secunda in duas. primo declarat 2m membrum prime diuisionis. scd̓o ꝑmū. secunda ibi [linea vō.] prima in duas. primo declarat q nūs sit discreta ꝗ̄titas. scd̓o de orōne. scd̓a ibi [sir aūt ꝛ orō.] Sequit̄ illa ꝑs [Linea vō.] ꝛ hēt duas. nā ꝑmo declarat de quātitatibꝰ intrinsecis que sunt continue. scd̓o de extrinsecis. secūda ibi [Est aūt talium ꝛ tp̄s.] Et dicunt̄ locus ꝛ tēpus quātitates extrinsece: q2 mensurāt aliquid extra se: q2 locus est in corpore ambientis mensurās tamen ambitū. Tempus est in primo mobili ꝛ mensurat res tēporales. Sequit̄ illa pars [Amplius aūt] in qua declarat secūdam diuisionem ꝛ habet tres partes. nam primo iterat suam diuisionem. secūdo declarat. tertio concludit scd̓a ibi [ut linee.] tertia [igit̄ alia ex habētibus] ꝛ hec scd̓a in duas nā ꝑ ostendit que sint ꝗ̄titates habentes positionem in partibus. scd̓o que non. scd̓a ibi [in numero.] ꝛ hec secūda in tres. primo enim declarat de partibus numeri: q non habeant positionem in partibus. scd̓o tēporis. tertio orationis. secūda ibi [Neqȝ ea que tēporis.] tertia ibi [sȝ ꝛ orō.] tūc sequitur illa pars [proprie aūt.] ꝛ habet tres. primo enim ponit. 2o declarat. 3o concludit. scd̓a ibi [ad hec enim.] tertia ibi [Quia sola.] hec est diuisio lectionis. ¶ In ꝑa parte ponit philosophus duas diuisiones quantitatis. prima est quantitatis aliud continuum. aliud discretum. ¶ Secunda diuisio est: q quantitatis aliud constat ex partibus habentibus positionem. aliud ex non habentibus positionem: sed videtur q male dicat quantitatis aliud. nam in constructione problematica si diuidentia precedant uerbare preponi debet genitiuus pluralis diuidendorum. ꝑ pone sed hic ponit̄ singlaris: ergo male. Scd̓o etiā debet

Obō

Nota dicere alia continua: ⁊ dicit aliud: ergo male. ¶ Ad
hoc dicendum q̃ iſta oratio eſt ſimpliciter incon-
grua: toleratur tamen ⁊ ibi antitesis eſt: ⁊ ratio
quare hoc fieri debuit: quia uolebat quantitatem
diuidere prout eſt genus: ⁊ quantitas eſt genus in
ſingulari ⁊ non in plurali: ⁊ ideo dixit quantitatis.
Sed dixit aliud quia continuum ⁊ diſcretum ſunt
ſpecies quantitatis diuerſe per eſſentiam: ⁊ aliud im
portat diuerſitatem eſſentialem. ideo dixit aliud ⁊
non alia.

¶ Eſt aũt diſcreta quãtitas. ut numerus: ⁊ ora-
tio. Continua v̾o. ut linea: ſuperficies: ⁊ corp⁹.
Amplius aũt preter hec: tempus ⁊ locus.

¶ Hic ſubdiuidit membra prime diuiſionis. Et di-
cit q̃ diſcreta quantitas eſt numerus ⁊ oratio. Po-
ſtea ponit 2^m membrum: ⁊ dicit q̃ quantitatis con-
tinue: alia linea: alia ſuperficies: alia corpus: alia tem
pus: alia locus.

¶ Partium enim numeri nullus eſt termin⁹ cõ
munis: ad quem copules particulas eius: ut
quinq̃ cum ſint ad decem particule: ad nullum
terminum communem copulantur: quinq̃
⁊ quinq̃. ſed ſemper diſcreta ſunt. Similiter
tria ⁊ ſeptem ad nullum communez terminũ
copulanẽ neq̃ omnino habeas in numero cõ-
munez terminum partiũ accipere: ſed ſemper
diſcrete ⁊ ſeparate ſunt. Quapropter nume-
rus quidem diſcretorum eſt.

¶ Hic declarat mẽbra. Et primo de nũo declarat qd
ſit quãtitas diſcreta. Et intẽdit talem rationẽ: illa di-
citur quantitas diſcreta: cuius partes non copulan-
tur ad aliquem terminum communẽ: ſed partes nu-
Que ſint ptes aliq̃te ⁊ non aliquote meris non copulantur ad aliquem terminuz cõmu-
nem: ergo numerus eſt diſcreta quantitas. minorem
declarat in littera. nã quinq̃ ſunt partes denarij nu-
meri: ⁊ non copulantur ad aliquem terminũ cõmu-
nem: ſed vna eſt diuiſa ab alia. Similiter declarat in
partibus non aliquotis que ſunt ſeptem ⁊ tria. Un-
de numeri quedam ſunt partes aliquote: quedã v̾o
nõ aliquote. Dicunẽ aliquote que aliquotiens ſum-
pte reddunt ſuuz totũ: ut bis quinq̃ faciunt decem.
non aliquote dicuntur que aliquotiens ſumpte nõ
reddũt ſuum totũ: ut ſeptem ⁊ tria: aliquotiens ſum
pte non poſſunt reddere decez. ¶ Notãdũ q̃ nume
rorum alius perfect⁹: alius diminutus: alius ſuper-
abũdans: perfectus eſt cuius omnes partes aliquo
te ſimul ſumpte: reddunt ſuum totum neq̃ plus ne-
q̃ minus: ut ſex. numerus diminutus eſt cuius par-
tes aliquote: ſimul ſumpte non poſſunt reddere ſuũ
totum ut octo. ſed numerus ſuperabundans eſt cu-
ius partes aliquote: aliquoties ſimul ſumpte: plus
reddunt q̃ ſuũ totũ ut ſeptẽ.

¶ Similiter aũt ⁊ oratio quidem diſcretorum
eſt. Quod etenim quantitas eſt oratio: manife
ſte apparet: menſuraẽ enim ſyllaba breui ⁊ lõ-
ga. Dico autem orationem cum uoce prolatã.
ad nullũ enim communem terminum eius p-
ticule copulanẽ. non enim communis termi-
nus eſt ad quem ſyllabe copulenẽ. ſed vnaque
q̃ diuiſa eſt ipſa ſm ſeipſam.

¶ Hic declarat de oratione. Et dicit duo. primo de-
clarat q̃ oratio ſit quantitas: per talez rationẽ. Illud
eſt quãtitas quo menſuraẽ ſyllaba breuis uel longa:
ſed per orationẽ menſuratur ſyllaba breuis uel lon-
ga: ergo oratio eſt quantitas. ¶ Unũ nota q̃ eſt ora-
tio in mente: ⁊ illa non eſt quantitas: ⁊ oratio in ſcri
pto etiaz non eſt quantitas. Et oratio in prolatione
non eſt quantitas: ⁊ nulla iſtarum eſt quantitas: ſed
qualitas: ſed oratio que eſt menſura orationis pro
late: que eſt quedam mora: prout multum uel pau-
cum moramur in proferẽdo illam uocem: illa talis
mora eſt quantitas. propter qd̾ dicit philoſophus.
Dico autẽ orationẽ prolatam cum uoce. Poſtea de-
clarat q̃ oratio ſit quantitas diſcreta. Nã illa dicitur
quantitas diſcreta: cuius partes ad nullum terminũ
communem copulantur: ſed partes orationis: que
ſunt ſyllabe: ad nulluz terminum cõem copulanẽ: er
go oratio eſt quantitas diſcreta.

¶ Linea v̾o continua eſt. poteſt enim quis ſu-
mere communem terminum ad quem parti-
cule eius copulenẽ. ideſt punctum: ⁊ ſuperfici
ei lineam. plani nãq̃ particule ad quendam
communem terminum copulantur. Similiter
autem ⁊ in corpore poteris ſumere communẽ
terminum lineam uel ſuperficiem: que corpo-
ris particulas copulet. Eſt autem talium: ⁊ tẽ-
pus ⁊ locus. preſens enim tempus copulat ad
preteritum ⁊ futurum. Rurſus locus cõtinuo
rum eſt. locũ enim quedam particule corporis
obtinent. que ad communem terminum copu
lantur. ergo ⁊ loci particule: que obtinent ſin-
gulas corporis partes: ad eundem terminum
copulanẽ: ad quem corporis particule. Qua-
propter continuus erit ⁊ locus. ad vnum eniz
cõem terminũ eius particule copulanẽ.

¶ Hic declarat partes primi membri ſcilicet quantita
tis continue. Et intendit per talem rationem proba-
re: q̃ linea ſuperficies: corpus: locus: ⁊ tempus: ſint
quantitates continue. Et intendit hanc rationem: il-
le dicuntur quantitates continue cuius partes copu
lantur ad aliquem terminum communem: ſed par-
tes linee ſuperficiei corporis temporis ⁊ loci: copu-
lantur ad aliquem terminum communẽ: ergo oẽs il
le ſunt quantitates continue. minorẽ declarat in litte
ra ⁊ dicit primo q̃ partes linee copulantur ad termi
nũ communẽ ideſt ad punctuz. ⁊ dicunt quidam ad
punctũ qui eſt actu in linea. quidam dicunt ad pun-
ctũ qui eſt in potẽtia. Similiter partes ſuperficiei co
pulantur ad lineam: ⁊ partes corporis ad ſuperficiẽ:
partes temporis ad nunc: ad illud idem inſtans qd̾
terminat preteritũ incohat futurum: ſine aliquo me
dio: ⁊ ita preteritum ⁊ futurum continuantur ad
preſens ⁊ copulantur. Similiter dicit q̃ partes loci
copulantur ad eũdẽ terminum communẽ: ad quem
corporis particule copulantur. ¶ Notãdum ad eui-
dentiam huius littere quid ſit locus: ⁊ in quo ſit tan
q̃ in ſubiecto: ⁊ quid ſit continuari uel copulari. Eſt Quid ſit loc⁹. ⁊ in quo ſit ſicut in ſubiecto. Idē ultimũ ⁊ loc⁹ ⁊ ſuperficies appellatur.
aũt locus (ut dicitur in libro quarto phyſicoꝝ) ulti
mum corporis ambientis immobile primum ſic eſt
in corpore ambiẽtis ut in ſubiecto: vnde ſupra. Idẽ
ultimum dicitur ſuperficies inquantum corpus ter
minatur: ſed dicitur locus: prout locatum continet:
⁊ copulari idẽ eſt q̃ continuari: ⁊ ita cum idem ulti-
mum ſit ſuperficies ⁊ locus: partes loci copulantur
ad lineam: partes autem corporis immediate copu-
lantur ad ſuperficiem: mediate autem ad lineam.
Eſt ergo ſenſus q̃ partes loci copulentur ad eundez
terminum immediate ad quem partes corporis co
pulantur mediate. ſ. ad lineam: ⁊ hec expoſitio eſt ue
ra. Alio tamen modo exponitur ⁊ magis ſm inten-
tionem philoſophi ut videẽ q̃ partes loci occupãt
partes corporis locati: ⁊ etiam ipſe locus trahit intẽ

sitionem ꝛ profunditatem ab ipso corpore locato: ꝛ ideo dicitur ꝙ partes loci copulantur ad eundem terminum ad quem partes corporis ambiētis: idest ad terminum corporis locati: qui est in medio ipsius corporis. prima tamen expositio videt̃ eē verior.

¶ Amplius autē alia quidem constant: ex particulis que in eis sunt positionē ad se inuicē hn̄tibus. Alia aūt ex non habentibus.

¶ Hic repetit secundā diuisionez. s. ꝙ quātitates alie quidē cōstant ex partib⁹ habētibus positionē ad se inuicē: alie vō ex non habentibus.

¶ Ut linee quidē particule positionē ad se inuicem hn̄t. Singulum nāqꝫ eorum situ̅ est alicubi. ꝛ habes vn̄ sumas: ꝛ assignes vnūquodqꝫ ubi situ̅ est in plano: ꝛ ad quā particulam particule cūcte copulent̃. Similiter aūt ꝛ particule plani: positionē habent quādam. similr̃ nāqꝫ ostendet̃ ubi vnū quodqꝫ eoꝝ iacet. ꝛ que copulantur ad se inuicez: sed ꝛ soliditatis quoqꝫ similiter ꝛ loci.

¶ Hic declarat mēbra diuisionis. Et primo que sint quātitates habentes positionem: ꝛ intēdit talē rōnē: illud de cuius partibus potes assignare ubi site sint: ꝛ habes vn̄ sumas: ꝛ ad quē terminū copulant̃ est quātitas cui⁹ partes hn̄t positionem: sed linea superficies ꝛ corpus ꝛ locus sunt eiusmodi ꝙ de eorū partib⁹ potes assignare. ubi sint site: ꝛ vn̄ sumas ꝛ ad quē terminū cōem copulentur: ergo sunt quātitates cuius partes hn̄t positionē. minorem declarat: nā de partibus linee: potes dicere ubi sunt site: ꝛ habes vn̄ sumas media vel tertiam partem: similiter de partib⁹ superficiei ꝛ corporis ꝛ loci potes assignare ubi sint site ꝛ habes vn̄ sumas: quare omnes iste sunt quātitates habētes positionem.

¶ In numero aūt: non poterit quis sqꝫ ostēdere quemadmodū particule eius positionem aliquam habeāt ad se inuicem: aut ubi iacēt. aut que particule ad se inuicē connectunt̃. sed neqꝫ ea que tēporis sunt. nihil enim permanent particule tēporis. Qd̄ autem nō est permanēs quomodo positionē aliquā habebit: sed magis ordinē quendā particularum dices hēre: eo ꝙ aliud quidē prius sit tēpore. aliud vō posterius. Sed ꝛ de numero similr̃: eo ꝙ pri⁹ numeret̃ vnus q̄ꝫ duo. ꝛ duo q̄ꝫ tria. ꝛ ita ordinē quendā habebunt. positionē aūt non multū pcipies. sed ꝛ oratio similr̃. nihil eniꝫ permanēt particule eius: sed qd̄ dictum est: nō potest amplius sumi. Quapropter nō erit ulla positio particularū eius: siquidē nihil permanēt alia itaqꝫ cōstant ex particulis que in eis sunt positionē ad se inuicē habentibus. alia ex non habentibus positionem.

¶ Hic declarat aliud mēbrum. s. que sint quantitates nō habētes positionē. Et dicit ꝙ de partibus nūi non potes assignare ubi sint site: neqꝫ vnde sumas: neqꝫ ꝙ copulent̃ ad aliquē terminum cōez: Jō numerus est quātitas cuius partes nō habent positionē. Similr̃ de partibus temporis non pōt assignari ubi sint site: nec vn̄ sumas. nam de illo qd̄ non hēt permanentiā quō partes ei⁹ habebunt positionez: sed tēpus non habet permanentiam. Et iō partes eius nō habebūt positionē. Ex hoc qd̄ dictū est: ꝙ partes tēporis non hn̄t positionez: crederet aliquis ꝙ nō habeant ordinē. Et ipse dicit ꝙ immo habēt [illegible] prius est alio: sicut pn̄s prius est futuro: similr̃ partes nūi hn̄t ordinē: q: prius sūt duo q̄ꝫ tria: ꝛ sic per ordinē: sed partes ipsi⁹ non hn̄t positionem (ut dictū est.) Similr̃ partes orationis que est quantitas: ꝛ in platione nō habent positionē: nā qd̄ semel dictū est amplius sumi non pōt: ꝛ sic partes orationis non hn̄t positionem. Et postea cōcludit ꝛ pꝫ quid dicit.

¶ Proprie autem quanta hec sunt sole que diximus: alia vō oīa sm̄ accidens. Ad hec enim aspicientes: ꝛ alia dicimus quāta. ut multum dr̃ album: eo ꝙ superficies multa sit. ꝛ actio longa: eo ꝙ tēpus multū sit. ꝛ motus multus. Neqꝫ enim hoꝝ singuluz per se quantum dr̃. ut si quis assignet quanta sit actio: tēpore diffiniet annuā: vel diurnam. vel sic aliquo modo assignans. ꝛ albū quantū quid sit assignās superficie diffiniet. Quanta eniꝫ superficies fuerit tātum albū dicet esse. Quare sola ꝓprie: ꝛ sm̄ seipsa quāta esse dicuntur: que dicte sunt. alioꝝ vō nihil per se: sed si forte per accn̄s.

¶ Hic determinat de quātitatibus per accn̄s. Unde intēdit hic talem rōnem: illud ad qd̄ inspiciens: alia dicunt̃ quantitatis est quātitas per se ꝛ alie per accidēs. Sed ispiciendo ad supradictas oēs alie dicuntur quantitates: ergo supradicte sunt quātitates per se: ꝛ omnes alie per accidens. minorē declarat in littera. s. ꝙ ispiciendo ad predictas dicunt̃ alie quantitates: nā album est multum q: superficies multa est: ꝛ actio longa: ex hoc ꝙ tēpus est longum: ꝛ sic solū supradicte sunt quātitates per se que sunt septem. s. quinqꝫ continue ꝛ due discrete: omnes aūt alie quātitates sunt quātitates per accn̄s ꝛ nō per se ꝛc̄.

Queritur Utrū quantitas sit genus ꝛc̄. Et est hoc querere Utruz sit vnū genus. Et arguit̃ primo ꝙ non sit genus: nā secundo topicoꝝ dicit phs ꝙ nullum genus predicat̃ denominatiue de suis spēbus: sed quātitas predicat̃ denominatiue dicēdo linea est quāta: ergo quantitas nō est genus. Scd̄o probat̃ ꝙ non sit vnū genus: naz vult Arist. in lib° posterioꝝ. ꝙ in quolibet genere est reperire vnū minimum a quo oīa fluant ꝛ ad quod omnia reducant̃: ut in pōderibus vncia: ꝛ in melodiis tonus: sed in quātitate sunt plura minima. s. punctus ꝛ vnitas: ꝛ sic quātitas nō est vnum genus: ꝛ si nō est vnum genus sequit̃ ꝙ non sit genus: iuxta illud Arist. in libro elēchoꝝ qui dicit: qd̄ nō est vna ꝓpositio nō est propositio.

Oppositum Tn̄ arguit̃. Nā illud qd̄ habet rōnem cōem a qua potest accipi nō generis est genus: sed quantitas est huiusmodi: ergo est genus. Scd̄o probat̃ sic. ꝑhus posuit decē predicamenta que sunt decem gn̄a generalissima: sed nō essent decē nisi quantitas esset vnum ex illis: quare ꝛc̄. ¶ Ad hoc est dicendum ꝙ quantitas est immediatius genus: ꝛ etiam vnū genus. Unde debemus notare ꝙ quātitas immediatius adheret materie q̄ꝫ aliud accn̄s: nam forma adueniēs materie duo facit. terminat enim fluxum mãe ꝛ dat sibi esse distinctū ab omnibus alijs: ꝛ sm̄ quod terminat ex illa tali terminatione causatur quantitas: ꝛ ideo immediatius inheret q̄ꝫ alia. Dico ergo ꝙ quātitas est genus: ꝛ habet rationem quantitatis communitate generis gn̄alissimi: ꝛ habet diuersam rationē ab omnibus alijs generibus: q: hēt rationez mensure. ¶ Ad primum argumentum cum dicis. Nullū genus predicat̃ denoīatiue de suis spēbus: Quantitas immediati⁹ adheret materie q̄ꝫ aliud accidēs.

concedo: sed cũ dicis ꝙ quantitas ꝑdicatur denominatiue: nõ bñ dicitur linea est quãta: dico ꝙ hec est falsa: nã linea est quid simplr̃: ⁊ quantũ significat aggregatũ ex sbiecto ⁊ accñte. Aliter dr̃ ꝙ quãtũ nõ est genus: sed quãtitas. ¶ Ad 2m in quo dicis: ꝙ in quolibet gñe. cõcedo. ⁊ cũ dicis ꝙ in quantitate sint plura minima: dico ꝙ imo oĩa ad vnũ minimũ reducunt̃. s. ad vnitatem: nã punctus cũ suba ponit̃ ⁊ vnitas est suba ⁊ iõ punctus hẽt se per additionẽ ad vnitatez: ⁊ ita punctus reducatur ad vnitatẽ. Et sic vnitas est minimũ in gñe quantitatis.

Queritur de speciebus quantitatis. Et primo Utrũ numerus sit vnus uel sit multiplex. ¶ Et ꝑmo intẽdo ꝓbare ꝙ nõ sit vnus vñ arguit̃ ꝑmo: nã vnũ ⁊ multa opponunt̃: sed numerus est multus: qr̃ nũs est multitudo: ergo pꝫ ꝙ nũs non est vnus. ¶ 2° arguit̃: ex duobus actu existentibus nõ fit 3m sed vnitates sunt actu existẽtes: ergo ex ipsis non fit nũs vnus: quare. ¶ 3° arguit sic: ex nõ quantis nõ põt fieri quantum: sed vnitates non sunt quãte: qre videt̃ ꝙ ex illis non possit fieri nũs qui est quantitas. ⁊ sic nũs non est: ergo nec vnus.

Oppositũ patet. Nam nũs est quantitas: ergo est ens. Et cum ens ⁊ vnum ꝯuertant̃ nũs erit vnus. 2° sic: illud qd̃ semel est id qd̃ ipsum est vnũ est: sed nũs semel est id qd̃ ipsum est: ergo nũs est vnus. ¶ Ad hoc dicendũ est ꝙ nũs est vnus ſm spẽm ⁊ formã suã lꝫ sit multus ſm partes itegrales. Unñ bene põt stare ꝙ aliquid sit vnũ ſm formã ⁊ multa ſm partes mãles ut in homine ⁊ in domo: silr̃ dõ est de nũo. Et sic patet solutio ad hoc qd̃ dicis. vnũ ⁊ multa opponunt̃. ⁊ postea dicis ꝙ nũs est multus: uerũ est quantũ ad mãles partes vnus tñ est quantũ ad formã. ¶ Ad 2m cũ dicis: ex duobus actu existẽtibus: non fit 3m. ⁊ tu dicis ꝙ vnitates sunt actu: dico ꝙ vnitates oẽs in numero habent se rõne materie ⁊ in potentia excepta ultima: que habet se rõne forme. ¶ Ad 3m cũ dicis: ex non quãtis non fit quantũ: certe uerũ est ex non quãtis nullomodo quãtis: vñ ex non quantis in actu: non fit quantum: tum in potentia bene potest fieri quantum: ⁊ ita lꝫ vnitates non sint quante actu sunt tamẽ in potẽtia qre ex eis bene fit quãtitas.

Amplius quãntitati nihil est ꝯrium. In definitis enim manifestum est: quoniã nihil est ꝯriuꝫ. ut bicubito: uel tricubito: uel superficiei: uel alicui taliũ: nihil enim illis est ꝯrium.

Superius Auctor dixit de quãtitate: quãtũ ad sui substãtalia hic dicit: quãtum ad accidẽtalia ⁊ habet duas. Nã primo ponit ꝓprietates cões. 2° propriã. 2ª ibi [propriũ aũt.] Prima in duas ſm duas proprietates cões. 2ª ibi [non videt̃ aũt.] Prima in duas. primo ponit ꝓprietatem 2° ponit obiectionem. 2ª ibi [Nisi quis forte dicat.] ⁊ hec 2ª in duas ſm ꝙ ponit duas obiectiões. 2ª ibi [Maxime aũt circa locũ.] Prima in duas. nã primo soluit ostẽdendo: ꝙ magnuꝫ ⁊ paruũ non sunt quãtitates. 2° dicit dato ꝙ sint quãtitates ꝙ nõ sunt cõtraria. 2ª ibi [amplius siue aliquis ponat.] Prima in duas. nam primo ostendit ꝙ magnuꝫ ⁊ paruuꝫ nõ sint quantitates per vnã rationem. 2° per aliam. 2ª ibi [amplius bicubitũ.] Prima in tres. nã primo ponit minorẽ. 2° ꝯclõnem. 3° declarationem minoris. 2ª ibi [Nihil enim.] 3ª ibi [ut mons qdẽ.] ⁊ hec tria in duas. nã ꝑmo declarat in magno ⁊ paruo. 2° in multo ⁊ pauco. 2ª ibi [rursus inuicẽ] Seqt̃ur illa ps [Amplius siue aliqs] in qua oñdit ꝙ dato ꝙ sint quãtitates ꝙ non sunt contraria. Et diuidit̃ in duas ſm ꝙ probat hoc ꝑ duas rões. 2ª ibi [Amplius si sunt] ⁊ hec 2ª in duas. nã primo probat ꝙ magnũ ⁊ paruum non sint ꝯria ducendo ad duo impossibilia. 2° declarat illa duo ĩpossibilia. 2ª ibi [Cõtingit enim simul.] hec secũda in duas ſm ꝙ dupliciter declarat illa duo impossibilia. secũda ibi [Et eadẽ sibi ipsis] Seqt̃ur illa pars [nõ videt̃ aũt.] Et diuidit̃ in tres. nã primo ponit ꝓprietatẽ. 2° declarat. 3° concludit. 2ª ibi [ut bicubitũ.] 3ª [qre quãtitas.] Illa pars [ꝓpriũ] diuidit̃ in tres. Nã primo ponit ꝓprietatem. 2° declarat. 3° concludit. 2ª ibi [singula queqꝫ.] 3ª [qre quãtitates.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã partẽ sic ꝓcedit ⁊ dicit ꝙ quãtitati nihil est ꝯrium. Et dicit ꝙ hoc est manifestũ in quantitatibus diffinitis. i. determinatis: ut bicubito nihil est ꝯriuꝫ: ⁊ tricubito ⁊ sic de alijs.

¶ **Nisi multũ pauco dicat quis esse contrariuꝫ uel magnum paruo.**

¶ Dictum est ꝙ quãtitati nihil est ꝯrium: uerum est: nisi qs dicat multa esse ꝯria pauco ⁊ magnũ puo.

¶ **Hoꝝ aũt nihil est quãtitas. sed magis ad aliquid. Nihil enim per seipsum magnũ uel paruum dicit̃. sed eo ꝙ ad alteꝝ refert̃ ut mons qdẽ paruus dicit̃: miliũ võ magnum. eo ꝙ hoc quidẽ his que sunt sui gñis maius sit. illud võ his que sunt sui gñis minus. ergo ad aliud est eoꝝ relatio. nam si per seipm paruum uel magnũ diceret̃. nunqꝫ mons quidẽ aliqñ paruus. milium võ magnũ diceret̃. Rursus quidẽ in vico plures dicimus esse hoĩes. in ciuitate võ paucos. cũ sint his multo plures. ⁊ in domo quidẽ multos. in theatro võ paucos: cum sint plures. Amplius võ bicubitũ uel tricubitum ⁊ vnũquodqꝫ talium quantitatem significat. Magnũ võ uel paruum nõ significant quãtitatẽ. sed magis sunt ad aliquid. qm̃ ad aliud consideratur magnum ⁊ paruum. quare manifestum est: ꝙ hec ad aliquid sunt.**

¶ Hic soluit oñdendo ꝙ multũ ⁊ paucũ magnum ⁊ paruũ nõ sint quantitaes. Et intendit talẽ rõnem illud qd̃ per se nõ dicit̃: sed in solo respectu refert̃ ad aliud: nõ est quãtitas: sed ad aliquid. i. relatiuuꝫ: sed magnũ ⁊ paruum multũ ⁊ paucum nõ dicunt̃ per se sed in solo respectu ad aliud: ergo nõ sũt quãtitates. primo ponit ꝯclõnem. secũdo minorem cũ dicit [nihil enim.] Tertio declarat cuꝫ dicit [ut mons] declarat minorem ꝙ magnuum ⁊ paruum multum ⁊ paucum: dicuntur in respectu alterius. granum milij dr̃ magnum: ⁊ mons paruus respectu alterius mõtis maioris: sed per se mons nõ diceret̃ paruus neqꝫ miliũ magnum ⁊ tñ dicitur: ergo patet ꝙ dicũtur in respectu alterius: uel ad aliud. Similr̃ declarat in multo ⁊ pauco ꝙ dicãtur ad aliqd. Naꝫ nos dicimus in domo esse multos homines ⁊ in theatro paucos dato ꝙ ibi sint tot: similiter in ciuitate paucos ⁊ in vico multos: ⁊ non esset hoc nisi diceretur in respectu. Et sic patet ꝙ in respectu dicitur: ⁊ uocatur theatrũ locus circa ecclesiã cõis.

¶ **Amplius siue aliquis ponat hec esse quãtitates siue nõ ponat: nihil erit eis ꝯrium. qd̃ enĩꝫ non põt sumi per seipsum sed ad solã alterius refertur relationem: quomodo huic aliquid erit contrarium.**

¶ Hic soluit ⁊ dicit: dato ꝙ magnū ⁊ paruū sint quātitates: tñ non sunt ɔtraria cū quātitati nihil sit cōtrarium. Et probat ꝙ magnū ⁊ paruum nō sunt cōtraria: ⁊ intēdit talē rōnem. Illud qđ per se nō dicitur: sed in sola relatione ad aliud tale non hēt ɔtrarium: sed magnū ⁊ paruū: multū ⁊ paucū: nō dicūtur p se: sed in sola relōne ad aliđ: q̄re ista nō sūt ɔ̄ria

¶ Amplius autē si erunt magnum ⁊ paruum contraria continget idem simul contraria recipere. ⁊ ea ipsa sibimet esse contraria.

¶ Hic intēdit ꝓbare per aliā rōnem ducēdo ad duo impossibilia ꝙ magnū ⁊ paruū nō sunt cōtraria. Et primo ponit illa impossibilia ⁊ dicit ꝙ si dicatur ꝙ magnū ⁊ paruū sint cōtraria sequeret ꝙ duo ɔ̄ria essent in eodem: uel ꝙ idē esset contrarium sibimet.

¶ Contingit eni simul idē paruū eē: ⁊ magnū. Est enim ad hoc quidē paruum. ad aliud vō hoc idem ipm magnū. Quare idem ipm paruum ⁊ magnū ⁊ in eodē tēpore esse contingit. quare simul cōtraria suscipit. Sed nihil est qđ videatur simul cōtraria posse suscipere. ut substantia quidem susceptibilis esse contrarioꝝ videtur. sed nō suscipit vno eodem tēpore. nā nullus sanus simul est ⁊ eger. nec albus ⁊ niger est simul. nihilq̄ aliud sil' ɔ̄ria suscipiet.

¶ Hic declarat illa īpossibilia. Et primo p̄mū .s. ꝙ si magnū ⁊ paruū essent contraria ꝙ duo ɔtraria eēnt in eodem. nam vnus mons cōparatus ad maiorem dicitur paruus: cōparatus aūt ad minorē dicit magnus ⁊ ita cū idem mons sit paruus ⁊ magnus si essent contraria ɔtingeret duo cōtraria in eodē esse ⁊ hoc est impossibile. ⁊ statim ꝓbat ꝙ īpossibile sit duo in eodem esse per talē rationē. Si illud qđ magis videt̄ inesse non est neq̄ illud qđ minus: sed magis videret̄ ꝙ vna substātia posset recipere ɔtraria q̄ aliqđ aliud ⁊ tamen nō potest: nā idem hō non pōt sil' eē san⁹ ⁊ eger: ḡ nec pōt simul ɔ̄ria recipere.

¶ Et eadem continget sibiipsis esse contraria. Nam si est magnum paruo contrarium: ipsū autem idem simul est: paruum ⁊ magnū. Ipsum sibi erit contrarium. sed īpossibile est aliqđ sibiipsi esse contrariū. non est igit̄ magnū paruo contrarium. nec multū exiguo. Quare uel si non relatiuorum hec quelibet dicat: sed quātitatis nihil contrarium habebunt.

¶ Hic deducit aliud īpossibile. nam cū idē mons (ut declaratū est) possit dici magn⁹ ⁊ paru⁹: si ista sint cōtraria idem erit ɔtrariū sibiipsi: sed hoc est īpossibile. ergo magnū ⁊ paruū nō sunt cōtraria. Et sic quātitati nihil est ɔ̄riū: dato ꝙ magnū ⁊ paruū sint q̄titates: ⁊ sic est soluta obiectio: ⁊ sic magnum ⁊ paruū non sunt contraria.

¶ Maxime autē circa locū videt̄ esse cōtrarietas quātitatis. Sursum eni ad id qđ deorsum est: contrarium ponunt locū qui in medio est deorsum dicētes eo ꝙ multa medij distātia ad terminos mundi sit. Videtur ⁊ aliorum cōtrarioꝝ diffīōnes ab his afferre. Que eni maxime a se inuicē distāt sub eodē gñe eē ɔ̄ria definiūt.

¶ Hic ponit aliā obiectionē. Et dicit ꝙ quātitas maxime videt̄ habere cōtrariū circa locum: nam locus qui est sursum loco qui est deorsum videt̄ cōtrarius per diffinitionē ɔtrarioꝝ: nam ɔtraria sunt que maxime a se distāt: sed locus sursum ⁊ locus deorsum maxime distāt: q̄re vident̄ ɔ̄ria. ꝓhs nō soluit istam obiectionē: nam (ut dicit quidā) ridiculosa est. Naz ɔtraria maxime a se distant distātia formali ⁊ nō distātia locali: ⁊ ideo nō ualet ratio neq̄ etiā locus sursum ⁊ deorsum in eodē vicissim simul sunt q̄re non dicuntur contraria.

¶ Non videtur autem quantitas suscipere magis ⁊ minus ut bicubitum. neq̄ enim aliud est alio magis bicubitum. neq̄ in numero. ut tria q̄ quinq̄: nihil magis dicuntur uel quinq̄ magis q̄ tria nec tempus aliud magis. ⁊ minus dicit̄: neq̄ in his que dicta sunt: omnino magis ⁊ minus dicitur. quare quātitas nō suscipit magis ⁊ minus.

¶ Hic ponit aliam ꝓprietatē dicēs: ꝙ quātitas nō videtur suscipere magis ⁊ minus: ut bicubitū uel tricubitum. simil'r declarat de numero nā aliq̄ tria nō dicunt̄ magis tria q̄ alia ⁊ sic de alijs: quare pꝫ ꝙ quātitas non suscipit magis ⁊ minus.

¶ Proprium autē quātitatis maxime est: ꝙ eq̄le ⁊ inequale dicitur. singulū enim eorū que dicta sunt quātitatū: ⁊ equale dicit̄ ⁊ inequale. ut corpus equale ⁊ inequale dicit̄. ⁊ numerus eq̄lis ⁊ ineq̄lis. ⁊ tp̄s equale ⁊ ieq̄le dr̄. Simil'r autē ⁊ in alijs: que dicta sūt vnūquodq̄ ⁊ equale ⁊ inequale dicit̄. In ceteris autē que quātitates non sunt: non multū vident̄ equale ⁊ inequale dici. ut affectio: ⁊ dispositio: eq̄lis ⁊ inequalis nō multū dicit̄. sed magis silis ⁊ dissilis. ⁊ albū eq̄le ⁊ ineq̄le nō multum dicitur sed magis simile. Quare quātitatis ꝓprium est equale ⁊ inequale dici.

¶ Hic ponit ꝓprietatē ꝓpriam quātitatis. Et dicit ꝙ ꝓprie proprium est quātitati sm eam equale uel inequale dici: ut duo nūs equalis uel ineq̄lis: uel etiam duo corpora eq̄lia uel inequalia dicunt̄ sm quātitatem. ⁊ illa ꝓpositio sm: dicit ibi habitudinē cause efficientis ⁊ declarat ꝙ alijs non competat. nam affectio que est equalitas nō dicitur equalis sed aliquid dicitur simile sm ipsam.

Queritur circa species quātitatis. Et p̄mo utrum nūs ⁊ oratio differant sm speciē? Et arguit̄ primo ꝙ nō. Nam illa que differūt sola differētia materiali nō differunt sm speciem: sꝫ numerus ⁊ oratio differūt sola differentia materiali. ergo nō differūt sm speciē. ꝙ aūt solū differāt drīa materiali pꝫ: q: differūt solum ex hoc q: numer⁹ mēsurat rōne permanētie: ⁊ oratio rōne successiōis: sed iste differētie sūt materiales: ergo. ¶ 2° arguit̄ sic oratio est multitudo syllabarū ⁊ dictionū ⁊ numerus similiter est multitudo: q̄re videt̄ ꝙ oratio ⁊ numer⁹ nō sint diuerse sp̄es q̄titatis? ¶ Ulteri⁹ querit̄ Utrū oratio differat a tēpore sm sp̄em. ⁊ videt̄ ꝙ nō: nam ille quātitates que habēt eādem rationē mēsure nō differūt sm sp̄em: sed tēpus ⁊ oratio habēt eādem rationē mēsure: nam utrūq̄ mēsurat̄ in successiōe. ergo videt̄ ꝙ nō sint quātitates distincte sm speciem.

¶ Dicēdum ad hoc ꝙ numer⁹ ⁊ oratio sunt quātitates sm sp̄em distincte. differūt enī in duob⁹. in vno q: numer⁹ mēsurat res ꝑmanentes: ⁊ nō successiuas: q̄ nisi ēt īquātū habēt ꝑmanētiā. differūt ⁊ in alio: q̄ numer⁹ nō determinat sibi aliquā mām. hēt enī indifferēter oīa mēsurare: sed oratio determiat sibi uocē ꝓlatā: quam habet solūmodo mēsurare: per hꝰ pꝫ solutio ad argumēta. ¶ Ad primū cum dicis illa que differūt solum sm differētiam materialē nō differunt sm sp̄em: cōcedo. cum dicis ꝙ numer⁹ ⁊ oratio solum differūt differētia materiali. Dico ꝙ imo In q̄bus differunt nūs ⁊ oratio.

differūt formaliter: nam sicut res ꝑmanētes ⁊ successiue differūt in forma: sic ille differētie formaliter differunt. ¶ Ad 2ᵐ similiter pz solutio per idē. ¶ Ad 3ᵐ similiter cum ꝓbas ꝙ tēpus ⁊ oratio nō differūt. dico ꝙ imo: nam oratio mēsurat ratione discretoꝝ. Tempus autem ratione continuorum. ⁊ sic habēt diuersam rationem mensurandi.

Queritur Utrū linea sit distincta quātitas a supficie? Et arguit ꝙ nō. nā ps nō facit distinctā spēm ɔtra totū: sed linea est ps superficiei. ergo non debet ɔtra illā ex opposito diuidi q̄re ⁊c. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ linea est distīcta quātitas a supficie. Uñ in subā cōposita naturali est reperire partes ⁊ ordinationē ipsarū partiū: ⁊ etiā distictioē3 eaꝝ. ex quo sunt ibi ptes est ibi quātitas: sed ex hoc ꝙ ptes ordinātur ɔtinue uel discrete: causat ɔtinua uel discreta: sed differūt. nam fm ꝙ vna ps ordinat post aliā sic est linea: ⁊ ex hoc ꝙ vna ordinat post. ⁊ circa aliā sic est supficies. sed ex hoc ꝙ vna post ⁊ circa ⁊ sub alia locat sic est corpꝰ: ⁊ sic pz q̄re diuersā rōnē hñt linea ⁊ supficies: q̄re sequit ꝙ sint diuise quātitates. ¶ Ad argumētū cū dicis ps nō distinguit ex opposito ɔtra totū. soluit vno mō ꝙ uerū est id qḋ ē ps: sed nō in quātū ps: sed ɔcedat. ⁊ ad minorē cum dicis ꝙ linea est ps supficiei. dico ꝙ non sicut pūctꝰ nō est ps lineę: qꝛ ex ptibus lineę linea ɔstituit ⁊ nō cōstituit ex punctis. Nā si īdiuisibile addit īdiuisibili nihil maius facit pūctus aūt est īdiuisibilis ratio.

Queritur Utrū motꝰ sit quātitas per se. Et arguit ꝙ sic. nā illḋ ꝙ est per se diuisibile est per se quātitas: sed motꝰ est per se diuisibilis cū sit qd ɔtinuū: ergo motus est quātitas p se.

Oppositū Patet per pħm qui dicit: ꝙ solū3 ille que supra dicte sūt quātitates per se: oēs alie p accñs. sed de supradictis nō est motus. q̄re erit quātitas per accñs. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ de rōne quātitatis est per se hērē ptes: iō illud qḋ p se hēt ptes est q̄ntitas per se: ⁊ qḋ nō hēt ptes per se nō est quātitas per se: motꝰ aūt nō hēt ptes per se: nisi a subiecto: nec hēt ɔtinuationē: nā motꝰ est ɔtinuꝰ ex hoc ꝙ mobile est in q̄libet pte semp ⁊ sine quiete ⁊ ita solutū est argumētū. qꝛ motꝰ de se nō ē diuisibilis.

Queritur Circa ꝓprietatē q̄ntitatis ⁊ pmo. Utrū q̄ntitati sit aliqd ɔ̄riū? Et videt ꝙ sic. nā in oī gñe est repire vnā pmā ɔ̄rietatem. ergo in quantitate erit ɔ̄rietas. ¶ 2ᵒ sic: ois motꝰ est a ɔ̄rio in ɔ̄rium: sed in quātitate est motꝰ videlicet augmenti ⁊ diminutionis. g̃ q̄ntitas hēt ɔ̄rietatē. ¶ Ulterius querit de hoc qḋ auctor dicit cum ꝓbat ꝙ magnū ⁊ paruū nō sunt ɔ̄ria: ⁊ facit talē rōnē. na3 mōs cōparatꝰ ad aliū pōt dici magnꝰ: ⁊ ad aliu3 pōt dici paruus: ⁊ ita si magnū ⁊ puū sint ɔ̄ria eēnt duo ɔ̄ria in eodē. ibi videt ꝙ peccet per fallaciā ignorātie elēchi: sicut dicēdo hoc est duplū ad h̄ ⁊ nō est duplum ad illud: ergo est duplū ⁊ nō duplū. ¶ Ulteriꝰ q̄ritur utrū magnū ⁊ paruū sint q̄ntitates? Et videtur ꝙ sic. nā ꝓpꝛ ii est fm eā eq̄le uel ineq̄le dici: sed fz magnitudinē ⁊ puitatē dicunt aliq eq̄les uel ineq̄les: ⁊ magnitudo ⁊ puitas sunt q̄ntitates. ergo magnū ⁊ puū sunt q̄ntitates. ¶ Dicēdū ꝙ duplex est ɔ̄rietas. s. ɔ̄rietas gñis p̄dicabilis ⁊ generis subicibilis. Cōtrarietas gñis p̄dicabilis est differētiaꝝ oppositaꝝ sb gñe ⁊ sic ɔ̄rietas est in q̄libet p̄dicamēto: sed ɔ̄rietas generis subicibilis est. put ɔ̄ria sunt vicissim in eodem: ⁊ sic sumunt hic ɔ̄ria ⁊ sic quātitas nō suscipit ɔ̄ria: sed solū q̄litas ⁊ illa que causant a q̄litate. ¶ Ad argumētū pmū cū dicis: in oī gñe est repire vnā primā ɔ̄rietatē. uerū est gñis p̄dicabilis: sed nō gñis subicibilis. ¶ Ad 2ᵐ cū dicis: ois motꝰ est a ɔ̄rio in ɔ̄riū. Dico ꝙ ɔ̄rium ibi accipit large pro quocūq3 disparato. ¶ Ad aliḋ dico silr ꝙ auctor nō peccat per ignorātiā elenchi imo bñ ualet rō sua: nā ɔ̄ria nec eode3 respectu nec diuersis pñt eē in eodē subiecto: sed magnu3 ⁊ paruū possunt esse in eodē subiecto diuersis respectibꝰ. q̄re bona est rō: videlicet ꝙ non sint ɔ̄ria: nec3 est ibi fallacia ignorātie. nā fallacia ignorātie fit in negatiua ⁊ nō in affirmatiua: nā bñ sequit ꝙ iste est pr̄ illius ⁊ filiꝰ alteriꝰ. ergo est pr̄ ⁊ filiꝰ: fz si assignarē negatiue nō ualeret argumētū. nā nō sequit nō ē pr̄ illius. ergo nō est pr̄. Et est cā q̄re nō tenet in negatiua qꝛ cū dr̄ nō est pr̄ istiꝰ: negat pr̄ ab illo. cū aūt dicit nō est pr̄ simplr̄ negat eē pr̄: sed in affirmatiua cū dr̄ iste est pr̄ illiꝰ bñ sequit ergo est pr̄: nā nō affirmat pro q̄libet eē prēm. Et iō qꝛ auctor arguit affirmatiue ibi nō īcidit fallacia ignorātie elēchi: q̄re bene tenet argumētū. ¶ Ad aliud cū dicis ꝙ magnū ⁊ puū sunt quātitates. dico ꝙ magnū ⁊ paruū significant magnitudinē ⁊ paruitatē que sūt quātitates. Tñ iste q̄ntitates dicunt ī cōparatione: ⁊ sic dico ꝙ pncipalr̄ significāt q̄ntitates cōparatas: ⁊ ita ex ɔ̄ñti sunt relatiua: qꝛ ex quo q̄ntitatē cōparatā significāt: ad aliqd dicunt. cōcedo. ergo argumētū ꝙ magnū ⁊ puū bñ sint q̄ntitates. Tñ ex ɔ̄ñti sunt relatiua: qꝛ in cōparatione sunt ad aliquid.

AD aliqd vō talia dicuntur: quecūq3 hoc ipm qḋ sunt alioꝝ eē dicunt uel quomodolibet aliter ad aliḋ. ut maius hoc ipm qḋ est altero dicitur. aliquo eni maius dicit. ⁊ duplum dicitur id qḋ est alterius alicuius eni dupliū dr̄. Similiter autē ⁊ alia quecūq3 sunt huiusmodi.

Superius dixit pħs de p̄dicamēto q̄ntitatis. Hic itendit determinare de p̄dicamēto relōnis. Et diuidit in duas. nā p̊ ponit vna3 diffōnē de relatiuis q̄ntū ad opionē aloꝝ. 2ᵒ fz opinionē ꝓpriā. 2ᵃ ibi [Sufficit sufficiēter.] Uel aūt dicit a qbusdā ꝙ p̊ pħs determiat de relatiuis diffinitiue. 2ᵒ dubitatiue. 2ᵃ ibi [Hēt aūt dubitationē.] Et pma in duas. nā p̊ determiat de relatiuis quātū ad sūbalia. 2ᵒ quātū ad accñtalia. 2ᵃ ibi [Inest aūt ɔ̄rietas.] Prima in duas. nā p̊ diffinit. 2ᵒ declarat. 2ᵃ ibi [Ut maiꝰ.] ⁊ hec 2ᵃ in duas. s. in pncipalē ⁊ dubij remotiuam. 2ᵃ ibi [Sūt aūt ⁊ accubitꝰ.] Prima in duas. nā p̊ declarat vnā ptem diffōnis. 2ᵒ aliā. 2ᵃ ibi [Uel quōlibet.] Pma in duas. nā p̊ declarat in relatiuis fm esse. 2ᵒ in relatiuis fm dici. 2ᵃ ibi [At vō sūt.] Sequitur illa ps [Inest aūt.] Et diuidit in duas. nā p̊ ponit ꝓprietates cōes. 2ᵒ ꝓprias. 2ᵃ ibi [Oia aūt que.] Pria ī duas fz duas ꝓprietates cōes. 2ᵃ ibi [Uident aūt magis.] ⁊ quelibet istarū in duas pōt diuidi. p̊ ponit ꝓprietatē. 2ᵒ ostēdit nō eē ɔuertibilē. ubi incipiāt pz. Sed sequit illa ps [oia autē3 que sunt.] Et diuidit in duas fm duas ꝓprietates. 2ᵃ in fine lectionis ibi [Uident aūt.] Prima in duas. nā pmo ponit ꝓprietate3. 2ᵒ ponit ipedimentū circa istam. 2ᵃ ibi [At vō aliquotiēs.] Prima in duas. s. in pncipalē ⁊ dubij remotiuā. 2ᵃ ibi [sed casu.] Illa ps [At vō.] in duas. Nam pmo ponit impedimentum circa ꝓprietatem ⁊ istius ipedimētū in cōueniente assignatione3. 2ᵒ ostendit que sit ɔueniens assignatio ⁊ que incōueniēs. 2ᵃ ibi [Amplius hic ɔuenienter.] prima in duas. nam pmo remouet impedimentum qḋ ꝓuenit ꝓpter defectū nomi

nis. 2° ꝓpter male assignātes. 2° ibi [Oia igit que ad aliquid.] Prima in duas. nā primo ostēdit ꝙ pōt eē inconueniens assignatio ꝓpter defectū nominis. 2° dicit ꝙ opꝫ fingere nomina: ⁊ dat artem fingēdi nomina. 2° ibi [sic aūt fortassis.] Sequit illa ps [Amplius.] Et habet tres. nam ꝑmo ostēdit que sit ꝯueniēs assignatio. 2° que inconueniēs. 3° concludit suā ꝓprietatem declaratam. 2° ibi [ut si seruus ad.] 3° ibi [Quare oportet.] Primo nota ꝙ relatio inter oia entia debilius esse habet: ꝓpter qđ crediderūt quidā ꝙ esset ens rationis: ⁊ nō nature: sed hoc est falsum. nam a nā est; qꝛ debilius esse hēt determinaꝶ in concretione de relatiuis: ⁊ non de relatione: qꝛ cōcreta magis cadūt in cognitione nostra ꝗ̄ abstracta. Et dicit ad aliqd magis ꝗ̄ relatio. nam per relatiuum cuꝫ sua ꝑpositione magis importaꝶ ⁊ designaꝶ respect⁹ ⁊ relatiua ꝯsistunt in respectu: dicit ergo talia dicuntur ad aliqd .i. relatiua: quecunqꝫ hoc ipm qđ sunt dicunꝶ alioꝝ .i. in genitiuo uel quomōlibet aliter .i. in alijs casibus ꝗ̄ in genitiuo. Et dicit dicunꝶ ꝙ nō ponit phs hanc diffinitionē ſm opinionē ꝓpriā: sed alioꝝ. Et statim declarat quātū ad hoc qđ dixit aliorum: ut maius alterius dicꝶ hic loquiꝶ quantum ad grecos qui nō hñt ablatiuū: sed statim quātum ad nos dicit aliquo eni maius dicꝶ .s. duplū dicit alteri⁹ duplum. ⁊ sic de alijs.

¶ Sūt vo etiā sunt hec ad aliud. ut hit⁹ ⁊ affect⁹ scia sensus ⁊ positio. hec eni oia que dictā sūt. hoc ipsum qđ sunt. alioꝝ esse dicuntur. ⁊ uel quōlibet aliter ad aliud: ⁊ nō aliud qddā. Habit⁹ eni alicui⁹ est habit⁹. ⁊ scia alicui⁹ scia est ⁊ positio alicui⁹ est positio. sed ⁊ alia similiter.

¶ Hic declarat in relatiuis ſm dici. Et dicit ꝙ sensus ⁊ dispositio habit⁹. ⁊ positio: ita dicunꝶ ad aliquid: nam habitus dicꝶ alicui⁹ habitus: ⁊ dispositio dicꝶ alicuius dispositio. Postea cuꝫ dicit.

¶ Ad aliqd ergo sunt quecūqꝫ id qđ sunt alioꝝ dicunꝶ: uel quōlibet aliter ad aliđ. ut mōs magnus: dicꝶ ad mōtē aliū. Magnū eni ad aliđ dicitur: ⁊ simile alicui simile. ⁊ omnia talia similiter ad aliquid dicuntur.

¶ Hic declarat aliud mēbrum .s. ꝙ aliqua dicunꝶ ad aliquid in alijs casibus ꝗ̄ in genitiuo. ut similis illi similis: ⁊ mons magnus ad montē paruū. In ablatiuo ut maius maioꝛ maius.

¶ Sūt aūt etiā ⁊ accubit⁹: ⁊ statio: ⁊ sessio: positiones quedā. positio vo ad aliqd est. Jacere autem: uel stare: uel sedere: ipsa quidem positiones nō sunt. denominatiue vo ab hisque dicte sunt positiones nominantur.

¶ Hic remouet dubiuꝫ. Et dicit accubit⁹: statio: sessio sunt positiones ⁊ sunt ad aliqd. Crederet aliqs ꝙ similiter. stare: sedere: iacere essent positiones. Et ita essent ad aliquid. ipse remouet ⁊ dicit ꝙ sedē stare non sunt ad aliquid nec positiōes: sed denominatiue dicuntur a positionibus.

¶ Inest aūt ⁊ ꝯrietas in relonerat virt⁹ vitio ꝯraria: cū sit utrūqꝫ eoꝝ ad aliqd. ⁊ disciplia ignorātie: nō aūt oib⁹ relatiuis iest ꝯrietas. Duplici eni nihil est ꝯriū. neqꝫ triplici. neqꝫ ulli taliuꝫ.

¶ Hic ponit ꝓprietatē cōem dicens: ꝙ ꝯtrarietas est in relatiuis: ut virtus ꝯria vitio. sed intellige ꝙ virtus ⁊ vitiū non sint relatiua ſm esse: sed ſm dici: nam ꝑmo significāt rem de genere qualitatis ⁊ ꝓut supra illas res fundaꝶ rō ꝯrietatis sic sunt ad aliqd: sed hoc nō ꝯuenit cuilibet relōni: ꝙ habeat ꝯria. nā relatiua ut pater ⁊ filius duplum ⁊ dimidium nō hñt ꝯria.

¶ Videnꝶ autē magis ⁊ min⁹ relatiua suscipe. sile eni ⁊ dissimile: magis ⁊ min⁹ dicꝶ. ⁊ equale ⁊ ieqle magis ⁊ min⁹ dicꝶ cū utrūqꝫ sit ad aliqd. Sile eni alicui sile dicꝶ. ⁊ eqle alicui in equale. Non aūt omnia relatiua suscipiūt magis ⁊ minus. duplum eniꝫ non dicitur magis ⁊ minus duplum. nec aliquid talium.

¶ Hic ponit aliā ꝓprietatē dicens: ꝙ relatiua videnꝶ suscipere magis ⁊ minus: ut simile magis ⁊ min⁹ dicitur ineqle ⁊ equale: sed vide ꝙ eqle in eadem dimēsione non dicit magis ⁊ minus. Nā eqlitas in pūcto ꝯsistit: sed in diuersis dimēsionib⁹. Vñ nam ineqlitas: que est ſm longitudinē ⁊ latitudinē magis ꝯria est ꝗ̄ illa que solū ſm longitudinē est: sed hoc nō cōuenit omnibus relatiuis: ut duplum non dicitur magis ⁊ minus nec dimidium.

¶ Oia aūt relatiua ad ꝯuertētiā dicunꝶ: ut seruus dñi seru⁹ dicꝶ. ⁊ dñs serui dñs. ⁊ dupluꝫ dimidij duplū. ⁊ dimidiū dupli dimidium. ⁊ mai⁹ minore mai⁹: ⁊ min⁹ maiore min⁹. Silr aūt ⁊ in alijs: sed casu differūt qñqꝫ ſm locutionē ut scia scibilis scia. ⁊ scibile scia scibile. ⁊ sēsus sensibilis sensus: ⁊ sensibile sensu sensibile.

¶ Hic ponit vnā ꝓprietatē ꝓpriam dicens ꝙ omnia relatiua dicunꝶ ad ꝯuertētiā: ut pater filij pater: ⁊ filius patris fili⁹: ⁊ statim remouet dubiū dicēs. nam si diceret aliqs: an semp in eodē casu cōuertanꝶ dicē ꝙ non: imo aliqñ differūt in casu ut disciplina disciplinati disciplina: dicꝶ in genitiuo: sed cū ꝯuertiꝶ dicitur in ablatiuo disciplinatum disciplina disciplinatū similiter de sensu declarat.

¶ At vo aliquotiēs nō videꝶ ꝯuerti nisi ꝯueniēter ad qđ dꝛ assigneꝶ. Si eni peccet: ꝙ assignat ut ala si assigneꝶ auis: nō ꝯuertiꝶ: ut sit auis ale nō eni ꝑmus ꝯueniēter assignatū ē ala auis. neqꝫ eni in eo ꝙ auis ē: ala auis dꝛ: sꝫ in eo ꝙ alata ē. Multorū eni ⁊ alioꝝ ale sūt: que nō sūt aues. Quare si assigneꝶ ꝯueniēter: ⁊ ꝯuertiꝶ: ut ala alati ala ē: ⁊ alatū ala alatū. Aliquotiēs aūt forte ⁊ noia fingere necesse erit. si nō fuerit positū nomē ad qđ ꝯueniēter assigneꝶ: ut remus nauis si assigneꝶ: nō erit ꝯueniēs assignatio. Neqꝫ eni in eo qđ est nauis in eo ei⁹ rem⁹ dicitur. Sūt eni naues: quarū nō sunt remi. Quare non ꝯuertiꝶ. nauis eni nō dicꝶ remi nauis. Sꝫ forte ꝯueniētioꝛ assignatio erit: si sic quodāmō assigneꝶ: remus remite rei rem⁹ aut quōlibet aliter dictū sit. nomē eni nō ē positū. ꝯuertiꝶ aūt si ꝯueniēter assigneꝶ. remitū eni: remo remitū ē. Silr aūt ⁊ in alijs: ut caput ꝯueniēti⁹ assignabiꝶ capitati ꝗ̄ si aīalis assigneꝶ: neqꝫ eni in eo ꝙ aīal est: caput hēt. multa eni sunt aīalia capita nō hñtia. Sic aūt fortasse facillime sumeꝶ: qb⁹ nō est nomē positum ab his que ꝑma sunt. ⁊ his ad que ꝯuertūꝶ: noia apponanꝶ: ut in his que ꝑdicta sunt: ut ab ala alatū. a remo remitū.

¶ Hic remouet ipedimētū circa aliā ꝓprietatē dictuꝫ est ꝙ relatiua dicunꝶ ad ꝯuertentiā: sed aliquotiens non videnꝶ dici ad cōuertētiā: si nō assignenꝶ ꝯuenienter ut si non sit nomē ipositū: sed ꝙ assigneꝶ alteri ut si ala assigneꝶ aui qꝛ nō assignaꝶ conuenienter: quia alia aīalia hñt alas: que nō sunt aues: ut qdam serpētes: ideo dicit ꝙ necesse erit aliqñ noia fingere ⁊ inde ꝯuertunꝶ ponit silr alia duo exēpla qliter est incōueniens assignatio ex defectu noīs: ut si rem⁹ assigneꝶ

naui: remus non bñ assignaẽ: qꝛ sunt naues sine remis: similiter si assignetur caput animali nõ bene assignatur: quia sunt quedam animalia sine capitib⁹: ꝛ ideo dicit ꝙ noĩa necesse est fingere: ꝛ dicit ꝙ debemus accipere a primis .i. a principalib⁹ ut a capite capitatũ ꝛ ab ala alatum: ꝛ a remo remitum: ꝛ sic de alijs: ꝛ sic conuertunẽ ut dicaẽ caput capitati caput: remus rei remite remus. ꝛ ala alati ala.

¶ Oĩa ergo que ad aliqd dicunẽ si ꝯuenienter assignenẽ ad ꝯuertẽtiã dicunẽ. Nã si ad qðlibet aliud assignenẽ: ꝛ nõ ad illud ad qð dicũtur: nõ ꝯuertunẽ. Dico aũt qm̃ neqꝫ eoꝝ: que ĩdubitãter ad ꝯuertẽtia dicunẽ. ꝛ noĩa eis posita sunt: nihil ꝯuertiẽ: si ad eoꝝ aliqd: que sunt accidẽtia assignenẽ: ꝛ nõ ad id ad qð dicunẽ: ut seruus si nõ dñi assigneẽ: sed hoĩs: aut bipedis aut cuiuscũqꝫ taliũ: nõ ꝯuertiẽ. Nãqꝫ dici non potest homo est serui homo: non enĩ erit conueniens assignatio.

¶ Hic remouet aliud ĩpedimẽtũ ꝓut est ĩconueniens assignatio. põt eẽ ꝓpter male assignante. Et dicit ꝙ oĩa relatiua: si eis sint noĩa ĩposita dicunẽ ad ꝯuertẽtiã: uerũ est si bñ assignenẽ: nã si non bñ assignenẽ non conuertunẽ: ut si assignaretur seru⁹ hoĩs seruus: uel bipedis seru⁹ non ꝯuertiẽ. Nã nõ bñ assignaẽ debet enĩ assignari aliquid ad qð referatur: ꝛ tunc conuerteretur: ut seruus domini seruus.

¶ Amplꝰ. Si cõueniẽter assigneẽ ad id: ad qð dicaẽ oĩbus alijs circũscriptis quecũqꝫ accñtia sunt: relicto illo solo ad qð assignatũ est ꝯuenienẽ ꝛ semꝑ ad ipm̃ diceẽ. ut si seruus ad dñz dicaẽ: circũscriptis oĩb⁹ q̃ sũt accñtia dño. ut eẽ bipedẽ: uel sciẽ susceptibilẽ: uel hoĩem: relicto ṽo ho⁹ solo ꝙ dñs est: semꝑ seruus ad ipm̃ dicetur

¶ Hic ondit que sit ꝯueniẽs assignatio. Et dicit ꝙ si aliqð relatiuũ assignareẽ alteri ꝛ postea si remotis ꝛ circũscriptis oĩb⁹ accñtib⁹ ab illo ad qð assignaẽ adhuc dicaẽ ad ipz: tũc erit ꝯueniẽs assignatio: ut si fu⁹ assignareẽ dño circũscriptis oĩb⁹ accñtibus a dño. s. eẽ bipedẽ ꝛ sic de alijs: adhuc seruus diceretur ad dominũ: ꝛ ideo sunt conueniens assignatio.

¶ Seruus enĩ semꝑ dñi seru⁹ est. Si aũt seruus nõ cõueniẽter dicaẽ: ad id qð dr̃: circũscriptis oĩbus alijs: relicto solo illo ad quod assignatũ est non diceẽ ad ipsum. assignetur enĩ seruus hominis: ꝛ ala auis. ꝛ circũscribaẽ ab homine esse dñm: non iam seruus ad hominẽ diciẽ. cum enim dñs nõ sit: seruus non est. Similiter autẽ de aui: si adimaẽ eam alatã esse: amplius iam nõ erit ala ad aliquid. cũ enĩ non sit alatũ nec ala erit alicui⁹. Quare opꝫ assignari id: ad qð ꝯueniẽter diciẽ: ꝛ si sit nomẽ positũ: facilis erit assignatio. si aũt nõ sit: fortasse erit necessarium nomen fingere. si autem sic reddantur: manifestum est: quoniaꝫ omnia relatiua ad cõuertentia dicuntur.

¶ Hic ostẽdit que sit ꝯueniẽs assignatio. ꝛ ĩtendit oppositũ: ꝙ si aliqd assignareẽ alicui. Et postea si circũscriptis oĩb⁹ alijs aĩalib⁹ nõ dicaẽ ad illud: tũc est inconueniens assignatio: ut si assignaẽ seruus hoĩ ꝛ remoueanẽ oĩa accñtia ab hoĩe ut esse dñm ꝛ sic de alijs: planũ est ꝙ tũc seruus ad hoĩeꝫ nõ demonstretur qꝛ ĩconueniẽter erat assignatũ: ꝛ sic pꝫ que sit incõueniens assignatio ꝛ q̃ ꝯueniẽs. ꝛ postea cũ dicit [Quare opꝫ declarare.] Cõcludit ꝓprietatẽ declaratã quãtitatis ꝛ patet quid dicat.

Videnẽ autẽ ad aliqd simul esse natura. ꝛ in pluribus quidẽ manifestuꝫ est in aliquibus ṽo non uerũ: simul enim est duplũ ꝛ dimidium ꝛ cum sit dimidiũ. duplũ est. ꝛ cuꝫ sit seru⁹ dñs est. siĩr autẽ his ꝛ alia. Siĩ aũt hec sese auferunt ĩuicẽ. si enĩ non sit duplũ. non est dimidiũ: ꝛ si nõ est dimidiũ non est duplum: similiter autem ꝛ in alijs: quecũqꝫ talia sunt.

Superius Auctor posuit ꝓprietates cõe relatiuoꝝ ꝛ unã ꝓpriam. hic ponit ꝓprietatẽ ꝓprie ꝓpriã. Deinde sequiẽ illa ps in qua determiãt de relatiuis dubitatiue. que ĩcipit ibi [hẽt autẽ.] Et sic sunt due partes ꝑncipales in lectione. ꝑma in duas. ꝑmo ponit ꝓprietateꝫ. 2° obicit. 2° ibi [Non aũt in oĩbus.] Prima in duas ꝑmo ponit ꝓprietateꝫ. 2° declarat. 2ᵃ ibi [Et in plurimis qdem.] Sequiẽ illa pars [Nõ aũt in omnib⁹.] Et hẽt duas. nã ꝑ ꝓponit. 2° ꝓsequiẽ. 2ᵃ ibi [Ampli⁹ scibile.] hec 2ᵃ in duas. nã ꝑ ponit unã obiectioneꝫ 2° aliam. 2ᵃ ibi [Siĩr his sese hñt.] Et hec in duas fm̃ duas rõnes 2ᵃ ibi [Amplius sensus quideꝫ.] Sequiẽ illa ps [habet autẽ.] Et diuidiẽ in duas. nam ꝑmo mouet dubitationem. 2° soluit 2ᵃ ibi [Si igitur.] Prima in duas primo ponit dubitationeꝫ. 2° pertractat eam. 2ᵃ ibi [Nam in ꝑmis.] Et hec 2ᵃ in duas. nã primo pertractat quãtu ad ea de quib⁹ nõ est dubitatio. 2° de illis de quib⁹ est dubitatio 2ᵃ ibi [In aliquibus ṽo.] Sequitur illa pars [Si igiẽ.] Et habet tres. nam primo soluit incõplete. 2° cõplete. 3° ponit qðdam incidẽs 2ᵃ ibi [Ex his ergo.] 3ᵃ ibi [Fortasse auteꝫ.] Prima in duas. ꝑmo soluit ĩcomplete. 2° obicit contra se ꝛ soluit. 2ᵃ ibi [Fortasse aliquid.] Tunc sequiẽ illa ps [Ex his.] in qua soluit cõplete. ꝛ habet tres. naꝫ ꝑmo ponit maiorẽ cuiusdã rõnis quã intendit. 2° minorẽ 3° ꝯclusionẽ. 2ᵃ ibi [Caput ṽo ꝛ manus.] 3ᵃ ibi [Quare nõ erũt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã ptem sic ꝓcedit dicẽs ꝙ oĩa relatiua dicunẽ simul natura .i. naturali intelligẽtia: uel simul natura .i. aliq̃ natura cõmuni que est quidã respectus. Et dicit ꝙ in alijs plurib⁹ .i. in alijs que ĩferius adducit uerũ est. Unde intendit talem rõnem. illa que posita se ponũt: ꝛ perempta se perimũt. ergo relatiua sunt simul nã: minoreꝫ declarat in littera: ꝛ minor habet duas ptes. nam primo probat primã partẽ. s. ꝙ posita se ponũt ꝛ postea secundam. s. ꝙ perempta se perimunt.

¶ Non autem in oĩbus relatiuis uerum videẽ: esse simul natura. scibile enĩ scia prius eẽ videtur. nãqꝫ in pluribus reb⁹ subsistentibus: sciẽtias accipimus: in paucis ṽo uel nullis hoc qs reperiet: simul cum scibili scia inesse factam.

¶ Hic obicit contra ꝓprietatem. Et ꝑmo ꝓponit dicens ꝙ non videẽ in omnib⁹ relatiuis: ꝙ simul dicatur ad cõuertentiã. Et statim ꝓsequiẽ cum dicit [Scibile enĩ.] Unde scibile ꝛ sciẽtia sunt relatiua. ꝛ tñ nõ videntur simul esse natura: imo prius videbiẽ esse scibile q̃ sciẽtia. Et hoc ꝓbat per duas rõnes. Prima est talis. omne qð accipitur ab alio: posterius est illo a quo accipitur. sed scientia accipiẽ a scibili. ergo scibile est prius sciẽtia: minoreꝫ ponit in littera: quia in pluribus rebus subsistentibus .i. prius existentibus nos accipimus scientiam ab illis.

¶ Amplius scibile sublatũ: simul aufert sciẽtiã: scia ṽo non aufert scibile. Nã si scibile non sit: non est scia: scientia ṽo si non sit. nihil ꝓhibet esse scibile ut circuli q̃dratura: si est scibilis sci-

entia ei⁹ nondū̄ est. illa vō scibile est. Amplius animal quidem sublato non est scientia. scibilium vō plura esse contingit.

❡ Hic ꝓbat per aliā rōnem: ꝙ scibile p̄cedat scientiā. illud qđ interēptū interimit aliqđ: ⁊ non ecōuerso dicit eē prius: sed scibile iterēptū interimit sciam: ⁊ non ecōuerso: ergo scibile prius est scia: maior tenet: q2 destructo priori destruit posterius: ⁊ non ecōuerso. minor patet quātū ad primā partē: ꝙ scibile interēptum iterimat sciam: sed alterā ꝓbat. s. ꝙ scia interēpta: nō interimat scibile. primo declarat de q̄dratura circuli que est scibilis ⁊ tñ eius scia non est: ⁊ lꝫ scia nō remaneat: uel nō sit nihilominꝰ q̄dratura est scibilis. Postea probat per talem rōnem aiali sublato aufert sciā: nā ois scia est in aia: sed aiali sublato non aufert scibile: q2 p̄nt alia plura scibilia esse ut elemēta: ergo scia interēpta nō iterimit scibile.

❡ Similiter his sese hn̄t ea que de sensu dicunt. sensibile enim prius q̄ꝫ sensus esse videt. nā sensibile perēptū: simul perimit sensum. sensus vō sensibile non simul perimit. Sensus enī circa corpus: ⁊ in corpore sunt. sensibili enī perēpto: perēptū est corpꝰ. sensibile enī est corpꝰ cū vō corpus non sit. perimit ⁊ sensus. q̄re sic perimit sensibile sensū. Sensus vō sensibile: nō simul perimit. aiali quidē p̄empto: sensus q̄dē perēptꝰ est: sensibile vō erit corpus ut calidū dulce. amarū. ⁊ oīa alia quecūq̄ sūt sensibilia.

❡ Hic ponit aliā obiectionē: ꝙ relatiua nō sūt simul natura: nā sensibile ⁊ sensus sunt relatiua. ⁊ tñ sensibile p̄cedit sensū. ⁊ ꝓbat per duas rōnes. Prima est illud qđ interēptū iterimit aliud: ⁊ nō ecōuerso est prius: sed sensibile interēptū iterimit sensū: ⁊ nō ecōuerso. ergo sensibile est p̄us sensu. minorē ponit in lr̄a: postea declarat eā ibi [sensus enī sūt circa corpus.] sed minor hēt duas p̄tes. Et ideo p̄mo ꝓbat p̄mā rōnem. 2° secūdam ibi [sensus vō.] Probat primo istā partem: ꝙ sensibile iterimat sensum sic: destructo corpore destruit sensus: sed destructo sensibili destruit corpus. ergo destructo sensibili destruit sēsus. postea ꝓbat alterā partē ꝙ sensus nō interimat sēsibile: nā aiali iterēpto iterimit sensus: sꝫ aiali iterēpto nō iterimit sensibile. ꝙ sensus nō aufert sēsibile.

❡ Amplius. Sensus quidē simul cum sensitiuo fit. simul enim aial fit ⁊ sensus: sensibile vō ante est q̄ꝫ fit aial: uel sensus. Ignis enim: ⁊ aq̄: ⁊ alia huiusmodi ex quibus ip̄m animal constat ante sunt q̄ꝫ ip̄m aial fit oīno uel sensus. quare prius q̄ꝫ sensus videtur sensibile eē.

❡ Hic ꝓbat per aliam rōnem ꝙ sensibile precedit sēsum. Et īducit talē rōnē: q̄n aliq̄ sunt sil' q̄cq̄d p̄cedit vnū p̄cedit reliquū: sed sensus ⁊ sensatū sunt sil': ergo q̄cq̄d precedit vnū p̄cedit ⁊ reliquū: sed sensibile precedit sensatū: ergo precedit sensum. ꝙ aūt sensibile precedat sensatū pꝫ: nā sensatū est aīal: ⁊ sensibile precedit aīal: q2 animal cōpositū ex q̄tuor elemētis que sunt sensibilia. ergo pꝫ ꝙ sensibile p̄cedit sēsū.

❡ Habet autē questionē. utrū nulla substantia ad aliquid dicat: queadmodū videt. an hoc contingat s̄m quasdā secūdas substātias. nā in primis substātijs uerū est: nā neq̄ꝫ tote neq̄ꝫ partes substātiarū ad aliq̄d dicitur. nam aliquis hō non dicit alicuiꝰ aliq̄s homo: nec aliquis bos. alicuius aliquis bos. similr aūt ⁊ partes. quedā enī manus: nō dicitur alicuius quedam manus. sed alicuiꝰ manus. ⁊ quoddā caput nō dicitur alicuiꝰ quoddā caput: sed alicuius caput. Similr aūt ⁊ in secundis substātijs: atq̄ꝫ hoc quidē in pluribꝰ. ut hō nō dicitur alicuius hō. nec bos alicuiꝰ bos. nec lignū alicuius lignū. sed alicuiꝰ possessio dicit. In hiꝰ ergo manifestū est q̄m non sunt ad aliquid. In aliquibꝰ vō secūdis substātijs habet aliquam dubitationeꝫ. ut caput alicuius caput dicitur. ⁊ manus alicuiꝰ manus dicitur. ⁊ singula huiusmodi q̄re hec esse fortasse ad aliq̄d videtur.

❡ Hic mouet dubitationē utrū sub̄a dicat ad aliq̄d. Et statim cū dicit nā in primis pertractat q̄ōnē ⁊ dicit ꝙ in p̄mis substantijs uerū est ꝙ nō dicunt ad aliquid. Et hoc intēdit ꝓbare per talē rōnē. Ois p̄ma sub̄a aīal est totū aut est p̄s: sed neq̄ꝫ p̄ma sub̄a que est totū: ut aliq̄s hō: aliq̄s bos: neq̄ꝫ sub̄a que est p̄s dicit ad aliq̄d. similr in scd̄is subıs que sunt tote: pꝫ ꝙ nō dicunt ad aliquid. nā hō non dicit alicuius hō: neq̄ꝫ bos alicuiꝰ bos: sed alicuiꝰ possessio dicit: sꝫ in aliq̄bꝰ scd̄is subıs dubitationē hēt utrum dicant ad aliq̄d: ut in illis que sunt p̄tes. nā caput dicit alicuiꝰ caput: ⁊ manꝰ alicuius manus. ⁊ sic videt ꝙ ista dicantur ad aliquid.

❡ Si ergo sufficienter eorū que sunt ad aliquid diffinitio assignata est. aut nimis difficile. aut īpossibile est soluere ꝙ nulla substātia eoꝝ que sunt ad aliquid dicitur. Si aūt non sufficiēter sed sunt ad aliquid quibus hoc ipsum esse: est ad aliquid quodammodo se habere.

❡ Hic auctor soluit incōplete. Et dicit ꝙ si p̄ma diffōr relatiuoꝝ sit bona: aut nimis difficile: aut īpoſ̄e erit soluere: q̄n sub̄a dicat ad aliquid: dicit minus difficile: quātū ad rem: impoſ̄e: quātū ad positionē. sed si illa diffinitio nō sit recte assignata: sed illa sit diffinitio relatiua sunt quibus hoc ip̄m eē est ad aliud quodāmō se hr̄e: sic planū est ꝙ nulla sub̄a dr̄ ad aliq̄d.

❡ Fortasse aliquid cōtra ista dicetur. Prior vō diffinitio sequitur quidem omnia relatiua. nō tamen hoc eis est eē: ꝙ sint ad aliquid: eo ꝙ ea ipsa que sunt aliorum dicuntur.

❡ Hic p̄supponit ꝙ dīa relatiuoꝝ sup̄ius data non sit recta: ⁊ ideo posuit aliā: modo obijcit ꝙ forte aliquis dicat ꝙ ista diffinitio superiꝰ data ꝯuenit oībꝰ relatiuis: s̄ꝫ hoc nō ponit bn̄. s. hoc ip̄m ꝙ sunt aliorū dicunt: ⁊ illa quātū ad illā partē est male assignata. ⁊ ideo pħs posuit quodāmodo. naꝫ oīa relatiua non dicunt ad aliud: s̄m illud ꝙ sunt: sed quodammodo. i. in respectu.

❡ Ex his ergo manifestū est: ꝙ siq̄s aliquid eorum que sunt ad aliquid diffinite sciet. ⁊ illud ad qđ dicit diffinite sciturus est. Palā uaq̄ꝫ ⁊ ex his est. Si enī q̄s nouit aliq̄d qđ ad aliq̄d ē est autē esse his que ad aliquid sunt idē. ac ad aliquid aliquo mō se hēre. ⁊ illud nouit ad qđ hoc quodāmō se hēt. si enim nō nouit oīno ad qđ hoc quodāmō se hēt. neq̄ꝫ si ad aliq̄d hoc quodāmō se hꝫ nouit. sed in singulis palā hoc est. ut siq̄s nouit diffinite quid est duplū. ⁊ cuius duplū est. diffinite mox nouit. si vō nihil diffinite nouit ip̄ꝫ cuiꝰ duplū est. neq̄ꝫ si est duplū diffinite nouit oīno. silr aūt ⁊ hoc aliq̄d si nouit q̄s: q2 meliꝰ est diffinite. ⁊ quo meliꝰ est diffinite necēium est nosse. Quapropter palam est: q2 necēium est ꝙ siq̄s nouerit ea que sunt relatiuoꝝ diffinite: ⁊ id ad qđ sūt diffinite nosset Caput vō ⁊ manꝰ ⁊ eoꝝ singula que substātie

sũt hoc ip̄z q̄ sunt potest sciri diffinite ad q̄ vo dicant: non est necessariũ scire. cuius enim hoc caput. uel cuius hec manus sit. nõ est diffinite scire. quare non erunt hec ad aliquid. Si vo non sunt hec relatiuorum: uerum erit dicere: q̄ nulla substantia: relatiuorum est.

¶ Hic soluit cõplete: ꝙ nulla sub̄a dicat̃ ad aliqd. Et intẽdit talẽ rõnem: si quis diffinite nouit vnum correlatiuorum diffinite nouit ⁊ reliquũ. sed aliquis diffinite potest cognoscere quid est manus ⁊ caput dato ꝙ non cognoscat cuius est man⁹ uel caput: ergo p̄z ꝙ ille sub̄e nõ dicunt̃ ad aliqd. ⁊ si ille sub̄e nõ dicunt̃ ad aliquid: de quib⁹ magis videt̃: neq̄ aliqua substantia dicetur ad aliquid.

¶ Fortasse aũt difficile est de huiusmodi rebus ꝯfidenter declarare. nisi ea sepi⁹ ꝑtractata sint dubitare autẽ de singulis non erit inutile.

¶ Dubitaret aliqs q̃re de illo p̄dicamẽto ita disputãdo determinauit ⁊ nõ de alijs. p̄hs dicit ꝙ huiusmodi rebus difficile est determinare: nisi summoꝑe fuerint determinata ⁊ ꝑtractata. Et dicit ꝙ dubitare de singulis cũ rõnibus ad utrãq̄ ꝑtem non est inutile.

Queritur

Utrũ relatio sit ens. ⁊ postea utrũ sit ens nature. Primo ergo arguit̃ ꝙ non sit ens. nã dispositio nõ entis est nõ ens: sed relatio est dispositio nõ entis: ut ꝓbabo. ergo est nõ ens. ꝙ aũt relatio sit dispositio nõ entis p̄z: nã oppositio est quedã relatio. ⁊ oppositio est inter ens ⁊ nõ ens: que sunt ꝯdictorie opposita: ⁊ ita oppositio disponit non ens. ergo est nõ ens. ¶ 2° arguit̃ sic. Illud q̄ est mediũ īter duo ꝯdictoria est non ens. q̄ in libro posteriorꝝ dicit̃ ꝙ ꝯdictio est oppositio cui⁹ ḃz se non est mediũ: sed relatio est mediũ inter duo extrema: q̄ oppositio est mediũ ⁊ illa est quedã relatio: g̃ est non ens. ¶ 3° sic. illud q̄ causat̃ ex nõ ente: est nõ ens: sed relatio causat̃ ex nõ ente: nã si tu sis albus ⁊ ego niger ⁊ corrũpat̃ albedo in te: ex illa albedie corrupta generat̃ similitudo inter me ⁊ te. ergo relatio est non ens: cũ ita causet̃ ex nõ ente. ¶ 4° sic. illud q̄ saluat̃ in non ente est nõ ens. sed relatio saluat̃ in nõ ente. nã aliqs potest dici similis suo patri mortuo g̃ similitudo saluat̃ in illo mortuo. g̃ relõ est non ens.

Oppositũ

arguit̃. Illud q̄ est dispõ entis est ens: ḃz relatio est dispositio entis: ergo est ens. Cũ hoc querit̃ hic utrũ relatio sit ens nãe uł rõnis. ⁊ videt̃ ꝙ sit ens rõnis tm̃. nã illud q̄ est in ente rõnis tanq̄ in subiecto: est ens rõnis: sed relatio hẽt eẽ in ente rõnis ut in subiecto: q̄ oppositio que est quedã relatio est in affirmatione ⁊ negatione: que sunt entia rõnis. ergo relatio est ens rõnis ¶ 2° arguit̃: cõparatio est ens ratiõis: sed cõparatio est quedam relatio. ergo relatio est ens rationis.

In oppositũ

arguit̃. Illud q̄ ponit̃ in diuisiõe entis nature: ⁊ disponit̃ ens nãe est ens nature: sed relatio est huiusmodi. ergo relatio est ens nãe. ¶ Ad p̄mã q̄õnem ꝯcẽdũ ꝙ relatio est ens. ⁊ p̄z per p̄hm: qui ponit ip̄az vnũ de decẽ p̄dicamẽtis. ¶ 2° ꝓbat̃ hoc idẽ sic. Illud quod determinat ip̄m ens ⁊ in quo saluatur forma entis tale est ens: sed relatio determinat ip̄m ens ⁊ in ea saluat̃ forma entis: ergo relatio est ens. ꝙ relatio determinet ens p̄z. nam ens diuidit̃ per absolutũ ⁊ respectiuũ: ⁊ illud respectiuũ est relatio: ergo relõ est ens. ¶ Ad aliã q̄õnẽ dico similiter ꝙ sit ens nature. nam similitudo a nã est: q̄ sicut a nã est albedo in me ⁊ in te: ita similit̃ similitudo. que est relatio est a nã ⁊ nõ a rõne. ¶ Ad argumẽta p̄z solutio. Ad primũ cũ dicis. Illud q̄ est dispõ nõ entis est nõ ens. cõcedatur: sed relatio est dispositio non entis. Dicit̃ ad hoc dupliciter. vno modo ꝙ oppositio que est inter ens ⁊ non ens: est in ente ut in subiecto: ⁊ in non ente ut in termino. uel aliter dicatur ꝙ talis nõ est relatio. ¶ Ad secũdum cum dicis. Illud q̄ cadit inter duo contradictoria est non ens. uerum est non ens nature: sed rationis. sic dico ꝙ ista oppositio non est ens nature: sed rationis. ⁊ ideo ꝓprie non est relatio que est predicamentũ. ¶ Ad tertiũ cum dicis illud q̄ causatur ex non ente est non ens. concedo. ⁊ cũ tu dicis ꝙ relatio causatur ex non ente: nego. nam si ego sũ niger ⁊ tu alb⁹: ⁊ ut corrumpat̃ albedo in te illa sĩ similitudo tunc non causat̃ propter illam albedinẽ corruptã: sed ex nigredine generata. ¶ Ad q̃rtũ dico ꝙ propter destructo corpore patris: nõ dicitur similis: cum iam similitudo non sit in eo. ¶ Ad alia argumẽta q̃n tu ꝓbas ꝙ sit ens rationis. ¶ Ad primum dicendũ: illud quod est in ente rationis ut in subiecto: est ens rationis: sed relatio est huiusmodi. ⁊ cum tu dicis ꝙ oppositio est quedã relatio: dicitur ad hoc dupliciter. vno modo ꝙ oppositio non est in affirmatione ⁊ negatione ut in subiecto: sed in ipsis rebus. Aliter soluit̃ ꝙ lz ista oppositio sit in affirmatione ⁊ negatione: nõ tamen est relatio: sed respectus ꝓpter quem vna res opponit̃ alteri. ⁊ ille est in rebus. ¶ Ad aliud similiter dicitur ꝙ illa comparatio non est relatio: sed respectus. Dĩr op sitio ⁊ re spectus.

Queritur

Utrum relatio sit genus generalissimum? Et videt̃ ꝙ non. nã aut esset relatiuum illud gen⁹ aut relatio: non relatiuũ: nã q̄libet relatiuũ hẽt aliõ relatiuũ sibi eq̃le: ⁊ ita qua rõne esset vnũ: eadẽ rõne esset ⁊ aliud. nã qua rõne esset pater eadẽ rõne eẽt ⁊ fili⁹ ⁊c̃. nec relõ est genus gñalissimũ. sed quelibet relõ hẽt aliã sibi equalẽ: ⁊ ita qua rõne vna eẽt gen⁹ eadẽ rõne ⁊ alia. s. qua rõne esset paternitas eadẽ rõne esset filiatio. quare videtur ꝙ relatio non sit genus.

Oppositũ

Patet per p̄hm. ⁊ arguit̃ sic. Illud q̄ hẽt rõnem cõem coitate gñalissimi tale est gen⁹ gñalissimũ. sed relõ est huiusmodi. hẽt enim vnã cõem rõnẽ cũ oĩbus relatiuis. s. esse in respectu: uel ad aliquid: q̃re relõ est gen⁹ gñalissimũ non relatio in sp̄ali que est paternitas uel filiatio: sed relõ in cõi abstracta ab ista sp̄e ⁊ ab illa. P̄z per hoc solutio ad argumẽtũ cũ dicis: aut relatiuũ erit gen⁹: aut relatio. Dico ꝙ nõ relatiuũ: nã illud est in cõcretione ⁊ nullũ cõcretũ per se cadit in gñe: nisi per reductionẽ. sed ꝯcedo ꝙ relõ sit gen⁹. ⁊ cũ tu dicis qua rõne ⁊c̃. certe uerũ esset si relõ ꝓut est species esset gen⁹: ut paternitas: uel filiatio: sed illa nõ est genus: sed relõ in cõi abstracta ab ista ⁊ ab illa: talis est genus gñalissimũ ⁊ tu arguis: ac si illa sp̄es esset genus generalissimum: quare argumentum nõ ualet.

Queritur

Utrũ relatio que est inter duo extrema sit eadem numero? Et videtur ꝙ sic. Nam dicit Auicẽ. ꝙ eadem fraternitas est inter duos fratres. ergo cũ fraternitas sit relatio: eadẽ erit relatio inter duo extrema. ¶ Secundo arguitur Actio ⁊ passio (ut dicit p̄hs 3° physicorꝝ.) sunt idẽ motus in numero: qui est inter motorẽ ⁊ mobile que sunt relatiua: ergo eadẽ est relatio inter duo extrema.

In oppositum

arguitur: Queciq̄ sunt eadẽ numero: sunt eadẽ specie ⁊ genere. ergo a destructione cõsequẽtis: que

cũq3 nõ sunt eadẽ specie:nõ erũt eadẽ numero:sed re latio que est inter patrẽ ⁊ filiũ:per quã pater cõpara tur ad filiũ:⁊ per quã filius cõparat ad patrem.s. pa ternitas ⁊ filiatio differũt specie. Nam sunt due spẽs relationis:ergo differũt numero.ergo ⁊c. ¶ Et hic secũdo querit: Utrũ relatio eadẽ numero sit in pluri bus ut in subiecto? Et videt ꝙ sic. Nã accidens est in illo qd̃ denoĩat:sed silitudo denoĩat plura similia:er go est in plurib⁹ silibus:sed silitudo est quedã rela tio:ergo eadẽ relatio est in plurib⁹. ¶ Scd̃o sic:vide mus ꝙ numerus lꝫ sit accidẽs põt esse in diuersis re bus numeratis ⁊ plurib⁹ ut in subiecto: ergo sĩliter videt ꝙ relatio possit esse in plurib⁹ ut in subiecto.

Ide nũo accĩn plu rib⁹ sbie cus esse nõ põt.

In oppositum arguit. Accidẽtia nume rantur ⁊ indiuiduant fm numerationẽ ⁊ indiuiduationẽ subiectorũ.ergo vnũ ⁊ idem numero accidẽs nõ põt eẽ in plurib⁹ ⁊ diuer sis subiectis. ¶ Dicẽdum ad primam qõnẽ:ꝙ non est eadẽ relatio in numero inter duo extrema. Sicut enim vides ꝙ albedo que est in me:⁊ albedo que est in te:nõ sunt albedo vna in numero sed diuerse:sic similitudo per quã dico: similis tibi:⁊ per quã dice ris similis mihi nõ sunt vna silitudo nũo. Et ita dico ꝙ eadẽ relatio numero nõ est iter duo extrema:⁊ pa tet:ergo cũ dicit Auicẽna ꝙ eadẽ est fraternitas inter du os fratres:põt dici ꝙ verũ eadẽ specie:uel aliter ꝙ eadem vni:ut subiectũ alterius tanq̃ termini. ¶ Ad 2m cum dicis ꝙ actio ⁊ passio sunt idẽ motus. Certe dico ꝙ ille motus qui est inter motorẽ ⁊ mobile di uersus est:in quãtũ est a motore est actio.⁊ in quãtuꝫ est i mobili est passio:⁊ ibi nõ est eadẽ relatio. ¶ Ad aliã questionẽ iam patet solutio:ꝙ eadẽ relatio nũo nõ est inter duos terminos:uel in duobus terminis uel in plurib⁹: sed est in vno:ut in subiecto:in altero tanq̃ in termino. ¶ Ad arg^a patet solutio. Ad primũ cũ dicis ꝙ accidẽs est in illo qd̃ denoĩat. Cõcedo. Et cum tu dicis ꝙ silitudo denoĩat plura silia. Dico ꝙ verũ est vnũ tanq̃ subiectũ:⁊ aliud tanq̃ terminũ:⁊ ita est in pluribus in vno tanq̃ in subiecto:⁊ in alijs ut in termino. ¶ Ad secũdum cum dicis ꝙ numer⁹ est in pluribus rebus numeratis verum est: sed non quãtum plura sunt:sed quatenus vnam rẽ faciũt.

Vnũ ead̃ nume ro rela tio plurib⁹ inẽ.

Queritur Utrũ relatiua sint simul natura? Et videtur ꝙ sic:⁊ hoc in illis in q bus auctor cõtradicat:videlꝫ in scibili ⁊ sciẽtia. Nam sciẽtie distinguũtur fm res:⁊ distinguẽs: ⁊ distinctũ sunt simul:sed res se habent ut distinguens: scientia tanq̃ distinctum: ergo scientia est simul cum scibili. ¶ Secũdo sic:Scibile ⁊ sciẽtia sunt idem:sed sciẽtia ⁊ scitum sunt simul:ergo scibile ⁊ sciẽtia sunt simul. ¶ Tertio sic:Sciẽtia dicit sciẽtis sciẽtia:⁊ sciẽs ⁊ sciẽ tia sunt simul:ergo relatiua sunt simul natura.

In oppositum est Phus in littera de sci entia ⁊ scibili: ⁊ sensu: ⁊ sensibili. ¶ Ad hoc dicẽdum ꝙ scibile est prius sciẽ tia:⁊ a rebus scibilibus sciẽtiam accipimus. Et est sci endum ꝙ scientia est qualitas ⁊ non est relatio: nisi solum ꝙ habet quẽdam respectuꝫ ad scibile:sicut ef fectus ad causam a qua accipitur. Et ita Phus deci dit istam proprietatem de relatiuis fm esse: ⁊ non fm dici. Et propter hoc ipse non soluit ad obiectiones q̃s facit de relatiuis fm dici que sunt scibile ⁊ scientia. ¶ Ad primũ argumẽtũ cum dicis ꝙ distinguẽs ⁊c. Dico ꝙ verũ est quãtum ad intẽtiones:non quãtum ad rem vel ad res. ¶ Ad secũdum ꝙ scibile ⁊ scitum non sunt idẽ:nam quadratura circuli non est scita:lꝫ sit scibilis. ¶ Ad aliud dico ꝙ bene dicit sciẽtia scien tis sciẽtia ut subiecti:⁊ non ut relatiui:quare non va let. Nam omne accidẽs respicit subiectũ:in quo est re latio ultra subiectũ respicit aliud tanq̃ terminum: ⁊ non sicut ad qd̃ refert. quare non valet.

Qualitatem vo dico fm quam quales dicimur.

Q Superius dixit de relatiõe. Hic intẽdit de q̃litate. Et diuidit in duo.nã p̊ determinat de q̃litate: quãtũ ad sb̃stãtialia 2° quãtũ ad accñtalia.2ª ibi[est aũt ꝯtietas.]⁊ p^a i duas.p̊ determinat de q̃litate.2° de q̃li.2ª ibi[q̃lia vo.]Pria in duas p̊ diffinit 2° statĩ diuidit.3ª ibi [est aũt q̃litas]Hec 2^a in duas. p̊ diui dit.2° psegt de mẽbris.2ª ibi[⁊ vna q̃dẽ.] Hec 2^a in q̃tuor fm 4^or spẽs.2ª ibi[aliud vo gen^s.]3ª ibi[3^a vo spẽs.]4ª ibi[4^m vo gen^s.]Pria in duas.p̊ põit pmã spẽm.2° assignat dr̃iaꝫ iter mẽbra.2ª ibi[differt aũt.] Hec 2^a in duas.p̊ cõparat penes dr̃iam.2° penes ꝯue niẽtiã.2ª ibi[sunt aũt hij^s.]Pria in duas p̊ eni decla rat suã dr̃iam per ex^a.2° per rõnẽ.2ª ibi[manifestũ ẽ aũt.]Pria i duas.p̊ declarat vnã ptẽ.2° aliã.2ª ibi[dif finitões vo.]⁊ hec 2^a i duas.nã p̊ ponit vnũ mẽbrũ sue dr̃ie.2° v̊ificat per exceptioneꝫ. 2ª ibi [nisi forte.] Sequit illa pars[aliud vo.]⁊ habet duas.nã primo ponit scd̃am spẽm ⁊c.⁊ declarat per duo exẽpla. 2° addit aliud.2ª ibi[siliter his duriũ.] Prima in duas. nã primo ponit scd̃am spẽm.2° cõparat eã ad pmã. 2ª ibi [nõ enĩ qm̃ dispositi.]Illa ps [tertia vo.] ha bet duas.nam primo ponit tertiã spẽm. 2° declarat. 2ª ibi [sunt autem huiusmodi.]Hec secũda in duas. Primo per exẽpla declarat.2° per rõnes.2ª ibi[⁊ qm̃ igit he.]Hec secũda in duas.nã primo ostẽdit q̃t sint qualitates passibiles.2° q̃re dicunt passibiles q̃lita tes.]2ª ibi[passibiles vo.]Hec 2^a i duas.Primo põit duas rõnes passibiliũ q̃litatũ.2° ex his cõcludit que sint passibiles qualitates:⁊ que passiões.2ª ibi[que cũq3 igit taliũ.]Prima in duas fm ꝙ p̊mo oñdit ꝙ passibiles qualitates dicũtur ex hoc q2 passionẽ in ferũt sensib⁹.2° ꝙ ex hoc ꝙ a passiõib⁹ nascunt. 2ª ibi [albedo aũt.]Hec diuidit in tres. Nã primo ostẽdit ꝙ dicunt passibiles q̃litates ex hoc q2 causant a pas sionibus.2° pbat.3° ex hoc cõcludit quoddã correla rium.2ª ibi[qm̃ enim.]3^a[quare etiã siqs.]Sequit il la pars [quecũq3 igit.]⁊ habet duas nã primo ostẽ dit que sunt passibiles q̃litates:⁊ que passiões quã tum ad corpus.2° quãtum ad aĩam.2ª ibi[siliter aũt. bis.]Prima in duas.Primo ostẽdit que dicunt passi biles qualitates.2° que passiões.2^a ib [quecũq3 vo.] Hec est diuisio lectionis ¶ Ad primã partem sic pce dit dicẽs: Qualitatẽ vo dico fm quã dicimur eẽ qua les:habẽdo.s.istaꝫ qualitatẽ. Et posuit ibi dico:⁊ nõ qualitas est ad denotãdum ꝙ qualitas nullã diffini tionẽ habet:sed est descriptio per posterius data: ⁊ propter hoc dixit: Qualitatem dico.

¶ Est aũt q̃litas eoꝝ que multipliciter dicunt.

¶ Hic diuidit phus:⁊ dicit ꝙ qualitas est eorum que multipliciter dicũtur.i.qualitas dicit multis modis: nõ multiplicitate equocationis: sed vniuocationis. Nam genus vniuocũ est qualitas ad suas spẽs. ¶ Et vna quideꝫ species qualitatis est habitus ⁊ dispositio. Differt aũt habitus a dispositiõe eo ꝙ pmanẽtior: ⁊ diuturnior est. Tales vo sũt sciẽtie ⁊ virtutes. Sciẽtia enim videt esse pma nẽtium ⁊ eorũ que difficile mouẽtur: siqs vel mediocriter sciẽtiam sumat:nisi grãdis pmuta

tio facta sit: uel ab egritudine: uel ab aliquo huiusmodi. similiter autem et virtus: ut iustitia: et castitas: et singula talium non videtur posse moueri: neqz facile permutari.

¶ Preterea hic psequitur: et dicit q prima spēs est habitus et dispositio: et ponit differētiam inter mēbra dicēs q habitus est pmanētior et diuturnior. et dicit pmanētior quātum ad subiectū diuturnior dicit quo ad tēpus: sicut sciētia uel virtutes. Nō enim sciētia de facili remouet a subiecto si qs eam sumat pfecte: uel mediocriter: qd intelligit pfecte ppter illud: uel illd nō sit de textu [nisi gradis] qa dictū est q sciētia nō de facili mouet: uerificat dicēs q uerū est nisi gradis fiat pmutatio circa habētem. et hoc duobus modis. Uno modo ppter egritudinē que destruit organū phātasie et cetera. quo destructo fit obliuio: ut dicit primo de aīa. uel etiā ppter longā interpolationē tpis pōt sciētia remoueri: ut si qs lōgo tpe esset q nō psideret.

¶ Siliter de virtute: nō enim virtus ut castitas: et sic de alijs pōt de facili remoueri. Non enī dicit castus qui cōtinet: sed qui delectat in castitate: ut dicit in libro ethicoꝝ. Et qui delectat in castitate nullomodo vult amittere castitatem. Castus quis.

¶ Affectiōes vō dicunt que sunt facile mobiles et cito permutabiles: ut calor et frigiditas: et egritudo: et sanitas: et alia huiusmodi. afficit enim quodāmō sm eas homo. cito enim pmutat: et ex calido frigidus fit: et ex sanitate in egritudinem trāsit. siliter aūt et in alijs: nisi forte in his que cōtingit per tpis lōgitudinem in naturam cuiusqz trasferri: ut īsanabilis: uel difficile mobilis existat ille affectus: quem iam quilibet habitudinem uocet.

¶ Hic declarat scōm mēbrum dicēs: q dispositiones dicunt que de facili remouent a subiecto: ut egritudo: et sanitas: calor et frigiditas: et statim uerificat dicēs: q uerū est q sanitas et egritudo dicūtur dispositiones: nisi ppter lōgitudinē tpis essent in subiecto: qz tūc trāsferrēt se in naturā: et tūc possēt dici habitus: ut si aliqs passus fuerit febres quartanas viginti annis: iam tūc illa egritudo pōt habitus noiari.

¶ Manifestum est aūt qm hec uolūt habitus nominari que sūt diuturniora: uel difficile mobilia. Nāqz in disciplinis nō multū retinētes: sed facile mobiles dicunt habitū nō hīe: qzuis sūt ad disciplinā peius: meliusue dispositi. Quare differt habitus a dispositiōe: q hec qdē sit facile mobilis. ille vō difficile mobilis et diuturnus.

¶ Hic declarat per rōnē: qz dixit supius q habitus est qualitas de difficili mobilis: et dispositio de facili mobilis: declarat hoc per rōnem. Nā in disciplinis et in sciētijs: illi qui nō sunt tenētes: sed faciliter mobiles: nō dicunt habere habitū sed dispositionē: qz sūt dispositi uel melius uel peius. ergo patet q habitus est qualitas de difficili mobilis: sed dispositio est qualitas de facili mobilis.

¶ Sūt aūt habitus et dispositiōes. dispositiōes vō nō necesse est esse habitus. Qui enim retinēt habitum et quodāmodo dispositi sunt ad ea que habent uel peius uel melius. Qui vō dispositi sunt non oīno retinent habitum.

¶ Hic cōparat penes cōuenietiā: et dicit q habitus possunt dici dispositiōes: sed nō ecōuerso. Illi enī qui habēt habitū dispositi sunt: et quidā melius qz alij: sed qui sunt dispositi nō habēt habitū: nec sunt habituati, s dispositi.

¶ Aliud vō genus qlitatis est sm q pugillatores uel cursores dicunt: uel salubres uel īsalubres: et simpliciter quecūqz sm nāle potētiā uel ipotētiā dicuntur. Nō enim qm sunt dispositi aliquo modo vnūqdqz huiusmodi dicit. Sed q habeāt potētiam naturalē uel impotētiam facere quid facile: uel nihil pati: ut pugillatores: uel cursores dicūtur nō q sint dispositi aliquo modo: sed q habeāt potētiam naturalē hoc facile faciendi. Sanatiui aūt dicunt: eo q habēt potētiam naturalē: ut nihil a quibuslibet accidētibus facile patiantur. Egrotatiui vō q habēt impotētiam naturalē non facile patiendi. Similiter aūt his et durum et molle sese habet. Durum enim dicitur quod habet potētiā nō facile secari. Molle vō quod eiusdē ipsius habet impotentiam.

¶ Hic declarat scōam spēm dicēs q scōa spēs est sm quā aliqui dicūtur cursores: aliqui pugillatores: uel salubres: uel insalubres: uel sanatiui: uel egrotatiui: uel salubriter quecūqz dicuntur sm naturalē potentiā et cetera. Et stati cōparat 2am spēm ad pmā: et dicit q nō dicunt cursores uel pugillatores: qm sit dispositi sm artē cursoriā uel pugillatoriā: qz sic sūt in potētia sed qz hūt nālē potētiā currēdi uel pugillādi. dicunt sanatiui qui hūt nālē potētiā ut nihil a qbusdā accitibus patiant: egrotatiui ecōuerso. Postea addit aliud exēplū: qd cōuenit rebus inaiatis: ut durū et molle. Durū enī est qd hēt nālē potētiā non cito secādi. Molle quod eiusdem habet impotētiam.

¶ Tertia vō spēs qualitatis est: passibiles qualitates et passiones. sunt aūt huiusmodi ut dulcedo: amaritudo: austeritas. et oīa his cognata. amplius et calor: et frigus: albedo: et nigredo.

¶ Hic psequit de 3a specie qlitatis dicēs: q 3a spēs est passio: uel passibilis qlitas: ut dulcedo: et amaritudo que sunt obiecta gustus. et calor: et frigiditas que sūt obiecta tactus. albedo et nigredo q sūt obiecta visus.

¶ Et he qualitates sūt manifestū est. Quecūqz enim ista susceperint: dicūtur qualia sm ea: ut mel: quoniam dulcitudinem suscipit: dicit dulce. et corpus album: eo q albedinem suscipit. similiter autem se habent et in ceteris.

¶ Hic ondit q supradicta illa dicunt qlitates. Et intēdit talē rōnē. Ille dicunt qlitates sm quas sba conqlia dicunt: sed sm pdicta. s. sm albedinē: et sic de alijs sba dicunt qlia: ergo supradicte dicunt qlitates.

¶ Passibiles vō qlitates dicunt: nō q illa que eas suscepint qlitates aliqd patiātur. neqz enī mel qm aliqd passum sit: dicit dulce: neqz aliqd aliud huiusmodi. siliter aūt his et calor: et frigus passibiles qlitates dicūtur. non q (ipsa que eas suscepiūt) aliqd passa sunt: sed qm earum que dicte sūt singula: sensuū qualitatū passiōis pfectiua sint: qlitates passibiles dicuntur. Dulcedo enim passionē quādam sm gustū efficit et calor sm tactum. similiter autem et alie.

¶ Hic ponit vnū modū sm quē dicunt passibiles qlitates. Et dic q passibiles qlitates dicunt: non q sba in qbus sunt aliqd patiant: sed qz passionē inferūt sensibus: ut dulcedo nō dicit passibilis qlitas: ut inferat passionem in melle: ut q mel patiat: sed quia infert passionem gustui: et sic de alijs.

¶ Albedo aūt et nigredo: et alij colores non siliter his que dicta sunt passibiles qualitates dicunt. sz eo q ipse ab aliqbus passiōibus inascunt.

¶ Hic ponit aliū modū. ꝛ dicit ꝙ albedo ꝛ nigredo nō dicunt passiōles qualitates ex hoc ꝙ inferāt passionē sensui: sed qꝛ nascunt ab aliqbus passionibus intrinsecis uel extrinsecis. Intrinsecis: ut siqs sit naliter calidus: uel naturaliter niger. Extrinsecis: ut calidus naturaliter: sed a sole: uel ab igne: ꝛ sic de alijs.

¶ Quoniā ergo fiūt per aliquā passionē multe coloꝝ mutationes manifestū est. Erubescens enim aliquis rubeus factus est: ꝛ timens pallidus: ꝛ vnūquodqꝫ talium.

¶ Hic pbat qḋ dictū est ꝙ albedo ꝛ nigredo: ꝛ huiꝰ colores nascunt a passioībꝰ. pbat hoc. nā ſm passiōes multe mutatōes coloris fiūt: ut siqs passus fuerit uerecūdiā fiet rubeꝰ. si timorē: pallidus. q̄re patet ꝙ huiusmodi colores a passioībꝰ nascunt. Et est causa q̄re erubescēs factꝰ est rubeꝰ. Nā hō patit vecūdiā in exteriori parte: ut in facie: ꝛ ideo sanguis amicꝰ nature credēs coopire ꝛ ɔfortare cadit ad faciē: ꝛ sic hō fit rubeꝰ: sed cū hō patit timorē. tūc patit in corde: ꝛ iō sanguis dimitit partes exteriores: ꝛ cadit ad cor: ꝛ sic fit homo pallidus.

Et cur erubescēs fit rubeus: ꝛ cū palloris.

¶ Quare etiā siqs nāliter aliqd taliū accidētiū: ꝑturbationū ue passus est: silem colorē cū opoꝛtet hēre. Que eni affectio nūc ad vecūdiā circa corpus facta est ſm nālē passionē eadē fiet actio: ut naturalis color sit similis.

¶ Hic cōcludit qḋdā correlariū: qꝛ dictū est ꝙ aliqs factꝰ est rubeus per uerecūdiā: ꝛ timidus factꝰ est pallidus. Quare ex hoc cōcludit ꝙ siqs nāliter hēat aliquā istarū passionū: nāliter dꝫ hēre silem colorē illi passiōi: ut siqs nāliter fuerit timidus: nālr dꝫ eē pallidus. Et siqs nāliter est uerecūdus: nālr dꝫ eē rubeꝰ.

¶ Quecūqꝫ ergo taliū casuū ab aliqbꝰ passioibus difficile mobilibꝰ ꝛ ꝑmanētibꝰ pncipiuꝫ sumpserint: q̄litates passibiles dicunt. siue enim ſm nālem subsistētiam palloꝝ: aut nigredo facta est: q̄litates dicūtur (quales enim ſm eas dicimur) siue ꝓpter egritudinē longā: uel ꝓpter estū: aut aliqd tale ɔtingat: ut nigredo: uel palloꝝ: ꝛ nō facile preterēūt: ꝛ in vita ꝑmanent: ꝛ passibiles qualitates iste dicunt: similiter enim ꝛ quales ſm eas dicimur.

¶ Hic ɔcludit ex ṗdictis que dicunt passibiles q̄litates: ꝛ que passiōes. Et dicit ꝙ q̄cūqꝫ nascūtur ab aliqbꝰ passioībꝰ difficile mobilibꝰ ꝛ diu ꝑmanētibꝰ: uel inferūt passionē sensibꝰ solū: ita ꝙ diu durēt in sbcto ꝛ hoc siue sit siue nō sit ſm nālē cōplexionē: uel ēt sit ꝓpter estū: uel ꝓpter īfirmitatē: si mō multū durēt ī sbcto. passibiles q̄litates dicūt ut palloꝝ: aut nigredo.

¶ Quecūqꝫ vō ex his que facile soluunt ꝛ cito trāseūt: qualitates vō minime: passiones dicūtur. nō eni dicimur ſm eas q̄les. neqꝫ enim qui ꝓpter uerecūdiā rubeꝰ factꝰ est: rubeus dr. nec cū palloꝝ ꝓpter timorē uenit pallidus est: sed magis ꝙ aliqd passus sit. Quare passiones huiusmodi dicūtur: qualitates vō minime.

¶ Nō ōndit que sint passiōes: dicēs ꝙ passiōes dicunt que cito trāseūt: ut rubedo que est ꝓpter vecūdiā: uel palloꝝ qui est ꝓpter timorē: huiꝰ dicunt passiones. q̄litates vō minime .i. parū: qꝛ parū durant. Alij dicunt minime pro non.

¶ Siliter aūt his ꝛ ſm aīam passibiles q̄litates ꝛ passiones dicūtur. Quecūqꝫ enim mox in nascēdo ab aliqbꝰ passioībꝰ diffidēter mobilibus fiūt: q̄litates dicuntur: ut demētia ꝛ ira: ꝛ alia huiꝰ. q̄les eni ſm eas dicimur .i. iracūdi atqꝫ dementes. Siliter aūt ꝛ q̄cūqꝫ alienatiōes nō nāliter: sed ab aliqbꝰ casibꝰ facte sūt difficile ꝑtereūtes: ꝛ oīno imobiles: ꝛ huiusmodi qualitates sunt: quales enim ſm eas dicimur.

¶ Hic ōndit que apud aīam dicunt passibiles q̄litates ꝛ que passiōes. Et dicit ꝙ quecunqꝫ sunt anime in nascendo .i. a natura dicuntur passibiles qualitates: ut siqs a nā hēat irā uel demētiā: tūc dicunt hēre passibiles q̄litates. Nā differūt iracūdi uel demētes: sūt quecūqꝫ alienatiōes si facte nō nāliter sūt: sed ab aliq̄ casu: ut si diu durēt dicunt passibiles q̄litates: ut si alicui ex aliq̄ casu eueniat demētia vocat alienatio. Et pōt esse vna pars uel due partes: ꝛ remanet eadē scientia uel sententia.

¶ Quecūqꝫ aūt ex his que cito preterēūt fiunt passiones dicunt: ut siqs cōtristatus iracūdioꝛ fit. non enim dicit iracūdus qui in huiusmodi passione iracundioꝛ est: sed magis qꝛ aliqd est passus. Quare passiones quidē huiusmodi dicuntur: qualitates vō minime.

¶ Dicit auctoꝛ ꝙ quecūqꝫ q̄litates aīe parū durāt ꝛ cito ꝑmutant passiōes dicunt. ut si aliqs hēat irā propter ludum: uel aliqd huiusmodi: solū ꝙ cito transeat passio debet appellari: non passibilis qualitas ꝛc̄.

QUartum vō genus qualitatis est forma: ꝛ circa aliquid constans figura. Amplius autē ad hec rectitudo uel curuitas: ꝛ siqd est sile his. ſm enim vnūquodqꝫ eorum quale quid dicitur. triangulum enim uel quadrangulum esse quale quid dicitur: ꝛ rectum aut curuum.

Superius dixit phs de tribꝰ spēbꝰ q̄litatis. hic intēdit detimiare de q̄rta: ꝛ cū hoc sequitur illa ps de q̄li. ꝛ ē illa ps in qua de q̄litate: quātū ad accītalia detminat. ꝛ sic sūt tres ptes pncipales in lectiōe. 2ª ibi [q̄lia.] 3ª ibi [inest.] Pria i duas. nā ṗ ponit istā q̄rtā spēm. 2° excusat se de assignatiōe istarū spēꝝ. 2ª ibi [ꝛ fortasse.] Pria i duas. na ponit q̄rtā spēꝫ. 2° remouet q̄dā ab illa. 2ª ibi [rarū vō.] Hec 2ª in duas. ṗ remouet. 2° ꝓbat. 2ª ibi [quādā eni positionē.] Seqt illa ps [q̄lia.] ꝛ hēt tres. na ṗ ponit diffōnē q̄lis ī uniuēdo ꝯuersionē. 2° declarat. 3° ɔcludit. 2ª ibi [in plurimis qdē.] 3ª [q̄lia ḡ dicunt.] Hec 2ª in duas. nā ṗ declarat vnū mebꝝ q̄lis. s. ꝑut dr̄ denoiatiue. 2° declarat q̄liter q̄nqꝫ nō ɔtingat q̄dā denoiatiue dici. 2ª ibi [in aliqbꝰ.] Hec 2ª in duas ſm duos modos dictos nō denoiatiue. 2ª ibi [aliqn̄ aūt.] Sequit illa ps [inest aūt.] Et diuidit in duas. nā ṗ pōit ꝓprietates cōes. 2ª ꝓpriā. 2ª ibi [hoꝝ itaqꝫ.] Prima ī duas ſm duas ꝓprietates cōes 2ª ibi [suscipiunt at.] Pria in duas. ṗ ponit ꝓprietates. 2° declarat qḋdā qḋ posset eē dubiū. 2ª ibi [an plꝰ si ɔriū.] Pria in duas. ṗ ponit ꝓprietatē. 2° ōndit nō eē ɔuertibilē. 2ª ibi [nō in oībꝰ.] Illa ps [suscipiūt.] hēt duas. nam ṗ ponit ꝓprietatē. 2° pōit istātia. 2ª ibi [nō tn̄ oīa.] 2ª hec in duas. nā ṗ ponit istātiā in qbꝰ est dubiū. 2ª in qbꝰ nō est dubiū. 2ª ibi [triāgulū vō.] Pria in duas. nā ṗ mouet dubitationē de qbusdā q̄litatibꝰ an suscipiat magis ꝛ minꝰ. 2° dicit ꝙ illa que ſm illas q̄litates dicunt magis ꝛ minꝰ suscipiūt. 2ª ibi [ſꝫ tn̄ ea.] Sequitur illa ps [triāgulū.] ꝛ hēt duas. nā ṗ ponit. 2° ꝓbat. 2ª ibi [q̄cūqꝫ enim.] Hec est diuisio lectiōis. ¶ Ad primā ꝑtē dicit auctoꝛ ꝙ q̄rtū genꝰ q̄litatis est forma ꝛ figura ɔstās circa aliqd. Et dicūt q̄dā ꝙ dicit hic genus ꝛ nō spēs. ꝛ silr̄ in 2ª specie dixit genꝰ ꝛ nō in p̄ma: nec ꝑ in 3ª. qꝛ maioꝛ est diuersitas inter mēbra in 2ª spe

cie ⁊ 4ª q̄ȝ in pͣ ⁊ 3ª: ⁊ maiorē diuīsitatē ipoꝛtat q̄ȝ spē cies: ſȝ de hoc nō est vis. nā gen⁹ uel spēs pōt applicari. ⁊ vide postq̄ȝ dicat q̄ quarta spēs est forma ⁊ figura que ē dr̄ia iter formā ⁊ figurā. Quidā sic assignāt dr̄iam: q̄ figura est q̄litas ɔ̄ns quātitatē rōne extremitatū tm̄: ut triāgulatio: uel q̄drāgulatio: ſȝ forma ɔsequit̄ quātitatē rōne tot⁹: ⁊ rectitudo: ⁊ curuitas. Alio mō ponit̄ dr̄ia. ⁊ q̄ſi in idē redit. Debetis notare q̄ rerū q̄dā sūt nāles: q̄dā mathe^ce. Res nāles dicunt̄ ſbiecte motui ⁊ materie: ut hō: ⁊ sic de alijs. ⁊ illa hn̄t suas dispōnes in pͣma ⁊ 2ª ⁊ 3ª specie q̄litatis Res mathematice sunt abstracte a motu: ⁊ a mā ſȝ intellectū: nō tn̄ ſm eē: ⁊ dispōnes istarū rerū mathematicarū q̄dā sūt simplices ut linea: ⁊ q̄dā cōposite: ut triāgulus: ⁊ sic de alijs. Dispōnes simplices dicūt̄ forma: ut rectitudo. ſȝ cōposite dicunt̄ figure ut triāgulus. ⁊ declarat q̄t sint q̄litates. s. rectum ⁊ curuū: ⁊ hi⁹ talia. Nā ſbctū dr̄ q̄le ſȝ illa: ut ē rectū uł curuū. ꝓ.

Discrimē iter foꝛā ⁊ figurā

Rarū v̄o ⁊ spissum ⁊ asperū ⁊ lene. putabūtur q̄litatē significare. sed aliena hec putant̄ eē a diuisiōe q̄ circa q̄litatē ē. quādā eni pōnē partiū magis vident̄ utraqȝ mōstrare. spissuȝ quidē est: eo q̄ partes sibi inuicē ꝓpinque sūt. Rarū v̄o eo q̄ distent a se iuicē. Lene q̄dē q̄ in rectū sibi ꝑtea iaceāt. Asperū v̄o: eo q̄ hec q̄dē ꝑs supioꝛ: ⁊ illa sit iferioꝛ. Et fortasse alij quoqȝ appͤhēdūt q̄litatis modi. sed qui maxime dicuntur hi sunt: q̄litates itaqȝ sunt: que ꝑdicte sunt.

Hic remouet quedā ab ista 4ª spēcie: ⁊ dicit q̄ rarū ⁊ spissuȝ: ⁊ sic de alijs ɔsilib⁹ videnē eē q̄litates: ⁊ tn̄ nō sunt: imo sunt ex nām q̄litatis. hoc ꝓbat. nā illud qd̄ significat pōnē partiū: nō est q̄litas: ſȝ est alienuȝ a q̄litate: sed rarū ⁊ spissuȝ sunt hi⁹: q̄ significāt quādā pōnē partiū. ꝑ nō sunt q̄litates. Minorē declarat in lr̄a. s. q̄ significēt positionē partiū: ⁊ hoc per diffinitōes eoꝝ notificat: nā spissuȝ est cui⁹ ꝑtes ꝓpinque iacēt. rarū ecōuerso. Et rectū est illud cui⁹ mediū nō discrepat ab extremis. curuū econuerso describit̄: ⁊ sic de alijs. Postea se excusat q̄ forte alij modi q̄litatis appͤhēdūt: sed qui maxime sunt in usu dicti sunt.

Qualia v̄o sunt que ſȝ has denoīatiue dicūtur: uel quōlibet aliter ab his. In plrimis q̄dē: ⁊ pene in oīb⁹ denoīatiue dicūtur: ut a cādore candidus: ⁊ grāmatica grāmaticus: ⁊ a iustitia iustus. similiter autem ⁊ in alijs.

Hic determinat de q̄li: ⁊ diffinit inuēdo diuisionē dicēs: q̄ q̄lia dicunt̄ que ſm has. s. q̄litates dicunt̄ denoīatiue: uel alr̄ q̄ȝ denoīatiue: ⁊ in hoc inuit diuisionē declarat denoīatiue: ut a cādore candidus: ⁊ sic de alijs. Postea cum dicit.

In aliq̄b⁹ v̄o: eo q̄ nō sunt posita q̄litatibus noīa: nō ɔtingit ea que dicunt̄: ab eis denoīatiue dici: ut cursoꝛ: aut pugillatoꝛ: qui ſm ualitudinē nālē dr̄: a nulla q̄litate denoīatiue dicūtur. Nō eni posita noīa sunt ualitudinib⁹ ſm q̄s isti dicunt̄ q̄les: sicut in disciplinis ſȝ q̄s pugillatorea uel palestrica ſm affectionē dicunt̄. Pugillatoria eni dr̄ uel palestria disciplina. q̄les v̄o ab his denoīatiue hi qui ad eas afficiūtur dicunt̄. Aliq̄ñ aūt ⁊ posito q̄litatis nomie: denoīatiue nō dr̄ qd̄ ſm eā q̄le dr̄: ut a virtute studiosus. Vtutē eni hn̄do studiosus dr̄: sed nō denoīatiue a v̄tute. Nō aūt in plurimis hoc tale est. q̄lia ergo dicunt̄: que denoīatiue a predictis q̄litatib⁹ dicunt̄: aut aliquo mō alr̄ ab eis.

Declarat 2ᵐ mēbrū. s. que dicunt̄ nō denoīatiue: ⁊ dicit q̄ in aliq̄b⁹ nō dicunt̄: illa q̄lia denoīatiue a q̄litatib⁹ ex hoc q̄ nō sunt noīa iposita q̄litatib⁹ a q̄b⁹ dicunt̄: ut cursoꝛ ⁊ pugillatoꝛ. in 2ª specie dicunt̄ q̄lia nō denoīatiue ex hoc q̄ nō sunt noīa iposita nālib⁹ potētijs a q̄b⁹ dicunt̄: ſȝ dicunt̄ ab artib⁹ illis: ut cursoria ⁊ pugillatoria. Postea pōit aliū modū q̄lis nō denoīatiue. Et dicit q̄ aliq̄ñ dicunt̄ q̄lia nō denoīatiue: q̄ lȝ sint noīa iposita: tn̄ nō ꝑticipāt illud nomē ut studiosus a v̄tute dr̄ nō denoīatiue. nā lȝ sit nomē ipositū: tn̄ studiosus nō ꝑticipat illud nomē. Postea epilogat istos modos: ⁊ patet quid dicit.

Inest aūt ⁊ ɔtrarietas ſm quale: ut iustitia iniustitie ɔtraria est: ⁊ albedo nigredini: ⁊ alia similiter. Similiter autem ⁊ ea que ſȝ eas qualia dicunt̄: ut iniustum iusto: ⁊ album nigro. Non autem in omnibus hoc est. Rubro enim ⁊ pallido: aut huiusmodi coloribus: nihil est contrarium: qualitatibus existentibus.

Hic determinat quātū ad ꝓprietates dicēs q̄ ɔ̄rietas est in q̄litatib⁹. nā iustitia est ɔ̄riū ei qd̄ est iniustitia: ⁊ sic de alijs. Et statiȝ oñdit q̄ nō est ɔuertibilis. nā nō ɔuenit oī q̄litati. nā medijs colorib⁹ nihil est ɔ̄riū: ⁊ uerū est de ɔ̄rietate ꝑfecta. nā rubeū inquātuȝ icludit de albedine: hn̄ ɔ̄riat nigredini: ſȝ nō ꝑfecte.

Amplius si ex ɔ̄rijs vnū fuerit q̄le hoc palā est ꝓponēti ex singulis alia ꝑdicamēta: q̄m ⁊ reliquū erit q̄le. Nā si est iustitia iniustitie ɔtraria quale aūt est iustitia: q̄le ergo ⁊ iniustitia. Nullum enim alioꝝ predicametoꝝ aptabit̄ iustitie neqȝ quātitas: neqȝ ad aliq̄d: neqȝ ubi: neqȝ oīno aliq̄d talium: nisi quale. Sic autē ⁊ in alijs que ſm qualitates sunt contraria.

Hic ꝓbat qddā qd̄ posset eē dubiū. Utrū cū iustitia ⁊ iniustitia sint ɔ̄ria. iniustitia eēt in gn̄e q̄litatis. ⁊ ipse ꝓbat q̄ sic. nā si vnū ɔ̄rioꝝ fuerit in gn̄e q̄litatis ⁊ alterum erit: ut si iustitia est q̄litas: ergo iniustitia: q̄ si non: aut esset q̄litas: aut relatio: ⁊ sic de alijs. sed nullum illoꝝ est: ergo qualitas erit.

Suscipiūt aūt q̄lia magis ⁊ min⁹. Albū eniȝ magis ⁊ minus altero dicit̄: ⁊ iustū alterū altero magis ⁊ min⁹ dr̄: sed ⁊ ipsa subiecta cremētum suscipiūt: cum candidum nāqȝ sit amplius contingit candidum fieri.

a. l. habet ut hoc suscipit aut q̄litas

Hic ponit aliā ꝓprietatē dicēs: q̄ q̄litas suscipit magis ⁊ min⁹: ut albū magis ⁊ min⁹ dicit: ⁊ sic de alijs.

Nō tn̄ oīa ſȝ plura. Justitia nāqȝ si dicat̄ magis ⁊ min⁹ iustitia pōt q̄libet ambigere. Siliter aūt ⁊ in alijs affectionib⁹. Quidā eniȝ in hoc dubitāt. Dicūt eniȝ iustitiā nō multū magis ⁊ min⁹ dici a iustitia: ⁊ sanitatē a sanitate. Minus aūt hēre alterū altero sanitatē dicūt: ⁊ iustitiā min⁹ alterū hēre: sic aūt ⁊ grāmaticaȝ ⁊ alios affect⁹ q̄litatis: ſȝ tn̄ ea q̄ ſm eos affect⁹ dicunt̄ idubitāter recipiūt magis ⁊ min⁹. Justioꝛ eni alter altero dr̄: ⁊ grāmaticioꝛ ⁊ i alijs silr̄.

Dicit istat ɔtra ꝓpetatē: ⁊ dicit q̄ videt̄ q̄ oēs q̄litates nō suscipiāt magis ⁊ min⁹. Nā aliq̄s pōit dubitare Utrū iustitia dicat̄ suscipe magis ⁊ min⁹: uel ēt grāmatica: uł ēt sanitas. nā illa videt̄ magis ⁊ min⁹ suscipe: ut dic ꝑhs: cū illa q̄ istas q̄litates suscipiūt dicunt̄ ſm magis ⁊ min⁹: ut vn⁹ iustioꝛ ē alio: ⁊ grāmaticioꝛ alio. uł ēt dicē q̄ ille forme in se nō dicunt̄ ſȝ magis ⁊ min⁹ sed per cōparationē ad ſbctum bene.

Triangulus v̄o ⁊ quadrāgulus nō videntur suscipe magis ⁊ minus: nec aliqua aliarū figurarū. Quecūqȝ eniȝ diffinitionē trianguli reli

cipiūt: ⁊ circuli oīa similiter triāguli uel circuli sunt. Eorū vō que non suscipiūt rōnem ipsaꝫ nihil magis alterū altero dicitur. Nihil enim quadratum magis ꝙ̄ parte altera lōgior circulus est. nullū enim ipsoꝝ suscipit circuli rōneꝫ. simpliciter aūt si utraqꝫ nō suscipiūt ꝓpositā rationem non dicet̄ alterum altero magis. Non ergo oīa q̄lia suscipiūt magis ⁊ minꝰ. Horum uraqꝫ que p̄dicta sunt nihil est ꝓpriuꝫ q̄litatis. Silia vō ⁊ dissilia ꝫ solas dicunt̄ q̄litates. Simile enim ⁊ dissimile alterum alteri nō est ꝫm aliud: nisi ꝫm id quod quale est. Quare ꝓpriū erit qualitatis ꝫm eaꝫ simile vel dissimile dici.
¶ Dicunstat de qbꝰ nō est dubiū: imo est planū ꝙ nō suscipiūt magis ⁊ minus. Et dicit ꝙ triāgulus ⁊ quadrāgulus: ⁊ alie figure nō videntur suscipe magis ⁊ minus. Et statim ꝓbat cū dicit [Quecūqꝫ enī.] Et itē dic talē rōnē. Oīs figura aut suscipit diffinitionē triāguli aut nō: sed ille figure que suscipiūt diffinitioneꝫ triāguli nō dicunt̄ ꝫm magis ⁊ minus triāguli: imo equaliter: silr ille que nō suscipiūt diffinitionē triāguli nō dicunt̄ triāguli ꝫ magis ⁊ minus: qr nullomō triāguli dicunt̄: ergo triāgulus nō suscipit magis ⁊ minꝰ. Silr oīs figura aut suscipit diffinitionē circuli aut nō: sed que suscipiūt diffinitionē circuli: nō dicunt̄ magis ⁊ minꝰ circuli: nec ille que nō suscipiūt: qr cū nullo mō dicunt̄ circuli: ⁊ ipse dicit: q̄dratum nō dicit̄ magis circulus ꝙ̄ figura altera parte lōgior: qr neutrū istarū dicit̄ circulus: ⁊ sic inducēdo pōt declarari in q̄libet figura. Quare patet ꝙ nulla figura suscipit magis ⁊ minus: ⁊ intellige ꝙ quadratꝰ dicit̄ q̄drāgulus qui cōstat ex laterībꝰ eqlibꝰ: sed dicit̄ figura q̄ nō hēt q̄tuor latera: ut in mēsa uel in tabula patet. Silr debemꝰ scire ꝙ trianguli tres sunt spēs. s. eqlateris. ysocheles: ⁊ scalenon. Nam tres linee non possunt pluribꝰ modis cōbinari. ideo non possunt esse plures species trianguli.

Queritur Quia auctor supiꝰ posuit quedā in p̄dicamēto q̄litatis: que posuerat in p̄dicamēto relationis. Gratia huiꝰ querit̄ utrū idē possit poni in diuersis p̄dicamētis: Et videtur ꝙ sic. Nā disciplina: ⁊ virtꝰ: ⁊ hꝰ ponunt̄ in gn̄e q̄litatis: ⁊ in p̄dicamēto relationis: q̄re videt̄ ꝙ idē possit poni in diuisis p̄dicamētis. ¶ Scđo arguit̄: Auctor posuit in p̄dicamēto relationis caput capitati caput ⁊ ala alati ala: ⁊ ista silr sunt in p̄dicamēto sbe: q̄re videt̄ ꝙ idē possit eē in diuersis p̄dicamētis. ¶ Preterea ipse ꝓbat ꝙ caput ⁊ manꝰ nō sunt relatiua: qa potest aliqs cognoscere caput ⁊ manū: dato ꝙ non cognoscat cuiꝰ sunt. ¶ Cōtra: silr pōt aliqs cognoscē duplū: dato ꝙ nō cognoscat cuiꝰ est duplū: ⁊ silr nō pōt cognoscē manꝰ ⁊ caput qn cognoscat ꝙ aīalis dicit̄ manꝰ ⁊ caput. ¶ Ad hoc dicēdū qn q̄rit̄ Utrū idē ⁊c. Dico ꝙ idē nūs nō ponit̄ in diuisis p̄dicamētis ꝫm suā essentiā. Et iō dico ꝙ ꝫ essentiā suā nihil ponit̄ in diuersis p̄dicamētis: ⁊ hoc per p̄hm in lꝰ posterioꝝ. qui dicit ꝙ ordinationes p̄dicamentoꝝ sunt impmixte: sed tn̄ illud qđ per suā eēntiā ponit̄ in vno gn̄e per aliquē respectū supadditū: potest accidētaliter in alio gn̄e poni. Et ita dico ꝙ disciplina ⁊ habitꝰ ꝫm suā essentiā sunt in gn̄e q̄litatis: ⁊ caput ⁊ ala in genere substātie: sed per aliquem respectū supadditū sunt in gn̄e relationis. Et ita soluta sūt argꝰ. ¶ Ad aliđ qđ postea dicis: ꝙ aliqs pōt cognoscere duplū: dato ꝙ nō cognoscat cuiꝰ sit duplū. Dico ꝙ nō. Nā si qs cognoscat duplū: necnō cognouit cuiꝰ est duplū: ⁊ hoc determinate. nā ad minꝰ est duplū ad medietatē sui: sed pōt cognoscere manꝰ: ⁊ caput: dato ꝙ nō cognoscat determinate cuiꝰ est manꝰ uel caput: bn̄ cognoscat ꝙ si est manus uel caput: ꝙ erat aīalis: sed determinate nō cognoscet cuius aīalis: an sortis: an Platonis: quare rō bene ualebat.

Et vō non decet conturbari: ne quis nos dicat de qualitate ꝓpositionem facientes: multa de relatiuis interposuisse. Habitus enīꝫ ⁊ dispositiones eoꝝ que sunt ad aliqd eē dicebamꝰ.

Superius dixit P̄hus ꝙ in isto p̄dicamēto q̄litatis multa posuit que etiā posuerat in p̄dicamēto relationis. Et iō posset ex hoc aliqs dubitare: ⁊ ꝓpter hoc intēdit illā dubitationē remouē. ¶ Ad primā partē sic ꝓcedit. Dicit sic P̄hs ꝙ nō decet ɔturbare si nos faciētes ꝓpōneꝫ. i. tractatum de q̄litate multa interposuimꝰ de relatiuis nam habitꝰ ⁊ dispositiōes dicit p̄hus dicebamꝰ ad aliqd i. relatiua que ⁊ in genere qualitatis posuimus.
¶ Pene enim in omnibus talibus genera dicuntur ad aliquid: nihil autem eorum que singularia sunt. nam cū disciplina genus sit idipsuꝫ quod est alterius dicitur: alicuius enīꝫ disciplina dicitur. Eorum vō que sunt singularia: nihil ipsum quod est alterius dicitur: ut grāmatica non dicitur alicuius grāmatica: nec musica alicuius musica: sed forte ꝫm genus ⁊ he dicuntur ad aliquid: ut grammatica dicitur alicuius disciplina: nō alicuius grammatica: ⁊ musica alicuius disciplina: ⁊ nō alicuiꝰ musica. Quapropter que per se singularia sunt: non sunt ad aliquid: sed qualitates. (dicimur enim quales ꝫm singula.) etenim ⁊ hec habemus. Sciētes enim dicimur: eo ꝙ habemus singularum sciētiarum aliquas. Quare he erunt etiam qualitates que sunt singularia ꝫm q̄s etiā quales dicimur. hec aūt nō erūt eoꝝ: que sunt ad aliqd.
¶ Hic soluit: ⁊ dicit ꝙ in istis talibꝰ sicut sunt habitꝰ ⁊ dispositiōes ⁊ huiusmodi: talia gn̄a dicunt̄ ad aliqd i. spēs ⁊ īdiuidua: illa nō dicunt̄ ad aliqd. ꝫ singlaria i. spēs ⁊ īdiuidua: illa nō īdicunt̄ ad aliqd. Et declarat hoc disciplina cū sit genꝰ: bene dicit̄ ad aliqd: qr alicuiꝰ disciplina dicit̄: sed singularia ut sunt spēs: sicut grāmatica ⁊ rhetorica ⁊ cōsilia nō dicunt̄ ad aliqd. nam grāmatica nō dicit̄ alicuiꝰ grāmatica: sed alicuius disciplina dicit̄ ꝫm genꝰ. Et intellige ꝙ grāmatica bene dicit̄ alteriꝰ: tanqꝫ sui subiecti: sed nō facit relatiuū. Nā oē accidēs hēt depēdētiā ad sbiectū ī qrō est: sed relatiuū ultra suūꝫ sbiectū respicit illud: ⁊ illa est vna solū ꝙ ꝫm sui genꝰ dicit̄ ad aliqd: sed singularia: ut spēs sic grāmatica: logica: nō dicunt̄ ad aliqd.
¶ Amplius si cōtingat idem ipsum simul: quale ⁊ relatiuū eē: nihil est incōueniēs in utrisqꝫ hec generibus enumerare.
¶ Hic soluit alr: ⁊ dicit ꝙ si ɔtingat hꝰ ꝙ idē sit in gn̄e q̄litatis ⁊ relatōis nō erit icōueniēs. Nā idē diuersis rōnibꝰ pōt eē in diuisis p̄dicamētis: ⁊ poni ⁊ ordiari.

Queritur Circa caplm̄ de q̄litate. Et videt̄ ꝙ male faciat qn̄ diffinit q̄litatē. nam diffinitio dꝫ dari ex gn̄e ⁊ dr̄ijs: sed q̄litas cū sit genꝰ gn̄alissimū nō hēt supra se genꝰ: q̄re videt̄ ꝙ nō debeat diffiniri. ¶ Scđo arguit̄. sic Aris. diffinit q̄litatē per q̄le: ⁊ postea diffinit q̄le per q̄litatē: ⁊ sic in talibus diffiōnibꝰ est demōstratio circularis: quā reprobat Aris. i. libꝰ posterioꝝ: ut sic dicēdo: si pluit terra

est madida nā cū terra est madida: necessariū est uapores eleuari: qb⁹ eleuatis necessariū est nubē fieri: ⁊ si necessariū est nubē fieri: necessariū est nubē ꝯdēsari: ⁊ si necessariū est nubē ꝯdēsari: necessariū ē pluuiā fieri: ⁊ si necessariū est pluuiā fieri: tūc terra est madida: ergo si terra est madida: terra est madida. sic esset facile ꝓbare oīa. ⁊ sic reprobat ab Arist. circularis demōstratio. q̄re videt̄ ꝙ nō bn̄ diffiniat. ¶ 3°. nā Arist. supius nō dixit quātitas est ſm quā quāti esse dicimur. q̄re videt̄ ꝙ similiter nō debeat dice q̄litas est ſm quā q̄les esse dicimur. ¶ 4° arguit̄. Illa diffinitio nō est bona: q̄ nō cōpetit oī q̄litati. nā ſm ꝙ dicit phs ſm passiōes minime dicimur q̄les. ergo. ¶ 5° videt̄ ꝙ male dicat dicimur. naȝ videt̄ ꝙ alia a nobis q̄lia dicant̄: q̄re male dicit dicimur. Itē videt̄ ꝙ male dicat ſm quā q̄les eē dicimur. Nā ſm rōnalitatē dicimur rōnales. ergo rōnalitas est q̄litas: q̄d est falsuȝ. ergo videt̄ ꝙ male dicat. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ q̄litas nō pōt diffiniri. nā diffinitio dat̄ per gen⁹ ⁊ drīas: sȝ bn̄ describit̄ per aliq̄d posteri⁹ quo ad nām: pri⁹ aūt quo ad nos. Et ideo patet ad arg⁹. ¶ Ad primū cuȝ dicis ꝙ oīs diffinitio dat̄ per priora: uerū est de uera diffōne: sed hec nō est talis. ¶ Ad 2m iā pȝ ꝙ nō est demōstratio circularis. naȝ q̄litas ꝑ q̄le diffinit̄: ꝑut quale est pri⁹: ⁊ ita diuersimode vnū est prius altero. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ nō debuit dicere: quātitas est ſm quam quanti esse dicimur. Nam qualitas ꝓprie denominatiue ꝑdicat̄: ⁊ non quātitas. ¶ Preterea omnis quantitas informat subiectum in quo est: sed non omnis quantitas mensurat illud in quo est. Nam tempus mensurat res tēporales: ⁊ tamē est in primo mobili: ut in subiecto: quare sequitur ꝙ nō fuit simile. ¶ Ad quartum cum dicis ꝙ hec diffinitio non cōuenit cuilibet qualitati. Dico ꝙ immo conuenit. naȝ omnis qualitas informat subiectū in quo est: uel simpliciter: si simpliciter insit: uel ſm quid. si ſm quid insit. Et ideo cum dicis ꝙ ſm passiones nō dicimur quales. Dico ꝙ immo. Unde ipse dicit ꝙ minime dicimur quales: intelligitur minime .i. parum. ¶ Ad quintum cuȝ dicis ꝙ debeat dicere dicuntur: ⁊ non dicimur: potest dici ꝙ dicit dicimur. Nam duplex est qualitas. s. anime ⁊ corporis: ⁊ utraqȝ est nobis ⁊ non in alijs. Et ideo magis dicit dicimur: ⁊ nō dicuntur: sed non est vis. ¶ Ad aliud cum dicis: q̄ ſm rōnabilitatem dicimur rationales ⁊ quales. Pōt dici vnomodo ꝙ dicimur quales ſm qualitateȝ nō essentialiter: sed accidentaliter. Aliomodo potest dici ꝙ ꝓprie denominatio non est in substātijs: sed soluȝ in accidentibus. sed rationalitas est in substātijs: q̄re ratio non ualet. ¶ Item potest queri utrum qualitas sit genus generalissimū? Et videtur ꝙ non. Nā vnum genus non dicitur multipliciter. sed qualitas dicitur multipliciter: ut dicitur in littera: ergo non est genus. ¶ Secūdo arguit̄: Substātie ⁊ accidēti nihil est cōmune vniuocum: sed qualitas est cōmunis ad substātiam: ⁊ ad accidēs: ergo non est genus. Dicendum ad hoc ꝙ qualitas est genus generalissimū: intellige non qualitas: que est cōmunis ad substātiale ⁊ accidētale. Nam non dicitur vniuoce de illis: sed qualitas accidētalis illa est genus ad omnia sua inferiora: ⁊ est generalissimum. Et cuȝ tu dicis in primo argumēto ꝙ qualitas dicitur multipliciter. Dico ꝙ uerum est multiplicitate specierum: non autem multiplicitate equiuocationis.

Queritur Utrum habitus ⁊ dispositio faciant in vnam specieȝ qualitatis. Et videtur ꝙ non. Nam duo contradictorie opposita nunq̄ȝ possunt constituere vnam speciem. Nam semper vnum contradictoriorum est non ens: sed si habitus ⁊ dispositio cōstituerēt vnaȝ speciem: tūc duo cōtradictoria facerent vnam speciem. nam habitus est qualitas de difficili mobilis: sed dispositio est q̄litas de facili mobilis: sed facile mobile ⁊ difficile mobile sunt duo ꝯtradictoria. ergo hoc est arguēdo: duo diuersa non cōstituunt vnam speciem: sed habitus ⁊ dispositio sunt diuersa. ergo videtur ꝙ nunq̄ȝ constituāt vnam speciem. ¶ Secūdo arguit̄ ꝙ male ponat ibi cōiunctionem cum dicit: [⁊ dispositio.] nam dispositio est pars ipsius habitus. quare videtur ꝙ cōiunctio non debeat ibi poni. ¶ Item questio est utrum calor: ⁊ frigiditas: egritudo: ⁊ sanitas sint in prima specie qualitatis uel in tertia. Nam auctor ponit eam in prima: ⁊ dicit ꝙ possunt habitudines nominari si multum durent in subiecto. ¶ Sed contra arguitur. Illa inferūt passionē sensibus: ergo sunt in tertia specie qualitatis. ¶ Dicēduȝ ad primā questionem ꝙ habitus ⁊ dispositio faciūt vnam speciē qualitatis. Nam non differūt nisi sicut cōpletum ⁊ incōpletum: ⁊ cōpletum ⁊ incōpletum non diuersificant speciem: ⁊ intellige ꝙ dispositio non dicitur incompleta: quia sit incompleta qualitas: non est completa qualitas: sed dicitur incōpleta per cōparationeȝ ad subiectum. Nam debes notare ꝙ penitus vna ⁊ eadem natura dicitur habitus ⁊ dispositio: sed dicitur dispositio ꝑut est ideo bene firmata in subiecto: sed illa eadem ꝑut bene est firmata: dicitur habit⁹: ⁊ sic patet ꝙ habitus ⁊ dispositio sunt vna natura: ⁊ vnam speciem constituūt. ¶ Ad argumenta patet solutio per hec dicta: ꝙ illa non differunt per essentiam: nec sunt cōtradictorie opposita: quare non ualet ratio illa. ¶ Ad secūdum similiter cuȝ dicis: ꝙ dispositio est pars habitus: ⁊ ita non debet poni coniunctio. Patet ꝙ non est pars: immo est idem cuȝ eo. ¶ Ad aliud in quo postea querit de calore: ⁊ frigiditate. Ad hoc duobus modis respondetur. Quidam dicūt ꝙ illa possunt esse in prima: ⁊ in secunda qualitatis specie: sed diuersimode. Nā in prima sunt inquātum informant ⁊ disponunt subiectum: sed in tertia sunt: inquātum inferūt passioneȝ sensibus: uel quādo a passionibus nascūtur: ⁊ ita dicūt ꝙ diuersimode bene possunt poni sub diuersis specieb⁹. Alij dicūt ꝙ sint soluȝ in tertia specie ⁊ non in prima: vnde uolūt ꝙ soluȝ qualitates anime sint in prima specie: ⁊ non alie. Unde dicūt ꝙ prima species ⁊ tertia habēt maximam cōuenientiam: ita ꝙ sicut in prima specie habitus est qualitas de difficili mobilis: ⁊ dispositio de facili mobilis: sic in tertia passibilis qualitas est difficile mobilis: sed passio facile mobilis est ⁊ ita dicūt ꝙ hoc nomē habitudo est cōmune ad habitum: ⁊ passibilē qualitateȝ: sed hoc nomē affectio est similiter cōmune ad dispositionē ⁊ passioneȝ. Et sic quādo Phus dicit: calor ⁊ frigiditas sūt affectiones: non intelligit ꝙ dispositiones sint: sed passiōes. similiter cum dicet postea: ꝙ si multum durēt: poterūt habitudines nominari: nō ītelligit habitudines .i. habit⁹. sed passibiles qualitates dicūtur. nam hoc nomē habitudo est cōmune (ut dictum est) ad habituȝ ⁊ ad passibilē qualitatē: ⁊ ita dupliciter dici pōt.

Queritur Circa secūdam speciem qualitatis: Utruȝ naturalis potētia uel impotētia cōstituant vnam speciem? Et videt̄ ꝙ non. Naȝ cōtraria ſm plurimum sunt similia genere: dissimi-

Eadē est nã que habitus simul ⁊ dispositio incompactur,

tia specie. Sed ista sunt cōtraria: ḡa videtur ꝙ nō cōstituūt vnam speciē. ¶ Scḋo arguit̄: species potest saluari in vno indiuiduo: sed nālis potētia uel ipotētia nō pōt saluari in vno ididuo: ḡ nō ꝯstitueret vnā speciē. ¶ Tertio arguitur sic. Illud qḋ est de essentia rei non est accidēs et: sed naturalis potētia est de essentia substātie. ergo non est accidens: ⁊ si non est accidēs: nō erit in secūda specie qualitatis. ¶ Quarto arguitur. Durum ⁊ molle sunt in tertia specie qualitatis cum inferant passionem sensibus. s. tactui. ergo non erūt in secūda specie. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ naturalis potētia uel impotētia cōstituūt vnam speciem subalternam ⁊ non specialissimam: immo sunt diuerse spēs specialissime: ita ꝙ habent diuersas species specialissimas sub se. Et differūt plus naturalis potentia: ⁊ impotētia: q̄ʒ habitus ⁊ dispositio. Nam vna ⁊ eadeʒ natura dicitur habitus ⁊ dispositio. sed hic vna ⁊ eadem natura non dicitur naturalis potētia uel impotētia. Et nota ꝙ naturalis potētia: uel īpotētia sunt substātie mediāte aliquo accidente: ut nālis potētia mediāte cōplexione partiū: in potētia mediāte paritate partiū. ¶ Ad argᵘ per hoc pʒ solutio. Ad primum cum dicis ꝙ cōtraria sunt similia genere: dissimilia specie: uerū est dissimilia specie specialissima: sed possunt facere vnam speciem subalternā. ¶ Ad secundū cū dicitur ꝙ species potest saluari in vno indiuiduo: ⁊ naturalis potentia ⁊ impotentia nō possunt. Hic dicūt ḡdā ꝙ imo successiue possunt esse in eodē nālis potētia: ⁊ impotētia. Uel aliter ꝙ spēs pōt saluari in vno indiuiduo. Uerū est vna species spālissima: ſʒ illa nō faciūt vnā spēm spālissimā quare nō ualet. ¶ Ad 3ᵐ cum dicis ꝙ nālis potētia est de essentia substātie. Dico ꝙ tu arguis de naturali potētia que est a principijs. sed ego pono nālē potētiam uel impotētiam que cōsequūtur rōne alteriᵘ accidētis ipsam substātiam: ⁊ ipsa nālis potētia est accidens. ¶ Ad ultimū qḋ tu obicis de duro ⁊ molli. Dico ꝙ inquātum durities ⁊ mollities inferūt passionem tactui: sic sunt in tertia specie qualitatis: sed inquātum in duro est quedam habitudo ad resistēdum: ⁊ in molli ecōuerso. sic sūt in 2ᵃ specie q̄litatis.

Queritur Circa tertiā spēm qualitatis. Utrū passio sit eius tertia spēs? Et videt̄ ꝙ non. Nam per se est p̄dicamētū: ergo nō est in tertia specie q̄litatis. ¶ Preterea 2ᵒ arguit̄: Passio est in p̄ma specie: ut rubedo: ergo nō est in 3ᵃ. ¶ 3ᵒ arguit̄ sic: ſm passionē nō dicimur quales: ut dicit̄ in lr̄a: ergo passio nō est q̄litas. Siḿliter ipse ponit passionuʒ alie aīe: alie corp̄is. Cōtra. aīa cum sit simplex: nō potest esse subiectū alterationis: ergo cū q̄litates alterent nō erit subiectū qualitatū: ⁊ per ꝯn̄s nec aliqua erit passio aīe. ¶ 4ᵒ arguit̄: Ipse auctor innuit diuisionē q̄litatis per qualitatē aīe ⁊ corporis: ⁊ ideo diuersoꝝ generū diuerse debēt esse differētie: ⁊ ita nō diuidet̄ q̄litas per q̄litatē anime ⁊ corporis. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ passio est de tertia specie qualitatis. Et dicitur passio qualitas que nascit̄ ab aliqua passione: uel infert passionē. Unde passio ſm ꝙ q̄dam effectᵘ est progrediens imediate ab actione: sic est p̄dicamētū per se: sed ꝓut mediate ꝓcedit ab actione sic ut relinquatur color uel aliq̄d tale sic est passio in tertia specie. ꝓut infert passionē: uel ut causat̄ a passione: ⁊ ꝓut absolute cōsiderat̄ sic est in prima specie (ut dicūt q̄dā) ¶ Ad primuʒ argumētum q̄n̄ dicis ꝙ passio est predicamētum per se. Patet quomodo hoc sit uerum ⁊ ⁊ quomodo non. ¶ Ad 2ᵐ cum dicis ꝙ sit in prima specie: uerū est dicūt quidā: sed diuersimode ut dictum est. Alij dicūt ꝙ nō ponit̄ in prima specie: ſʒ ut visum fuit prima species ⁊ tertia magnam habēt cōuenientiam: ita ꝙ passio ⁊ dispositio vna nomen cōmune habēt. s. affectio (ut supra dictū est.) ¶ Ad tertium iam patet ꝙ quales dicimur inquātum durat illa passio: ⁊ si per annū durent: per annū dicimur q̄les. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ vult ph̄s p̄ de aīa. accidētia sunt totius coniuncti: vnde accidētia in hoīe sunt in subiecto: ⁊ non in aīa: nec in corp̄e: sed quedam accidētia sunt rōne aīe: quedā rōne corp̄is. tn̄ oīa insunt toti hoī: ita ꝙ homo est subiectū. Unde cuʒ dicimus qualitatū alia aīe: alia corporis: non est aīa subiectuʒ illius qualitatis: sed est causa efficiens: ita ꝙ dicit̄ ista diuisio qualitatū per qualitatē aīe ⁊ corporis: ⁊ per causam efficiētem. Et per hoc patet solutio ad hoc qḋ tu dicis: ꝙ aīa non pōt esse subiectū alterationis uerū est se sola: sed in toto homine bene pōt: ut visuʒ est. ¶ Ad aliud patet simŭliter ꝙ alio modo diuidit̄ actio per actionē anime ⁊ corporis: ⁊ alio modo qualitas: quare non ualet.

Quia Quesitum fuit de alijs speciebus qualitatis: queritur circa quartam. Et videtur ꝙ male dicat cum dicit ꝙ quarta species est forma ⁊ figura cōstans circa aliq̄d. Nam illud quod conuenit substātie ⁊ accidēti non debet poni in quarta specie qualitatis: sed forma cōuenit tam substātie q̄ʒ accidēti. nam forma diuiditur per substātialem ⁊ accidētalem. ergo forma non erit de quarta specie qualitatis Et si tu dicas ꝙ forma ista uel ista in cōi ad substantialem ⁊ accidētalem non ponitur in quarta specie qualitatis: sed forma accidētalis. Cōtra. nam forma accidētalis simıliter est in prima specie ⁊ secūda ⁊ tertia: ergo non approp̄abit̄ quarte speciei ut videt̄. ¶ Secūdo arguit̄: Illud qḋ est quātitas: non debet esse in quarta specie qualitatis: sed figura est quantitas. Naʒ figura est que termino uel terminis clauditur uel continetur. ergo non erit qualitas. Et si tu dicas ꝙ alio modo est figura quātitas. alio modo q̄litas: quia illa figura que est qualitas causatur a figura que est quātitas. Contra. dicit Ph̄s in libro physicorum: ꝙ ex non substātijs non fit substantia: ergo ex nō quātitatibus non fit qualitas: ⁊ sic ex figura que est quātitas: non fiet figura que est q̄litas. ¶ Ulterius in littera dicit. Amplius rectitudo ⁊ curuitas addit cum dicit amplius. ergo non sufficit hoc. s. forma ⁊ figura ad quartam speciē ut videt̄. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ bene ponit istam quartam speciē. Unde nota ꝙ rerum quedā sunt naturales: quedā mathematice: res naturales sunt subiecte motui ⁊ materie ut homo: res mathematice sunt abstracte a motu ⁊ a materia ſm intellectū: non tn̄ ſm eē. res nāles habēt suas dispositiones ⁊ formas qualitates de p̄ma ⁊ secunda ⁊ tertia specie qualitatis. res mathematice habēt suas dispositiones ⁊ formas qualitates de quarta specie. ¶ Ulterius nota ꝙ rerum mathematicarum quedam sunt simplices ut linea: quedam cōposite ut triāgulus. Dispositiones simpliciū dicūtur forme: ut rectitudo. Dispositiones cōpositarum dicūtur figure. Alio modo assignatur differētia inter formam ⁊ figurā: sed in idem redit. Et dicitur ꝙ qualitas que consegtur quātitatē cuiuslibet partis dicit̄ esse forma: ſi ratione extremitatū tm̄: sic dicitur figura ut triangulus. ¶ Ulterius nota ꝙ figura vno modo notat tātū spatium inclusum lineis: ut circulus lineis ut triāgulus: ⁊ sic de alijs. Alio mo

do dispositionem linearum includunt. ꝛ nõ illud spatium: ꝛ sic vno modo est quãtitas: aliomodo est qualitas. Unde primo modo inquantũ nominat spatiũ inclusum sic dicit quãtitas in qualitate: sicut subiectum in sua dispositione. Sed secũdo modo figura dicitur qualitas in quãtitate: sicut dispositio in subiecto. Per hoc patet solutio ad argumẽta. ❡ Ad primum cum dicis: ꝙ illud quod est cõmune substãtie ꝛ accidenti non debet poni in aliquo predicamẽto. Concedo. Sed forma in altera significatione prout accidẽtalis est: bene potest poni in quarta specie qualitatis. Et cuꝫ tu dicis ꝙ illa accidẽtalis est in prima specie iam patet: ꝙ diuersimode. Nam qualitas accidẽtalis de quarta specie est dispositio rerum mathematicarum: sed qualitas accidẽtalis de prima specie: secunda ꝛ tertia sunt dispositiones rerum naturalium. ❡ Ad secũdum cum dicis ꝙ figura est quãtitas: ergo non qualitas. Iam patet ꝙ alio modo est quãtitas: ꝛ aliomodo est qualitas: quia prout causatur a quãtitate. Et cum tu pbas ꝙ nõ: qa sicut ex nõ substãtijs non fit substãtia: sic etiam ex nõ qualitatibus non fit qualitas: ꝛ ita ex non quãtitate non fit qualitas. ❡ Dicẽdũ ꝙ ex non substãtijs non fit substantia: ita ꝙ illud non substãtia sit altera pars substantie. Similiter ex quãtitate non fit qualitas: ita ꝙ illa quãtitas sit altera pars qualitatis: sed tamẽ bene potest causari qualitas a quantitate. ❡ Ad ultimuꝫ dicẽdum ꝙ cum dicit Phus [Amplius rectitudo ꝛ curuitas. Illud amplius non addit: sed expositiue tenetur: ita ꝙ ponit exempla de forma cum dicit [rectitudo ꝛ curuitas.] De figura cuꝫ dicit triangulus. Et sic de alijs speciebus figure similiter.

Queritur De hoc quod dicit auctor ꝙ asperum ꝛ leue nõ sunt qualitates. Cõtra. Illud qͦd infert passionem alicui sensui est qualitas. sed asperum ꝛ similia passionem inferũt tactui: ergo huiusmodi sunt qualitates. ❡ Secũdo arguit sic: Ipse dicit ꝙ asperum ꝛ leue non sunt qualitates sed positiones. Nam vident quãdam positionẽ partium mõstrare. sic ergo videtur ꝙ durum ꝛ molle similiter significãt quãdam positionem partiũ: ꝛ hoc nõ obstãte sunt qualitates: ergo ꝛ illa similiter ut videtur. ❡ Ad hoc dicẽdum ꝙ asperũ ꝛ leue ꝛ cõsimilia diuersis rationibus possunt esse quãtitates: qualitates: ꝛ positiones. Nam in eo ꝙ habẽt partes: cuꝫ de ratione quãtitatis sit habere partẽ ꝛ partẽ: sic talia sunt quãtitates. Inquãtum autẽ significãt quandam ordinationẽ partium sic dicũtur positiones siue situs. Sed prout inferũt tactui passionẽ ꝛ dicunt quãdam dispositionẽ causatam ex illa ordinatione: sic sunt qualitates. Et qa primo ꝛ principaliter talia sunt imposita ad significãdum talem ordinationem partiũ: ideo primo ꝛ principaliter positiones dicuntur. Et ppter hoc dixit superius Phus ꝙ non sunt qualitates sed positiones quãtum ad suuꝫ principale significatuꝫ: sed tñ quãtũ ad illud qͦd secũdario dicuntur possunt dici qualitates. Et ppter hoc auctor sex principiorum dicit ꝙ sunt qualitates: ꝛ hoc est uerum: diuersis tamen rationibus.

Asperꝫ ꝛ lene uarijs rõnib⁹ põt eẽ in diuẽs pᷓdicamentis.

Queritur De sufficientia specierum qualitatis quare sint tot ꝛ non plures. Et cum hoc queritur Utrum motus sit qualitas: Et videtur ꝙ non. Naꝫ illud quod repertur in quolibet predicamẽto non est predicamẽtuꝫ: sed motus reperitur in quolibet pᷓdicamẽto: qꝛ tot sunt species motus quot sunt species entis: ergo motus nõ est qualitas. ❡ Secũdo arguit sic. Dicit Philosophus quinto metaᶜᵉ. ꝙ motus est quãtitas per se. ergo si est quantitas per se non erit qualitas.

Oppositum Dicit auctor sex principiorũ: ꝛ dicit ꝙ motus sit qualitas. ❡ Ad primum cum queris de sufficiẽtia specierum. Dicendum ꝙ multipliciter datur sufficiẽtia qualitatis. Unomodo sic: ꝙ omnis qualitas est dispositio substãtie: aut ergo est dispositio substãtie inquãtum corporea: uel inquãtum animata: si primo sic est quarta species. si ṽo inquãtum animata: aut inquãtuꝫ est animata anima uegetatiua: sic est secũda species: aut sensitiua: sic est tertia. aut intellectiua: ꝛ sic est prima. Alio modo accipitur sufficientia sic: Omnis qualitas aut exercetur per motum aut non: si non: sic est quarta species q̃litatis. Si sic: aut habet se in ratione principij. aut termini. Si principij: sic est secunda species. Si termini: hoc est dupliciter. Aut immediate: aut mediate. Si immediate sic est tertia species. Si ṽo mediate: sic est prima. ❡ Alio modo accipit sufficientia sic. Accidens habet esse in subiecto: nunc autẽ ipsa substãtia in qualitate: uel sub q̃litate. potest vno modo cõparari ad q̃litatem inquãtum habet rationem perfectibilis: ꝛ sic est ipsa q̃litas. uel habet rationeꝫ perficiẽtis: ꝛ sic est prima species. Alio modo potest cõsiderari inquãtum ipsa substãtia sub qualitate habet se in ratione principij actiui: ꝛ sic est secũda species. ❡ Tertio modo ut ipsa substãtia se habet in ratione trãsmutationis: ꝛ sic est tertia species. Alio modo ut ipsa substãtia sub qualitate habet se in ratione terminatiui: ꝛ sic est quarta species: sed substãtia potest pfici a qualitate cõplete: uel incõplete. Si icõplete: sic est dispositio. Si cõplete: sic est habitus. Similiter sub ratione principij potest se habere cõplete: uel incõplete. si cõplete: sic est naturalis potentia. si incõplete: sic est naturalis impotẽtia. Et similiter sub ratione trãsmutationis ꝛ terminatiui potest se habere dupliciter. s. cõplete ꝛ incõplete: ꝛ propter hoc nominat quãlibet speciem qualitatis duob⁹ nominibus. ❡ Ad aliud autẽ quod postea queris Utrũ motus sit qualitas. Dicẽdum ꝙ sic. ꝛ ratio est. Nam omne quod est subiectum sensus est de tertia specie qualitatis. sed motus est subiectum cõmune sensus. Nam (ut vult Phs secũdo de anima.) motus ꝛ quies sunt sensibilia cõmunia: ergo sunt de genere qualitatis in tertia specie. ❡ Secũdo pbat hoc idem. Cõtrarietas solum reperit in qualitate: ꝛ in illis que causantur a qualitate. sed in motu est cõtrarietas: ut dicit Phus in postpredicamẽtis. ergo oportet ꝙ mot⁹ sit qualitas: ꝛ hoc est uerum. ❡ Ad argumẽta in oppositum dicẽdum. Ad primũ cũ dicis. Illud qͦd ꝛc. Cõcedo. Et cum tu dicis ꝙ motus ꝛc. Dico ꝙ non. sed est quedã via ad alia predicamẽta. nam oĩa educunt per motum: uel primo ꝛ per se: uel ex cõsequẽti: sed tamẽ ẜm sui essentiã est in tertia specie qualitatis. ❡ Ad secũdum cuꝫ dicit Phus. 5ͦ metaᶜᵉ. ꝙ motus sit quãtitas per se. intelligit phs ꝙ quãtitas per se est causatiuus. i. motus causat quantitatem per se. s. tẽpus: quod est figura motus. ❡ Consequẽter queritur de hoc qͦd dixit Phus superius capͦlo de qualitate. ꝙ generã dicũtur ad aliqd: ꝛ species non: ut scientia dicitur ad aliqd: sed grãmatica non. Cõtra. Gen⁹ est tota essentia specierum: ergo si species nõ dicũtur ad aliquid: ergo nec genus: uel si genus: ergo species. ❡ Secũdo arguit sic. Dictuꝫ est in antepredicamẽtis quãdo alterum predicatur de altero: ut de subie-

to: quecūq; de predicato dicuntur omnia de subiecto dicētur. ergo cū sciētia dicatur de grāmatica: sciētia dicatur ad aliqd: ⁊ grāmatica dicetur ad aliquid. ¶ Ad hoc breuiter est dicēdū ꝙ relatio est predicamētum ⁊ non relatiuum. Unde relatio non potest poni in diuersis generibus: relatiuū autem pōt. ¶ Sed nota ꝙ dupliciter dicitur relatiuū. Uno modo pōt dici relatiuū qd̄ primo ⁊ principaliter imponitur ad significādum respectū: ⁊ ex consequēti significat rem: supra quam fundatur ille respect⁹: ⁊ tale nō ponitur in diuersis predicamētis: sed est aliud quod primo ⁊ principaliter significat rem que est alterius predicamēti: ⁊ ex cōsequēti significat illum respectū sic potest esse sciētia. Nam sciētia ultra suū subiectuz in quo est: potest habere respectū ad suam causam: ut ad scibile: ⁊ sm̄ illum respectū dicit̄ relatiuum: ergo dices tu ꝙ similiter grāmatica cum sit de sermone poterit habere respectum ad illum: ⁊ respectu illius erit relatiuū. Et ita tam bene poterit dici species ad aliqd sicut genus. Ad hoc poterit dici duob⁹ modis. vno modo ut supra dictum est: oē accidēs habet respectum ad subiectū: ⁊ per istam cōparationez nō dicitur relatiuum: sed quādo ultra illaz habet depēdentiam ad aliquod: uel ut ad causaz: uel aliter: ⁊ sic sciētia qd̄ est genus habet illum duplicē respectum: sed illa que sunt species: ut grammatica ⁊ arismetica cōparātur solum ad subiectum. nam accidētia indiuiduant̄ sm̄ indiuiduationē subiecti: ⁊ ideo accidentia illa que sunt indiuidua: ⁊ sunt circa singularia nō cōparantur ad aliqd nisi ad subiectuz. Quia ille species uel singularia ad aliqd non dicūtur: sed genera ut sciētia ultra subiectū in quo sunt ad aliud possunt (ut visum est) cōparari. quare relatiua etiaz dici possunt: non relatiua sm̄ esse: sed sm̄ dici. Uel pōt dici ꝙ etiam lz grāmatica ⁊ logica ultra subiectum in quo sunt animam habeat cōparationez ad illud de quo est: hoc non est inquātum species: sed inquātum genus: ita vult dicere ꝙ grāmatica non dicitur alicui⁹ grāmatica: sed dicitur grāmatica alicuius sciētia. Et ita patet qualiter sit intelligēdum illud: ꝙ genera dicuntur ad aliquid. species vō non. Et similiter patet quare id quod per se est in vno genere: per aliquod supadditum potest dici relatiuū: ⁊ in genere relationis: non tamen sm̄ sui essentiā: qꝛ ut dicit Arist. in libro primo posterioꝝ. diuisiones predicamētorum sunt impermixte. Et per hoc patet solutio ad argumēta. ¶ Ad primū cum dicis ꝙ genus dicit essentiā speciei. Dico ꝙ uerum est: ⁊ ideo in quocunq; predicamēto ponit̄ genus sm̄ essentiā. in eodē etiam ponitur species: ⁊ ecōuerso: tamē aliquando ꝑpter respectum supadditū potest genus poni ⁊ dici ad aliqd: dato ꝙ species non dicatur: per hoc idem ad aliud patet solutio.

Quō intel ligat genera di citur ad aliqd. species nō.

Recipit aūt agere ⁊ pati contrarietates: ⁊ magis ⁊ minus.

Hic auctor determīat de actione ⁊ passione. Secūdo de situ ⁊ alijs. Secūda ibi [Dictū est autē.] Prima in duas. Primo ponit duas ꝓprietates cōmunes actiōis ⁊ passionis. Secūdo declarat illas ꝓprietates. Secūda ibi [Calefacere enim.] Hec secunda in duas sm̄ ꝙ duas ꝓprietates declarat. Pria est habere cōtrariū. secūda est suscipere magis ⁊ minus. secunda ibi [Et magis ⁊ minus.] Seqtur illa pars [Dictū est autē.] ⁊ habet duas. Primo determinat de situ. Secūdo excusat se: ⁊ expedit de alijs predicamentis. Secūda ibi [De reliquis autē.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Exponēdo igitur dicit auctor ꝙ facere ⁊ pati. i. actio ⁊ passio habēt cōtraria. Et intēdit talem rationem. Calefacere ⁊ frigidum facere sunt contraria: ⁊ calefieri: ⁊ frigidum fieri sunt cōtraria: sed calefacere est actio: ⁊ frigidum facere calefieri passio: ⁊ frigidum fieri: ergo actio ⁊ passio habent cōtraria informando rationem maiorem ponit in littera.

¶ Calefacere enim ad frigidum facere cōtrariū est: ⁊ calefieri ad frigidū fieri: ⁊ delectari: ⁊ cōtristari. Quare suscipiūt recipit cōtrarietates ⁊ magis ⁊ minus. Est eniz calefacere ⁊ magis ⁊ minus: ⁊ calefieri magis ⁊ minus: ⁊ cōtristari magis ⁊ minus. Suscipiūt ergo magis ⁊ min⁹ agere ⁊ pati. De his itaq; tanta dicuntur.

¶ Hic declarat aliam proprietatem. s. ꝙ actio ⁊ passio suscipiant magis ⁊ minus: ⁊ intendit talem rationē. Calefacere: ⁊ frigidum facere suscipiunt magis ⁊ minus: ⁊ calefieri ⁊ frigidum fieri: sed calefactio est actio: ⁊ calefieri passio: ergo actio ⁊ passio suscipiunt magis ⁊ minus: ⁊ videt̄ ꝙ calefacere dicit̄ suscipere magis ⁊ minus ex hoc: qꝛ vn⁹ ignis magis calefacit q̃ alter. Nam qꝛ maiorem habet virtutem: ut ignis: carbo: magis calefacit q̃ flāma. ideo dicit̄ magis: qꝛ eodem igne vnum corpus potest magis calefieri q̃ aliud: ⁊ ita suscipiunt magis ⁊ minus: ⁊ de actione ⁊ passione tot ⁊ non plura dicentur.

¶ Dictū est aūt de situ in his que ad aliqd sunt ꝙ denominatiue a positionibus dicitur.

¶ Hic auctor excusat se de situ: ⁊ dicit ꝙ de situ dictuz est in predicamēto relationis: ubi dicit̄ ꝙ sedere ⁊ stare dicūtur denoīatiue a positionib⁹: ⁊ etiā p̄mo fuit dictū ꝙ sit⁹ est ut sedere: stare: ⁊ hec sufficiant de situ.

¶ De reliqs aūt. i. qn̄: ⁊ ubi: ⁊ habere: eo ꝙ manifesta sunt: nihil de his aliud dicit̄: q̃ que in principio dicta sunt: quia habere quidē significat calciatum esse: uel armatum esse. ubi autem in loco esse quando ut heri: ⁊ alia huiusmodi: que de his dicta sunt. De ꝓpositis itaq; generibus dicta sufficiant.

¶ Hic excusat se de alijs: ⁊ dicit ꝙ de reliquis. s. quando ubi: ⁊ habere: eo ꝙ manifesta sunt: nihil dicetur. Et glosant quidam manifesta. i. immanifesta per cōtrarium. nam multum est occulta natura eorum. Et alij dicunt ꝙ ita sunt manifesta in suis causis. i. in alijs predicamētis: de quibus supra dictū est. Et sic sufficiant que dicta sunt ibi ⁊c̃.

¶ De postpredicamentis.

De oppositis opponi solēt dicēdū est. Dicitur enim alterum alteri opponi quadrupliciter: aut ut ad aliqd: aut ut cōtraria: aut ut priuatio ⁊ habit⁹: aut ut affirmatio ⁊ negatio. Opponitur autem vnūqdq; istoꝝ ut sit figuratum dicere itaq; relatiua: ut duplū dimidio: ut cōtraria: ut bonum malo: sm̄ priuationem ⁊ habitum: ut cecitas visui: ut affirmatio: ⁊ negatio: ut sedet non sedet.

Superius Auctor dixit de p̄dicamētis: hic intēdit determinare de postpredicamentis. Et diuiditur in duas. Primo dat intentionem suam. Secūdo ꝓsequitur. Secūda ibi [Dicitur enī.] Hec secūda in q̃nq; sm̄ ꝙ q̃nq; sunt postpredicamēta. Scd̄a ibi [Prius.] Tertia ibi [Simul.] Quarta ibi [Motus.] Quinta ibi [Habere.] Prima in duas. Nam primo diuidit oppositionē. Secūdo ꝓsequitur.

tur de mẽbris.2° ibi[Opponit̃ aũt.]Hec 2ª in duas.ꝑ
ꝓsequit̃ in gñali.2° in spali.2ª ibi[q̃cũq3 igit̃.]Hec 2ª
in duas. Nã ꝑ determinat de speb⁹ oppositis absolu
te.2° cõparat e.2ª ibi[Qm̃ aũt priuatio.]Prima in q̃
tuor. Nã ꝑ determinat de relatiue oppositis.2° de cõ
trarijs.3° de priuatiue oppositis.4° de ꝯdictorie op
positis. 2ª ibi[Illa v̇o.]3ª [Priuatio.]4ª[Nõ est au
tẽ.]Prima in tres. nã ꝑ diffinit relatiue opposita. 2°
declarat.3° ꝯcludit.2ª ibi[Ut duplũ.]3ª[Quecũq3 er
go.]Seqt̃ur illa pars[Illa v̇o.] ⁊ hẽt duas. Nam ꝑ
cõparat cõtraria ad relatiue opposita.2° iter se.2ª ibi
[Quecũq3 v̇o.] Hec 2ª in duas.nã ꝑ inuit diuisionẽ.
ꝙ ꝯrioꝝ alia sunt mediata:alia imediata.2° declarat.
2ª ibi[Ut egritudo.]Hec 2ª in duas.Na3 ꝑ declarat
primũ mẽbrũ.2° aliud.2ª ibi[Quorũ autẽ.]Hec 2ª in
duas.Nã ꝑ recitat mẽbrũ:⁊ oñdit que sunt ꝯria me
diata.2° declarat quõ illa est mediata.2ª ibi [Non est
autem.]Sequitur illa pars[Priuatio.] ⁊ habet du
as.Nam primo ostẽdit que opponuntur priuatiue.
Secundo cõparat.Secũda ibi[Priuari v̇o.]Prima
in duas.Primo diffinit.Secũdo declarat. Secunda
ibi[Priuari v̇o.]Illa pars [Priuari v̇o.] diuidit̃ in
duas.Nam primo cõparat priuatiue opposita in cõ
cretione ad ipsa in abstractione.Secũdo ad priuati
ue opposita in abstractione.Secunda ibi [Priuatio
enim.]Prima in duas.Primo cõparat ea penes dif
ferẽtiam.secũdo penes cõueniẽtiã.Secũda ibi [Op
posita quidez.]Sequitur illa pars[Non est autem.]
⁊ habet duas.Nã primo cõparat cõtradictorie op
posita:que sunt sub affirmatione ⁊ negatione:ad af
firmationem ⁊ negationẽ penes differẽtiam. secũdo
penes cõueniẽtiam.Secũda ibi[Nam ⁊ in his.]Hec
est diuisio lectionis ⁊c.¶ Ad primam partem sic ꝓ
cedit.Debes scire ꝙ post predicamẽta supponũtur in
quolibet predicamẽto.Nam in quolibet predicamẽ
to uere est oppositio ⁊c.inter species oppositas:⁊ in
quolibet predicamẽto genus est prius suis speciebꝰ
⁊ simuliter species sunt simul sub genere. Simuliter
reperitur in quolibet predicamẽto motus uel per se
uel per accidẽs.similiter in quolibet predicamento
genus habet species uel differẽtias in potẽtia.Aliq̃n
enim substãtia habet omnia predicamẽta accidenta
lia:⁊ ipsa accidẽtalia habẽtur.Dicit ergo ꝙ vnũ dici
tur opponi alteri quadrupliciter.i.quatuor modis:
uel relatiue:uel cõtrarie:uel priuatiue:uel cõtradicto
rie.declarat dicẽs:quomodo opponit̃ vnũquodq3
istorum ut sit figuratim.i.exẽplariter dicere ut relati
ua duplum ⁊ dimidium:ut cõtraria sicut albu3 ⁊ ni
grum.ut priuatiue opposita:sicut visus:⁊ cecitas.tã
q3 cõtradictorie opposita:ut sor.sedet:sor. nõ sedet.
¶ Quecũq3 igit̃ ut relatiua opponũtur ea ipsa
que sunt oppositoꝝ eẽ dicunt̃:aut quõlibet ali
ter ad ea ut duplũ:hoc ipsum qđ est alteriꝰ dr̃:
alicuiꝰ enim duplũ dicit̃:sed ⁊ disciplina disci
plinato tanq3 relatiue opposita est:⁊ dicit̃ disci
plina ip3 qđ est disciplinati:sed ⁊ disciplinatũ
ipsu3 qđ est ad oppositũ dicit̃ ad disciplinam.
Disciplinatum enĩ3 aliquo dicimus disciplina
disciplinatũ. Quecũq3 ergo opposita sunt tan
q3 ad aliquid ea ipsa que sunt oppositoꝝ dicun
tur:aut quomodolibet ad se inuicem.
¶ Hic ꝓseqt̃ de relatiue oppositis dicens: ꝙ relatiue
opposita sunt q̃cũq3 ea que sunt dicunt̃ alioꝝ.i. ad
aliud sub hĩtudine genitiui casus:uł quõlibet aliter
i.in alijs casibꝰ:disciplinatũ:disciplina disciplinatũ.
Illa que sũt relatiua dicũt qdã ꝙ non sunt relatiue
opposita:nisi accipiant̃ respectu eiusdẽ. Declaro:iste
est pr̃ illius:ergo nõ est filiꝰ eiꝰ. Alij dicũt ꝙ sunt eã
relatiue opposita:quãdo se cõsequũtur:ita dicũt ip
si dicẽdo duplum dimidij duplum:sunt relatiue op
posita.Et quãdo eis obicit̃ ꝙ oppositum nunq3 se
cõsequitur. Uerum est:nisi de illis oppositis: quorũ
vnũ depẽdet ad aliud.Sed meliꝰ dr̃ primo modo.Po
stea cõcludit cũ dicit[quecũq3 ergo.]⁊ patet qđ dicit.
¶ Illa v̇o que ut ꝯria ipsa quidez que sunt nul
lo modo dicunt̃ ad se inuicẽ.ꝯria v̇o sibi inui
cem dicunt̃.neq3 enim bonũ mali dicit̃ bonũ
sed ꝯrium.nec album nigri albũ:sed ꝯrium.
Quare differũt iste oppositiones ad inuicem.
¶ Hic determinat de cõtrarijs per cõparationem ad
relatiue opposita dicẽs:ꝙ illa que sunt ꝯtraria:hoc
ipsum ꝙ sunt nõ dicũtur adinuicem:sicut faciunt re
latiue opposita.nam duplum dimidij dicit̃:sed con
traria non dicunt̃ ita alioꝝ:sed dicũtur adinuicẽ cõ
traria:nec malum non dicit̃ boni malum:sed dicitur
malum bono contrarium.similiter in alijs. quare cõ
cluditur ꝙ differũt adinuicem ille oppositiones.
¶ Quecũq3 v̇o ꝯrioꝝ sunt talia:ut in qbꝰ nata
sunt fieri:⁊ de qbꝰ ꝑdicant̃ necessariũ sit alte
rum eoꝝ inesse:nihil medium eoꝝ est. Quorũ
v̇o non est necessarium alterum inesse:horum
omnium aliquid est medium.
¶ Hic determinat de cõtrarijs:innuẽdo uel ponẽdo
diuisionẽ cõtrariorum:⁊ dicit ꝙ quecũq3 cõtrarioꝝ
sic se habẽt ꝙ necesse est alterum inesse illi de quo ꝑ
dicant̃:uel in quo apta nata sunt fieri illoru3 nihil est
medium:sed quãdo nõ est necesse alterum illorum
inesse:ideo illorum est aliquid medium.
¶ Ut languor ⁊ sanitas in corpore aĩalis habẽt
natura fieri:⁊ necessarium est alterũ esse aĩalis
in corpore uel lãguorẽ:uel sanitatẽ.S3 ⁊ par ⁊
impar de numero predicant̃:⁊ necessariu3 est
alterum eorum in numero esse:aut abundans
aut perfectum:⁊ nihil est in medio eorũ: neq3
inter languorem ⁊ sanitatem:neq3 inter abun
dantem ⁊ perfectum.
¶ Hic declarat primũ mẽbrum.s.ꝙ quecũq3 in se ha
bẽt qđ necesse est alterum illoru3 inesse subiecto illo
rum nihil est medium. Nam languor ⁊ sanitas apta
nata sunt esse in animali:⁊ necesse est alterũ inesse ani
mali.Et ideo istorum nihil est medium quãtum ad
naturales.nam non est animal quin sit ibi humoru3
ꝓportio uel improportio: sed quãtum ad medicos
est aliquod medium. Nam medicus dicit ꝙ sanꝰ est
qui potest opera sani:nec talis potest in opera egri.
eger v̇o cõtra se habet.Sed tamen est aliquis qui ne
q3 perfecte potest in opera egri:neq3 ꝑfecte potest in
opera sani.Et ideo ſm medicos cadit medium:sed
quãtum ad naturales non(ut visum est.) Similiter
declarat in alijs:sicut par ⁊ impar est necesse alterum
illorum inesse numero.ideo sunt cõtraria imediata,
similiter perfectus ⁊ abũdans impar nõ addit supra
parem vnicam vnitatem.
¶ Quorum v̇o nõ est necessariũ alteru3 inesse
subiecto:eoꝝ aliqd est mediũ:ut nigrũ:⁊ albũ
in corpore natura habẽt fieri:⁊ non est necesse
alterũ eorum inesse in corpore. nõ enim omne
corpus aut album aut nigrũ est. Sed ⁊ prauũ
⁊ studiosum predicantur quidẽ de homine ⁊
de alijs multis.sed nõ est necessarium alterum
eorũ inesse illis de quibꝰ predicant̃. Neq3 enĩ3
omnia uel praua:uel studiosa sunt. sed est hoꝝ

aliquid medium. albi quidē ꝛ nigri. fuscum ꝛ pallidum: ꝛ geutuqꝫ alij sunt colores praui vō ꝛ studiosi: qd̄ neqꝫ prauū: neqꝫ studiosum est. In aliquibꝰ itaqꝫ medijs nomina posita sunt ut albi ꝛ nigri: fuscū: ꝛ pallidū. ꝛ quicūqꝫ hiꝰ alij colores. In aliqbꝰ aūt noīa qdē medio assignare idoneū nō est: ſꝫ per utrorūqꝫ summoꝝ negōnē: qd̄ mediū est determinatꝛ: ut qd̄ neqꝫ bonū est: neqꝫ maluꝫ: neqꝫ iustū: neqꝫ iniustū.

¶ Hic declarat secūdum mēbrum. s. que sunt cōtraria mediata. ꝛ iterat illud quod dixit. ꝙ quando ita est: ꝙ non est necesse alterum inesse subiecto: illorum est aliquid medium ut album ꝛ nigrum: non est necesse alterum illorum inesse corpori. Et ideo istorum est medium. Similiter prauum ꝛ studiosum sunt huiusmodi: ꝛ bonum ꝛ malum: qꝛ non est necesse illorū alterum inesse subiecto. semper: ꝛ ideo istorum est aliquid medium: ut albi ꝛ nigri media sunt. fuscum ꝛ pallidum: istis medijs nomen est impositūꝫ: sed quibusdam medijs non est nomē impositum. ideo in illis talibus debemus nominare per abnegationem utriusqꝫ extremorū. Quedam littera ponit suorū ibi qd̄ idē est qd̄ extremorū: ut mediū īter albū ꝛ nigrū dicit illud qd̄ nec est album nec nigruꝫ: ꝛ sic de alijs.

¶ Priuatio vō ꝛ habitus dicuntur qdem circa idē aliqd: ut visio: ꝛ cecitas circa oculum. Uniuersaliter autē dicere est: in quo natus est: ꝛ fieri habitus. circa hoc idē dicitꝛ utrūqꝫ eoruꝫ fieri. Priuari eniꝫ dicimus vnū quodqꝫ habitus susceptibiliuꝫ: quādo in quo natus est inesse uel quādo illud natuꝫ est habere: nullo modo habet. Edentulum enim dicimus non qui nō habet dētes: nec cecum qui non habet visum: sed illum qui quādo debuit habere nō habet. Quedā eniꝫ a generatiōe sunt: que neqꝫ dētes: neqꝫ visuꝫ hn̄t: ſꝫ nō dicuntꝛ edētula: neqꝫ ceca.

¶ Hic primo diffinit priuatiue opposita: dicens ꝙ priuatiue opposita sunt: que habēt fieri circa idem: ut ꝛ visus ꝛ cecitas circa oculum. Unde dicit ipse in quo habet esse habitus circa hoc habet esse priuatio. Et statim declarat quid est priuariꝰ dicens: ꝙ priuari dicimus vnūquodqꝫ quando qd̄ est aptum natuꝫ habere ꝛ non habet. similiter nō dicimus ꝙ catulus ante nonum diem sit cecus: sed post nonum diem dicimus si non videat ꝙ est cecus. Et sic de alijs.

¶ Priuari vō ꝛ habitum habere non est habitus ꝛ priuatio. Habitus enim est visus: priuatio vō est cecitas. habere aūt visum non est visus: nec cecū esse est cecitas. priuatio enim quedam est cecitas. cecū vō esse priuari: sed nō priuatio est. Amplius si idem essꝫ cecitas: ꝛ cecuꝫ esse utrūqꝫ de eodē predicaretꝛ. sed cecus dꝛ hōꝫ: cecitas vō homo nullo modo dicitur esse.

¶ Hic comparat priuatiue opposita in cōcretione ad priuatiue opposita in abstractione. Et intēdit ꝓbare ꝙ priuari non sit priuatio: ꝛ habere habitum nō sit habitus. Et ponit duas rationes ad ꝓbandum illa duo. Primo sic: Habere visum non est visus: sed habere visum est habere habitum: ꝛ visus est habitus ergo habere habitum non est habitus. Alia ratio: Cecum esse non est cecitas. sed cecum esse est priuari: ꝛ cecitas est priuatio: ergo priuari nō est priuatio. Prio ponit in istis rōnibꝰ ꝙ visus sit hītꝰ: ꝛ cecitas priuatio. ꝛ postea ponit maiorē in forma: cū dicat in lr̄a habere visum nō est visus. ꝛ cecū eē nō est cecitas: ꝛ statim ꝓbat istā ꝙ eē cecū nō est cecitas. nā si cecitas: ꝛ cecū essent idē: tūc de quocūqꝫ p̄dicaretꝛ vnū de eodē p̄dicaretꝛ ꝛ reliquū: sed hoc est falsum. Nā cecū p̄dicatꝛ de hoīe dicēdo hō est cecꝰ: sed cecitas nō. non n. alr dicere hō est cecitas: q̄re cecū eē: ꝛ cecitas nō sūt idē.

¶ Opposita aūt etiam hec videntꝛ eē: scilicet priuari ꝛ habitum habere: quēadmodū priuatio ꝛ habitus. modus enim oppositionis ideꝫ est. Nam sicut cecitas visui opposita est: sic cecū esse ad visum habere oppositum est.

¶ Supiꝰ posuit dr̄iam inter priuatiue opposita in cōcretione: ꝛ priuatiue opposita in abstractiōe. hic assignat cōuenientiā. ꝛ dicit ꝙ cōcreta. s. priuari: ꝛ hēre habitū priuatiue opposita sunt. sicut hītꝰ ꝛ priuatio: ꝛ idē est modus oppositiōis. nā sicut visus opponitꝛ cecitati: ita ꝛ habere visuꝫ opponitur huic quod est cecum esse. ꝛ sic de alijs.

¶ Non autem est id qd̄ sub affirmatione: ꝛ negatione iacet: affirmatio ꝛ negatio. Affirmatio nāqꝫ est oratio affirmatiua: ꝛ negatio orō negatiua. Hoꝝ vō que sub affirmatiōe ꝛ negatione sunt: nullū est orō. Dicuntꝛ aūt hec esse opposita alterutris tanqꝫ affirmatio ꝛ negatio. naꝫ in his modus oppositionis idē est. sicut eniꝫ affirmatio aduersus negationem opposita est (ut qd̄ sedet ei qd̄ nō sedet.) sic ꝛ res que sub utroqꝫ posita est: sedere ꝛ non sedere.

¶ Hic itēdit cōparare ꝯdictorie opposita in rebꝰ que sb iacēt affirmatiōi ꝛ negatiōi ad ipsaꝫ affirmatione ꝛ negōnē. Et itēdit p̄ cōparare penes dr̄iaꝫ: ꝛ hꝫ p talē rōnē. Affirmatio ē orō affirmatiua: ꝛ negatio orō negatiua: ſꝫ illd̄ qd̄ est sub affirmatiōe ꝛ negōne nō est orō affirmatiua uel negatiua: ḡ qd̄ iacet sub affirmatiōe ꝛ negōne nō ē affirmatio p̄ ponit ꝯclōnē. 2° maiorē cū dicit [affirmatio nāqꝫ.] 3° minorē cū dicꝛ [qd̄ vō cōcedantꝛ.] Hic cōparat penes ꝯuenientiā. ꝛ intēditꝛ ꝙ res iste que sunt sub affirmatiōe ꝛ negōne ita sut ꝯdictorie opposita: sicͭ affirmatio ꝛ negꝰ. nā sicut ille due uoces supra sortes sedet ꝛ sor nō sedet sunt ꝯdictorie opposita: ita ꝛ res que sunt sortē sedere ꝛ non sedere. nā modus oppositionis est idem utrobiqꝫ in rebꝰ sicut in affirmatione ꝛ negatione ꝛc̄.

Quoniā aūt priuatio ꝛ habitꝰ non opponuntꝛ: ut ad aliqd manifestuꝫ est. Neqꝫ eni visus dꝛ hꝫ ipm̄ qd̄ est oppositi. visus enim nō est cecitatis visus: nec alio ullo modo ad ipsum dicitur. Similiter auteꝫ neqꝫ cecitas dicitur visionis cecitas: sed priuatio quidem visionis dicitur. cecitas vō visionis non dicitur.

Superius determinauit phs de spēbꝰ oppositiōis in se ꝛ absolute. hic itēdit de ipsis determinare cōparate. Et diuidit in tres. nā p̄ cōparat p̄uatiue opposita ad relatiue opposita. 2° cōparat p̄uatiue opposita ad ꝯria. 3° cōparat ꝯdictorie opposita ad oīa alia. 2° ibi [qm̄ āt nec ꝯria.] 3° ibi [q̄ vō tanqꝫ affirmaꝰ ꝛ negꝰ.] p̄ꝰ i duas ſꝫ duas rones. 2° ibi [amplꝰ.] Illa ps [qm̄.] diuidit in duas. nā p̄ ꝓponit 2° ꝓseqꝛ. 2° ibi [ꝯrioꝝ eni.] hec 2ª i duas ſꝫ duas rōnes. 2° ibi [amplꝰ in ꝯrijs.] p̄ꝰ i tres. nā p̄ ponit maiorē ꝛ declarat. 2° ponit minorē cū declaratiōe. 3° ponit ꝯclusionē. 2° ibi [in p̄uatōe aūt.] 3° ibi [vn̄ palā est.] p̄ꝰ in duas. p̄ declarat vnā ptē. 2° aliā. 2° ibi [q̄rū vō aliqd est.] Et hec 2ª in duas. nā p̄ declarat illd mēbrū. 2° ūificat qd̄dā dictū p exceptionē. 2° ibi [istis per āt ꝛ coꝝ.] Seqꝛ illa ps [amplꝰ.] ꝛ diuiditꝛ i duas nā p̄ ponit maiorē. 2° minorē. 2° ibi [uerū i p̄uatiōe.]

Prīa in duas. p̄ ponit maiorē. 2° ꝓbat q̄ dā dictū. 2ª ibi [prau⁹ enī ad.] Seqͥt illa ꝑs [q̄cūqꝫ vo.] ꝛ hēt duas. nā p̄ cōparat ꝯdictorie opposita ad oīa alia. 2° ponit ꝓprietates ꝯrioꝝ. 2ª ibi [ꝯrīū aūt.] p̄ª ī duas. nā p̄ ponit. 2° ꝓseqͥt. 2ª ibi [in solis enī.] Hec 2ª ī tres. nā p̄ ponit dr̄iaꝫ īter ꝯdictorie opposita: ꝛ īter oīa alia. 2° declarat. 3° ꝯcludit. 2ª ibi [neqꝫ in his q̄ ad aliqd sūt.] 3ª ibi [q̄re in his solis.] p̄ª in duas. p̄ declarat ꝑtē negatiuā. 2° affirmatiuā. ī p̄ declarat ꝙ in nullis alijs sit uerū alterū eē uerū: alterū falsū. 2° declarat ꝙ ī ꝯdictorie oppositis sit neċe alterū eē uerū: alterū eē falsū. 2ª ibi [in affirmatiōe vo.] p̄ª in duas. nā p̄ declarat in īcōplexis ꝙ nō est semꝑ alterū uerū: alterū falsū. 2° declarat in ꝯrijs cōplexis. 2ª ibi [uerū tn̄ maxie.] Hec 2ª in duas. nā p̄ declarat in ꝯrijs. 2° in ꝓuatiue oppositis. 2ª ibi [in ꝓuatiōe vo.] Hec est diuisio lectōis. ¶ Ad ꝓmā ꝑtē sic ꝓcedit: ꝛ ōndit ꝙ ꝓuatiue opposita non opponunt̄ ut relatiue opposita: ꝛ ītēdit talē rōnē. Illa q̄ opponunt̄ ut relatiue opposita: ea ip̄a q̄ sūt dicunt̄ alioꝝ: aut quōlibet alr̄ ad aliō. ſꝫ ꝓuatiue opposita: ea ip̄a q̄ sūt: nō dicunt̄ alioꝝ: aut nec quōlꝫ alr̄ ad aliud ḡ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut relatiue opposita: miorē dcłarat ī lr̄a. s. ꝙ ꝓuatiue opposita nō dicūt alioꝝ. nā visus nō dr̄ cecitatis visus: ꝛ sic d̄ alijs.

¶ Amplī⁹ ad aliqd oīa reciproca dicunt̄. Quare cecitas si esset coꝝ que sunt ad aliqd utiqꝫ cōuerteret̄ ad illud ad qd̄ dr̄: sed non ꝯuertit̄: neqꝫ enim dicitur visus cecitatis visus.

¶ Hic ponit aliā rōnē: oīa relatiua dicunt̄ ad ꝯuertētiā: ſꝫ ꝓuatiue opposita nō dicunt̄ ad ꝯūtētiā: ḡ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ sicͭ relatiue opposita. p̄ ponit maiorē. 2° declarat minorem ibi [nō enī dr̄ visus ꝛ cecitas visus.] Quare dicunt̄ ad ꝯuertētiā.

¶ Qm̄ aūt neqꝫ ut ꝯria opponunt̄ ea que ſm̄ priuationē ꝛ habitū dicunt̄: ex his manifestū est. Cōtrarioꝝ enīꝫ quoꝝ nihil est mediū: necesse est in qb⁹ nata sunt fieri: aut de qb⁹ ꝑdicari alterū ipsoꝝ inesse semꝑ. Eoꝝ enī nihil est mediū quoꝝ alterū necesse erit inesse susceptibili: ut in lāguore ꝛ sanitate: ꝛ abūdāti: ꝛ ꝑfecto: quorū v̄o aliqd est mediuꝫ nunqꝫ necesse est oī susceptibili alterū inesse: neqꝫ enī necessariū est oī susceptibili cādidū uel nigrū inesse: neqꝫ frigidū: neqꝫ calidū. Hoꝝ enim mediū aliqd nihil ꝓhibet eē. Hoꝝ enī erat aliqd mediū quoꝝ nō erat necessariū alterū inesse susceptibili preter illa q̄bus nāliter vnū inest: ut igni calidū eē: ꝛ niui cādidū esse: in his enī determinate necessariuꝫ est alterū inesse: ꝛ nō alterutrū cōtingit. nō enī possibile est ignē frigidū esse: neqꝫ niuē nigraꝫ. Quare qdē oī susceptibili nō est necessariū alterū coꝝ inesse: ſꝫ solis qb⁹ nāliter vnū inest: ꝛ his determinate vnū: ꝛ nō alterutruꝫ ꝯtingit.

¶ Intēdit h̄ ꝓbare ꝙ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut ꝯria: ꝛ h̄ ꝓponit p̄: ꝛ stati ꝓbat h̄: ꝛ ītēdit ibi talem rōnē: Oīa q̄ opponunt̄ ut ꝯria: aut opponunt̄ ut ꝯria mediata: aut ut ꝯria imediata: ſꝫ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut ꝯria mediata: neqꝫ ut ꝯria imediata: ḡ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut ꝯria. ī hac rōne sic ꝓcedit: q: ꝓmo ponit maiorē. 2° miorē cū declaratiōe. Dicͭ ergo primo ꝙ illoꝝ ꝯrioꝝ: q̄rū ē necesse alterum īesse sb̄cto: taliū nihil est mediū: ut sanū ꝛ egrū: ſꝫ illoꝝ q̄rū nō necesse alterum inesse subiecto. illoꝝ est aliqd mediū: ut album ꝛ nigrum. Et statim q: dixerat ꝙ istoꝝ nō est neċe alterū īeē sb̄cto: v̄ificat ꝑ exceptionē dicēs: ꝙ hoc est uēꝝ: nisi alterū īsit a nā q: tūc neċe est vnū īeē sb̄cto. ꝛ h̄ declarat ut igni calidū: ꝛ sic de alijs. ¶ Postea ponit minorem cū dicit

¶ In priuatione v̄o ꝛ habitu nihil horū que dicta sunt uerū est: nec enim susceptibili semꝑ necessariū ꝛ alterū coꝝ īesse. Qd̄ enī nāꝫ ad vidēdū nōdū hēt: neqꝫ cecū neqꝫ visū hn̄s dr̄: ī qͦ nō erūt hec taliū ꝯrioꝝ: quoꝝ nihil est mediū: sed neqꝫ hoꝝ quoꝝ est mediū. necessariū enim est oī susceptibili alterū istoꝝ inesse. Qn̄ enī iaꝫ natū fuerit ad hn̄dā visionē tūc: aut cecuꝫ: aut hn̄s visionē dr̄: ꝛ coꝝ nō determinate alterū: ſꝫ alterutrū ꝯtingit. nō enī necessariū est uel cecū uel visuꝫ hn̄s eē: sed utrū vis ꝯtingit. In ꝯrijs āt qb⁹ ē mediū nunqꝫ neċe est oī susceptibili alterū inesse: ſꝫ qbusdā ꝛ ī his determiate vnū. Un̄ palā ē ꝙ ſꝫ neutꝝ modū tāqꝫ ꝯria opposita sūt ea q̄ ſm̄ priuationē ꝛ hitū opponūtur.

¶ Hic declarat miorē ſm̄ ꝙ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut ꝯria mediata nec mediata p̄ ꝙ nō sunt ꝯria imediata. Nā ꝯrioꝝ imediatoꝝ semꝑ est neċe alterū īesse sb̄cto: ſꝫ de ꝓuatiue oppositis an̄ tp̄s determiatū nō ē neċe alteꝝ coꝝ īesse sb̄cto. ḡ nō opponunt̄ ut ꝯria imediata. sil̄r nec opponunt̄ ut ꝯria mediata. nā in ꝯrijs mediatis nunqꝫ est neċe alteꝝ inesse sb̄cto: ſꝫ in ꝓuatiue oppositis post tp̄s determiatū: ē neċe alteꝝ īesse sb̄cto: ꝛ lꝫ ī ꝯrijs mediatis sit aliqn̄ ut qn̄ alterū īest a nā: neċe ē alterū īeē: h̄ certū est determiate vnū: ita ꝙ nō alterū: ſꝫ in ꝓuatiue oppositis ꝯtigit utrūqꝫ īeē. ḡ pꝫ ꝙ ꝓuatiue opposita non opponunt̄ ut ꝯria.

¶ Amplī⁹ ī ꝯrijs qdē existente susceptibili: possibile est in alterutꝝ fieri mutationē: nisi alterū alicui nāliter īsit: ut igni calidū eē. Nāqꝫ qd̄ sanū est possibile ē lāguē: ꝛ cādidū nigrū fieri: ꝛ calidū frigidū: ꝛ studiosuꝫ prauū: ꝛ ex prauo studiosū est poss̄e fieri. prau⁹ enī ad meliores exercitatiōes deduct⁹: ꝛ doctrinas ad modicū aliqd (ꝛ ꝓficiet) ut melioꝝ sit. Si v̄o semꝑ ul' modicū cremētū sūpserit. palā ē: qa aut ꝑfecte mutabit̄: aut satis multū cremētū sumet. Sēp enīꝫ hn̄ mobilioꝝ ad v̄tutē fit: uel qd̄cūqꝫ cremētuꝫ sumpserit a ꝓncipio. Quare ēt v̄isimile est amplī⁹ eū sumē cremētū: ꝛ hoc dū semꝑ fit. ꝑfecte in ꝯrīū habitū restituet̄: nisi forte lōgo tp̄e suspēsum sit. Uerū in ꝓuatiōe ꝛ hitu īposs̄e est mutationē in alterū fieri. Sed ex hitu in ꝓuationē fit mutatio. A ꝓuatiōe v̄o in hitū īpossibile est: neqꝫ enī cecus qs factus: rursus vidit: neqꝫ cū esset caluus: rursus comat⁹ fact⁹ est: neqꝫ cū esset sine dētibus: dentes ei iterum orti sunt.

¶ Hic ꝓbat ꝑ aliā rōnē. Et intēdit talē rōnē ꝯria eidē susceptibili p̄n̄t vicissiꝫ vnū post alterū īesse. sed ꝓuatiue opposita nō p̄n̄t vicissiꝫ eidē īesse. ḡ ꝓuatiue opposita nō opponunt̄ ut ꝯria. Primo ponit maiorē ꝛ declarat ꝙ ꝯria p̄n̄t vicissim ineē: nisi alterū īsit a nā. Et declarat in qb⁹ min⁹ videt̄. nā min⁹ vr̄ ꝙ ex prauo possit fieri studiosū: ꝛ tn̄ pōt: q: dicit ip̄e prau⁹ deduct⁹ ad meliorē exercitationē ꝛ ad doctrinas ꝑ modicū tp̄s ꝓficiet: ꝙ sit melioꝝ ꝛ cū modicū cremētū susceperit: manifestū est ꝙ aut ꝑfecte mutabit̄ aut multū cremētū sumet. nisi forte suspēsum sit tp̄e. i. ꝙ moriat̄ uel ꝙ dimittat oꝑari. postea ponit minorē ꝙ ꝓuatiue opposita nō possint vicissim eidē ineē. Nā qui semel est caluus: nō erit rursus comatus: nec qui amisit dentes iterū pōt hēre. ꝛ sic de alijs.

¶ Quecūqꝫ v̄o tanqꝫ affirmatio: ꝛ negatio opposita sunt. palā est ꝙ nullo ꝓdictoꝝ modorū

opposita sūt. In solis enī istis necīuz est. semp quidē aliō coꝝ eē uerū. aliud aūt eē f̄lm. Neqꝫ enī in ꝫrijs necīuz est: semp alterū uerū eē: alterū aūt falm. neqꝫ ī his: q̄ ad aliqd sūt. neqꝫ ī hitu: ꝛ p̄uatione: ut sanitas ꝛ lāguoꝛ ꝫria sūt. ꝛ neuterū ipoꝝ: neqꝫ uerꝝ: neqꝫ f̄lm est. Silr aūt ꝛ duplū ꝛ dimidiū tanq̄ꝫ relatia opposita sūt ꝛ nō est coꝝ alterū: neqꝫ f̄lm: neqꝫ uerū. Sꝫ neqꝫ ea q̄ ꝺm p̄uationē ꝛ hitū sūt. ut visio ꝛ cecitas. Oīno aūt coꝝ que ꝺm nullā cōplexionem dicunt̄ nihil uerum est. neqꝫ falsuꝫ. porro oīa: que predicta sunt. sine complexione dicūtur.

Hic cōparat ꝫdictorie opposita ad oīa. Et ppon. ꝛ p̄mo ꝙ ꝫdictorie opposita nō opponant̄ sic alia. ꝛ statī pbat cū dicit [in solis.] Et dicit ꝙ solū in ꝫdictorie oppositis ē necesse alterū eē uerū. ꝛ alterū eē falsū hoc est dictū. s. in ꝫdictorijs ꝛ nullis alijs. Et p̄ pbat ꝙ ī nullis alijs. Nā relatiuoꝝ ut duplū ꝛ dimidiū nō ē necē alterū eē uerū ꝛ alterū falsuꝫ. Silr neqꝫ ꝫrioꝝ ut albū ꝛ nigrū. neqꝫ p̄uatiue oppositoꝝ: ut visus ꝛ cecitas. Et pbat sic ista cū dicit [oīno.] Uñ intēdit talē rōnē nullū icōplexoꝝ significat uerū uel falsum. sꝫ q̄dlibet p̄dictorum est incōplexū ḡ nullū p̄dictorū significat ueruꝫ uel falsum. p̄ ponit maiorē. 2° miorē.

Sꝫ maxie videbit̄ h̄ tale ꝯtingē in his q̄ ꝺm cōplexionē dicunt̄ ꝫria. sanū nāqꝫ eē soc. ꝛ lāguere soc. ꝫriū est. Sꝫ neqꝫ in his necīuꝫ semp alterū uerū. alterū esse falsū. Cū enī sit soc. erit aliud qdē uerꝝ: aliud v̄o falsū. cū v̄o nō sit. ambo falsa sunt. neqꝫ enī lāguere neqꝫ sanū eē est uerū. cū oīno soc. nō sit. In p̄uatiōe v̄o ꝛ hitu cū nō sit: neutrū uerū est. cū v̄o sit. nō erit alterū uerū. hēe nāqꝫ visuꝫ soc. ad id q̄ð est cecum eē soc. oppositū est: sicut p̄uatio ꝛ hit⁹. ꝛ cū sit necessariū nō est alterū uerū: uel f̄lm eē. cū enī nōdū nat⁹ est hēe. utraqꝫ falsa sūt. ꝛ cuꝫ nō sit oīno soc. f̄la sūt utraqꝫ. ꝛ visū eū hēe. ꝛ cū cecū eē. In affirmatione v̄o: ꝛ negatiōe semp: siue sit: siue nō sit: aliud qdē erit ueruꝫ: aliud v̄o f̄lm. lāguere nāqꝫ soc. ꝛ nō lāguere cū ipse sit: palā est ꝙ alterū coꝝ uerū est. alterū aūt f̄lꝫ. ꝛ cū nō sit silr. lāguere enī: cū nō sit falsuꝫ est. nō lāguē aūt: uerū. Quare in his solis ppriū erit. semp coꝝ alterū uerū: alterū autēꝫ f̄lm eē. quecūqꝫ tanq̄ꝫ affirmatio ꝛ negatio opposita sūt.

Hic declarat in ꝫrijs cōplexis de qb⁹ magis vi ꝙ alterū eēt uerū. ꝛ alterū falsum. Et dicit ꝙ in ꝫrijs cōplexis: si ipsa res sit semp erit alterū uerū ꝛ alterū falsum: ut si soꝛ. sit semp aut hec est uera soꝛ. est san⁹: aut ista soꝛ. est lāguēs. Si soꝛ nō sit utraqꝫ erit falsa: ꝛ illa soꝛ. est languēs: ꝛ illa soꝛ. est san⁹. silr in p̄uatiue oppositis cū nō sit res utraqꝫ erit falsa ut soꝛ. est cec⁹ soꝛ. est vidēs: sed post tp̄s determinatū si res sit: semp ē alterū uerū ꝛ alterū falsum: sed in ꝫdictorie oppositis siue res sit siue nō sit semp altera est uera alia falsa: ut cū soꝛ. nō sit uera est: soꝛ. est nō languēs: falsa autē soꝛ. languet. Et sic in ꝫdictorijs ꝛ in nullis alijs: est alteruꝫ uerum ꝛ alterum falsum.

Contrariū autē bono qdē ex necessitate malū est. hoc aūt palā est: p singuloꝝ iductionē. ut sanitati lāguoꝛ. ꝛ iustitie iniustitia. ꝛ fortitudini debilitas. silr aūt ꝛ in alijs. Malo aūt aliqñ qdē bonū est: ꝫriū. aliqñ aūt malū. Egestati cū sit malū. supabundātia ꝫria est: cū sit ꝛ ipa malū. sꝫ in paucis hoc tale q̄libet īspiciet in plurib⁹ v̄o semp malo bonum est ꝫrium.

Superius auctoꝛ dixit de sp̄ēbus oppōnis. Hic ad maiorē declarationē pōit q̄sdā pprietates ꝫrioꝝ. Et diuidit̄ in .5. tertia nō est pprietas sꝫ declaratio 2ª ut videbit̄ in s̄nia. 2ª ibi [Amplꝰ ꝫrioꝝ.] 3ª ibi [Amplꝰ si ei q̄ð est.] 4ª ibi [palā v̄o est.] 5ª [necessariū.] Hec est diuisio lectionis. Ad p̄mā p̄tē sic pcedit auctoꝛ ponēs talē pprietatē ꝫrioꝝ. dic̄ ꝙ bono semp ē ꝫriū malū ꝛ sanitati egritudo Fortitudo hꝫ ꝫriū debilitatē. vñ ꝫrioꝝ semp vnū debet eē boni moris ꝛ reliquū p̄ui moris: sed malo aliqñ est malū contrariū aliqñ bonū ut egestati que est qd malū ꝫriū est supabundātia uel pdigalitas que est qd malū. Sꝫ hic dicit auctoꝛ in paucis est ꝙ malū malo contrarietur. Et si tu obicias tm̄ vnum est contrarium vni. ergo pdigalitas nō habebit duo ꝫria ꝛ sic malo poterūt eē ꝫria bonū malū cu⁹ oppositū dic̄ auctoꝛ. Ad hoc dicēdū ꝙ vni tm̄ vnū est ꝫriū Et cū dicis de pdigalitate dicendū ꝙ pdigalitas ꝛ auaritia utrūqꝫ ꝫriant̄ largitati ꝛ hoc q: utrūqꝫ deuiat a rectitudīe ꝛ hēt rōnē mali. dico ḡ ꝙ plura sꝫ sb̄ vna rōne nō p̄nt vni ꝫriari ꝛ p h̄ soluit̄ obiciendo.

Amplius v̄o cōtrarioꝝ nō necessariū est. si alterū est. ꝛ reliquū eē. sanis nāqꝫ omnib⁹. sanitas quidē erit. languoꝛ v̄o nō. Silr autē. ꝛ cuꝫ sint oēs quidē albi. albedo quidem erit. nigredo v̄o non erit.

Hic ponit aliā pp̄etatē ꝫrioꝝ. Et dic̄ ꝙ nō est necesse ut si vnū ꝫrioꝝ fuerit ī nā ꝙ alteꝝ. nā oib⁹ existib⁹ sanis erit sanitas. egritudo āt nō. Silr oib⁹ corpib⁹ albis erit albedo. nigredo āt nō erit ī h̄ idē declarat ibi.

Amplius si socr. sanum esse. ad id q̄ð est soc. lāguere ꝫrium esse. cum nō sit possibile utrūqꝫ eidē simul iesse. nō erit possibile. cū alterū ꝫrioꝝ sit. ꝛ reliquū esse. Cū enī sit uerum socra. sanum esse. non erit uerum languere socratem.

Et hoc iductiue in singulis. Et dicit ꝙ socratē languere ꝛ socratē sanū eē sunt ꝫria. ꝛ nō est poīe sil socratē lāguere ꝛ sanū eē ꝛ sic in alijs erit sanitas in nā ꝛ nō egritudo: cū nō sit poīe ineē in eodē subiecto. sed videt̄ ꝙ male dicat. nā in libro celi ꝛ m̄ūdi. dicit phs. si vnū ꝫrioꝝ fuerit in nā ꝛ reliquuꝫ erit: ut si est calidū opꝫ eē frigidū. Ad hoc dicēdū ꝙ phs intelligit ibi de primis ꝫrijs que sunt calidū ꝛ frigidū nā de illis uerū est ꝙ nō pōt eē vnū in nā qn sit alterum sed auctoꝛ hic itellexit de ꝫrijs cāatis ab illis que a p̄mis causant̄: sic sunt albedo ꝛ nigredo: vnū taliū potest eē: dato ꝙ alterū nō sit sic sanitas sine egritudie.

Palam aūt est ꝙ circa idē. aut specie. aut genere. naturaliter hn̄t fieri ꝫria. lāguoꝛ nāqꝫ ꝛ sanitas in corpore animalis natura habent fie ri. Albedo nāqꝫ. ꝛ nigredo simpliciter in corpore. iustitia v̄o ꝛ iniustitia in anima hoīs.

Hic ponit q̄rtā pprietatē dicēs: ꙗ contraria habēt esse circa idēꝫ genere: ut sanitas ꝛ egritudo circa aīal albedo ꝛ nigredo circa corp⁹: ꝛ circa idē specie: ut iustitia ꝛ iniustitia circa animam.

Necessariū est autē omnia ꝫria uel in eodem genere esse. uel in ꝫrijs generibus. uel ipsa gn̄a eē. ut albū ꝛ nigrū in eodē gn̄e sunt. coloꝛ enīꝫ genus eorū est. iustitia v̄o ꝛ iniustitia. in ꝫrijs generibus sunt illius enī virtus. huius nequitia genus est. Bonū enī ꝛ malū nō sunt in aliquo gn̄e. sed ipsa sunt genera aliquoꝝ entium.

Hic ponit q̄ntā pprietatē ꝫrioꝝ. Et dicit ꝙ ꝫria habēt eē sub eodē gn̄e: uel sub diuersis gn̄ib⁹: uel p̄nt

ipsa eē gn̄a alioꝝ: sub eodē gn̄e̅ ꝯt albedo ⁊ nigredo sub colore sub diuersis gn̄ibꝰ. ut iustitia ⁊ iniustitia. iustitia sub gn̄e v̄tutū: iniustitia sub gn̄e vitioꝝ: illa aūt sunt gn̄a alioꝝ: ⁊ nō sunt sub gn̄e ut bonū ⁊ malū ⁊c̄. Sed videt̄ ꝙ male dicat qm̄ dic̄: ꝙ bonū ⁊ malū nō sunt sub aliquo gn̄e. nā sup̄ius fuit dictū: ꝯtraria sunt que sub eodē gn̄e ponunt̄. est dicēdū ꝙ bonū ⁊ malū si ꝯsiderent̄ inq̄ztū dicūt q̄d moris ut sic nō sūt sub alio gn̄e moris: ⁊ sic loquit̄ auctor hic. si aūt ꝯsiderent̄ ut significāt tales res nāe sic sunt sub gn̄e q̄litatis sub p̄ma specie. Et sic sup̄ius locutꝰ fuit de ꝯtrijs nāe. illa eni sub eodē gn̄e hn̄t poni ⁊ hoc semper.

Prius aute alterū altero: dicit̄ q̄druplr. p̄mo q̄dē ꝑp̄rie s̄z tēpus. s̄m q̄d. antiquius: ⁊ senius alteꝝ altero dicit̄. In eo eniz ꝙ tēpus amplius est: ⁊ antiquius: ⁊ senius dicit̄. Secūdo aūt ꝙ nō ꝯuertitur s̄m subsistēdi ꝯn̄tiam. ut vnus duobus prior est. duobus eni exn̄tibꝰ mox ꝯn̄s est vnū esse. vno autē existente nō necessarium est duo eē. idcirco non ꝯuertuntur ab vno ꝯn̄tia: ut sit reliquuz. prius v̄o videt̄ illud esse: a quo nō cōuertitur in eo q̄d est esse ꝯn̄tia. Tertio. v̄o s̄m quēdā ordinē prius dicit̄: quemadmodū ⁊ in disciplinis ⁊ orationibus. nā in demonstratiuis disciplinis est prius ⁊ posterius s̄m ordinē. in geometria eni elemēta priora sūt alijs. que describunt̄ per ordinē. sed in grāmatica elemēta priora sunt syllabis. ⁊ in orationibus similr̄ p̄hemiuz prius est narratione: per ordinē. Amplius preter ea que dicta sunt: q̄d melius est ⁊ honorabiliꝰ. p̄us nāliter eē videt̄. Consueuerūt eni ⁊ plurimi honorabiliores ⁊ magis dilectos a se: p̄ores dicere apud se. Est q̄dē hic ⁊ pene alienissimus prioꝝ modus. Modi itaq̄z qui dicti sunt de p̄ore fere isti sūt.

Hic Aūt ponit modos prioris. ⁊ diuidit in duas ptes. p̄ ponit 4ᵒʳ modos p̄oris usitatos. 2ᵒ ponit vnū modū nō usitatū. 2ª ibi [Ui̅ aūt.] P̄ria in 4ᵒʳ penes tot significata p̄oris. 2ª ibi [Scd̄o aūt.] 3ª ibi [Tertio v̄o.] 4ª ibi [Amplꝰ.] Sequitur postmoduz illa ps [Ui̅ aūt.] Hec in duas. p̄ addit alia significationē. 2ᵒ declarat [Qm̄ v̄o sunt ⁊c̄.] P̄rio igit̄ dic̄ ꝙ dr̄ p̄us alteruz altero q̄druplicit̄. vno mō s̄m tp̄s. Et sic ille qui hēt. xx. annos est p̄or illo qui hēt. xv. ⁊ sic de alijs exēplis. Alio mō dr̄ p̄us q̄d nō ꝯuitit̄ s̄m subsistēdi ꝯn̄tiā. i. ꝙ nō subsistit alti in ꝯsequēdo: ut seq̄t̄ hō est. ḡ aial est. nā hō sbstat aiali ⁊ nō ecōuerso. nā aial nō substat hoi: q̄z nō sequit̄ aial est. ḡ hō est. silr̄ vnū est p̄us duobꝰ. nā si duo sunt vnū est. s̄z nō vnū est: nō sequit̄ ꝙ sint duo. Tertio mō dr̄ eē p̄us aliq̄d s̄m ordinē ut in disciplinis. i. in sciē̅ijs demr̄atiuis sic i geometria p̄n̄ᵃ p̄ora sunt ꝯcl̄onibꝰ. ut oē totū maiꝰ est sua pte. Istud est p̄n̄ᵐ ⁊ in orōnibꝰ. i. in rhetorica p̄hemiū p̄cedit tractatū. vn̄ p̄hemiū est p̄n̄ᵐ orōnis. silr̄ in grāmatica littere ⁊ syllabe p̄cedunt orōnem. 4ᵒ mō dr̄ priꝰ illud q̄d est nobilius. Et hoc declarat nā multū honorabiliores ⁊ magis dilectos apud se dicunt̄ p̄ores. Et dic̄ ꝙ ille modus est alienissimꝰ: q̄z nō est modus nāe sed curialitatis. ⁊ postea epilogat.

¶ Uidet̄ aūt preter eos qui dicti sunt alter esse prioris modus. Eoꝝ eni que ꝯuertunt̄ s̄m eēndi ꝯn̄tiam. q̄d alteri quomodolibet causa est. digne p̄us nā dicit̄. q̄m̄ v̄o quedā sunt huiusmodi: palā est. Esse nāq̄z hoiem ꝯuertit̄ s̄m essentie ꝯn̄tiā ad ueram de se orationē. Nā si hō est. uera est oratio: qua dr̄. q̄z hō est. ⁊ si uera est orō qua dicit̄ hō est: etiā ꝯuertit̄. nā si uera est orō qua dicit̄. q̄z hō est. hoiem esse: necesse est: est aūt uera orō nequaq̄z cā ꝙ res sit. Uerū tn̄ videt̄ res eē quodāmō causa: ut sit orō uera. Dū eni res est: uel non est. uera oratio aut falsa dicat̄ necesse est. Quare s̄m quinq̄z modos prius alterum altero dicitur.

¶ Hic ponit 6ᵐ modū nō usitatū. Et dicit ꝙ p̄ter oēs modos p̄oris qui dicti sūt vr̄ eē aliꝰ modus. put aliq̄ duo ꝯuertunt̄ s̄m eēndi ꝯn̄tiā. i. ꝙ ad eē vnꝰ: sequit̄ eē alterꝰ. ⁊ vnū est cā alterꝰ eē ꝑ nām: illud q̄d est cā p̄cedit aliū: ut v̄itas rei ⁊ orōnis ꝯuitunt̄. Nā si hō ē ista orō est uera: hoiem eē est uerū. ⁊ ecōuerso. sed v̄itas istꝰ orōnis nō est cā ueritatis in re sed potꝰ ecōuerso. nam ab eo ꝙ res est uel nō est orō dicitur uera uel falsa. Ex predictis p̄z quot sūt modi p̄oris.

Simul aūt dicunt̄ simplr̄ q̄dē ⁊ proprie: quoꝝ generatio ⁊ corruptio est in eodē tēpore. neutrū eni neq̄z prius neq̄z posterius est eoruz. Simul itaq̄z hec dicuntur s̄m tēpus ⁊ sunt.

Hic auctor determinat modos eoꝝ que simul dicunt̄. ⁊ diuidit in tres ptes s̄m tres modos simultatis. 2ª ibi [Nā aūt.] 3ª ibi [Dicunt̄ aūt sil̄.] Hec ultima in duas ptes diuidit̄. p̄ ponit tertiū modū. 2ᵒ remouet dubiū ibi [Diuidit̄ aūt.] Et hec postrema i duas iuxta tot dubitationes. 2ª ibi [Gn̄a v̄o spēbꝰ.] Prima itaq̄z ponit modos simltatis. Et dicit ꝙ vno mō dicunt̄ aliq̄ sil̄ q̄rū gn̄atio est in eodem tp̄e: ⁊ si accipiat̄ gn̄atio ꝓ coceptione pōt dari exᵐ ꝙ in vna ⁊ eadē mr̄e ⁊ ab eodē viro p̄n̄t ꝯcipi in matrice plures fetus: ⁊ ita illi gemelli erūt sil̄. si aūt acciperet̄ gn̄atio pro partu: nō pōt dari exēplū de vna mr̄e. na nō pōt sil̄ p̄ere plr̄es s̄z in diuersis mr̄ibꝰ opz ꝙ sit exᵐ.

¶ Naturaliter autē simul sunt: quecūq̄z cōuertuntur quidē s̄m q̄d est esse ꝯsequentiā. sed nequaq̄z est causa alterum alteri: ut sit. ut in duplo ⁊ dimidio: conuertuntur etenim hec. nāz cuz sit duplum. est dimidium. ⁊ cum sit dimidium: est duplū: sed neutruz alteri cā est: ut sit.

¶ Hic ponit secūdum modū. Et dicit ꝙ aliqua dicūtur nā sil̄: q̄m̄ conuertunt̄ s̄m cōsequētiaz essendi: ⁊ vnū non est causa ut aliud sit: sicut duo correlatiua: ut pater ⁊ filius: duplum ⁊ dimidiū. ⁊ intellige ꝙ pater inq̄ntum pater conuertitur cum filio: ⁊ non est causa eius: sed illud q̄d pater potest esse: est causa filij: ⁊ tunc non est relatiuum sed inquantum pater.

¶ Dicunt̄ autem simul naturaliter: que ex eodē genere e diuerso diuidit̄ a se inuicez. E diuerso autē diuidi ab inuicē dicunt̄ que s̄m eādez diuisionē sunt: ut gressibile: uolatile: ⁊ aq̄tile. hec enim e diuerso diuiduntur: que sunt in eodem genere. aial enim diuiditur in hec: in uolatile: ⁊ in gressibile: ⁊ aquatile. ⁊ nihil hoꝝ prius ⁊ posterius est: sed sil̄ per nām hec esse videtur.

¶ Hic ponit tertiū modum simultatis dicens: ꝙ alio modo dicunt̄ simul quecūq̄z e cōtrario condiuidunt aliquod genus: ut differētie. ul̄ etiā species opposite ut aquatile: ⁊ gressibile: ⁊ uolatile diuidunt animal ⁊ dicitur simul sub animali: quia equaliter participāt nām animalis. ⁊ ita dicitur esse simul sub eodē gn̄e.

¶ Diuidit̄ aūt ⁊ singulū hoꝝ in species rursus ut gressibile animal: ⁊ uolatile: ⁊ aq̄tile. Erūt ergo ⁊ illa simul naturaliter: quecūq̄z ex eodez genere s̄m eandem diuisionem sunt.

¶ Hic remouet dubium. qꝛ dictū est ꝙ uolatile ⁊c. diuidunt aīal. ¶ Dubitaret forte aliqs. utrū illa ulteriꝰ possent diuidi. Et ipse dicit ꝙ sic ille pn̄t in alias species diuidi: ut uolatile per accipitrem ⁊ pauonem ⁊ sic de alijs. ⁊ gressibile p hoīem ⁊ asinū ⁊ sic de alijs.

¶ Genera enim spēbus semp priora sunt. neqꝫ enim conuertūtur sm̄ ꝙ est esse consequentia: ut cum sit quidem aquatile: est animal: cuꝫ vo sit animal: non est necesse ut sit aquatile.

¶ Hic auctor remouet aliud dubiū. Dictum est ꝙ illa que diuidunt genus. s. uolatile ⁊ aquatile ⁊ sic de alijs sunt simul sub gn̄e. Et ex hoc crederet aliquis: ꝙ genus esset simul cum spēbus ⁊ differētijs: ⁊ nō esset prius remouet hoc dubiū dicens: ꝙ genera sunt semper priora suis speciebus ⁊ differentijs. vnde sequit̄ uolatile est. ergo animal est non autem econuerso. s. aīal est. ergo uolatile est. quare animal est prius.

¶ Simul ergo per naturā dicunt̄ quecūqꝫ conuertuntur quidē: sm̄ ꝙ est esse consequētiam. sed nequaqꝫ est causa alterum alteri ut sit. ⁊ ea que ex eodem genere diuerso diuiduntur adinuicem. ⁊ simpliciter simul sunt: quorum generatio in eodem est tempore.

¶ Hic epilogat modos simultatis. Et primo secūduꝫ postea tertium. ⁊ isti sunt simul nā. postea epilogat pmū. ⁊ illud dicit̄ simul tpe. ⁊ pꝫ qualiter epilogat in lr̄a.

Otus autem species sunt sex. generatio. corruptio. augmentum. diminutio. alteratio. sm̄ locum mutatio.

Superius auctor dixit de alijs postpredicamentis. Hic intēdit determinare de duobus ultimis. s. de motu ⁊ habere. Et prima in duas. pmo determinat de motu quātū ad substātialia. 2° quātum ad accidētalia. 2° ibi [Est autē.] Prima in duas. primo enumerat species motus. 2° cōparat eas penes differentiaꝫ. 2° ibi [Alij itaqꝫ.] Hec in duas. nam primo ostendit ꝙ iste species motus sunt diuerse. 2° mouet dubiū in alteratione. 2° ibi [In alteratione vo.] Hec secūda in duas. primo ponit dubiū. 2° remouet. 2° ibi [Hoc autē non est.] Hec secūda in tres. pmo enī declarat vnam partem minoris. 2° ponit maiorem. 3° declarat alterā partem minoris. 2° ibi [Nā si esset.] 3° ibi [Similit̄ autē.] Tunc sequit̄ illa pars [Est aūt.] Et habet duas. nam primo ponit ꝓprietatē in motu. s. habere ꝯtrarium in alijs speciebus ab alteratione. 2° mouet dubiuꝫ in alteratione. 2° ibi [Reliqua vo.] Prima in duas. primo in generali. 2° in speciali. 2° ibi [His vo que per singula.] Illa pars [Reliquo] habet duas. nā pmo mouet dubiū. 2° remouet. 2° ibi [Nisi qs.] Hec sit diuisio lectionis. ¶ Ad primā partē sic ꝓcedit dicēs ꝙ sex sunt species motus. s. generatio ⁊c.

¶ Alij itaqꝫ motus palā est. qꝛ alij abinuicē sūt non est enim generatio corruptio. neqꝫ augmētum diminutio. neqꝫ alteratio sm̄ locum mutatio: similiter autem ⁊ alij.

¶ Hic comparat istas species motus adinuicē. Et dicit ꝙ manifestum est ꝙ ille spēs motus adinuicē sūt diuerse. ita ꝙ vna nō est alia: nā generatio non est alteratio neqꝫ augmētū diminutio: ⁊ sic de alijs.

¶ In alterationem vo habet quandam questionem: ne forte necessarium sit id quod alterat̄ per aliquam reliquarum motionum alterat̄.

¶ Hic auctor mouet dubitationē. Utrum alteratio sit diuersa ab alijs spēbus motus uel sit eadē circa aliq

¶ Hoc autem non uerū est. Nam pene sm̄ omnes passiōes: aut plures nobis alterari accidit nulla aliarum motionū cōmunicante: nā neqꝫ augeri necessariū est qd̄ per passionem mouet̄ neqꝫ minui. Similiter autē ⁊ in alijs. ideoqꝫ alia erit preter alios motus alteratio. nā si esset eadē mutatio. oporteret id quod alteratur augeri mox: uel minui: uel per quandam aliaꝝ cōsequentiā motionum fieri: sed non est necesse.

¶ Hic soluit illā dubitationē. Et dicit ꝙ non est alteratio eadē cum aliqua specie motus. Et ꝓbat hoc p vnam rōneꝫ: quā quidā faciunt in duas: siue vna ratio debeat fieri siue plures hēo hūc sensum. si alteratio eēt eadē cum alijs speciebus motꝰ. tunc oē qd̄ alteratur necessariuꝫ est moueri sm̄ alios motus: ⁊ oē qd̄ mouet̄ alijs motibus: necessario eēt alterari. hoc autē utrūqꝫ falsum est. ergo alteratio nō est eadē cuꝫ alijs. In hac ratione sic ꝓcedit: ꝙ minorem declarat ⁊ habuit duas partes. Et ideo primo declarat pmā partem. s. ꝙ contingat alterari: non tamen sm̄ alios motꝰ moueri. nam penes omnes passiones cōtingit alterari nullo motu alio cōcomitante. maiorē ponit postea cum dicit [nam si esset.] alteram partem minoris declarat. Postea cum dicit.

¶ Similiter autē ⁊ qd̄ augetur: aut aliqua alia mutatione mouet̄: alterari oporteret: sed sunt quedam crescentia que augmētant̄: ⁊ que nō alterant̄. ut quadrāgulus circūposito gnomone creuit qdē alteratū vo nihil est factuꝫ. sic ⁊ in alijs hiꝰ. Quare alij sunt motus adinuicē.

¶ Declarat ꝙ ꝯtingat moueri sm̄ alios motus. ita ꝙ sm̄ aliquā rōnem. Nam dicit phus ꝙ quadrangulus aduenienate gnomone creuit. ⁊ non est alteratꝰ. ⁊ sic est ibi augmētum sine alteratione. ¶ Ad euidētiā huius exēpli opꝫ videre quid sit gnomon. Et notandum primo ꝙ quadrāgulus est figura habēs q̄tuor angulos. q̄dratus autē est qui eius spēs dicitur: qui habet q̄tuor angulos rectos ex quatuor rectis lineis. ⁊ nota ulterius ꝙ omnes anguli recti sunt similes hoc viso nota qd sit gnomo. Euclides sic diffinit ipsum: est duoꝝ paralegramoꝝ circa diametrū existētium: qlibet cum duobus supplementis gnomo nominat̄. Unde paralegramꝰ idem est ꝙ quadratus ⁊ quilibet q̄dratus qui est diuisus per diametruꝫ pōt dici gnomo ut in alio exēplo. hic enim sunt q̄drāguli quoꝝ duo sunt quadrati ⁊ duo non q̄drati dicunt̄ vnus paruus ⁊ alius magnus: ⁊ quilibet istoꝝ duoꝝ quadratorū: qui sunt diuisi per diametrū potest dici gnomo cuꝫ duobus supplemētis ⁊ dicunt̄ supplementa quadranguli duo: quos diameter non diuidit neqꝫ sunt quadrata: ⁊ sic creuit quadrāgulus ⁊ tamen non est alteratus qꝛ omnes anguli sunt ibi recti sicut prius erāt: ⁊ ita non est ibi alteratio ꝫ sit augmētum: pꝫ ꝙ possunt esse alie species motus sine alteratione. ergo alteratio non est eadem cum alijs.

¶ Est autē simpliciter quidē quies motui cōtrarium. His vo que per singula sūt ⁊ singula generationi quidē corruptio. augmēto quidē diminutio. sm̄ vo locū mutationi. sm̄ locuꝫ quies maxime videt̄ oppositū esse. ⁊ forte in ꝯtrariū locum mutatio: ut ei que inferius est: ea que superius est. ⁊ ei que superius est: ea q̄ iferiꝰ est.

¶ Hic auctor determinat de motu quātū ad accidentalia. Et ponit istā ꝓprietatē ꝙ motui est quies cōtraria. ⁊ declarat per singula exēpla. ut generatio est ꝯtraria corruptioni ⁊ augmentū diminutioni ⁊ mutatio ni sm̄ locū est contraria quies sm̄ locū. uel forte di

est auctor: mutationi sm locũ: est contraria mutatio in contrariũ locũ: ut illi mutationi que est a sursuz in deorsum sit contraria illam utatio que est deorsum in sursum que est sibi opposita.

¶ Reliquo vo assignatorꝫ motuuz nõ facile est assignari quid forte est cõtrariũ. videtur autez neqꝫ esse ei aliquid ꝯtrariũ. nisi quis ⁊ in hoc sm qualitatẽ: quietem opponat. aut in contrarium qualitatis: mutationẽ. sicut ⁊ in mutatione sm locum: quietẽ sm locum. aut in contrarium locum: mutationẽ. Est enĩz alteratio mutatio sm qualitatez. Quapropter opposita erit sm qualitatez mutationi. sm qualitatẽ quies aut in contrarium mutatio qualitatis. ut albũ fieri: ad id qđ est nigrum fieri: alteratur enim in contrarium qualitatis: mutatione facta.

¶ Hic auctor mouet dubitationẽ circa alterationem. Et dicit ꝙ non est facile assignare relicto assignatorꝫ motuũ. i. alterationi quid sit contrariũ. Et statim soluit ⁊ dicit nisi quis. vnde dicit ꝙ dubiũ est de alteratione quid sit ei contrariũ. nisi quis dicat mutationi sm qualitatẽ est contraria quies sm illam qualitatez ut mutationi ad albedinẽ est cõtraria quies sm albedinẽ: uel mutationi sm qualitatez sit contraria mutatio ad contrariã qualitatẽ: ut mutationi ad albedinẽ sit contraria mutatio ad nigredinẽ ⁊ sic de alijs sicut dictum est. Dicit auctor ꝙ mutationi sm locum est contraria mutatio ad contrariã qualitatem: uel etiã quies ut visum est.

¶ Habere autẽ multis modis dicitur. Aut eniz habitum ⁊ affectũ. aut sm quãlibet aliam q̃litatẽ. Dicimur eniz habere disciplinã: atqꝫ virtutẽ. Aut ut quãtitatez qđ ꝯtingit ei qui habet magnitudinẽ. Dĩ enĩ tricubitã magnitudinẽ uel quadricubitã. Aut ea que circa corpꝰ sunt: ut uestimentum uel tunicã. Aut tanq̃z in parte ut in manu anulũ. Aut tanq̃z partẽ. ut manuz uel pedem. Aut in uase ut in modijs grana tritici. aut lagena vinum. vinũ enim lagena dicitur. ⁊ modius grana tritici. Hec enim omnia haberi dicunt ut in uase. Aut ut possessionez. habere enim domũ: ⁊ agrũ dicimus. Dicitur etiã ⁊ vir uxorez habere ⁊ uxor virũ. sed videtur alienissimus qui nunc dictus est modus esse eius eo qđ est habere. Nihil enim aliud uxorem habere significamus: nisi qꝛ cohabitat. Forte tamen ⁊ alij quidam apparebunt modi de eo quod est habere. Sed qui consueuerunt dici: pene omnes enumerati sunt.

¶ Hic determinat de ultimo postpredicamento. s. de habere. Et dicit auctor ꝙ habere dicit mltis modis vnomodo habere affectũ. i. qualitatẽ. secũdomodo habere quãtitatez: ut magnitudinẽ. terciomodo habere mẽbrum: ut pedẽ. quartomodo habere cõtentũ: ut lagenã vini. q̃ntomodo habere uxorẽ: sed iste modus est alienissimus: qꝛ qđ habet habet ⁊ qđ habet hẽt. vnde illud habere nihil aliud est q̃ cohabitare. postea excusat se de insufficiẽti determinatione. Et dicit ꝙ fortasse apparebũt alij modi. sed illi q consueuerũt dici pene oẽs sunt dicti. ⁊ dicit pene: qꝛ ꝯ̃meta ponit pbus alios duos sicut illud qđ diuidit habet aliud ut febris hominẽ uel timemus ciuitatem. uel etiã potest esse alius modus sicut sustinẽs habet sustentũ, ut colũna domũ uel athlas celuz sm poetas. ille gigas sustinet celum: sed sm ueritatẽ hoc non est ꝙ celum sustineat.

¶ Incipit Liber Sex principiorꝫ Gilberti porretani cum Expositione dñi Egidij Romani.

Forma est cõpositioni contingens: simplici ⁊ inuariabili essentia consistens.

Secundũ phm in libro posteriorum ⁊ etiaz in primo physicoruz. Scire arbitramur vnũquodqꝫ cum eius causas cognoscimus. cause autem (ut vult philosophus secũdo physicorꝫ) sunt quatuor: scilicet. efficiens. formalis. materialis. finalis. Causa efficiens huius libri ignorat. Quidã dicũt ꝙ fuit Aristotiles. ut videt in mõ ꝓcedendi. Alij dicũt ꝙ fuit Alpharabius cõmentator libri de causis. Alij dicunt ꝙ fuit Gilbertus porretanus: sed de causa efficienti nõ est magna vis. Nam quicunqꝫ fecerit scientia non minꝰ ualet. Causa materialis ⁊ subiectũ idez sunt. Subiectũ autez huius libri est forma accidentalis extrinsecus aduenens. Nam quodlibet sex principioruz hic determinatorum est forma accidentalis extrinsecus aduenens. Causa formalis ⁊ finalis est sicut in alijs libris. Et ideo nõ opꝫ semper hic recitare. His visis ad diuisionẽ libri accedamus. ¶ Hic liber diuiditur in partes tres. s. in anteprincipia: ꝑncipia: ⁊ postprincipia. Secũda ibi [Actio est.] uel ibi [Singulum.] Tertia ibi [Dicitur autem magis ⁊ minus.] Prima in q̃tuor. Nam de ratione principij ꝓut hic sumitur sunt quatuor. s. ꝙ sit forma: ⁊ ꝙ sit substantialis: ⁊ ꝙ naturalis sit: ⁊ discibilis. ut patet in actione que est qđdam principium ⁊ est forma: ⁊ essentialis ⁊ substantialis suis inferioribus ⁊ naturalis ⁊ etiam discibilis. p̊ determinat de forma. 2° de substantiali. tertio de naturali. q̃rto de scibili. Secunda ibi [Substãtiale. Tertia ibi [videtur.] Quarta ibi [Formarum autez.] Prima est tm̃ presentis lectionis ⁊ diuiditur in duo. Nam primo diffinit formã ⁊ declarat. secũdo remouet dubitationẽ ⁊ soluit. Secũda ibi [Habet autẽ dubitationez.] Prima in tria. Nam primo diffinit. secũdo declarat. tertio concludit. Secũda ibi [Compositio enim.] Tertia ibi [Erit itaqꝫ terminus.] Secũda diuiditur in tres. Nam primo ostẽdit quid remoueat a forma hic diffinita per istam partẽ [simplici.] secundo ostendit quid remoueatur a forma hic diffinita per istam partem [Inuariabili.] tertio quid remouetur per istam partem [Cõpositioni contingens.] Secunda ibi [Quoniam autẽ fortasse.] Tertia ibi [Sed quoniam ut aiunt.] Prima in tres. Nã primo ponit conclusionẽ. secundo maiorem. tertio minorẽ cuz declaratione. Secũda ibi [Cõpositio enim.] Tertia ibi [In forma autem.] Iste partes manẽt indiuise usqꝫ ad illam partem. [Habet autem dubitationem.] Et ista diuiditur in duo. Nam pmo mouet dubitationẽ secundo soluit. Secunda ibi [Sed nõ est ita.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã partẽ sic procedit diffiniẽs formã. Forma est consistens simplici essentia ⁊ inuariabili contingens compositioni. i. simul tangens se cum cõpositoꝰ ⁊ habet ueritatem cuz q̃libet forma tam essentiali q̃ accidentali ut postea videbit.

¶ Cõpositio eteni non est. quoniã a natura cõpositiõis seiungitur. Compositio etenim vnaqueqꝫ alteri aduenĩẽs, maiorẽ se cõiunctã quodãmodo efficit: in forma autẽ hoc minime est. nam in eo ꝙ corpus album est: nõ dicitur ma

Subiectũ libri.

iuuerant minus seipso nō albo: nec si non albuz intelligatur destructio cōpositionis uł minora tio aliqua facta est: sed alteratio solum.

¶ Hic declarat istaz partē simplici. Et pbat φ forma sit simplex ⁊ per hoc remouet cōpositū: ⁊ intēdit talem ratonē. Oē compositū adueniens cōposito efficit ipm maius: sed forma aduenīēs cōposito non facit ipm maius: ergo forma nō est compositū: sed est simplex. Et ponit ibi abstractū p̄ro ɔcreto. s. compositio pro cōposito. Proponit ɔclusionem cum dicat: φ forma nō est cōpositio: sed seiungit. i. separat a natura compositionis. postea ponit maiorē cum dicit [com positionē.] sed declarationez minoris ponit ibi. i. forma cū dicit [nam in eo φ corpus.] declarat ibi φ forma aduenīēs cōposito non facit ipm maꝰ. nam si albedo adueniat corpori nō facit ipm maius: nec etiā si intelligat corpus nō albū. nulla miortatio corporis est facta. ⁊ sic minor est declarata.

¶ Quoniam autē fortasse in alijs contingit idē pferri additum eē ɔuenienter existimo: inuariabili essentia ɔsistens. In anima eniz alteratio contrarietatis inuenit: ut tristitie ⁊ gaudij.

¶ Hic auctor declarat istā partē [inuariabili.] Et dicit φ forte in alijs cōtinget idem pferre. s. φ sit simplex nā aie humane hoc cōpetit. s. φ sit simplex. Et ppter hoc dicit auctor. ego addidi istam partē inuariabili. ut per hoc remoueat aia humana a forma hic diffinita: ut dicit auctor ista est inuariabilis sed aia humana uariabilis est a gaudio in dolorē ⁊ econuerso.

¶ Sed quoniam (ut aiunt quidam) simplicitati: nulli vō uariationi subiecta est. ut ea que est mundi anima dissocians hāc ab omnibus addidi compositioni contingens.

Que sit mundi aia

¶ Hic declarat istā partē [cōpositioni ɔtingēs.] Uñ illie φ forme hic diffinite ɔuenit φ sit simplex ⁊ inuariabile: ut anime mūdi. ⁊ appellat aia mundi itelligentia. i. angelus mouēs celū ⁊ ille est simplex ⁊ inuariabilis. Et ppter hoc dicit auctor [addidi istā partē contingens cōpositioni.] i. simul tangens secū composito. Et per hoc remouetur a forma hic diffinita aia mundi que mouet celum ⁊ non est altera ps celi. Construe istā litteraz sic: sed (qm̄ ut quidā aiunt) ea que est aia mundi est subiecta simplicitati ⁊ nulli uariationi: ⁊ est simplex ⁊ inuariabilis. ideo dicit auctor [ego dissociās hāc.] i. formā hic diffinitam ab oībus alijs addidi istam partē compositioni ɔtingēs

¶ Erit itaqꝫ terminus forme: dicta diffinitio. neqꝫ enim superfluum: neqꝫ minus continere. si quis subtiliter inuestigauerit reperietur.

¶ Hic ɔcludit diffinitionē declaratam dicēs φ dicta diffinitio erit forme terminus. nam sicut terminus accipit qd̄ est de proprio ⁊ dimittit qd̄ est de alieno ita diffinitio dicta. Si quis subtiliter inuestigauerit nihil continet superfluuz neqꝫ minus.

¶ Habet autē dubitationē ex precedēti. utrum aliqua forma uariabilis sit. Hoc autē videt ut in pluribus. nam eadē oratio ueri ⁊ falsi susceptiua est. ⁊ albedo claritatis: ⁊ obscuritatis. ⁊ rō eius qd̄ in re est. ⁊ nō est: sed non est ita. nā nihil differt albedinē clarā dicere: qꝫ suscipiēs ipsam clarum dicere. ⁊ non est oratio contrariorū susceptiua. nec rō eius qd̄ in re est: ⁊ non est. sed note sunt earuz que sunt in anima passionum. De his autem alibi dictum est.

¶ Hic mouet dubitationē: qꝛ dictū est φ nulla forma est uariabilis. dicit φ hoc habet dubitationem. naz aliqua forma videtur uariabilis. nam oratio est uariabilis a ueritate in falsitatem. similr opinio est uariabilis a ueritate in falsitatē. ibi ponit ipse orationē pro opinione. Et similr albedo cū sit quedā forma videt uariabilis de claritate: sed statum soluit cuz dicit [sed non est ita.] i. nō sunt uariabiles iste forme: nā albedo nō est subiectū claritatis ⁊ obscuritatis: sed sbiectū albedinis: qꝛ nihil aliud est albedinē dicere clarā qꝫ subiectū suscipiēs albedinē clarū dicere. Similiter dicit φ oratio nō est subiectū contrariorum s. ueritatis ⁊ falsitatis: neqꝫ oratio. i. opinio est subiectum eius qd̄ est in re uel non est. i. ueritatis ⁊ falsitatis: sed dicit ipse φ orationes sunt signa passionum que sunt in aīa. ⁊ dicit φ de his dictū est alibi: potest referri ad duo. Uno mō ad hoc φ est passionibus: ⁊ tunc est sensus φ de his. s. passionibus dictū est alibi i. in libro piermenias. Aliter exponit sic: φ de his. i. utrum oratio susceptibilis ueritatis ⁊ falsitatis: uel opinio dictum est alibi. i. in libro p̄dicamētorum capitulo de substantia.

Queritur

primo circa istū librum. Utrum liber iste superfluat? Et videtur φ sic. naz Ari. determinat de decē p̄dicamētis: ⁊ cū ista sint sex de illis decē aut erit Aris. diminutus aut iste superfluus. Non est dicēdū φ Aris. fuerit diminutus ergo auctor iste supfluus. ¶ 2° arguitur. naz videt φ iste liber debeat dici sex predicamētoꝝ ⁊ non sex principioꝝ. nam determinatio istoꝝ subtractione principij pertinet ad nālem phm nō ad logicū. ¶ 3° arguit nos nō habemus librū de alijs quatuor principijs i. de substātia quātitate qlitate ⁊ relatione. ergo videtur φ non debeamus hēre libruz de sex principijs.

¶ Ad euidentiā istoꝝ est sciendū φ Aris. in libro p̄dicamētorum determinat complete ⁊ perfecte de quatuor predicamētis sex: sed de alijs. s. de actione ⁊ passione. ⁊ sic de alijs determinat ibi per modum artis modo per modum doctrine: sed auctor qꝛ ipse Aris. solum per modū artis determinauerat ⁊ non doctrine uoluit per modū doctrine determiare. Et ex hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Ad primū ergo est dicēdum φ Ari. non est diminutꝰ cum sufficiēter per modum artis determinauerit: nec ille superfluus cū per modū doctrine pcedit. ¶ Ad 2ᵐ cum tu obicis φ debeat dici liber sex predicamētoꝝ. Dicendū φ non dicatur sex principioꝝ: qꝛ hic determinat de his sub rōne principij. nam sic ad naturalē phm pertinet imo determinat de istis hic quātū ad modū predicandi: sed dicitur liber sex principioꝝ ad differētiā libri predicamentorum. Unde predicamentū est ens per se ⁊ formaliter in plura diffusū. principiū vō est diffusio nis omniū que sunt eiusdē ordinis uł similr collectiuū Et iste auctor nominat istū libruz quātū ad istā ptez principium sue diffusionis. ⁊ uocat eū librū sex principioꝝ ⁊ ex hoc pz φ iste liber nō est nālis ut quidam dicūt: cū non determinet hic sub ratione pricipij. sed est de logica. Et pz φ non est de eē logice: sed de bene eē. ¶ Ad 3ᵐ similr pz solutio. nam non opz hēre librum de alijs qtuor principijs: nā sufficiēter determinatum est a phō in predicamentis taz per modū artis qꝫ etiam doctrine ⁊c̄.

Quā sit φ lib iste appellet de 6. principijs.

Queritur

Scdō. Utꝝ oīs forma sit simplex sicut dic̄ auctor. Et videt φ nō. nā ut dicit Ari. in libro phy. eadem sunt p̄ncipia subē ⁊ accidētis. principia aūt substātie sunt materia ⁊ forma: ergo similiter accidētis. ergo accidentia sunt cōposita. ¶ 2° arguit sic: quātitas est quedam forma: ⁊

Eadē sūt principia subē ⁊ accidentis.

non est simplex. naz nullũ simplex per se est diuisibile: sed quãtitas per se est diuisibilis ut habet̃ 5° meta^ce. ergo quãtitas nõ est forma simplex. ℂ Ad hoc dicendũ ꝙ omnis forma est simplex siue sit subalis siue accidentalis. ℂ Ad primuz argumẽtum qñ dicis ꝙ eadẽ sunt principia sub͡e ⁊ accidentis. Dicit̃ ꝙ uerũ est ꝙ sunt eadem: sed non eodem modo declarat̃ materia ⁊ forma sunt ꝑncipia substãtie ut ex qua: sed accidentia non habent materiã ut ex qua sed in qua. Et sic accidẽtia non sunt cõposita cum non habeant materiã ex qua sicut substãtia: sed in qua ⁊c̃.

Aliquod simplex ẽ diuisibile.

ℂ Ad 2^m cũ obicis de quãtitate. dicũt quidã ꝙ quãtitas ꝓprie nõ est forma nec est per se diuisibilis: sed diuiditur ratiõe materie ⁊c̃. ℂ Sed aliter est dicẽdũ cum dicis nulluz simplex est diuisibile. dico ꝙ falsũ est: q2 quãtitas cum sit seipsa extensa est per se diuisibilis. ⁊ tamen est simplex cum non sit cõposita ex materia ⁊ forma ex qua: cum non habeat materiam ex qua: sed in qua (ut supra dictũ est.) ℂ Item videtur ꝙ auctor male dicat in littera: cum dicat omne cõpositum adueniens cõposito facit ipm maius. Nam videm^9 ꝙ si esset scutella plena cineribus ⁊ ponatur multum de aqua ibi non fiet maius. ⁊ tamen utrũqz tam aqua q̃z cinẽs est cõpositũ. quare ⁊c̃. ℂ 2° sic: nã video ꝙ si imponatur ignis alicui ferro: non facit ipsum maius: ⁊ tamen utrũqz est cõpositum taz ignis q̃z ferrũ. ergo. ℂ 3° sic: in vno cipho pleno aq̃ uel vino possunt apponi multa denarij ⁊ non faciunt maius: ⁊ tamen utrunqz est cõpositum. ergo ⁊c̃. ℂ Ad hoc est dicendum ꝙ omne cõpositum adueniẽs cõposito facit ipm maius. concedo. si vnũ non agat in alterum. ⁊ si utrũqz maneat in ꝓpria forma. ⁊ ꝓpter hoc ad argumẽta. ℂ Ad primũ cum dicis ꝙ si aqua imponatur cineribus. ⁊ hoc est certe q2 aqua est frigida ⁊ humida. ⁊ agit in cineres qui sunt calidi ⁊ sicci. ⁊ ita cum vnum agit in alterũ fit cõsumptio utriusqz. cuius declaratio est hec: q2 si postea distrahes nõ inuenies tãtum. ℂ Ad 2^m qd̃ tu obicis de ferro ⁊ igne dicitur ꝙ ignis nõ est in ferro: sed calor intensus est ibi. Et cum iste calor sit accidens non est compositũ. ergo ⁊c̃. ℂ Ad 3^m dicitur similiter ſm quosdaz ꝙ denarij consumunt aliquid de aqua uel de vino cum sint calidi ⁊ sicci ⁊ aqua humida ⁊ vinum humiduz ⁊ ideo quãuis multi ponantur non faciunt maius. Sed aliter est dicenduz ꝙ non faciunt maius ꝓpter conuenientiã forme: q2 vinum formã spericam facit ut pz in mensura: quia si ibi vinum fundat̃ facit formam spericam ⁊c̃.

Quõ sit ligat̃ cõpositũ ad diuĩ cõposito facit ipsum maius.

Queritur de hoc qd̃ dicit auctor: ꝙ aĩa humana ẽ uariabilis a gaudio in dolorem ⁊ econuerso. Cõtra dicit Ari. in pmo libro de anima. qui dicit aĩaz gaudere uel tristari. ⁊ dicit eam texere uel edificare. quare per phz videtur ꝙ anima non possit gaudere uel tristari. ℂ Ad hoc dicitũ a quibusdam ꝙ si anima ꝯsideretur ꝓut est forma corporis sic per se non est subiectũ alicuius accidentis. naz ut vult phus ibi passiones debent coniuncto toti attribui ⁊ non parti. sed humana anima ut ꝓdicit̃ in 3° põt esse separata ut hoc aliqd ⁊c̃. Et ideo ut est separata sit põt gaudẽ ⁊ tristari. ⁊ ita nõ ualebit obiectio.

Queritur Utrum hic diffiniat̃ forma substãtialis uel accidẽtalis uel cõmunis ad utrãqz. Et videtur ꝙ hic diffiniat̃ forma accidentalis. nam dicit Ari. primo ethicoz ꝙ sermones sunt inquirẽdi ſm mãm. sed in isto libro intẽdit determinare de formis accidentalib^9. ergo videt̃ ꝙ hic diffiniat formã accidentalem: sed videtur ꝙ hic diffiniat substantialẽ. nam illa forma hic diffinit̃ in qua postea diuiditur: sed inferi^9 diuidit substantialẽ. ergo diffinit illaz. ℂ Sed diceret aliqs. hic diffinit tã formã subalem q̃z accidẽtalẽ. Contra. nihil est cõe vniuocũ substãtie ⁊ accidenti. Et sic cum solũ vniuocũ debeat diffiniri ſm phm ⁊ non est aliquid cõmune vniuocũ forme substãtiali ⁊ accidẽtali. videt̃ ꝙ ista diffinitio non sit utriusqz forme. s. substãtialis ⁊ accidentalis ⁊c̃. ℂ Ad hoc est dicendũ ꝙ hic diffinitur taz forma substãtialis q̃z accidentalis. nam ista diffinitio cõpetit tam forme substãtiali q̃z accidentali. certe uerũ est realiter cum in aliqua ꝓprietate forma substãtialis ⁊ accidentalis possint conuenire: ⁊ penes istam ꝓprietatem talis datur descriptio siue diffinitio: nã tã forma substãtialis q̃z accidẽtalis est quid simplex: facta est mentio de anima mundi: siue de intelligentia mouente celum.

Queritur Utruz talis motor celi ꝓpinquus qui dicitur itelligẽtia moueat a nã uel a uolũtate. Et videt̃ ꝙ a natura. Nam dicit phus 6° phy. ꝙ omne corpus mouetur a natura. Nam idẽ est principiũ motus ⁊ quietis: sed celum est quoddã corp^9: ergo mouebit̃ a nã. ℂ 2° arguitur sic. oĩs motus aut est nãlis aut violẽtus: ut dicit̃ ꝑmo celi ⁊ mũdi. sed motus celi nõ est violẽtus: q2 sic deficeret: qd̃ non est uerum ſm phm ꝑmo celi ⁊ mũdi. ubi dicit̃ ꝙ mot^9 celi est eternus: ergo videt̃ ꝙ mot^9 celi sit nãlis.

In oppositũ arguit̃ per phm in. 12. meta^ce qui dicit ꝙ primũ mouet in rõne amati ⁊ desiderati ⁊c̃. Ex hoc arguit̃ sic. Illud qd̃ mouet in ratiõe amati ⁊ desiderati mouet a uolũtate ⁊ non a natura: sed ut dictũ est primũ mouet in ratione amati ⁊ desiderati: ergo mouet a uolũtate ⁊ non a natura. ℂ 2° ꝓbatur hoc idẽ. illud qd̃ mouet̃ motu naturali ⁊ non redit per se ad locũ. vñ recedit. ut pz de graui qd̃ de natura sua descẽdit. Et ideo ꝑ se non ascẽdit: sed celũ mouet ab oriẽte in occidẽs ⁊ iterum redit in oriens. ergo non mouet̃ motu nãli. Hec est ratio Auicẽ. ℂ Ad hanc questionẽ dicenduz ꝙ motor celi non est forma celi: nam celũ dato ꝙ nõ moueret eẽt quoddã ens per suã formã: ⁊ sic motor non eẽt forma celi. ℂ Sed ad qõnem cum querit̃: Utrum ille motor a nã uel a uoluntate moueat. Dico ꝙ possumus ꝯsiderare istũ motuz duob^9 modis vno modo a parte motoris. ⁊ sic est uolũtarius. nam ille a uolũtate mouet. s. intelligẽtia. nam ipsa mouet: q2 vult imitari primã cãm nobiliori modo quo põt ⁊ hoc est ꝓpter nãm ꝑme cause: sed q2 motores sũt corpora supracelestia: non pñt esse cã inferioꝝ nisi ꝑ suũ motũ: ideo cum ipse motor uelit imitari primaz causam: ⁊ non põt nisi per motũ: ideo mouet ꝯtinue ipm celum. Si autẽ ꝯsideremus ex parte mobilis. i. celi. Tunc dico ꝙ motus est naturalis: naz a natura hẽt celum ꝙ moueat̃. Et ꝓpter hoc habet formã spericam. Si autẽ ꝯsideremus per applicationẽ mobilis ad motorẽ. Dico ꝙ mouet̃ a natura: nam sicut celum a natura sua est aptuz natũ ut moueatur ita motor aptus nat^9 est ad mouendũ. ℂ Ad argumenta ꝑ hoc pz solutio. ℂ Ad ꝑmũ cũ dicis ꝙ Ari. dic̃ ꝙ oĩa corpa mouent̃ a natura: celũ est corp^9: ergo mouet̃ a natura. dico ꝙ mouet̃ a natura: q2 aptũ natũ est moueri quãtum est de se. ℂ Ad 2^m cum dicis ꝙ oĩs motus aut est violent^9 aut nãlis. Dico ꝙ mot^9 celi bñ est nãlis ex pte mobilis: sed non ex parte motoris. Et per hoc soluuntur omnia argumenta.

Motor celi nõ est forma celi. Quo mo mouet celũ a nã ⁊ a uolũtate.

Substantiale vo est qd cōfert esse: ex quadā cōpositione cōpositiōi: ut in pluribus: qd impossibile est deesse rei. ut rō: et sensus. siue hoꝝ similia. ut continuū: discretum.

Superius determinauit auctor de forma accidētali. hic intēdit de subali. Et cū hoc sequit illa ps in qua determinat de nāli que incipit ibi [videt aūt.] Prima in duas. primo diffinit subale. 2° diuidit. 2ª ibi [hec vo erit.] prima in duas. pmo diffinit. 2° declarat. 3ª ibi [ut rō et sensus] illa ps [hoc vo.] habet duas nā primo diuidit. 2° remouet dubiū. 2ª ibi [in qbusdaz.] hec 2ª in duas fm duas dubitationes. pma de figura incisionis. 2ª de forma nāli. 2ª ibi [sed in his que in pluribus.] Prima in duas. nā primo mouet dubitationez suā. 2° soluit. 2ª ibi [duo aūt] illa ps [Sed in his.] diuidit in duas. pmo mouet dubitationem et arguit pro et cōtra. 2° soluit. 2ª ibi [nā igitur.] et hec 2ª in duas. primo soluit. 2° remouet dubitationē. 2ª ibi [sbtilit aūt.] hec ē diuisio lectiōis. ¶ Hic auctor diffinit subale dicēs: sbale est qd cōfert esse cōpōni. i. cōposito ex qdā cōpositione ut in plurib⁹ est et impossibile est deesse rei. Quidam exponunt sic [substātiale.] i. vniule est qd ɔfert esse. i. dat esse suo iferiori: ut aīal uel rōnale hoi [compositioni.] i. rei cōposite: ex quadam cōpositione logicali: et impossibile est de eē illi cuius est subale. Aliter exponit ut in nālibus videbitur: sed statim ponit exēplum: qualiter substantiale cōfert esse: ut rōnale ipsi homini: et sensus sensibili: et similia istoꝝ: ut continuum et discretum numero et orationi.

¶ Hoc vo erit ut materia: illud autem ut forma ut corpus quidem est materia hominis: aīa vo forma. Erit itaqz substantiale: ut corporis aīa: atqz hois rō. Hec autem in his que de cathegorijs dicta sūt expedita sūt.

¶ Hic auctor diuidit ipsum substātiale dicens: q est quoddā subale: ut mā quoddam ut forma attribuens corpori mām: et aīe formā: et hoc pōt itelligi dupliciter. nā vnomodo per aīam pōt intelligi aīatuz: que est differētia. et per corpus ipum genus: uel per aīam pōt intelligi pars corporis aīati: que est forma nāliter loquendo: et per corpus pars aīati corporis: que est mā naturaliter loquendo. et non mā que est genus qz subale est ex substantialibus. Cōcludit auctor q subale est ut homo et ratiōale: postea dicit q ista subalia expedita sūt et determinata in cathegorijs. i. in predicamētis.

¶ Videtur autem quedā forma a nā esse: quedam vo ab actu. Rō enim a nā est: calor vo et passio quedam in actu consistunt.

¶ Hic diuidit formā: et dicit q quedam forma est ab actu. i. ab operatiōe nra: qdā a nā ut a nā rōnale et albedo: et sic de alijs ab operatione nra fit quidaz calor: ut ille qui generaī per violentiā et per motuz: similiter passio que est per actū nostrū: ut sigs percutimr passio que est per actū nostrū: ut sigs percuti at alterū: tunc illa passio est ab actu nro.

¶ In quibusdā vo dubium est utruz a nā: aut ab actu incipiāt esse: ut in figura icisionis. Nā nihil additionis fit: sed separatio qdā partiū. Dico aūt figuram esse a natura: sentiri vo ab actu. sed et que coniunctionis est ab actu est. ut domus. manifestum est autem de his.

¶ Hic auctor mouet duas dubitatiōes. Prima est figura icisionis. i. della imagine: que fit per sculpturā in lapide: uel in ligno. Utrū illa figura icisionis fit a nā uel ab actu nro. Et probat q ab actu nostro non possit esse. Nam illud qd fit per operationē nram fit per operationē partis ad partē: sed illa figura per remotionē partis a pte: ergo nō fit per operationem nram. statim soluit cū dicit dico aūt figurā illam esse a nā: sed sentiri fit ab actu: hoc est dictu illa figura est a nā quantū ad mām quam nā nobis ministrat: sed sentiri. i. q illa forma sentiatur. i. videaī: illud ab actu nro est. Et hoc est quantum ad formam est ab actu nro: et iō simpliciter debet denoīari ab operatione nra. Et dicit q de illis que fiunt per seditionē ut domus: manifestum est: q sunt ab operatione nostra: et non a natura.

¶ Sed de his que in pluribus sunt palam non est. Nā ea que in pluribus sunt in actione esse impossibile est: a nā autem non videnī fieri: quoniam ea que a natura sunt: a creatura preexistente sumunt principium. palā vo est creaturam nō esse. Nihil enim rōnis oino: qre huius creatura sit poterit explicari.

¶ Hic mouet dubitationē de forma vniuli q in pluribus habet esse: et dicit q in vniulibus nō est palam. i. manifestuz: immo dubiū est. Utrum sit a nā uel ab operatione nra. Et dicit q impossibile est hui⁹ esse ab operatione nra: qz intelligit q ois operatio nra habet eē circa singularia: et sic nō circa vniulia. Sed statiz arguit in oppositum q hui⁹ vniulia non sint a nā: et intendit talem rōnem: illud qd est a nā: sumit principiū ab aliqua mā preexistente. nā dicit q nihil rōnis. i. nulla ratio pōt explicare quare hui⁹ forme vniuersales sint causate.

¶ Nā igitur in his occulte operatur. Naz sicut ex plurium coniunctione partium ɔstitutio quedam prioꝝ excedens quantitatez efficitur: sic ex singularium discretione: vnum qddam intelligitur eoꝝ excedens pdicationem. Quapropter cōmunitas ois: naturalis est: qm a singularitate procedit: que creationi coequaī. Subtiliter aūt speculantes sicut nām in actionibus latenter operari: inuenim⁹. sic creaturarum creatorem in natura: idqz ex operibus cognoscaī: qm quidē ipse numero certo naturam stabiliuit. sed hec hacten⁹. alteri⁹ eni cōsideratiōis sunt.

¶ Hic soluit auctor et dicit q vniule est a nā generans singulare: et occulte per generationē singularium manifeste generaī vniule: et sic nā occulte operatur vniule. et ponit simile: sicut ex pluribus ɔiunctis partibus: resultat qddam totum extendēs quantitatem oium partium: uel excedēs: sic vniule est qddam totum ex adiūctione plurium particulariū: extendens illa per propriā rōnem: ex hoc ɔcludit q ois cōmunitas. i. vniule est a nā: pcedens a singularitate: que creationi coequatur: duob⁹ modis legiī ista littera. vnomodo q li que referī ad hoc q est singlaritas et est talis sensus q singularitas coequaī creationem. i. saluaī per ɔtinuam gnationem. Alio modo legitur q hoc qd ē referaī ad hoc qd est coitas: que cōmunitas. i. vniule: coequaī creationem. i. rei create: quia qcito fuit aliquod singulare tunc fuit in aptitudine ipm vniule. Subtiliter hic remouet dubitationē: qz dictū est q nā latenī operatur ipsuz vniule. Aliquis dubitaret quid faciat nām ita latenī operari: removet istā dubitationem dicēs q si nos inuenimus naturam ita latenī operari in his uel in coib⁹ ucita creatorē creaturarū. i. de⁹ latenī operaī in ipsam creaturā sed dicit q hec sunt alterius ɔsiderationis: nā ad nā

lem phm pertinet. ¶ Hic auctor innuit istaz diuisionē formarū: alia substantialis: alia accñtalis. Et io͏̄ pmo videt͏̄ q istа diuisio nō sit bona: nam iferius nō debet diuidi per dñas superioꝝ. nam homo nō debet diuidi per rōnale ꝛ mortale: que sunt differētie aīalis: sed ens est superius ad formā ꝛ ens diuidit͏̄ per subam ꝛ accidens. qrto forma non debet diuidi per subalem ꝛ accñtalem. ¶ Ad hoc dicendū est q bona est diuisio forme per subalem ꝛ accñtalez: nā (ut dictum fuit) subale ꝛ accidentale in quibusdā ꝓprietatibus cōueniunt. Et quando tu obicis: q inferius non debet diuidi per dñas superiores concedat͏̄. Et tu dicis q ens diuidit͏̄ per subam ꝛ accidens ꝛ est superius ad formā. Dico q ens qđ diuidit͏̄ per subam ꝛ accidens: est ens actu: ꝛ nō est superius ad formam quare forma bene diuisa est ꝛc̄.

Queritur Circa diffinitionem subalis. Et videt͏̄ q male dicat auctor: cuz dicat subale est qđ ꝯfert esse. nā mā est subalis: ꝛ tamē nō confert esse: ergo. 2° sic: ipse ponit compositionē cōpositioni: ergo male dicit cū bis ponat idē. 3° sic: ipse ponit superflue: cū dicit impossibile est de esse rei. naz hoc satis intelligit͏̄ ex primo: q nō dicat q impossibile sit de esse. ¶ Ad hoc dicendum q bene diffinit͏̄ subale. Et dicit͏̄ subale qđ est de suba rei siue sit mā siue forma: ꝛ istud subale habet tria facere illi cuius est subale. Habet enim dare originē essendi: durationē essendi: modum denoīandi. primum tāgit cuz dicit q confert esse. 2m cum dicit ex quadam cōpositione ut in pluribus. i. per quendā modū componendi sub vnitate denoīationis. Et dicunt quidā hic q loquit͏̄ tm̄ de compositione logicali: ut animal ꝛ rōnale constituunt hoīez ꝛ hoc videt͏̄ de intētione auctoris esse. Alij dicūt q loquit͏̄ tam de cōpositione logicali q̄ʒ nālı: ut anima ꝛ corpus cōponunt hoīem: ꝛ per hoc pꝫ solutio ad obiecta. ¶ Ad primū cum dicis: q mā non dat esse. ergo non est subale. Dico q mā lꝫ non det esse actuale dat tamē esse potentiale: ꝛ ideo dr̄ subale. ¶ Ad 2m iam patuit solutio: qr̄e posuit ex quadā compositione: ꝛ simılr̄ non posuit superflue: q impossibile est de esse rei: nam per hoc uoluit tangere durationē essendi. ¶ Sed videt͏̄ q non

Obio ponat exēpla cum dicit rō ꝛ sensus: nam iste potentie sunt aīe ut dicit phs in libro de anima. ergo non sunt subalia. ¶ Ad hoc dicendū q rō ꝛ sensus: put

Dubitatio hic accipiunt͏̄ non sunt potentie aīe: vñ per hoc q dicit ratio intelligit͏̄ rōnale: per hoc q dicit sensus intelligitur sensibile. Alij dicunt per hoc q dr̄ ratio intelligitur aīa intellectiua: sed per hoc q dr̄ sensus anima sensitiua. ¶ Sed videt͏̄ q male dicat continuū ꝛ dis-

Alia obō cretū: nam ista sunt accidentia: ergo nō erunt subalia quare videt͏̄ q male dicat. ¶ Ad hoc dicendū q cō-

Solō tinuū ꝛ discretum ꝛ alia accidentia possunt cōsiderari dupliciter. vno modo per cōparationem ad subiectū: ꝛ sic non dicunt͏̄ subalia. Alio modo per cōparationē ad sua iferiora ꝛ sic possūt dici subalia. Vñ cōtinuū est essentiale linee: ꝛ superficiei: ꝛ discretū est essentiale ipsi nūo: ꝛ orōni ꝛ ita bñ exēplificat. ¶ Ad aliud cū dicit auctor: q quedā est forma ab actu nro intellexit de illo calore qui gñatur per violentiaz ut per motū uel figurationē. similiter de tali passione ut illa que est ex percussione. uel alit͏̄ nō est ab actu nro.

Queritur autem de figura facta in lapide uel in ligno. Utrū sit a nā ul' ab arte. Et probo q sit a nā ꝛ nō ab arte: nā illud qđ fit p additionē partis cum parte: est ab operatione nrā: sed ista figura incisionis nō fit per additionē partis ad partē: sed per separationē partis a parte: quare videt͏̄ q non sit ab arte nrā. ¶ Scdo arguit͏̄ sic: sicut talis figura fit in lapide per abstractionē partiū: sic ignis gñat͏̄ ex lapide: cū percussiōe: sed video q iste ignis est a nā: ergo ꝛ ista figura.

In oppositū arguit͏̄. Non dicimus illam figuram esse nālem: cuius mā in qua fit est nālis: sed video simılr̄ q mā dom9 est nālis: ꝛ tamen ipsam domū dicim9 artificialē: ergo simılr̄ illa figura cui9 mā sit nālis ipsa erit artificialis. ¶ 2° ꝓbat͏̄ sic: idem est iudicium q ex partib9 diuisis fiat cōiunctum: sicut ex cōiūctis diuisum: sed quādo ex diuisis fit coniunctū: coniunctū tale dicatur artificiale: ut domus. ergo simılr̄ si ex coniuncto fiat diuisum: tale erit artificiale: ergo talis forma erit artificialis. ¶ Ad qōnem dicenduz q ista figura est ab arte cui9 mā sit nālis. Quidaz tamen dicūt q illa figura est in lapide uel ligno: sed est cooperta partibus ligni uel lapidis: sed cum iste partes remouētur apparet illa figura: sicut dicūt ipsi: sicut enim eēt vnus hō coopertus cera: tunc pmo videt͏̄ vna massa sed post discooperitionē apparebit illa forma hoīs sed hoc est falsuz q illa figura uel ipsa sit in ipso lapide uel ligno. nā tunc sequeret͏̄ q forma ul' imago hoīs uel alterius aīalis non posset ibi fieri qđ est falsum. ¶ P. si tu dicis q illa figura sit ibi tunc determinate erit caput ex vna pte: ꝛ pedes ex altera: sed credo (ꝛ sic est) q possum9 formare caput in quacū q̄ʒ parte: quare pꝫ q illa figura non est nālis. ¶ Ad argumenta in oppositū. Rñdeo ad primū cuz dicis q illud qđ fit ab arte: fit per additionē partis cum parte. Dico q etiam pōt fieri per abstractionē ut visuz est. ¶ Ad secundum quando dicis q ignis ꝛc̄. Dico q non est simile: ille eniz ignis non est accidēs neq̄ʒ remanet in lapide sicut illa figura: quare obiectio nō ualet.

Queritur De vniuli sicut est homo: uel aīal. Utrū per se gñetur? Et probo q non: nā si sic sequeret͏̄ q cum esset hō essent omnes particulares homines tali ratione: naz quando ita est q aliqd inest alicuius per se: ꝛ inest alicui cui idē inest. uerbi gr̄a animal inest per se homini hō sorti: ergo aīal inerit ꝑ se ipsi sorti. Simılr̄ si gñatio per se in esset homini in cōmuni ꝛ hō per se inesset particularibus: tūc generato homine in cōmuni essent particulares hoīes. hoc aūt est falsum: quare patet q ipsum vniu'le non gñatur per se. ¶ Scdo sic: solū non ens gñatur per se: sed vniu'le non est non ens: ergo vniu'le non gñatur per se. ¶ Tertio arguit͏̄ sic: illud gñatur per se qđ gñat gñans: sed generās tm̄ gñat particulare: ergo tm̄ particulare generat͏̄ per se ꝛ nō vniu'le. ¶ Ad hanc qōnez dicendū est qđ vniu'le nō generat͏̄ per se. nam oīs actio ꝛ oīs operatio est circa singularia: ꝛ sic vniu'le ab operatione nrā est. naz dicit cōmentator sup librū de aīa q intell's agēs facit vniulitatem in rebus: ꝛ ita vniu'le non gñatur per se ꝛ concedo argumenta ad hoc facta. ¶ Ad argumenta in oppositū. Rñdeo cū dicis obiectum cuiuslibet potētie debet ꝓcedere ipsaz potentiā: sed vniu'le est obiectū ipsius intellectus: ergo prior est q̄ʒ intellectus ꝛ sic per se gñatur. Illud argumētū prius debuisset fieri solutū. Dico q ipsuz vniu'le qđ est obiectū ipsius intell's prius est q̄ʒ itellectus itelligit ipm in aptitudine: nam q̄ʒcito fuit sor. tam cito fuit vniu'le in aptitudine: nō tamē in actu intell's intelligit ipsum.

Quia dictū fuit superius ꝙ motor celi mouet a uoluntate a pte ꝛ iste motor est itelligētia modo queriꝭ. Utrum talis motor determinet sibi partem in celo? Et probo primo ꝙ nō: nā determinare sibi partē hoc est per sitū: sed motor nō determinat sibi partē per sitū cum sit intelligētia: que non occupat locū: nec tempus: ergo motor nō determinat sibi partē in celo. ℂ Scđo arguiꝭ sic: in q̄libet pte celi est motus: ꝛ ubicūq3 est motus ibi est virtꝰ motoris: ꝛ ubicūq3 est virtus motoris ibi motor est: ergo motor est in q̄libet parte celi. Et per ꝯñs non determinat sibi locū in celo.

Oppositū Patet per Arist. in libro de celo ꝛ mudo. ℂ Ad hanc q̄ōnē dicēdū est ꝙ motor celi determinat sibi partē: nam (ut vult phs) solꝰ virtutis prime eē est esse ubiq3: ergo cum motor sit intelligentia p3 ꝙ non pōt esse ubiq3: ꝛ sic nō erit in toto celo: ergo determinat sibi partē in celo: ꝛ hoc illā partē in qua apparet motus: ꝛ iō pars motus pncipalis in parte orientis est. Dico ꝙ motor determinat sibi illā partem. ℂ Ad argumenta patet solutio. Ad primum cū dicis: ꝙ determinare partem hoc est per sitū: dico ꝙ hoc est uerū in re tpali: sed intelligentia est corpus supernāle. iō non determinat sibi ptē per sitū. ℂ Ad aliud cū dicis. ꝙ in qualibet parte est motꝰ. cōcedo. Et cū tu dicis. ubicūq3 est motus: uerū est cū suo effectu: nō aūt in causa: vnde dico ꝙ virtꝰ motoris est in motore ut in sua causa: sed est in motu tanq3 in suo effectu ꝛc̄.

Formarum vō alia quidē est in subiecto: ꝛ de subiecto dicitꝭ. ut scientia quidē in subiecto est: ut in aīa: ꝛ de subiecto dr̄: ut de grammatica. Quedam aūt est in subiecto: de subiecto vō nullo dicitꝭ. ut albedo socratis: similr autē ꝛ in his: quecūq3 formarum sunt in īdiuiduo. Quedam vō de subiecto dicuntur. in subiecto aūt nullo sūnt. ut rōnale: atq3 mortale. quedā enī neq3 in subiecto est neq3 de subiecto dicitꝭ ut humanitas socratis.

Superius Auctor determinauit de tribꝰ cōditionibus pncipaliter. i. de forma subali ꝛ nāli. hic intēdit determinare de quarta i. de scibili. ꝛ diuidiꝭ in tres. Primo pōit vnā diuisionē. 2° subdiuidit scđm membrū. 3° subdiuidit alterū membrū 2ᵉ diuisionis. 2ᵃ ibi [Eorum vō.] 3ᵃ ibi [Manifestū autem est.] Sequiꝭ illa pars [Singulū.] ꝛ diuiditur in duas. Nā primo ponit tres diuisiones. 2° ꝓsequiꝭ. 2ᵃ ibi [actio vō est.] uel ibi [Sed de his.] prima in tres sm̄ tres diuisiones. 2ᵃ ibi [Eorum vō.] 3ᵃ ibi [Ea vō.] sequiꝭ illa pars [Sed de his.] ꝛ hēt duas. primo eligit. 2° ꝓsequiꝭ 2ᵃ ibi [actio vō.] ꝛ hec in sex sm̄ ꝙ determinat de sex pncipijs ubi ptes icipiūt [Patet.] pma in duas. primo determinat de actione: quātum ad subalia. 2° quantum ad accñtalia. 2ᵃ ibi [Scire aūt]. prima in duas. pmo diffinit actionē. 2° diuidit. 2ᵃ ibi [Est aūt.] hec 2ᵃ in duas. pmo diuidit. 2° comparat mēbra 2ᵃ ibi [Differunt aūt] hec 2ᵃ in duas. pmo ponit diuīam. 2° probat. 2ᵃ ibi [Oīm aīa quidē] hec 2ᵃ in duas. primo probat. 2° mouet dubitationem. 2ᵃ ibi [hec aūt in quibusdā] hec 2ᵃ in duas. primo ponit dubitationem. 2° soluit. 2ᵃ ibi [impossibile ē.] hec est diuisio lectionis. ℂ Prīo ponit auctor talem diuisionē: ꝙ formarū quedā dicitur de sbcto: ꝛ est in sbcto: ut spēs uel vniuālia accidentiū: ut sciētia. Alia est forā que est in sbcto ꝛ nō dr̄ de sbcto: ut pticularia accñtiū ut hec grāmatica. Alia est forā que dr̄ de subiecto ꝛ nō est in sbcto: ut vniuālia subē ut rōnale.

ℂ Eorum vō que in subiecto sunt. ꝛ que de subiecto nō sunt dicibilia. alia sunt sensibilia. alia vō insensibilia. Sēsibile vō est: qđ sensu cōprehenditur. ut albedo: sonus: sapor: odor: color: ꝛ percussio: ꝛ dulcedo. Insensibilia vō que rōne sola comprehendūtur: ut doctrina: ꝛ disciplina. Simpliciter autem nihil eorum que de subiecto dicuntur: sensibilia sunt.

ℂ Hic subdiuidit 2ᵐ membrū. s. formarū que sunt in sbcto: ꝛ non dicunꭲ de sbcto. Et dicit ꝙ illarū formarū particulariū: que accidentales sunt quedā est sensibilis: ꝛ quedā insensibilis. Sēsibiles sunt ille que sensu percipiunꭲ: ut albedo visu: sonus auditu: calor tactu: odor olfactu: sapor gustu. insensibiles sūt ille que solo itellectu percipiunꭲ ut disciplina. ꝛ addit ꝙ nullū vniuāle est sensibile: cū dicit simplr̄: ꝛ vide ꝙ quedam forma est sensitiua: quedā non: nā omnis nr̄a cognitio est a forma: ꝛ cognitio nr̄a est duplex: nā q̄dam est sensitiua: quedā intellectiua.

ℂ Manifestū aūt est ex his que proposita sunt q̄m quedā sita sunt alicubi. ut nigredo in oculo. Quedā vō difficile erit assignare. ut sciētia: ꝛ paternitas: ꝛ filiatio: nisi fortasse in generantium ꝛ componentium cōplexione sint site.

ℂ Hic auctor alterū mēbrū illꝰ diuisionis subdiuidit Et dicit ꝙ quedā forme sunt site alicubi. i. hn̄t eē in parte determinata: ut nigredo. in parte determinata hēt esse in oculo: alie forme sunt in quibus erit difficile assignare in qua parte sint site ut in istis: que sūt paternitas ꝛ filiatio ꝛ scīa. ℂ Sed videtur ꝙ male dicat auctor cū dicit ꝙ difficile sit assignare de paternitate ꝛ sciētia in anima. Dicendū ꝙ duplex est subiectū. s. propinquū ꝛ remotū. ꝛ sbctum ꝓpinquum paternitatis est pr̄ ꝛ sciētie aīa: sed ipse loquiꭲ hic de sbiectis remotis que potius dr̄ causa efficiens. dicat ergo ꝙ in paternitate ꝛ scīa non est facile assignare ubi sit sita nisi quis dicat ꝙ sciētia est in cōplexione uel cōpositione spēꝝ intelligibiliū: ꝛ pr̄nitas in cōpositione gn̄antium. i. seminis pr̄is uel matris. nam in illa cōplexione virtus pr̄is infundiꭲ: que se habet ut forma: matris aūt virtus habet rōne materie.

ℂ Singulū vō eorum que dicta sunt: complexionis eius: que in uoce est notatio est. hoc vō erit uel subsistens. uel contingens.

ℂ Hic ꝓsequitur. Et ponit talem diuisionē ꝙ singulum eoꝝ que sunt dicta incomplexoꝝ aut est forma: subsistēs: aut contingens: aut sub alis: aut accidentalis est: ꝛ ordina istam līam sic [singulū] que sunt dicta ibi notatio. i. signū eius incōplexionis que est in uoce: sed quidam libri hn̄t notatione ablatiui casus Tūc ordinabis ita: singulum coꝝ que sunt in notatione complexionis que est in uoce.

ℂ Eorum vō que existenti ꝯtingunt. Singulū aūt extrinsecus aduenit: aut infra substātiā cōsideraꭲ simpliciter. ut linea superficies: corpus.

ℂ Hic auctor subdiuidit alterū mēbrum. Et dicit ꝙ istarum formaꝝ que ꝯtingunt existenti. i. sbcto accidētalium formaꝝ accidentalium quedā adueniunt intrinsecus: ut quantitas: ꝛ qualitas ꝛ relatio: quedā extrinsecus ut actio ꝛ passio: ꝛ sic de alijs sex pncipijs.

ℂ Ea vō que extrinsecus accidunt. aut actus. aut pati. aut dispositio. aut esse alicubi. aut in mora. aut habere. necessario hec erunt. sed de his que subsistunt. ꝛ que solum in quo existāt

exigunt. in eo qui de cathegorijs libro inscribitur: sufficienter disputatum est. de reliquis vo continuo dicemus.

¶ Hic subdiuidit auctor aliud mebrũ. Et dicit φ istarum formarũ extrinsecus aduenientiũ vnaqueqʒ aut est actio: aut passio: aut quando: ⁊ sic de alijs. ⁊ dicit φ de illis determinabit in hoc lib°: qꝛ de subã ⁊ de accidẽtibus intrinsecus aduenietibus: ut sunt quantitas ⁊ qualitas: que non requirunt nisi sbiectum in quo sunt in predicamẽtis determinatum est: sed de alijs hic dicetur.

¶ Actio vo est ꝓprietas ꝭm quam in id quod subijcitur: agere dicimur. ut secans quis in eo φ secet secans dicitur.

¶ Hic ꝓsequitũ de illis sex ꝓncipijs. Et ꝓmo de actione ⁊ diffinit ipsam. Actio est ꝭm quã ut per medium ⁊ per cãm efficientem: agere nos dicimur in id qđ subicit. i. in mãm nobis sbiectam: ut dr̃ aliqs secans in eo φ secat. i. inquantũ secat: uel aliter in eo φ secat. i. in illam mãm quam secat: ⁊ sic secatio est actio.

¶ Est aũt alia quidez anime. alia vo corporis. Differunt autẽ: quoniam ea que corporis est mouens: est necessario id in quo est. Idem eni qđ agens corp⁹ est mobile est. Anime vo actio non id mouet in quo est: sed cõiunctũ: anima enim dum agit immobilis est: mouet enim corpus: anima vo immutabilis permanet.

¶ Hic auctor diuidit actionẽ. Et dicit φ actionũ alia est anime alia corporis: sed statĩʒ cõparatista membra ponendo dr̃iam inter actionem aie ⁊ corporis: ⁊ hec est dr̃ia φ corpus dũ agit necio mouet. sed aĩa dũ agit imobilis manet: tñ mouet sbiectũ in quo est ⁊ ipsa imobilis per se manet: tñ per accidẽs mouet qꝛ motis nobis mouent oĩa que sunt in nobis: ut dicitur secũdo topicorum.

¶ Quoniam anima quidẽ nec ꝭm locum: nec ꝭm aliorum motuuʒ quenqʒ mouetur: nisi forte ꝭm alterationem. nõ eniʒ crementum suscipiendo mouetur. neqʒ diminuendo. neqʒ ad oppositum locũ transeundo. Locus vo corpus est. anima aũt corpus non est. impossibile vo est non corpus corpore moueri. Quare nullã loci anima suscipit mutationẽ. Solum vo corpus in eo φ de loco ad locum trãsit: mouetur.

¶ Hic probat φ aĩa dum agit imobilis sit. nam si aĩa moueret hoc esset ꝭm aliquam spẽm motus: sed nõ mouet ꝭm aliquam spẽm motus Nã non mouetur ꝭm alterationẽ nisi per accidens nec ꝭm gñationem ⁊ corruptionẽ: neqʒ de se: neqʒ ꝭm augmentũ: ⁊ diminutionẽ cũ non sit quãtitas: neqʒ ꝭm loci mutationẽ ⁊ hoc ꝓbat. ⁊ qꝛ argumentũ magis ꝓbat de mutatione ꝭm locũ: qꝛ magis videt φ ꝭm locum moueat. Et intẽdit talẽ rõnem: impossibile est nõ corpus corpore moueri: sed locus est corpus: anima aũt nõ corpus: ergo ĩpossibile est φ aĩa moueat ꝭm locum. In hac rõne sic ꝓcedit: qꝛ ꝓmo ponit minorẽ. 2° maiorem. 3° ꝯclonem: postea addit aliã rationem φ omne quod mouetur de loco ad locum est corpus: ergo anima non est corpus: ergo anima non mouetur ꝭm locum.

¶ Hoc aũt in quibusdã dubitabile apparebit. Speculo eniʒ immutabili permanente: imaginis motus fieri videt ad opposita mutationẽ.

¶ Modo ponit dubiũ: qꝛ (dictũʒ est) impossibile est non corpus corpore moueri: mouet dubiũ. nam forma que est in speculo est nõ corpus: tamẽ videt moueri in speculo quasi corpus.

¶ Impossibile ergo erit soluere: concesso φ ibi uere forma existat. Si vo non est: incredibilis error putabit in vulgo: lʒ conuenientius sit.

¶ Hic soluit ⁊ dicit φ impossibile erit soluere: sed cõcedat φ ista forma in speculo sit: si autez dicat φ ista forma uel imago non sit in speculo: vulgus non crederet: immo incredibilis error putabitur in vulgo. Tamen auctor dicit φ ꝯuenietius erit dicere φ ista forma non sit in speculo φ aliquid ⁊c̃.

Quia Ipse auctor dicit φ quedã est forma subsistẽs. Videtur φ male dicat. nam subsistere conuenit ipsi materie: siue composito: ergo nõ forme: quare videtur φ male dicat. ¶ Secundo sic dicit auctor: φ quedam forme accidentales ⁊ quedã accñtalia intrinsecus adueniunt: ut quantitas ⁊ qualitas: quedã extrinsecus ut actio ⁊ passio. Cõtra omne accidens est extra esse sube: ergo nullum accidens est ĩtrinsecus adueniẽs. ¶ Tertio sic: locus ⁊ tẽpus mẽsurant extrinsecus: ergo nõ adueniunt intrinsecus: ⁊ etiã relatio extrĩsecus aduenit: quare videt φ auctor male dicat. ¶ Ad istam qõnem dicenduz. Et ꝓmo ad ꝓmũ φ auctor bene dicit: qñ dicit φ forma est subsistens quedã: ⁊ quedam ꝯtingens. i. quedã subãlis: ⁊ quedam accidentalis. Et lʒ forma non subst̃et per se: hẽt tamen mediãte mã subsistere: ⁊ ita bene cõcedo: φ per se nõ subsistit: nisi mediãte mã. ¶ Ad 2^m dicitur φ bene dicit auctor: φ sunt quedã accidẽtia intrinsecus aduenĩetia: sicut quãtitas: ⁊ quedã extrinsecus aduenĩetia: sicut actio. Et nõ φ dicunt accidẽtia intrinsecus aduenientia que ultra sbiectum in quo sunt: nõ requirunt aliquod tanqʒ cãm efficietem. Sed dicunt extrinsecus aduenientia que ultra sbctũ in quo sunt requirũt aliud sicut cãm efficientẽ: sicut ista sex ꝓncipia. nã actio ⁊ passio. sunt in passo: ⁊ requirũt aliud tanqʒ cãm efficiẽtez. s. ipm agens. Simil'r qñ est in re tẽporali ⁊ causat a tempore qđ est in primo mobili: ⁊ sic de alijs. Per hoc pʒ solutio ad obiectũ: φ lʒ oẽ accidẽs sit extra essentiã sube: non tñ propter hoc omne accñs debet dici extrinsecus aduenĩes: sed visuʒ est qualiter debeat dici extrinsecus aduenĩens. ¶ Ad 3^m simil'r dicitur: lʒ tempus ⁊ locus mensurent ab eo quod est extra tñ non habent extra aliqd tanqʒ cãm efficientẽ: quare non debẽt dici quantitates extrinsece ⁊c̃.

Que sunt accidentia intrinsecus aduenientia ⁊ que extrinsecus

Queritur Circa actionem. ⁊ primo Utrum actio ⁊ passio sint idẽ gen⁹. Et videt φ sic. nã dicit ph̃s in libro de gñatione φ actiuũ ⁊ passiuũ sunt similia gñe: ergo actio ⁊ passio sũt idẽ genus. tenet consequẽtia per locũ a cõiugatis. ¶ Secũdo arguit. nam dicit ph̃s in predicamẽtis φ ꝯtraria sunt que sub eodẽ gñe posita sunt: sed actiuum ⁊ passiuũ sunt ꝯtraria: ergo sub eodẽ genere: ergo per locũ a coniugatis. ḡ actio ⁊ passio erũt sub eodẽ gñe.

Oppositũ Patet per Arist. in ꝑdicamẽtis q dicit: φ decẽ sunt genera generalissima ⁊ non essent nisi actio ⁊ passio essent diuersa ꝑdicamenta: nam diuersas rõnes predicandi hñt: nã lʒ actio sit in passo: actio tñ dicit ut est ab agente: ⁊ passio ꝓut est in passo. ⁊ esse ab agẽte ⁊ esse in passo sunt diuise rõnes: q̃re pʒ φ actio ⁊ passio sint diuisa ꝑdicamẽta. ¶ Ad argumẽta patet solutio. ¶ Ad ꝓmũ cũ dicis φ actiuũ ⁊ passiuuʒ sunt similia genere certe ipse itellexit φ actiuũ ⁊ passiuuʒ sunt similia in genere subicibili. i. in subiecto ⁊ nõ in genere ꝑdicabili: quare nõ ualet. ¶ Ad 2^m cum dicis. φ contra-

ria sūt sub eodē gñe. dico (ꝼm ꝙ dicit pħus in post ꝑdicamētis) ꝙ immo ꝯria possunt eē in eodē genere uel in diuersis: uel ipsa pñt esse genera alioꝝ: non tñ ai oĩ ꝙ anima mouet per accñs ꝙ non mouet ita ꝑ accñs: sicut corp⁹. nā corp⁹ moueri pōt ꝑ accñs ꝗ⸗tuor modis. vno modo motu uectionis ut in cursu: uel in curru. uel motu tractiōis. ut sigs trabū. motu impulsionis ut si aligs ipellit. motu uertiginis ut cū aligs uertit alteꝝ: istis motib⁹ corp⁹ mouet ꝑ accñs. Aïa vo nullo istoꝝ modoꝝ mouet: sed mouet ꝑ accidēs: qꝛ mouet illud in quo est aïa. ℂ Videt ꝙ male dicat auctor in lrã cum dicit ꝙ locus est corpus. nam vnū oppositū non pōt de altero ꝑdicari: sed locus ⁊ corpus sunt spēs quantitatis opposite: ergo vna de altera nō poterit ꝑdicari: quare videt ꝙ male dicat auctor: cū dicit locus esse corpus. ℂ Ad hoc dicendū ꝙ locus accipit ibi large: sicut dicim⁹ celuꝫ eē locū oīum: noīamus enim aliqñ locum totū corpus in quo est locus ⁊ ita accipit auctor iste.

…ũo uel …li debe …s ꝙ loc⁹ …ĩs corp⁹

Scire aūt oportet qm̃ omne quod in motu est in actione est. moueri enim actio est. siquis igitur mouetur agit necessario. ōis ergo actio in motu est omnisqꝫ motus in actione firmabit. Proprium igit actionis est in motu esse: sicut ꝓprium motus in actione. etiā in his quidem actionib⁹: in ꝗbus est gñatio aliqua palā est.

Superius determinauit de actione quãtuꝫ ad substãtialia. hic intēdit determinare de ipsa qͣtū ad accñtalia. i. de ꝓprietatib⁹. Et diuidit in duas ꝼm duas ꝓprietates. ꝑ eni ponit ꝓprietates ꝓprias. 2° cōes. 2ª ibi [Recipit aūt.] Pria in duas ꝼꝫ duas ꝓprietates. 2ª ibi [nãlis vo.] Pria in pricipalē ⁊ dubiȷ remotiuã. 2ª ibi [non est aūt motus.] Prima in duas. primo cōparat actionē ad motuꝫ. 2° cōcludit suam ꝓprietatē. 2ª ibi [ꝓprium igit est actionis.] hec 2ª in duas. nā primo ponit ꝓprietatem. 2° obicit. 2ª ibi [de his vo.] ⁊ hec in duas. primo odicit 2° soluit. 2ª ibi [Dico aūt actionē.] sequit illa pars [nãlis.] ⁊ habet duas. primo ponit ꝓprietatem. 2° incidentaliter ponit generationē predicamētoꝝ. 2ª ibi [facere vo.] Prima in duas. s. in principalem ⁊ dubiȷ remotiuã. 2ª ibi [Cōtigit aūt actionē.] ꝑma in duas. ꝑ ponit ꝓprietatē. 2° ōndit illã eē ꝓpriã. 2ª ibi [oīs eniꝫ actio.] sequit illa ps [facē vo.] ⁊ hēt duas. ꝑmo dat generationem predicamentorum accidentis. 2° dat generationē substantiarum. 2ª ibi [eorum vo que in subiecto.] prima in gnqꝫ. nam primo dat generationem actionis. secundo quantitatis: ⁊ qualitatis. tertio situs. quarto ipsius ubi. quinto habere. secunda ibi [qualitatum.] tertia [sit⁹ aūt.] quarta [ubi vo] quinta ibi [habere.] secūda ibi [qualitatum] ⁊ habet duas. primo dat generationem quantitatis ⁊ qualitatis. primo equiuocam. secūdo vniuocam. secunda ibi [quantitas autem.] sequitur illa pars [eorū vo.] in qua dat generationem substantie: ⁊ habet duas. nam primo dat generationem indiuiduorum. secundo secundarum substantiarum. secunda ibi [eorum vo que de ipsis.] Hec est diuisio lectionis. ℂ Hic cōparat motū ad actionē. ⁊ dicit ꝙ debens scire: ꝙ omne quod in motu est: actio est. nā moueri est actio. ⁊ ideo siquis mouetur agit. nam actio est in motu: sicut causa in suo effectu: ⁊ omnis motus est in actione sicut effectus in sua causa: ⁊ concludit suam proprietatem: ꝙ proprium est actionis esse in motu sicut in suo effectu: sicut proprium est motus esse in actione ut in sua causa. ℂ Sed videtur ꝙ male dicat auctor quando dicit: ꝙ omne qđ est in motu est actio: quia sequitur substantia est in motu: ergo substantia est actio. ℂ Dicendū ꝙ ista predicatio non est formalis: sed est sensus. omne qđ est in motu est. i. actiōe omnis motus causatur ab actione. ⁊ dicit auctor ꝙ in illis actionibus in quibus est gñatio: idest noue rei constructio: nam manifestum est quoniam qui mouet necessario agit.

ℂ **De his vo que corrūpunt fortasse obicitur. Nam qui destruit in motu est: nihil aūt agere videt. nā nihil efficit: sed qđ est factū destruit.**

ℂ Hic obicit ⁊ dicit: ꝙ in motib⁹ corruptis: idest qui fiunt ad destruendas res: non videtur esse actio. naꝫ nihil videtur agere: sed potius destruere: qa nūc nihil efficit qđ non factum eēt prius.

ℂ **Dico autem actionem non quid: sed in quid agere: exigere.**

ℂ Hic auctor soluit ⁊ dicit: ꝙ actio non requirit ꝙ agat: sed in qđ agat: idest non exigit qđ constituat: sed solum mãm in quam agat.

ℂ **Non est aūt motus actio: sed quale: quiescere enim quale est. quare ⁊ motus quale erit. Simpliciter aūt quecūqꝫ ꝯrioruꝫ oppositionē suscipiunt: eiusdē recipiunt generis predicationē.**

ℂ Hic auctor remouet dubiuꝫ. Et dicit sic: dictum est sic ꝙ omnis motus est in actione ⁊ omnis actus est in motu. Ex hoc crederet aliquis ꝙ motus esset in actione: sicut species in ꝙ motus esset in genere actionis. remouet hoc dicens: ꝙ non est motus in predicamento actionis: immo est in predicamento qualitatis in tertia specie. Et probat per talem rationem: contraria sunt que ponuntur sub eodeꝫ genere: sed motus: ⁊ qes sunt contraria: ergo erunt sub eodem genere: sed quies est in genere qualitatis: ergo ⁊ motus. nam dicit auctor quecunqꝫ sunt contraria eiusdem generis suscipiūt predicationem: uel propinqui uel remoti. Sed videtur ꝙ quies non sit contraria motui. nam ut habetur in octauo physicorū quies est priuatio ipsi⁹ motus: non erunt ergo contraria. ℂ Ad hoc pōt dici ꝙ loquitur hic auctor de quiete uolūtaria: a qua potest regressus fieri: animal enim quiescens potest postea moueri. ⁊ iterum quiescere. De quiete autem naturali uerum est: ꝙ priuatiue opponitur motui: ⁊ de ista loquit philosophus octauo physicorum. ꝙ autem motus ⁊ quies sint in tertia specie qualitatis patet per philosophum in libro de anima: qui dicit ꝙ motus ⁊ quies sunt accidentia communia: ergo patet ꝙ sunt in tertia specie qualitatis.

ℂ **Naturalis vo proprietas actionis est passionē ex se in id qđ subicitur inferre. Omnis eniꝫ actio passionis effectiua est. ⁊ omnem passionem inferens actio est.**

ℂ Hic auctor ponit proprietateꝫ proprie propriam. ⁊ dicit ꝙ propria ⁊ naturalis proprietas est actiōis inferre scilicet passionem: in id quod subicitur: idest nostram substantiam: ⁊ hoc per se ⁊ immediate: eadem est proprie proprietas actionis. nam competit omni ⁊ soli ⁊ semper: sed esse in motu lꝫ competat omni actioni: non tamen soli: immo competit passioni: ⁊ probat ꝙ sit proprietas actionis. Nam omnis actio efficit passionē: ⁊ oē efficiens passionē est actio.

ℂ **Contingit autem actionem ab actione effici. actio enim eius qđ per se mouetur: eius actionis que per aliud mouetur gñatiua est. Actio**

enim ab animali illata. ab ea que animalis est principium sumit.

¶ Hic remouet dubium. crederet aliquis q solum inferret passionem: et non aliud faceret: remouet hoc dicens: q aliquando actio generat actionem: et hic probat q actio eius q per se mouetur. s. animalis est generatiua actionis eius que est per aliud: ut si ges cum baculo percutiat aliquem: tunc actio hominis ad baculum: est causa illius actionis que est baculi in alterum. nam actio illata ab aiali illa fuit pprium ab actione animalis.

¶ **Nihil enim interest: siue agere: siue pati: qd est ab animali. principium dicatur. et si actus quidem primordiale principium est. pati vo p mixtum: quamobrem actionis et passionis act9: generatiuus est.**

¶ Ista litera difficilis est: sed vide sententiam sensus huius litere: que est talis q nihil differt. i. nulla est differentia utrum actio que est ipsius baculi est causata ab animali sit actio uel passio. nam diuersis respectibus potest dici actio et passio comparata ad actionem animalis dicitur passio. sed per respectum ad passionem quam infert dicitur actio: et in illa littera est quoddam dictum quod maiorem facit difficultatem. s. hec dictio animalis: et in quibus libris non est hec dictio littera est tunc planior: et construitur sic. nihil tamen itelligitur siue agere siue pati. i. illud quod habet modum agentis uel patientis dicatur habere principium ipsius agere uel eius. i. ab illa actione que est ab aiali si sit animalis difficilior est littera ad construendum et iacet sic nihil refert siue actio baculi dicatur siue pati ul' passio q pro: qr actio aialis est principium agere. i. illius actionis que est ab aiali. i. que infert ab aialis actione. Et tunc hoc qd dico aialis est adiectiuum et hoc est qd sequitur actus supple tu pmus. i. pma actio est pmordiale principium. i. primum principium actionis. non pmixtum. i. 2a actio pot dici actio et passio. ex his concludit q actus est generationis actionis et passionis. i. actio generat actionem et passionem.

¶ **Facere vo nam qd quale est: ex se gignit. qualitas etenim que calor est efficiens que calefacere est actionem.**

¶ Hic auctor ex incidenti ponit generationem predicamentorum: dicit q quale idest qualitas: gignit. i. generat ex se: facere idest actiones: et declarat hoc. nam calor est qualitas: et generat calefacere quod est actio: et hec est causa. nam omnis actio est a forma: et ideo forma est qualitas: io qlitas generat actionem.

¶ **Qualitatum vo particularium positio effectrix est: et quantitatum. Asperum enim et lene et similia: qualia sunt. linea vo et superficies et soliditas: quantitates sunt. vniuersa autem hec a situ: substantiam et gnationem habent.**

¶ Ponit hic generationem qualitatum et quantitatum et est sermo equiuocus dicens q positio efficit quantitates particulares et qualitates. Et vide q positio nihil aliud est q ordinatio partium in toto: et ex illa ordinatione partium generantur qualitates et quantitates. Nam sm q vna pars supereminet alteri sic est asperitas prout plane iacent sic lenitas. et iste sunt qualitates: sed prout vna pars ponitur post alteram sic est linea: prout autem vna pars ponitur circa aliam sic est superficies: sed prout pars ponitur iuxta aliam et circa et supra et sub alia sic est corpus: et iste sunt quantitates: et ideo dicit auctor: q vniuersa hec idest omnia predicata: a situ: a positione habent substantiam et generationem: idest suum esse substantiale.

¶ **Quantitas autem: quantitatis est: ut longitudinis linea: latitudinis planum: altitudinis vo solidum corpus. Qualitas autem est effectrix qualitatis: ut caliditatis calor.**

¶ Hic ponit generationem vnam quantitatis: et dicit q vna quantitas generat aliam quantitatem: ut linea est causa longitudinis: et superficies latitudinis: et solidum idest corpus altitudinis causa est uel profunditatis. similiter dicit ipse q vna qualitas generat aliam. nam calor est causa caliditatis: vnde dicit quidam glosator: q non differunt ista duo nisi sicut completum et incopletum ut calor in igne: est completus et generat caliditatem in aqua.

¶ **Situs autem agere: et pati. In dispositionis namq compositione: quedam generatio simplicium fit. quam in motiua actione consistere necesse est quando vo tempus.**

¶ Hic ponit generationem ipsius situs. i. positionis et dicit q actio et passio sunt ordinis situs. i. positionis. nam positio est ordinatio partium in toto. Et ista ordinatio est generatio et actio: et passio sunt cause generationis. Nam per actionem et passionem qualitatum elementorum fit generatio: et ideo per consequens: actio et passio ex causa positionis. Unde ordina sic litteram: aut pro sed: sed agere et pati sunt cause situs nisi pro quia: quia quedam generatio simplicium: idest elementorum: fit in compositione dispositionis: idest in dispositione rei composite: quam generationem necesse est esse in materia aliqua qualitatum elementalium: que sunt calidum frigidum et sic de aliis.

¶ **Ubi vo locus: habere autem corpus. Ea enim que circa corpus sunt habere dicuntur.**

¶ Hic dat generationem ubi et dicit q locus est causa ipsius ubi. postea ponit generationem ipsius habitus. nam nos dicimur here ea que circa corpus sunt.

¶ **Eorum vo que in subiecto non sunt indiuiduorum: corruptio qdem est in primis: gnatio vo in his que mox post priorum constitutionem consistunt.**

¶ Hic ponit auctor generationem substantiarum. Et primo primarum substantiarum. et dicit q causa indiuiduorum est corruptio in primis: et generatio his que mox post constructionem primorum constitutionum: et hoc qd dicit generatio in primis debet exponi vno modo generatio in primis: idest in elementis nam elementa (ut dicunt quidam) corrumpuntur quantum ad formas. Alii dicunt q elementa non corrumpuntur in suis formis. Et tunc dicunt corruptio in primis: idest primo. nam prius est corruptio q generatio. nam corruptio vnius est generatio alterius: deinde dicit q corruptio in primis est causa indiuiduorum: et generatio in constitutione elementorum. Ordina sic litteram vo pro sed eorum indiuiduorum: que non sunt in subiecto: idest indiuiduorum substantie corruptio in primis: idest in elementis est causa et generatio: que consistunt mox post constructionem primorum. i. post immixtionem elementorum.

¶ **Eorum vo que de ipsis pdicata sunt: et ea sunt a quibus omnino nulla est pdicatio. ut oes qdem homines eius hois: qui cois: et vniuersis est.**

¶ Hic ponit generationem secundarum substantiarum: et dicit q omnes particulares substantie uel etiam indiuidua sunt causa vniuersis forme: indiuidua inquantum a nullo est pdicatio. i. que de nullo pdicantur nisi de seipsis sed improprie cum uere de nullo pdicentur: ordina

sic litterā: vo pro sed coꝝ que predicta sunt .i. principaliter de ipsis supple indiuiduis. s. ultimū inter ea a quibus nulla est ꝑdicatio: scilicet indiuidua sunt causa sicut omnes particulares homines sunt causa eius qui est vniuersalis.

¶ Recipit autem facere ꝛ pati ꝯtrarietates ꝛ magis ꝛ minus. Secare enim ad plantare cōtrarium est: ꝛ urere ad humidum facere: ꝛ calefieri magis: ꝛ minus quidem dicitur: ꝛ infrigidari: ꝛ siccari ꝛ humidum fieri. ꝛ tristari ꝛ gaudere magis ꝛ minus dicitur.

¶ Deponit auctor ꝓprietates communes actioni ꝛ passioni. Et dicit ꝙ actio ꝛ passio suscipiunt contrarietatem ꝛ magis ꝛ minus: ut secare est contrarium huic quod est plantare: ꝛ urere ad humidum facere similiter suscipiunt magis ꝛ minus: ꝛ patet q̄d dicit.

Queritur circa precedentia. Et primo de forma que apparet in speculo: Utrū sit in illo tanq̄ in subiecto? Et probat ꝙ sic. Nā dicit Aristoteles secūdo topicorum. ꝙ motis nobis mouentur oīa que in nobis sunt: sed moto speculo mouetur forma uel imago: ergo illa forma erit in eo tanq̄ in subiecto. ¶ Secūdo arguitur sic. Si illa forma nō est in speculo ut in subiecto: tūc destructo speculo posset hec forma remanere: ꝛ tamē non pōt: ergo in illo est tanq̄ in subiecto.

Oppositum arguitur. Nā speculo immobili permanente mouet hec forma: ut videt: ergo non est in speculo tanq̄ in subiecto. ¶ Ad questionē dicēdū ꝙ illa forma que est in speculo est accidētalis ꝛ representat illam formā. Unde debes scire ꝙ res habet videri mediāte luce ꝛ colore. vnde ad hoc ꝙ aliqs videat aliqd oportet ꝙ sit coloratum ꝛ quātum. nam forma humana multiplicatur per mediuz .i. per aera: ꝛ eo modo quo est multiplicat per aera: ꝛ ideo siue veniat aliquod corpꝰ terminatum ꝛ politum ꝛ q̄d non sit transparēs ꝛ sit corpus lene illud inquantū tale corpus reflectit illaz formā visibilem: ꝛ tūc apparet ibi in aere: ꝛ per hoc patet solutio. ¶ Ad questionē dicēdum ꝙ illa forma est in aere ut in subiecto ꝛ non in speculo: sed est in speculo ut in reuerberāte ꝛ reflectente: ꝛ sic quodāmō in speculo est ut in causa efficiente: sed est in aere ut in subiecto. Et omnia ista requirūtur ad hoc ꝙ illa forma sit. ¶ Ad argumenta patet solutio. ¶ Ad primum cuz dicis: ꝙ motis ꝛc. Concedo. Et cum tu dicis: ꝙ moto speculo mouetur illa forma. Dico ꝙ non mouetur sed alia de nouo generatur. ¶ Ad secundum cum dicis: ꝙ si illa figura non esset ꝛc. Dico ꝙ non. nā illud speculum requiritur tanq̄ reflectēs (ut visum est.) ¶ Alia dubitatio. Dicit auctor in littera ꝙ motus est generatio qualitatis ¶ Contra: illud q̄d circuit omne predicamentum non est in predicamento: sed motus circuit omne predicamentum: nam tot sunt species motus quot sunt species entis: ergo motus non erit in genere qualitatis. Secundo sic: mouere est agere: ergo motus est ab actione per locum e cōiugatis. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ motus ſm essentiam est in tertia specie qualitatis: sicut quies: ut dicitur in littera ab auctore: sed prout est quedam via ad alia predicamenta: ut generatio que est motus ad substantiam est via: ꝛ alteratio ad qualitatem ꝛ augmentatio ad quantitatem: ꝛ sic motus circuit omnia predicamenta: ꝛ non ſm sui essentiaz. Et per hoc patet solutio ad primum. ¶ Ad secundum cum dicis ꝙ mouere est agere. Dico ꝙ hec non est ꝑdicatio formalis: sed materialis: sicut ista: motus est actio: sensus est ꝙ motus causatur ab actione. ¶ Item dicit auctor ꝙ positio generat quantitatem ꝛ qualitatem. Uidetur ꝙ male dicat auctor: nam (ut dictum est) actio generat a qualitate ꝛ passio ab actione. ut dicitur postmodū in littera: ergo per consequens positio generatur a qualitate: quare videtur ꝙ male dicat auctor. ¶ Doctor nō respondet ad hoc argumentum: sed vide Antonium Andream hic in expositione. ¶ Item videt ꝙ male dicat auctor quando dicit in littera ꝙ linea est causa longitudinis. nam idem non est causa suipsius: sed longitudo est illud quod linea. nam formaliter predicatur de ipsa dicendo longitudo est linea. ergo videt ꝙ linea non est causa longitudinis: ꝛ similiter superficies latitudinis. ¶ Ad hoc potest dici ꝙ linea est causa longitudinis sicut subiectum est causa ꝓprie passionis. Unde ista predicatio: linea est longitudo: non est formalis: nam linea formaliter non est longitudo sed causat longitudinem: ꝛ illa est predicatio formalis. ¶ Amplius videtur ꝙ auctor male dicat: ꝙ calor est causa caliditatis sicut perfectum est causa imperfecti. nam calor proprie dicitur ut est quid factuz ꝛ perfectum. caliditas autem est quid imperfectum: vnde caliditas dicitur ꝓut a calore causatur: sicut in aqua potest dici caliditas que ex calore ignis causat: ꝛ ita patet ꝙ penitus non sunt idem: quia sequitur bene: vnoz esse causam alterius. Dicit auctor ꝙ actio fundatur in motu: ꝛ videt natura ipsius motus ꝛc.

Queritur Utrum motus sit? Et videt ꝙ nō. nam mobile non mouetur: ut probabo. ergo motus non est. Probatur ꝙ mobile non moueatur nec etiam aliquod corpus. Nam mobile cum sit in spatio: erit in aliqua parte sibi equali: ꝛ in illa non mouetur: immo quiescit: nec potest moueri in partem preteritam uel futurā cum non sit ibi. quare videtur ꝙ mobile non mouea tor: ergo motus nō est. ¶ Secundo arguitur. Dicit philosophus quinto metaphysice. ꝛ quarto physicorum. ꝙ motus continuus est: sed non potest esse continuus: cum partes eius: scilicet prius ꝛ posterius non sint: ergo videtur ꝙ non sit.

Oppositum arguitur. nam motus est aliter se habere q̄ꝫ prius: sed multa corpora se habent aliter q̄ꝫ prius: ergo motus est. ¶ Ad hanc questionem dicendum est ꝙ motus est: sed quid sit motus de hoc est dubium. Quidam dicunt ꝙ motus est actus entis in potentia ſm ꝙ huiusmodi: ut motus ad albedinem est actus imperfectus ad albedinem nec habet aliquid de albedine. Alij dicunt ꝙ motus ad albedinem est ambulatio uel fieri ad albedinem: ꝛ ita videmus quid sit motus. Sed quomodo habeat esse in suis partibus: de hoc est dubium: ꝛ sunt due opiniones. Quidam dicunt ꝙ rerum quedaz sunt in ꝑmanentia: quedā sunt in successione. Illa que sunt in permanentia habent omnes partes simul. sed que sunt in successione non oportet ꝙ habeant omnes partes simul. sed hoc falsum videtur: cum motus sit continuus: ut dictum est: oportet necessario ut habeat omnes partes simul. Propterea dicunt alij ꝙ motus habet partes: ꝛ anima recolligit partes eius. sed hoc similiter videtur falsum: q2 tunc sequeretur ꝙ motus non esset si anima non esset: q̄d falsum est. nam motus celi esset dato ꝙ anima non esset. Quare illa opinio nulla est. Et propter hoc dicēdū est ꝙ motus est ꝯtinuus ꝛ hēt ꝑtes ſm ꝙ mobile mouet i ꝗlibet ꝑte spatij sine ꝑte media. vñ si aliqs

currat: ⁊ postea qescit: ⁊ postea iterum currat: non est cōtinuus motus. nam motus dicitur cōtinuus ſm ꝙ mobile est in qualibet parte ſpatij ſine quiete media: ita ꝙ est in qualibet parte potētie. nam quelibet ps est diuiſibilis in potētia ⁊ nō in actu. ¶ Ad argumē. ta dicēdum. Ad primū cum dicis: ꝙ mobile non mouet. Dico ꝙ immo. Et cum tu dicis: ꝙ cū mobile erit in aliq̄ pte ſibi eq̄li: ⁊ in illa non mouet. Dico ꝙ mobile in ſpatio est in aliq̄ parte in potētia ⁊ non in actu. ⁊ ſi eēt in actu bene argueres ꝙ mouet: ſed non mouet ꝓ re non valet. ¶ Ad ſecūdum cum dicis ꝙ motꝰ nō habet partes. Dico ꝙ immo ꝓut est mobile in qualibet parte ſpatij ſine quiete media. Et ſic patet ſolutio ad argumenta ⁊c̄.

Paſſio autem est effectus illatioq̄ʒ actionis ſm quam hec quidem patiunt illa vō minime.

Superius Auctor determinauit de actione. Hic intēdit determinare de paſſione. Et diuiditur in duas. Primo determinat de paſſione quantum ad eſſentialia. Secundo quantum ad accidentalia uel proprietates. Secunda ibi [Omnia vō.] Prima in duas. Primo diffinit paſſionem. Secundo diuidit. Secunda ibi [Scōm ꝙ quedam.] ſequitur illa pars [Oia.] ⁊ diuidit in tres. Primo determinat ꝓprietates paſſionis. Secūdo diſtinguit: ut habeat illam de qua intēdit. Tertio remouet dubiū. Secūda ibi [Est enīz paſ.] Tertia ibi [Non est aūt.] Hec est diuiſio lectionis. ¶ Ad primā partē ſic ꝓcedit diffiniēs paſſionem: ⁊ dicit: paſſio est effectus illatioq̄ʒ actionis. Iſta diffinitio tribus modis exponit. est enim vna expoſitio ꝙ duplex est paſſio. ſ. anime ⁊ corporis: per hoc ꝙ dicit effectus tāgit paſſionem corporis: ſed per hoc ꝙ dicit illatio: tangit paſſionē anime. Aliomō expone. ſ. ꝙ aliq̄ est paſſio extrinſeca: ⁊ aliq̄ intrinſeca. Per hoc ꝙ dicit effectus tāgit extrinſecam. Per hoc ꝙ dicit illatio. tāgit paſſionē itrinſecā. Aliomodo ſic: per hoc ꝙ est que ꝙ teneat expoſitiue: ⁊ dicat paſſio est effectꝰ illatio actionis. iſto modo dicit melius exponi.

¶ Secūdum ꝙ quedam quibuſdam animātiora nata ſunt: ut aīantius quidem brutum arbore est. aīantius vō rōnale irrationali est.

¶ Hic auctor diuidit paſſionē ⁊ illa littera multis modis legit. Unomodo ꝙ ponat minime pro nō. ⁊ tūc legit ſic: ⁊ dicat: ꝙ quedā est paſſio corpis aīati a parte anime: ut odium. quedā a parte corporis: ut ꝑcuſſio. Dicit ergo ſm quod. i. ſm quam paſſionē que est a parte aīe quedā patiunt ut aīata alia minime. ꝓ nō ut inaīata. Aliomodo legit ſic ꝙ paſſio anime est potentialitas. nam in homine ſunt plures potētie q̄ʒ in bruto: ⁊ in bruto q̄ʒ in arbore. Et ideo dic̄ ꝙ magis patiunt quedam ut hoīes. Alia vō minus uel minime. i. paruʒ: ut brutū reſpectu hominis: ⁊ arbor reſpectu bruti ⁊ hoc q̄ītum ad numerū paſſionū uel potētiarum ut videmus: ⁊ huic ſentētie videt littera ꝯcordare. Aliomodo qa homo inter cetera aīalia melius est organiçatus q̄ʒ brutum: ⁊ brutuʒ melius q̄ʒ arbor: ⁊ ſic ponit ibi mime pro parū media expō est melior.

¶ Omnia vō que de generatione dicta ſunt ⁊ eadem etiā dici poſſunt de ea que in rebus est paſſione: quadam vō prolatione non recta: ſed trāſumptione.

¶ Hic intēdit determinare de paſſione quantuʒ ad accidētalia. ſ. q̄ītum ad ꝓprietates. ⁊ dicit ꝙ omnia illa que dicta ſunt de generatione poſſunt dici de actione que est in rebus. hoc est dictu illa que dicta ſūt de generatione. i. de actione que generat paſſionem: poſſunt dici de actione que est in rebꝰ. i. de paſſione poſſunt inq̄ʒ dici quadam a ꝓlatione non recta: ſed tranſumptione: quaſi dicat utiq̄ʒ fuit diuiſio actionis per actionem anime ⁊ corporis. ſimiliter paſſio poteſt diuidi per paſſionem anime ⁊ corporis. ſimiliter poſuit duas proprietates proprias actionis ⁊ ille poſſunt dici de paſſione prolatione non recta. i. ꝙ actiuuʒ mutatur in paſſiuum: ita ꝙ ſicut diximus proprium est actionis ex ſe inferre paſſionem: ita dicamus proprium est paſſionis inferri ex actione. Aliter exponit iſta littera. ſ. omnia que ſunt dicta de generatione poſſūt dici de actione que est in rebus: idest de actiōe ⁊ paſſione: quia in iſtis inferioribus non poteſt eſſe actio: cum ſit ibi paſſio ⁊ econuerſo: ſed ſupcelestia tm̄ agūt ⁊ non patiuntur: ⁊ mouent ⁊ non mouentur: niſi ſolum motu locali: ſed melius dicitur primo.

¶ Est enim pati eorum que multipliciter dicuntur. anime enim actionum vnaqueq̄ʒ paſſio dicitur: quas quidem ſub actione locauimus: ut amor: odium: triſtari: gaudere: que omnia paſſibiles actiones anime appellamus. Dicit quoq̄ʒ paſſio que in naturā agit: ut morbus: febris: ⁊ egritudines: ⁊ reliqua que qualia dicta ſunt paſſio vō: ut dictū est: est prima gn̄atio actiōis.

¶ Hic auctor diſtinguit hoc nomē paſſio: quia equiuocum est ad multa ut habeat illaʒ de qua intendit: ſ. prout est predicamentuʒ. Et dicat ꝙ paſſio est de numero eorum que multipliciter dicuntur. nam paſſio tribus modis dicitur. Unomodo poteſt dici paſſio quecūq̄ʒ actio: ut he actiones: ſcilicet gaudere ⁊ triſtari: ⁊ odium ⁊ gaudium paſſiones poſſunt dici. diuerſimode tamen dicuntur actiones ⁊ paſſiones. naʒ in quantum anima apprehendit ea: paſſiones dicūtur. non paſſiones prout paſſio est rei abiectio: ſed prout est ſalus ⁊ redemptio: ſm ꝙ dicit philoſophus in libro de anima. ꝙ intelligere est quoddam pati. Aliomodo poſſunt conſiderari prout iſtis predictis apphenſis anima mouetur ad habendum. uel cauēdum ut ſi videat aliquam rem delectabilem mouetur ad habendum illam: ſi videat rem odibilem mouet ad fugiendum: ſic dicuntur actiones. Secūdo modo poteſt dici paſſio q̄ꝺ agit in naturam deſtruendo eam: ſcilicet per quam corpus naturale patitur: ut febris ⁊ conſimilia. ⁊ accipitur hic natura prout est calor naturalis continuans ⁊ conſeruans proportionem debitam quatuor elementorum ⁊ qualitatum eorum. Tertio modo dicitur paſſio que est prima generatio actionis: idest que primo ⁊ immediate generatur ab actione: ⁊ ſolum iſto tertiomō paſſio est p̄dicamētuʒ.

¶ Non est autem in agente paſſio: ſed in quod agitur: ⁊ in eo q̄ꝺ operantis actum ſuſcipit. percutiens enim pati non dicitur: ſed materia ictū ſuſcipiens. Ea autem que nunc relinquunt in eo qui de generatione est libro tractātur. Et de paſſione quidem hec dicta ſufficiant.

¶ Hic remouet dubium: aliquis crederet ꝙ paſſio eſſet in agente ut in ſubiecto: ſed remouet dicēs ꝙ ne imnio est in paſſo ut in ſubiecto. Conſequenter excuſat de inſufficienti determinatione ⁊ dicit ꝙ de paſſione hec dicta ſufficiant: quia illa que relinquunt dicta ſunt in eo quod dictum est de generatione: idest de actione generante paſſioneʒ: uel aliter in eo quod dictum est de generatione. ſ. in libro de generatione ⁊ corruptione ⁊c̄.

Queritur Primo circa istam lectionē. Utrum passio sit p̄dicamētum? Et videtur q non. Nam principij non est principiū: sed actio est prin ipium passionis: ergo passio non est principiū. ¶ sic neqȝ erit predicamētum. ¶ Secundo sic: Illud quod est predicamētum non reperit in alio predicamento: sed passio reperit in alio predicamento: ut in tertia specie qualitatis ergo passio non est predicamentū. ¶ Tertio sic: actio ꝛ passio correlatiue se habent. ergo erunt in predicamēto relationis: ꝛ sic passio non erit predicamētum.

Oppositū patet per philosophū in libro p̄dicamentorum. ¶ Ad hoc dicendum q passio est genus generalissimum ꝛ est predicamentū. Nam non habet aliquod prius in suo genere: lȝ habeat aliquod prius in alio genere: tamen in suo nihil est prius eo. ¶ Ad argumēta in oppositum. Ad primum cum dicis: q p̄ncipij non est principium. Uerum est in eodē genere: tamen in alio bene potest habere p̄ncipium. Et quando dicis q passio habet p̄ncipium. uerum est in alio genere. ¶ Ad secūdum cum dicis: q passio est in tertia ꝛc̄. Dico q uerum est vnomodo: sed non pro quāto est predicamētum. Nam passio vnomodo potest considerari ꝓut immediate causat ab actione: ꝛ sic est p̄dicamentum. Aliomodo ꝓut immediate ab alia passione causat: ꝛ tunc est in tertia specie qualitatis. ¶ Ad tertium cum dicis: q actio ꝛ passio correlatiue dicūtur. Dico q uerum est: sed solum s̄m dici.

Queritur In quo sit motus tanq̄ȝ in subiecto. Et videt q sit in mouēte. Nā motus est in eo tanq̄ȝ in subiecto: q̄ȯ de non mouente fit mouens per motum. sed mouēs fit mouens per motum: ergo motus est in mouēte ut in subiecto. maior patet: postq̄ȝ non mouēs potest esse mouens per motum. minor est de se manifesta. ¶ Secūdo sic: concretum ꝛ abstractum sunt in eodē subiecto. sed mouēs est in subiecto mouētis: ut in s̄biecto: ergo ꝛ motus: ꝛ sic erit motus in mouēte ¶ Tertio sic: sicut se habet q̄es ad q̄escentem ita motus ad mouētem. sed q̄es est in q̄escente ut in subiecto: ergo ꝛ motus est in mouente.

Oppositū arguitur sic si motus eēt in mouente ut in subiecto. sequeretur q omne mouēs moueret. hoc autem est falsum. nam aliq̄d est mouēs ita q non mouet sicut est prima causa: quare patet q motus non est in mouente ut in s̄biecto. ¶ Ad istam questionē dicendum est q motus est in corpore moto ut in subiecto ꝛ non in mouente sed est in mouente ut in causa efficiēte: ꝛ hoc declaratur sic. Nam ut dicit philosophus 8° physicorum. nihil a seipso mouet: ergo si aliq̄d moueatur ab aliquo mouente mouet: ꝛ ita ille mouens ab alio: ꝛ sic eēt ꝓcessus in infinitū: oportet ergo q sit aliquod mouēs quod non moueat: ꝛ non est abire in infinitum: ergo erit mouens q̄ȯ non mouet: ꝛ in aliquo non est mot⁹ ꝛ tale est causa prima que ita est mouēs q nullomodo mota: ꝛ ita patet q motus nō est in mouēte ut in subiecto: sed in moto. ¶ Ad primum argumētuȝ in oppositum cum dicis q motus est in eo ut in subiecto q̄ȯ de mouente fit mouēs per motuȝ. Dico q duplex est mouens. s. corporeum ꝛ incorporeū. mouēs incorporeū ut deus non fit mouēs de non mouente sed corporeum utiq̄ȝ. Sed si dices tu. ergo mot⁹ erit in mouente corporeo ut in subiecto. Dico q non: q̄a lȝ motus sit in eo q̄ȯ fit mouens de non mouēte. nō tamen est in eo ut in mouēte sed in moto ꝓut motuȝ est: q̄r idem est mouēs ꝛ motum diuersis respectib⁹: ꝛ sic lȝ motus sit in mouente non tamē est in eo inquātum mouens: sed in eo q motum. ¶ Ad secūdū cuȝ dicis: q cōcretum ꝛc̄. Uerum est de cōcreto ꝛ abstracto que sunt in genere cause formalis: sicut albus ꝛ albedo: sed mouēs ꝛ motum nō sunt huiusmodi sed potius mouens est causa efficiēs ipsius mot⁹. ¶ Ad tertiuȝ cum dicis: sicut se habet q̄es ꝛc̄. Dico q nō est similitudo. Nam q̄es est forma quiescētis: sed motus non est forma mouētis sed moti: ergo similitudo non ualet ꝛc̄.

Quando v̄o est q̄ȯ ex tēporis adiacentia relinqui[tur].

Superius Auctor dixit de actione ꝛ passione. Hic intendit determinare de tertio. s. de quādo. Et diuidit in duas. Primo determinat de quando quantum ad substātialia. Secūdo quantum ad accidentalia. Secūda ibi [Inest autē quādo.] Prima in duas. Primo determinat de quādo absolute. Secūdo cōparate. Secūda ibi [Differt autē quando.] Prima in duas. Primo diffinit quādo. Secūdo diuidit. Secūda pars ibi [Est igitur quādo.] Prima in duas Primo diffinit. Secūdo explanat diffinitionem. Secunda ibi [Tempus aūt.] Hec secūda in tres. Primo ostendit q quādo non est tempus presens: sed illud quod relinq̄tur ex preterito. Secūdo ostendit q quādo non est tempus p̄sens sed illud quod relinquitur ex presenti. Tertio q quādo non est futurum: sed illud quod relinquit ex futuro. Secūda ibi [Instās q̄dem.] Tertia ibi [Futurum similiter.] Seq̄tur illa p̄s [Est igitur.] ꝛ habet duas. Primo diuidit. Secundo declarat remouēdo dubium. Secūda ibi [Dictuȝ est autem.] Hec secūda in duas s̄m duas rationes. Secūda ibi [Quamobrem.] Seq̄tur illa pars [Differt aūt.] In qua determinat de quādo determinate. Secūdo cōparat vnum quando ad aliud. Tertio cōparat q̄n̄ ad tempus. Secūda ibi [Distat autem.] Tertia ibi [Sicut autem.] ultima omissa prime sunt presentis lectionis. Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic ꝓcedit diffiniēs quando: ꝛ dicit: q quādo est q̄ȯ derelinq̄tur ex adiacentia temporis. i. quādo est quedam affectio derelicta in re temporali ex adiacentia temporis.

¶ Tempus autem quando non est: utriusqȝ autem ratio cōmixta est: ut tempus quidem preteritum: quando non est. Effectus autē eius ꝛ affectio est s̄m quam dicit aliquid fuisse. quādo quidem est. Instans quidem quando non est. sed s̄m q aliquid equale uel inequale dicitur. eius autem affectio s̄m quam aliquid dicitur nunc ꝛ in instanti esse: quando est. Futurum similiter tempus quādo non est: sed id quod futurum est. quoniam contingere necesse est: s̄m q̄ȯ aliquid dicitur futurum esse cras uel in aliquo tempore.

¶ Modo declarat dicēs q tempus aut est p̄sens: aut preteritum: aut futurum: sed quādo non est presens neqȝ preteritum: neqȝ futurum: ergo nō est tēpus. minor declarat in littera. Primo ponit ꝯclusionem cuȝ dicit. Tempus autem quando non est: utriusqȝ autem ratio coniuncta. Ratio eius quando ꝛ temporis coniuncta est: sicut causa ꝛ effectus. Nam tempus est causa ipsius q̄n̄. Et postea ꝓbat minorem. s. q q̄n̄ non sit tēpus p̄ns: nec p̄teritū: nec futuruȝ. Et primo dicit

tur ꝙ tēpus preteritū non sit quādo: sed infectio relicta in re tēporali ex p̄terito tēpore est quādo: ſʒ quā infectionē aliquid dicit̄ fuiſſe. Deinde dicit ꝙ instans .i. p̄sens tēpus nō est quādo: sed instans .i. tēpus p̄ns ſm equale ⁊ inequale est: hoc est dictū instās est quātitas. Nam ⁊ hoc quod dicit equale est inequale intelligitur quātitas: sicut subiectū intelligit ꝓpriā passionē. ⁊ ꝓpriū quātitatis est ſm eam eq̄le uel ineq̄le dici. habemus ergo modo ꝙ instans est quātitas .i. tēpus p̄sens nō est qn̄: sed instās est ſm ꝙ equale ⁊ ineq̄le est instans est quātitas ⁊ infectio derelicta in re tēporali ex p̄nti tp̄e: ſm quā aliq̄d dicit̄ esse in p̄nti: illa ineq̄ infectio dicit̄ quādo. ¶ Postea dicit auctor ꝙ tēpus futurū non est quādo: sed id .i. illa infectio est quādo qd̄ .i. ſm quā infectionē aliq̄d dicit̄ futuruʒ esse. Dicit ergo auctor [sed id est qn̄.] supple ſm ꝙ aliq̄d dicit̄ futurū esse: uel aliq̄d ita futurū est: qm̄ cōtingere necesse est. Et accipiūt hic q̄dam futurū .i. pro re futura que necessario erit: ut solē oriri cras. sed ſm hoc solū ex futuro determinato ⁊ non ex cōtingēti causaretur quādo: quod falsum est: ⁊ ideo legit̄ melius. nam ſm phm in 8° physicoꝝ. motus semꝑ erit. ⁊ tēpus est mēsura motus: ⁊ ideo siliter tēpus semꝑ erit: semꝑ naturaliter loquēdo: non tamē ſm fidem. Intelligit ergo auctor ꝙ necessario est cōtingere supra tātum .i. tempus futurū: quia semꝑ erit tēpus: ut dictū est: ſʒ ꝙ ex futuro relinq̄tur illa infectio que est quando.

¶ Est igit̄ quando aliud ex eo qd̄ abijt. aliud v̄o ex eo quod instat. aliud autem ex eo quod contingere necesse est.

¶ Hic auctor diuidit ipsuʒ quādo: ⁊ dicit ꝙ est quoddam quādo qd̄ abijt .i. ex p̄terito. aliud ex eo qd̄ instat .i. ex p̄nti. Aliud ex eo qd̄ est necessario cōtingere .i. ex futuro qd̄ necesse est cōtingere ex hoc qd̄ dictuʒ est. q2 semꝑ erit tempus ſm phm.

¶ Dictum est autem in cathegorijs preteritūʒ ⁊ futurū quātitates eē: ⁊ qd̄ maius est cōtinuari ad presens. De p̄terito q̄dem hoc dictū est: qd̄ nō in substātia pmaneat. sed quoniā in excessu suo nōdū preterijt. de futuro aūt quoniam necesse est cōtingere: ꝙ tātūdem est ac si instaret.

¶ Hic auctor remouet dubiū declarādo suam diuisionē. Nam crederet aliq̄s ꝙ p̄teritū ⁊ futurū nō esset aliquod quādo: ex preterito ⁊ futuro: ipse vult ꝓbare ꝙ immo sint. ⁊ intēdit talem rōnē. Ōīs quātitas cōtinua est: sed preteritū ⁊ futurū sunt quātitates cōtinue (ut dictū est in p̄dicamētis) q2 cōtinuāt ad presens: ergo preteritū ⁊ futurū sunt de p̄terito dictū ipsum nō esse permanēs in substātia .i. ꝙ sit actu ſm substātiam. Sed nō de p̄teritis .i. in sua extremitate. s. in p̄senti qd̄ est finis p̄teriti: ut vult phus in libro physicoꝝ. qd̄ nōdum p̄terit in suo excessu: in sua preteritione. de futuro siliter dictū est: ꝙ cōtinuat̄ ad p̄sens ideo quoniā necesse est cōtingere ac substātiarū .i. ac si eēt p̄sens. nam est in suo p̄ncipio .i. in p̄nti.

¶ Nulla enim differētia est in eo qd̄ pmanet: ⁊ futurum est: ⁊ qd̄ nūc abijt. Quāobrem ⁊ de futuris agit̄: ⁊ ſm ea aliq̄d dicit̄: ⁊ nūcupationem existētium sortiunt̄: ut sol oriet̄ cras: cras erit nauale bellū: heri obijt sortes. ⁊ aliq̄d dicitur ſm tēpus id quod futurū est: eo ꝙ nascetur de eo necessario qd̄ est futurū: ut callias disputabit cras: uel nō disputabit: disputabit enī actionem futuram significat. nihil autē est: quod in substantia adhuc sit.

¶ Hic declarat suam diuisionē. ⁊ ista littera legit̄ duobus modis. Unomodo sic: ꝙ nulla est differentia in eo ꝙ pmanet ab eo qd̄ futurū est: ⁊ qd̄ nō abijt quādo ab ipsis relinq̄tur q̄do: q̄si dicat sicut relinq̄tur quādo ex p̄terito ⁊ futuro: sic ex p̄nti. Alij legūt aliter dicētes ꝙ nulla differētia est inter p̄sens p̄teritū ⁊ futurū .i. nulla instātia: q2 p̄teritū ⁊ futurū ꝯtinuant̄ ad p̄sens. sed p̄ma lectura est melior ⁊ magis videt̄ concordare littere sequēti: q2 fortassis videret̄ alicui ꝙ nō eēt qn̄: ex futuro: ostēdit ꝙ immo est per duas rōnes ꝓbat ꝙ ipsum futuruʒ est. Prima ratio est talis: de ente est sciētia: sed de futuris est sciētia: ergo futurū est. Ponit exēpla quomō fit denoīatio a futuro. dicit ergo littera sic [Quāobrē ⁊ de futuris.] .i. fit actio uel sciētia. [⁊ ſʒ ea.] .i. futura [aliq̄d dicit̄.] .i. demōstratio fit ⁊ futura posteriora sunt p̄ncipia. Uel aliter futura sortiunt̄ nūcupationē p̄sentium: uel sciētia est in p̄nti de futuro. Et ponit p̄us exēplum de futuro necessario: ut sol oriet cras. Et postea de futuro ꝯtigēti: ut cras erit nauale bellū. Et ponit alia exēpla que patēt ī lr̄a.

¶ Differt aūt quādo: ab eo qd̄ est ubi: quoniaʒ in quocūq̄ʒ tp̄e est: uel erit uel fuit: in eodem ⁊ quādo est: uel erit: uel fuit qd̄ ſm tp̄s dicit̄.

¶ Hic cōparat auctor quādo ad ubi: ⁊ dicit ꝙ quando est in eodē subiecto cum tēpore a quo causat̄ .s. in re tp̄ali: siue causet̄ ex p̄nti: futuro: uel p̄terito. Unde dicit ꝙ illud qd̄ causat̄ ex instanti .i. ex presenti est simul in eodem subiecto cum presenti.

¶ Quādo enim qd̄ ex instāti est: cum ipso instāti est: ⁊ simul in eodē sunt. quādo v̄o ex eo qd̄ abijt: uel qd̄ futurū est: nunq̄ʒ simul erunt. Ubi v̄o ⁊ locus: a quo fit nunq̄ʒ simul sunt in eodē Ubi enim in circūscriptione est: locus autem in complectente.

¶ Ista littera dupliciter exponit̄. Unomō ꝙ quādo causat̄ ex eo quod abijt .i. ex p̄terito: ⁊ futuruʒ est .i. illud qd̄ causat ex futuro nunq̄ʒ ista duo simul erūt .s. in eodem subiecto nisi susceptiue: sed tamē si ita legeret̄ cōtradiceret alteri littere: ut dicit inferius: ꝙ de p̄terito ⁊ de p̄senti ⁊ de futuro simul sunt. ⁊ est etiā uerum ꝙ simul sunt illa. Et ꝓpter hoc legit̄ aliter ⁊ melius: ꝙ quādo ex eo ꝙ abijt ⁊ ꝙ futurū est nunq̄ʒ simul erūt .i. quādo de p̄terito non est simul cum tēpore p̄terito. Similr̄ quādo de futuro non est simul cū tēpore futuro. Nam oīa quādo in presenti sunt in re tēporali. nam quādo est ꝓprietas ſm quam aliquid dicit̄ esse: ul' fore: uel futurū esse: uel fuisse. Et sicut iste ꝓprietates denoīant rem tēporalem ꝓut subsistētia sunt in re tēporali: aliter enim nō possent ipsaʒ denominare. Sed quādo de p̄senti ⁊ ipsum p̄sens tēpus simul sunt. Postea ponit aliam partē differētie ⁊ dicit ꝙ ubi ⁊ locus a quo causat̄ ipsum ubi: nunq̄ʒ sunt simul in eodem subiecto. Nam ubi est in corpore circūscripto .i. locato: locus v̄o in corpore circūscribit̄.

¶ Distat autem quādo: qd̄ ex p̄terito est: ab eo qd̄ ex futuro procedit: quoniā quādo qd̄ ex p̄terito est futuro posterius est. qd̄ v̄o ex futuro est: prius preterito est. Quādo autēʒ vnū ⁊ idē primum q̄dem ex futuro est. secūdum quideʒ ex presenti: posterius v̄o ex preterito: queadmodum ⁊ tēpus prius est qd̄ futurū est: postea v̄o presens: deinde preteritum.

¶ Hic autē auctor ponit cōparationē vnius quando ad aliud penes differētiam. Et dicit ꝙ illud quando quod est ex p̄terito differt ab illo quādo quod est ex futuro: qm̄ qn̄ qd̄ est ex futuro posteri⁹ est illo quando qd̄ est ex preterito: ⁊ quando qd̄ est ex preterito

[illegible]

est prius illo qđ est ex futuro: ⁊ tm̃ dictuȝ est de duobus quādo: ꝙ vnū differt ab alio per eē prius ⁊ posterius: sed vnū ⁊ idē qñ est ex futuro ꝗȝ ex p̄ñti. posterius aũt ex p̄terito sicut vnū ⁊ idē tēpus pōt eē futurū deinde p̄sens: ultimo p̄teritū. sed nō ītelligas ꝙ idez sit quādo ex p̄terito: p̄ñti: ⁊ futuro: nisi solum tanꝗȝ causa: qꝛ idem tēpus est causa utriusqȝ. ⁋ Unde ad hoc intelligēdū debes notare ꝙ partes tp̄is p̄nt tripliciter cōsiderari. Uno mō in eēndo: ⁊ sic p̄ñs precedit oīa alia. Alio mō in recedēdo ab esse: ⁊ sic p̄teritū precedit. alio mō in accedēdo ad eē: ⁊ sic futurū precedit alia. ⁊ hoc non est incōueniens ⁊c̄.

Queritur primo de dictis in lr̄a. Nā dicit auctor ꝙ qñ est simul in eodē sbiecto cum tēpore a quo causat̄. Uidet̄ ꝙ male dicat. Naȝ tēpus est in primo mobili ut in subiecto: sed quādo est in re tp̄ali: ꝗre patet ꝙ non sunt in eodem subiecto. ⁋ Ad hoc dicit̄ dupl̄r. Uno mō ꝙ quādo ⁊ tempus simul sunt in eodē sbiecto ⁊ hoc tp̄e aliquo. Et lȝ nō in omni ut in primo mobili: sed locus ⁊ ubi nunꝗȝ sunt in eodē subiecto simul. Alio mō dicit̄ ꝙ quando ⁊ tēpus in istis inferioribus inueniunt̄ in eodē subiecto. nam lȝ tēpus p̄mo ⁊ p̄ncipaliter sit in p̄mo mobili ⁊ habeat modū primi mobilis mēsurare ⁊ ex consequēti inuenit̄ in istis inferioribus: ita ex cōsequenti tēpus īuenit̄ in re tp̄ali ut in subiecto. ⁋ Dicit auctor postea in littera: ꝙ quādo ex p̄terito prius est ꝗȝ qñ ex futuro. Uidet̄ ꝙ male dicat. Nam ipse dicet inferius ꝙ ista sunt simul: ⁊ hoc est veruȝ ꝙ sunt simul. Et cū dicit auctor ꝙ prius est quādo ex preterito ꝗȝ qñ ex futuro. Ipse intelligit ꝙ prius sit quātum ad causam. ⁋ Postea dicit auctor ꝙ vnū ⁊ idē qñ est ex futuro preterito ⁊ presenti. Uidet̄ ꝙ male dicat. nam eē fore: fuisse: iste ꝓprietates sunt diuerse: ⁊ hec sunt: qñ. ergo nō est idē qñ ex preterito p̄ñti ⁊ futuro. ⁋ Ad hoc est dicēdū ꝙ auctor intelligit ꝙ sint idē quantuȝ ad causam. Nam idē tēpus est causa istoꝝ triū. nam si erit latio solis sup̄ terrā primo futura illa eadem erit postea p̄terita: ⁊ postea sil̄r ter illa eadē erit futura: sic intelligit̄ ꝙ idem sit quātum ad causam ⁊c̄

Queritur Utrū vnū p̄dicamētū possit eē cā alterius: uel possit eē causa? Et probo ꝙ nō. nā si causa est vniuoca ⁊ effectus est vniuoc⁹ (ut dicit̄ in libro p̄mo posterioꝝ.) ergo si vnū p̄dicamētū esset causa alterius: illa duo predicamēta haberēt vnū cōmune vniuocū: sed nihil est cōe vniuorum duobus predicamētis: ergo vnū nō est causa alteri⁹. ⁋ Secūdo arguit̄: vnūquodqȝ ponit̄ in suo genere per sua p̄ncipia: ergo si vnū predicamētū eēt causa alterius: vnū p̄dicamētū esset in alio: hoc aũt est falsum ergo vnū predicamētū nō est causa alterius. ⁋ Tertio arguit̄ sic. oīs causa p̄fecta generat effectū sibi similē: sed vnum predicamētū nō est simile alteri: ergo vnū non est causa alterius.

Oppositū patet per philosophū qui dicit ꝙ substātia est causa oīum accidētiū. ⁋ Ad hanc questionē dicit̄: ꝙ vnū predicamētū est causa alterius p̄dicamēti: ⁊ tēpus est causa ipsi⁹ quādo. Nam tēpus pōt dupl̄r cōsiderari. Uno mō ꝓut est quātitas mēsurās ipsum motū f̄m equale uel inequale: ⁊ sic nō est causa ipsius quādo. Alio mō ꝓut tēpus est in fluxibilitate ⁊ successione ⁊ ex ipsa fluxibilitate relinquitur in re tēporali quedā ꝓprietas .i. quedā infectio: ⁊ ista infectio est quādo: nam res inficit̄ ⁊ habesat in tēpore: ⁊ sic illa infectio f̄m aliqd dicit̄ ꝓpositra uel remota ad ipsum nūc: illa inqȝ talis infectio dicit̄ quādo. ⁋ Ad argumēta per que tu ꝓbas ꝙ vnuȝ p̄dicamētū nō possit esse causa alterius dicēdū. ⁋ Ad primū cuȝ dicis: si causa est vniuoca. Dico ꝙ verū est de causa formali ⁊ sufficiēti: sed ego nō pono ꝙ vnū predicamētū sit causa formalis alterius: quare nō ualet. ⁋ Ad secūduȝ quādo dicis ꝙ vnūquodqȝ ponit̄ ⁊c̄. uerū est per p̄ncipia formalia: sed vnū predicamētum non est causa formalis alterius: ꝗre non ua et. ⁋ Ad tertiū quādo dicis: ꝙ causa p̄fecta ⁊c̄. Uerum est: sed vnū p̄dicamētuȝ non est p̄fecta causa alterius ꝗre non ualet ⁊c̄. ⁋ Dicit auctor cuȝ diuidit quando ꝙ aliud est quādo ex p̄terito aliud ex p̄ñti: aliud ex futuro: ꝙ idē terminus in numero est p̄sens primo: deinde p̄teritū ⁊ su uruȝ: ergo est idē quādo qđ causat ex istis. Dicēdum lȝ idē tēpus in numero sit p̄ñs preteritū ⁊ futurum: non tamē seqt̄ur ꝙ eadē sit infectio causata ex istis ⁊ cum illa infectio sit quādo: ⁊ sic non est idem quādo: lȝ tēpus idem sit sicut causa: qꝛ tēpus est causa ipsius quando.

Queritur Utrum tēpus sit? Et videt̄ primo ꝙ non. Nam si tēpus esset: partes eius essent. nam ad hoc ꝙ sit aliquod cōpositū oportet ꝙ sint partes ex q̄bus componat̄: sed partes temporis non sunt: ergo tēpus nō est ꝙ autē partes tēporis non sint: patet. nam partes tēporis sunt preteritū ⁊ futurū: sed preteritū ⁊ futurum non sunt: ergo tēpus non est. ⁋ Secūdo arguit̄. Cuiuslibet diuisibilis altera pars est diuisibilis: sed tēpus cum sit quantitas cōtinua est diuisibile: ergo aliqua pars eius debet esse diuisibilis: sed nulla pars tēporis est diuisibilis cum partes nō sint: ut probatū est ergo tēpus nō est ⁋ Tertio arguit̄: si tēpus est: aut est in fieri: ut in successione: aut in facto esse. Planū est ꝙ nō est in facto esse: cum partes nō sint nec habeāt p̄manētiā: sed si sit in fieri: tūc sic arguit̄. qđ fit non est: tēpus fit: ergo tempus non est.

Oppositū arguit̄ sic: Motus est: ergo tēpus est. Tenet ista ꝯsequētia: qꝛ tēpus est mēsura motus: ⁊ ideo cum motus sit utiqȝ similiter tēpus est ⁋ Dicēduȝ ad argumēta in oppositum ⁋ Ad primū cuȝ dicis: ꝙ si sit aliqđ cōpositū ⁊c̄. Cōcedo. Sed cum dicis ꝙ partes tēporis nō sunt. Dico ꝙ immo sunt in successione: non aũt in permanentia ⁋ Ad secūdum quādo dicis: cuiuslibet partes tēporis quomodo sint diuisibilis ⁊ reliqua. Dico ꝙ verū est in rebus que sunt in permanētia: non tamē in illis que sunt in successione: sicut est tēpus. ⁋ Ad tertium patet solutio cum dicis. aut in fieri ⁊c̄. Dico ꝙ est in fieri. Et cum tu dicis: qđ fit nō est. Uerū est in illis que sunt in p̄manētia: non aũt in illis que sunt in successione sicut tēpus. nam ista que sunt in successione quādo fiūt sunt: ⁊ quādo facta sunt non sunt ⁊c̄. Quō īelligat̄ qđ fit nō esse.

Sicut aũt ⁊ tēpus. aliud qdē cōpositū est: aliud v̄o simplex: est autē cōpositum qđ in cōposita actione consistit: simplex v̄o qđ cū simplici actione p̄cedit. ita ⁊ quādo: aliud simplex: aliud v̄o cōpositū. simplex quidē ut in momento esse: ⁊ non esse. compositum autem: ut in hora die: hebdomada: ⁊ in similibus. Amplius aũt quēadmodum tp̄is partes sibi sine mora succedūt. sil̄r ⁊ partes quādo. qñquidē preteriti ⁊ futuri ad presens copulate reducuntur.

Superius Auctor comparauit qñ ad ubi: ⁊ vnū qñ ad aliud. hic intēdit comparare ipsum qñ ad suam cām. s. ad tēpus. Et diuidi

tur in duas. Primo cōparat penes cōueniētiaȝ. Scđo penes drīam. 2° ibi [Differt aūt.] Prima in duas fȝ ꝙ ponit duas cōueniētias. 2° ibi [Amplius.] Sequit̄ illa pars [Differt aūt.] in qua determinat de quādo: quātum ad accn̄talia: τ habet duas. Primo ponit duas ꝓprietates cōes. Scđo ponit vnam pro pͥma. 2° ibi [est aūt quādo.] Prima in duas fm duas ꝓprietates 2° ibi [qn̄ vͦ nihil.] Hec secūda in duas fm ꝙ declarat hanc ꝓprietatē per duas rōnes. 2° ibi [Amplius aūt.] Sequit̄ illa pars [est aūt.] τ diuidit̄ in duas. Primo ponit istā ꝓprietatem. 2° declarat. 2° ibi [suscipit enim.] Et hec in duas. pͦ ponit minorē. 2° iterat illam addēdo maiorē. 2° ibi [erit igit̄ in tp̄e.] hec est diuisio lectionis. ¶ In pͥma pte cōparat auctor quādo ad tēpus penes cōueniētiam: τ est pͥma cōueniētia: ꝙ sicut tēpoꝝ aliud simplex: aliud cōpositū: ita τ quādo

Tps cōpositū τ simplex. aliud simplex: aliud cōpositū. Tēpus dicit̄ cōpositū qđ mēsurat actionē cōpositā: τ illud tēpus dicit̄ simplex qđ mēsurat simplicē actioneȝ. Qn̄ aūt dicit̄ simplex ut eē in momēto: cōpositū ut eē in die uel in hora. ¶ Et nota cū dicimus actionē simplicē eē: ibi large accipit̄ actio ꝓut est in gn̄atione. s. pro actiōe que fit instāti: ut cum ex aere gn̄at̄ ignis: naȝ ꝓpͥe actio est in motu: sed illa gn̄atio nō est ꝓpͥe motus sȝ mutatio: hoc habito dat cōueniētiā que talis est: ꝙ sicut ptes tp̄is copulant̄ ad vnū terminū cōem: ita partes ipsius quādo: nam quādo pͦterit ad pn̄s copulat̄.

¶ Differt aūt τ tēpus ab eo qđ quādo est. quoniā fm tēpus aliqđ mēsurabile est: ut annus quidem dicit̄ tp̄e diurnus: τ motꝰ multus dicit̄: eo ꝙ multo tp̄e pmaneat. at vͦ fm quando nihil mēsurat̄: sed aliqn̄ dicit̄ eē: τ fm idē tpale: τ variabile aliquid pronunciatur.

¶ Hic cōparat auctor quādo ad tēpus penes drīam: τ fm quosdā ponit duas drīas. Alij dicūt ꝙ nō est nisi vna. Est ergo talis drīa: ꝙ fm tēpus aliqđ mēsurat̄: ut cum dicit̄: ista actio est diurna: τ sic de alijs: sed fm quādo nihil mēsurat̄. τ est alia differētia ꝙ fm tēpus dicit̄ aliqđ tpale τ uariabile: nō aūt fm quādo. Alij legūt aliter ꝙ fm tēpus nō dicit̄ aliqđ tpale: sed fm quādo tpale τ variabile dicitur.

¶ Inest aūt qn̄: nō suscipe magis τ minus. non enim dies uel diurnus: magis uel minus die uel diurno dicit̄: neqȝ vnū qdē diurnius alio. silr autem τ de alijs: quare omni quidē quādo inest dici non magis aut minus.

¶ Hic ponit auctor ꝓprietatē ipsius quādo. s. ꝙ quando nō suscipit magis τ minus. Et declarat hoc p exempla: q: dies nō dicit̄ magis neqȝ minus: nec diurnos magis τ minus alio diurno. Et silr in alijs. τ cōcludit in fine ꝙ quādo non suscipit magis τ minus. ¶ Et nota ꝙ hic declarat auctor ꝙ tēpus non suscipit magis τ minus cū dicit dies uel diurnus. Nam ut

Tps nō suscipit magis aut minus. visuȝ est: tēpus est causa ipsius quādo. Et ideo declarato ꝙ tēpus nō suscipit magis τ minus: declaratuȝ est de ipso quādo.

¶ Qn̄ vͦ nihil est ↄrīū. qn̄ etenī qđ ex pn̄ti est vnū τ idē ei qđ de futuro τ pͦterito est. Impossibile aūt erit duas de eodē predicari contrarietates indiuiduo.

¶ Hic ponit auctor aliā ꝓprietatē τ dicit: ꝙ quando: nihil est ↄrium: τ ꝓbat per duas rōnes. pͥma talis est Impossibile est duo ↄria de eodē indiuiduo simul pͥdicari: sed quādo idē est in pn̄ti: in pͦterito: τ futuro: τ sic pͥdicat de eodē indiuiduo: ergo nō sunt ↄtraria Nam si quādo haberet ↄrīuȝ aliud quādo esset sibi ↄtrariū: q: cōtraria habēt eē sub eodē gn̄e: sed aliud quādo ut visum est: nō est ei cōtrariū: ergo quando nihil est ↄrīū. ¶ In hac rōne sic ꝓcedit. pͥmo ponit ↄclusionē. 2° declarationē minoris. 3° maiorē. Et intellige cū dicit auctor ꝙ est idē quādo ex pn̄ti pͦterito τ futuro. hoc est uerū quātū ad cām: nā vnū τ idē tempus est cā utriusqȝ qn̄: sed tn̄ illa quādo sunt diuisa.

¶ Amplius aūt ↄria nunqȝ in eodē erūt simul. qn̄ aūt qđ fm pn̄s τ pͦteritū τ futurū est: simul in eodē erūt. Idē nāqȝ qđ est fuisse: uerū est: τ pmāsurū. Cōtrarioꝝ vͦ rō est: nunqȝ in eodeȝ simul existere: neqȝ de eodeȝ indiuiduo dici: in eodē tp̄e. quare cōtrarietas in eo quod quādo est non enunciabitur.

¶ Hic ꝓbat hoc idē per aliā rōnē que talis est. Cōtraria nunqȝ sunt simul in eodē subiecto: sed quādo de pͦterito pn̄ti τ futuro in eadē re tpali sunt: ergo non sunt cōtraria: sed ꝙ simul sint in eodē subiecto. s. in eadem re tpali patet. Nam uerū est idē corpus mō esse τ fuisse τ futurū esse.

¶ Est aūt quādo in omni eo qđ icipit eē: ut corpus quidē vniuersum aliqn̄ est: τ in tp̄e. suscipit enim tēpoꝝ alterationes. Alterat̄ enim corpus in estate: uere: hyeme: τ autūno. Silr autē τ aīa. Acutius enim quedā in hyeme: quedaȝ in estate: quedā in uere speculant̄ fm instīti cōplexionē. Aīa enim cōiūcta corpi cōplexiones ipsius comitat̄: ut qui aride τ gelide cōplexionis sunt: demētiores seipsis in autūno sepe sūt. a.l. cōpgnatis
qbus vͦ sanguis pncipat̄ in uere: silr autē τ de alijs fm silitudinē aīalū τ tēpoꝝ. Erit igit̄ in tp̄e qcqd tp̄is suscipiēs uarietates alterat̄ fȝ corpus uel tempus. Huiusmodi vͦ sunt que dicta sunt. de paucis aut de nullis alijs: conueniens erit proferre.

¶ Ista littera vno mō sic legit̄. Hic incipit ꝓpͥe propriū quādo. τ pōt sic ꝓbari. Illud est ꝓpͥe ꝓprium qđ iest omni τ soli: sed omni quādo τ soli inest eē in omni eo qđ incepit eē. ergo eē in omni qđ incepit eē est ꝓpͥe ꝓpriū quādo. Primo ꝓbat ꝙ isit omni cū dicit [est aūt quādo.] τ soli cum dicit [de paucis.] Primo ꝓbat sic. Omne corpus vniuersum aliqn̄ est in tēpore: sed esse in tp̄e fm ꝙ hiꝰ futurum est eius qđ est corpus: τ corpus incepit eē: ergo quādo est in omni eo qđ incepit eē. Primo ponit cōclusionē cum dicit [est aūt.] maiorē cū dicit [ut corpus qdē.] ꝓbat maioreȝ. s. ꝙ corpus sit in tp̄e. oē qđ suscipit tp̄is alterationē est in tp̄e: sed corpus vniuersuȝ. i. cōplexionatuȝ ex q̄tuor elemētis est huiusmodi: ergo maiorē ꝓbat cū dicit [Suscipit enim.] Et ꝓbat sic. Oē qđ alterat̄ i estate hyeme uel autūno suscipit uariationē tp̄is: sed corpus est huiusmodi. ꝓbat minorē per locuȝ a minori: τ hoc sic. Si de quo minus videt̄ inesse τ inest: τ illud qđ magis: sed minus videt̄ ꝙ aīa suscipiat alterationē tp̄is cum sit incorruptibilis: q̄ȝ ipsuȝ corpꝰ τ tn̄ ↄiūcta corpori suscipit: ergo multo fortius ipm corpus. ꝓbat ꝙ aīa suscipiat alterationeȝ tēporis: τ hoc sic. Anima ↄiūcta corpi sequit̄ cōplexiones corporis: sed cōplexiones alterant̄ fm alterationem tēporis: ergo siliter aīa. Et hoc ꝓbat in littera. Quedaȝ enim aptius. i. subtilius speculant̄ in hyeme. ut melācholici. qdam in estate: ut flegmatici. qdaȝ in uere: ut cholerici: τ hoc ꝓpter tēperātiaȝ suaꝝ qualitatū per cōtrarias q̄litates tp̄is: que sunt quoddā instrm̄. naȝ aīa opat̄ per ipsum sicut corpus per manū. ¶ Nota dum ad euidētiam littere ꝙ q̄tuor sunt humores a

quibus complexiones corporis denominant. Similiter sunt quatuor tempora anni: similiter possumus distinguere quatuor etates: licet hyppocras ponat sex. Et similiter quatuor elementa: ⁊ quatuor uenti sunt: ⁊ quatuor partes inhabitabiles: ⁊ quatuor membra precipua: ⁊ quatuor elementa: ignis aer terra aqua. Ignis est calidus ⁊ sicc⁹. Aer est calidus ⁊ humidus. Aqua frigida ⁊ humida. Terra frigida ⁊ sicca. Et ut habet in primo celi ⁊ mundi. omne cõpositum mouetur sm naturam simplicis dominantis in eo: humores dicuntur filij elementorum: ⁊ sunt ista quatuor. s. sanguis cholera melãcolia ⁊ flegma. Cholera est calida ⁊ sicca: ⁊ proportionat ipi igni. Sãguis calidus est ⁊ humidus: ⁊ proportionatur aeri. Flegma frigidum ⁊ humidum: ⁊ proportionat aque. Melãcolia frigida ⁊ sicca: ⁊ proportionat terre: ⁊ ab istis nominãtur melãcholici: sanguinei: cholerici: ⁊ flegmatici. Quatuor tempora anni sunt Estas que est calida ⁊ sicca. Uer calidum ⁊ humidũ. Hyems frigida ⁊ humida. Autumnus frigidus ⁊ siccus: nunc est uerum ꝙ omne simile additum suo simili augmẽtat ipm: ergo cholericus calidus ⁊ siccus: in estate calida ⁊ sicca male se habet. Et sanguinei in uere: flegmatici in hyeme: melancholici in autũno. Similiter quatuor etates sunt quo ad presens: licet alij ponant plures: pueritia: infantia: adolescentia: que est calida ⁊ humida. Et durat usq ad uiginti annos: postea sequitur iuuentus calida ⁊ sicca: ⁊ durat usq ad quadraginta quinq annos: postea senectus frigida ⁊ sicca de qua dicit Aristoteles in libro de morte ⁊ vita: senectus frigida ⁊ moribunda: ⁊ datur usq ad sexaginta annos: ⁊ postea sequit senium: frigidũ: ⁊ hũidũ ⁊ datur usq ad ultimum vite. quatuor uẽti pluuiales sunt. Unus solaris calidus ⁊ siccus: flans ab oriẽte. Alius frigidus ⁊ humidus flans ab occidente. Alius calidus ⁊ humidus flans a polo artico. Alius frigidus ⁊ siccus: flans a polo Antartico. Item nota ꝙ quedam infirmitates ueniunt a cholera: ⁊ sunt calide ⁊ sicce: sicut tertiana. quedam ex flegmate: sicut sunt frigide ⁊ humide sicut quotidiane. quedam sunt ex melancholia: que sunt frigide ⁊ sicce: sicut quartane. quedam ex sanguine: sicut sinocha ⁊ sinochides non sanguis non putrescit ad fel. Similiter sunt quatuor membra principalia: sicut cor calidum ⁊ siccum: ⁊ epar calidum ⁊ humidum: cerebrum frigidum ⁊ humidum: testiculi frigidi ⁊ sicci: hoc habito dicatur ꝙ quicquid est in tempore est uariabile sm corpus uel sm animam: non de paucis aut de nullis aliis conueniens erit proferre: hoc dupliciter exponi. vno modo sic: nihil in paucis est tempore precipuus ꝙ sint in eo ꝙ incepit esse: uel aliter ꝙ actio in anima poterit in paucis reperiri ⁊c̃.

Queritur Circa litteram. Nam dicit auctor in principio lectionis: ꝙ est quoddam tempus simplex. Cõtra arguit: tẽpus est quãtitas continua: ⁊ esse continuũ est diuisibile: sed nullum simplex est diuisibile: ergo nullum tempus est simplex. ⁊ videtur ꝙ male dicat auctor cum dicit ꝙ actio est simplex: nam omnis actio est composita: ex priori ⁊ posteriori: ut videtur. ergo. ¶ Ad primum dicendum est ꝙ nullum tempus in se est simplex: sed ipse dicit ꝙ tempus est simplex: respectu alterius: uel etiam quo ad nos. nam hora potest dici simplex respectu ad diem. uel aliter dicitur ꝙ ipse loquitur hic large de tempore: prout notat indiuisibile tempus ⁊ instans qd̃ proprie non est tempus: sed principium

temporis: ⁊ tale bene est simplex. ergo. ¶ Item dicit auctor ꝙ non sm quando omnia mensurantur. Contra: omnia sm adiacentiam temporis mensurantur: ⁊ illa est quando: ergo sm quando oĩa mensurantur. ⁊ etiam dicit ꝙ sm tempus aliquid mensuratur. Contra tempus est ut abstractum: ⁊ abstractum non mensuratur: ergo tempus non mensurat. ¶ Dicendum ꝙ sm tempus mensuratur aliquid: ⁊ non sm quando. Ratio est: qr de ratione quantitatis est mensurare. Tempus autem est quantitas: ⁊ non qñ quare ⁊c̃. ¶ Ad obiecta patet solutio. ¶ Ad primũ dico ꝙ adiacentia temporis non mensurat: sed ipm tempus adiacens mensurat. ¶ Ad secundum dico ꝙ tempus inquantum abstractum non mẽsurat: sed prout adiacet rei temporali. ¶ Dicit auctor ꝙ quando non suscipit magis ⁊ minus. Contra compositũ quando excedit quando simplex: ⁊ non extẽsiue cũ non sit quantitas: ergo intensiue ⁊ sic suscipit magis ⁊ minus. ¶ Secũdo arguit sic: quando presens causatur ex preterito ⁊ futuro: ⁊ vnum est magis p̃teritum q̃ alterum: ⁊ vnum magis futurũ q̃ alterum quare videtur ꝙ quando suscipiat magis ⁊ minus. ¶ Item arguitur sic in rebus corporalibus quedã res sunt magis uariabiles: quedam minus: sed quãdo est in re temporali: quando igitur penes qd̃ res mensuratur suscipit magis ⁊ minus.

Oppositũ Dicit auctor in littera. Dicẽdũ ꝙ quando non suscipit magis ⁊ minus. Et cã est. Nam qñ cãtur a re tpali a qua cãtur ⁊ tẽpus: nũc autem tẽpus equaliter mẽsurat illa que mẽsurat: ⁊ ut sic non suscipit magis ⁊ minus: ergo nec quando. ¶ Ad primũ argumentũ cum dicis ꝙ quãdo est compositum. Dico ꝙ uerũ est extensiue: non tamen intensiue. Et cũ tu dicis ꝙ extensiue non potest cum non sit quantitas. Dico ꝙ licet non sit quantitas: non tamen est sine quantitate ¶ Ad secundum cũ dicis: ꝙ vnũ est magis preteritum q̃ alterum: uerum est certe quantũ ad preteritionem non tñ quantum ad sui essentiam dicatur magis ⁊ minus. ¶ Ad tertium cũ dicis. ꝙ quando est in re temporali: cõcedo. ⁊ cum dicis ꝙ alique res sunt magis uariabiles q̃ alie. certe uerũ est: sed hoc non est propter ipsum quando: sed sm ꝙ illa res est magis sub transmutatione. ¶ Dicit auctor ꝙ vnũ quando non contrariatur alteri quando. Cõtra: contraria non possunt esse simul in eodem: sed ista non possunt esse simul in eodem: ergo sunt contraria probat minor. nam quãdo de preterito causatur ex quando de p̃terito: quãdo autem de futuro causatur a futuro: sed preteritũ ⁊ futurũ nunq̃ possunt esse simul in eodem: ergo nec quando vnde causat. ¶ Ad hoc est dicendũ ꝙ quãdo nihil est contrariũ: nam contrarietas prima est in qualitatibus primis: deinde in illis que causantur a qualitatibus: sed quando causatur a quantitate. ⁊ ideo quando non habet contrariũ. ¶ Ad argumenta patet solutio. Nam dicis ꝙ contraria non possunt esse ⁊c̃. Concedo. Et cũ dicis ꝙ quãdo de preterito ⁊ de futuro non possunt simul esse ⁊c̃. dico ꝙ imo nam licet preteritum ⁊ futurũ non possunt simul esse. Tamen quando: ⁊ quando que causantur a preterito ⁊ futuro sunt simul ideo non habẽt contraria cũ sint simul. ¶ Uidetur ꝙ auctor male ordinet proprietates. nam hẽre contrariũ est causa suscipiendi magis ⁊ minus: ergo non habere contrarium est causa non suscipiendi magis ⁊ minus. nam si affirmatio est ante affirmationem: ⁊ negatio debet esse ante ne-

gationem: ergo cū causa debeat precedere effectum: prius debuisset posuisse istam proprietatem: nō habere contrarium: q̄z non suscipere magis ⁊ minus. ¶ Ad hoc respōdet diuersimode. Quidam dicunt ꝙ lz cā per nām precedat effectū: tamen in cognitiōe nr̄a prius est effectus. Alij dicūt aliter: ꝙ q̄uis cā p̄cedat effectū in causando tn̄ inferendo ꝯn̄tiam effectū precedit: sicut si est cā: est causatū: ergo si non est causatū nō est causa: ⁊ hec ꝯn̄tia tenet per hoc: q̄ si ad positionē antecedentis sequit̄ positio cōsequentis: tūc ad destructionem cōsequentis sequit̄ destructio an̄tis: ideo sic ordinat̄. ¶ Videt̄ preterea ꝙ male dicat auctor: qū dicit ꝙ qn̄ est in oī eo qd̄ incipit esse: sed itelligētie ceperūt eē: ḡ in ipsis est qn̄: qd̄ falsuz est. ¶ Amplius dicit auctor: ꝙ in corpore vniuerso. s. in celo: est quando: contra primū mobile. i. celū est cā ipsius tēporis ⁊ sic est causa ipsius qn̄: ergo nō est in primo mobili cū effectus nō sit in sua cā: ut in subiecto. ¶ Ulterius dicit auctor: ꝙ qn̄ est in aīa: ⁊ non in tēpore. Cōtra dicit auctor de causis. ꝙ aīa est potētia cā tpis: ⁊ supra omne tp̄s: ⁊ sic pz ꝙ in ipsa nō est quando. ¶ Dicendū ad primū: ꝙ quādo nō est in omni eo qd̄ incipit esse de potētia passiua ad actum: vn̄ per hoc pz solutio ad primū: ꝙ intelligentie non ceperūt esse de potētia passiua: sed solū de potētia actiua prime cause. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ celū non est causa efficiens tēporis: nec qn̄: sed primus motor est cā efficiens. ⁊ primū mobile est subiectū. ¶ Ad aliud cū dicis ꝙ aīa ⁊c̄. soluunt quidam ⁊ dicūt: ꝙ anima ponit̄ pro intelligentia. Alij dicunt ꝙ est causa tēporis q̄ recolligit preteritū ⁊ futurum. Alij dicunt ꝙ est cā finalis ⁊ non mālis: nam tēpus ⁊ omnia sunt ꝓpter ipsam aīam. Et sic multipliciter soluit̄. ¶ Sed videt̄ ꝙ hec non sit ꝓprie ꝓprietas ipsius: quando. s. esse in omni eo qd̄ incipit esse. Nam vnitas est in oī eo qd̄ incepit eē. ¶ Dicendū ꝙ quādo est in oī ⁊c̄. rōne inceptionis ⁊ in nullo alio hoc inuenies: q̄re patet: ꝙ est ꝓprie ꝓprium ipsius qn̄. Nam vnitas non inest rōne inceptionis: q̄re patet: ꝙ non est simile.

Quō intelligatur ꝙ aīa sit cā tēporis

Quia Quesitū est superius Utrum sit tempus: modo circa nām temporis querit̄: in quo sit tempus tanq̄z in subiecto. Et quero utrum sit in sub̄a mota: ⁊ videtur ꝙ sit. Nā omne accidens est in sub̄a aliqua: ut in subiecto: ⁊ non in alia nisi in motu ergo. ¶ Secūdo arguit̄ sic. substantia eterna est causa eternitatis: ergo sub̄a temporalis est cā temporalitatis cū sit subiectum eius.

Oppositū Tamē arguit̄: ꝙ sub̄a nō sit subiectum temporis. naz dicit ph̄s quarto physicoruz. ꝙ tempus numerus motus est: ſm prius ⁊ posterius: sed numerus nō est in sub̄a mota ut in subiecto: ⁊ videt̄ ꝙ sic. nam tēpus trahit continuitatē suam a spatio ⁊ suū esse: ⁊ sic est in illo tanq̄z in subiecto. ¶ Oppositū huius pz. naz sequeret̄ ꝙ ubicūq̄z est tēpus: ibi esset spatiū qd̄ est falsum.

Ulterius Querit̄ Utrum tēpus sit in motu ut in subiecto: Et videt̄ ꝙ non: q̄ vult ph̄s quinto physicoꝝ. motus nō est motus: nec accidētis est accn̄s: ut sbiectum: nec ut terminus sed tēpus est accn̄s: sed etiam motus: ergo tēpus nō est in motu: ut in sbiecto. ¶ Secūdo arguit̄ ad multiplicitatē subiecti seq̄tur multiplicatio accidentis: ergo si tēpus esset in motu: ut in subiecto: tunc ad multiplicationē motus seq̄tur multiplicatio tēporis: qd̄ falsuz ē. Nam in eodē tempore p̄n̄t fieri multi motus. Et sic videt̄ ꝙ tēpus nō sit in motu ut in subiecto.

Oppositū Dicit Arist. q̄rto physicoꝝ qui dicit ꝙ tempus est in motu. ¶ Ad hoc dicendū cū queris Utruz tēpus sit in sub̄a ut in subiecto. Dico ꝙ tēpus nō est in sub̄a: in eo ꝙ sub̄a: nam tūc sequeret̄ ꝙ in q̄libet sub̄a esset tempus qd̄ falsuz est. Nā in deo nō est tp̄s: nec in angelis: nec in aīa: que tn̄ sunt sub̄e. nā tūc corrūperent̄ qd̄ falsum est. Et etiā sequeret̄ ꝙ omnis sub̄a eēt diuisibilis: qd̄ est icōueniēs. Et sic pz ꝙ tp̄s nō est in sub̄a: in eo ꝙ sub̄a: sed bn̄ est in sub̄a in eo ꝙ mota. nā per motū ē in ipsa sub̄a: ⁊ sic tempus est in sub̄a: ut in subiecto mediato: q̄ mediante motu est in ipsa aīa. Et p hoc patet solutio ad primū cum dicis omne accidens est in subiecto in aliqua substantia. concedo. Et cum tu dicis tēpus est accidens: ergo est in aliq̄ substantia. certe uerū est: tanq̄z in subiecto mediato q̄ in motu. Ad aliud per eandē viā pz solutio ¶ Sed ulterius cū queris. Utrū sit in spatio tanq̄z in subiecto. Dico ꝙ nō: q̄ tūc sequeret̄ ꝙ ubicūq̄z esset tēpus: ibi eēt spatiū: qd̄ non est uerū: sed mundus ſm ph̄m nō mouetur in spatio: sed in spatiū. ¶ Ad argumenta in oppositū pz solutio: cum dicis ꝙ ipsuz tempus trahit suam cōtinuitatē a spatio: uerū sed ex mobili mouetur in qualibet parte spatij sine quiete media: ergo ⁊c̄. ¶ Ulterius cū queris ut ip̄m tempus sit in motu ut in subiecto. Dico ꝙ sic tanq̄z in subiecto mediato: q̄ a mediāte motu est in sub̄o. ¶ Ad aliud quādo dicis ꝙ ad multiplicationē subiecti seq̄tur multitudo accn̄tis. concedo. Et cū dicis ulterius ꝙ ad multiplicationē motus: non seq̄tur multiplicatio tēporis. naz multi motus p̄n̄t fieri in eodē tēpore. ¶ Ad hoc dī īmo est vnus motus: sicut vnū tēpus. nā Arist. octauo physicoꝝ reducit oēs motus ad vnū motū. Et similiter oēs motores ad vnū motorē.

UBi vō est circūscriptio corporis a loci circūscriptione ꝓcedēs. locus autē est in eo qd̄ capit: ⁊ circūscribit. Est igit̄ in loco: q̄cquid a loco circūscribit̄. Nō est aūt in eodem locus ⁊ ubi.

Superius Auctor determinauit de qn̄: hic tēdit determinare de ubi. Et diuidit̄ in duas. Nā p̄mo determinat de ubi quātū ad sb̄alia. 2° q̄tū ad accn̄talia. 2ª ibi [caret aūt.] P̄ria in duas. p̄ determinat de ubi diffinitiue. 2° diuisiue. 2ª incipit ibi [ubi aūt aliud q̄dem.] prima in duas primo diffinit. 2° declarat. 2ª ibi [locus eniz.] hec 2ª in duas. primo declarat. 2° ponit correlariuz. 2ª ibi [nequaq̄z igit̄.] ⁊ hec in duas. primo cōcludit duo correlaria. 2° mouet dubitationē. 2ª ibi [mouet aūt quis fortasse.] ⁊ hec 2ª in duas primo mouet dubitationē. 2° soluit 2ª ibi [eligere aūt.] prima in duas. p̄mo mouet dubitationē. 2° arguit cōtra. 2ª ibi [cōcedētibus.] p̄ma in duas. p̄ mouet dubitationē. 2° declarat. 2ª ibi [uox aūt.] seq̄tur illa pars [eligere] in qua soluit ⁊ hēt duas. primo soluit. 2° arguit cōtra solutionē. 2ª ibi [q̄re ⁊ uox.] ⁊ hec 2ª in duas. in primo obicit. 2° soluit. 2ª ibi [Ad hoc aūt.] hec est diuisio lectiōis. ¶ Ad p̄mā partē sic procedit diffiniēs ipsuz ubi. Dicit ꝙ ubi est circūscriptio corporis ꝓcedens a loci circūscriptione: ubi est circūscriptio. i. quedā ꝯfiguratio corporis locati: ⁊ suaꝝ partiū: ⁊ hoc passiue: ⁊ ad locum ⁊ ad partes loci: ⁊ ad actionem.

¶ Locus enim est in eo qd̄ capit: ⁊ circūscribit: ubi vō in eo qd̄ circumscribit̄: ⁊ cōplectitur.

¶ Hic declarat ultimā p̄tē diffinitionis. Et intēdit ta-

lē rōnem. omne id qđ est in corpore circūscripto in quātū circūscriptū: est ꝓcedens a loci circūscriptiōe: sed ubi est in corpe circūscripto: ƺ ꝙ bi⁹. i. ſm ꝙ circūscriptū est. ergo uel est ꝓcedēs a loci circūscriptione. In hac rōne sic ꝓcedit. ꝑmo dat ꝓbationē minoris. 2° ponit minorē cum dicit [nō est aūt.] declarat ꝑ maiorē dicēs. ꝙ locus est in eo qđ circūscribit ꝛ cōtinet locatū a loco circūscripto: ex hoc sequit ꝙ quicqd est in corpore circūscripto ſm ꝙ circūscriptū est: est ꝓcedens a loci circūscriptione. Et hec fuit maior deinde ponit ꝯclonē cū dicat [est ergo in loco.] ꝛ sic locus ē id qđ ꝯtinet ꝛ circūscribit: ꝛ sic circūscriptio loci est ut actio: illud aūt qđ est in loco cōtinet ꝛ circūscribit a loco. Et sic ubi est circūscriptio uel est passio uel passiuū. ergo si passio procedat: ꝛ īferat ex actiōe ꝓƺ ꝙ nō est circūscriptio ꝓcedens a loci circumscriptiōe. Consequenter ponēdo minorē dat dr̄iam inter locū ꝛ ubi: qꝛ locus est in corpe ꝯtinēte ꝛ locāte: ꝛ ubi est in corpore. s. locato ꝛ ꝯtento.

Uidet aūt ubi non oībus adesse. aīa enī nusq̄ꝫ est. nullū etenīꝫ locū occupat: neq̄ꝫ implet. aīatum nāq̄ꝫ aliud capere pōt. nunq̄ꝫ aūt contingere palā est: occupatū quidē aliquo locum aliud capere cōplecti posse occupāte permanēte. granū etenim modio adueniēs retineri nō posset aere quo implebat ꝯcedente: aere aūt expulso: granū utiq̄ꝫ recipit. Nequaq̄ꝫ igit duo corpora in eodē eē pn̄t: nec vnū ꝛ idē in diuersis. quāobrē nec aīa quidē localis erit: cū locū nullatenus occupet. Sūt autē ꝛ queciq̄ꝫ alia a corporis ratione dissentiunt: ꝛ loci circūscriptione carent.

Hic declarat auctor primā ptē diffinitiōis. s. ꝙ ubi est circūscriptio corporis ꝛ nō corporis tm̄ cū dicat [ꝙ videt aūt non oīb⁹ adesse.] ꝛ īter talē rōnē. Si id qđ magis videt inesse ꝛ non inest: nec id qđ min⁹: sed magis videt ꝙ si ubi ineēt aliq̄ꝫ corpori: ꝙ tūc inesset aīe: sed ubi nō inest aīe: cū aīa nō sit in loco: imo nusq̄ꝫ est: ergo ubi nō est in alijs a corpore. ꝛ statiꝫ ꝓbat ꝙ aīa non sit in loco: per talē rōnem. Oē illud qđ occupat locū: est in loco: sed aīa nō occupat locū: ergo aīa nō est in loco. minorē ponit in lr̄a cuꝫ dicit [nullū etenim.] ꝛ statiꝫ ꝓbat per talē rōnē: ponēdo minorē. s. ꝙ aīa nō occupat locū: nullus loc⁹ pōt recipere occupās: ꝑori occupatione ꝑmanente: sed locus recipiēdo aīam recipit aliud occupās. s. corp⁹ aīatum: in quo est aīa: ergo aīa nō occupat locū. ꝓbat per exēpla: ꝙ locus nō recipiat aliud occupans ꝑori occupāte remanēte. nam granū nō posset recipi in modio: nisi prius aer qui iplebat illum locū: remoueret. Ordina sic lr̄am. nāq̄ꝫ pro qꝛ ipse locus potest recipere aliud ab aīa. s. aīatum. i. corpus aīe recipit. aūt pro sed: sed nunq̄ꝫ est palā ꝯtinēs locū occupatū aliquo locato supple posse cōplecti aliud supple locatū: ꝛ hoc ꝑma occupatione ꝑmanente. Et ex hoc ꝯcludit duo correlaria. vnū ꝙ duo corpora nō pn̄t esse in eodē loco 2° ꝙ nec idē corpus pōt esse in diuersis locis. Ex hoc ꝯcludit ꝙ aīa nō est localis. cū nullum locū occupet. ꝛ similr̄ dicit auctor ꝙ illa que differūt. i. diuidūtur a rōne corpis sicut itelligētie carent circumscriptione loci.

Mouet aūt fortasse quis qōnem idē in diuersis ꝛ in pluribus cōcludēs. Etenim uox in auribus diuerso℞ est: uox aūt si non est aer: eē nō poterit. q̄re ꝛ aer in auribus diuerso℞ erit: q̄re ꝛ corpus idē in diuersis est locis: uox quidem omnino vna ꝛ eadē numero in diuersis quidem aeris partibus esse non pōt.

Hic auctor mouet dubiū circa ꝑdicta: dictum est ꝙ idē corpus nō pōt eē in diuersis locis: ex hoc mouet dubitationē. Nā eadē uox est in aurib⁹ diuerso℞: sequtur igit ꝙ idē corpus possit eē in diuersis locis. Et hoc ꝓbat sic: nullū accn̄s idem in nūo pōt esse in diuersis subiectis: sed uox est vna ꝛ eadē in nūo: ergo cū sit accn̄s aeris: nō poterit esse vna ꝛ eadē in nūo in diuersis aeris particulis: ergo si eadē uox in nūo ꝑtinet ad aures diuerso℞: opƺ ꝙ idē aer sit in aurib⁹ diuerso℞. ꝛ idē corpus est in diuersis locis. Nam lꝫ uox non sit aer tm̄ nō pōt esse sine aere: ita cum aer sit corpus. Tūc idem corpus pōt eē in diu̾sis locis.

Cōcedentibus itaq̄ꝫ nobis vnā: ꝛ eandē uocē omnino in auribus sentiri diuerso℞. utiq̄ꝫ ꝛ cōfiteri oportet oīno vnā aeris particulam ad aures diuerso℞ peruenire. Simplr̄ aūt vnum ꝛ idē in pluribus totū impossibile est inueniri quāobrē etiam ꝯcedere cogimur: uel diuersuꝫ quidē in auribus diuerso℞ sentiri: uel vnuꝫ ꝛ idem oīno in pluribus locis relinqui.

Hic auctor ſm quosdā arguit in ꝯriuꝫ ꝛ ſm alios icipit soluere utrūq̄ꝫ bene dicit. dicit ergo ꝙ si ꝯcedamus: vnā ꝛ eandē vocē in auribus diuerso℞ eē: opꝫ ꝯfiteri vnā particulā aeris nūo ad aures diuersorū ꝑuenire: sed hoc est īpossibile. s. ꝙ vnū ꝛ idē nūo ſm se totum: inueniat in plurib⁹: quare cogimur ꝯcedere vnū de duobus: aut diuersas esse uoces in auribus diuersis: uel vnū ꝛ idē corpus esse in plurib⁹.

Eligit aūt diuerso℞ sensus eē imaginabiliter sese gn̄antium. ꝛ similr̄: quare ꝛ uox quedam non aīalis est. ea eniꝫ que imaginabiliter fit: similiter animalis nō est: qm̄ ab animali non ꝓfert. Ad hoc autem oēm uocem aīalis dicim⁹ esse. quis enim uocem audiuit ab initio in silentio simpliciter animalium.

Hic soluit: ꝛ dicit ꝙ eliget in eligendo: sic dicēs ꝙ gn̄antur successiue: ꝛ imaginabiliter. i. similitudinarie: ꝛ diuerse sunt uoces in vno: que ꝑtinēt ad aures diuerso℞: ita ꝙ vna uox gn̄at aliā: sicut videa ꝙ si qs ꝑcutiat in aqua: generat quidā circulus: ex illo circulo postea generat alius: ꝛ sic ulterius quantum durat virtus impellentis.

Quare uox quidē animalis dr̄ quecunq̄ꝫ ipso ꝓferente fit. Unius igit uox ad diuerso℞ aures dirigit. vna aūt ꝛ eadē nō ꝯtigens est.

Hic obiicit ꝯtra solutioneꝫ dictū est: ꝙ vna uox generat aliā i aere: ḡ dicit auctor uox que nō est aliq̄n̄ s. que ex alia gn̄atur. Ad hoc soluit auctor ꝛ dicit ꝙ oīs uox est aīalis: qꝛ si aīal tacet nunq̄ꝫ illa uox audiret: qꝛ nunq̄ꝫ quis audit uocē in silētio: vn̄ oīs uox quecūq̄ꝫ generat est aīalis: ꝛ est ita ꝙ facit ipse dr̄iaꝫ īter vnū ꝛ vnus: ꝛ ita lꝫ uox alia gn̄ata nō sit ad obiecta. Nota ꝙ in q̄busdā predictis in lr̄a dicit auctor: ꝙ ubi est circūscriptio corporis. nā ubi causat ex applicatione corporis locātis ad locatū: ꝛ ita corporis. Dicendū est ꝙ auctor bn̄ dicit corporis: vnde nota ꝙ locus pōt dupliciter cōparari ad locatū: vno modo inquātū ꝯtinet ipm locatū: ꝛ sic cōparat ad illud ut mensura ad mēsuratū. Alio modo inquantū ꝑtes ipsius loci corrn̄dent partib⁹ ipsi⁹ locati: ꝛ ex talis corrn̄dentia cātur ubi. Ex hoc ꝑƺ ꝙ ubi est cōfiguratio corporis locātis ꝛ locati. Ad argumēta ꝑƺ solutio. Qn̄ dicis ꝙ cōtactus fit ſm superficieꝫ: tamē aliter cōparat locus ad locatū ut ꝯtinens: ꝛ ſm hoc

L oc⁹ ad locatū du̾pl̄r cōparari pōt

nō ↄtinet solū: sed quantū ad oēs ꝑtes corporis. ꝛ ita hēmus ꝙ est duplex applicatio loci ad locatū. s. ſm tactū: ꝛ illa est ſm totum corpus ꝛc̄.

Queritur Utrum aīe ꝛ itelligentie sint in loco. Et videt ꝙ sic. nā dicit Aristo. in primo de celo ꝛ mūdo. ꝙ ultra ultimū celū nihil est: ergo oīa sunt citra celū: q2 celū est locus oīum: ergo itelligentie erūt in loco. ¶ 2° arguit sic: omne qđ determinat sibi locū est in loco: sed aīa determinat sibi locū: ergo est in loco: ꝛ intelligētie: q2 nō sunt nullibi: ergo sunt in loco determinato: ꝛ ita pꝫ ꝙ sunt in loco. ¶ 3° arguit sic de aīa: illud quo ꝑexistente nō pōt aliud recipi est in loco: sed vna aīa cxistēte in corpore nō pōt alia recipi: quare videt ꝙ aīa sit in loco. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ aīa non pōt esse in loco: occupādo locū: nec itelligentie. nā qñ aliqđ est in loco ꝑtes loci correspōdent: ꝛ sunt ↄfigurate partibus locati: sed aīa non hēt partes: nec etiā itelligentie: quare nō sunt in loco: vñ aliquid esse in loco multis modis dicitur. vno modo esse in loco occupādo locū. Alio modo esse in loco per suā pñtiā: ꝛ sic aīa est in loco. ¶ Ad argumēta pꝫ solutio. Ad pmū cū dicis ꝙ ultra celum non sit locus: nec corpus: nec tps: sed vult hē ꝙ ibi sit sedes spirituum ꝛ intelligentiarū. ¶ Ad 2m cū dicis: ꝙ aīe ꝛ intelligentie determinant sibi locū: uerum est per suā pñtiam: sed nō occupando. ¶ Ad 3m cum dicis: ꝙ pñte vna aīa nō pōt alia recipi. ¶ Ad hoc est dicendū: hoc non est uerum: ꝙ aīa sit in aliquo loco occupādo ipsum. Sed q2 est perfectio corporis: ꝛ vni9 rei vnica est perfectio. ꝛ sic nō sunt plures perfectiones vni9 rei: hinc est ꝙ vna presente alia recipi non potest.

Aliqđ eē i loco mł tifariā intelligitur

Queritur Utrum aīa ꝛ intelligentie per suā presentiā possint esse in diuersis locis. ꝛ ꝓbo ꝙ sic. naꝫ corpus q2 locū occupat in diuersis locis esse non pōt. ergo per oppositu ex quo aīa ꝛ intelligētie nō occupant locū aliquem in diuersis locis esse possunt. ¶ Ad hoc dicendum: ꝙ nec aīa: nec aliud citra primū ens simul in diuersis locis esse pōt. Nam solū virtute prime cause est esse ubiqꝫ: aīa autem ꝛ intelligētie sunt virtutis limitate: ita ꝙ nō pñt esse simul ꝑsentes in plurib9 locis. Et qñ tu dicis ꝙ corpus non pōt esse in pluribus locis: q2 locū occupat. Cōcedo. ꝛ cum tu dicis: aīa aūt cum nō occupet poterit esse in pluribus. Dico ꝙ non sequit̄ nā lꝫ aīa locum non occupet tñ q2 est virtutis finite: idō non pōt esse in diuersis locis.

Nihil a deo fi. ẽ cto pot ẽ m. ł ee in diuersis locis

Queritur Utrum corpus possit esse in diuersis locis. ꝛ probo ꝙ sic. nam vna ꝛ eadē lancea pōt esse in terra ꝛ aqua ꝛ aere: ꝛ illa sunt diuersa loca: quare videt̄ ꝙ idem corpus possit esse in diuersis locis. ¶ Itē queritur ibi Utrum diuersa corpora uel plura possint esse in eodem loco. Et videt̄ ꝙ sic. nā quatuor elemēta sunt in mixto ꝛ sunt cū mixto in vno ꝛ eodē loco: ꝛ sic plura corpora sunt in loco vno ¶ 2° ꝓbatur idē. in eodem uase pñt esse aqua ꝛ aer: ꝛ illa sunt plura corpora. ergo. ¶ 3° arguitur: uox ꝛ aer: sunt in eodem loco: ꝛ uox est corpus ꝛ aer: ut ꝓbabo. quare ꝛc̄. ꝙ uox sit corpus ꝓbatur per Priscianū in maiori uolumine: qui dicit ꝙ uox habet trinā dimēsionē. s. longitudinem in prolatione: latitudinē in aspiratione: ꝓfunditatē in prolongatione: ꝛ sic plura corpora sunt in eodem loco. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ idem corpus nō pōt esse in diuersis locis: nec plura corpora in eodē loco simul. Et cā est ista. nam vult phs quarto physicoꝝ.

ꝙ locus hēt rationē forme. nā terminat locatū: ꝛ locatū hēt rationē materie. ꝛ idō sicut vnius forme vna est mā tm̄: ꝛ vnius materie est tm̄ vna forma: ꝛ plures forme non pñt esse in eadē mā: nec vna forma in pluribus materijs: sequit̄ ꝙ idē corpus nō possit esse in diuersis locis: nec plura corpora in eodem loco. ¶ Ad argumenta pꝫ solutio. Ad primum cū dicis eadē lancea uel idem baculus pōt esse in terra: in aqua ꝛ in aere. Dico ꝙ uerum est: ꝛ oīa hec faciunt vnū locum cōtiguū: lꝫ nō continuum. ¶ Ad 2m cū probas ꝙ plura corpora pñt esse in eodem loco. Et cū dicis ꝙ quatuor elemēta sunt in mixto. Dico ꝙ nō sunt ibi sub ꝓpria forma: nec sunt ibi diuersa corpora: sed est vnū corpus cōpositū mixtione. ¶ Ad 3m dico ꝙ uox non est corpus: nec habet ꝓprie trinā dimēsionē: sed similitudinarie locutus est Priscianus: quando hoc dixit.

Ubi aūt aliud quidē simplex est. aliud cōpositū. Simplex quidē est: qđ a simplici loco procedit. Compositū autē qđ cōiuncto. locus aūt simplex est origo ꝛ cōstitutio ei9: qđ cōiunctorū est. locus vō (ut dictū est) quidē cōposit9 est qui hēt particulas copulatas ad eundē terminū: ad quem ꝛ corporis particule cōiungunt̄. Corporis vō partes ad punctū. loci ergo partes solidorum particulas claudunt. Eteniꝫ loca quidē simplicia minimi corporis ꝑticulas occupantia sunt. Quare nec locus sine corpore: nec soliditas sine loco erit.

Superius Auctor dixit de ipso ubi diffinitiue: hic itēdit de ipso diuisiue. Et diuidit̄ in duas. Nā primo diuidit. secūdo declarat. 2a ibi [simplex qdem.] Et hec in duas. primo declarat in se. 2° in sua causa. 2a ibi [locus vō ut.] Hec secunda in duas. primo declarat quid sit ubi simplex: ꝛ quid ubi compositum. 2° ex hoc infert correlarium. 2a ibi [quare nec locus.] Hec 2a in duas. primo ponit correlariū. 2° iuxta illud mouet dubium. 2a ibi [Cōtentio autem.] ꝛ hec 2a in duas. primo mouet dubiū: ꝛ arguit ad vnam partem. 2° ad aliam. 2a ibi [Cōsitētib9 igit̄.] Sequit̄ illa ꝑs [caret aūt.] in qua determinat de ipso ubi quantū ad accidētalia. Et diuidit̄ in duas ſm duas ꝓprietates. 2a ibi [inest autē.] Prima in duas primo dicit ꝙ ubi non suscipit magis neqꝫ minus. 2° probat. 2a ibi [nō enim.] illa ꝑs [inest autem.] diuidit̄ in duas. primo ponit ꝓprietatem. 2° obicit cōtra illā. 2a ibi [sursum aūt] ꝛ hec 2a in duas. primo ꝓbat per vnā rōnem: ꝙ sursum ꝛ deorsum nō sunt ↄrīa. 2° ꝓbat per duas rōnes: ꝙ nō sunt ↄrīa. 2a ibi [contingit aūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam ꝑtem sic ꝓcedit diuidēs ubi. Dicit ꝙ qđdam ubi est simplex. ꝛ qđdam est cōpositū. simplex aūt dī qđ procedit a loco simplici tanqꝫ a causa sua: sed ubi cōpositum est qđ procedit a loco cōposito. ꝛ statiꝫ declarat quid sit locus simplex. ꝛ qd cōpositū. ꝛ dicit ꝙ locus simplex est ꝑncipiū ei9 loci qui est continuoꝝ. s. loci cōpositi: sed locus cōposit9 est cuius partes ad eundem terminum copulant̄ ad quē particule corporis. ꝛ hoc ꝓbat ꝙ partes corporis copulant̄ ad punctū ꝛ particule loci claudūt particulas corporis: ꝛ loca simplicia simplices corporis partes continent: ex hoc concludit duo correlaria. vnum est ꝙ locus non est sine corpore: ꝛ reliquum est: ꝙ soliditas. i. corpus nō est sine loco. Et ex illo ultimo correlario remouet dubitationem: sed primo

qd̄ dicit auctor est valde dubiū. Cum dicit ꝙ est quidam locus simplex: ⁊ similiter ubi simplex. Unde notandū ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. Uno modō ꝙ est simplex .i. centrū loci qui continet centrum corporis: ⁊ quodammodo centrū corporis .i. illud minimū a quo fit extensio per corpus est corpus: similiter centrū largo modo potest dici locus: ⁊ illud centrum bene dicitur vel est simplex. Et ideo similiter circumscriptio illius centri .i. corporis locati a cētro loci continentis potest dici ubi simplex: ⁊ sic dicit auctor partes loci ⁊ simplicis ⁊ corporis locati copulātur ad punctū .i. ad illud centrum corporis. Alio modo dicitur ꝙ vna pars corporis potest dici simplex respectu totius corporis: similiter locus qui continet illam partē potest dici simplex respectu loci qui continet totum corpus. Et similiter circumscriptio illius partis corporis potest dici simplex ubi respectu circumscriptionis totius corporis. Et dicitur dupliciter.

¶ Cōtentio aūt oritur de extremitate spere: nihil enim extra idē: ⁊ in eo aūt locus esse nō poterit ut dictū est) a superioribus qd̄ ab eo qdē loco ambit. Confitentibus igit nobis speram esse localē. confiteri utiqȝ necesse est: aliud quidē preter eā esse: in quo extremitatis locus existat: nihil aūt preter idē est: q̄re extremitas quidē in loco nō est. De his aūt insolutū est: ⁊ occultū pronunciare: ⁊ etiam contra sensibilia.

¶ Hic mouet dubiū ex correlario. q2 dictuz est ꝙ corpus non potest esse sine loco. Dicit auctor ꝙ dubitatio est de extremitate ultime spere: utrum sint in loco vel non. Et videtur ꝙ non: nihil enim est extra illam speram ut habetur in p̄mo libro de celo ⁊ mūdo. q2 extra celum nihil est: nec locus nec etiam tempus. ergo cum nihil sit extra eam non poterit esse in loco (ut dictū est) a superioribus .i. in principio huius capituli: ubi dictū est ꝙ in loco est illud qd̄ a loco circumscribitur: sed ultima spera non circūscribitur a loco. ergo non est in loco: ⁊ hoc est qd̄ dicit a superioribus. ¶ Ulterius dicit auctor ꝙ si nos dicamus octauam speram siue ultimam esse in loco: necesse est ponere aliquod continens extra ipsam: ⁊ sic est abire usqȝ in infinitum qd̄ est impossibile: q2 nihil est extra illaz. relinquitur ergo ꝙ extremitas ultime spere non est in loco: hoc habito fm quosdaz soluit ꝙ non decet: de his autem insolutuz .i. inconsuetum ⁊ occultum .i. immanifestū est determinare: ⁊ contra sensibilia: q2 non possumus videre ad sensum: quasi dicat ego debeo minus curare de hoc cum sit de logica sermo nr̄: ⁊ talis questio excedit metas meas. Uel pōt dici solutio: ⁊ est sensus ꝙ talis spera nō sit in loco: hoc tamen est occultum. Aliqui tamen dicūt aliter sed esset contra sensibilia si aliter diceretur: hoc tamen ultimum non potest haberi per litteram: sed prius melius dicitur.

¶ Caret autem ubi intensione: ⁊ remissione.

¶ Hic ponit proprietates ipsius ubi. Et prima pprietas est ꝙ ubi non suscipit magis nec minus. ⁊ declarat: nam vnum corpus non dicitur magis ⁊ minus in loco q̄ʒ aliud: sed maiorem locum occupat vnum q̄ʒ aliud.

¶ Non enim dicitur alterum altero magis esse in loco: vel minus. lȝ tamen maiorem locum: ⁊ minorem possideat. non autem fm ubi: vel quantitatē aliquam sed fm id qd̄ quale est.

¶ Ista littera duobus modis legitur. vno modo sic: ꝙ suscipe magis ⁊ minus: est solū fm qualitatē. ergo cū ubi: ⁊ quantitas non sint qualitates: nō suscipient magis ⁊ minus: sed sic non bene legit: ꝙ soluz fm q̄litatē suscipiat magis ⁊ minus: quia tunc cū actio ⁊ passio qualitates non sint nō suscipiūt magis ⁊ minus qd̄ tn̄ est falsuz: ppter quod dicēdū est aliter ꝙ ubi nec quantitas: idest locus nō suscipiūt magis ⁊ minus: fm se sed fm quale quid: idest fm naturam qualificatiuam. nam vnus locus est maior ⁊ sanior q̄ʒ alius: sed non inquantum locus: sed per virtutem qualificatiuam quam recipit ab influentia corporum supercelestium: ⁊ non ppter quantitatem.

¶ Inest autem ubi nihil esse contrarium: eo ꝙ nec loco quidem contrarietas inest: locus enim loco contrarius non est. quoniam autem nec in alijs manifestum est.

¶ Hic ponit secūdā pprietatē dicens: ꝙ ubi nihil est cōtrarium. Et hoc pbat sic: nam ubi causatur a loco ⁊ loco nihil est contrarium. ergo ipsi ubi nihil est cōtrarium. ꝙ autem loco nihil sit contrarium: ⁊ alijs quantitatibus manifestū est.

¶ Sursum autem ⁊ deorsum esse contraria videntur. multum enim distare videtur id quod sursum est ad id quod est deorsum esse. quemadmodum sursum: ⁊ deorsum. quare ubi contrarietas maxime videtur circa sursum: ⁊ deorsum esse. quemadmodum: ⁊ contrarietas circa locum. Contingit autem in eodem esse contraria. sursum enim ⁊ deorsum esse in eodem sunt: idem enim sursum ⁊ deorsum est: ad diuersa quidem sumptum. nam turris altitudo sursum est: ad nos. spere vō extremitati comparata inferior est. Amplius contrariū quoqȝ idem sibimet fore contingit. Si enim sursum esse: ⁊ inferius esse contraria sunt. cum idem sursum: ⁊ deorsum sit: contingit idem sibimet contrarium fieri. non est igitur contrarietas ulla: in eo quod in loco est esse.

¶ Hic ponit dubiuz circa hanc pprietatem: quia dictū est ꝙ ubi nihil est contrarium. immo videtur. nā ubi qd̄ est ex loco sursum videtur contrariuz illi ubi qd̄ est ex loco deorsum. nam hoc pbat per diffinitionem cōtrariorum: nam ꝯtraria sunt que maxime a se distant: sed sursum esse ⁊ deorsum esse: que sunt differentie ipsius loci sunt huiusmodi: quare videt̄ ꝙ ipsi ubi sit aliquid contrarium. ¶ Notandū ꝙ auctor facit differentiam inter sursum ⁊ deorsum: ⁊ sursum esse ⁊ deorsum esse. nam sursuz ⁊ deorsum sunt differentie ipsius loci: sed sursum esse ⁊ deorsum esse sunt differentie ipsius ubi. Contra. pbat ꝙ sursum esse ⁊ deorsuz eē non sunt ꝯtraria ducendo ad duo impossibilia. Dicit ergo primo sic: ꝙ duo cōtraria in eodem non sunt: sed sursum ⁊ deorsum sunt in eodem. ergo non sunt contraria nam idem ad diuersa cōparatū potest esse sursuz ⁊ deorsum. Similiter sursum esse ⁊ deorsum esse: ut turris summitas comparata ad terram dicitur esse sursum: sed cōparata ad celum dicitur esse deorsuz. Et sic patet ꝙ nec sursuz est ⁊ deorsum ⁊ sursuz esse ⁊ deorsum esse non sunt cōtraria: quia tunc sequeretur ꝙ duo cōtraria essent in eodem simul. postea ponit aliud impossibile dicens ꝙ si sursum ⁊ deorsum sunt cōtraria sequitur ꝙ idez sit cōtrarium sibiipsi. nam (ut visuz est) sursuz ⁊ deorsum sunt in eodem: ut in turris summitate. ergo si sursum ⁊ deorsum sunt contraria idem erit cōtrarium sibiipsi: hoc autem est impossibile: quare patet:

Differentie sursum ⁊ deorsum ⁊ sursum eē ⁊ deorsum esse

ꝙ sursum esse ⁊ deorsuz esse nõ sunt cõtraria. Ideo relinquitur ꝙ ubi nihil est contrarium: neqȝ ualet ratio in oppositum. nam sursum ⁊ deorsuz nõ distant maxime a se distantia formali. Sed videtur ꝙ in argumento sit ignorantia elenchi cum ipse dicit: sumitas turris est sursum per comparationem ad terram ⁊ deorsum per comparationem ad celum: ergo est sursum ⁊ deorsum. Videtur ꝙ sit hic fallacia ignorantie elenchi: ut cum dicitur hoc est dupluz ad hoc ⁊ non est duplum ad hoc: ergo est duplum ⁊ nõ duplũ ⁊c. ¶ Ad hoc dicendũ ꝙ ipse nõ facit fallaciam ignorantie elenchi in argumento. Nã ignorantia elẽchi fit quãdo arguit negative: ut cũ dicitur hoc est duplũ: ⁊ non duplum ad illud: hic est bene ignorantia elenchi non quantum ad affirmativam ⁊ iaz bene tenet hoc est duplum ad hoc. ergo est duplũ. sed negative est falsa: non est duplum ad hoc. ergo non est duplum: non sequitur: ergo non est ibi fallacia ignorantie elenchi: sed est fallacia consequentis: sed cuz dicitur sumitas turris est sursum per comparationem ad terram: ⁊ per comparationem ad celum deorsum. ergo est sursum ⁊ deorsum: hic utraqȝ est affirmativa ⁊ nõ est aliqua negativa. ⁊ ideo bene tenet ⁊ per hoc auctor non peccat.

Queritur Circa litteram: ⁊ videtur ꝙ male dicat auctor: quando dicit ꝙ aliquod ubi est simplex. nam ubi est circumscriptio corporis: ⁊ omne corpus habet partes: ⁊ omne habẽs partes est compositum: ⁊ qua ratione corpus est cõpositum: eadem ratione est compositum ipsum ubi cuz sit circumscriptio corporis. ergo primo videtur ꝙ male dicat: cum dicit ꝙ est corpus minimum. naz corpus est quantitas continua: ⁊ sic est divisibilis: sed minimum est indivisibile. quare videtur ꝙ corpus non sit minimum: ut ad hoc respondeat est notandũ primo ꝙ sicut dictũ est: ꝙ locus simplex potest dici dupliciter similiter ipsum ubi. Unomodo dicunt quidam: ꝙ locus dicitur simplex: idest locus qui continet centrum corporis illud inqȝ centrum quod continet centrum corporis potest dici locus simplex: quod proprie non est locus. sed principium loci. Similiter ubi quod causatur a centro illius corporis dicitur ubi simplex. Alij dicunt aliter: ꝙ nullus locus est simplex: sed omnis locus est compositus. Sed dicitur vnus locus simplex per comparationem ad alium locum. Et similiter nollum ubi est compositum: nisi per comparationem ad aliud. naz pars alterius corporis potest dici simplex per respectum ad ubi quod est circumscriptio alterius totius corporis. ⁊ istud ultimo dictum est de intentione auctoris. ¶ Ad secundũ cum dicis ꝙ nullũ corpus est minimum. Dico ꝙ illud centrum qđ potest dici corpus: lȝ improprie: uel aliter dicatur ꝙ nullũ corpus in se est minimum: sed bene potest aliquod corpus dici minimum: sicut dicit philosophus primo physicorum qđ est dare minimam carnem. De hoc qđ dicit auctor: ꝙ partes loci copulantur ad punctum ⁊ partes corporis. Intelligendum ꝙ hoc dupliciter similiter exponitur. Quidam dicunt ꝙ partes loci ⁊ corporis locati: aliomodo exponitur ꝙ partes corporis immediate copulantur ad superficiez ⁊ mediante supficie ad lineam ⁊ mediante linea ad punctũ. Et sic partes corporis mediate copulanẗ ad pũctũ: simulr ptes loci mediate copulanẗ ad pũctũ ⁊c.

Loc' simplex bifariã intelligitur,

Queritur Utrum locus possit esse sine corpore? Et videtur ꝙ sic. nã quando aliqua sunt diversa per essentiam vnum potest esse sine alio: sed locus ⁊ corpus sunt diverse species quantitatis ⁊ opposite: quare videtur ꝙ vnum possit esse sine alio. ¶ Secundo arguitur sic: celum est locus omnium: sed celum non habet dependentiã ad ista: immo potest esse sine istis: ergo videtur ꝙ locus possit esse sine corpore. ¶ Ad hanc questionem dicendum ꝙ locus non põt eẽ sine corpore: nec ecõverso. Nam locus habet se per modũ continentis ⁊ terminantis ⁊ habet modum forme. ⁊ locatum habet moduz materie. nã continetur ⁊ determinatur a loco: sicut materia a forma. ⁊ sic nunqȝ est locus sine corpore. ¶ Ad argumenta. Ad primum cum dicis: ꝙ quando aliqua duo sunt diversa tunc vnum potest esse sine alio. Ad hoc patet per iam dicta. ¶ Ad secunduz cũ dicis ꝙ celum est locus omnium. nam fm philosophũ: superficies aque est locus terre: ⁊ superficies aeris est locus aque: ⁊ superficies ignis est locus aeris: superficies igitur celi est locus omnium. Concedo. ⁊ cum tu dicis ꝙ celum non habet dependentiam ad illam. Dico ꝙ celum inquantum celum non habet dependentiam: sed inquantum continens: bene habet depẽdentiam. Et nota ꝙ auctor non ponit proprie proprium ipsius ubi. Nam sicut proprie proprium ipsius quando est ex adiacentia temporis ad rem temporalem: ita proprie proprium ipsius ubi: est ex adiacentia loci ad locatum. Et ideo quia statim posuerat proprium ipsius quando: non curavit ponere proprie propriuz ipsius ubi s. ꝙ sit proprie proprium eius. certe potest dici: quia proprie proprium ipsius ubi est per moduz locantis ⁊ inclinantis continens ad contentuz: sic patet q̄re non posuit.

Queritur Circa proprietatem ipsius ubi. Auctor dicit: ꝙ ubi non suscipit magis ⁊ minus. Quod non videtur. nam ubi compositum est magis ubi qȝ ubi simplex. ergo ubi suscipit magis ⁊ minus. Itẽ corpus est magis in loco qȝ anima: ⁊ ubi nihil aliud est qȝ esse in loco. ergo suscipit magis ⁊ minus. Item videtur ꝙ ubi habeat contrarium. Nam omnis motus est a contrario in contrarium: ⁊ motus fit de loco in locum: ergo loco est aliquid contrarium: ⁊ ita ipsi ubi erit aliquid cõtrarium. Preterea levitas est cã sursum esse: ⁊ gravitas est causa esse deorsum: sed levitas ⁊ gravitas sunt contraria. ergo sursum esse ⁊ deorsum esse sunt contraria. ergo ubi est aliquid contrarium. Dicendũ ꝙ ubi nõ suscipit magis nec minus: nec ubi est aliquid contrarium. Nam non habere contrarium est causa non suscipiendi magis ⁊ minus: ⁊ ubi non habet contrarium. ergo non suscipit magis ⁊ minus. Quod autem ubi non habeat contrarium patet. nã causatur ex applicatione loci ad locatum: ⁊ quia nec corpus nec locus habet contrariuz. ideo ipsi ubi nihil est contrariũ. ⁊ ideo etiã non suscipiet magis ⁊ minus. Sed nota ꝙ locus vnomodo habet naturaz quantitativam ⁊ sic non habet cõtrariũ: sed aliomodo potest habere virtutẽ qualificativã quam recipit ab influentia corpoꝝ supercelestiũ. ⁊ fm hanc virtutẽ qualificativã potest locus suscipere magis ⁊ minus. ⁊ etiaz habere contrariũ. ¶ Ad argumenta patet solutio. Ad primum cum dicis ꝙ ubi compositum est magis ubi qȝ ubi simplex. Dico ꝙ verum est extensive non aũt intensive. ¶ Ad secunduz cũ dicis ꝙ corpus est magis in loco qȝ anima. Dico ꝙ falsa est ista comparatio. Nam tunc sequeretur ꝙ anima

esset in loco. nam comparatiuus ponit directe suum oppositū. anima autem non est per se in loco fm ꝙ dictum est superius. ¶ Ad aliud quādo probas ꝙ habeat contrarium. Dico ꝙ uerum est quantum ad naturam qualificatiuā: sed non quantum ad naturam quātitatiuam ⁊c̄.

Positio est quidam situs partium: ⁊ generationis ordinatio.

Superius Auctor dixit de quatuor principijs: scilicet de actione: passione: quādo: ⁊ ubi. Hic intendit determinare de alio principio. s. de positione. Et diuiditur in duas. Primo determinat de positione quantum ad substantialia. Secundo quantū ad accidentalia. Secunda ibi [Suscipere autem.] Prima in duas. Primo diffinit positionem. Secūdo declarat. Secūda ibi [Scdm quam.] Hec secūda in duas. Primo declarat. Secūdo mouet dubitationē. Secunda ibi [Solet autem.] Prima in duas. s. in pncipalem ⁊ dubij remotiuam. Secūda ibi [Sedere autē.] Sequitur illa pars [Solet autem.] ⁊ diuidit̄ in duas. Primo ponit dubitationem ⁊ rationem dubitationis. Secūdo soluit. Secunda ibi [Non sunt aūt.] Prima potest diuidi in duas: fm ꝙ primo mouet dubitationem. Secūdo ponit rationem dubitationis. secunda ibi [Propriū aūt.] Sequitur illa pars [Suscipere.] In qua determinat de positione quantū ad accidentalia. Et habet duas. Primo ponit proprietates cōmunes. Secūdo ponit proprietatem unam ꝓpriē ꝓpriam. secunda ibi [Magis autem.] Prima in duas: fm ꝙ ponit duas ꝓprietates cōmunes. secunda ibi [Proprium autem positionis.] Prima in duas. nam primo ponit istam ꝓprietatem: ꝙ positioni nihil est contrarium: ⁊ ponit rationem per quā videt̄ habere contrarium. secūdo arguit in oppositum ducendo ad impossibile. secūdo hoc idem arguit ostensiue. secūda ibi [Amplius autē.] Prima in duas. Primo ducit ad hoc impossibile ꝙ contraria erūt unum Secūdo soluit obiectionem. secūda ibi [Fortassis autem.] Et hec in duas. Primo ꝓbat ꝙ non est impossibile duo uni esse contraria. Secūdo soluit. secūda ibi [Non est autem.] Sequitur illa pars [Magis autē.] ⁊ diuidit̄ in duas. Primo ponit ꝓprietatem proprie propriam. Secundo ostendit illam esse propriam. secunda ibi [Positio autem nihil aliud est.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic ꝓcedit: diffinit positionem dicens. positio est quidā situs partium ⁊ ordo partium: siue ordinatio: generationis. i. rei generate. Unde duplex est positio fm ꝙ dicit auctor inferius. est enim quedam positio naturalis que dicit̄ ordinatio partium in toto. Nam a natura est ꝙ homo habeat caput ⁊ pedes ⁊ cetera membra sic disposita ⁊ ordinata: ⁊ istam positionem tangit cum dicit [ordinatio generationis.] Et est alia positio a consueto motu nature: ⁊ huiusmodi talis a consuetudine habet ut sedeat: ⁊ talis est ordinatio partium in loco: ⁊ illam tangit cum dicit quedam situs partium ⁊ ordinatio partium in loco: que ordinatio partium in loco est positio: prout positio est predicamentum: lꝫ quidam dicant ꝙ ordinatio partium in loco sit quantitas.

Pō duplex.

¶ Secūdum quam dicunt̄ stantia uel sedentia ⁊ lenia uel aspera uel quomodolibet aliter disposita.

¶ Hic declarat diffinitionem. Dicit Auctor fm positionem quandam sedentia dicuntur: idest fm sessionē: que dicitur primo modo: ⁊ fm stationem similiter dicuntur stantia. Et hec est declaratio primi mēbri diffinitionis: scilicet quidam situs partium: nam sessio ⁊ statio a consueto motu nature sunt: sed statim declarat aliud membrum: scilicet generationis ordinatio: cum dicit [lenia.] Fm positionem que est leuitas: aliqua corpora lenia dicuntur: ⁊ iste tales positionē lenitatis habentes ⁊ asperitatis sunt ab ordinatione rei generate: ⁊ sic talis positio est a natura: ⁊ ideo talis positio dicitur naturalis.

¶ Sedere autem aut iacere positiones nō sunt: sed denominatiue dicuntur ab his.

¶ Remouet dubium dicens. Crederet aliquis ꝙ sedere: iacere: essent positiones: hoc remouet dicēs ꝙ nō sunt positiones: sed denominatiue dicuntur a positionibus istis a sessione ⁊ iacione: ⁊ sic de consimilibus.

¶ Solet autem questio induci de curuo: ⁊ recto ⁊ aspero: ⁊ leni: quadrāgulo: ⁊ triāgulo: bicubito: ⁊ tricubito: magno ⁊ paruo: breui ⁊ longo: ⁊ similibus. quandam enim partium positionem significare videntur. Asperum enī dicitur cuius partium altera alteri supereminet. lene ꝟo cuius particule equaliter porrecte sunt similiter autem ⁊ de reliquis.

¶ Hic auctor mouet dubitationem: ⁊ dicit ꝙ dubitatio est de istis: scilicet de recto ⁊ curuo: aspero ⁊ leni: ⁊ de triangulo ⁊ quadrangulo: ⁊ sic de similibꝰ utrū sint positiones uel non: Et probat ꝙ videntur eē positiones: quia significant quandam ordinationē partium: ut videtur: ⁊ hoc ostendit per diffinitiones istorum: ut asperi ⁊ lenis. Et primo ponit diffinitionem asperi. Secundo ipsius lenis. Dicit enim ꝙ asperum est cuius una partium supereminet alteri. Lene autē est cuius partes equaliter sunt porrecte: idest equaliter iacent: ⁊ sic de alijs potest videri per diffinitiones Rectum enim est cuius medium non exit ab extremis: sed curuum est cuius medium exit ab extremis ⁊ sic de alijs. Ex hoc potest accipi tale argumentum: quecūꝙ habent partes dispositas cum partibus: illa habent situm: sed asperum ⁊ lene ⁊ sic de alijs habent partes dispositas cum partibus: ergo habent situm partium.

Aspm qd ⁊ qd lene

¶ Non sunt autem positiones ea que dicta sunt omnia: sed qualia circa situm existentia. eo nāꝙ ꝙ partes sic disposite sunt: ex eo talia sensibus iudicantur: non autem ex eo ꝙ talia. s. aspera uel lenia: uel bicubita ul' tricubita sint. Similiter autem ⁊ de alijs que huiusmodi partium habent dispositionem. Erit igitur unumquodꝙ premissorum nō positio: sed q̄le quod circa positionem nascitur.

¶ Hic auctor soluit: ⁊ dicit ꝙ ista supradicta non sunt positiones sed qualitates. Et statim probat hoc ꝙ sint qualitates tali argumento. Quecūꝙ se obijciunt sensibus qualitates sunt ⁊ in tertia specie: sed asperū ⁊ lene sunt obiecta sensibus scilicet tactus: ergo sunt in genere qualitatis. Et inde concludit ꝙ ista supradicta erunt qualitates in prima specie: ⁊ ꝙ non sint positiones.

¶ Suscipere autem videtur situs contrarietatē nam sedere ad id quod est stare contrarium esse videtur. Contraria enim sunt que eodem in diuiduo eodemꝙ tēpore impossibile est simul

reperiri: vicissim tamen possibilia fesse. Sedēs enim ilico potest stare: ⁊ stās sedere. quocūq̃ autem sedente impossibile est eum stare.

¶ Hic auctor determinat de positione quātum ad ꝓprietatem dicēs. positio videt̄ habere cōtrarietatem. Et hoc ꝓbat per diffinitionē cōtrarioꝝ dicens: ꝙ cōtraria sunt que impossibile est reꝑire in eodē indiuiduo .i. in eodē subiecto particulari in numero simul: sed successiue possibilia sunt .i. cōtraria possunt inesse successiue: sed sedere ⁊ stare sunt huiusmodi. ⁊ statim ꝓbat hoc dicēs: ꝙ sedere ilico pōt stare. ⁊ sic patet ꝙ est possibile istud in eodē vicissim reciꝑe: non autem simul: q2 impossibile est simul stare ⁊ sedere.

¶ Ponentibus autem nobis hec cōtraria eē inconuenientia recipere cogimur: eo ꝙ vnum cōtrarium sit plurium. Secūdum enim collectionis cōtinentiam: non magis sedere ad id quod stare est contrariū est: q̃ ad accūbere. Similiter autem ⁊ quēadmodum sedere ⁊ stare nunq̃ in eodem simul reperiunt̄: ita nec sedere ⁊ accūbere ⁊ stare. Ĩn igit̄ huiusmodi dispositi ones sitũ nulla cōtrarietas inerit.

¶ Hic auctor arguit ducēdo ad impossibile dicēs ꝙ si nos ponamus hoc .s. ꝙ sedere ⁊ stare sunt cōtraria: nos cogimur reciꝑe incōueniētia .s. ꝙ sequat̄ hoc incōueniēs ꝙ vnum est cōtrariū plurium. Nam si sedere ⁊ stare sint cōtraria ostēdit dicēs sic. Stare non est magis cōtrarium ei quod est sedere q̃ ei qđ est accūbere ſm cōtingētiam collationis .i. ſm cōueniētiā nostre diffinitionis .i. ſm diffinitionē datam suꝑius de cōtrarijs: q̃re stare q̃liter est cōtrarium ei qđ est sedere ⁊ ei qđ est accūbere per diffinitionē cōtrarioꝝ: q2 sicut sedere ⁊ stare nunq̃ simul reꝑiunt̄ in eodē sed vicissim: ergo ſm diffōnem preassignatā: si sedere est cōtrarium ei qđ est stare ⁊ accūbere: ⁊ etiam erit contrarium ei qđ est stare: ⁊ sic duo vni erūt cōtraria: ⁊ sic huius dispōnis situũ non sunt cōtrarie uel nō est cōtrarium si vnū vni cōtraria ī: quod uerum est. ¶ Et

Rō cur vni vnū tm̄ ɔ̄riet. nota ꝙ tm̄ vnum vni est cōtrarium: ⁊ vnum nō pōt pluribus cōtrariari. Ratio est: q2 cōtraria sunt que maxime a se distāt: ⁊ maxime dicit̄ per supabūdantiam. Et ut dicit Arist 7° topicoꝝ. qđ per supabūdantiam dicit̄ vni soli cōuenit. Cum igit̄ maxime dicat superabūdantiam: ergo opꝫ ꝙ cōueniat vni soli: ⁊ sic oportet ꝙ tm̄ vnum vni cōtriet̄ uel opponat̄ ⁊ nō pluribus. Et nota ꝙ auctor dicit ꝙ non habeat contrarium: per hoc ꝙ stare ⁊ sedere nō sunt cōtraria: ⁊ non ꝙ ipse intelligat ꝙ stare ⁊ sedere sint positiones sed per ista que sunt magis nota denoīatiue dicta a positionibus dat intelligere positiones .s. sessionē ⁊ stationem: ⁊ iste sunt positiones. Sedere autem ⁊ accumbere non.

¶ Fortassis autem nec insolitum videbit̄ vnum pluribus esse cōtrarium. Pallor enim ad albū ⁊ nigrum contrarium videtur esse. nam sub eodem genere cum sint: nunq̃ in eodem inueniuntur: ⁊ vicissim trāsmutant̄. Relinquit̄ igit̄ vnum pluribus esse contrarium.

¶ Hic auctor circa solutionē mouet dubitationem dicens: ꝙ forte non videt̄ insolitū .i. non videbit̄ cōtra cōsuetudinem vnū esse cōtrarium pluribus: q2 pallor est cōtrarium albo ⁊ nigro: ⁊ aliū tamē dicim⁹ colorē. naꝫ sub eodē genere ponunt̄ pallor ⁊ albedo. ⁊ nunq̃ in eodē subiecto sunt simul: sed vicissim possunt esse: q̃re vident̄ esse contraria.

¶ Non autem est pallidum ad album uel nigꝫ cōtrarium: etenim cum utroq̃ in eodē est: pallor enim ⁊ colores reliqui ex albo ⁊ nigro conficiunt̄. Necessarium ergo in quocūq̃ pallidū est: in omni eo esse album ⁊ nigrum: similr̄ autem ⁊ de ceteris coloribus.

¶ Hic soluit obiectionem dicēs ꝙ pallidū nō est contrariū albo ⁊ nigro: q2 pallidū est in utroq̃. Nā in ipso eodē pallido sunt albū ⁊ nigrū: q2 colores medij efficiunt̄ ex extremis sicut medij sapores: ⁊ sic in pallido sunt album ⁊ nigrum: similr̄ in alijs colorib⁹ medijs ut in rubro.

¶ Amplius autem contrariorum quideꝫ ratio est: circa idem natura existere: sedere autē ⁊ iacere non sunt circa idem natura: sed seiuncta. Est enim sedere circa rōnalia ꝓprie. Iacere autem ⁊ accumbere circa diuersa. huius autem signum est equi: ⁊ bouis similitudo. quibus sine dubio accubitus probatur esse.

¶ Hic ꝓbat ostēsiue illud qđ ꝓbauit ducēdo ad impossibile .s. ꝙ sedere ⁊ stare nō sunt cōtraria. ⁊ hoc ꝓbat tali rōne. Cōtraria nata sunt fieri circa idem natura: sed sedere ⁊ accūbere non sunt apta nata fieri circa idē natura: ergo nō sunt cōtraria. Q. ō aūt sedere ⁊ accūbere nō sunt circa idem natura: patet. Nam sedere habet esse circa rōnabilia .i. circa hoīes: sed accūbere ⁊ iacere fiūt circa irrōnabilia: ut circa equos ul' boues: ⁊ sic sequit̄ ꝙ seder e ⁊ stare ⁊ accumbere contraria non sunt.

¶ Proprium autem positionis est neq̃ magis neq̃ minus dici. Sedere nāq̃ non magis est positio q̃ accūbere: nec minus: nec sedens magis nec minus alteruꝫ altero dicitur: neq̃ accūbens: neq̃ vniuersaliter ſm aliquā aliā pōnē.

¶ Hic ponit aliam ꝓprietatē ipsius positionis dicēs: ꝙ positio non suscipit magis ⁊ minus. ⁊ hoc declarat per exēpla. ꝙ enim sedere ⁊ accūbere non dicitur vnum istoꝝ magis nec minus positiuo q̃ aliud: ibi ponit̄ cōcretum pro abstracto .i. sessio non dicit̄ magis positio q̃ accubitus: ner vna sessio magis nec minus q̃ alia: ⁊ sic similiter est in omni positione alia.

¶ Magis autem videtur proprium positionis esse substantie assistere. omnibus quidem alijs formis supposita. Positio autem nihil aliđ est q̃ naturalis ipsius substantie ordinatio: que a principio quidem innata est: ut ea que asperis: ⁊ lenibus: equalibus: ⁊ inequalibus inest: uel a nature quidem motu consueto: ut sessio: ⁊ accubitus: ⁊ similia. quicquid igitur e proximo est substantie assistens: id necessario positio est ⁊ omnis quidem positio huius rationis suscipit predicationem.

¶ Hic ponit auctor ꝓprietatē ꝓpriam ipsius positionis Et dicit ꝙ ꝓprium est positioni cōsistere proprie substātie [oībus quidem alijs formis suppositis.] Hic determinat de suppositis: postea declarat. Et primo de positione que est a natura. Secūdo de positione que est a consueto motu nature. Dicit ergo ꝙ positio nihil aliud est q̃ nālis substātie ordinatio: ⁊ sic ꝓrime inheret substātie ordinatio. dico innata a naturali principio: ut potest videri in asperis ⁊ lenibus ⁊ equalibus ⁊ inequalibus. Similiter que est a consueto motu nature: ut accubitus: sessio: statio: ⁊ similia. Postea concludit illud proprium dicens: ꝙ quicquid inheret ꝓprie subē est positio: ⁊ ita ꝓhc ꝓpriū est

Et ꝯuertit ut positio oīs ca sit que ꝑ ꝓximo sub- stantie assistit.

Queritur Utrū positio sit p̄dicamētū? Et vi- det ꝙ non. nam positio nihil aliud [e]t ꝙ̄ ordinatio ꝑtium: ⁊ illa nō est aliud nisi q̄dā re- [s]pectus: ⁊ sic positio debet poni in p̄dicamēto relati- [o]nis: ergo nō est p̄dicamētum. ¶ Secūdo arguitur [p]ositio est quedā differētia quātitatis: nam quedam [q]uātitates habēt positionē: ⁊ quedā nō: ut vult ph̄s [i]n p̄dicamētis. ⁊ sic cum positio sit quedā differentia [q]uātitatis non est per se predicatū: ergo positio non [e]st predicamentum.

Oppositum patet per ph̄m in p̄dicamētis qui ponit positionē esse p̄dica- [m]ētū. Et hoc est uerū: sed nō ꝙ in q̄libet sub̄a corpo- [re]a est reꝗre p̄mo ꝑtes: postea ordinationē partium [⁊] postea illud qđ causat ex illis ꝑtibus ordinatis: il- [le] ꝑtes sub̄e sunt sub̄e: sed illa ordinatio ꝑtium ut di- [c]it q̄dā: est relatio. illud aūt qđ causat ex ordinatiōe: [e]st quātitas: sed dicta ex his est p̄dicamētū quod ē [u]el dicit positio. Tūc dicendū ⁊ melius ꝙ ordinatio [s]ecūdo modō sumpta est positio ꝓut est p̄dicamētum: ⁊ [i]llud qđ inde causat postea est quātitas ⁊ dispositio: [...]modo sumpta est q̄litas: ⁊ sic positio illa est causa q̄- [li]tatis ⁊ quātitatis. Et hoc dixit auctor sup̄ ꝙ quā- [ti]tatē ⁊ q̄litatē ꝑtium nō efficit: ⁊ sic illa ordinatio est [p]ositio ꝓut est p̄dicamētū: ⁊ ſm ꝙ aliquē respectum [s]up addit pōt dici relatio. Et hoc ſm dici nō aūt ſm [ess]ē: ⁊ sic patet solutio ad obiecta. ¶ Ad p̄mū cū dicis [ꝙ] illa ordinatio est relatio. Dico ꝙ illa ordinatio nō [e]st relatio ſm sui eēntiā: sed solum quātū ad aliquē [r]espectū sup additū. ¶ Ad scđm dico ꝙ positio alio [m]odo est p̄dicamētū: ⁊ aliomō est differētia quātita- [ti]s: nam ꝓut est dr̄ia quātitatis nihil aliud est ꝙ̄ que- [d]am assignatio ꝑtium, ꝓut pn̄t assignari ꝑtes ubi po- [s]ite sint: sed ꝓut est p̄dicamētū est quedā ordinatio [ꝑ]tiū. ¶ Dicit auctor ꝙ asperū ⁊ lene sunt positiones [⁊] postea dicit ꝙ nō. quare ɔ̄dicit sibi ipsi. ¶ Itē dicit [a]uctor hic ꝙ asperū ⁊ lene sunt q̄litates: sed ɔ̄riū di- [ci]t Arist in libro p̄dicamētoꝝ cap̄ de q̄litate. ubi dicit [ꝙ] asperū ⁊ lene nō sunt q̄litates: sed pōnes. ¶ Itē [d]icit ꝙ q̄drāgulus ⁊ triāgulus sunt q̄titates: immo [s]unt q̄litates; q̄r sunt sp̄es figure. ¶ Ad hoc dicēdū [ꝙ] asperū ⁊ lene: q̄drāgulus ⁊ triāgulus vnomō sunt [p]ositiones: aliomō quātitates: ⁊ aliomō sunt quali- [ta]tes. nā duratio uel spatiū in ipsis īclusum. q̄litas est [s]ed distātia ꝑtium est quātitas. ordinatio aūt est posi- [ti]o: ⁊ sic diuersis respectib̄ pn̄t dici q̄litates ēt posi- [ti]ones. ¶ Itē auctor dicit ꝙ incōueniēs est dice vnū [p]luribus eē ɔ̄riū. Videt ꝙ nō sit incōueniēs. Nā libe- [r]alitas hēt duo ɔ̄ria. s. ꝓdigalitatē: ⁊ auaritiā. ¶ Itē [d]icit Arist 6° topicoꝝ ꝙ amicis bn̄facere multa hēt [ɔ̄]ria. s. inimicis bn̄facere ⁊ amicis bn̄facere. ⁊ sic vide- [t]ur ꝙ nō sit incōueniēs vnū plurib̄ eē ɔ̄riū. ¶ Ad [h]oc dicēdū ꝙ tm̄ vnū vni opponit: ut dicit Arist. in [l]ibro ꝑiermenias. ⁊ rō tam est visa q̄re vnū pluribus [n]ō est ɔ̄riū. ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad p̄mū di- [ci]t vnomō ꝙ ꝓdigalitas ⁊ auaritia nō opponuntur [l]iberalitati ꝓut sunt duo: sed inquātū ꝓdigalitas ⁊ [a]uaritia utrūq; est vitiū: ⁊ liberalitas est vt̄. ¶ Alia [e]st melior solutio. vn̄ liberalitas est de gn̄e boni: ꝓdi- [ga]litas. ⁊ auaritia sunt de gn̄e mali: ⁊ sic nō ꝯtrariā- [t]ur ut duo: sed ut vnū. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ contra- [r]ietas est in ipsis cōplexis: aliq̄n grā subiecti: aliquā- [d]o grā p̄dicati: vn̄ alia ꝯtrarietas nō est ſm idē. Ali- [t]er posuit q̄dā ꝙ hoc. s. tm̄ vnū vni est ɔ̄riū. solum modo uerū est in ꝯtrarijs naālibus: ⁊ non in ꝯtrarijs moris cuiusmodi sunt predicta ⁊c̄.

Queritur Utrū positio hēat ɔ̄rium? Et vi- det ꝙ sic. nam sedere est cū depssi- one ꝑtiū. ⁊ stare cum eleuatione partiū: sed depssio ⁊ eleuatio sunt ɔ̄ria: ergo silr̄ stare ⁊ sedere sunt ꝯtraria. ¶ Secūdo arguit sic. Oīs mot̄ est a cōtrario in con- trariū. sed motus fit a sessione in stationē: ergo posi- tio habet ꝯtrariū. Dicēdū est ꝙ positio nō habet cō- trariū. Rō est: q̄r ꝯtrarietas est a forma: ⁊ ideo solum q̄litati ⁊ illis que a q̄litate causant. s. positioni ⁊ actio- ni inest ɔ̄rietas: positio aūt nō est q̄litas nec causat a q̄litate: ergo positioni nihil est ꝯtrariū. ¶ Ad argu- mēta patet solutio. Ad p̄mū dicit: lꝫ isti actus eleua- tio ⁊ depssio sint ꝯtraria: tn̄ accidētium istoꝝ termini nō sunt ꝯtrarij. s. sedēs ⁊ stās. Uel pōt sic dici: lꝫ ista sint ɔ̄ria: hoc nō est ſm positionē: sed ſm aliquā for- mam. ¶ Ad scđm cum dicis: oīs motus ⁊c̄. Dicēdū ꝙ motus hic accipit large. s. pro q̄cūq; ꝑ ppōne ut di- ctum fuit: ⁊ sic ista: sedēs ⁊ stās sunt diuersa illo mo- do: ⁊ ideo in eis pōt esse motus. ¶ Itē auctor dicit ꝙ positio nō suscipit magis ⁊ minus. Cōtra: asperū ⁊ lene sunt positiones ⁊ suscipiūt magis ⁊ minus: q̄- re ⁊c̄. Nam aliq̄d pōt dici magis asperū ꝙ̄ aliud: er- go suscipiūt magis ⁊ minus: ut videt. Dicēdū ꝙ posi- tio nō suscipit magis ⁊ minus: q̄r nō hēt ꝯtrariū. Et q̄n tu obicis de aspero. Dicēdū ꝙ asperū lꝫ ꝙ est po- sitio dicit ordinationē ꝑtiū in toto: ⁊ in vno nō ē ma- gis ordinatio ꝙ̄ in alio. ⁊ ideo non suscipit magis ⁊ minus ut est positio: ⁊ causa est dicta. ¶ Dicit auctor in l̄ra ꝙ ꝓpriū est positionis ꝓxime inherere sub̄e: vi- det ꝙ male dicat. nam quātitas ꝓxime inheret sub̄e ⁊ magis ꝓxime ꝙ̄ aliqđ accidēs. nam ꝙ̄cito est sub̄a tam cito est quāta. ¶ Preterea dicit auctor sup̄ ꝙ actio ⁊ passio sunt cause positionis: ⁊ oīs causa p̄ce- dit suū effectū: ergo actio ⁊ passio imediatius īheret sub̄e ꝙ̄ positio. Dicēdū ꝙ ꝓpriū est pōni ꝓxime in- herere sub̄e ꝙ̄ aliqđ p̄ncipioꝝ hic determinatorum: per hoc remouet p̄ma obiectio de quātitate. nam in- telligit ꝙ positio imediatius inheret sub̄e ꝙ̄ aliō de hoc determinatū. ¶ Ad aliud cū dicis: ꝙ actio ⁊ pas- sio sunt causa pōnis ⁊ causa ⁊c̄. Cōcedo. ergo actio ⁊ passio p̄cedūt positionē. Dico ꝙ uerū est in alia sub̄a ꝑ- p̄us est actio ⁊ passio ꝙ̄ positio: sed in eadē sub̄a ꝑor est illa ordinatio que est pō ꝙ̄ actio ⁊ passio. ¶ Sed videt ꝙ statio ⁊ sessio nō sint in p̄dicamēto: nam in p̄- dicamēto sunt ea que sunt entia naē: sed statio ⁊ ses- sio sunt oīno a uolūtate ⁊ nō a natura: q̄re videtur ꝙ nō sint in p̄dicamēto. ⁊ per ɔ̄ns positio que est eorū genus nō est p̄dicamētū. Dicendū ꝙ statio ⁊ sessio a natura sunt. nam natura disposuit partes illas eē ad sedēdum: ⁊ silr̄ ad stādū ⁊ nō penitus sūt a uolūtate.

HAbitus aūt est corpoꝝ: ⁊ eorū que circa corpus sunt adiacentia.

Superius auctor dixit de quin- que p̄ncipijs. Hic in- tendit determinare de sexto ⁊ ultimo. s. de habitu. 2° de habere. Scđa ibi [Dicit aūt hēre.] P̄ria in duas. Primo determinat de habitu quātū ad sub- stātialia. Scđo quantū ad accn̄talia. 2ª ibi [Suscipit aūt.] Prima in duas. Primo ponit diffōnem innuen- do diuisionē. Scđo declarat. 2ª ibi [ut armatum eē.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo diuidit. 2ª ibi [Scđm quā hec q̄dē.] Sequitur illa pars [Suscipit aūt.] ⁊ hēt duas ſm duas ꝓprietates cō eē. 2ª ibi [ha- bitui vō.] Prima in duas. Primo ponit ꝓprietatem.

Secūdo dicit eam nō eē ꝯuertibilē. 2ª ibi [In qbusdaz vo.] Hec est diuisio lectionis. ¶ In pª pte diffinit habitū dicēs. habitus est adiacētia corpis ut. s. sit noīatiui casus singularis nūi. i. est cōparatio rei hñte ad rez hñtē: ⁊ eoꝝ que circa corpꝰ sunt adiacētia: ut uestimētoꝝ. Aliter pōt exponi ista diffinitio. i. ꝙ adiacētia sit noīatiui casus singularis numeri: dicēdo habitus est corpoꝝ ⁊ eoꝝ que circa corpus sunt adiacētia: sed pmomodo melius exponitur.

¶ Scdm quā hec quidē hēre: illa vo hēri dicuntur. Hec aūt nō ꝟm totū dicunť: sed ꝟz pticularem diuisionē: ut armatū eē: ⁊ calciatum eē.

[margin: ...ūt ꝙ vnū adiacēs ū poss... cē. i. pli... bꝰ subis.]

¶ Dic declarat dicēs: ꝟm quā adiacētiā hic dicit hēre. s. corpa uel mēbra. illā aūt hēri sicut uestimenta. [hec aūt.] i. adiacētia nō dicit ꝟm totū corpus solū: sed etiam ꝟm ptes: sed tñ ꝟm totū corpus posset fieri si vnuz uestimētū coopiret totū corpus: tūc illa adiacētia bñ esset habitꝰ. sed qa mēbra hñt uestimēta: ideo diuisis modis exponit: ut patet in singulis: ideo ad diuersificationez mēbroꝝ seqtur diuersificatio habitus. Postea declarat per exēpla dicēs: ut armatū esse: calciatū esse: ⁊ sic de alijs.

¶ His nāqz neqz simplicia noīa imposita sunt: qbus appellarenť ea: sed sūt eis noīa: armatio ⁊ calciatio. Hoꝝ aūt ⁊ ꝟm ꝓportionē: ⁊ reliquis.

¶ hic declarat exēpla dicēs: armatū eē ⁊ calciatum eē nō sunt habitꝰ: nec et hoc aliqs dubitaret. Remouet dubiū dicēs: ꝙ ipsis hitibus nō sunt noīa simplicia imposita qbus appellarenť: loqtur auctor tpe suo q nō erāt noīa imposita: ⁊ ideo posuerat ista noīa ipsis habitibus: ut armatū: sed uocenť armatio siue calciatio. Et dicit ꝙ figuraľr alia noīa ad ꝓportionē rerūz. s. ad siītudinē armationis ⁊ calciationis: ꝙ etiam sic alijs noī: ipōamꝰ: ut cappatio tunicatio ⁊ sic de alijs.

¶ Suscipit aūt habitus magis ⁊ minus: armatior enim eques pedite dicit. ⁊ calciatior qui cū caligis ⁊ calciamētis est: qꝫ qui solū caligis uel calciamentis utitur.

¶ Hic ponit ꝓprietatē ipsius habitꝰ dicēs ꝙ habitus suscipit magis ⁊ minus: ut armatior dicit equester qꝫ pedester: qa plura arma habet.

¶ In qbusdā aūt nō videť: ꝙ cū magis uel minus predicentur: ut uestitum esse: ⁊ similia.

¶ Ostēdit hic istā ꝓprietatē non eē ꝯuertibilē: qa nō est in oībus uerū. nam oīs habitꝰ nō suscipit magis ⁊ minus. nam vnum corpꝰ non dicitur magis uestimētum qꝫ aliud.

¶ Habitui quoqz nihil est cōtrariū: etenī armatio calciationi cōtraria nō est. Idem enim calciatus ⁊ armatus: quoniā aūt alijs ꝯria nō est palā est. similiter aūt his ⁊ reliqua.

¶ Hic ponit aliā ꝓprietatē dicēs ꝙ habitui nihil est ꝯriū. ⁊ ꝓbat. Nam tūc si habitꝰ hēret cōtrariū: sequeretur duo ꝯria eē in eodē. nam idē est calciatus ⁊ armatus: ⁊ si isti habitꝰ calciatio ⁊ armatio essent ꝯria: tunc duo ꝯria eēnt in eodē simul ⁊ semel: qd est falsum ⁊ impossibile: ⁊ rō patet: ꝙ habitui nihil est ꝯrium.

Queritur Utrū habitꝰ sit pdicamētū? Et videť ꝙ nō. Nam oē pdicamētuz est forma nālis: ut patet per phm 6º metaᵉ. qui diuidit ens nāe per decē pdicamēta. sed habitꝰ nō est forma nālis: ergo nō est pdicamētū. Minor est ꝓbata: sed tñ declarať sic. nam uestimētū est qdam habitꝰ: ⁊ est ab arte nr̄a ⁊ nō a nā. ergo ⁊c. ¶ 2º arguit sic. duplex est habitꝰ. s. aīe ⁊ corpis. sed habitus aīe nō facit diuersum pdicamētū ab alijs: immo ꝯtineť in alijs: ut in pma specie qlitatis: qre videť siľr ꝙ habitꝰ corpis etiā nō faciat distinctū ab alijs pdicamētū. ¶ Item dicamus ꝙ habitus qdā sit uestis: ꝟz uestis est subā: ergo videť ꝙ habitus sit substātia: ⁊ sic non est distinctuz pdicamentum ab alijs. ¶ Oppositū patet per phm in predicamentis: ⁊ per auctorem istum ⁊c.

Queritur Utrū diffinitio habitus sit bona? Et videť ꝙ nō. qa si habitꝰ eēt adiacētia tūc eēt aliq res media iter habitū ⁊ habentem. sed nō est aliq res media: ergo male dicit ꝙ habitꝰ est adiacētia corpis. Item vngues ⁊ pili sunt qdā habitus: ⁊ tñ nō adiacēt corpi: qre videť ꝙ diffinitio non sit bona. ¶ Ad istas qōnes diuersas debes notare ꝙ ꝟm ꝙ dicit Cōmētator sup pmo metaᵉ. ꝙ habitus nihil aliud est nisi qdam respectꝰ mediāte quo ipm ꝯtinēs dicit hēre ꝯtētum. s. ꝟm nām passiuaz ꝯtingit hēre ꝯtētū a natura actiua quā hēt. ¶ Itē notādum ꝙ hēri dicit tripľr. Quidā dicunť hēri rōne ꝯsuetudinis: ⁊ talis hitus dat aīali ad ꝯseruationez ipsius: ut dic phs 2º politicoꝝ. nā sagax sagacior īgeniauit cuilibet aīali dare qd erat necessariū ad ꝯseruationē sui. ut bobus cornua spissa ⁊ pilositatē ad cōseruādum. [margin: Hēri dr tripľr.] Quedā dicunť hēri rōne ꝓtectionis: ut arma. naz arma hēmus ut nos ab inimicis defendamꝰ. Quedaz habenť rōne ornatꝰ ⁊ ꝓtectionis: ut barba dat hoī causa ornatus: pulchrū enim appet hō: ⁊ sic est quodāmō causa ꝓtectionis: qa defendit a frigore. ¶ His visis ad qōnē dicēdū. pmo ad primā. Dico ꝙ habitꝰ est pdicamētū. ¶ Ad argumēta illꝰ qōnis. Ad pmuz cum dicis. Oē pdicatū ⁊c. Dicēdum ꝙ aliqd pōt dici forma nālis duobꝰ modis: uel ꝙ sit nālis: uel ꝙ fiat ad siītudinē rei nālis. habitus enim fit ad siītudinez rei nālis: quare ⁊ nālis dici pōt. ¶ Ad secūdum cuz dicis ꝙ est habitus aīe ⁊c. ⁊ habitus aīe non facit distinctū pdicamētum: ergo nec corporis. Dico ꝙ non est simile: qz habitus aīe est in ipsa aīa habēte: sed habitus corporis nō est in ipso corpore habēte: immo in re habita. ¶ Ad tertiū dico ꝙ uestis non dicit habitus ꝓprie. nam habitus (ut dictū est) est qdam respectus inter rem habētem ⁊ rem habitā. ¶ Ad aliud qd postea obicis de diffōne: ꝙ si habitus eēt adiacentia corporis: tūc esset aliqd mediū inter habēte ⁊ rem habitā: ideo patet ꝙ medium est qdam respectus: ut dictū est. ¶ Ad aliud cum dicis ꝙ vngues ⁊ pili sunt qdam habitus. Et dicis ꝙ ista non dicūtur haberi. Dico ꝙ immo. naz patet ꝙ dicunť hēri rōne ornatus ⁊ etiam ꝓtectionis: ut rōne caliditatis ut dictum est. ⁊ sic de alijs omnibus.

Queritur de ꝓprietatibus ipsius habitꝰ. Nā dicit auctor: ꝙ armatio est qbꝰ plura arma sunt. Cōtra dicit auctor ꝙ ꝟm pluralitatem vniuerˢem nō dicit aliqs magis nec minus: ergo ille q pluribꝰ armis est armatꝰ nō dicet armatꝰ. Sed videť ꝙ habitus habeat ꝯrium. nam armatꝰ est ꝯrius inermi: ⁊ uestitꝰ nudo: ⁊ hoc nō videť nisi ꝟm habitum. ergo videť ꝙ habitus hēat ꝯrium: ⁊ hoc non querit nisi expō littere. ¶ Tertio adhuc arguit sic: hēre cōtrariū est causa suscipiēdi magis ⁊ minus: ergo non habere ꝯrium est causa nō suscipiēdi magis ⁊ minꝰ: sed habitus nō hēt ꝯrium: ergo videť ꝙ nō suscipiat magis ⁊ minus. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ habitꝰ suscipit magis ⁊ minus. ¶ Sed nota ꝙ qdaz habitus sunt qui causanť ex adiacētia rei habite ad corpus: que res diuerse sūt per formā ut pz: qua diplois differt a caligis ⁊ lorica ab alijs armis per formā: ꝟz uestimētū ut tunica nō differt a sup tunica nisi qdā acci

dētes.s.q̄a amplior est ipsa. Et ideo illa que per formā differūt suscipiūt magis ⁊ minus: alia aūt non: ⁊ per hoc patet solutio. ¶ Ad p̄mū qn̄ dicit̄ q̄ s̄m pluralitatē vniuersem nō dicit̄ aliq̄s magis uel minus. Certe verū s̄m pluralitatē vniuersem: tn̄ s̄m diuersitatē in forma ut dictū est: bn̄ dicit̄ aliq̄s magis uel min⁹. ¶ Ad aliud cū dicis q̄ magis ⁊ minus cānt a ɔ̄rietate: d̄ nō bēre ɔ̄riū ⁊c̄. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ magis ⁊ min⁹ p̄nt dupl̄r ɔ̄siderari. Uno mō per accessum ⁊ recessuz ad ɔ̄riū ut albior dicit̄ cuius mā dicit̄ impmixtior nigredine. Alio mō dicit̄ ut est per accessum ⁊ recessum ad habitū ⁊ sic est in ꝓposito: ut nudū eē ⁊ uestitum esse. ¶ Ad aliud cū dicis: q̄ armatus ⁊c̄. Dicēdū q̄ armatus ⁊ inermis non sunt habitus: sed adiacētia armatorū: ad corpus est habitus ⁊ illa adiacētia nō habet ɔ̄riū. ¶ Ad aliud cū dicis q̄ uestitū eē ⁊c̄. Certe uerum est: q̄r nō est diuersitas in forma ⁊c̄.

PRopriū aūt habitus est in pluribus existere ut in corpe: ⁊ in his que circa corp⁹ sunt exn̄tia: adiacet eni corpi: ⁊ his que circa corpus sunt. hoc aūt: ut dictum est: fit s̄m ea que in partibus est diuisionem.

Superius Auctor posuit proprietates cōes. hic ponit ꝓprietatē ꝓpriā: ⁊ hic sequit̄ illa ps in qua determinat de hēre: ⁊ s̄m quosdam est p̄dicamētū uel postp̄dicamētū: ⁊ s̄ʒ alios dicit̄ p̄ncipiū: sed melius dicit̄ q̄ sit postp̄ncipiū ul' postp̄dicamētū. Et sunt due partes p̄ncipales in p̄nti lectione. Prima in duas. Primo ponit ꝓprietates. secūdo instat. 2ª ibi [In paucis aūt.] Hec scd̄a in tres p̄mo instat. 2° soluit. 3° ostēdit illā ꝓprietatē eē ɔuertibilē. 2ª ibi [Nō aūt oīs.] 3ª ibi [Habitus aūt oīs.] Tūc sequit̄ illa pars [Dicit̄ aūt hēre.] Et diuidit̄ in duas p̄mo ponit q̄nque modos habēdi. 2° excusat se de aliis. 2ª ibi [Fortassis aūt.] Prima in q̄nque s̄m quinque modos. ⁊ ubi ptes incipiāt per se. Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad p̄mā ptē sic ꝓcedit dicēs q̄ ꝓpriū est habitus eē in pluribus. s. in corpe ⁊ in his que circa corpus sunt: q̄r ex cōparatione virt⁹ que restat (ut dictuz est) ⁊ adiacens est. i. fit ex respectu corpis ⁊ uestimentoꝝ [Habet aūt.] i. fit nō solū s̄m totū sed s̄m partes. i. ex cōparatione ptiū habitarū ad totum: ⁊ sic habet esse in pluribus.

¶ In paucis aūt alijs principijs: huiusmodi inuenies: in quātitate enim solū ⁊ in his que ad aliq̄d sunt silia repies. ad aliq̄d aūt ut figuraliter uicat̄: ut silitudo: ⁊ dissilitudo: que plurib⁹ silibus ⁊ dissilibus insunt. Quātitas autez ut numerus qui in numerabilib⁹ inest: utiq̄ʒ semper excrescēs s̄m vnitatū multifariam ascēsionē. Simpl̄r aūt nihil inuenies in tot distribui partibus possibile esse: ut numerum.

¶ Hic obicit ⁊ dicit: q̄ in paucis alijs repies istud. s. esse in pluribus: q̄r solū in quātitate ⁊ relatione. nam de relatione patet: q̄r eadē silitudo pōt eē in plurib⁹ eadē supple in specie: ⁊ nō in numero. naʒ diuersa est silitudo que est in me ⁊ terminat̄ in te: ab illa que est i te ⁊ terminat̄ in me. De quātitate sil̄r declarat in nūo nam numerus ɔsistit in pluribus. nā semp per additionē vnitatis crescit. Et ex hoc ɔcludit q̄ nihil inuenit̄ q̄d possit in tot ptes diuidi sicut nūs. ¶ Sed cōtra hoc statim arguit̄ cum dicit ipse: q̄ nihil pōt i tot ptes diuidi sicut numerus. nam ɔtinuū ut videt̄ pōt diuidi in plures ptes. nam oē ɔtinuū est diuisibile i infinitū. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ numerus per additionem vnitatis pōt crescere in infinitū. ⁊ ita pōt diuidi in infinitū. De ipso cōtinuo nō ualet obiectio. Nam ipsum cōtinuū reduci pōt ⁊ reducit̄ etiā ad discretuz Nam quelibet pars cōtinui est discreta: ⁊ ita reducit̄ ɔtinuū ad discretā: q̄re non ualet obiectio.

¶ Non aūt oīs quātitas aut relatio talium est.

¶ Hic auctor soluit obiectionē ⁊ dicit q̄ hec ꝓprietas s. esse in pluribus non est ꝓprium quātitati: nec etiaz cōuenit oībus quātitatibus: l3 cōueniat alicui: nec etiam est ꝓprium relationi: q̄a huic que est supra positio non conuenit.

¶ Habitus aūt oīs in pluribus necessario constituit: ut in corpe: ⁊ in his que circa corpus sunt. omne enim q̄d in corpore: ⁊ circa corp⁹ est consistēs: habitus nomē sortit̄: quare magis ꝓpriū q̄dem habitus erit: in corpore ⁊ circa corpus existēntibus: s̄m eam que partiū est diuisionem: ut in pluribus est existere.

¶ Hic ostēdit hanc ꝓprietatē esse ipsius habitus. naʒ omnis habitus habet esse in corpe ⁊ in his que sunt circa corpus: q̄re solum ꝓpriū est habitus eē in pluribus. s. in corpore ⁊ in his que sunt circa corpus.

¶ Dicit̄ aūt habere multis modis. hēre eniʒ dicimur s̄m alterationē: ut albedineʒ: ⁊ nigredinem: ⁊ quātitatem: ut lōgitudinem. Nihil tamen aliud est dicere albedinē: aut lōgitudineʒ habere: q̄ʒ albū: aut lōgum esse. Dicit̄ autem ⁊ uas aliquid habere: ut modius tritici: q̄d nihil aliud est dicere q̄ʒ cōtinere. Habere quoq̄ʒ ⁊ in mēbro dicimur: ut in digito annulū: q̄d tantum est dicere quātū est digitū in annulo esse. Dicit̄ aūt vir uxorē habere: ⁊ recipe uxor virum. hic aūt insolitus est habēdi modus. hoc aūt habere nihil aliud significat q̄ʒ cohabitare q̄re modi habēdi qui cōsueuere dici: q̄nario nunc terminant̄. Fortasse aūt alij modi erūt p̄ter hos: qui numerati sunt. sed si qui sunt dilīgēs inq̄sitor inueniat: ⁊ de principijs hec dicta sufficiāt. Reliqua v̄o in eo q̄d de analeticis est: querant̄

¶ Hic auctor declarat de ultimo postprincipio quod est habere: ⁊ dicit. Habere dicit̄ multis modis. Uno modo dicit̄ habere alterationē. i. q̄litatē ut albedineʒ Secūdo modo dicit̄ habere quātitatē ut lōgitudinē Et dicit q̄ nihil est dictu habere albedinē q̄ʒ albū esse ⁊ habere lōgitudinē q̄ʒ longū esse. Tertio modo dicitur habere cōtentū: sicut modiū granū: ud lagena vinum. Et hoc habere nihil aliud est q̄ʒ cōtinere. Quarto modo dicit̄ habere aliq̄d in mēbro: sicut annulum in digito. Quinto modo dicit̄ habere uxorē. Et dicit q̄ iste modus est insolitus. Nam illud habere nihil aliud est q̄ʒ habitare: ⁊ ideo concludit q̄ modi uarie terminant̄. Postea excusat se ⁊ dicit: q̄ fortasse sūt alij modi habēdi q̄ʒ illi qui dicti sunt. sed qui sunt alij diligēs inq̄sitor inueniat. Postea epilogat de principijs hec dicta sufficiāt. reliq̄ querant in analeticis. i. in resolutorijs. s. libro posterioꝝ. vnde isti libri. s. priorum ⁊ posterioꝝ dicunt̄ resolutorij. i. indicatiui. ¶ Et nota q̄ dicit auctor q̄ forte alij modi apparebūt. Nam Arist. 5° meta^ce. ponit duos modos quos auctor hic nō ponit. Unus: q̄d alius ducit etiā habet illud q̄d ducit̄. hoc est sicut dicit̄ q̄ febris habet hoiem q̄r ducit ipsum. Alio modo dicit̄ aliq̄s siliter habere aliq̄d cum sustinet ipsuʒ: sicut dicimus q̄ colūna habet domum. ⁊ sustinet ipsam. similiter dicimus q̄ athlas habet celum: ⁊ sustinet celum. s. ille gigas s̄m opinioneʒ poetarum.

Queritur Utrum idẽ accidẽs possit esse in diversis subiectis? Et videt' q sic. Nã eadẽ materia põt eẽ subiectũ pluribus accidẽtibus. ergo videt' silr q vnũ accidẽs possit eẽ in diversis subiectis. ¶ Secũdo arguit: nam dicit auctor q eadem quãtitas est in pluribus: ꝛ quãtitas est accidẽs: ut numerus. Nam ut dicit phus: idẽ est numerus decem boum ꝛ decẽ canũ: ꝛ numerus est accidẽs: quare patet q accidẽs est in pluribus subiectis ¶ Item querit: Utrũ cõsistere in pluribus cõveniat solũ habitui? Et videt' q nõ. nã silitudo (ut dic̃ auctor) est in pluribus: ꝛ tñ non est habitus: ergo videt' q illa nõ sit ꝑpria ꝑprietas ipsius habitus. ¶ Ad primã questionem dicit': q vnũ accidẽs nõ põt esse in diversis subiectis. Et causa huius est: nam accidẽs ꝑsonat: numerat': ꝛ individuat' fm numerationẽ ꝛ individuationem subiecti: ꝛ ita cum subiectũ sit individuũ ꝛ vnũ numero: ꝛ accñs silr. ¶ Unde nota q duplex est forma. s. sub alis: ꝛ accidẽtalis. Et sicut vna forma sbstãtialis non põt ꝑficere plus q̃ vnã mãm: sic nec forma accidẽtalis. Et ideo vnũ accñs in numero nõ põt esse in pluribus subiectis. ¶ Ad argumẽta in oppositum dicẽdũ. Ad primũ cũ dicis q eadẽ materia potest esse subiectũ pluribus accidẽtibus. Cõcedo. ergo accidẽs põt esse ꝛc̃. Dico q non est simile: nam materia (fm phm) est causa oĩuz accidẽtiuz que sunt in ea ideo põt esse subiectũ pluribus accidẽtibus: sed accidens non est causa subiecti: quare nõ valet illa similitudo. ¶ Ad secũdum cum dicis q idem est numerus ꝛc̃ Quidã glosant idẽ. i. equls. Alij dicũt q verũ est idem in specie ꝛ nõ in numero. ¶ Ad aliud cum queris: utrũ existere in pluribus ꝛc̃. Dicẽdum q existere in talibus pluribus sicut ipse dicit. i. in corpe ꝛ in his que circa corpus sunt adiacẽtia bñ cõvenit soluz habitui: ꝛ ꝑpriũ ipsius est. ¶ Et cum tu obicis q eadẽ silitudo est in pluribus. Dico q nõ eadem in nũo sed in specie. ¶ Circa modos habẽdi videt' q auctor sit insufficiẽs. nam sicut locus habet rem locatã: ita tempus habet rem tꝑalem: ꝛ sic videt' q debeat poni sextus modus ꝑut tẽpus habet rem tꝑalez ¶ Secũdo arguit'. dicit Arist. in libro p̃dicamẽtoꝝ ponẽs duos modos habẽdi quos non ponit auctor. s. hẽre possessionẽ ꝛ habere mẽbrũ. q̃re videt' q sit insufficiẽs. Dicẽdum q auctor nõ ẽ insufficiẽs nec debuit ponere illum modũ: q tẽpus habeat rem tꝑalez. nam tẽpus nõ est ꝑpria mẽsura rei tꝑalis. Nam mẽsurat primo ꝛ p̃ncipal'r primũ mobile: ꝛ ex ꝯñti res tꝑales non habẽt ꝑpriũ tẽpus sicut locatũ habet suum ꝑprium locum: ꝛ sic auctor non debuit ponere illum modum. ¶ Ad aliud cum dicis: q phus in p̃dicamẽtis ponit duos modos quos auctor nõ ponit. s. habere possessionẽ ꝛ habere mẽbrũ. solvit qdaz ꝛ dicit q auctor cõprehẽdit illos duos modos sb illis quos ponit: ita q habere mẽbrũ cõtinet' sub illo. s. habere aliquid in mẽbro qui est q̃rtus: ꝛ alter. s. habere possessionem cõtinet' sub tertio ꝛ sic cõtinent' sub his ut cõmuniter dicitur ꝛc̃.

Jcitur autem magis ꝛ minus suscipere tripliciter.

Superius dixit auctor de principijs. hic determiat de postp̃ncipijs. Et dividit' in duas. Primo determinat de postp̃ncipijs fm opinionẽ alioꝝ. Secundo fm opinionẽ ꝑpriam. 2ª ibi [Oportet igit' alia.] Prima in tres. Primo ponit triplicẽ opinionez. Secũdo destruit illam. 2ª ibi [A p̃mis itaqz.] Hec secũda in duas. Primo destruit opinionẽ alioꝝ in generali. Secũdo in speciali. 2ª ibi [Non igit' fm.] Et hec in tres. Primo destruit primã. 2º secũdã. 3º tertiã. scdã ibi [Amplius aũt neqz.] 3ª ibi [Amplius aũt magis.] Hec est divisio lectionis. ¶ Ad p̃mam partẽ sic ꝑceditur dicẽs q aliqd dicit' magis ꝛ minus suscipe triplicr Et qꝛ est opinio diversoꝝ q magis ꝛ minus causet' diversimode in rebus: ipse ponit triplicem opinionem quorundam.

¶ Aiũt enim qdam fm cremẽtum ꝛ diminutionem eorum que suscipiũt subiectoꝝ. Aliter aũt ꝛ alij ipsa qdem que suscipiunt' in suscipiẽte ꝛ diminui ꝛ crescere autumãt. Alij aũt fm utrũqz alioꝝ diminutionẽ ꝛ augmẽtationem.

¶ Ponit vnam opinionẽ q qdã dixerunt q magis ꝛ minus causat' fm augmẽtum ꝛ decremẽtum subiecti. Et dicit q alij dixerũt aliter. s. q magis ꝛ minus causant' in accidẽtibus existẽtibus in subiecto. Sed alij dicũt q magis ꝛ minus causant' fm augmẽtuz ꝛ diminutionẽ subiecti ꝛ accidẽtis ipsius.

¶ A primis itaqz incohãtes que eorum rata sit ꝛ firma sentẽtia: manifestabimus. Siqs v̾o primam ꝛ secũdam detraxerit: utiqz ꝛ tertiam detraxit: que ex utriusqz efficit' cõiunctione. Non igit' fm suscipiẽtium ipsoꝝ subiectoꝝ cremẽtuz vel decremẽtum cum magis ꝛ minus aliq̃ dicitur suscipe. nulla enim ratio obviaret dicẽti hominem: ꝛ animal: ꝛ substãtiam: ꝛ consimilia: cum magis ꝛ cum minus dici: cõcedẽtibus nobis fm subiecti intẽsionem ꝛ remissionẽ quelibet cum magis ꝛ cum minus dici. Amplius aũt motuũ augmẽti ꝛ diminutionis frequẽter sustinet equus. Dicit' enim equus maior vel minor lapide quodã. qui nunqz intẽsionem neqz remissionẽ passus est. Mons etiã alio mõte maior dicit': cum neuter crescat ꝛ decrescat. Amplius autẽ margarita qdem albior equo dicit': cui pedem albũ cõtingit habere. hoc aũt nõ fm q equus qdem in eẽntia a margarita supat'. Colligere aũt oportet vel margaritã qdem albiorẽ equo ꝑnũctari fm magnitudinem subiecti vel parvitatẽ. vel nõ verum qdem erit: albiorẽ esse equo margaritã: vel nihil oĩno cum magis vel cum minus dici fm subiectoꝝ magnitudinẽ vl parvitatẽ: neqz fm cremẽtum vl diminutionẽ. Hoc aũt palã est: q fm magnitudinẽ quidẽ subiecti margarita albior equo nõ dicit': tñ margaritam nõ albiorẽ equo esse: falsum est. Relinquitur ergo nihil fm subiecti magnitudinem cum magis vel cum minus dici: similiter ꝛ neqz fm parvitatem.

¶ In parte ista auctor dat intẽtionem suã respectu dicendoꝝ dicẽs [nos incohãtes a p̃mis.] i. a p̃ncipio dicemus qs illoꝝ dicit melius. Et dicit q si possum' destruere primã ꝛ scdam ꝛ tertiã silr destruemus: cuz ex illis sumat p̃ncipiũ ꝛ ex illo efficiat'. ¶ Nota ergo q destruit primã opinionẽ ostẽdẽs q aliq̃ nõ dicuntur magis ꝛ minus fm parvitatẽ ꝛ magnitudinẽ subiecti. Nam si fm magnitudinẽ vel parvitatez subiecti alique magis ꝛ minus dicerent': tũc oĩa que augmentant' suscipent magis ꝛ minus ꝛ que nõ augmentant' non suscipent magis ꝛ minus: sed utrũqz illoꝝ est falsum: qꝛ quedã augmẽtant' que nõ suscipiũt magis ꝛ minus: ꝛ quedã suscipiũt magis ꝛ minus que non augmẽtant': ergo fm magnitudinẽ ꝛ parvitatẽ subiecti non dicunt' aliqua suscipe magis ꝛ minus: in hac

Nã sic q vnũ accñs nõ possit eẽ i plib' subiectis.

rationē sic ꝓcedit ꝙ minorē declarat in littera ⁊ minor habet duas partes. Et ideo primo declarat unā partem. Secundo aliam. primo declarat ꝙ omnia que augmentanī non suscipiunt magis ⁊ minus. ut dicitur in predicamentis. postea declarat aliā partē minoris cū dicit [dicitur autē lapis.] Et dicit ꝙ illa que non augmentanī suscipiūt magis ⁊ minus: ut lapis qui nō crescit nec decrescit potest suscipere magis ⁊ minus. nam unus lapis potest dici maior alio. similiter mons unus: alio monte dicitur maior: similiter dicim⁹ margaritā albiorē equo: uel pede equi. Colligit ergo concludendo totā orōnem: dicens ꝙ oportet concedere margaritā esse albiorē equo: fm magnitudinem uel paruitatē subiecti non ꝙ margarita sit albior equo fm augmentum ⁊ diminutionē. Et tunc manifestū est: ꝙ margarita subiecto albior dicatur. ergo concludit ex hoc ꝙ fm augmentū uel diminutionē subiecti nihil dicatur magis uel minus ⁊ sic destruit primam.

¶ Amplius aūt: neqꝫ fm ea que inficiunt. Si enim quidem fm magnitudinem albedinis: uel alicuius ceterorum aliquid albius alio dicitur. uel fm paruitatem minus albū: uel quomodolibet aliter. utiqꝫ ⁊ magis albus homo: uel equus uel quodlibet aliud albius margarita diceretī. etenim maior albedinis quātitas equo accidit: qꝫ margarite.

¶ Hic destruit secundā opinionem per duas rationēs ꝙ nihil dicaī magis uel minus fm ea que inficiunt i. fm accidentia que recipiunī in subiecto. Et probat hoc. nam si fm quantitatē albedinis aliquis alio albior diceretī: tunc cum maior sit albedo fm quantitatē in equo qꝫ in margarita: tunc equus diceretī albior margarita: hoc aūt est falsum. nā margarita dicitī albior equo. ergo pꝫ: ꝙ fm magnitudinē uel paruitatem accn̄tis non dicitī quis esse magis uel minus.

¶ Amplius aūt magis ⁊ minus: alterum altero dicitur: non fm subiecti neqꝫ accidentis crementum: uel decrementum. quoniam autem non fm subiecti crementum: uel magnitudinē uel diminutionem aliud paruius alio dicatur: manifestum est. nec ergo fm ampliorē ipsius accidentis: quantitatem. Etenim quantitas ultra subiectum protendi non potest. Terminus enim quantitatis corpus est. paruitas autem quantitati supponitur. quare ultra paruum quidem subiectum: paruitas non porrigitur. Quando ergo subiectum paruius efficitī: tanto paruitatis quantitas minoratur. Patet itaqꝫ nihil cum magis ⁊ cum minus ꝑdicari: neqꝫ fm solius subiecti augmentū uel diminutionē: neqꝫ accn̄tis: quare neqꝫ fm utrunqꝫ.

¶ Hic ponit secundā rationem ꝙ aliquis non dicaī magis uel minus fm augmentū uel diminutionem accidentis. Et intendit facere talē rationem: idem est extensio subiecti ⁊ accidentis: sed fm crementū subiecti (ut dictū est) nōn dicitur aliquis magis ⁊ minus ergo nec fm augmentū ⁊ diminutionem accidentis. Et probat ꝙ accidens non extenditur ultra extensionem subiecti. nā corpus est subiectum quantitatis unde dicitur ꝙ paruitas supponitur quantitati. i. si corpus est paruū: ⁊ quantitas corporis parua erit ⁊ paruitas non porrigitur ultra paruū subiectum: Et quando subiectum paruū efficitur tanto quantitas minoratur. ⁊ hoc concludit: quod patet. nihil dicatur esse magis ⁊ minus fm augmentum subiecti ⁊ accidentis. ¶ Circa istam partē quedam sunt querenda. Et primo de prima opinione. ⁊ videtur ꝙ sit uera. s. ꝙ fm augmentū uel diminutionem dicatur aliquis magis ⁊ minus. nam fm Priscianum tantū ualet positiuus cum hoc aduerbio magis sicut comparatiuus. Tunc arguo sic: aliqua substantia dicitur albior qꝫ alia. ergo est magis alba. ergo fm augmētum subiecti dicitur aliquis magis ⁊ minus. ¶ Secundo arguitur sic. substātia est causa omnium accidentium: sed effectus uariantur fm uariationē cause. ergo si accidentia intendantur uel remittātur hoc est fm augmentum uel diminutionem subiecti. ergo ⁊c. ¶ Tertio arguitur: a pluralitate calciamentorū dicitur aliquis magis calciatus: sed calciamenta sunt sb̄a. ergo Aristoteles dicit oppositū in p̄dicamētis. ¶ Ad istam questionem dicendum: ꝙ fm augmentum uel diminutionem subiecti non dicitur aliquis minus uel magis: qꝫuis una substantia sit minor alia extensiue: non tamen intensiue: quia subiectis sit in ipso intimo uel: ꝙ substāua est in ipso termino: ultra quem non contingit transgredi: ideo non suscipit substantia magis ⁊ minus. ¶ Ad argumenta dicendum. Ad primū. Dico ꝙ una substantia intensiue: nō dicitur magis substantia qꝫ alia: sed tm̄ extensiue bene dicitur una maior qꝫ alia. ¶ Ad aliud cum dicis: ꝙ substantia est causa omnium accidentiū. Dico ꝙ uerū est mediate: ⁊ remota: sed accn̄tia hn̄t alias causas ⁊ ꝓprietates in sbiecto mediātib⁹ qb⁹ in sbiecto causanī: sicut albedo causaī mediāte frigiditate: nigredo vō mediāte caliditate: ⁊ sic de alijs accidentibus. ¶ Ad tertiū cū dicis: ꝙ a pluralitate calciamentorum dicitur aliquis magis uel minus calciatus. dicendum ꝙ non a pluralitate calciamentorum: sed a diuersitate in forma: qꝛ ista plurā sunt diuersarum formarum: ut dictum est. Quō sb̄a sit cā omnium accidentium

Queritur Utrū aliquis dicatur magis ⁊ minus fm augmentum uel diminutionem ipsius accidentis. Uidetur ꝙ sic. nam magis calidus dicitur aliquis cum maior calor in eo augmentatur ut in febricitante: sed calor est accidens: ergo fm augmentum accidentis dicitur quis suscipere magis ⁊ minus. ¶ Secūdo sic nā dicit Aristo. tertio topicorum: ꝙ simile additum suo simili facit ipsum magis uel minus. ergo si albedo addatur ipsi albedini fit magis. Et sic aliquis fm augmentum uel diminutiononem accidentis dicitur suscipere magis ⁊ min⁹. ¶ Tertio sic: ille dicaī magis sciens: cuius scientia augmentatur: ut plus sciat in scientia sicut quis magis dicitur sciens in geometria quia plures questiones in ea scit. ⁊ ita fm augmentum uel diminutionem accidentis dicitur aliquis magis ⁊ minus. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ fm augmentum ⁊ diminutionem accidentis non dicitur aliquis magis ⁊ minus. nam accidens additur accidenti formaliter ⁊ nō auget ut patet: si quis teneat duas aquas eque frigidas ita frigida est quelibet per se: ac si coniungerentur: ⁊ hoc est uerum intensiue: idest fm formam: tunc si coniungerentur faciunt magis frigidū extensiue: quia sicut aqua crescit in quantitate: similr̄ frigiditas crescit in quātitate: ⁊ sic de alijs. Et per hoc patet solutio questionis. ¶ Ad argumenta ad primuz cum dicitur: ꝙ magis calidus ⁊c. Dico ꝙ non dicitur magis calidus intensiue: sed extensiue. ¶ Ad aliud cum dicis: ꝙ simile ⁊c. Dico ꝙ uerum est ꝙ augmentatur in quantitate: sed nō in forma. ¶ Ad tertium dico similiter: ꝙ plus scire non est causa ꝙ

aliquis dicatur magis sciens: sed est magis priuatus ab ignorantia: vnde posset esse ꝙ in duabus questionibus diceretur sciens nihil: sicut in tribus: si tanta esset ignorantie priuatio: quare patet ꝙ pluralitas questionis: non erat causa ꝙ esset sciens: ⁊ sic patet solutio ad argumenta.

Oportet igitur alia inuenire: que cum magis ⁊ minus dicantur.

Posuit Tres opiniones de magis ⁊ minus: ⁊ reprobauit illas opiniones. Hic dat verã causaz: quare ueram causam: quare aliquis dicatur magis ⁊ minus. ⁊ diuiditur in duas. primo dat ueram causam. secundo distinguit quot modis dicatur magis ⁊ minus: ut eligat illum de quo intendit. secunda ibi [possibile enim si contingat.] Prima in duas. primo dat ueram causam. secundo remouet dubiũ. secunda ibi [dubitabit autem.] Prima in duas. primo dat intentionem suam. secundo prosequitur. secunda ibi [huiusmodi vero.] ⁊ hec in duas. primo ostendit sm que aliquis dicitur magis ⁊ minus. secundo ponit differentiam inter magis ⁊ minus in quantitate: ⁊ in qualitate. secunda ibi [⁊ paruus ad.] Prima in duas. Primo facit qđ dictum est. secundo declarat per exempla. secũda ibi [ut album.] Sequitur illa pars [dubitabit.] ⁊ habet duas sm ꝙ duo dubia ponit. secũda ibi [additur aũt.] Prima in duas. primo ponit dubitationem. secũdo soluit uel declarat. secũda ibi [hoc autem contingit.] sequitur illa pars [additur aũt.] ⁊ diuiditur in tres. primo ponit dubium. secundo soluit. tertio declarat. secunda ibi [contingit aũt.] tertia ibi [Quemadmodũ.] Hec est diuisio lectiõis. Ad primã partem sic procedit dicens ꝙ sm dictas opiniones: non dicitur aliquis magis ⁊ minus: oportet aliam causam inuenire: sm quã dicantur quedã esse magis uel minus: ⁊ in hoc dat intentionẽ suã.

Huiusmodi vero sunt ea: que sunt in uoce eorum que adueniunt: non sm subiecti mobilis crementum: uel diminutionem: sed quoniam eorum que sunt in uoce impositioni propinquora: siue ab eadem remotiora sunt. De his enim cum magis dicuntur que proximiora sunt ei que in uoce est impositioni: cum minus vero de his que remotiora consistunt.

Hic prosequitur ⁊ declarat. Que sunt illa: sm que aliquis est magis ⁊ minus: dicẽs ꝙ illa sunt ea que sunt in uoce: tanꝙ figurata: idest res ad quas uoces imponuntur ad significandũ: ⁊ quia non sm quamlibet rem dicitur aliquis magis uel minus: addit de numero eorum: que adueniunt accidentium: quedã sunt sm appropriationem uocis significantis solum accidens: uel ad impositionem uocis significatum solum accidens: aliquis dicitur magis ⁊ minus: ut statim patet in his exemplis accidentis. ⁊ dicit ꝙ aliquis non dicitur sm crementum uel diminutionem subiecti mobilis magis ⁊ minus: sed dicitur mobile: quia quotidie corrumpitur ⁊ transmutatur: sed tamen aliquis dicitur magis ⁊ minus de numero eorum que sunt in uoce propinquiora uel remotiora: impositioni ipsius uocis. Et de istis dicitur magis ⁊ minus: sm ꝙ propius est impositioni ipsius uocis: uel prout est remotius ĩpositioni ipsius uocis.

Ut album dicitur id in quo est pura albedo. quanto igitur aliquis ad impositionem quidem uocis accidens puriori inficitur albedine: tanto ⁊ candidior assignabitur.

Hic declarat per exempla album magis dicitur in quo magis prior albedo est: ⁊ declarat quia quando uel quanto aliquis accedit ad impositionem uocis: idest ad rem impositam ad significandum tanto illud dicitur esse cã: eo ꝙ est impermixtius ingredimi.

Et paruũ dr qđ alijs cõparatũ a stature dimensione in quantitate vincitur. quicquid igitur est qđ in quantitatis mensura superatur id continuo paruius pnũciatur: similiter aũt ⁊ de alijs.

Hic declarat differentiam inter magis ⁊ minus in quantitate ⁊ qualitate. Dictum est ꝙ magis dicitur in qualitate quod magis accedit ad impositionem uocis: modo dicitur ꝙ in quantitate: dicitur paruius qđ comparatum ad aliud dimensionem stature metitur in quantitate: vnde illud quod de quantitate mensuratur: idest superatur: paruius dicitur: similiter est de alijs supple ꝙ suscipiũt magis ⁊ minus.

Dubitabit aũt aliquis quamobrem hec quidem cum magis ⁊ minus dicantur: substantie vero minime.

Hic mouet quandam dubitationem: quare quedã dicuntur suscipere magis ⁊ minus: ⁊ quedam non. Et primo querit que sit causa ꝙ substantia non suscipit magis ⁊ minus.

Hoc aũt contingit: quoniam substantiarum impositio in termino quidem est ultra quem transgredi impossibile est.

Hic soluit: quare hoc est. ⁊ dicit ꝙ hoc est: quia impositio substantie in termino est: ⁊ ultra terminũ illũ impossibile est transgredi.

Additur autem ⁊ de accidentibus quibusdam que sine magis ⁊ minus dicuntur. ut quadrangulus: ⁊ triangulus: ⁊ similia: non enim quadrangulus vnus magis ⁊ minus alio dicitur. Contingit aũt quoniam in substantiarum quidem designatione accipiuntur. Etenim quadrangulus: ⁊ qualitas nuncupatur: ⁊ corpus quadrangulatum.

Hic mouet aliam dubitationem: quare quedam accidentia dicuntur sm magis ⁊ minus: ⁊ quedam non. nam triangulus ⁊ huiusmodi non dicuntur sm magis ⁊ minus. soluit hoc cum dicit contingit. ⁊ dicit ꝙ hoc est quia huiusmodi accidentia accipiuntur sm dispositionem substantie. Et ideo sicut substantia non suscipit magis ⁊ minus: vnde quadrangulus ⁊ triangulus est substantia.

Uel eadem que in superioribus est rõ hoc uetat: quoniam huiusmodi impositio in termino quidem est facta: ultra quẽ transgredi non licet.

Hic corrigit se: ⁊ dat causam ueram: quare ista accidentia non suscipiũt magis ⁊ minus. Et dicit ꝙ eadẽ non notant hoc qđ superius dixit: causa substantie terminus sit impositio ultra quod non contingit transgredi: sic vult dicere ꝙ impositio istorum accidentium sit in termino: ultra quem non contingit transgredi.

Quemadmodum est in superlatiuis. Etenim albissimus: ⁊ nigerrimus ⁊ huiusmodi: sine magis ⁊ minus sunt. eo ꝙ huius impositio in termino est. ultra quẽ porrigi impossibili est.

Hic declarat per simile: dictum est: ꝙ ĩpositio istorum accidentium sit in termino ultra quem non est possibile transgredi sicut dicit auctor in superlatiuis ut albissimus ⁊ nigerrimus imponuntur ista ad significanduz in tali termino: ita quodꝙ impossibile ẽ trãsgredi: iõ nõ suscipiũt magis ⁊ minus nec pdicta.

Queritur Utrū per appropinquationem uel remotionem ad impositionē vocis aliquis dicatur magis ⁊ minus? Et videtur ꝙ non. nam impositio est in ipsa uoce: sed appropinquatio ⁊ remotio non sunt in ipsa uoce. ergo aliquis non dicit̄ magis ⁊ minus per appropinquationē ⁊ remotionē ad impositionē vocis. Itē secundo: impositio uocis est a uoluntate. Sed ꝙ aliquis dicatur magis ⁊ minus non est a uoluntate. ergo nullus dicitur magis ⁊ minus per impositionē vocis. Tertio omnis forma naturalis est determinata: sed res que imponitur est forma naturalis. ergo est determinata: ⁊ per consequens ſm appropinquationē uel remotionē non poterit aliquis dici suscipere magis ⁊ minus. Contrariū dicit auctor in littera. ¶ Ad hanc questionem dicendū ꝙ aliquis nō dicitur magis ⁊ minus per appropinquationē uel remotionē ad impositionem uocis: sed per appropinquationē ad rem ipsam significatiuam uel remotionem. Nam color qui magis accedit ad impermixtionem nigredinis dicitur magis albus. ¶ Ad argumenta patet solutio. ¶ Ad primū dico ꝙ q̄uis per impositionē vocis in uoce aliquid non dicatur magis ⁊ minus: dicitur tamen aliquid magis ⁊ minus: per appropinquationem uel remotionem ad rem ipsam: quam significat ipsa uox per impositionem. ¶ Ad secundū patet solutio: ꝙ ab impositione non dicitur aliquis magis ⁊ minus. ¶ Ad tertium quando dicis ꝙ omnis forma naturalis ⁊c. Et ita cum ipsum accidens sit forma naturalis non suscipiet magis ⁊ minus. ¶ Dicendū ꝙ omnis forma naturalis est determinata. certe uerum est ad actū quē habet non tamen ad illū quē habere posset ⁊c.

Queritur Utrum impositio substantie sicut dicit auctor fiat in termino: ultra quem non contingit ⁊c. Et videtur ꝙ non. nam ultra impositionē substantie: magis est vna substantia q̄ alia: ut substantia forma magis q̄ compositum. ⁊ compositū magis q̄ materia. ergo. Secūdo sic (ut dictū fuit superius:) brutū est animantius arbore ⁊ homo animantior bruto. ergo cum utrūq̄ sit substātia: videtur ꝙ substantie impositio non fiat in termino. ¶ Tertio arguitur similiter de quantitate. nam vna linea est magis longa q̄ alia. ergo īpositio quātitatis non est in termino. Contrarium dicit auctor. ¶ Ad istam questionem dicendū ꝙ substantia potest dupliciter considerari. vno modo ſm se ⁊ absolute: uel considerando quantum ad nobilitatē. Considerando in se: ⁊ absolute: vna non est magis substantia q̄ alia. ⁊ sic loquitur auctor: sed considerando quantum ad nobilitatem tunc vna precedit aliā vnde licz species equaliter contineantur sub genere tamen via nobilitatis vna potest precedere aliam ut homo asinum. Per hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Ad primum cum dicis: ꝙ forma substantia ⁊c. Dico ꝙ uerum est via nobilitatis non tamen in se ⁊ absolute. ¶ Ad secundum cum dicis: ꝙ homo est animantior ⁊c. hoc iam solutum est: ꝙ uerū est quātū ad potētias. ¶ Ad tertiū cū dicis ꝙ vna linea ⁊c. Dico ꝙ uerū est extensiue: non autem intensiue. ⁊ sic nihil est contra dictū auctoris ⁊c.

Subsa du- pliciter cō- sideratur

Possibile enī si cōtingit nullū sequit̄ īpossibile: q̄propter si omnes puncti componantur nullam faciunt magnitudinem. quoniam punctus pūcto compositus nil auget.

Ista Pars vno modo continuatur ad precedentē sic. Superius auctor ostendit species quibus aliquid dicitur magis ⁊ minus. Alij continuāt sic: auctor dixit superius: vnam causam dicendi magis ⁊ minus. hic ostendit causam sufficientē. ſm primam continuationē diuiditur in tres. Primo ostendit magis ⁊ minus in quātitate. secūdo in substātia. tertio in qualitate. secunda ibi [est aūt generatio.] tertia ibi [homo non musicus.] Alij diuidunt ſm secūdam continuationem in duas. Primo facit qđ dictū est. secundo dat generationem formarum substantialium ⁊ accidentaliū: ⁊ hec diuiditur in duas. Primo facit. ſ. secundo quia fecerat mentionē de generatione ostendit quid est subiectum generationis ⁊ corruptionis. secūda ibi [est autē.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic procedit ꝙ triplex est excessus: scilicet ſm substantiā ⁊ ſm quantitatē ⁊ qualitatē: excessus ſm quantitatem: ut cum vna linea excedit aliam in quantitate scilicet in longitudine: excessus in substantia est ſm nobilitatem: ut homo excedit asinum in nobilitate: excessus in qualitate est: ut magis albus dicitur qui habet magis albedinē. [possibile.] dictū est immediate ante ꝙ ea que sunt in termino sicut in superlatiuis: illa non recipiunt nec magis nec minus: modo probat hoc. nam impossibile est quo posito inesse nullum sequitur impossibile: sed si positiuus in termino susciperet magis ⁊ minus sequeretur impossibile. ergo impossibile est ꝙ suscipiat magis ⁊ minus: ꝙ īpossibile sit: ⁊ sequeretur patet. nam terminus est indiuisibilis ⁊ ultra indiuisibile est impossibile transgredi. Et ex hoc concludit ex quo positum in termino non recipit magis nec minus: quapropter: idest ergo si pūctus adiungitur cū puncto: nullam faciunt multitudinem. nam si ex punctis fieret multitudo ut in linea. sequeretur impossibile scilicet ꝙ ex indiuisibilibus: fieret diuisibile: quare si omnes puncti iungantur magis faciunt.

¶ **Est autem generatio simplex: ⁊ corruptio nō congregatione uel segregatione athomorum. sed quando transmutatio fit ex aere [illegible] cato in hoc totum. In subiecto enim duo sunt quorum hic quidem est species ſm rationem. hoc autem ſm materiam. Quando igitur in his duobus est transmutatio. generatio erit: ⁊ corruptio.**

¶ Hic intentionaliter dat generationē substantie dicens: ꝙ generatio substantie est simplex: ⁊ non est generatio substantie: sed per aggregationē athomorū: idest substantiarum indiuisibilium: que in radijs solis apparent: sicut dicit: de antiquis: ⁊ corruptio simplex ex separatione istorum: sed generatio simplex est quando ex aere specifice fit ignis: uel aliud elementum: ut quādo species aliqua mutatur in terram: uel in aerem. Et hoc per multas alterationes tunc est generatio simplex. ⁊ ꝙ simplex generatio fiat ex tali transmutatione: probat cum dicit in subiecto duo sunt. ⁊ dicit ꝙ in composito duo sunt: quorum alterum est forma: alterū materia. Et quādo in istis duobus scilicet in forma ⁊ in materia fit trāsmutatio simplex est generatio ⁊ corruptio: sed generatio noue forme est corruptio precedētis.

¶ **Secundum ueritatem. Dicitur autem generari simpliciter in his magis hoc aliquid: ⁊ species q̄ terra.**

¶ Hic latenter reprobat opinionem quorūdam qui

dicebant: q̃ magis dr̃ generare terra: q̃ȝ aqua: ⁊ aqua q̃ȝ aer: ⁊ aer q̃ȝ ignis. Et auctor reprobat istam opinionem. ⁊ hoc per rationeȝ Aristotelis in libro de sensu ⁊ sensato. q̃ econuerso est dicens: quãto aliquid subtilius est ⁊ simplicius: dicitur magis generari. Et quia ignis est simplicior q̃ȝ terra ideo dicitur magis generari ignis q̃ȝ terra.

¶ Musicus homo corruptus est. homo nõ musicus generatus est: homo aũt manet idẽ.

¶ Hic dat generationem accidentis que non est proprie generatio: sed ẜm quid: quia proprie dicitur alteratio. Et dicit q̃ huius generatio est trãsmutatio in passionibus: subiecto manente eodem: ut si musica corrumpatur in hominem generatur immusica. ⁊ homo manet semper. similiter corruptio albi est generatio non albi: quia semper generatio vnius est corruptio alterius.

¶ Siquidem igitur his passio non esset: ẜm se musica ⁊ immusica, huius quidem generatio esset: huius autem corruptio. Ideo hominis quidem he passiones. hominis autem musici immusici generatio quedã: ⁊ corruptio. Nũc autem hominis hic manentis passio musica ⁊ immusica. Ideoq̃ȝ alteratio talium est.

¶ Hic ꝓbat q̃ talis generatio sit per accidens: dicẽs q̃ si musica ⁊ immusica non essent passio hominis ẜm se: idest nisi ita esset huiusmodi accidentium esset generatio: ⁊ tunc non maneret idem homo: sed tamen manet. ergo patet q̃ passiões: id est accidentia sunt: sed tamen dicit q̃ bene sit generatio hominis musici: sed tamen musica ⁊ immusica: sunt hominis manentis passiones: ⁊ ideo cõcludit q̃ non est generatio simplex: sed alteratio.

¶ Est autem yle maxime quidem subiectuȝ generationis: ⁊ corruptiõis susceptibile: sed queres: quare quidem discens non dicitur generari simpliciter. sed ẜm quid generari disciplinatum. Hec determinata sunt in predicamentis hoc quidem hoc aliquid: ⁊ substantiam significat. hoc autem quale: hoc autem quantum. Quecunq̃ȝ igitur non substantiam significãt non dicuntur simpliciter sed ẜm aliquid generari. Est autem quod inest ẜm naturaȝ moueri sursum ut ignis.

¶ Hic incidentaliter ostendit quid sit subiectuȝ generationis. Et primo dicit q̃ subiectum generationis simplicis est vniuersale: idest primordialis materia: que est tm̃ pura potentia: sed subiectum generationis ẜm quid: que proprie dicitur alteratio: est substãtia composita existens in actu. Et q̃uis sit diuersitas inter generationem simpliciter: ⁊ generationem ẜm quid: quia subiectum vnius est yle: ⁊ subiectuȝ alterius est substantia: que est in actu. Addit q̃ nihil prohibet: utrãq̃ȝ generationem esse in eodem: ut cuȝ ex aere generatur ignis est generatio simplex: cum autem ignis generatur deorsuȝ: uel mouetur in sursuȝ tunc est generatio ẜm quid: ⁊ sic in igne iam existente in actu generatur postmodum quoddam accidens ut moueri sursum: ⁊ hec est generatio ẜm quid Et sic terminatur sententia totius libri ⁊ lectionis.

¶ Circa istaȝ lectionem multa sunt querẽda. primo de quodam dicto in littera. Dicit auctor q̃ simplex additum simplici non facit maius. Contra: vnitas addita vnitati: facit numeruȝ: ⁊ omnis numerus est maior q̃ȝ vnitas ergo ⁊c̃. Itẽ dicit Boetius quodlibet additum alteri facit maius. ergo simplex additum simplici facit ipsum maius. ¶ Dicendum q̃ auctor bene dicit. ¶ Ad argumenta. Ad primũ dico q̃ vnitas addita vnitati non facit maius: sed multum: nũs enĩ nõ est magnitudo ẜȝ multitudo. uel aliter dici põt q̃ simplex additũ simplici non facit maius ita q̃ illud sit vnum simplex: facit tñ maius ita q̃ illud maius sit vnum ẜm quid ut aceruus lapidũ: est vnũ aggregatione ⁊ ẜm quid: ⁊ similiter vnitas. ¶ Ad secunduȝ quod dicit Boetius: q̃ quodlibet additũ ⁊c̃. Dico q̃ Boetius intellexit de quantitatibus ⁊ nõ de alijs ⁊c̃.

Queritur Utrum compositum uel materia uel forma sit generata? Et videtur q̃ compositum sit generatuȝ. nam sicut se habet forma substantialis ad generationem: sic accidentalis ad alterationem: sed forma accidentalis non alteratur sed est principium alterandi subiectuȝ. ergo subiectum alteratur. ¶ Secundo arguitur: sic omne q̃d generatur fit a materia preexistente: sed forma non fit ex materia preexistente: nec etiam materia. ergo solum compositum generatur. hoc idem dicit philosophus ⁊ commentator in primo physicorum: q̃ generationis progressus est a non esse ad esse: forma est huiusmodi. ergo. sed q̃ materia generetur ꝓbatur. nam dicit commentator supra primum physicorum: q̃ in omni generatione oportet aliquid esse subiectum quod est generatum: sed subiectum in generatione est materia. ergo ⁊c̃. ¶ Dicendũ q̃ generatum potest dici multipliciter. vno modo dicitur generatũ quod per generationem est completũ: scilicet ex materia ⁊ forma. ⁊ sic compositũ est generatum. Aliomodo dicitur generatũ: quod per motum generationis est transmutatum: ⁊ sic materia dicitur generatũ. Aliomodo dicitur generatũ: quod per generationẽ est eductũ: ⁊ sic forma est generata: siue generatũ. ¶ Ad argumẽta patet per distinctionẽ. Mãria multipl'r dicit

Queritur Utruȝ materia prima sit ens? Et videtur q̃ non. nam solum illud est ens cuius anima est actus: uel illud quod est forma: uel habens formam: sed materia prima non est actus alicuius: nec est forma nec habens formam. ergo materia prima non est ens uel non est. ¶ Secundo arguitur illud ratione cuius aliquid habet esse est ens. ergo illud per quod res habet non esse est non ens: sed prima materia est hu°: quare illa est qua potest res non esse. ergo non est ens.

In oppositum arguitur. ens non fit nisi ex entibus: sicut substantia non fit nisi ex substantia: sed omne quod ex materia fit: fit: ergo patet q̃ prima materia est ens. Item ens diuiditur per ens in actu. ⁊ ens in potẽtia sed materia est ens in potẽtia. ergo materia est ens aliter esset frustra diuisio entis per ens in actu ⁊ ens in potẽtia. ¶ Ad hanc questionem dicendũ cũ querit Utruȝ materia p̃ma sit ens. dicendũ q̃ duplex est ens: scilicet cõpletũ ⁊ incompletuȝ. primo modo materia non est ens. sed secundo modo. ¶ Ad argumẽta. Ad primũ cũ dicitur q̃ illud ⁊c̃. Dicendum q̃ duplex est esse scilicet actus entis ⁊ actus essentie: vnde materia prima non habet esse actus entis: sed habet esse actus essentie: quia habet essentiam que nõ est nihil sed aliquid ¶ Ad aliud dicendũ q̃ uerum est q̃ non habet esse completum: habet tamen esse incompletuȝ: ut visum est: vnde dicit commentator q̃ illud q̃d est medium inter ens actu: ⁊ nihil: idest nullomodo, modo ens est materia prima. Et hoc est Ens duplex

ens in potētia: vnde tale ens cōpetit materie prime: ⁊ non esse ens in actu: sed esse in potētia.

Queritur Utrū prima materia habeat quantitatē vel extensionē? Et videtur ꝙ sic: quia omne quantum est quantum per naturam materie. ergo quantitas debetur materie: sed omne quod habet quantitatē habet extēsionē: sed materia pma habet quantitatē (ut visum est.) ergo habet extensionē. Item omnis diuisibilitas debetur materie: quia forma de se est indiuisibilis: sed nihil est diuisibile nisi per naturam quantitatis: ergo quātitas ⁊ extensio debetur materie ⁊c. ¶ Preterea arguitur: si materia non esset quāta: sed simplex sequeretur multas materias esse primas. nam in quocunqꝫ est aliquod simplex in potentia est fm se totum: cum partes non habeat: si ergo materia simplex est ⁊ non quanta: in quocūqꝫ est ibi est fm se totam. sed materia potest saluari in quolibet indiuiduo. ergo est in quolibet indiuiduo fm se totam: cū sint plura indiuidua: sed vnū ⁊ idem simplex fm se totū in pluribus saluari non potest. ergo materia prima non est simplex sed quanta.

In oppositum dicit philosophus

in primo metaphysice. ꝙ materia pma non est qualis nec quanta. De ista questione sunt opiniones. Nam fm philosophum ⁊ Commentatorem: materia prima non est qualis nec quanta. Et potest sic describi. materia prima est substātia qua res omni qualitate ⁊ quantitate deest existens in materia: to: medium inter nullo modo ens ⁊ ens actu: ⁊ fm ipsos non est quanta nec extensa: sed fm Platonem habet quantitatem ⁊ extensionē quod patet. naꝫ inquirendo quid est materia prima: dicit est illud quo ex vno elemento generatur alteꝝ ⁊ econuerso: quia materia que subiacet forme aeris potest sbiacere forme ignis ⁊ ecōuerso: ita ⁊ cōmunicant in materia ⁊c. Si intelligamus materiaꝫ istaꝫ a qualibet forma exutā: quia potest subiacere cuilibet forme: talis prima materia est receptaculuꝫ oīum formaruꝫ extensa fm extēsionē vniuersi: cuius pars si sit ignis causa: ignis est: si non facta aqua est ⁊ sic de alijs elemētis: sustinēdo utrāqꝫ opinionem. ¶ Ad argumenta dicenduꝫ. Ad primum cū dicis ꝙ quantitas ⁊c. intelligenduꝫ est eo modo quo habet esse: sed non habet esse nisi in potentia. ergo nō est quanta nisi in potētia. Et sic posuit Plato. per hoc idē patet solutio ad aliud cuꝫ dicis diuisibilitas debetur materie ergo ⁊ quātitas: uerū est in potētia: ⁊ non in actu ⁊c. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ illud qd̄ est simplex in actu: nō est simul ⁊ semel fm se totū in pluribus: de tali bñ arguis: sed illud qd̄ est ens tm̄ in potentia bñ potest: ⁊ tale ens est materia prima: ut visuꝫ est sustinēdo ꝙ prima mā sit extensa fm extensionē vniuersi. ¶ Ad auctoritatē philosophi cū dicit: ꝙ nō est qualis nec quāta: uerum est quantitate finita: sed simpliciter naturali forma adueniente ⁊c.

Queritur Utrū potentia sit de essentia materie? Et videtur ꝙ sic. naꝫ vnumquodqꝫ est scibile: eo quo est ens. nā scibile ⁊ ens cōuertunt. sed prima materia nō est scibilis nisi per cōparationē ad formā. ergo nec est ens nisi per comparationē ad formam: illud aūt quod hēt comparationem fm respectū ad formam potentia est ⁊ nō substantia. nā substantia non refertur. ergo non habet esse in potētia mediate: sed imediate: quo res hēt eē ⁊ dicitur suba. ergo. ¶ Secūdo arguitur: sicut se hēt actus ad formam: ita potētia ad mām: sed forma est actus: ut patet secūdo de anima. ergo materia est potētia: sed omne qd̄ predicatur de aliquo: affirmatiue est idē cum eo. ergo.

In oppositum arguitur auctoritate Commētatoris:

qui dicit ꝙ si potentia esset de suba materie destructa potētia destrueret materia: sed adueniēte forma destruit potētia. nam totū non remanet in rōne potētie: sed non destruit materia. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ potētia dī dupliciter. nam potētia dicitur quedā habitudo siue relatio materie ad formam: ⁊ sic accipiendo potētia nō est de essentia materie: ut dicit cōmentator: sed si dicat ut i proprie ꝙ ista materia in qua fundat talis habitudo uel relatio: ꝙ sit potentia: pōt dici ꝙ talis sit de essentia: sed primo mō proprie accipit potētia ⁊ nō est de suba materie. ¶ Ad argumēta. Ad primū dicēdū ꝙ mā habet duplex eē actus. s. actus existētie est act⁹ essentie. pmū eē hēt mā per formā: ⁊ hoc mediāte sua potētia. ⁊ nō nā ppria. ⁊ tñ esse eēntie hēt p nām ppriā ⁊ nō per suā potentiā. ⁊ ita nō est mā mediāte sua potentia. ⁊ per relationē ad formā: sed per nām ppriam. ⁊ ita pꝫ ꝙ prima mā nō hēt esse eēntie per potētiā: q̄re nō ualet. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ act⁹ dī multiplr. vno mō dī act⁹: qui rē facit in actu. ⁊ sic act⁹ est forma. Alio mō dī actus: relatio forme ad mām ⁊ sic forma nō est actus: similr potētia dī multiplr. vno mō dī relatio materie ad formā. ⁊ sic mā nō est potētia. alio mō dī potētia nā: sup quā fundat talis rō: ⁊ sic mā est potētia: cū ergo dī sicut se hēt act⁹ ad formā uerū est si forma nominet eē actu ⁊ potentia mām: que est subiectuꝫ rōnis: sicut mā est ad formā. Nam hoc mō sicut forma est actus: sic materia non est potentia. ⁊ sic non loquitur hic de potentia: si tā accipiatur actus pro relatione forme ad materiam: tūc est simile: sed minor falsa est: quia hoc modo forma nō est actus.

Queritur Utrum in gñatione illud ex quo aliud gñatur totum corrumpat? Et videtur ꝙ non. nam si totū corrumperet nihil remaneret: sed remanet mā. ergo non totuꝫ corrumpitur. ¶ Secūdo sic: si ex aere fit ignis ⁊ totus aer corrumpitur: annihilabit aer: sed aer non annihilabit. Nam qd̄ semel non est nihil esse pōt. ergo totuꝫ non corrumpitur. Contrariuꝫ dicit auctor cuꝫ in hoc totū resoluantur. ¶ Ad euidentiā istius questionis. Notanda est differētia inter gñationem ⁊ creationem: quoniā creatio est ex nihilo agere aliquid: ⁊ hoc ptinet ad deum: sed gñatio est ex aliqua materia preexistēte. ⁊ ideo oportet ꝙ mā remaneat ⁊ illa materia disposita noua forma introducat. Unde aere intm̄ specificato ⁊ rarefacto ⁊ disposito p calorē ignis ꝙ forma aeris non possit saluari in ea: in eodem instanti nullo tempore medio destructa forma aeris et in materia aeris introducit forma ignis. Per hoc patet solutio ad argumenta: ꝙ remanet aliquid ut materia non in actu: sed in potentia in qua materia introducet talis forma. ¶ Ulteri⁹ debes notare diuersitatem inter gñationem ⁊ alterationem: generatio enim fit ex aduentu forme substantialis alicui non existēti in actu. Alteratio fit ex aduentu forme accidētalis alicui existēti in actu. ¶ Ulteri⁹ nota ꝙ generatio vno

mō dicit alterationē ꝛ dispōnēz materie per q̄litates per q̄s fit alteratio anteq̄z forma sub alis iducat. ꝛ sic est motus: q2 illa fit in tempore. Aliomodo sumit̄ ꝓ inductione ꝛ introductione instantanea: ꝛ sic generatio non est motus: ꝛ sic sumitur proprie: nec est motus sed mutatio.

¶ Explicit Expositio domini Egidij Romani in librum Sex principiorum Gilberti porretani.

¶ Incipit liber primus periermenias Aristotelis cum expositione domini Egidy Romani.

PRimum oportet constituere quid sit nomen: ꝛ quid verbum. Postea quid est negatio: ꝛ affirmatio: ꝛ enunciatio: ꝛ oratio.

Triplex operatio intells **S**Ecundum q̄ vult philosophus tertio de anima. triplex est operatio itellectus. Una est simpliciū q̄ditatū apprehēsio. Secūda apprehēsarūz compositionuz. Tertia discursus ad conclusiones. De his que pertinent ad primam operationem. s. de simplicibus quiditatibus determinat̄ in libro predicamentoꝝ. De his que ad secūdā pertinent determinatur in libro isto. De his que ad tertiā pertinēt determinatur per totaz logicā nouam. Sic patet: q̄ iste liber īmediate debet ordinari post librum predicamentoꝝ. Ideo cōtinuatur sic. Superius determinatū est de simplicibꝰ q̄ditatibꝰ. Hic intēdit determinare de cōpōne simpliciū quiditatū: scilicet de enūciatione siue iterpretatione. Et in hoc patet subiectū huius libri. s. interpretatio. Unde periermenias est nomen grecum. ꝛ dicitur a peri: quod est de. ꝛ ermenias quod est interpretatio: quasi liber de interpretatione: quia greci addunt prepositionē genitiuo cū careant ablatiuo. ¶ Et si obiciat̄ iterpretatio est locus dialecticꝰ. ergo non est subiectum in hoc libro. ¶ Dicendum q̄ lo- Quo modo cus dialecticus est prout vnum nomen exponit̄ per alia nomina: ut phs per hoc q̄d est amator sapientie sed in hoc libro est subiectuz prout est idem q̄d enūciatio. Unde neq̄z nomē per se: neq̄z uerbum dicitur interpretatio que sunt partes interpretationis: ꝛ interpretatio idē est q̄d enunciatio. His visis ad diuisionez libri accedamus. ¶ Diuidit̄ aūt in duo: scilicet in prohemiū ꝛ tractatuz. secunda ibi [Sunt aūt.] Prima in duo uel in tria. Primum ponit prohemium quantū ad partes materiales. secundo quantum ad partes subiectiuas. tertio quantuz ad subiectum. secunda ibi [postea quid sit negatio.] tertia ibi [ꝛ enūciatio ꝛ orō.] Illa pars [sunt aūt.] habet duo. primuz facit tractatum de significatione uocū. secundo prosequitur uoce significatiua. secunda ibi [nomē.] Prima in duo. primo ponit significationē uocum. secundo dat differentiam significationis uocum. secunda ibi [est aūt quemadmoduz.] Prima in duo. primo ponit significationē uocum. secundo ostendit qualis significatio est illa. secunda ibi [Quemadmodum neq̄z littere.] Secūda in tria. nā primo ponit ꝛ ostendit quales significatio est illa. ꝛ dicit q̄ uoces nō sūt eedem apud omnes. Secūdo dicit q̄ similitudines ꝛ res sunt eedem apud omnes. Tertio remouet dubium. secunda ibi [Quoruz autem hec.] tertia ibi [de his quidem.] Sequitur illa pars [est autez.] ꝛ habet duo. Primo ponit differentiam inter significatiōes uocuz penes intellectum. secundo manifestat illā differentiam. secūda ibi [Circa compositionē.] Hec secūda in duo. Nam primo manifestat quod dixit de intellectu. secundo quātum ad hoc q̄d dixit de uoce. secunda ibi [Nomina ergo.] Hec secūda in duo. Nā primo manifestat de uoce. secundo declarat hoc per signū. secunda ibi [Huiusmodi autem signuz.] Hec est diuisio lectionis ꝛc. ¶ In prima parte ponit auctor prohemium. Item nota: q̄ primū dicitur dupliciter. vnomodo primū dicitur illud ante quod nihil est: ꝛ sic solus deus est primus. Aliomodo pri- Primū bifariam dicitur mū in quo genere: scilicet post quod est aliquid: ꝛ sic capitur hic. ꝓponit ergo auctor in prohemio illa de quibus intendit postea determinare. s. subiectum ꝛ partes subiecti. Et ideo primo dicit auctor ponēdo prohemium quantū ad partes materiales dicens: q̄ oportet: idest conuenit primuz constituere: idest diffinire quid nomen quid uerbū. Et postea quantum ad partes subiectiuas quid est affirmatio ꝛ negatio. Nam hec sunt species enunciationis. Ideo dicuntur partes subiectiue: postea quid enunciatio que est subiectum. postea quid oratio que est genus subiecti.

¶ **Sunt ergo ea que sunt in uoce earū que sunt in anima passionum note.**

¶ Notādū dicit expositor: si animal esset solitarium sufficeissent sibi passiones animi: sed quia est animal Cur uox hoi data sit sociale per naturā indiguit uocibus: ut alijs exprimeret mētis cōceptū. ¶ Ulteriꝰ nota q̄ si homo uteretur sola cognitione sensitiua que est hic ꝛ nunc: suffecissent sibi uoces. s3 q2 ipse utit̄ cognitiōe itellectiua que abstrahit̄ ab hic ꝛ nunc. nā homo est solicitus non solū de presentibus: sed etiam de absentibus ꝛ futuris: ideo indiguit usū scripture: ut absentibus ꝑ scripturam notificaret mentis conceptum. ¶ Ulte- Ad quid scriptura indigeat rius nota q̄ illa quatuor nomina: scilicet passio: similitudo: intellectus: ꝛ conceptus idem penitus significant: sed a diuersis proprietatibus imponūtur. nā similitudo rei prout imprimitur per quandam impressionem in anima dicitur passio: non prout est rei abiectio: sed ꝓut est rei perfectio: ꝛ similitudo dicit̄ per comparationem ad rez cuius est similitudo: sed prout est in intellectu dicitur intellectus: prout ab eo apprehenditur dicitur conceptus. ¶ Ulterius nota q̄ illa quatuor se habent per ordinem littere uoces: similitudines: ꝛ res: littere sunt note uocum: ꝛ uoces sunt significate a litteris: ꝛ sunt signa passionum: passiōes sunt signate a uocibus: ꝛ sunt signa rerum ꝛ res sunt ita signate: q̄ non sunt signa. Modo his notatis ecce sententiam. Dixerat esse determinādum de nomine ꝛ uerbo: que sūt uoces significatiue. ergo debet exponere significationem uocū: ꝛ ꝓpter hoc concludendo dicitur illatiue ex predictis: q̄ ea que sunt in uoce: idest quedam uoces sunt note: idest signa passionū que sunt in anima.

¶ **Et ea que scribuntur: eorū que sunt in uoce.**

¶ Illa littera legit̄ duobus modis. Unomodo sic ad manifestandum per simile. Dictum est: q̄ uoces sunt note passionum. ita ponit simile sicut ea que scribuntur: idest littere sunt note uocum. Aliomodo ꝓprie in scripto dicitur elementata in prolatione di-

cimus q continuando orationem significationis intendit q sicut uoces: idest nomina z uerba: que sunt in prolatione sunt signa passionum: que sunt in anima: sicut ea que scribuntur: idest nomina z uerba que sunt in scripto sunt signa eorum que sunt in uoce: idest uerborum z nominum que sunt in prolatione. Et nota: quare dicit ea que sunt in uoce: z nõ dicit uoces. Quomodo dicitur q dicit ea que sūt in uoce: ad denotandum conclusionem particularem: scilicet q quedam uoces significant z non omnes. Aliomodo dicitur ex quo est uox in mēte in scripto in prolatione: ut appropriet dictuz suuz dicit ea que sunt in uoce: idest uoces que sunt in prolatione sunt signa passionum. Aliomodo dicitur ea que sunt in uoce: idest nomen z uerbum: que sunt in ipsa uoce significatiua: sicut res artificialis est in re naturali: sicut lectus in ligno: ita nomen z uerbum que sunt in uoce sicut res artificialis in naturali sunt signa passionum que sunt in anima zc̃.

Et quemadmodum nec littere omnibus eedem: sic nec eedem uoces.

Hic ostendit qualis est significatio uocis: scilicet q est ad placitum z non a natura: z intendit talem rationem. Illud quod est a natura est idem apud omnes sed uoces non sunt eedem apud omnes: sicut neq3 littere: ergo uoces non significant naturaliter: sed ad placitum. Et dicit expositor q probat de uocibus q non sunt eedem per ipsas litteras. nam de litteris nullus dubitauit q essent eedem apud omnes. nam eorum formatio est per artem: sed de uoce cum naturaliter formata sit dubitauerunt: utrum naturaliter significaret. Et hoc probat per similitudinem litterarum q non sunt eedem apud omnes: quia sicut littere non sunt eedem omnibus: sic neq3 uoces eedem. Quedam uoces ut ille que naturaliter significantur sunt eedem.

Dicam quidam sic exponunt ... [illegible]

Quorum autem he primorum sunt note: eedem omnibus anime passiones sunt: z quorū he similitudines: res etiam eedem.

Postq̃ dixit q uoces non sunt eedem: modo dicit q passiones in anima sunt eedem apud omnes. Naz idem est asinus apud nos z apud grecos: similiter z similitudo asini est eadem. Construe sic: aut pro sed: passiones anime sunt eedem omnibus quorum: idest quarum primarum passionum he: scilicet uoces sunt note: z res etiam sunt eedem omnibus: quoruz idest quarum rerum he: scilicet passiones sunt similitudines. Contra hoc arguitur: q passiones non sunt eedem omnibus. nam per unam orationem diuersi possunt habere diuersas sententias: hoc soluit Boetius. Et dicit q Aristoteles uocat passionem simplicem conceptum qui habetur per dictionem unā: z non per orationem. Sed ulterius contra hoc arguitur. Nam una dictio sicut canis potest constituere intellectum pro diuersis passionibus: z sic non erit passio eadem apud omnes. Et ad hoc dicit expositor q philosophus non intelligit ponere identitatem similitudinis ex parte uocis: sed ex parte ipsius rei. Unde non intelligit auctor quin ex una uoce possint diuersa concipi: sed intelligit q sicut est eadem res apud omnes: sic similitudo ipsius rei est eadez apud omnes: nam sicut asinus est idem apud omnes: ita z similitudo asini est eadem apud omnes.

Boetij

Solutio Boecij.

Solutio s. Tho.

De his quidem igitur dictuz est in his que dicta sunt de anima: alterius enim est negocij.

Hic remouet dubium. Crederet aliquis q ipse uellet determinare de istis passionibus. Et dicit q in libro de anima determinatum est de istis bene: alterius est negocij q̃ presentis.

Est autem quemadmodum in anima aliquotiens quidem intellectus sine uero uel falso. aliquoties autem cui iam necesse est horum alterum inesse: sic etiam in uoce.

Hic philosophus ponit differentiam significationis uocum: z quia similitudines sunt preambula ad uoces ex diuersitate similitudinum dat diuersitatem ipsarum uocum zc̃. Notandum (ut primo dictuz est) duplex est operatio intellectus simplicium quiditatum apprehensio: z illa est sine uero z falso: ut cum aliquis intelligit hoiez. Alia operatio est simplicium quiditatum compositio: z tunc necesse est alterum esse ibi: scilicet ueritas uel falsitas: ut signum respondeat signato: oportet sic esse in uoce: ut quidam sint sine uero z falso: z quedam cum uero z falso.

Circa compositionem enim z diuisionem est falsitas ueritasq3.

Hic manifestat quantum ad hoc quod dixit de intellectu: scilicet q intellectus aliquando est sine uero z falso: aliquando cum uero z falso. Et uidendū (ut dictū) q duplex est operatio intellectus. Una est simplicium apprehensio. Alia est apprehensarum compositio. Unde dicit philosophus circa istam secūdā operationem: scilicet circa compositionem uel diuisionem consistit ueritas uel falsitas: relinquendo q circa primam operationem non consistit ueritas uel falsitas. Et est compositio quando intellectus comparat unum conceptum alteri apprehendens idēitatē rerum quarum sunt conceptus. Et hoc potest eē uere ut homo est animal: uel false: ut homo est asinus. Diuisio postq̃ intellectus comparauit unum conceptum alteri apprehendens diuersitatem rerum quarum sunt conceptus: z hoc uel false uel uere: ut homo non est asinus. false: ut homo non est animal. z sic circa diuisionem z compositionem consistit ueritas uel falsitas: sicut declaratū est in utraq3 ut patuit.

Nomina igitur ipsa: z uerba consimilia sunt sine compositione uel diuisione intellectui: ut homo: uel album: quando non additur aliqd. Neq3 enim adhuc uerum uel falsum est.

Hic declarat illud quod dixit ex parte uocis. Unde concludit ex predictis q solum circa compositionez uel diuisionem consistat ueritas uel falsitas in intellectu: ex hoc sequitur q nomina z uerba diuisim accepta que assimilantur ipsi intellectui qui est sine compositione z diuisione non significant uerum z falsuz ut homo: uel legit: nisi addatur esse uel non esse: nam tunc significant uerum uel falsum. neq3 est obiectio si dicam: quis natat in equore? piscis: q3 piscis non facit pfectaz orationem nisi per respectum ad uerbum primo positum: neq3 de uerbis prime uel secunde persone: quia ibi intelligitur determinatum suppositum: ut ego: tu. Solutio obiectionis tacite

Huius autem signuz est: hircoceruus enim significat aliquid: sed quod nondum uerum uel falsum sit: si esse uel non esse non addatur: uel simpliciter: uel sm tempus.

Hic auctor pbat per signuz q noīa z ūba diuisim sumpta nō significēt uerū uel falsum. Ex pōt formari talis rō. Si illud qd̄ magis uidet ie ēē z nō ie est: neq3 illud quod minus: sed magis uideretur q si aliquod

nomen significaret uerum uel falsum: hoc esset nomẽ compositum: sed tamen nomen compositum ut hircocerius bene significat aliquid: sed non uerum uel falsum: nisi addatur esse uel non esse: uel simpliciter ſm presens tempus: q̄d est esse actu uel non actu. Et hoc dicit esse simpliciter uel ſm tempus preteritum uel futurum: quod non est tempus simpliciter: ⁊ in actu: sed ſm quid ⁊ in potentia ⁊ in successione ut aliquid fuisse uel fore: ideo dicit simpliciter uel ſm tempus.

Circa principium huius libri videtur ꝙ male faciat autor: nam vult philosophus in libro posteriorum. de subiecto oportet presupponere quid est: ⁊ quia est: ⁊ de partibus eius. Et ipse dicit in principio: ꝙ oportet cõstituere quid sit nomẽ. ¶ Secundo arguitur: a grãmatico determinatur de nomine ⁊ uerbo: ergo videtur ꝙ a logico non debeat determinari. ¶ Tertio arguitur. in libro predicamentorum determinatur de nomine ⁊ uerbo: que significant simplices quiditates: quare videtur ꝙ hic non debeat de eis determinari. ¶ Quarto arguitur naꝫ ipse non determinat de alijs partibus orationis: quare videtur ꝙ nec de nomine debeat determinare ¶ Preterea videtur ꝙ male faciat: qa plus dicit qd sit negatio q̄ȝ dicat quid sit affirmatio. nam habitus deberet priuationem precedere: sed affirmatio est habitus: negatio priuatio: ergo ⁊c. ¶ Preterea oratio est prior enunciatione cum sit genus eius: quare videtur ꝙ prius debeat determinare quid sit oratio: postea quid enunciatio cum a cõmunioribus sit incipiendum. ¶ Oppositum autem facit: quare videtur ꝙ male faciat. ¶ Item sicut dicit quid sit oratio: sic debet dicere quid sit uox. Nam sicut oratio est genus ad enunciationem: ita uox ad orationeꝫ. ¶ Preterea sicut enunciatio diuiditur per affirmatiuaꝫ ⁊ negatiuam: ita per cathegoricam ⁊ ypotheticam. quare videtur ꝙ debeat dicere quid cathegorica ⁊ quid ypothetica. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ auctor bene facit. Unde notandum ꝙ aliquid dicitur constitui dupliciter: scilicet aut quantum ad cognitionẽ: aut quãtum ad esse. quando ipse philosophus dicit ꝙ oportet de subiecto presupponere quid est: ⁊ quia est: uerum est quantum ad esse: non tamen quantuꝫ ad cognitionem. immo scientia debet tradere cognitioneꝫ subiecti ⁊ partium ⁊ passionum. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ aliomodo determinat grammaticus de nomine ⁊ uerbo: ⁊ aliomodo determinatur hic. grãmaticus determinat de nomine ⁊ uerbo quantuꝫ ad significationes: inquantum faciunt congruam uel incongruam sententiam. logicus v̄o quantum ad significata: ex q̄bus causatur ueritas uł falsitas. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ aliter determinatur hic de nomine ⁊ uerbo: ⁊ aliter in libro predicamentorũ: ⁊ aliter in libro priorum. in libro predicamentorũ determinatur de ipsis absolute prout significãt simplices quiditates: ut substantie: quantitas: sed hic determinatur de eis prout sunt partes enunciationis. sed in libro priorum determinatur de eis ut sunt partes sillogismi: quia potest sillogismus terminari in nomen ⁊ uerbum: in subiectum ⁊ predicatum. ⁊ ita determinatur ibi sub ratione termini de nomine ⁊ uerbo.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ ipse non debuit hic de alijs partibus minus principalibus determinare: cum ex ipsis non causetur ueritas uel falsitas: sed tamen sub uerbo comprehendit participium: quia cõsignificat tempus: sicut uerbuꝫ: ⁊ sub nomine comprehẽdit pronomen quia multotiens ponitur loco proprij nominis ⁊ tantũdem pene significat. ¶ Ad aliud de negatione ⁊ affirmatione. Soluitur vnomodo ꝙ in istis que habent esse ⁊ non esse prius est non esse q̄ȝ esse: ideo prius dixit quid negatio. Alij dicunt ꝙ hic incipit de partibus: ⁊ quia negatio magis accedit ad naturam partis q̄ȝ affirmatio. nam negatio dicit diuisionem ⁊ affirmatio compositionem: ideo dixit p̄mo quid negatio. Aliter dicitur ꝙ affirmatio ⁊ negatio sunt species enunciationis: ideo potest ita vna bene preponi sicut ⁊ alia. ¶ Ad aliud quãdo primo dicit quid sit enunciatio q̄ȝ oratio: quia incipit hic ponendo prohemium a partibus: ⁊ enunciatio est pars orationis: ⁊ cum oratio sit genus idem est. ¶ Ad aliud cum dicis: quare non dicit quid sit uox? Certe dicit expositor: quia consideratio de uoce pertinet ad naturalem philosophuꝫ: ut patet secundo de anima. ideo ipse non posuit hic quid sit uox. ¶ Ad aliud: q̄re non dicit quid sit cathegorica: ⁊ quid ypothetica. Ad hoc dicendum est ut dicit expositor: ꝙ iste liber immediate ordinatur ad libros scientie demonstratiue: in quibus requiritur ueritas absoluta ⁊ non conditionata: sed propositio ypothetica non dicit ueritatem absolutam sed conditionatam: ut si dicaꝫ: si ueneris ad me dabo tibi equum: ideo in isto libro non determinat quid ypothetica. Alij dicunt nihil aliud est ypothetica q̄ȝ due cathegorice: vnde non differũt in specie: ergo qui tractat de partibus: tractat ⁊ de toto. ergo.

Nomen ergo est uox significatiua ſm placitum: sine tempore: cuius nulla pars est significatiua separata.

Superius Philosophus dixit de significatione uocum. Hic prosequitur de uoce significatiua: ⁊ habet duas. Primo determinat de partibus enũciationis. Secundo determinat de ipsa enunciatione. Secũda ibi [Enunciatiua.] Prima in duas. Primo determinat de principijs materialibus ipsius enunciationis. Secundo de principio formali. Secunda ibi [Oratio.] Prima in duas. Primo determinat de nomine. Secundo de uerbo. Secunda ibi [Uerbum.] Prima in duas. Primo diffinit nomen ⁊ declarat diffinitioneꝫ Secundo remouet quedam a natura nominis. Secunda ibi [Non homo.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo declarat. Secũda ibi [In nomine.] Hec secunda in duas. Primo declarat hanc parteꝫ [cuius nulla pars.] Secundo hanc partem [ad placitũ.] Secunda ibi [Secundum v̄o placitum.] Prima in duas. Nam primo declarat ꝙ partes nominis nõ significant separate. Secundo comparat partes nominis compositi ad partes nominis simplicis. Secũda ibi [At v̄o quemadmodum.] Illa pars [nõ homo.] habet duas. Primo remouet nomen infinitum. Secundo nomen obliquum. Secunda ibi [catonis.] Hec secunda in duas. Primo remouet nomen obliquum. Secundo comparat ipsum ad nomen superius diffinitum. Secunda ibi [Ratio autem.] Hec in duas. Primo comparat penes conuenientiam. Secũdo penes differentiaꝫ. Secunda ibi [Sed differũt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit Notat hic expositor ꝙ diffõ uocat terminꝰ: ſm phꝫ in libro posterioꝝ: nã sicut terminꝰ ꝯtinet illud q̄d est de pprio: ⁊ dimittit illud q̄d est de alieno: ita diffinitio

debet continere illud quod est de essentia diffiniti: et dimittere illud quod est extra essentiam diffiniti: et ideo philosophus in diffinitiōe nois quinque ptes posuit: ut per illas differret nomen ab omnibus aliis: et ideo ponitur ibi vox pro genere: et per hoc removentur soni qui non sunt voces: et addit significativa: ut per hoc removeantur voces non significative: sive sint illitterate et articulate: ut sibilus pro nihilo factus: sive litterate et inarticulate ut buff. sed addit ad placitu͞z per quod differt a vocibus significantibus naturaliter: sed additur sine tempore ad differentiam verbi: et cuius nulla pars etc. ponitur ut per hoc removeatur nomē ab oratione. et sic est declarata diffinitio nominis.

In nomine eni͞z quod est equiferus: ferus nihil per se significat: quemadmodum in oratione que est equus ferus.

Hic declarat diffinitionem quantum ad ultimā partem: sed nec primam nec secundam declarat: scilicet vox: et significativa: quia superius declaravit nec declarat illam partem sine tempore: nam illam partem declarabit in capitulo de verbo: et ita hic solu͞z declarat duas partes: scilicet cuius nulla pars: et postea ad placitum: declarat ergo primo φ partes nominis separate nihil significant: et intendit hoc probare per locum a maiori sic. Si illud quod magis videtur inesse et non inest: nec illud quod minus: sed magis videretur φ partes nominis significarent: scilicet compositi φ͞z alterius: sed tales partes separate nihil significant. ergo partes nominis separate nihil significant et declarat hoc in hoc nomine equiferus: quia ferus sm φ est pars huius nominis non significat: sicut et in ista oratione equus ferus: et est cōpositū ex equo et ferus. et dicitur in greco tragelaphꝰ: a trochos qd̄ est hircus: et laphus cervus: unde hircocervus. Et nota ut dicit expositor: quare partes nominis separate nihil significant: quia sicut forma non potest salvari in qualibet parte illius cuius est forma: ut anima non salvatur in manu vel in pede: ita significatum non potest salvari in una parte ipsius nominis: nisi in omnibus simul sumptis: nec tamen intelligas φ significatum sit forma: sed se habet suo modo similiter.

Sic φ ptes nois sepate nō significāt

At vero non quemadmodum in simplicibꝰ nominibus: sic se habet et in compositis. In illis enim nullomodo pars significativa est. In his autem vult quidem: sed nullius est separata: ut in eo quod est equiferus: hoc qd̄ est ferus.

Hic comparat partes nominis compositi ad ptes nominis simplicis penes differentiam. et dicit φ sicut est in simplicibus nominibus: ita non est in compositis. nam in simplicibus partes nullomodo significāt neq͞z sm virtutem neq͞z sm apparentiam: sed in compositis multum quidem: idest multum. s. habent apparentiam φ significent: et tamen non significant. Et notat hic expositor: φ nomen compositum non est oppositu͞z a conceptione simplicis: sed est impositū a conceptione composita: sicut hoc nomen lapis impositum est a lesione pedis: tamen simplicem conceptum significat. Et ideo quia nomen compositum ponitur a conceptione composita: videtur φ eiꝰ partes significent: sed non faciunt. sed in simplicibꝰ non videtur. nam sicut nomina simplicia imponuntur ad conceptionem simplicem: et ita a conceptione simplici: et ita non videretur eius partes significare: et ita aliud est a quo imponitur nomen ad significandum in nominibus compositis: aliud ad quod imponit͞r. na͞z imponitur ad conceptum simplicem: tamen a conceptu composito: ut dictum est: sicut est aliud a quo: et aliud ad quod.

Secundum vero placitum: quoniam naturaliter nominum nihil est: sed quādo fit nota. Nā͞z designant et illitterati soni: ut ferarum: quoru͞z nihil est nomen.

Hic declarat hanc partem: φ nomen significat ad placitum. Unde dicit: φ ideo dictum est: φ nomen significat sm placitu͞z: quia nomen nihil naturaliter significat: idest nullū nomen significat naturaliter: sed quando fit nota vel signum: idest significat ab impositione: scilicet ad placitum: unde sic possemus formare rationem. omne illud quod significat: aut significat a natura: aut ad placitu͞z: sed nullū nomen significat naturaliter: ergo patet φ nomē significat ad placitum. Et declarat φ nomen non significet naturaliter: nam soni illitterati significant aliqd: qui soni sunt ipsarū ferarū: et nullus istoru͞z sonorum est nomē: lupus enim bene potest aliis lupis exprimere aliquod fugibile vel delectabile. Et dicit notanter soni et non voces: quia quedam animalia pulmone carentia non habent voces: sed exprimunt suos conceptus mediantibus quibusdam sonis. Et nota φ soni istarum ferarum non sunt nomina prout proferuntur ab illis animalibus: sed bene possunt illis sonis esse nomina imposita: ut rugitus respectu leonum: et mugitus bou͞z.

Non homo vero non est nomen. At vero nec positum nomen est ei quo illud oporteat appellare. Neq͞z eni͞ oratio: neq͞z negatio est. sed sit nomen infinitum: quoniam similiter in quolibet est: et quod est: et quod non est.

Hic excludit quedam a ratione nominis: et dicit φ non homo non est nomen: et statim removet dubiū. Nam dubitaret aliquis quomodo debeat appellari postq͞z non est nomen. Dicit φ ei non est nomen impositu͞z: verum est tempore suo non erat nomen impositum. neq͞z potest dici negatio: idest oratio negativa. nam dicit expositor φ partes eius separate nihil significant: et non est nomen: sed dicit philosophus φ est nomen infinitum: et sic vocari debet. Et expositor reddit causam: quare non est nomen. nā omne nomen aliqua͞z naturam determinatam significat ut homo vel asinus: sed tale nomen infinitum non significat aliquam naturam determinatam: ut non homo: immo potest dici indifferenter de eo quod est: et de eo quod non est. nam possum dicere: chimera est non homo: ideo non est nomen accipiendo nomen in suo esse potissimo: sed tamen est nomen: sed vocat͞r nomen infinitum propter indeterminationem sui significati.

Catonis autem et catoni: et quecu͞q͞z talia sūt: non sunt nomina: sed casus nominum. Ratio autem eius in aliis quidem: eadem est.

Hic excludit a ratione nominis casus nominis: idest obliquos dicens: φ catonis catoni non sunt nomina: sed tm̄ nominativus dicitur principaliter nomen in quo fit impositio: sed obliqui vocātur casus quia cadunt per quandam originem a nominativo: similiter nominativus dicitur casus: quia cadit ab interiori conceptu ipsius mentis: et nō ab alio casu. Et dicit͞r ulterius rectus: quia recte cadit. Unde nihil prohibet aliquod cadens recte ita dici rectus. Et dicit φ ratio est eadem in istis casibus sicut in nomine: et statim ponit differentiam.

¶ Sed differunt: quoniam cum est: uel fuit: uel erit adiunctum: neqꝫ ueruz neqꝫ falsum est: nomen uero semper: ut catonis est: uel non est. Nõdum enim aliquis neqꝫ dicit uerũ: neqꝫ falsuz. ¶ Et dicit ꝙ nomen quando additum est cum hoc verbo est: uel fuit: uel erit: idest cum uerbo presentis preteriti uel futuri temporis significabit uerum uel falsum: sed isti casus scilicet obliqui cum adiungunt uerbo preteriti uel futuri temporis neqꝫ uerum neqꝫ falsum significabunt. vnde catonis erit: neqꝫ uerum neqꝫ falsum importat hec oratio. ¶ Et dicit expositor. ꝙ notanter inducit exemplum in hoc uerbo est: nam sunt quedam uerba impersonalia que cuz obliquis significant ueruz uel falsum: ut penitet sortem: tedet me: ⁊ sic de alijs. nam actus ueri intelligitur fieri per obliquuz. nam sensus est: penitet sortem: idest penitẽtia habet sortem ⁊c̃.

Queritur Circa predicta de hoc quod dixit: ꝙ circa compositionem ⁊ diuisionem consistit ueritas uel falsitas. ¶ Cõtra: nam diuisio terminatur ad diuisibilia: ⁊ ille partes diuisibiles non significant uerum uel falsuz: quare videtur ꝙ circa diuisionẽ non consistat ueritas uel falsitas. ¶ Secundo probo ꝙ soluz circa compositionez ⁊ diuisionem non consistat ueritas uel falsitas. Nam septimo metaphysice dicitur: ꝙ ens ⁊ uerum conuertuntur: ⁊ circa quodlibet ens non est compositio uel diuisio: quare videtur ꝙ circa compositionem ⁊ diuisionem non sit ueritas uel falsitas. ¶ Item nos dicimus aliquas res ueras: ut uerum aurum: ⁊ tamen ibi non est compositio neqꝫ diuisio: ergo. ¶ Preterea arguitur. nam dicitur secundo de anima. ꝙ sensus propriorũ sensibilium semper est uerus. nam sensus nunqꝫ decipitur circa proprium obiectum: ⁊ tamen sensus non componit neqꝫ diuidit: ergo soluz circa compositionem uel diuisionem non consistit ueritas uel falsitas. ¶ Preterea ueritas est in ipso intellectu dei: ⁊ ibi nulla est compositio uel diuisio: ergo ⁊c̃. ¶ Ad hoc dicenduz ꝙ ueritas in duobus reperitur. Unomodo in eo quod est uerum. Aliomodo in dicente ⁊ cognoscente. Primomodo reperitur in rebus. Secũdomodo reperitur circa compositionem ⁊ diuisionem soluz: ⁊ hoc declarat expositor. Dicit enim ꝙ ſm philosophuz sexto ethicoruz. ꝙ uerũ ⁊ bonuz est obiectuz intellectus: nam si aliqua dicuntur bona: hoc est per comparationez ad nostrum intellectuz. Res autez ad intellectum possunt dupliciter cõparari. Unomodo sicut mensura ad mensuratum: ⁊ sic cõparantur res naturales ad intellectuz speculatiuuz: ⁊ tunc dicitur intellectus uerus ſm ꝙ conformatur rei: falsus ſm ꝙ discordat ab ipsa re. sed res naturalis non dicit̃ uera per cõparationem ad intellectuz nostrũ (ut dixerunt quidaz.) Et hoc intellige ꝙ res naturales non dicũtur esse uere per cõparationem ad nostruz intellectũ essentialiter uel formaliter: idest ꝙ per intellectum habeat essentiam uel formam: sed effectiue pro quanto illa res est nata facere ueram uel falsam existimationẽ ⁊ ita dicimus aurum uerũ. Aliomodo cõparatur res ad intellectũ sicut mensuratuz ad mensuram: ⁊ ita cõparantur res artificiales ad intellectuz practicum. vnde res artificiales dicuntur uere ſm ꝙ distinguuntur ad rationem artis: ut domus: ⁊ sic de alijs. Et dicit expositor: ꝙ sicut ille res artificiales cõparantur ad formam artificis: ita res naturales ad intellectum diuinum. Et ideo quelibet res naturalis dicitur esse uera ſm ꝙ habet propriã formam: ſm quaz imitatur artẽ diuinam: vnde falsum aurũ dicitur uerum auricalcuz. Et hoc modo dicunt ꝙ ens ⁊ uerum conuertuntur. quia quelibet res naturalis per formaz suam arti diuine cõparatur. ¶ Ad aliud cum dicitur ꝙ sensus proprij obiecti uerus est. Dicendũz ꝙ uerus est in apprehendendo: quia uere apprehẽdit: tamen non cognoscit hoc uerum: sicut facit intellectus. Unde philosophus septimo metaphysice dicit: ꝙ ueritas est soluz in mente sicut in cognoscente ueritatez. Et hoc nihil aliud est qꝫ iudicare ita esse in re uel non esse: ⁊ hoc est componere uel diuidere. ¶ Ad aliud cuz dicis ꝙ in intellectu diuino est ueritas sine compositione. Soluit expositor ⁊ dicit ꝙ sicut intellectus noster intelligit materialia imaterialiter: ita intellectus diuinus cõpositionẽ ⁊ diuisionem cõcipit simpliciter. ¶ Ad primum quãdo tu arguis ꝙ circa cõpositionez ⁊ diuisionem non sit ueritas uel falsitas. Dicendum ꝙ imo. ¶ Ubi est notandũ ꝙ similitudines rerum apprehẽse ab anima dupliciter possunt cõsiderari. Unomodo in se: ⁊ absolute. Aliomodo per cõparationez ad res quarũ sunt similitudines: ut imago cesaris picta in lapide dicitur lapis: sed per cõparationez ad cesarem dicitur homo. Similiter ille similitudines possũt absolute considerari. Aliomodo possunt considerari prout intellectus per illas similitudines indicat idẽtitatem uel diuersitatẽ in rebus. ſm ꝙ indicat idẽtitatem est cõpositio: ⁊ si non fallatur est uera: si fallat̃ est falsa. Secũdum autem ꝙ indicat diuersitatẽ sic est diuisio: ⁊ si non fallatur est uera. Si autem fallatur falsa est: ⁊ ita circa cõpositionez uel diuisionem consistit ueritas uel falsitas. Et cum dicis ꝙ diuisio terminatur ad partes diuisibiles. uerũz est: ⁊ ita lꝫ in illis non sit ueritas uel falsitas: tamen in isto actu diuidẽdi potest esse ueritas uel falsitas ut visuz est.

Queritur Circa diffinitionem nominis. Et videtur ꝙ philosophus male dicat: nomen est uox. nam nomen est quedam res artificialis: ⁊ uox est naturalis: quare videtur ꝙ uox non debeat poni pro genere in diffinitione nominis: sicut dicit expositor: competentius diceretur: scutella est uas figuratuz in ligno: qꝫ scutella est lignum: ut videtur. ergo similiter competentius dicatur nomẽ est signuz uocale: qꝫ nomen est uox. ¶ Ad hoc soluit ipse expositor ⁊ dicit: ꝙ ſm ꝙ dicitur secundo de anima. res artificiales per suam formaz sunt in genere accidentis: lꝫ non quantum ad materiam. ¶ Ulterius dicit philosophus septimo metaphysice. ꝙ in diffinitione accidentis ponitur subiectuz: ⁊ si aliquod accidens sit in concretione: tunc in eius diffinitione ponitur subiectum in recto: ut si queras quid est simus? est nasus curuus: sed si aliquod accidens diffiniatur in abstractione: tunc subiectum ponitur in diffinitione eius in obliquo. Ut cuz queritur: quid est simitas? Respondetur: nasi curuitas. nunc autem nomen est res artificialis ⁊ formaliter est in uoce ut in subiecto: ⁊ ideo oportet ꝙ in diffinitione nominis: uox que est eius subiectũ ponatur. Et ideo quia nomen est accidens in concretione: oportet ꝙ uox ponatur in recto in diffinitione eius. ⁊ ita melius dicitur: nomen est uox: qꝫ nomen est signum uocale. Et similiter melius dicitur scutella est lignuz: qꝫ uas figuratum in ligno. ¶ Item dicit auctor ꝙ nomen significat sine tempore. Contra: annus ⁊ dies ⁊ tempus significãt tempus ⁊ sunt nomina. ergo ⁊c̃. ¶ Ad hoc dicit expositor ꝙ tẽpus põt tripl'r considerari. Unomõ ut est quedaz res sic significata per nomen: ut cuz dico tẽpus: dies.

Ueritas i duob⁹ cõperta est.

Tẽpus tripl'r cõsideratur.

Aliomodo potest considerari fm illud quod tēpore mensurat fm ꝙ huiꝰ. ⁊ q̃ȝ illud qđ pmo ⁊ pncipalr tempore mensuratur: est motus in quo cōsistit actio ⁊ passio: ideo solum uerbum ⁊ participiuȝ que signi ficant actionem uel passionem significant cum tempore ⁊ habent tempus pro accidēte. Et quia substā tia inquantum significatur per nomen: non mensu ratur tempore: nec per pronomen: ideo neqȝ nomen neqȝ pronomen significant cum tempore. Aliomo do potest considerari tempus prout est habitudo tē poris: ⁊ sic significatur per aduerbia: ut hodie: heri: cras. ❡ Dicit auctor ꝙ nomen infinitum ⁊ obliqui non sunt nomina. Contra: diffinitio data de nomine competit eis: ergo videtur ꝙ sint nomina: uel illa dif finitio non est bene data. Ad hoc dicitur unomodo: ꝙ superius conuenienter ponit diffinitionem nomi nis: ⁊ sic tractat significatum nominis subiciēdo no mina infinita ⁊ obliqua. Aliomodo soluitur: ꝙ diffi nitio superius data proprie non conuenit nomini in finito nec etiam obliquo: imo potest dici ꝙ per hoc ꝙ dicitur significatiua: remouetur nomen infinitum quia nō habet significatū determinatuȝ. Et per hoc ꝙ dicit ad placitum: remouetur nomen obliquū: q̃a non significat ad placitum .i. fm institutionem. nam in ipso sit in nominatiuo casu ⁊ non in obliquis ⁊c̄.

Verbum autem est quod consignificat tempus: cuius pars nihil seorsuȝ significat. ⁊ est semper eorū: que de altero predicantur: nota.

Superius dixit philosophus de nomine. Hic intē dit determinare de uerbo. Et hec pars diuidit in du as. Primo diffinit uerbum ⁊ declarat. Secundo com parat nomen ad uerbum fm conuenientiam. Secū da ibi [Ipsa quidem.] Prima in duas. Primo diffi nit uerbum. Secundo remouet quedam a ratione ṽ bi. Secūda ibi [Non currit autem.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo declarat. Secunda ibi [Di co autem.] Hec secūda in duas. Primo declarat pmā partem. Secundo ultimam. Secunda ibi [Et semper eorum.] Hec pars [Non currit autem.] habet duas. Primo remouet uerbum infinituȝ. Secundo uerbū obliquum. Secunda ibi [Similiter autem.] Prima in duas. Primo facit quod dictuȝ est. Secundo remo uet dubium seu respondet obiecte questioni. Secun da ibi [Differentie autem.] Sequitur illa pars [Ipsa q dem.] ⁊ habet duas. Nam primo ponit conuenienti am uerborum ad nomina. Secundo declarat propo situm. Secunda ibi [Et significant.] Hec secunda in duas. Primo declarat suuȝ propositum ostendendo ꝙ uerba significant aliquid sicut nomina. Secundo ꝙ non significant ueritatem uel falsitateȝ sicut nec no mina. secunda ibi [Sed si est aut nō est.] Prima in du as. Primo ostendu ꝙ uerba non significant uerum uel falsuȝ. Secundo probat hoc per locuȝ a maiori. secunda ibi [nec si hoc ipsum.] Hec est diuisio lectio nis. ❡ In prima parte diffinit uerbuȝ: ponens tres partes in diffinitione eius: per quas differt uerbum ab aliȝs partibus orationis: per hoc ꝙ dicit cōsigni ficat tempus: differt a nomine: per hoc ꝙ dicit: cuius nulla pars: differt ab oratione: per hoc ꝙ dicit: ⁊ est semper nota: differt a participio: quare alias partes non posuit: postea videbitur.

❡ Dico autem quoniam consignificat tempus: ut cursus quidem nomen est. Currit ṽo est uer bum. Consignificat enim nunc esse.

❡ Hic declarat primam parteȝ: scilicet ꝙ consignificat tempus. secundaȝ ṽo non declarabit: quia satis fuit capitulo de nomine. declarata. Exponit ergo primo istam parteȝ: scilicet consignificat tempus: ⁊ hoc per exēplum dicens: ꝙ hoc nomen cursus: quod signifi cat actionem non tamen per modū actionis: sed per modum per se stantis: ideo est nomen: quia non con significat tēpus: currit ṽo est uerbuȝ: quia consignifi cat tempus. Et probat hoc ꝙ currit: cōsignificat. nā omne illud quod significat nunc esse: significat in tē pore: sed currit significat nunc esse: ergo significat cū tēpore. similiter est de quolibet alio uerbo ⁊c̄. ❡ No tat expositor hic ꝙ significare cum tēpore est signifi care rem que mensuratur tēpore: ⁊ quia uerbū ⁊ par ticipiuȝ significant actionem uel passione que in mo tu fundatur: ut vult auctor sex principiorum. motus au tem habet tēpore mensurari: ideo uerbuȝ ⁊ partici pium consignificant tēpus: sed res significata per no men uel pronomen prout sic significatur nō habet tēpore mensurari: sed significatur per modum per se stantis: ideo nomen ⁊ pronomen non significant cū tēpore lȝ tempus significet: ut est quedā res: ut dies annus ⁊ similia.

❡ Et semper eorum que de altero dicuntur: no ta est. ut eorum que de subiecto: uel in subiecto sunt.

❡ Notat hic expositor ꝙ quia subiectuȝ enunciatio nis significatur: ut illud cui inheret aliquid: tamen ip sum uerbuȝ quod significat actionem uel passionem ⁊ hoc per moduȝ actionis uel passionis: habet hanc naturaȝ suam ut inhereat: ita ꝙ semper ponit a par te predicati ⁊ nunqȝ a parte subiecti nisi nominaliter ponatur: idest in vim nominis accipiatur: ut statim videbitur. Nam in omni predicatione est cōpositio: ⁊ uerbuȝ illaȝ cōpositioneȝ significat: ⁊ ideo uerbum semper predicatur. Et ita dicit philosophus. uerbū est semper nota: idest signuȝ eorum que de altero di cuntur: ⁊ hoc uel eoruȝ que dicuntur de subiecto: ut homo est animal: uel sunt in subiecto: ut homo est al bus. Unde ⁊ ipse posuit ibi: coruȝ que dicunt de sub iecto propter predicata substantialia: ut homo est ani mal. ⁊ posuit sunt in subiecto: propter predicata ac cidentalia: ut homo est albus: sed ista videbuntur po stea per obiectiones.

❡ Non currit autem: ⁊ non laborat: non uerbū dico: consignificat quidem tempus: ⁊ semper de aliquo est.

❡ Hic remouet quedaȝ a natura ⁊ ratione uerbi. Et p̄ mo uerbuȝ infinituȝ: ⁊ dicit ꝙ non currit nō laborat non dicuntur uerba. causa est: quia uerbum debet si gnificare actionem uel passionem determinatam: ⁊ cum talia non significent actionem uel passioneȝ de terminataȝ: ideo excluduntur a ratione uerbi. tamen dicit philosophus bene consignificant tempus: ut uerba: lȝ pprie non possint dici uerba. Et expositor dat cām q̄re cōsignificāt tēpus: nam sicut agere ⁊ pa ti mēsurant tp̄e: ita etiā p̄uatio eoꝝ. Un̄ etiā q̄es mē surat tp̄e sicut motus. nam nos dicimus illic q̄euit p totam diē: ⁊ ideo illa ṽba infinita cōsignificāt tēpus eo ꝙ sunt note eoꝝ que de altero dicunt .i. illa uerba ponunt eē p̄dicata sicut alia: ⁊ ita hēmus ꝙ uerbū in finitū hn̄ ingrediē enūciationē. ⁊ declarat expositor q̄re illa ṽba ponunt a p̄te p̄dicati: nam sicut uerbum qđ significat actionē uel passionē significat aliq̄d ut existēs in altero ⁊ etiā inherēs alteri: ita ista uerba si gnificāt remotionē actionis uel passionis.

Nō cur & [...]ba īfinita ñ sunt ṽba

¶ Differentie autem huic nomen non est impositum: sed sit infinitum uerbum: quoniam similiter in quolibet est. τ qđ est: τ qđ nō est.

¶ Hic remouet dubiū siue rñdet obiectioni: q͂a dictum est: nō currit nō laborat nō sunt uerba: aliquis posset querere q̄liter debēt appellari. Et ipse dicit ꝙ uocent̃ uerba infinita. Et dicit cām q̄re dicant̃ infinita: q: pñt dici indifferēter de eo qđ est τ de eo qđ nō est. Un̄ dicit expositor ꝙ cum dicit̃ non currit: ibi sumit̃ non in nām simplicis negationis τ nō in naturā ꝑuationis: q: priuatio req̄rit subiectū: ut cecitas req̄rit subiectū: q͂a ꝑuatio ponit subiectū determiatū: sed dicit expositor ꝙ illa ỽba infinita differūt a ỽbis negatiuis: nam ỽba negatiua sumunt̃ in vim duarū dictionū: sed ỽba infinita sumunt̃ in vi unius dictionis tm̄. Nam cū dico: hō nō currit: si sit hoc qđ dico non currit uerbū infinitū: una dictio est: τ est talis sensus. Hō nō currit. i. hō est non currēs. Et pōt dici chimera est nō currēs: asinus est non currēs: τ sic indifferenter dicit̃ de eo qđ est τ de eo qđ nō est: ſm ꝙ patet: sicut etiā nomen infinitum.

Verba negatiua differūt a ỽbis infinitis

¶ Similiter autem curret: uel currebat: non uerbum est: sed casus uerbi. Differunt autē a uerbo: quoniam hoc presens significat tempus: illa ỽo id quod circūcirca est.

¶ Hic remouet ph̄us uerba oblīq̄ a rōne uerbi: τ dicit: ꝙ sicut ista uerba infinita nō sunt simplr̄ ỽba: ita curret qđ est futuri tp̄is: τ cucurrit qđ est p̄teriti non sunt simplr̄ uerba: sed casus ỽbi: τ differt illud ỽbuz obliquū: ut dicit ph̄us: ab ipso uerbo simplr̄. Naz ipsum uerbū simplr̄ significat p̄ñs tempus: τ ita aliq̄ ỽba significāt illud tēpus qđ ipsum tēpus p̄sens complectit̃. p̄sens enim cōplectit̃ p̄teritū τ futurū. nam p̄sens tēpus (ut dicit ph̄s) est cui⁹ pars p̄teriit: parsq̄ futura est: τ ita p̄sens cōplectit̃ alia duo tp̄a. i. preteritum τ futurū. Et dicit expositor ꝙ notāter dicit ꝙ ỽbum simplr̄ sumptū significat p̄sens tēpus: τ nō dicit significat p̄sens. naz si dixisset significat p̄sens posset intelligi ꝙ significaret instans tp̄is: qđ nō est proprie tēpus sed indiuisibile τ principiū tp̄is: τ illud tale instans aliq̄ñ uocat̃ p̄sens: τ ut non intelligat̃ de illo: ipse dicit ꝙ significat p̄sens tēpus. τ accipit̃ ibi p̄sens tēpus qđ mēsurat aliquam actionē que incipit τ nōdum est terminata ut legere uel aliqđ tale: sed ſ3 p̄sens qđ dicit̃ instās nō mēsurat̃ aliqua actio. Et iō hic non accipit̃ tale p̄sens. ¶ Et nota hic ſm expositorem q̄re uerba oblīq̄ non dicunt̃ simplr̄ uerba sed casus uerbi. Nam uerbū qđ significat agere uel pati in actu: illud est ꝓprie uerbū: q: illud dicit̃ agere uel pati simplr̄. que aūt significāt agere uel pati in preterito uel futuro non dicunt̃ simplr̄ uerba: τ ideo q: solum presens significat agere uel pati in actu: solum illud dicit̃ uerbū simplr̄: sed uerba p̄teriti uel futuri tēporis non significant agere uel pati in actu: ideo nō sunt uerba simpliciter.

Rō cur ỽba obliq̄ nō sunt simplr̄ ỽba.

¶ Ipsa quidem ſm se dicta uerba. noīa sunt.

¶ Hic ph̄us cōparat uerba ad noīa ſm cōuenientiam. Et dicit ꝙ ipsa uerba ſm se dicta sunt noīa: τ dicit ꝙ hoc itelligit̃ de uerbis infinitiui modi: τ de alijs que sumunt̃ m̄aliter in vim noīs ut curro est uerbuz. sed huic sententie non cōcordat littera sequēs: τ propter hoc legit̃ aliter: ꝙ nomē accipit̃ hic large pro q̄libet uoce noīante. i. aliq̄d significante. τ uerbū est uox significās aliquam rem. s. agere τ pati: ideo dicit ph̄us ꝙ uerba ſm se dicta noīa sunt. i. uoces significatiue q: noīant. i. aliq̄d significāt sicut ipsa nomina.

¶ Et significāt aliquid. Constituit enim intellectum qui dicit: τ qui audit quiescit.

¶ Dictum est modo ꝙ uerba sunt noīa. i. significāt aliquid. hoc ꝓbat ſm ꝙ sup̱ius dictū fuit: uoces significatiue designāt intellectus. i. passiones que sūt in aīa: vnde hoc est ꝓpriuz uocis significātis ꝙ generet aliquem intellectū in animo auditoris. τ ꝓpter hoc philosophus ostēdit ꝙ uerbū significat aliq̄d. nam ipsuz uerbum ꝯstituit intellectū de ipsa re: τ dicit ꝙ ille qui audit ip̄sum uerbū q̄escit: sed de hoc postea videbit̃ specialiter declarando.

[illegible]

¶ Sed si est: uel non est: nondum significat. Neq̄ enim signum est rei esse uel non esse.

¶ Posuit modo vnam ꝯueniētiam inter uerbū τ nomen. s. ꝙ uerbū significat aliq̄d sicut nomen. mō ponit aliam ꝙ sicut nomē per se non significat uerū uel falsum: ita neq̄ uerbū. Un̄ dicit ph̄us ꝙ l3 uerbum significet aliq̄d: non tm̄ significat si est uel nō est. i. nō significat per modū cōpōnis τ diuisionis rem esse uel nō esse. i. nō significat uerū uel falsum. Nam dic̄ ꝙ nō est signum rei esse uel nō esse. i. ꝙ res sit uel nō sit. Unde dicit expositor ꝙ q̄uis idē uerbū implicet esse: ut currere currētem esse: τ intellige hoc de uerbo infinitiui modi. nam uerbū etiā infinitū implicat nō esse ut non currere nō currētem esse: tm̄ nullū uerbū significat hoc totū. s. rem eē uel nō esse. τ hoc ꝓbat statim p̱ locum a maiori in hoc uerbo est: in quo magis videt̃.

¶ Nec si hoc ipsum est: purum dixeris: ipm̄ enim nihil est. consignificat autem quandam cōpositionem: quā sine cōpositis nō est intelligere.

¶ Hic ꝓbat hoc qđ dixit. s. ꝙ nollum uerbum significet esse uel nō esse. Nam si illud qđ magis videt̃ inesse τ nō inest neq̄ illud qđ minus: sed magis videret̃ ꝙ hoc uerbū est significaret rem eē uel nō esse. τ tamē si purum dixeris. i. si per se accipiat̃ nō significat uerū uel falsum: immo dicit ph̄us ꝙ nihil est. i. non significat rem esse uel nō esse: τ tamē magis videt̃ de hoc ỽbo cum sit radix τ fons alioꝝ uerboꝝ. Et q: hoc uerbum est significat esse ideo importat quādam cōpositionem: ꝓpter hoc crederet aliq̄s ꝙ significaret uerum uel falsum. Ad hoc remouēdum dicit ph̄us ꝙ hoc uerbū est significat quādam cōpositionē quaz sine extremis nō est intelligere. i. cōpositio quā significat hoc uerbū est: depēdet ab extremis ut a s̄biecto. Et ideo si nō apponat̃ subiectū nō est p̱fectus sensus siue intellectus compōnis sue ut ita possit eē uerū uel falsum. Et dicit expositor ꝙ notāter dicit consignificat quādam compōnem: τ nō dicit significat. naz nō significat istam compōnem p̄ncipalr̄: sed ex ꝯsequēti. nam hoc uerbum est principalr̄ significat quandā actualitatē. τ ꝓpter hoc quādo uolumus significare aliquā formam inesse alicui subiecto τ hoc sub̄alem uel accidētalem hoc significat hoc uerbum est: τ ita p̄ncipaliter significat actualitatem τc̄.

Queritur Circa p̄ncipiuz huius capituli. Et videt̃ ꝙ non ponat bene diffinitionem uerbi. Nam debuit etiam posuisse alias partes. s. uox significatiua τ ad placitum τ non posuit: q̄re videt̃ ꝙ non bene diffiniat. ¶ Secūdo sic: sicut dimisit illas partes ita videt̃ ꝙ deberet relinquere illā p̄tem cuius nulla pars: nam silr̄ posuerat in diffōne nominis sicut illas alias q̄s dimisit: q̄re videtur ꝙ male faciat. ¶ Ad primū dicēdum ſm ꝙ soluit expositor: ꝙ philosophus utēs mirabili breuitate: ideo illas partes que sunt nomini τ uerbo cōes ponere non curauit. τ ideo dimisit illas tres partes. s. uox significatiua τ ad

[..]placitum: sed ad aliud qn̄ tu arguis: q̄ similiter de[..]buit pretermisisse illam partē: cuius nulla pars signi[fi]cat separata: hoc potest solū dupliciter. vno modo [q̄]a in diffinitione uerbi ponit̄ cuius nulla pars: ut di[st]inguatur ab illis orationibus que ex uerbis cōpo[n]untur: ut cū dicitur currere est moueri. Aliter tamē [s]oluit: ꝛ melius q̄ ipsum uerbū significat quandam [c]ōpositionem in qua cōpositione perficit oratio si[g]nificans uerū uel falsum. Et ideo uerbū videbatur [a]liquā cōuenientiam habere cū ipsa oratione: est eniz [p]ars formalis in enūciatione: ꝛ non materialis. ideo ma[..]s videt̄ q̄ partes uerbi significarent separate q̄ p[ar]tes nōis: propter hoc habuit repetere illā partē cui⁹ [n]ulla pars aliquid separata significat.

Queritur De hoc qd̄ dicit: q̄ uerbū est semper nota eoꝝ que de altero dicū[n]tur. i. ponit̄ a parte p̄dicati contra uerbum infinitiui [m]odi ponit̄ a parte subiecti: ut cuz dr̄ currere est bo[n]ū. similiter aūt alia uerba possunt poni a parte sub[ie]cti: ut currere est uerbū. 2° videt̄: q̄ male dicat quan[d]o dicat q̄ uerbū est nota eorum que de altero dicū[n]tur. Nā nota rei non est res. ergo videt̄ si uerbuz est nota eoꝝ que de altero dicuntur videt̄ q̄ uerbū non [p]redicet̄. 3° arguitur cū ponit ibi: ut eoꝝ que dicū[n]tur de subiecto ꝛ sunt in subiecto: per hoc eniz q̄ di[ci]t ibi eoꝝ que dicunt̄ de subiecto intelligit q̄ aliqd [p]redicet̄ essentialiter. ꝛ per hoc qd̄ dicit uel sunt in sb[i]ecto intelligit q̄ aliquid p̄dicet̄ accn̄taliter. ¶ Sed [c]ontra: omne uerbū significat actionē uel passionez ꝛ ita sunt accidentia. ergo videt̄ q̄ non debeat pone[r]e illam partē: uel dicunt̄ de subiecto. ¶ Ad hoc di[c]endū: q̄ uerbum semper hēt predicari sicut declara[t]ū fuit in sententia: sed nota: q̄ actio ꝛ passio tripliciter [c]ōsiderari pn̄t. vno modo in sui essentia: prout est q̄[d]az res significata per nomē ut hec actio hec passio. [A]lio modo pōt significari per modū actionis: uel p[..]ut est egrediens a sub. aut inherens tanq̄ subiecto: [ꝛ] sic significat̄ per uerba finitiui modi. Alio mō pōt [a]pprehēdi ille processus. i. illam inherētiā: ut quedā [r]es. ꝛ sic significari: ꝛ illa inherētia significat̄ per uer[b]ū infinitiui modi: ꝛ illam rē significatam cōsequit̄ quidā modus per se stantis accn̄talis: ꝛ rōne illius pōt accipi in vi₃ nois. ꝛ ita pōt supponere: ita dicit expositor: q̄ in vulgari sine additiōe articuli dicitur el correr. Et sic p₃: qualiter pōt poni a parte suppo[s]iti. tn̄ non intelligas q̄ sit nomē: immo uerbū: ꝛ si[..]gnificat accn̄s in cōcretiōe. ¶ Ad aliō cū exēplarit̄ dr̄ ita: curro est uerbū. Dico q̄ nō sumit̄ formaliter. i. pro suo significato formali: sed sumit̄ materialiter pro ip[s]a uoce disposita mō significādi in quantū est quedā res: vn̄ curro est uerbuz: sensus huius est. i. hec uox curro disposito tali mō significādi ē v̄bū. ¶ Ad aliud dicis cū notā rei nō esse eādem rē cū eo cuius est nota. Cōcedo. ꝛ cū dr̄ ulteri⁹ q̄ uerbū est nota eorū que de altero dicunt̄: illud soluit̄. vno mō q̄ uerbum quātum ad uocē est signū eoꝝ que de altero dicunt̄ i. rerū. nam p̄dicatio est rei de re. Aliter dicūt quidaz q̄ v̄bū semper est nota eoꝝ que de altero dicunt̄. i. oia q̄ predicant̄: p̄dicant̄ p̄ nām uerbi. ¶ Ad aliud qn̄ arguis q̄ videt̄ q̄ male dicat ad eoꝝ: que dicunt̄ de subiecto. Boetius dicat q̄ phs per hoc qd̄ dic̄ eo rū que dicunt̄ de subiecto ꝛ sunt in subiecto idē in[..]telli[g]it. nā ipsum accn̄s ꝛ dr̄ de subiecto. i. predicat̄. ꝛ esse eiū in sbiecto: ut de se p₃. Sed tn̄ dicit exposi[t]or q̄ hoc nō est de intentione p̄hi: q̄ ad idē referat̄ totū illud. s. eoꝝ que dicunt̄ de subiecto ꝛ nō sunt in subiecto: ꝛ ppter hoc (ut dictū est) oia queciūq₃ pre[..]dicant̄ hoc est mediāte isto uerbo: nūc aūt pōt aliq̄d mediāte uerbo predicari sub aliter: ut hō est aial: uel accn̄taliter ut hō est albus. ꝛ ppter hoc posuit illud duplex mēbrum. nam per hoc qd̄ dicit eoꝝ que dicū[n]tur de subiecto: tāgit predicata sub alia: per hoc aūt qd̄ dicit uel sunt in subiecto: tangit p̄dicata acciden[..]talia: ꝛ ita patet: quare utrūq₃ membrū posuit ꝛc̄.

Queritur De hoc qd̄ dicit phs: q̄ uerbū in[..]finitū nō est uerbum: planū est q̄ nō sit oratio. ergo cum sit uox significatiua: erit ali[..]cuius ptis orationis ꝛ nō alterius erit nisi uerbum. ergo ꝛc̄. ¶ 2° sic. diffinitio superius data de uerbo cōpetit sibi. Nā cum dr̄ non currit. ꝯsignificat tēpus (ut visuz est) ꝛ simpr̄ ponit̄. ergo videt̄ q̄ sit uerbuz. Dicēdum q̄ uerba īfinita nō sunt uerba simpr̄ in suo esse potissimo uerbi: īmo deficiūt a ratione uerbi: q̄ nō significāt actionem uel passionē determinatā: ut visuz est; ꝛ ppter hoc nō sūt uerba in esse potissimo tn̄ bene ꝯtinent̄ sub illa parte orationis: ꝛ hoc ꝯclu[..]dit primū argumentū: sed ex hoc non seqtur q̄ sint uerba in suo eē potissimo. ¶ Ad aliō qn̄ dicis q̄ dif[..]finitio superius data. Dico ista q̄ diffinitio datur de noie cōmuniter ꝛ large sumpto: sed illa uerba defici[..]unt a rōne uerbi. ꝛ iō non sunt simpr̄ uerba: ꝛ ita co[..]bartat significationē uerbi.

Queritur Quare ipsum uerbū diuersificat̄ ſm accn̄tia ista. s. tēpus ꝛ moduz ꝛ non uariat̄ ſm illa accn̄tia. s. ſm nūos ꝛ personas. Nā solum uerbū pn̄tis temporis uel cuiuscūq₃ per[..]sone uel nūi sic dr̄ uerbū: ꝛ illa que sunt alioꝝ tempo rū nō dicunt̄ uerba: sed casus uerbi. ¶ Ad hoc dicit expositor q̄ uariatio ſ₃ modos ꝛ tpa est ex parte ip[..]sius actionis: vn̄ solū illis partibus īsunt que signi[..]ficāt actionez uel passionē: sed nūs ꝛ p̄sona nō uaria tur ex uariatione actionis: sed subiecti. Vn̄ accn̄tia i[n]diuiduant̄ ꝛ p̄sonant̄ ſm īdiuiduationē sbiecti. ꝛ iō uerbū uariat ſm modos ꝛ tpa nō tn̄ ſm nūm: neq₃ etiā ſ₃ personā. cā iā est dicta: q̄ ista duo. s. tps ꝛ mo dus īsunt subiecto ratione actiōis: alia v̄o nō. Dicit auctor q̄ uerbū ꝯstituit itellm̄: ꝛ qui audit quiescit. Videt̄ q̄ male dicat. nam solū pfecta orō facit qesce[..]re itellectuz. nā cum dr̄ currit itell's est adhuc in cōfu[..]so quis agat cursuz: quare videt̄ q̄ male dicat q̄ uer bū ꝯstituat itellm̄. ¶ Ad hoc dicēduz q̄ (ſm q̄ fuit superius dictū) triplex est opatio itellectus. vna est simplices qditates apprehēdere: ut quid hō ꝛ quid aial. Alia est simplices qditates iam apprehēsas cō[..]ponere. Tertia est discursus iste qui fit a pmissis ad ꝯclonem: ut vult phs tertio de aia. ¶ Dicēdum er[g]o q̄ vult phs q̄ nomē per se sumpt⁹ ꝯstituit itelle[..]ctū quātum ad primā operationē. ꝛ ſm hoc qescat anim⁹ qui erat in suspēso anteq₃ illud nomē pferat̄ sed nō ꝯstituit itellectum quātum ad secūdariā opi nionē que est operatio itell's cōponētis ꝛ diuidētis: sic ergo p₃ q̄ itellectus qui est apprehēdēs quiescat cū profertur nomē uel uerbum: sed itellectus qui est componēs uel diuidens non quiescat nisi mediante perfecta oratione.

Oratio autem est uox significatiua: cuius partium aliquid significatiuū est separatim. ut dictio: sed nō ut af[..]firmatio uel negatio.

Superius dixit phs de pricipiis materialibus enūciationis. hic itendit determi[..]nare de pricipio formali. i. de oratiōe que est genus

enũciationis sequit̃ illa pars enunciatiua võ. in qua determinat de enũciatione: ⁊ sic sunt due ptes principales in lectione. Prima in tres. primo diffinit orõnem. 2° declarat siue eam exponit. 3° remouet errorẽ 2ª ibi [Dictio aũt ut homo.] 3ª ibi [est aũt oratio.] Prima indiuisa. sed 2ª in duas. Nã primo exponit diffõnem. 2° remouet falsum itellectuz ibi [sed nõ vna nominis.] cõparat nomẽ simplex ad nomen cõpositũ 2ª ibi [In duplicib⁹.] Seq̃t illa ps [enũciatiua võ.] ⁊ hẽt duas. Nã primo determinat de enũciatiõe absolute. 2° de uariatione enunciationis put uariatur ad subiectũ uel ad p̃dicatum. 2ª in pn° secundi libri [qm̃ aũt est de aliquo.] Prima in duas. pmo determinat de enũciatione quãtum ad subalia diffiniẽdo uel diuidẽdo 2° quãtum ad accñtalia. s. de oppositione. 2ª ibi [Qm̃ aũt est enũciare.] Prima in duas. primo diffinit. 2° diuidit. 2ª ibi [est autẽ vna.] Prima in duas: uel in tres. Nã primo diffinit enũciationem. 2° dicit ꝙ per hãc diffinitionez differt enũciatio ab oĩbus alijs spẽbus orõnis. 2° abijcit alias a suo principali intẽto. 2ª ibi [nõ aũt in oĩb⁹.] 3ª ibi [⁊ cetere quidẽ.] hec in duas. pmo abijcit alias a suo pncipali itẽto. 2° eligit illã de qua intẽdit. 2ª ibi [enũciatiua võ.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmã partẽ sic procedit diffiniẽs orationem. Et dicit orõ est uox. ¶ Notãdum hic s3 expositorẽ ꝙ phs ponit illas. s. uox significatiua: ⁊ ad placitum quas posuerat in diffõne nõis: ⁊ nõ in diffinitiõe uerbi: q2 cões erãt nomini ⁊ uerbo: sed hic habuit ponẽ iterum illas partes. naz aliter ɔueniũt orõni q̃3 nomini ⁊ uerbo. nã nomẽ ⁊ uerbũ significãt ɔceptum simplicem: ipsa võ orõ significat ɔceptum compositũ: iõ habuit repetere illas ptes cuius partium aliq̃d significatiuũ. ¶ Dicit expositor: ꝙ notant̃ dicit cuius ptium. Et non dicit cuius partes, pp̃ter negatiões ⁊ alias ptes sincathegoreumaticas: q̃ nõ significãt aliquã rẽ absolutã: s3 solum significãt habitudinẽ rei ut dicit expositor. ⁊ statz ostẽdit qualiter ptes orõnis significent. Et dicit ꝙ significat ut dictio nõ ut affirmatio. nã duplex est significatio uocis: quedã refert̃ ad itellectum cõpositũ qui competit oratiõi. Alia. s. que refert̃ ad itellectũ simplicem cõpetere dĩ dictiõi. ita vult dicere ꝙ pars orõnis est significatiua ut dictio sicut nomẽ ⁊ uerbũ: ⁊ nõ sicut affirmatio que est ex nomine ⁊ uerbo: ut homo currit.

¶ **Dico autem ut homo: significat aliquid. sed non quoniã est: aut non est. sed erit affirmatio uel negatio si quid addatur.**

¶ Hic declarat diffinitionẽ: q2 dixerat: ꝙ partes orõnis separate significãt determinate: q2 hoc nomen hõ quod est ps orationis istius hõ currit: uel alteri⁹ significat aliquid: sed nõ ut affirmatio: uel negatio: q2 nõ significat qð est aut nõ est: sed dicit ꝙ erit affirmatio: uel negatio: si addat̃ aliquid ut uerbũ. Uñ põt formari talis rõ. ille partes quib⁹ si aliquid addat̃ fit affirmatio uł negatio: nõ significãt: sicut affirmatio uel negatio: sed sicut dictio: sed ptes orationis sunt hi⁹: q2 si addĩt eis aliq̃d fit affirmatio uel negatio. ergo nõ significãt ut affirmatio uel negatio: sed ut dictio tm̃.

¶ **Sed non vna hominis sillaba. Nec in hoc quidem ꝙ est sorex: rex significat aliquid: sed uox est nunc sola. In duplicibus võ significat quidem aliquid: sed non s̃m se quemadmodum dictum est.**

¶ Hic remouet falsuz itellectuz. Et põt hoc referri ad illud qð imediate dictũ est. Dictũ est enim: ꝙ nomen ⁊ uerbũ non significãt ut affirmatio uel negatio: sed erit affirmatio uel negatio: si aliquid addatur: aliq̃s false posset itelligere: ꝙ qðcũq̃3 adderet̃ eẽt affirmatio uel negatio. Hoc remouet dicens ꝙ si addat̃ vna sillaba nois: pp̃ter hoc nõ erit affirmatio uel negatio: sed huic sñie concordat littera sequẽs: ⁊ iõ s̃m ꝙ vult expositor legitur aliter ⁊ melius ꝙ referat̃ ad illud qð dixit cuius ptium dictũ est ibi partes significãt. nam ptium quedã sunt imediate pp̃inque ipsius orõnis: sicut dictiones. Alie sunt remote ⁊ mediate sic̃ littere uel sillabe. Et ideo itelligit ꝙ pars orationis significat separata uerũ est pars pp̃inqua: sed nõ talis pars que est sillaba. Et declarat hoc in quibusdã sillabis que aliq̃ñ pñt esse dictiones per se significãtes: ut in hoc noie sorex: ut rex: que aliq̃ñ potest esse per se dictio significatiua: put tñ est sillaba huius nois nihil significat: immo est uox sola: ita ꝙ nõ dictio. Sed statz comparat simplex nomẽ ad cõpositum. ⁊ dicit ꝙ in noibus duplicibus. i. cõpositis q2 iponunt̃ a ɔceptione cõposita: l3 ad ɔceptionem iponat̃ simplicem: partes significat nõ s̃m se: sed ut dictum est: hoc est significãt s̃m apparentiã: ⁊ iõ tñ s̃m ueritatem (ut dictũ est supra.) In simplicibus autẽ nõ s̃m apparẽtiam neq̃3 s̃m ueritatẽ significãt.

¶ **Est autem oratio quidem omnis significatiua non sicut instrumentũ: sed quemadmodũ dictum est: s̃m placitum.**

¶ Hic remouet falsum errorẽ. quidam dicebãt ꝙ oratio significat sicut instrumẽtũ nãle: ipse remouet istũ errorem dicẽs ꝙ oratio nõ significat: sicut instrumẽtum nãle: sed s3 placitũ (ut dictũ est) ⁊ s̃m ꝙ dicit expositor utebant̃ tali rõne ad pbãdum ꝙ oratio significaret sicut istrumẽtum nãle nam cuiuslibet virtutis nãlis istrumẽtum debet esse nãle: sed virtus interpretatiua est nãlis ⁊ eius istrumẽtum est oratio. ergo orõ significat nãliter ⁊ non ad placitum. ¶ Ad hoc soluit expositor dupliciter. vnomõ cuz dicis virtutis nãlis istrumẽtum debet esse nãle, ɔcedo. ⁊ cum dicis virtus iterpretatiua est virtus nãlis. certe si accipiat̃ virtus iterpretatiua pro virtute motiua mediante qua mouemur ad exp̃mẽdum alteri mẽtis cõceptũ. sic ueruz est ꝙ virtus iterpretatiua est virtus nãlis. Et cũ tu dicis ulterius: ꝙ eius istrumẽtuz est oratio. Dico ꝙ tũc nõ est istrumentum eius: sed labia ⁊ dẽtes dicunt̃ nãlia instrumẽta: ⁊ orõ est quidã effectus causatus ex illis nãlibus istrumẽtis: tamẽ si virtus iterpretatiua uocet̃ nõ virtus motiua sed intellectiua ista talis virtus nõ est nãlis immo hñ est supra nãlis: nam itellectus nõ est alligatus alicui organo corporali: ut vult phs in libro de aĩa.

¶ **Enunciatiua võ non omnis: sed in qua uerũ uel falsum est.**

¶ Hic phs determinat de enũciatione. Uñ notat expositor ꝙ phus utens mirabili breuitate: simul ponit diuisionẽ orationis ⁊ diffinitionẽ enũciationis: per hoc ꝙ dicit enũciatiua nõ omnis tangit diuisio orationis. vult enim dicere ꝙ nõ oĩs oratio est enũciatiua: sed quedã sic: ⁊ q̃daz nõ. in hoc võ qð dicit sed in qua est uerũ ⁊ falsuz tãgit diffõnem enũciationis. Uñ notat hic expositor ꝙ l3 orõ uł enũciatio nõ sit istrumẽtum nãle: est tñ istrumẽtum rõnis: nũc aũt instrumẽtum debet diffiniri per suũ finẽ. finis aũt instrumẽti est sua operatio: ut viellare. ⁊ iõ si diffiniretur viella diffiniret̃ per istã operationẽ que est viellare. ⁊ ideo tñ enũciatio sit qððam istrumẽtum rõnis

debet diffiniri per suū finem: qui est opatio. Opatio aūt eius est significare uerū uel falsum. Et ideo dico enūciatio est orō uerū uel falsum significās: ⁊ sic ponit ibi diffinitionem ⁊ diuisionem.

¶ Non autem in omnibus inest ut deprecatio quidē oratio est sed neqʒ uera: neqʒ falsa.

¶ Hic ostēdit quō per illam diffinitionē differt enunciatio ab oībus alijs perfectis ⁊ impfectis. De impfectis pʒ: qꝛ nō significāt uerum uel falsuʒ: qꝛ nō generāt perfectū sensuʒ in aīo auditoris. Similiter ab orōnibus perfectis differt enūciatio: per illam particulam que est significare uerum ⁊ falsuʒ. Nā alie orationes pfecte nō significāt uerū uel falsuʒ. ut deprecatiua orō. Uñ per expositorē orōnis pfecte. 5. sūt spēs. s. enūciatiua: depcatiua: ipatiua: iterrogatiua: uocatiua. Et sufficiētia istaꝝ pōt sic accipi. Aliqñ eni itell'ꝰ hēt ꝯcipere ueritatē rei absolute: ⁊ sic est enūciatiua: que significat mētis ꝯceptum absolute in quo est uerum uel falsuʒ. Aliqñ aūt intellectus nō solum in seipso ꝯcipit ueritatem: immo ad suuʒ officium ptinet sm̄ suū ꝯceptuʒ aliqua dirigere ⁊ ordinare. ⁊ hoc oportuit qꝫ sicut per enūciatiuam significat mētis conceptus absolute: ita essent qdaʒ orationes que significarēt ordinem rōnis. nunc aūt pōt aliquis ex rōne vnius dirigi ad tria. s. uel ad attēdēdum mēte: ⁊ sic est orō uocatiua: que non constat: ut dicit expositor ex vno noīatiuo: immo opʒ qꝫ sint plures: uerum aliter nō esset perfecta. Aliomō potest aliquis dirigi ad respondēdum uoce: ⁊ sic est interrogatiua. 3° pōt dirigi ad exequēdum ope: ⁊ hoc pōt esse tripliciter. vno modo respectu superioꝝ: ⁊ sic est pdicatiua. Aliomō respectu inferioꝝ: ⁊ sic est imperatiua. Oēs alie perfecte orōnes reducunt ad illas: ut optatiua ⁊ ad depcatiuam dubitatiua ad iterrogatiuam.

¶ Cetere igit quidē relinquant. Rethorice enī uel poetice cōuenientior: consideratio est. Enūciatiua vō presentis est speculationis.

¶ Hic abijcit a principali intētō oēs perfectas orationes ab enūciatione. ⁊ dicit qꝫ cetere ab enūciatiōe reliquant. s. iterrogatiua: ⁊ sic de alijs. nā ille tales. s. interrogatiue: ⁊ sic de alijs ptinēt ad rhetores ⁊ poetas: ⁊ nō ad pñtem cōsiderationem: sed sola enūciatiua est pñtis speculationis. nam (ut dicit expositor) iste liber imediate ordinat ad sciētiam demonstratiuam in qua demōstrator hēt uti absoluta ueritate: absoluta aūt ueritas solum significat per enūciationem: iō illa est pñtis considerationis. Alie aūt pertinēt ad rhetores poetas. Nā rhetores ⁊ poete plerūqꝫ nitunt auditores mouere, puocādo ipsos ad aliquas passiones. Et ideo hñt uti istis orōnibus pfectis que spectāt ad ordinationem audientis: ideo dicit qꝫ poetice uel rhetorice ꝯsiderationis sunt nō sūt pñtis speculationis ⁊c̄.

Circa Istam lectionē nō remanet nisi vnū dubium exponēdum. Dixit enim auctor: qꝫ partes orōnis significāt ut dictio: nō ut affirmatio. Cōtra. si dicat ita. si sol lucet super terrā dies est. illa est quedam orō ⁊ tūc partes eius significāt: ut affirmatio: ⁊ non solum ut dictio. nam sol lucet super terrā est vna affirmatio: ⁊ dies est: est alia affirmatio. ergo videt qꝫ partes orōnis significent ut orō. ¶ Ad hoc dicit expositor vnomō: qꝫ in vnoquoqꝫ genere reperit prius ⁊ posterius: ⁊ posterius debet diffiniri per pus. nam diffinitio debet dari de eo qd̄ dr̄ per prius. ut pʒ homo dr̄ de homine in actu ⁊ de homine in potētia: ideo qñ diffinit dat diffinitio de homine in actu: ⁊ nō de homine in potētia. Similiter cū dicatur oratio per prius de orōne simplici. ⁊ postea de composita. iō debet diffiniri simplex: ⁊ non composita orō: ⁊ iō qꝛ partes orationis simplicis significāt ut dictio ⁊ nō ut affirmatio: lʒ partes orōnis composite, significēt ut oratio: uł ut affirmatio. qꝛ tñ de illis nō datur diffinitio sed solum de simplici: iō nō ualet obiectio. Aliter dr̄ qꝫ hic diffinit oratio cōmuniter sumpta ad simplicē compositam pfectaʒ ⁊ impfectam: ⁊ ideo debuit diffiniri per illud qd̄ est cōmune cuilibet orōni. Et ideo qꝛ qꝫ partes significant ut dictio cōpetit cuilibet orōni mundi: iō illud debuit poni in diffinitione orōnis: sed qꝫ partes solum significēt ut affirmatio: hoc solum cōpetit orōni composite ⁊ nō alijs. ¶ Sed querit expositor cū dicit qꝫ partes orōnis significāt ut dictio: ⁊ nō ut affirmatio: quare simił non dixit non ut affirmatio uel negatio: ut qꝫ faceret mētionem de negatione: sicut de affirmatione: hoc pōt solui multis modis. Uno mō sic: qꝫ negatio addit supra affirmationem. s. uocē negatiuā: ⁊ ideo bene sequit qꝫ si partes orōnis non significēt ut affirmatio ... nihilominus significabunt ut negatio. cū negatio ... aliquid supra affirmatione. ¶ Aliter ... frequēter ponit dictiōe p affirmatio ... ut nō videat hic poni dictio p affirmatione ... partes orōnis significāt ut dictio: ⁊ nō ut affirm... ideo non acapit hic dictio pro affirmatione.

Aautē vna ... oratio enunciatiua: affirmatio: deinde negatio. alie vō omnes con... ne vne.

Superius ... phs de enunciatione diffiniēdo ipsam. hic determinat ... cedo. ⁊ cū ... hoc sequit illa pars: in qua determinat ... ppositiōis enūciationis que icipit ibi [Qm̄ aūt est ...] ⁊ sic sunt due partes pricipales. Prima diuidit in duas. primo ponit duas diuisiones. 2° manifestat eas. 2° ibi [necesse est aūt.] Hec in duas. primo manifestat primā diuisionē. s. qꝫ enūciatio simplex est vna: uel ꝯiunctione vna. 2° manifestat aliam diuisionē. s. qꝫ enūciatio simplex est affirmatiua uel negatiua. 2° ibi [est aūt simplex.] Prima in duas. primo premittit que sunt necīa ad manifestationem sui ppositi. 2° manifestat ppositum. 2° ibi [est aūt vna oratio.] Prima in duas sʒ qꝫ ponit duo que sunt necessaria ad manifestationē sui ppositi. 2° ibi [quare aūt vnum quiddaʒ.] Illa ps [est aūt vna.] hēt duas. nam primo manifestat diuisionē suam. 2° declarat diuisionē sm̄ pprias diuisiones. 2° ibi [Haꝝ aūt hec quidem.] Prima in duas. primo manifestat diuisionem. 2° cōcludit qꝫ ab utroqꝫ mēbro nomen ⁊ uerbum excludunt. 2° ibi [nomē ergo.] Sequit illa pars [est aūt simplex.] Et hēt duas. nā primo diuidit enūciationē per duas ꝯstituentes istas spēs. que sunt affirmatio ⁊ negatio. 2° diffinit istas spēs. 2° ibi [affirmatio.] Sequit illa ps [qm̄ aūt est enūciatiua.] in qua determinat de oppositione partiū enūciationis. ⁊ hēt duas. nam primo determinat de oppositione sm̄ modū quendā determinantem qōnem circa determinata. 2° recapitulat. 2° ibi [In his ergo que sunt.] Prima in duas. primo ostēdit phs: qꝫ cuilibet affirmationi negatio est opposita. 2° qꝫ tñ negationi vni affirmatio est vne opposita. 2° ibi [Manifestum est aūt.] Prima in duas. nā primo probat oppositionē esse. 2° docet qliter diuersificat oppositio a pte subiecti. 2° ibi [Qm̄ aūt sunt hec quidē re

Sufficiē-

rū.] Prima in duas. primo pbat oppositionē eē. 2° declarat cā 2ª ibi [z sic ɔdictio.] Hec 2ª in duas. pmo declarat quātum ad nomē qd imponit. 2° per diffōnem. 2ª ibi [Dico aūt.] ¶ Ad primā partes sic pcedit diuidēs enunciatione. Vñ dicit expositor q Arist. breuiloquus duas ponit ibi diuisiones: vna est q enūciationum alia est vna: z alia coniunctione vna que tñ est plures simpliciter: si est vna in nā est quedam res vna z simplex ut forma: quedam composita ex his ut nauis. Similiter de enūciatione aliam diuisionem ponit: q enūciatio que est vna: aut est affirmatiua aut negatiua. Et dicit expositor q affirmatio simpliciter est prior negatione: sed postea videbit.

¶ Necesse aūt est omnem orationem enunciatiuam: ex uerbo esse: uel ex casu uerbi. Etenim hominis ratio: si non aut est: aut fuit: aut erit addatur: aut aliquid huiusmodi nondum est oratio enunciatiua.

¶ Hic manifestat primam diuisionem. s. q enūciationum alia est vna alia coniunctione vna. Et dicit: q enunciationem omnē necesse est esse ex uerbo: uel ex casu uerbi: qz non esset enūciatio nisi [illegible] poneret uerbū uel casus uerbi. Et hoc declarat per locum a maiori qz si illud quod magis videt inesse: z nō inest nec illud qd minus: sed magis vide[illegible] sine uerbo posset esse enūciatio q hoc e[illegible] animal gressibile bipes. Et tamē si non [illegible] necesse [illegible] omnē enūciationem esse ex u[illegible] casu u[illegible] zc. Et iducūt quidam sic illa [illegible] crederet aliquis q enūciatio vna ita esse [illegible] simplex [illegible] q nulla compositio esset ibi: ip [illegible] omni oratione oportet esse uerbum [illegible] portat compositionez. Et dicit expo[illegible] mētionem de uerbo infinito. nam [illegible] vz hēt cū uerbo negato: sed de [illegible] debit in pricipio secūdi.

¶ Quare [illegible] quiddam est: z nō multa: aīal gres[illegible] Neqz enī zeo q partes ppinqu[illegible] n erit. Est autem alterius: hoc tractare negocii.

¶ Hic declarat aliud qd est necium ad suū propositum: z vult q animal gressibile bipes z similiter alie diffinitiones faciūt vnum: z non multa: tñ cām ostēdere: quare faciūt vnū z nō multa: alterius est negocij: ptinet enim ad pħum 7° meta^ce. sed remouet falsam cām quā aliquis posset dare z dicere: q pter hoc faciūt vnum: qz partes pferuntur ppinque sine pausa: z ɔiūctione. Ipse dicit q ppt hoc no faciūt vnū: qz partes sint ppinque: sed dat cām expositor huius. Et dicit q ex dīa ɔiuncta gñi fit vnum per essentiam: sicut ex mā z forma. Nam genus est acceptum a mā z dīa a forma. Et iō sicut ex mā z forma fit vnū per essentiam: ita ex gñe z dīa. z exigit bene q nō ponatur ɔiūctio: neqz fiat iterpolatio: sed hoc non est cā. construe sic: q re aīal gressibile bipes vnū z nō multa facit: hoc tractare est alterius negocij: ex eo q partes propiquenō erit cā: sed cā dicta est.

Quō ex gñe z differētia fit vnum

¶ Est aūt vna orō enūciatiua que vnū de vno significat: uel coniunctione vna. Plures autē: que plura: z non vnum: uel incoiuncte.

Que sit enunciatio vna. z q̄ plures

¶ Hic manifestat primam diuisionē quātuz ad hoc: qd dixit q enūciatio est vna: z qz enūciatio plres est ei opposita: ostēdit similiter quid est enūciatio plres Dicit ergo q enūciatio vna absolute est: ut illa que significat vnū de vno. Alia est sm quid. s. ɔiūctione vna: per oppositū est enūciatio plures: que plura significat z nō vnum: qz opponit primo mō vnitatis: uel ex eo q absqz ɔiunctioe pferunt. Vñ debes notare sm Boetiū: q vnitas z pluralitas attēdunt a parte rei. similiter z compositū a parte uocis. Et ideo dicit Boetius q est quedā enunciatio vna simplex: ut homo currit: alia vna z cōposita: ut aīal rōnale mortale. Alia est simplex z plures ut canis currit. Alia est plures z cōposita: ut sortes music⁹ ambulat. Et sm hoc enūciatio que est ɔiunctiōe vna erit vna ut animal rōnale mortale: sed hoc nō est de intētione phi: q ista animal rōnale mortale sit ɔiunctione vna: immo hñ est vna simpliciter. ppter hoc dicēdum est aliter: q ipse innuit hic z vult declarare diuisionē suam primam. s. q sit aliqua enūciatio vna z alia sit ɔiunctione vna. z similiter q enunciatio plures est ei opposita: z declarat que sit plures. dicit ergo primo: q enūciatio vna est que vnū de vno significat: z hoc siue sit vnum nomen siue sit plura noia solum q res sit vna: ut aīal rōnale mortale erit vna simpliciter: cuius oppositū dicebat superius. z ppter qd animal gressibile bipes essent vnū. Alia est enūciatio coniunctione vna: que est vna sm quid: plures aūt simpliciter ut sortes z plato currūt: postea ostēdit que ppositio est plures. Et dicit q plures est illa que significat plura: z nō vnum: ut canis currit. z iste modus pluralitatis opponit primo mō vnitatis. Alia est enūciatio plures: nō solum que plra significat: sed que plura significat: que nullatenus pñt ɔiungi: uel ɔiūguntur: ut sortes musicus ambulās disputat. z iste modus pluralitatis opponit 2° modo vnitatis. z patet mō q secūdus modus vnitatis nō opponit primo mō pluralitatis: immo simul pñt esse. Nā illa que est vna ɔiunctione plures est simplr: z ita sm hoc possumus hēre tres modos enūciationis: ita q quedā est vna simplr: ut illa que significat vnum de vno: ut hō currit. Alia est que est plures simplr ex hoc q significat plura: sed est vna sm quid: qz est ɔiunctiōe vna. 3ª est plures simplr in qua nō ponit ɔiunctio: ut patuit per exēplum.

¶ Nomē ergo: z uerbū dictio sit sola: qm̄ non est dicere sic aliqd significantē uoce enūciare: uel aliquo iterrogāte: uel nō: sed ipso pferente.

¶ Hic remouet dubium excludēdo nomē z uerbum ab vnitate enūciationis: qz dictum est: q enunciatio vna est que significat vnū de vno: posset aliquis intelligere q significaret vnum de vno sicut nomen z uerbum vnū significāt. Et ad hoc remouēdum dicit: q nomē z uerbū per se sumpta sit sola dictio: ita q nō enūciatio. Et declarat q nomē z uerbū nō sit enūciatio per duos modos utēdi enunciatione. Aliqñ utunt enūciatione respōdentes alicui iterrogationi: ut quis legit in scolis magister. hic enūciamus aliquo interrogāte. Aliqñ vō enūciamus nullo iterrogāte: ut cum quis pfert nō per se: ut homo currit sed ille qui pfert nomē per se z uerbū per se nō enūciat aliquo istoz modoz: quare patet q nomen per se z uerbū per se est tm̄ dictio: ita q nō enūciatio: ordinari litteram sic: nomē ergo z uerbū sit sola dictio qm̄ non est. i. nō cōtingit dicere: significātem aliqd sic uoce. i. simplici dictione enūciante. i. enūciare uoce: vnum nomē uel vnum uerbum; uel aliquo iterrogāte. i. sicut enūciamus respōdentes interrogationi: uel etiā nō iterrogāte: sed ipso proferēte. Quod nomē enim: uel uerbum: ad iterrogationē prolatā per se nō facit enūciationē nisi inquantum retrahit ad nomē uel uerbum in iterrogatione positum: ut cum que

tū quis natat in mari. Respōdetur piscis ⁊ subintelligitur natat.

¶ Harū aūt hec qdē simplex est enūciatio: ut aliqd de aliquo: uel aliqd ab aliquo. Hec autē ex his cōiuncta uelut orō quedā iā cōposita.

¶ Hic declarat primam diuisionem ſm pprias rationes partiū. Dictum est enim: ꝙ est q̄dam enunciatio vna simpliciter: ⁊ q̄dam vna cōiunctione que est vna ſm quid dat rōnē istius distictionis partium. Uñ sicut dicit expositor: vnum pōt diuidi per simplex ⁊ compositū in arte sicut in nā. Et ideo enūciatio que est vna diuidit̄. Nam q̄dam est vna simpliciter que vnū significat: ⁊ ut nō intelligat̄ ꝙ significet vnū sicut nomē uel uerbum. Ad hoc remouēdum dicit ꝙ aliquid de aliquo .i. per modū compositionis: uł aliqd ab aliquo .i. per modū diuisionis. Et postea dicit ꝙ hec .i. alia enūciatio cōiuncta ex his .i. ut oratio cōposita que est vna cōiunctione.

¶ Est aūt simplex enunciatio uox significatiua de eo qd̄ est aliquid: uel nō est: quēadmodum tēpora diuisa sunt. Affirmatio vō est enunciatio alicuius de aliquo: negatio vō: enunciatio alicuius ab aliquo.

¶ Hic ponit secundam diuisionē que fuit: ꝙ enūciationum alia affirmatiua alia negatiua. Et dicit expositor ꝙ hec diuisio cōpetit enūciationi simplici principaliter. ⁊ per posterius enūciationi cōposite. Et ideo ad accipiēdam rōnem istius diuisionis dicit ꝙ simplex enunciatio est uox significatiua de eo qd̄ est aliqd qd̄ pertinet ad affirmationē: uel non est aliquid: qd̄ pertinet ad negationem: ⁊ ut hoc solum nō itelligat̄ in pñti ipse addit quemadmodū tempora sunt diuisa .i. in pterito ⁊ futuro: sicut in pñti. Et statim ipse diffinit istas spēs .s. affirmationem uel negationez. Quidam cōtrarium dicūt ꝙ hic phs ponit diffinitionem enūciationis. Et ideo uoluerūt ꝙ enūciatio nō esset genus ad affirmationē ⁊ negationez: qꝛ genus per suas spēs nō diffinit̄: sed hoc falsum est: nō enī diffinit enūciationem hic: qꝛ iam diffiniuit eā: sed diuidit ipsam enūciationem simplicez in plures drīas que differētie sunt aliqd est uel nō est: ⁊ ille drīe cōstituunt has species .s. affirmationem ⁊ negationē. Et ideo diffinit istas duas spēs cōstitutas per istas duas differētias immediate.

¶ Quoniam aūt est enunciare. ⁊ quod est esse ⁊ quod est non esse: ⁊ quod non est esse. ⁊ qd̄ non est nō est esse. ⁊ circa ea que sunt extra presens tempus. Similiter omne cōtingit qd̄ quis affirmauerit negare: ⁊ qd̄ quis negauerit affirmare. Quare manifestum est. quoniam omni affirmationi est opposita negatio: ⁊ omni negationi: affirmatio.

¶ Hic phs intēdit determinare de oppositione. Et intēdit determinare ꝙ cuilibet affirmatiōi negatio est opposita: ⁊ ecōuerso. ⁊ hoc intēdit cōcludere per duas diuisiones: quarꝫ prima dat̄ per comparationem ad formam ⁊ illa est data. Alia dat̄ per comparationem ad rē: ⁊ ex hac postea cōcludit: ꝙ omni affirmationi negatio est opposita. Ponit ergo diuisionē per cōparationem ad rem. nam aliam posuit: qñ diuisit enūciationem per affirmationē ⁊ negationem. Dicit ergo ꝙ quatuor modis pōt enūciatio uariari. nam cōtingit aliquādo enūciare esse de eo qd̄ est: ⁊ hoc uere: ut coruus est niger. Aliquādo non esse: aliquādo nō esse de eo qd̄ est: ut coruus nō est alb⁹: ⁊ hoc duobus modis uere: aliquādo cōtingit enunciare esse de eo quod nō est: ut coruus est albus: ⁊ nō esse de eo qd̄ est ut coru⁹ nō est niger. Et his duob⁹ modis falſe cōtingit enūciare: ⁊ nō solum hoc in presenti: imo etiā in alijs: que sunt circa presens .i. pterito ⁊ futuro. Quare ex hoc seqtur: ꝙ oē quod qs affirmauerit cōtingit negare: ⁊ ꝙ quicqd quis negauerit cōtigit affirmare: ⁊ sequitur postq̄ visum est ꝙ cōtingit affirmare esse de eo qd̄ est. ⁊ silr de eo qd̄ non est: ⁊ hoc idem cōtingit negare. ergo quicqd cōtigit negare cōtingit affirmare: quare seqtur ulterius: ꝙ omni affirmationi negatio sit opposita: ⁊ negatiōi affirmatio opposita est.

¶ Et sit hoc contradictio: affirmatio: ⁊ negatio opposite.

¶ Hic postq̄ dictum est ꝙ omni affirmationi negatio est opposita. Declarat hāc oppositionem. Et primo quātum ad nomē dicēs: ꝙ oppositio que est inter affirmationez ⁊ negationem dicit̄ cōtradictio: ita ꝙ ipse (ut dicit expositor) pmo iposuit hoc nomē.

¶ Dico aūt opponi eiusdem de eodem: non autem equiuoce. ⁊ quecūq̄ cetera talium determinauimus contra sophisticas iportunitates.

¶ Hic auctor diffinit oppositionem que est cōdictio. ⁊ dicit ꝙ opponi .i. cōtradictio est oppositio eiusdem de eodē. Ad hoc enīz ꝙ sit cōtradictio: opꝫ ꝙ sit eiusdem subiecti. nā hec nō est cōtradictio sor. currit plato nō currit: ⁊ opꝫ etiā ꝙ sit eiusdem p̄dicati. nā hec nō esset cōtradictio sor. currit sor. nō disputat: ⁊ opꝫ etiam ulterius ad hoc ꝙ sit cōtradictio: ꝙ sit nomen vnum ⁊ res vna ⁊ nō equiuocum. nā si sic tunc non esset cōtradictio ut canis currit ⁊ canis nō currit. ⁊ etiam quecūq̄ determinauimus cōtra sophistas impediūt cōtradictionem: ⁊ illam reducit expositor ad q̄tuor. primo quidem dicit ipse penes determinationem ad subiectum: impeditur: ut hic est albus ſm dentes: ⁊ nō albus ſm faciem. ergo est albus ⁊ nō albus nō sequit̄ cōtradictio. 2° p determinationē additā predicato: ut ouum in potētia est aīal ⁊ nō est in actu. ergo est aīal ⁊ nō est aīal: non sequitur cōtradictio. 3° ipeditur cōtradictio si sit diuersitas loci uel temporis ut pluit in germania ⁊ non pluit in gallia. 4° impedit̄ rōne alicuius extrīseci: ut cū dicitur isti homines sunt multi in domo: ⁊ pauci in ciuitate: nō sequitur contradictio in hoc.

Ad hoc ꝙ sit cōdictio mlta exigūtur quemadmodū docuit arist. pmo elēcoꝛ

Queritur Circa ea que dicta sunt de enūciatione: qꝛ dicit ꝙ enūciationuꝫ vna affirmatio alia negatio. Querit̄ utrum enūciatio sit genus ad affirmationē ⁊ negationē? Et videt̄ ꝙ nō. nam spēs dicunt̄ esse coequeue sub suo gñe: ut vult Boetius: sed affirmatio ⁊ negatio nō sunt coequeue cū ipsa affirmatio sit prior: quare videt̄ ꝙ enūciatio nō sit gen⁹ ad illa ¶ 2° sic: spēs nunq̄ debet poni in diffinitione gñis: sed affirmatio ⁊ negatio ponunt̄ in diffinitione enūciationis: quādo dr̄: est autē simplex enunciatio uox significatiua de eo qd̄ est ⁊ de eo qd̄ nō est. Et per hoc qd̄ dicit de eo qd̄ est: uł nō est tāgit affirmationem uel negationē: qꝛ videt̄ ꝙ enūciatio nō sit genus ad illas spēs .s. affirmationē ⁊ negationem.

In oppositum tū sic arguitur: illud qd̄ p̄dicatur de aliqbus in quid ⁊ in plus ⁊ vniuoce dr̄ eē genus: sed enūciatio predicat̄ in qd ⁊ in plus ⁊ vniuoce de affirmatiōe ⁊ negatione: quare patet seqtur ꝙ sit genus: ⁊ hoc est uerū ꝙ est genus. ¶ Ad argumēta. Ad primū cū dicis ꝙ spēs dicunt̄ coequeue ⁊c. Dico ad hoc ꝙ spēs

pn̄t dupliciter ꝯsiderari. vnomō quātum ad partici pationem gn̄is: ⁊ sic equaliter dicitur participare: ⁊ vna nō est prior altera. Alio sic iste sunt coequeue: ⁊ vna nō est prior altera. Alio modo pn̄t sp̄ecies ꝯsiderari comparādo vnam ad aliā: ⁊ nihil ꝓhibet vnam esse priorē aliā: ⁊ sic affirmatio pōt dici prior negatione. Est enim affirmatio prior negatione quo ad tria. s. quo ad uocē: quo ad itellectū: ⁊ quo ad rem. quātū ad uocem: q̄z negatio addit vnam partem: hō currit: homo nō currit. quātum ad itellectum q̄z affirmatio est compositio ⁊ negatio diuisio: ⁊ compositio prior est q̄ȝ diuisio. quantum ad rem quia affirmatio est habitus ⁊ negatio priuatio: sed habitus est ante priuationem. ¶ Ad 2ᵐ qn̄ dicit̄ ꝙ sp̄es non debet poni ⁊c. concedo. ⁊ cū tu dicis ꝙ affirmatio ⁊ negatio ponuntur in diffinitione enūciationis. Dico ꝙ nō. nam ibi (ut dictū est) legēdo litteram nō diffinit enūciationē: sed diuidit eam per istas dr̄ias ꝯstituentes istas species que sunt affirmatio ⁊ negatio.

Affirmatio negō[ne] prior ē q̄ ad tria

Queritur de hoc qd̄ dicit auctor: ꝙ necesse est oēm enūciationē esse ex uerbo uel ex casu uerbi. Videt̄ sılr̄ ꝙ deberet facē mētionē de noīe sicut de uerbo. Hoc soluit̄ tripliciter. vnomō ꝙ est q̄dā enūciatio ex uerbis tm̄: ut currere ē moueri nulla tm̄ est ex noībus tm̄: ideo dixit ex uerbo. Aliter dr̄: ꝙ uerbū est pars formalis in orone: nomē autem est pars mālis. iō q̄z uerbum est pars formalis enūciationis fecit mētionem de uerbo ⁊ nō de noīe. 3° soluitur (ut dicebat) legēdo litterā ꝙ q̄z dixerat ꝙ est q̄dam enūciatio vna crederet aliq̄s ꝙ ita eēt vna ꝙ nō esset vna ꝙ nō esset aliqua cōpositio: ⁊ ad hoc remouendū dixit ꝙ necesse est in enūciatione poni uerbū uel casum uerbi: ⁊ uerbū importat cōpōnem ut visū est superius. Quare patet ꝙ in enūciatiōe est cōpositio. Et dic̄ expositor ꝙ pħs tacet hoc de uerbo infinito ꝙ non facit mētionē: lȝ de casu uerbi faciat. Nā (ut dicit expositor) uerbū ifinitū in enūciatione habet eandem vim sicut uerbum negatum: tamē utrum hoc habeat ueritatem videbitur in pricipio huius secundi libri.

Quoniā autem sunt hec quidem rerū vniuersalia: illa v̄o singularia. Dico autē vniuersale qd̄ in pluribꝰ natū est predicari. Sīgulare v̄o: qd̄ non. ut hō quidem vniuersale est: plato v̄o eorum que singularia sunt.

Ista Lectio multis modis ꝯtinuatur ad partem precedētem: sed ꝯtinua sicut dicit expositor. s. p̄ostq̄ȝ pħs diffiniuit oppositionē que est affirmationis ⁊ negationis: in p̄te ista intēdit distīguere oppositiones diuersas: ut possit cognoscere que sit ꝯtradictio: ⁊ hēt duas primo p̄mittit quādam diuisionē. 2° ꝓsequit̄ ꝓpositum. 2ᵃ ibi [Si ergo vniulr̄.] Prima in duas. p̄mo enīȝ diuidit subiectū enūciationis: ⁊ subiectum enūciationis est nomē uel aliq̄d loco noīs. nomē aūt est uox mētis cōceptum. i. similitudinē rei repr̄esentās: ⁊ iō subiectum enūciationis diuidit̄ fm̄ diuisionem rerū. ⁊ iō primo ponit diuisionem rerū. 2° ex diuisione rerum ꝯcludit diuisionē enūciationum. 2ᵃ ibi [necesse est aūt.] Prima in duas primo diuidit subiectū per comparationē ad rem. 2° declarat mēbra. 2ᵃ ibi [dico aūt vniulē.] Sequit̄ illa p̄s [si ergo vniulē.] in qua docet quō enūciatiōes diuersimode opponunt̄: fm̄ diuersitatem subiecti: ⁊ hēt duas. p̄ distīguit diuersos modos enūciationis in ipsis enūciatioībꝰ 2° ponit legē ⁊ nām oppōnū: oñdens q̄liter se hn̄t ad ueritateȝ ⁊ falsitatē. 2ᵃ ibi [ideirco qm̄ videt̄.] Prima in tres. nā primo ponit oppositionem ꝯtrariaꝝ. 2° indefinitarū. 3° contradictoriaꝝ. 2ᵃ ibi [qn̄ autem in vniulibus.] 3ᵃ ibi [opponi aūt.] Prima in duas. p̄mo ostendit que sunt ꝯtrarie. 2° declarat. 2ᵃ ibi [dico aūt.] Sequit̄ illa pars [Qn̄ aūt.] ⁊ hēt tres. primo ponit oppōneȝ in indefinitis. 2° declarat. 3° remouet dubiū. 2ᵃ ib [dico aūt nō vniulē.] 3ᵃ ibi [ico v̄o ꝙ vniulē.] Sequit̄ illa p̄s [ꝯtrarie v̄o.] ⁊ diuidit̄ in tres. Primo ponit legē ⁊ nāȝ ꝯtrariarū. Secundo contradictoriarum. Tertio ipsarum indefinitarum. secūda ibi [quecunq̄ȝ igitur ꝯtradictiones] tertia ibi [Quecunq̄ȝ autem vniuersalibus.] Prima in duas: scilicet in principalem: ⁊ dubiȝ remotiuam. Secūda ibi [his v̄o oppositas.] Sequitur illa pars [Quecunq̄ȝ autem vniuersalibus.] In qua ponit legem ⁊ naturam indefinitarum: ⁊ habet tres. Primo ostendit qualiter indefinite se habent ad ueritatem. Secundo declarat per exempla. Tertio remouet dubium. secunda ibi [simul enim uerum est.] tertia ibi [videbitur autem subito.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Superius posuit philosophꝰ vnā diuisionē enūciationis per vnam simpliciter ⁊ vnam ꝯiunctione: que fuit diuisio analogi in analogata. nam enunciatio per p̄us dr̄ de enunciatione vna simplr̄: ⁊ per posterius de ꝯiunctione vna: postea posuit aliam diuisionē: penes q̄litatem qn̄ diuisit enūciationem in suas sp̄es. s. in affirmationem ⁊ negationē: hic intendit ponere aliā diuisionem penes quātitatem: que dat penes subiectum enūciationis: ⁊ q̄z subiectum enūciationis est nomē: ⁊ nomē significat ꝯceptū rei in aīa ponit diuisionem fm̄ ꝙ apprehēdit̄ ab intellectu. Dicit ergo ꝙ rerū q̄dam sunt singulares ⁊ q̄daȝ vniulēs: ⁊ statim declarat mēbra per diffinitione dicēs: ꝙ vniulē est qd̄ est aptum natuȝ p̄dicari de pluribus. ⁊ singulare est qd̄ est aptum natū de vno solo p̄dicari. s. de seipso. exemplum ponit de primo: ut hō de forte: sed hoc postmodū app̄ebit in notādis.

Diuisio enūciationis i vnā simpliciter vnā ꝯiunctione ē analogi i analogata

¶ Necesse est aūt enunciare: cum inest aliquid aut non: aliquoties quidem eorum alicui que sunt vniuersalia: aliquoties autem eorū que sunt singularia.

¶ Hic cōcludit ex p̄dictis diuisioneȝ enūciationis: ⁊ hoc acciplēs: quoniam ita est dictū: ꝙ reruȝ alie sunt vniulēs alie singulares: ⁊ semper enūciatur aliquid de aliqua re. necesse est ꝙ aliquando enūcietur aliq̄d inesse uel non inesse alicui: aliq̄n singulari ⁊ est tota constructio suspēsiua usq̄ȝ huc.

¶ Si ergo vniuersaliter enunciet in vniuersali: quoniam est: aut non est. erunt contrarie enūciationes. Dico autem in vniuersali enunciatione: vniuersaliter. ut omnis homo albus est: nullus homo albus est.

¶ Hic docet quomodo enunciationes diuersimode opponūtur: fm̄ diuersitatem subiecti: ueruntamen notādū: fm̄ ꝙ dicit Boetiꝰ ꝙ vniulē habet esse in anima: ⁊ etiā in re extra: ita ꝙ res que significatur per hominē ideterminate: sese habet ad hoc ꝙ sit in anima ⁊ in re extra. iō dicit Boetius: inuēta sunt signa que sūt quedā determinatiōes: que faciūt ip̄m stare extra: ⁊ qn̄ attribuit̄ p̄dicatū ipsi uli p tota multitudinē sub se ꝯtentā: ⁊ iō inuētū est hoc signū oīs. aliq̄n aūt p̄dicatū remouet̄ a tota illa multitudine: ⁊ sic est inuētū hoc signū nullus. aliq̄n attribuit̄ aliquod p̄dicatū ipsi vniuli p aliquo p̄ticulari: ⁊ sic inuētū est hoc signū q̄dā sic ergo de uli. aliq̄n possumꝰ enūciare cū

Uīle habet esse in aīa et in re extra

signo vniuli: aliqñ cū signo particulari: aliqñ aūt si ne signo: ⁊ hec indeterminate ⁊ indefinite: de tertio aūt singulari semꝑ enūciamus. vnomō rōne singularitatis ⁊ nunq̄ȝ addit sibi signū: ⁊ sic sunt q̄tuor modi enūciationis .s. vniulis ꝑticularis indefinitus ⁊ singularis: ⁊ fm istos diuersos modos enūciādi diuersificat hic phus ꝓpōnes. ℂ Dicit ergo ad p̄mā partē q̄ si aliqs enūciat in terminis vniulibus vniulr .i. cuȝ signo vniuli: ⁊ hoc qñ est aut nō est .i. affirmatiue vel negatiue: tūc tales enūciationes erūt ꝯrie: ut oīs hō ē albus: nullus hō est albus: ⁊ sic de alijs cōsimilibus.

ℂ Qñ aūt in vniulibus nō vniuliter: nō sunt ꝯrie. Que aūt significant: ꝯtingit eē ꝯria aliqñ.

ℂ Hic ostēdit q̄lis sit affirmationis ⁊ negationis oppositio in indefinitis. Et dicit q̄ qñ de vniulib⁹ affirmat uel negat aliqd: nō tñ vniulr tūc nō sunt ꝯrarie sed que significant illa cōtingit eē cōtraria: illa littera multiplr exponit. Quidā enim referūt ad ꝯrarietatē ꝟitatis uel falsitatis: que cōpetit his enūciationibus nam aliqñ ꝯtingit istas eē ueras: ut hō est albus: hō nō est albus: ⁊ aliqñ vnā istarū eē ueram: aliā falsam ita q̄ pōt eē q̄ ista erit uera: hō est albus: ⁊ hec falsa: hō nō est albus: ⁊ etiā ecōuerso: ⁊ rōne illius uariationis tales vident̄ hēre quandā ꝯrarietatē: sed hec expositio nō videt̄ ualere. nam phus hic adhuc non loqtur de ueritate ⁊ falsitate: ideo alij exponūt aliter sic referētes hoc ad ꝯrarietatē. Et dicūt que significant esse cōtraria .i. istas enūciationes .s. indefinitas cōtingit eas esse ꝯrias respectu p̄dicati: ut hō est albus hō non est albus: ꝯtingit q̄ hoc qd̄ est nō albus: qd̄ p̄dicet̄ ex hoc q̄ est niger: tñ non est necesse: q2 pōt esse pallidus. ⁊ q2 albū ⁊ nigrū sunt ꝯria: ideo ꝯtingit illas idefinitas eē ꝯrias respectu p̄dicati: sed hoc nō est uerū qd̄ in fine huius libri dicet̄: q̄ ille enūciationes que sunt de ꝯrijs p̄dicatis nō sunt ꝯrie. ℂ Preterea albū ⁊ nigrū sunt ꝯria incōplexa: ⁊ hic loqtur de ꝯrijs cōplexis: ideo nō ualet opinio illa: ꝓpter qd̄ expositor dicat aliter: q̄ ille indefinite nō sunt ꝯrie quātum ad modū: ⁊ lȝ quātuȝ ad modū nō sint ꝯrie: tñ ꝯuenit rōne significati has eē ꝯrias: ut p̄dicatū ꝯueniat uel attribuat̄ ei rōne vniulis forme uel nālis materie: ut hō est aial. hō nō est aial. nā rōne mãe ualet tādem: hō est aial: sicut ista: oīs hō est aial: ⁊ hō non est aial: sicut ista: nullus hō est aial. Alij exponunt sic: q̄ illas indefinitas ꝯtingit eē ꝯrias per additionē signi: ut hō est albus: si addas signū vniule .s. oīs homo est albus: nullus hō est albus: ⁊ sic de alijs.

ℂ Dico aūt nō vniuliter enūciare: i his que sūt vniulia: ut est albus hō: nō est albus hō. Cum enim vniule sit hō: nō vniulr utit̄ enūciatione. Oīs nāq3 nō vniule significat: sed qñ vniulr.

ℂ Hic declarat dicēs q̄ est enūciare in his que sūt vniuersalia nō vniulr .i. sine signo vniuli: ut hō est albus hō nō est albus. Nam dicit ipse: cū hō sit termin⁹ vniuersalis: nō utit̄ vniuli enūciatione: naȝ nō ponit̄ ibi hoc signū qd̄ significat: qñ vniulr .i. modū vniulitatis ⁊ nō rem vniulem. vñ significat terminū cui addit̄ stare pro quolibet suo supposito: ut omnis homo currit.

ℂ In eo v̄o qd̄ vniule p̄dicat̄: id qd̄ est vniule p̄dicari vniulr nō est uerū. Nulla eni affirmatio erit uera: in qua de vniuli p̄dicato: vniulr p̄dicet̄: ut oīs homo est omne animal.

ℂ Hic remouet dubiū ⁊ dicit sic: q̄ phus modo uariare ostēdit enūciationē ⁊ oppositionē penes signū additum subo. Et q2 forsitan crederet aliqs q̄ sitr posset uariari penes signū additū p̄dicato: hoc remouet dicēs q̄ illud qd̄ est vniule p̄dicari vniulr: nō est uerum: nam nulla est affirmatio que de vniuli p̄dicato vniulr p̄dicet̄: nō intelligas q̄ aliqd p̄dicet̄ de vniuli p̄dicato: sed ipse intelligit q̄ nulla .i. falsa est illa ꝓpositio: in qua ꝓpōne que de vniuli p̄dicato est p̄dicat̄ aliqd vniulr: ut oīs hō omne aial est.

Et ideo Primo queramus hoc statim: Utruȝ signū possit poni in p̄dicato? Et videtur q̄ nō per duas rōnes qs facit expositor. Nam p̄dicatū hēt rōnem forme: nūc autē diuisio ꝯtingit materie per quātitatē ⁊ nō forme: ideo cū signū importet diuisionē: nō potest addi predicato: postea si adderet̄ eēt ꝓpō falsa: ut oīs hō est oē aial: q2 sequeret̄ q̄ homo eēt asinus.

In oppositum hoc signū oīs: est dispō termini vniulis: inquantum terminus vniulis est. cum ergo aliqñ vniule ponat̄ in p̄dicato: ⁊ signū poni poterit. ℂ Itē hñ dicit̄: oīs hō est susceptibilis oīs discipline: ⁊ ibi in p̄dicato ponit̄ hoc signū oīs: ergo ⁊c. ℂ Ad hoc dicēduȝ q̄ signū vniule negatiuum hñ pōt addi p̄dicato: ut oīs hō est nullus lapis: ⁊ signum ꝑticulare sitr: ut hō est quoddā aial. Sed utrū signū vniule affirmatiuuȝ possit addi? Dico q̄ sic copulatiue. sȝ utrū uere: sic est distinguēdū de p̄dicato. nā si p̄dicatū sit supius ad subiectū: nunq̄ȝ signū pōt addi uere p̄dicato. sed si p̄dicatū sit eq̄le uel ēt in minus: tūc uere pōt addi si nō sit signū positū in subiecto. nam hec uera est: aial est oīs hō: hō est oīs hō. sed si signū eēt in subiecto: tūc eēt falsa dicēdo: oīs hō est oīs hō. Auctor ergo intelligit q̄ falsa sit in qua ponit̄ li oīs in sbiecto: ut patet per eius exēplum: oīs hō est oē aial. ℂ Argumēta ergo que ꝓbāt q̄ possit addi: uerū est copulatiue. Sed cum tu dicis q̄ hec est uera: oīs hō est susceptibilis oīs discipline. uerū est si nō p̄dicabit̄ ibi li oīs: sed li susceptibile. Uñ si dicas: oīs hō est oē susceptibile: falsa est. Et cum ꝓbat̄ q̄ nō possit addi q2 p̄dicatum est forma. Dico q̄ nō est forma: hēt tñ modū forme. aliud concludit q̄ nō possit addi uere: tamen copulatiue bene potest.

ℂ Opponi aūt affirmationē negationi dico ꝯdictorie que vniulr significat ⁊ idē qñ nō vniulr ut oīs hō albus est: nō oīs hō albus est: nullus hō albus est: quidā homo albus est.

ℂ Hic determinat de oppositione contradictoriaruȝ. Et dicit q̄ enunciatio que significat vniuersale .s. vniuersaliter: sic ponitur contradictorie: ⁊ que significat particulariter ⁊ non vniuersaliter: si vna earum sit affirmatiua ⁊ alia negatiua: ut omnis homo est albus: quidam homo non est albus: nihil aliud vult dicere nisi vniuersalis affirmatiua ⁊ particularis negatiua sunt contradictorie. similiter particularis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua: ut quidam homo est iustus: nullus homo est iustus: ⁊ sic de alijs.

ℂ Cōtrarie v̄o vniulem affirmationē ⁊ vniulem negationē: ut oīs hō iustus est: nullus hō iust⁹ est. Quocirca has qdē ipossibile est sil ueras esse. His v̄o oppositas ꝯtingit aliqñ in eodē eē simul ueras. ut nō omnis homo albus est: ⁊ quidam homo albus est.

ℂ Hic phus intēdit ponere legem ⁊ nām cōtrariaruȝ: ⁊ p̄ ostendēdo q̄liter se habēt ad ueritatē ⁊ falsitatē. Et p̄mo repetit que sunt ꝯrie: dicēs q̄ ꝯrarie sunt vniuersalis affirmatiua: ⁊ vniulis negatiua: ut oīs hō est albus: nullus hō est albus. Postea ponit legē dicēs q̄

Cur sit q̄ ȝrie ñ possint sil' esse vere.

bas ȝrias impossibile est eē ueras:ut q̄dā hō currit: que opponit͠ huic:nullus hō currit:ꝛ nō oīs hō currit. que opponit͠ huic:oīs hō currit:illas subcōtrarias.i.q̄dam hō currit:ꝛ nō oīs homo currit.cōtingit simul eē ueras. Et dat expositoꝛ simile q̄re ȝrie non pn̄t simul esse uere ꝛ subcōtrarie pn̄t.ꝛ dicit ꝙ simile est sicut in ȝrijs reb᷒:ut albedo ꝛ nigredo nunq̄ȝ pn̄t simul eē in eodē:sed remotiōe albi ꝛ nigri simul pn̄t eē.nam pōt aliq̄s esse nec albus nec niger:utputa in pallido. Sīr cōtrarie non pn̄t simul esse uere:sed remote.i.cōtradictorie harū que sunt subcōtrarie:ille possunt simul esse uere.

℃ Quecūq̄ȝ igit͠ ȝdictiones vniuliū sūt vniulr: necesse ē alterā eē uerā ul' falsā:ꝛ q̄cūq̄ȝ i singularib᷒ sūt:ut socrates ē alb᷒:nō ē socrates alb᷒.

℃ Hic ostēdit q̄liter se habet vitas ꝛ falsitas in ȝtradictorijs. Et nota hic ꝙ ȝdictio cōsistit in sola remotione affirmationis per negationē:ut vniulis affirmatiua remouet͠ per solam negationē.similr͠ vniulis affirmatiua remouet͠ per vniulēm negatiuā:silr͠ quando utraq̄ȝ est singlaris:q2 tūc de necessitate refert͠ ad idē: ut sortes currit:sortes nō currit. Dicit ergo pħus ꝙ si ue accipiant͠ ȝdictiones vniulium enūciationū siue singulariū:necesse est ꝙ vna sit uera ꝛ altera falsa:ita ꝙ nunq̄ȝ simul sint uere uel simul false.

℃ Quecūq̄ȝ aūt in vniuersalibus non vniuersaliter non semp hec uera est:illa vō falsa. Simul enim est uerū dicere:quoniā est homo albus: ꝛ quoniā nō est homo albus:ꝛ est hō pulcher ꝛ nō est homo pulcher.si enim fedus est nō est pulcher:ꝛ si fit aliquid nōdum est.

℃ Dicit expositoꝛ ꝙ in ꝓpōnibus indefinitis affirmatio ꝛ negatio vident͠ ȝdictorie opponi:ita ꝙ videt͠ ibi affirmatio ꝛ negatio eē de eodē. Et ad hoc remouēdum dicit pħus ꝙ quecūq̄ȝ dicunt͠ de vniulib᷒ nō vniulr͠:ꝛ hoc affirmatiue ꝛ negatiue:nō opȝ ꝙ semper vnū sit uerū ꝛ reliquum falsum. Nam hn̄ possūt simul eē uere. Et declarat per plura exēpla:ut hō est albus:hō non est albus.similr͠ hō est ꝓbus:hō non est ꝓbus.he aūt sunt uere:ꝛ ꝓbat ꝙ iste sunt uere:hō est ꝓbus:hō nō est ꝓbus:ꝛ supponit illam pro uera:homo est ꝓbus.i.honestus.ꝛ illam ꝓbat:hō nō est ꝓbus:nam hō est turpis in moribus:intellige ꝙ si est turpis nō est ꝓbus:ꝛ sic sunt iste uere:hō est ꝓbus:hō non est ꝓbus. Similr͠ ille homo est pulcher: hō nō est pulcher:ꝛ supponit illā ꝓ uera: homo est pulcher.hāc vō ꝓbat:hō non est pulcher.naȝ aliq̄s homo fedus est:ꝛ si est fedus nō est pulcher. Similr͠ iste sunt uere:aliq̄d est:aliq̄d nō est:illam supponit ꝓ uera:aliq̄d est.hāc ꝓbat aliq̄d nō est:q2 aliq̄d fit:ꝛ illud q̄ fit nō est in rebus pmanētib᷒ ut domus.

℃ Uidebit͠ aūt subito icōueniēs eē:idcirco q̄m videt͠ significare nō est hō alb᷒ sil' idē:ꝛ hec nullus hō est albus:hec autem neq̄ȝ idem significat neq̄ȝ simul necessario.

℃ Hic remouet dubium. Dictū est ꝙ ille pn̄t simul eē uere:hō est albus:hō nō est albus:dicit ꝙ forte hoc videbit͠ inconueniēs alicui.nam videt͠ ꝙ iste ꝓpositiones hō est albus:ꝛ nemo est albus:tātum ualēt:ꝛ ille nō pn̄t simul eē uere:ergo nec iste:hō est alb᷒:ꝛ hō non est albus. Soluit pħus ꝛ dicit ꝙ ille nemo est albus:ꝛ hō non est albus:non significāt idē:neq̄ȝ sūt idem:q2 nemo est albus:eadē est cuȝ hac:nullus homo est albus:ꝛ illa:hō non est albus:non est eadem quare non ualet.

Queritur Circa illam partē:quoniam autem

sunt hec q̄dem rerū ꝛc. Nam cum philosophus diuidit rem per vniulēm ꝛ particularē:videt͠ ꝙ male faciat. Nam dicit pħus 7° meta͠ce. ꝙ vniulē nō est aliq̄d extra existēs in rebus:ꝛ sic videt͠ ꝙ nulla res sit vniuersalis. ℃ Preterea in p̄dicamētis dicitur ꝙ oīa q̄lia aut de primis substātijs dicunt͠:aut sunt in p̄mis substātijs:sed omne q̄ est in p̄ma substātia est singulare:q̄re patet ꝙ oīs res sit singularis. ℃ Ad hoc dicēdū breuiter ꝙ diuisio est bona. Tamē nota ut in pncipio dictum est ꝙ hic diuidunt͠ res fm̄ ꝙ significantur per noīa que noīa subiciunt͠ in enūciationib᷒.nūc autē dictum est ꝙ noīa non significāt res nisi mediāte intellectu. Et ideo opȝ ꝙ illa diuisio rerum accipiat͠ fm̄ ꝙ res cadūt in intellectu:nūc aūt illa que habent eē ȝiūctum in rebus intellectus pōt distinguē:ut patet in lacte:idem faciūt albedo ꝛ dulcedo:ꝛ intellect᷒ pōt appħēdere lac album non appħēdendo ipsum dulce.similr͠ rem significatā per hoīem pōt intellect᷒ appħēdere fm̄ esse ꝓprium q̄ habet in sorte:ꝛ sic dicit͠ singularis. Alio mō possumus intelligere rem significatā per hoīem inquātum est coīs pluribus:ꝛ significat͠ p̄ter sortem ꝛ platonē:ꝛ ut sic intelligit͠ dicit͠ vniulis res ꝛ est obiectū intellectus:ꝛ ita lȝ in reb᷒ extra omnis res sit singularis:tn̄ ex parte intellect᷒ pōt dici res vniulis:ꝛ hec dicit͠ res ꝓut cadit sub opatione intellectus:ꝛ nō ꝓut habet eē absolutū in re:ꝛ tu arguebas ac si res absolute diuideret͠. Unde dicit expositoꝛ ꝙ bn̄ patet ꝙ hic diuidit͠ res prout cadit in intellectu.nam statim diffinit vniulē per opationē intellectus cum dicit:vniulē est q̄ est aptū natum de pluribus p̄dicari:p̄dicari est q̄dam actus rōnis. Et dicit expositoꝛ ꝙ bn̄ dicit:q̄ est aptum natuȝ de plurib᷒ dici:ꝛ nō dicit ꝙ actu predicet͠.nam pōt eē ꝙ vniuersale actu non p̄dicabit͠ de pluribus:existēte soluȝ forte in mūdo:hō erit vniulē ꝛ tn̄ nō p̄dicabit͠ de pluribus. Alio modo impedit͠ ꝙ nō p̄dicabit͠ de pluribus actu ꝓpter cōditionē nature:ut patet in sole.forma enim solis de se est multiplicabilis:sed q2 sua mā nō est susceptibilis talis forme:ideo impedit͠ ꝙ actu nō p̄dicet͠ de pluribus sed aptitudine. ℃ Notat͠ fm̄ expositorē ꝙ de vniuli ȝtingit enūciare q̄tuor modis. Duobus ꝓut appħendit͠ ab aīa:ꝛ duobus ꝓut hēt eē in re extra. Uno mō enunciat͠ de vniuli ꝓut apprehendit͠ ab intellectu:ꝛ ꝓut hēt eē in intellectu:ut hō est spēs. Alio mō enūciat͠ de eo ꝓut appħēdit͠ ab aīa pro esse tamē q̄ habet in re extra:ut hō est dignissima creaturarum.sensus est ꝙ non est aliq̄s hō q̄n sit dignioꝛ alijs creaturis ab hoīe. Alio mō enunciat͠ de vniuli pro esse q̄ hēt in singularibus. ℃ Et nota ꝙ q̄n q̄ȝ enūciamus aliq̄ p̄dicatum rōne nāe vniulis: ut q̄n attribuit͠ ei aliq̄ p̄dicatū eēntiale:ut homo est aīal:homo est sub͠a.rōne aūt singulari attribuit͠ aliter p̄dicatum aliq̄ accidētale:ut hō ambulat:hō est albus:ꝛ sic de alijs. ℃ Nota etiam ꝙ de singulari enunciamus tripl͠r. Uno mō ꝓut accipit͠ ab aīa: ut sortes est indiuiduū:uel de vno solo p̄dicat͠:aliq̄n enunciamus de singulari rōne coīs nature:ut sortes est aīal. q̄n q̄ȝ aūt rōne suppositi:ut sortes ambulat.

Quō vniuersale dicatur hec in re extra.

De uli ȝti git enūciare q̄tuor modis.

Manifestū ē aūt q̄m vna negatio vnius affirmationis est:hoc enim idem opȝ negare negationē q̄ affirmatio affirmauerit:ꝛ de eodē ul' de aliquo singulariū:uel de aliquo vniuersaliū:uel vniuersaliter uel non vniuersaliter.

Superius dixit pħus diuersos modos oppositionis in enūciationibus. Dic

intēdit dicere q̄ vni affirmationi vna negatio est opposita. Et fm hoc habet duas. Primo ostēdit q̄ vni affirmationis est vna negatio. Secundo ostendit que sit uera affirmatio ⁊ que uera negatio. Scđa ibi [Una aūt affirmatio.] Prima in tres. Nam p̄mo proponit qđ intēdit. Secūdo manifestat. Tertio epilogat. 2ª ibi [Hoc enim idē oportet.] 3ª ibi [Qm̄ igit̄ vna affirmatio.] Secūda istarū habet duas. Primo eniz manifestat per rōnem. Secūdo per exēpla. 2ª ibi [Dico aūt ut socrates.] Sequit̄ illa pars [vna aūt.] ⁊ hēt duas. Primo ostendit que sit affirmatio uel negatio vna. Secūdo que plures. Primo ostēdit q̄ ꝓpt multitudinē supposita sub aliquo vniuli nō impeditur vnitas enūciationis. Secūdo ostēdit q̄ ꝓpter multitudinē significatoꝝ impedit̄ vnitas enūciationis. 2ª ibi [Si v̄o duobus.] Hec secūda pōt diuidi in q̄tuor. Primo ostēdit q̄ vnitas uocis nō sufficit ad vnitatē enūciatiōis. Secūdo exēplificat. Tertio ꝓbat. Quarto cōcludit correlariū. 2ª ibi [ut si qs ponat.] 3ª ibi [nihil enim.] 4ª ibi [quare nec in his.] Sequit̄ illa pars [in his ergo que sunt.] Et pōt ꝯtinuari ad p̄cedētē: sic. supius dictum est de oppōne ꝓpositionū ⁊ quo modo uerū ⁊ falsum ex opposito diuidūt enūciationem: modo ingrit de quodā qđ posset eē dubium. utrum illud qđ dictū est simplr̄ sumat̄ in oībus enūciationibus uel non: ita q̄ modo sit ueritas in oībus uel nō. Et diuidit̄ in duas. Primo enim ꝓponit dissimilitudinē in enūciationibus. Secūdo ꝓbat eā. Secunda ibi [nam si oīs.] Prima in duas. Primo ponit unam partē dissilitudinis. Secūdo aliā [Hoc est.] P̄mo ostēdit qualiter est ueritas in illis de p̄nti ⁊ de preterito. Secūdo q̄ nō est sic penitus in illis de futuro. 2ª ibi [In singularibus v̄o.] Hec est diuisio lectionis.

[Ad p̄mam partē sic ꝓcedit: ⁊ dicit q̄ manifestum sit ex p̄dictis: quoniā vna est negatio vnius affirmationis. Et dicit expositoꝛ q̄ hoc habuit hic dicere. nam videret̄ alicui q̄ vna affirmatio plures haberet negationes: ut istius: omnis homo est albus: ⁊ istius similr̄ nullus homo est albus. Et ideo ad hoc remouendum habuit hoc hic dicere. Et statim manifestat h̄ per rōnem ⁊ dicit hoc idē. ⁊ format expositoꝛ talem rōnem: oportet negationē negare illud idem p̄dicatum qđ affirmatio affirmauerat: ⁊ de eodem subiecto siue illud subiectū sit vniuale sumptū vniuersaliter: uel non: siue sit etiam singulare: ⁊ hoc nō cōtingit nisi vno modo. s. ita q̄ negatio neget illud qđ affirmatio posuit: ⁊ nihil aliud: ergo vni affirmationi opponit̄ vna sola negatio. Alij formāt rōnem hic sic: omnis illa negatio que negat idem p̄dicatū de eodē subiecto qđ affirmatio affirmauerat est vna respectu illius affirmationis: sed oīs negatio negat idem p̄dicatum de eodē subiecto qđ affirmabat affirmatio: ergo oīs negatio est vna respectu illius affirmationis. maioꝛ videt̄ tenere postq̄ illud idem negat negatio: qđ affirmabat affirmatio: ⁊ de eodē subiecto similiter.

[Dico aūt ut est soc. albꝰ: nō est soc. albꝰ. Si autē aliqd aliud: uel de eodē uel de alio idē: nō est opposita: sed ab ea diuersa. Huic v̄o que ē: oīs hō albꝰ est: ꝯdictio est illa que est nō oīs hō albus est. Illa v̄o que est aliqs hō albus est: illa que est: nullus hō albus est. illi aūt que est: hō albus est: illa que est nō est homo albus.

[Hic declarat per exēpla: ⁊ p̄mo in singularibus ⁊ dicit q̄ huic: socrates est albus: sola opponit̄ hec. s. socrates nō est albus: tanq̄ eius ꝓpria negatio. Et dicit pħus q̄ si eēt aliqđ p̄dicatum uel aliud subiectū nō eēt negatio opposita: sed eēt ab ea diuersa: ut ista socrates nō est musicus. non est negatio istius: socrates est albus. declarat postea in terminis vniulibus: ⁊ dicit q̄ huic: oīs homo est albus. est negatio ꝓpria nō oīs homo est albus: que eq̄pollet p̄ticulari negatiue: ⁊ huic aliqs homo est albus: opponitur. nullus homo est albus. Et dicit similr̄ q̄ huic homo est albus. opponit̄ ut negatio: homo nō est albus. [Sed videt̄ q̄ hic male dicat. nam (ut visum est supra) due indefinite possunt eē simul uere: sed ille que opponūtur tanq̄ affirmatio ⁊ negatio. i. ꝯtradictorie nunq̄ possunt simul eē uere: q̄re videt̄ q̄ male dicat. [Ad hoc dicēdum q̄ ille due: homo est albus: ⁊ hō nō est albus: de virtute locutionis non cōtradicūt: sed dicēdum q̄ pħus intellexit q̄ sunt cōtradictorie referendo ad idem suppositū: ut dicamus: hō est albus: pro sorte hō non est albus: pro eodē. s. pro sorte. Et hoc nō est de virtute locutionis: q2 de v̄tute sermonis nō stat hō magis pro sorte q̄ pro platone. Unde de virtute sermonis nō sunt ꝯdictorie: sed solum indefinite subcontrarie. Obiectio Solutio

[Qm̄ igit̄ vna affirmatio vni negationi opponit̄ ꝯdictorie: ⁊ que sūt he dictū est. Et qm̄ alie sunt ꝯrie: alie ꝯdictorie. ⁊ que sunt he dictū est ⁊ qm̄ non oīs uera uel falsa cōtradictio: ⁊ quare ⁊ quando uera uel falsa est.

[Hic epilogat qđ dictū est: ⁊ dicit q̄ ex p̄dictis patet q̄ vni affirmationi vna est negatio opposita: ⁊ q̄ oppositarū affirmationū ⁊ negationū alie sunt ꝯtrarie: alie ꝯdictorie. ⁊ dictū fuit que sint utreque: ⁊ dictuz est q̄ oīs ꝯdictio est uera uel falsa: ⁊ sumit̄ hic large ꝯdictio pro q̄libet oppōne affirmationis ⁊ negatiōis Nam in uera ꝯdictione semꝑ vna pars est uera altera falsa: ⁊ in indefinitis ambe p̄nt eē uere: ⁊ in ꝯtrariis ambe simul false (ut visum est.)

[Una aūt affirmatio est uel negatio: que vnū de vno significat. uel cū sit vniule, vniulr̄: ul' nō silr̄: ut oīs hō albꝰ est: nō oīs hō albꝰ est. Et iō albus nō est hō albꝰ: nullus hō albus est: q̄dam homo albus est: si album vnum significat.

[Hic ostēdit que sit affirmatio ⁊ negatio vna. Et dicit expositoꝛ q̄ hoc supius dixerat ubi dixit: q̄ vna est enūciatio que vnum significat: ⁊ ꝓpter hoc inducit istam partē sic. Quia in ista enūciatione in qua predicat̄ aliqd de aliquo vniuli vniulr̄ sub se multa ꝯtinet. Hic intēdit ostēdere q̄ nō impediat vnitatē enunciationis. s. q̄ ꝓpter multitudinē que ꝯtinet̄ sub vniuersali non impediat̄ vnitas enūciationis. Dicit ergo q̄ affirmatio vna uel negatio est que significat vnum de vno: siue illud vnū qđ subicit̄ sit vniule vniuliter sumptū: siue nō vniulr̄ sed p̄ticulariter uel indefinite: aut etiam si subiectū sit p̄ticulare uel singulare: ⁊ ponit exēpla: p̄mo de vniuli: ut oīs hō est albus: nō oīs hō est albus: nullus hō est albus: q̄dam hō est albꝰ. ⁊ addit quādam ꝯditionē que est necessaria ad hoc q̄ affirmatio sit vna. Et dicit si albū vnū significet: ⁊ p̄dicatū significet plura non est affirmatio vna ul' negatio: sed plures. Et dicit si albū vnum significet: q2 in libro topicoꝝ dicit pħs q̄ albū significat albū in voce ⁊ albū in colore: ⁊ ita est equocum ad illa duo: ⁊ ꝓpter hoc dicit: si album vnum significet: aliter nō esset vna affirmatio.

[Si v̄o duobꝰ vnū nomē positū est: ex q̄bꝰ nō est vnū: nō est vna affirmatio: nec vna negatio

[Hic ostēdit q̄ sola vnitas noīs non requirit̄ ad vnitatem enūciationis: imo requirit̄ vnitas rei: dicē q̄ si ali

quod nomē vnū imponat̄ diuersis rebus ex qbus rebus non fiat vnum: nō erit affirmatio uel negatio vna. Et dicit expositor ꝙ hoc qđ dicit: ex qbus pluribus nō fit vnū. pōt dupl'r intelligi. Uno mō ad remouēdū multa ɔtēta sub vniuli vno: ut hō ⁊ equus sub aīali. Et hoc nomē aīal significat utrūqꝫ: nō ħ ꝙ sunt multa ⁊ diuersa: sed ħ ꝙ vniuocant̄ in nā generis. Alio mō dicit expositor: ⁊ melius dicit̄ ex quibus pluribus nō fit vnū: sicut ex ptibus diffinitionis fit vnum. nam tūc bñ esset vna. uel sicut ex partibus integralib⁹ fit vnū: ut ex tecto: fūdamēto: pariete fit vnū: sic ergo patet ꝙ vnitas uocis non sufficit dicere vnitatem enūciationis: sed dicit expositor ad uocem tm̄ sufficit vnitas uocis: ut canis est nomē: ⁊ simil'r de cō similibus alijs.

¶ Ut siqs ponat hoc nomē tunica hoī ⁊ equo. ꝙ tunica alba est: hec non est vna negatio: nec vna affirmatio.

¶ Hic exēplificat qđ dictum est. Dictū est enim ꝙ vnitas uocis non sufficit ad vnitatem enūciationis. Hic dat exēplum: ut si hoc nomen tunica imponat̄ ad significādum hoīem ⁊ equum: ⁊ tunc dicat̄ sic: tunica est alba: uel sic: tunica nō est alba: non est affirmatio uera: nec etiam negatio: immo erunt plures.

¶ Nihil enī differt hic q̄ȝ dicere: qm̄ est homo equus albus. Hoc aūt nihil differt q̄ȝ dicere est homo albus: ⁊ est equus albus. Si ergo he mul'ta significāt: ⁊ sunt plures: manifestū est quoniaȝ ⁊ prima uel multa: uel nihil significat. neqꝫ enim est aliqs homo equus.

¶ Modo ꝓbat hoc qđ dixit. s. ꝙ non sit affirmatio uel negatio vna: si dicat̄ tunica est alba. per talē rationem: si tunica significet hoīem ⁊ equum: ⁊ dicat̄ tunica est alba: nihil differt ac si diceret homo ⁊ equus est albus: ergo si he due significāt multa: ⁊ sunt plures enūciationes: certum est ꝙ prima siliter erit plures. s. tunica est alba: ⁊ significat plura aut nihil. Et dicit bene aut nihil: qꝛ non est aliqua res composita ex hoīe ⁊ equo: ⁊ ita ista non pñt facere vnum significatum. Quare patet: ꝙ tūc tunica aut significabit plura: aut nihil: qꝛ vnum significatū non possunt facere: ⁊ hoc dicit ipse cum dicit [neqꝫ enim est aliqs homo ⁊ equus. J. ex istis non fit vnum.

¶ Quare nec in his necesse est hane qdē cōtradictionem ueram esse: illam vō falsam.

¶ Hic cōcludit quoddā correlarium ⁊ dicit: ꝙ in istis affirmationibus ⁊ negationibus in qbus est nomē equiocum non oportet semꝑ alterā ueram alterā falsam esse: ut canis currit: canis non currit: non cōtradicunt: qꝛ negatio pōt aliqd negare qđ affirmatio affirmat. ¶ Et nota ꝙ dicit pħus nihil differt si dicerem: tunica est alba: ac si dicerem: homo est albus: ⁊ equ⁹ est albus intellige ꝙ uerum est ꝙ nihil differt quātuȝ ad pluralitatē: qꝛ sicut iste due sunt plures: ita similiter ista est plures: ⁊ nō itelligas ꝙ nihil differat quātum ad ueritatē: nam illa: homo est albus ⁊ equ⁹ est albus: cum sit quedam copulatiua non pōt esse uera nisi utraqꝫ pars sit uera: sed illa tunica est alba: dato ꝙ significet illa duo: tamē pōt esse uera altera existente uera: aliter non oporteret tales ꝓpositiones multiplices distinguere: que tamē videnť distingui: ⁊ sic bene pōt esse uera vna parte existente uera: dato ꝙ alia sit falsa.

¶ In his ergo que sunt ⁊ que facta sunt: necesse est affirmationē uel negationem ueram uel falsam eē. In vniulibus quidē vniuersaliter semper hāc uerā: illam vō falsam: ⁊ in his que sūt singularia queadmodū dictum est. In his vō que in vniuersalibus non vniuersaliter dicuntur: non est necesse. Dictum est aūt ⁊ de his.

¶ Hic pħus, qꝛ ostēdit supius quomodo uerū ⁊ falsum ex opposito diuidūt enunciationē: ingrit quoddam qđ posset esse dubiū. s. utrum illud qđ dictū est simil'r sumat̄ in oībus enūciationibus uel non. i. utrū ueritas simil'r sumat̄ in enūciationibus oībus. ¶ Et est notādum ꝙ pħus posuit supius. tres diuisiones enūciationis. Prima fuit penes vnitatē enūciationis: quādo diuisit enunciationē in vnam simpl'r ⁊ coniūctione vnam. ¶ Secūda diuisio fuit penes qualitatē quādo diuisit eam per affirmationem. ⁊ negationem. Tertia diuisio fuit penes quātitatē qñ dixit ꝙ enunciationum quedam est vniulis ⁊ quedā particularis alia indefinita: alia singularis. Hic tangit̄ quarta diuisio enūciationis ħm tēpus. nam quedam est de pñ'senti: quedam de pterito: quedā de futuro. Et ista diuisio pōt accipi ex his que dicta sunt supius: ubi fuit dictum ꝙ necesse est oēm contradictionē ex uerbo esse uel ex casu uerbi: ⁊ casus uerbi sunt pteritum ⁊ futurum. Pōt etiam accipi qnta diuisio enūciationum penes materiā ipsarum: ⁊ materia ꝓpositionuȝ nihil aliud est q̄ȝ habitudo p̄dicati ad subiectū: ⁊ illa habitudo pōt esse triplex. Uel ꝙ p̄dicatum per se insit subiecto: ⁊ sic est in materia nāli: ut homo est aīal. Uel ꝙ p̄dicatum repugnet subiecto: ⁊ sic est in materia impossibili. uel remota: ut homo est asinus. Si vō medio modo se habeat p̄dicatum ad subiectū: ita ꝙ neqꝫ per se īsit neqꝫ repugnet sic est in materia de possibili: uel etiam cōtingēti. Nūc aūt dicit expositor. his differētijs ita cōsideratis non est simile iudicium de ueritate ⁊ falsitate in oībus enūciationibus. vñ pħus ostēdit ex predictis concludēs ꝙ in enūciationibus que sunt de p̄senti: ⁊ in illis que dicta sunt. i. finita sūt de illis de pterito necesse est ꝙ affirmatio uel negatio determinate sit uera uel falsa. declarat hoc in illis enūciationib⁹ in qbus de vniulibus subiectis aliqd vniuersal'r p̄dicat̄: necesse est ꝙ semꝑ vna sit uera ⁊ altera falsa: ⁊ vna affirmatiua ⁊ altera negatiua. s. que ei opponit̄ in quacūqꝫ materia. Et dicit ꝙ siliter est in enūciationibus singularibus: qꝛ eodēmodo contradictorie opponunt̄: sed dicit ꝙ in illis enūciationib⁹ in qbus aliqd p̄dicat̄ de vniuli nō vniul'r: non est necesse ꝙ semꝑ vna sit uera altera falsa: qꝛ ambe pñt eē uere: ut dictū est: ⁊ hoc se hēt sil'r in illis de futuro: sicut de pterito uel pñti: ꝙ nō est necesse alterā partem eē ueram: alterā falsam: ⁊ in indefinitis sil'r se hēt sicut in vniulibus vniuliter sumptis. i. ɔtrarijs futuro pñti ⁊ pterito. nam in mā nāli affirmatiua est uera negatiua falsa: ut oīs homo est aīal: est uera: nullus hō est aīal falsa est. In remota mā est ecōuerso. s. qꝛ negatiua est uera ⁊ affirmatiua falsa. ⁊ sil'r ambe pticulares uere sunt in mā ɔtingēti in quolibet tp̄e: sed in singularibus futuris est quedā dissilitudo. Nam in pñtib⁹ ⁊ pteritis semꝑ opȝ ꝙ altera oppositarū sit uera: altera falsa: ⁊ hoc intelligas quātum ad mām ɔtingētē: ⁊ nō quantū ad nālem ⁊ remotā. nam ibi siliter est sicut in illis de pñti ⁊ de pterito ⁊ futuro: ⁊ sic soluȝ est diuersitas in illis de futuro in materia ɔtingēti: ⁊ i hoc ergo uersat̄ tota intētio: utrum in singularib⁹ de futuro ɔtingēti sit necesse alterā ueram eē alterā falsaȝ determinate uel nō. ⁊ Aristoteles nō facit mētioneȝ de ɔtingēti: sed solum dicit in singularibus. ex hoc dicit expositor ꝙ singularia eueniunt contingenter. ⁊c.

Queritur Utrum unius affirmationis sit tm̃ una negatio: uel possint plures eẽ? Et videt q plures possint eẽ: nam videt q istius: ois homo est albus: sit negatiua. hec: nullus homo est albus. cum in ea includat hec: quidam homo non est albus. & sic istius: omnis homo est albus: erunt iste negationes: nullus homo est albus: & qdam homo non est albus. ❡ Preterea quicqd repugnat ɔsequẽti repugnat antecedẽti: sed hec: qdam homo non est albus: que seqtur ad illam: nullus homo est albus: repugnat huic: omnis homo est albus: ergo omnis homo est albus: repugnabit huic antecedẽti: nullus homo est albus: & sic unius affirmationis deb̃et esse plures negationes. ❡ Preterea dicit phus: opponi autem dico eiusdem de eodẽ non equoce: & sic de aliis. sed hec cum dico: nullus homo est albus: negat totum illud qd affirmat hec: omnis homo est albus: ergo videt q sit eius ɔdictoria negatio. ❡ Cum hoc querit: Utrum plus neget negatio q̃ qd affirmet affirmatio? Et videt q sic. Nam si dicam: ois homo est aĩal. hic li aĩal non affirmat simplr pro suis suppositis oibus. Sed si dicam: qdam homo nõ est animal. iam negat aĩal simplr pro quolibet suo supposito: q̃re videt q plus neget negatio q̃ affirmet affirmatio

Oppositum patet per phm in littera. Dicẽdum q unius affirmationis una est tm̃ negatio: ita q huius: ois homo est albus est negatio: qdam homo nõ est albus: hoc dicit expositor q cõtradictio cõsistit in sola remotione affirmationis per negationẽ. uniuersalis negatiua remouet per particularẽ affirmatiuã: & sic de aliis. Sed dicit expositor q uniuersalis negatiua non solum remouet affirmationẽ uniuersalem: sed etiã ultra hoc designat extremam distãtiam fm quam negat totũ quod affirmatio ponit: & hoc ptinet ad rationẽ cõtrarietatis & non cõtradictionis. Et ideo particularis affirmatiua & particularis negatiua se habẽt sicut media inter cõtraria sicut patet. & sic patet q uniuersalis negatiua non est contradictoria uniuersalis affirmatiue. ❡ Ad argumẽta dicendum. Ad primum dico q lz uniuersalis negatiua includat particularẽ negatiuam: tamẽ ipsa uniuersalis negatiua sup hoc addit aliqd in quãtum importat non solum remotionẽ affirmationis: sed ulterius remouet quãlibet eius partẽ: & ideo nõ est sua cõtradictoria. ❡ Ad aliud dicẽdum q lz illa: omnis homo est albus: repugnet tanq̃ cõtradictoria huic: qdam homo nõ est albus: tamẽ non est cõtradictoria huiᵘ nullus bo[illegible]st albus: & causa est visa: q2 uniuersalis negatiua dicit remotionẽ non solum affirmationis (ut visum est) sed ulterius remouet totũ. ❡ Ad aliud argumẽtum patet solutio per idem. nam cum dictũ sit: q opponi est eiusdẽ de eodẽ: uerum est. & ulterius reqritur q solum affirmatio remoueat: & non sit extrema distantia: q2 tunc erũt cõtrarie (ut dictum est.) ❡ Ad aliud quod queris postea utrum plus neget negatio q̃ affirmet affirmatio? Dico q non. naz si plus negaret negatio q̃ affirmatio affirmet: tunc illud qd negarem eẽt affirmatio: & sic una negatio hẽret plures affirmationes: qd falsum est. ❡ Unde nota q negatio bñ põt negare pro pluribus q̃ affirmatio affirmet: non tñ q plus neget: nam differt dicere negare plus & negare pro pluribus: ut patet cum dicit: hõ est animal. hic affirmat animal simplr non tamẽ affirmat nisi pro hoĩe: sed cum dicit homo non est aĩal. hic negat animal qd prius affirmabat & nõ plus: tamẽ bene negat pro pluribus. naz negat ibi simplr pro quolibet supposito. Per hoc patet solutio ad argumẽtũ: cum dicis q cũ dicit: ois homo est albus: uel est animal. postea dicit: qdam homo non est aĩal. ibi negat Dico q non negat plus: immo idem: sed tamen bene negat pro pluribus.

Negatio p plures negare põt q̃ affirmet affirmatio non tñ plus negat.

Nam si ois affirmatio uel negatio uera uel falsa est: & oẽ necesse est esse uel nõ eẽ. Quare si hic futurũ qdẽ dicat futurũ aliqd. ille vo nõ dicat hoc ipz manifestũ est: qm̃ necesse est uerũ dicere alterũ ipsorum: si ois affirmatio uel negatio uera uel falsa est: utraq; enim nõ erũt sil in talibꝰ. Nã si uerũ est dicẽ: qm̃ albũ uel nõ albũ: necesse est albũ eẽ uel nõ albũ. Et si est albũ uel non albũ: uerũ est uel affirmare uel negare: & si nõ est: mẽtit: & si mẽtit: nõ est: q̃re necesse est aut affirmationẽ: aut negationẽ uerã eẽ: uel falsã. Nihil igit neq; ẽ neq; fit neq; casu neq; utrũlibet nec erit nec nõ erit aliqd ɔtingẽter sed ex necessitate oĩa: & nõ ad utrũlibet: aut eni qui dicit uerus est: aut q negat. Silr fieret uel nõ fiẽt: utrũlibet eni nihil magis sic uel nõ sic se hz aut hẽbit

Superius phus posuit dissimilitudinem inter enũciationes de futuro contingẽti singulares: & oẽs alias. Hic pbat illam dissimilitudinez: & habet duas. Primo ostẽdit q nõ se habet similiter ueritas in singularibus de futuro contingẽti sicut in aliis. Secũdo ostẽdit qualiter se habet vitas in illis. 2ª ibi [Igit esse qd est.] Prima in tres. Nam pma ducit ad impossibilia posito q eodem modo sit ueritas in singularibus de futuro contingẽti. Secundo repetẽdo illa impossibilia docet. Tertio ostẽdit illa impossibilia esse impossibilia. 2ª ibi [Que ergo contingũt.] 3ª ibi [Qd si hec non sunt possibilia.] Prima in duas. Primo ostẽdit q in singularibus de futuro contingẽti non sit altera pars determinate uera. Secũdo ostẽdit q utraq; potẽtia nõ caret ueritate. s. q non põt dici q utraq; pars sit falsa. 2ª ibi [At vo nec quoniam neutrum.] Prima in duas fm duas diuisiones. 2ª ibi [Amplius si est album.] Prima in tres. nã primo ponit quãdam consequẽtiam. Secundo probat illam. Tertio ponit ultimam cõclusionem. 2ª ibi [Quare si hic qdem dicat.] 3ª ibi [Nihil igit neq; est.] Seqtur illa pars [At vo.] ubi ostẽdit q utraq; ps nõ caret oĩmode ueritatis. & habet duas. Primo ponit quod intendit. Secũdo pbat. 2ª ibi [Primum enim cum sit.] Hec secũda in duas fm duas rationes. 2ª ibi [Adhuc si uerũ est.] Illa pars [Que ergo ɔtingũt.] habet duas. Primo enim repetit inconuenientia & addit quedam alia. Secũdo docet q illa inconuenientia sequant ex positione. 2ª ibi [Nihil enim phibet.] Hec secũda in duas. Primo enim ostẽdit illa incõuenientia sequi ex positione illa: q similr sit ueritas in illis de futuro contingẽti singularibus: & hoc facta quadaz ypothesi. Secũdo sine illa ypothesi. 2ª ibi [At vo nec hoc differt.] Hec est diuisio lectionis. ❡ Ad primam partem sic pcedit: intẽdit pbare ducẽdo ad inconueniens: q in singularibus de futuro cõtingẽti non sit affirmatio uel negatio determinate uera uel falsa. Et ponit talem consequẽtiam: si ois affirmatio est determinate uera uel falsa in singularibus de futuro contingẽti: omne qd est necesse est esse: & qd non est necesse est non eẽ: & sic oia eueniũt de necessitate: & nihil a casu: & nihil ad utrũlibet. Et statim probat istam consequentiam & dicit [Quare si his quidem.] & probat sic. Ponatur q sint duo homines quorũ unus dicat

In ppoĩt hꝰ ɔsequẽtia huiꝰ ꝫ indeterminate ra ẽ affirmatio uel negatio.

aliqd futurū: ut ꝙ fortes curret: alius negat dicendo
ꝙ fortes non curret: tūc posito ꝙ in singularibus de
futuro cōtingenti ꝯtingit alteram eē uerā. s. affirmati
uam uel negatiuā: seqtur de necessitate ꝙ alter eoꝝ
dicat uerū. nam utraqꝫ uera in singularibus non po-
test esse: sed solū in indefinitis: ⁊ si alter eoꝝ dicat ue-
rum: seqtur ꝙ necesse est determinare alterū eē ul' nō
esse. Et hoc ꝓbat: qa illa duo ꝯuertibiliter se habēt.
s. ꝙ sit uerum: ⁊ ꝙ ita sit in re: ⁊ hoc declarat dicēs ꝙ
si uerum est dicere ꝙ albū sit de necessitate: seqtur ꝙ
ita sit in re. ⁊ si uerū est negare: tunc de necessitate opꝫ
ꝙ ita sit in re ⁊ ecōuerso. silr si vna sit in re de necessi-
tate seqtur ꝙ sit uerum affirmare uel negare. Eadem
cōuertibilitas est in falso. qa si aliqs mentitur dicens
falsum: de necessitate seqtur ꝙ ita nō sit in re sicut ip
se affirmat uel negat. Silr si ita nō est in re: mentitur qa
cōuertibiliter se habēt. Seqtur ergo breuiter ꝙ si oīs
affirmatio uel negatio in singularibus de futuro cō
tigēti sit uera uel falsa: oportet ꝙ negās uel affirmās
determinate dicat uerū uel falsum: ⁊ sic oportet oīa
determinate eē uel nō eē. ❡ Et ex hoc cōcludit ulteri⁹
ꝙ oīa erūt uel eēnt de necessitate ⁊ nihil a casu ul' ad
Triplex gen⁹ con tingēnuz utrūlibet: ⁊ sic ꝑibit nā ꝯtingentium. ❡ Dicit exposi
tor triplex est genus cōtingentium. Est quoddā cōtin
gens ut in paucioribus: ut inuētio thesauri in horto.
Aliud est cōtingēs ut in pluribus: ut hoiem canesce-
re in senectute. Aliud est cōtingēs ad utrūlibet: ut ꝙ
fortes currat uel nō currat. ⁊ sic dicit ꝙ oīa istoꝝ con
tingētium deperirit. Et dicit nihil actu est quātū ad
ipsam ꝯtingētiam que ꝑmanet necsit quātum ad in
troductionē earum in fieri: nec a tali quantum ad ea
que sunt in minori parte: siue in paucioribus: nec ad
utrūlibet eē uel nō esse. Et ita si oīa de necessitate sunt
nihil ad utrūlibet erit. Et statim manifestat quomo-
do ex ꝑdicta ypothesi seqtur ꝙ nihil sit ad utrūlibet
nam si oīs affirmatio uel negatio determinate sit ue-
ra: oportet ꝙ ille qui affirmat uel ille qui negat dicat
uerum: sed si eēt ad utrūlibet silr fieret ⁊ nō fieret: naꝫ
dicit ipse: ad utrūlibet est qđ non magis sic uel sic se
habet. Et ordina sic lrām illaꝫ: sed ex necessitate oīa:
⁊ nihil ad utrūlibet. naꝫ si ad utrūlibet silr fieret ⁊ nō
fieret: nam utrūlibet est. Postea iterū dicas: aut enim
qui dicit. i. affirmat uerum est: aut qui negat. Et dicit
expositor ꝙ ꝑbus non includit expsse ꝯtingēs ut in
pluribus duplici rōne. Primo ꝙ tale cōtingēs non
includat qn altera oppositarū determinate sit uera ⁊
altera falsa: qr est dictū ꝙ in illo cōtingēti qđ se hēt
ut in pluribus bene pōt dici altera uera altera falsa.
Secūdo qr remoto cōtingēti qđ est in paucioribꝰ re
mouet per ꝯsequēs ꝯtingēs qđ est in pluribus ⁊ re-
spectu illius qđ semꝑ est: se habet ut in paucioribus
⁊ in minori parte. ❡ Et nota ꝙ differentia est inter
Dint ca sus ⁊ for tuna. casum ⁊ fortunā. nam casus est cum aliqd euenit ali-
cui nō tñ cum intētione: ut siqs fodit hortū ⁊ inue-
niat thesaurū casus est: nam non intēdebat inuenire
thesaurū. Sed fortuna est cum aduenit aliqd cum in
tētione: ut siqs uadat ad bellū ipse uadit ut sibi bene
accidat: ⁊ ideo si bene accidit fortuna erit ⁊ nō casus.
❡ Amplius autem si est album nūc: uerum erat
dicere prius quoniam erit album: quare semꝑ
uerum fuit dicere quodlibet eorum que facta
sunt: quoniam est uel erit: ꝙ si semꝑ uerum est
dicere: quoniā est uel erit: non pōt hoc non esse
uel non futurū esse. qđ aūt nō potuit non fieri
impossibile est nō fieri. ⁊ qđ impossibile est nō
fieri: necesse est fieri. Oīa ergo que futura sunt:

necesse est fieri. Nihil igit utrūlibet erit: neqꝫ ca
su: nam si a casu: non ex necessitate.
❡ Hic ponit scđam rōnem ad ꝓbādum ꝙ nō similit
se habet ueritas in enūciationibꝰ de futuro cōtingen
ti: sicut in alijs ducendo ad impossibile. Et hoc sic: si
aliqd est uerum modo de pñti: ut aliqd est albū. pri
mo fuit uerū dicere qm̄ erit albū: ⁊ hoc añ vnū diem:
uel ante mille annos: ⁊ sic uerum fuit dicere de quoli
bet qm̄ est uel erit: nec pōt nō eē: uel nō futurum esse
i. nō fieri. Et si non pōt nō fieri: impossibile est nō fie
ri. ⁊ si impossibile est nō fieri: necesse est fieri: ut pate
bit inferius: ⁊ si necesse est fieri: tūc nihil fit a casu: nec
ad utrūlibet: sed omnia ex necessitate.
❡ At vo nec quoniam neutrum uerum est con-
tingit dicere: ut quoniam neqꝫ erit neqꝫ nō erit
Primum enim cum sit affirmatio falsa: erit ne-
gatio non uera. Et cum hec sit falsa: contingit
affirmationem non esse ueram.
❡ Hic ostēdit ꝙ ueritas non est negāda in singulari-
bus de futuro contingēti simplr. i. non est dicendum
ꝙ neutra pars sit uera. Et primo ꝓponit quod intē-
dit dicēs: ꝙ sicut in istis singularibus de futuro con
tingēti non est uerum dicere ꝙ altera pars determi-
nate sit uera altera falsa: sic non cōtingit uere dicere
ꝙ neutra sit uera. s. neqꝫ erit neqꝫ non erit. i. neqꝫ affir
matiua neqꝫ negatiua: dicit neqꝫ erit. i. ꝙ affirmatio
non sit uera: neqꝫ non erit quātuꝫ ad negationē. Pri-
mum aūt ꝓbat hoc. s. ꝙ utraqꝫ pars nō careat ueri-
te duabus rōnibus. Prima est sm quam notat hic
expositor ꝙ affirmatio ⁊ negatio diuidunt uerum ⁊
falsum: qđ patet ex diuisione ueri ⁊ falsi: qr nihil qđ
est uerum eē qꝫ qđ est: uel non eē qđ nō est: sed nihil
aliud est falsum qꝫ enūciare eē qđ non est: uel non eē
qđ est: ⁊ sic oportet ꝙ semꝑ si affirmatio sit falsa ne-
gatio sit uera: ⁊ ecōuerso. sed sm ꝑdictam positionē
affirmatio erit falsa negatione existēte non uera. i. fal-
sa: qa non uerum ⁊ falsum idē ualēt. ⁊ simulr falsa ne
gatio affirmatione existēte non uera. i. falsa. ergo im-
possibile est ꝙ utraqꝫ pars careat ueritate: qr sequere
tur: ꝙ due cōtradictorie eēnt false: qđ est contra illud
principium de quolibet affirmatio uel negatio: ⁊ de
nullo simul.
❡ Ad hec si uerum est dicere: quoniam albū est
⁊ magnum: oportet utrūqꝫ esse. Si vo erit cras
oportet esse cras. Si autem neqꝫ erit: neqꝫ non
erit cras: non erit utrūlibet: ut est nauale bellūꝫ
oporteret enim neqꝫ fieri nauale bellum: neqꝫ
non fieri.
❡ Hic ꝓbat per secūdam rōnem que talis est. Intēdit
ꝑbus ꝙ si uerum est dicere ꝙ aliqd sit magnum ⁊ al
bum: seqtur utrūqꝫ eē. s. ꝙ sit magnū ⁊ album: ⁊ simi
liter in futuro sicut in ꝑsenti. Nam ad hoc quod dī-
co cras erit: seqtur cras eē: ⁊ si non est cras: falsum est
dicere quoniā erit cras: ergo si ꝑdicta positio sit ue-
ra dicēs ꝙ neqꝫ erit neqꝫ nō erit: oportebit neqꝫ fieri
neqꝫ non fieri: ⁊ sic omnia de necessitate erunt: ⁊ nihil
ad utrūlibet: quod falsum est.
❡ Que ergo cōtingūt incōuenietia hec sunt: ⁊
huiusmodi in alia. Si oīs affirmationis ⁊ nega
tionis uel in his que in vniuslibꝰ dicunt ut vni
uersalr: uel in his que sūt singularia: necesse est
oppositarū hanc ueram eē: illā vo falsaꝫ: nihil
aūt utrūlibet eē in his que fiūt: sed oīa esse: uel
fieri ex necessitate. Quare nō oportebit neqꝫ cō
siliari neqꝫ negociari: quoniam si hoc facimus
erit hoc. Si vo non hoc: non erit hoc.

Affirma[...] no ⁊ ne[...] gatio n[...] ildat ne[...] ra s fal[...]

Hic repetit phus illa inconueniētia: ut addat duo alia. Dicit ergo ꝙ si oīs affirmationis necesse est hāc esse uerā: illā falsam determinate: ⁊ hoc in vniuslib⁹ vniuslr sumptis: tūc in singularib⁹ incōueniētia que sequunt sunt ista que dicta sunt: ⁊ bi⁹ alia. i. duo alia inconueniētia: que sequunt. i. que dicēda sunt. s. ꝙ nihil a casu: nihil ad utrulibet: sed oīa eueniāt de necessitate. Similr inducat alia duo incōueniētia: que sequunt. pꝛimū est ꝙ non opꝫ ꝯsiliari de quolibet. naz in 3° ethicoꝝ dicit. ꝙ ꝯsilium non est de illis que sūt a necessitate. s. de sempiternis: sed solū est consilium de contingētib⁹: que pñt esse ⁊ nō esse. Aliud inconueniēs est. ꝙ non opoꝛtebit negociari. nā nos negociamur ꝓpter diuitias acquirēdas: ⁊ si oīa eueniunt de necessitate: tunc nō opoꝛteret negociari ꝓpt diuitias. ⁊ dato ꝙ non negociemur habebimus. ⁊ si semines bladum habebis. ⁊ dato ꝙ non semines denicꝫ habebis: ⁊ oīa talia sunt impossibilia.

Nihil enim prohibet in millesimuz annum. hunc quidez dicere. hoc futurum esse. hūc vo nō dicere. Quare ex necessitate erit quodlibet eorum qd̄ uerum erat dicere tunc.

Hic ꝓbat ꝙ dicta inconueniētia sequūtur ex predicta positione. s. posito ꝙ eodez modo sit ueritas in enunciationib⁹ singularibus de futuro ꝯtingenti: sicut in alijs enunciationib⁹ ⁊ ostendit illa īpossibilia sequi ex p̄dicta positiōe facta quadam ypothesi. Dicit ergo: ꝙ ante mille annos: qñ nihil erat excogitatum de illis que nunc agunt. potuit aliqs dicē aliquod futurū esse: ut ꝙ talis ciuitas subuertet adhuc ꝙ non erit. s. ꝙ talis ciuitas non subuertetur. nūc aūt si oīs affirmatio ul' negatio determinate sit uera: necesse est ꝙ alter eoꝝ determinate dicat uerū: ergo necesse fuit alteꝝ istoꝝ determinate euenire ⁊ de necessitate: ⁊ eadē rō est in alijs omnibus: q̄re pꝫ ꝙ ex predicta positione sequunt illa īpossibilia. s. posito ꝙ similiter sit ueritas in enūciationib⁹ singularib⁹ de futuro contingenti sicut in alijs.

At vo nec hec differt si aliquis dixerit contradictionem: uel non dixerit. manifestum est enī. qꝛ sic se habēt res. ⁊ si hic quidē affirmauerit. ille vo negauerit. necꝫ enī ꝓpter affirmare. uel negare erit uel non erit. nec in millesimū annū magis: q̄z in quātolibet tēpore. quare si in omni tempore sic se habebat: ut vnum uere diceretur: necesse erat hoc fieri. ⁊ vnūquodcꝫ eoruz que fiunt sic semper se habebat: ut ex necessitate fieret: quādo enim uere dicit quis: quoniam erit. non potest non fieri. ⁊ quod factuz est: uerum erat uicere semper: quoniam erit.

Ostēdit superius phus illa incōueniennia sequi ex p̄dicta positione ⁊ hoc facta q̄dā ypothesi. Hic vult ostēdere ꝙ absq̄ ypothesi sequunt talia icōueniētia ypothesis erat talis ꝙ añ mille ānos: poterat aliqd̄ futurum aliqs affirmare. ⁊ alter negare: modo dicit ꝙ idez sequit sine ista ypothesi nam nihil diceret q̄z tum ad existētiam ⁊ euētum ipsarū rerū: si aliqs dixerit negationē uel non dixerit. nā res eodē mō se habet: siue affirmauerit aliquis: siue negauerit. naz propter nostrū affirmare uel negare non mutabitur cursus rerum: ut ꝙ sit uel nō sit: nam ueritas enūciationis non est causa existētie rerū: sed potius ecōuerso. ⁊ non diceret quātuz ad euentū eius: qd̄ non agitur. utrū fuerit affirmatū uel negatū: ante millesimū annum: uel ante quodcū ꝫ tēpus. si ergo vno quocꝫ tempore posito ꝙ ita se hēat ueritas enūciationū: necesse esset ꝙ alterū oppositoꝝ uere diceretur ad qd̄ necesse sit aliquid uere dici: sequit ꝙ necesse sit illud eē uel fieri. Et ita ulterius sequit ꝙ vnum quodcꝫ eoꝝ que fiunt eueniat de necessitate: ⁊ ratio huius est: qꝛ si ponat aliquē uerum dicere ꝙ hoc erit: non potest non futurū esse: sicut supposito ꝙ homo sit aīal rationalem oꝛtale: homo nō pōt non esse animal rōnale moꝛtale: hoc enim assignat cum dicitur [aliqd uere dici.] Ji ꝙ ita sit ut dicit. eadem aūt habitudo est eoꝝ que uere dicunt ad ea que futura sunt: ut eoꝝ que p̄us dicebant ad ea que sunt p̄ñtia uel preterita. ⁊ oīa eueniūt de necessitate: ⁊ nihil a casu uel a foꝛtuna: uel ad utrumlibet.

Quod si hec non sunt possibilia. videmus enī eē principiū futuroꝝ ⁊ ab eo qd̄ ꝯsiliamur atꝗ agim⁹ aliquid.

Superius phus ostendit ꝙ nō est similiter ueritas ī enūciation bus de futuro cōtingēti: ⁊ singularibus sicut in alijs ducēdo ad īpossibilia. Hic ostēdit illa īpossibilia esse īpossibilia. ⁊ sequit illa ps in qua ostēdit q̄liter sit ueritas in istis enūciationibus que incipit ibi [Igit eē qd̄ est.] Et sic sunt due ptes principales in lectione. Pꝛima habet duas. nam p̄mo ostēdit predicta esse impossibilia per rationē. 2° per exēpla. 2° ibi [Et multa nobis manifesta.] Pꝛima in duas diuiditur. p̄mo ponit suū ꝓpositū in rebus humanis. 2° in rebus alijs a natura. 2° ibi [⁊ quoniā est oro.] Sequitur illa ps [Et multa nobis manifesta.] Diuidit in duas p̄mo ponit vnū exemplū. 2° concludit idem eē in alijs cōsimilibus. 2° ibi [Quare ⁊ in alijs.] Illa pars [Igit eē qd̄ est.] In qua ꝯcludit ueritatē in enūciationib⁹ hēt duas. nam qꝛ superi⁹ arguēdo ad impossibilia ꝓcedebat ab enūciationib⁹ ad res. ⁊ remouet illa incōueniētia que circa res sequebant. nūc ostēdit q̄liter se hēt ueritas circa res. 2° q̄lit circa enūciationes. 2° ibi [Quare qm̄ similr orones.] Pꝛia in duas. p̄mo ostēdit q̄liter se habeat vitas ⁊ necessitas circa res absolute cōsideratas. 2° q̄liter se habet per cōparationē ad sua cōposita. 2° ibi [⁊ in ꝯdictione.] Sequit illa pars [Quare qm̄ similr.] In qua ostēdit q̄liter se habeāt enūciationes ad ueritatē ⁊ habet duas. p̄mo facit qd̄ dictū est. 2° ꝯcludit ueritatē toti⁹ disputationis. 2° ibi [Quare manifestum est.] Hec est diuisio lectionis. Ad pꝛimā partem sic ꝓcedit. Et dicit ꝙ si hec nō sunt possibilia que dicta sunt: nec glosatur. similr ueritas in enūciationib⁹ singlarib⁹ de futuro ꝯtingenti. ⁊ statim ostēdit predicta īpossibilia esse īpossibilia. Et hoc p̄mo in reb⁹ humanis ⁊ intēdit talem rōnem. Illa quoꝝ nos sum⁹ causa per nostra ꝯsilia non eueniunt de necessitate: sed nos sum⁹ causa multoꝝ per nostra ꝯsilia ergo multa sunt que nō eueniūt de necitate. minorē ponit eo ꝙ nos manifeste videamur eē causa multoꝝ ⁊ principium futuroꝝ. nam dn̄s potest precipere seruo ꝙ faciat aliqd: qd̄ tamen non fieret. nisi p̄mo ꝯsuleret. similiter per consilium alicuius: aliqñ fiūt bella ⁊ interficiunt gētes: que non fierent: nisi esset consilium ei⁹: ⁊ sic similiter in pluribus alijs.

Et quoniam est omnino in his que non semper actu sunt: esse possibile: ⁊ non esse similiter in quibus utrumcꝫ contingit ⁊ esse ⁊ non esse. Quare ⁊ fieri ⁊ non fieri.

Hic ostēdit in alijs rebus q̄z in humanis. Et dicit ꝙ manifestum est in rebus nālibus ꝙ quedā non semper sunt actu. ergo eis cōpetit esse ⁊ non esse: aliogn

semper essent uel semp non essent. illud autē qd non est. incipit eē aliquid per hoc q fit. sicut illud qd non est album. incipit esse albū per hoc qd fit album: et si non fiat album: pmanebit non esse album. et sic contingit aliqua esse et non esse: ita fieri et nō fieri: sic talia nō sunt ex necessitate uel fiunt: sed in eis est causa possibilitatis per quā se habēt ad fieri et non fieri.

¶ Et multa nobis manifesta sunt sic se hñtia: ut quoniā hāc uestē possibile est incidi. et nō incidi ditur: sed prius exteritur. Silr autē et nō incidi possibile est. nō eni esset possibile prius eam exteri nisi esset possibile nō icidi. Quare et in aliis futuris que fm potentiā dicunt huiusmodi.

¶ Hic ponit ppositū et exempla. ponat q sit hic una uestis noua. illā uestē possibile est incidi: qr non obstat scissioni. neqz ex parte agentis. neqz ex parte patientis: qr cum sit de lana: potest icindi. et similr possibile est eam nō scindi. et hāc partem pbat sic: sicut est poss͡e hāc uestē scindi ita est poss͡e illā uestē exteri. i. uetustate consumi. at si exterat non scindit. ergo est possibile hanc non scindi. et concludit vniulr q in omnibus futuris. quecūqz fm huius positionē se habent. i. q sunt in tali potentia et non in actu.

¶ Manifestū igit est qm non oia ex necessitate uel sunt: uel fiunt. sed alia quidē ad utrūlibet: et nō magis uel affirmatio uel negatio uera est alia vo magis quidem et in pluribus alterum. Sed ↄtingit fieri et alterū. alterū vo minime.

¶ Et quid est manifestuz. certe q non omnia sunt de necessitate uel fiunt: sed quedam eoꝝ fiunt ad utrūlibet qd non habet se magis ad affirmationez qꝫ ad negationem: ut forte currere et non currere. Alia sunt in quib' alterū eoꝝ ↄtingit ut in pluribus: ut q rosa floreat in uere. Et dic q alterū ↄtigit. s. q nō floreat.

¶ Igitur esse qd est: quādo est. et non eē qd nō est: quādo non est: necesse est. Sed non omne quod est: necesse est esse: nec qd non est: necesse est non esse. non eniz idem est: omne qd est: esse necessario quado est: et simplr esse ex necessitate. similiter autē et in eo quod non est.

¶ Hic ponit phus qualiter se habet ueritas in rebus ut inde concludat ueritatē in enūciationibus. Dicit ergo primo ex premissis cōcludens. Postqꝫ supradicta sunt inconuenientia. s. q omnia eueniat de necessitate concludit qliter est ueritas circa res: ita q opꝫ dicere ita se habere circa res q omne qd est necessarium est eē: quādo est: cum illa reduplicatione: et omne qd non est necesse est nō esse: quado nō est. Et dicit expositor: q illud tenet per illud principiū ipossibile est aliquid esse et non esse simul. ita quado aliqd est tunc quādo est ipossibile est non esse: et si ipossibile est non esse necesse est esse: qr iste eqpollent adinuicem. Similr quando aliqd non est tunc ipossibile est esse. ergo necesse est nō esse. nam similr equipollēt. Et sic pꝫ qlr omne qd est necesse est esse quado est: et omne qd nō est: necesse est nō esse: qn non est: sꝫ illud non est necessarium absolutum: sed ex suppositione. Nam omne qd est nō est necessariū eē. neqꝫ oē qd nō est: nō est necessarium non esse. Unde dicit phs q nō est idem dicere: omne qd est necesse est eē quādo est. et omne qd est: simulr necesse est esse. similiter non est idez. omne qd nō est necesse est nō esse: quādo nō est ergo qd non est: simulr necesse est nō esse. Et ideo esset fallacia sꝫ quid et simplr: si diceres sic sor. erit qn erit. ergo sor. erit. vñ omne qd est quando est necesse est esse quātum ad necessitatē ex suppositiōe et nō de

Dē qd ē necesse ē esse tē

necessitate absoluta: vnde nō est necessitas absoluta: si quando est necesse est esse.

¶ Et in cōtradictione eadē ratio est: esse quidez uel non esse. omne necesse est: et futurū esse uel non esse. non tñ diuidentem dicere i. alterū necessario. Dico autem ut necesse est futurum esse bellū nauale cras. uel nō esse futurū. Sed non futurū eē cras nauale bellū necesse est: uel non futurū eē: futurū autē esse: uel nō eē: necesse est.

¶ Hic ostendit quomodo se habet ueritas circa res. per cōparationē ad sua supposita. Et dicit q eadem ratio est in ↄtradictione que est in suppositione: qr sicut illud qd nō est absolute. necessariū est necessariū ex suppositiōe: ut visum est. similr in proposito. s. in ↄtradictione. quādo nō est necessariū absolute: tunc est necessariū per disiunctiuas oppositas: qr necesse est de quolibet: q sit uel non sit sub disiūctione: et similr necessitas fundat supra hoc pncipiū qd ipossibile est ↄdictoria simul esse uera: uel falsa. Unde impossibile est esse et nō esse. vnde sub disiūctiōe necesse est esse: uel nō eē: tamē diuisim esse nō est necesse eē uel etiā nō esse: qr esset necessitas absoluta et nō sub disiunctione. et declarat per exemplum: qr necesse est nauale bellum esse futurū cras: uel nō esse futurū: sed nō est necesse nauale bellum eē futurum cras uel nō esse futurū: et similiter non est necesse non eē futuruz cras: qr hec pertinet ad necessariū absolutū: sed hoc est bene necesse uel q sit futurū: uel q non sit futurū. nam hoc ptinet ad necessitatē que est ex suppositione siue sub disiunctione.

¶ Quare qm orationes similr uere sunt: quemadmodū et res. manifestū est: quoniā quecunqꝫ sic se habent: ut ad utrūlibet sint: et cōtraria ipsoꝝ contingant necesse est similiter se habere ↄtradictionē: qd contingit in his: que non semper sunt: et non semp non sunt. hoꝝ eniz necesse est alterā partē ↄtradictionis uerā eē: uel falsaz: nō tñ hoc aut illud: sed utrūlibet: et magis quidē alterā uerā: nō tñ iam uerā uel falsam.

¶ Ostēdit qliter se habet ueritas circa res. postea qliter se habet circa enūciationes. Dicit ergo primo q ita se habēt enūciationes ad ueritatem sicut res ad esse: et nō esse: qr ab eo q res est uel non est oratio uera uel falsa dicitur. et ideo sequitur q in omnibus rebus que ita se habēt ut ad utrūlibet et quecūqꝫ ita se habēt q ↄtrarioꝝ cōtingere possunt: qlitercūqꝫ. i. eqliter: uel alterutrū ut in pluribus: sequit q similiter se habeat circa ↄtradictionez enūciationum. Et declarat que sunt iste res qrum ↄtraria cōtingent euenire. Et dicit q illa que nec semper sunt: ut necessaria: nec non sunt: ut possibilia: sed quādoqꝫ sunt et quādoqꝫ non sunt. Et ulterius manifestat similr quomodo se habeat in ↄtradictorijs enūciationib'. et dicit q istarum enūciationū que sunt de contingētibus necesse est q sub disiunctione altera pars ↄtradictiōis sit uera: uel falsa: nō tamē hec uel illa determinate: sed ad utrūlibet. et si contingat q altera ps contradictionis sit uera magis ut in illo ↄtingenti qd se habet ut in pluribus: non tamē hoc est de necessitate. qr posset altera esse uera: sed ex necessitate est altera pars uera et altera falsa: sed non determinate ut visum est.

¶ Quare manifestū est: quoniam nō est necesse: omnes affirmationes uel negationes oppositarum: hanc quidē uerā: illam autē falsam eē neqꝫ eni queadmodū in his que sunt: ita se habet etiā in his que non sunt: possibilibus tñ eē

In ppositi[illegible] de con[illegible] gen[illegible] et ut [illegible] uera [illegible] determinate [illegible]

aut non esse: sed quemadmodum dictum est. ¶ Hic ꝯcludit ꝑncipalē intētum. Et dicit ꝙ manifestum est ex ꝑdictis ꝙ nō est necesse in omni genere affirmationū ⁊ negationum oppositarū alterā determinate dicere verā: alteram falsam: q2 nō est eodem modo veritas ⁊ falsitas in illis que sunt de presenti ⁊ in illis que nō sunt: sed possūt esse ⁊ nō eē: sed hoc modo se hēt in utraqꝫ: sicut visuz est superius. s. ꝙ in istis que sunt necesse est semꝑ alterā determinate eē verā alterā falsam: sed in singularibus de futuro contingenti est necesse alterā verā alterā falsam esse sub disiunctione: sed nō determinate alterā tm̄ eē veram.

Queritur Utrū omnia eveniāt de necessitate? Et videt ꝙ sic. Nam posita causa sufficiēti ponit de necessitate eius effectus: sed omnis effectus in istis inferioribus: habet cāz sufficientē: q2 alter non duceretur in esse. ergo omnia ista inferiora educant de necessitate ex suis causis. ¶ 2° arguitur. qr̄ corpus supcelestium est causa istorū inferiorum: ⁊ ita videtur ꝙ omnis effectus hic sit de necessitate ꝑpter influentiam corporū supercelestiū. ⁊ nihil eveniat cōtingēter. ¶ 3° arguitur. deus est causa omniū ⁊ habet scientiam infallibilem omnium que sunt: ⁊ ita cum sit scientia eius infallibilis certe oportet ꝙ omnia eveniant de necessitate: ⁊ nihil eveniat contingenter. ¶ 4° arguitur sic. videt ꝙ illa que fiūt de nostro consilio fiant de necessitate. ⁊ que fiunt ab operatione nostra. Nam volūtas nostra de necessitate movet ab aliquo appetibili. cum bonū sit ꝑpriuz obiectū voluntatis nō potest moveri volūtas nisi ex bono: nec potest divertere quin eligat ⁊ appetat illō qō videtur sibi bonū: sic videt ꝙ omnia que fiunt ex nostro cōsilio ⁊ a nostra volūtate fiāt de necessitate.

Oppositum docet pħus per plures rationes ducendo ad īpossibile: ꝙ nō omnia eveniāt de necessitate. ¶ Ad hāc questionem videndum est primo quid sit necessarium ⁊ qd [illegible] īpossibile. Ubi nota qō dicit expositor ꝙ de hoc multis modis dixerūt antiqui: qdam enim dixerūt ꝙ necessarium est qō semꝑ est īpossibile qō nunqꝫ erit: nec est sꝫ possibile est qō qñqꝫ est quādoqꝫ nō est: sed dicit ꝙ iste diffinitiōes nō sunt recte: quoniā ꝑcedūt a posteriori. naz nō est necesse ex hoc qō semꝑ est: sed ecōverso ex hoc qō necesse est. similr̄ nō est īpossibile ex hoc qō nunqꝫ est: sed nunqꝫ est ex boc qō est īpossibile. ꝑpter qō aliqui aliter dicūt ꝙ necessarium est qō non potest prohiberi qm̄ sit verum: impossibile qō semper prohibet a veritate: possibile vō qō potest ꝑhiberi: vel nō: sed isti dicunt a posteriori ⁊ per accidēs. Nam illud nō est necessariuz ex quo nō potest impediri: sed ex boc qō est necessariuz nō potest habere īpedimentum. ⁊ ꝑpter hoc dicit melius ꝙ distinguātur per naturā rerum. ⁊ dicitur ꝙ illud est necessariū: qō in natura determiātū est ad eē solū: īpossibile vō qō est determinatū solū ad nō esse. possibile qō ad neutrū est determinatū oīno. Et debes notare ꝙ qcquid habet eē in seipso cum habet eē in ꝑsenti ⁊ de illo pōt dici ꝙ est: sed quādo aliquid est futurū nō habet esse in seipso: sed habet esse quodāmodo in suis causis. Et hoc potest eē tripliciter. vno modo ꝙ ita sit in sua causa ꝙ de necessitate ex illa ꝑveniat: ⁊ tunc de necessitate habet eē in sua causa: ut ꝙ sol cras oriat. alio mō est aliqd in sua causa: ita ꝙ hēt inclinationē ad suū effectū qui tn̄ impediri pōt ut ꝙ rosa floreat in vere. alio mō est aliquid in sua causa pure in potētia: qō nō magis est determiāte ad vnū

[illegible]

[illegible]

qꝫ ad alterū ut ꝙ sortes currat. ⁊ ita ex his dico ꝙ nō oīa eveniēt de necessitate: sed quedā possunt impediri: ita ꝙ nō erant: ut statim visum est. ¶ Ad argumēta dicēdum. Ad primum cum dicis: posita causa sufficiēti de necessitate ponit eius effectus. ⁊ cum dicis ꝙ omne qō est hic inferiꝰ habet causam sufficiētē. Dicit expositor hic ꝙ utraqꝫ istaꝝ. s. maior ⁊ minor sunt false. nam ignis cū additur lignis est causa sufficiens cōbustionis. ⁊ tn̄ potest īpediri per īfusionē aque. Similr̄ hec est falsa. oīs effectꝰ hic īferius hēt cām sufficiētēz. Nam illius effectꝰ qui est per accidēs ⁊ nō est causa sufficiens nec per se. Et si tu arguas ꝙ oē per accñs reducit ad per se. certe verū est reducit ad per se. i. ad aliqō subiectū qō hēt eē per se: sed nō ītelligit ꝙ reducat ad cām per se. ¶ Ad 2m qñ dicitur ꝙ īter corpoꝝ supcelestiū est causa oium istorum inferioꝝ. Quare videtur ꝙ hec oīa sint de necessitate ex īfluētia corpoꝝ supcelestiū. Dicēdū ꝙ multa siūt hic īseriꝰ que nō sūt ꝑpter virtutē corpoꝝ supracelestium: ut illa que ab itellectu ⁊ a volūtate nostra fiūt. nā virtus corpoꝝ supracelestiū nō agit ꝑprie in itellectū: nec in volūtatē. Et hoc ꝑbat expositor tali rōne. nullū corporale agit in nō corporale: sed itellectꝰ īcorporalis est. ergo virtꝰ supcelestiū nō poterit agere in itellectū. ⁊ sic in istis que fiūt per rōnem ⁊ per intellectū nō pōt agere virtus corpoꝝ supracelestium. Unde et dr̄: vir sapiēs dn̄abit astris. ¶ Ad 3m cū dicis ꝙ sciētia dei est infallibilis etiā cū ipsa oīa cogitat. videt ꝙ oīa eveniāt de necessitate. Dicēdū ꝙ itellectus dei nō cognoscit eo modo quo itellectus noster. Nā intellectꝰ noster itelligit ⁊ cognoscit sm̄ ꝑus ⁊ posterius: itellectus aūt dei vno ītuitu cognoscit oīa ⁊ nō sm̄ priꝰ ⁊ posterius. sicut si hic plures hoīes trāsirēt modo per vnā viam. tūc quilibet eoꝝ posset videre aliquos de illis qui irēt retro: sed si eēt in alto aliqs ut in aliqua sumitate turris. posset simul oīa intuitu vno videre. Igit̄ vno modo itellectus dei vno ītuitu cognoscit oīa p̄ntia preterita ⁊ futura. ⁊ ipse itellectus dei cognoscit oīa sm̄ eē quod habēt ⁊ ipse ordinauit ꝙ aliqua se determiāte habēt ad eē ut necessaria. alia ad nō eē: ut īpossibilia. aliqua ad utrūlibet: ut contingentia. ⁊ sic nō oīa veniunt de necessitate. ¶ Ad q̄rtum cū dicis ꝙ volūtas movet de necessitate ab ipso bono appetibili cū bonum sit ꝑprium ꝯc. Dicendū ꝙ similr̄ est de bono ⁊ de vero: nūc autem est quoddā verū per se nomē ut ꝑncipia: ut omne totum est maius sua parte: cui statim intellectus assentit alia sūt vera: non per se nota: sed per alia. Et hoc dupliciter. q2 quedā ex necessitate sequuntur ex illis principijs. ⁊ non possunt eē falsa ꝑmissis existētibus veris: sive principijs: ut ꝙ triangulus habeat tres. quedā autē sunt vera: que nō ex necessitate sequūtur ex principijs cō possibilia quibus de necessitate non assentit itellectus: q̄tius ad vnā partem magis īclinatur qꝫ ad aliā: ut omnis mr̄ diligit. similr̄ eniz de bono est: ꝙ aliqō est bonum per se appetibile: ut felicitas. q2 habet rationez ultimi finis: ⁊ voluntate naturali omnes appetunt istud bonum: sed quedam bona sunt appetibilia porpter finez. Et dicit expositor ꝙ forte talia sūt circa vivere ⁊ itelligere. ⁊ hec sūt de necessitate appetibilia. nā oīa eē appetūt. alia bona particularia que in humanis actibꝰ ꝯsistunt: ut comedere hūc cibū: vel illū q̄ possēt movere appetitū sꝫ aliqō bonū in eis ꝯsideratum: sed cū de necessitate ista talia nō movent appetitū. ideo voluntas nō semꝑ movet de necessitate. Et sic est finis primi periermenias.

¶ Incipit liber secundus periermenias.

Quoniam autem est aliquid de aliquo affirmatio significās hęc autē uel est nomen uel innoiatum.

Iste liber diuisimo de cōtinuat ad pmū: sed cōtinua eū sic expositor cōtinuat: q̃ superi⁹ in pmo determinauit de enunciatione simplr̃ considerata. Hic determinat de enūciatione sm̃ q̃ dicitur per aliquid superadditum sibi. Et diuidit in tres. nam pmo docet uariare seu diuersificare enūciationem penes aliqd additum ad subiectum. 2° penes aliquid additum ipsi enūciationi ratione compositionis. 3° soluit quādaz dubitationē circa oppositionē ppositionū euenietē. 2ª ibi [His vō determinatis.] 3ª ibi [Utrū aūt.] Prima in duas. pmo ostendit quid accidit enunciationi penes aliquid additū qd̃ non tollit vnitatem enūciationis. In 2ª quid accidat penes aliquid additum: qd̃ tollit vnitatem enūciatiōis. 2ª ibi [At vō vnū de pluribus.] Prima in duas. pmo docet diuersificare enūciationes in quibus ponit̃ hoc uerbū est 2° adiacēs. 2° in quibus ponit̃ 3° adiacens. 2ª ibi [Quando aūt est 3ᵐ adiacens.] Prima in duas. nam pmo pponit illas diuersas rōnes distinguēdi tales enūciationes 2° ponit distinctionū illaruz enūciationē. 2ª ibi [Quare pma est.] Prima in duas. nam primo pponit istas diuersas rationes distinguēdi. 2° ostendit q̃ non potest talis ratio distinguendi esse pter vbū. 2ª ibi [Preter uerbum aūt.] Prima in tres. pmo enim pponit istas rationes distinguendi. 2° exponit illud qd̃ dixit. 3° cōcludit intentum. 2ª ibi [Nomen autem dictum.] 3ª ibi [Erit oīs affirmatio.] Prima in duas. pmo pponit ꝛ declarat. 2° remouet dubiū. 2ª ibi [Unum aūt opz.] Seqt̃ur illa pars [Quādo autem est tertiū.] In qua distinguit enunciationes in qbus predicat̃ est 3ᵐ adiacēs. ꝛ habet duas. pmo distīguit huiusmodi enunciatiōes. 2° declarat q̃ circa eas possent eē dubia. 2ª ibi [Quoniā vō cōtraria.] Prima in duas. pmo declarat de enūciationibus in quibus predicat̃ hoc vbum est. 2° in quibus alia uerba. 2ª ibi [In his vō in quibus est.] Prima in duas. pmo docet uariare enūciatiōes in quibus predicat̃ hoc uerbum est tertium adiacens penes predicatū uariatum per finituz ꝛ infinitum subiecto existēte finito. 2° subiecto existente infinito. 2ª ibi [Alie autē ad id qd̃ est nō hō.] Prima in duas. pmo docet uariare enūciationes penes pdicatum uariatū per finitū ꝛ infinitum subiecto existēte finito: in vniuersalibus terminis sumptis nō vniuersaliter. 2° in vniuersalib⁹ sumptis vniuslr̃. 2ª ibi [Similiter autē se habent.] Prima in tres. naz pmo ponit diuersitates opinionū taliū enūciationum. 2° cōcludit numerum earū. 3° exēplificat in figura. 2ª ibi [Quare q̄tuor.] 3ª ibi [Intelligi vō.] Prima in duas. pmo pponit qd intendit. 2° exponit quoddam dictū. 2ª ibi [Dico aūt.] Illa pars [quare.] diuidit̃ in duas. naz pmo ponit numerū istaruz enūciationum. 2° ponit habitudinem earū. 2ª ibi [Quare due.] Et hec in duas. pmo facit qd dictum est. 2° exemplificat rōnez numeri. 2ª ibi [Dico aūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmam partē sic pcedit cōcludens qm̃ affirmatio est significans aliquid de aliquo: hoc .s. de quo aliqd affirmatur uel significatur .s. subiectum affirmationis est nomē .s. finitum: qꝛ pprie illud est nomē (ut supra dictuz est.) uel innominabile .i. nomen infinitum. qd̃ dicitur innominatuz ex hoc qd̃ non est nomē ipositum: uel non est noiatum ab aliq̃ forma determinata.

¶ Unum autē oportet esse. ꝛ de vno id quod in affirmatione est.

¶ Hic remouet phus dubitationem: qꝛ dictum est q̃ illud de quo aliquid dicat̃ est nomē uel innominabile. Crederet aliquis q̃ similiter eēt nomē inominabile subiectū. Et ideo ad hoc remouēduz dicit q̃ opz eē in affirmatione vna de qua loquimur hoc vnum predicatum de vno subiecto enūciatum. ꝛ ita opz q̃ subiectum uel sit nomen uel inominabile: ꝛ non nomen infinitum: ꝛ nomen infinitum; sed vnum uel aliud debet poni.

¶ Nomen autē dictū est ꝛ innominatum pri⁹ non homo enim nomē quidem non dico. sed infinitū nomen. vnū eni quodāmodo significat infinitū nomen. quodāmodum ꝛ non curerit. non uerbum sed infinitum uerbum.

¶ Hic explanat phus qd̃ dixerat .s. quid sit nomen. ꝛ quid inoiabile. Dicit q̃ nomē infinitū est sicut nō hō qd̃ nō est nomē: sed est īfinitū nomē sicut nō erit nō est uerbum: sed finitū uerbum infinitū: modo hoc inuēdo dimisim⁹ quādā partem ad remotionem dubitationis que incipit ibi [Unū enim significat quodāmō.] ¶ Dubitaret qs. utrū in illa enūciatione in qua subicitur nomē īfinituz significetur vnū de vno qꝛ videret̃ alicui q̃ nō: ex hoc q̃ aliquis crederet q̃ nomen infinitum nō significaret vnum. ¶ Ad hoc remouēdū dicit: q̃ nomē infinitū significat quodāmodo vnū: sed nō simpliciter vnū: sicut nomen finitum: qꝛ nomen finitum est impositum a forma generis uel speciei: uel indiuidui: sed nomē infinitū significat negationē talis forme: in qua negatione multa cōueniūt: sicut in quodā vno sm̃ rationem. Unde sicut est quoddā ens simpliciter: ut naturale: quoddā ens quodāmodo: ꝛ non simplr̃ ut ens rationis: sic est quoddā vnum simpliciter: ꝛ tale nō significat nomen infinitum: sed aliud est vnum quodāmodo qd̃ est vnum ens rationis. ꝛ tale vnum significat nomē infinitum: ut non homo ꝛc̃. Nomē infiniti significat quodāmodo vnum.

¶ Erit omnis affirmatio ꝛ negatio uel ex nomine ꝛ uerbo. uel ex infinito nomine ꝛ uerbo.

¶ Hic concludit ppositum .s. q̃ duplex est modus affirmatiōis: qꝛ quedā affirmatio cōstat ex nomine ꝛ uerbo: ꝛ quedam ex infinito nomine ꝛ uerbo. Et dicunt quidam ꝛ uolunt q̃ uerbum infinitum non intret enunciationem. Alij uolunt q̃ intret: sed postea videbitur eadem ratio potest accipi negationis: qꝛ de q̄cunq3 contingit affirmare: cōtingit etiā negare.

¶ Preter uerbum autē nulla est affirmatio uel negatio. Est enim uel erit: uel fuit: uel qu ecūq3 alia huiusmodi uerba: ex his sunt que sunt posita sunt consignificant enim tēpus.

¶ Uisum est qualiter enunciatio pōt uariari ex parte subiecti penes nomē finitum: modo ostendit q̃ talis differentia non potest sumi ex parte uerbi. vnde ubi non pdicat̃ uerbū: ut dictuz est nulla est affirmatio uel negatio. neq3 ex nomine infinito posito loco nominis: sed uerbum infinitum nō ponit̃ in enūciatione: qꝛ nō pōt uariari penes uerbum infinitum enunciatio; sed videbit̃ postea: sed expositor dicit q̃ uerbum īfinitū non intrat enūciationē duplici ratione. ꝛ vult phus q̃ ex casu uerbi ꝛ nomine fiat enūciatio. ꝛ ppter hoc subiūgit siue dicatur est siue erit: siue

fuit uel alia huiusmodi sunt de numero predicatorum ne quibus nō pōt fieri enūciatio: vñ ↄsignificat tps. hic reddit expositor cāz q̄re ex obliq̄ vbi ꝛ noie fiat enūciatio ꝛ nō ex obliq̄ nois ꝛ uerbo: q2 in obliquo nois nō icludit ipse rect9 sed in obliq̄ vbi icludit ipz uerbum presentis tēporis. nam cum dicit̄ hoc erit. i. hoc est futurū: ꝛ hoc fuit: ꝛ est preteritum.

¶ Quare pma est affirmatio ꝛ negatio est. hō nō est hō. Deinde est non hō. non est non homo. Rursus est omnis homo. nō est ois homo est omnis nō homo. nō est omnis nō homo. ꝛ in extrinsecus temporibus eadem ratio est.

¶ Hic ↄcludit ex predictis distinctionē enunciationū in quibus ponit nomē infinitū uel finitum ex parte subiecti: ꝛ nō ſm expositorē: q in his triplex differētia potest attēdi. vna ſm affirmationē ꝛ negationem. alia ſm subiectū finitū uel infinitum. tertia ſm subiectum vniulr uel nō vniulr sumptū. ꝛ q2 nomē finitū prius est q̄ȝ nomen infinitū: ideo dicit q prima affirmatio est ut hō est: ꝛ prima negatio: homo non est ꝛ postea ponit secūdam affirmationez: ut non hō est secundā negationē: ut non hō non est. postea illas in quibus ponit̄ vniulr sumptū vniulr. ꝛ sunt quatuor sicut predicte: ut omnis hō est iustus: ois homo non est iustus: omnis nō homo est iustus: omnis nō homo non est iustus. Similr ꝛ in uerbo preteriti ꝛ futuri tēporis. Et dicit expositor q non facit hic phus mentionē de singularib9: q2 non pōt inueniri in eis omnis differētia: q2 signū vniulr nō pōt addi eis: similiter de particularibus mētionē nō facit. Nam idē est iudiciū. sicut de illis in quibus subiectū est vniulr non vniulr sumptū. i. sicut de indefinitis: ut cum dicitur hō est: homo nō est: q̄dā hō est: q̄dā hō nō est.

¶ Quādo autem est tertiū adiacens predicat̄. dupliciter dicuntur oppositiones.

¶ Hic intendit phus distinguere enūciationes penes predicatum uariatū per finitū ꝛ infinitū subiecto existēte finito: in q̄bus hoc uerbū est: est tertiū adiacēs predicat̄. ꝛ ideo nota q hoc uerbū est quādoq̄ȝ p̄dicatur secūdo adiacens. ꝛ tūc ꝓprie predicat qō est in se: ut homo sortes est: sensus est q ipse sit in rerū nā. Aliqñ predicat̄ tertiū adiacēs. ꝛ tunc predicat qō est in alio: ut homo est albus: tunc nō significat q hō sit in rerum nā. sed q albedo inest homini. ꝛ itellige q appellat̄ tertiū adiacens: non q sint ibi tria adiacentia: sed tertiū dicitur: q2 est tertia dictio ꝛ adiacēs q2 adiacet. Et nota q premissis enūciationibus subiecto existente finito: erant due enunciationes: ita q erat ibi vna oppositio: qñ hoc uerbū est p̄dicat̄ 2m adiacens: ut hō est: homo nō est. modo dicit q hoc uerbū est predicat̄ tertiuz adiacēs erūt igit̄ in duplo plures q̄ȝ prius. ꝛ ita erunt due oppōnes ꝛ quatuor enunciationes ꝛ hoc subiecto existēte finito predicato tñ uariato per finitū ꝛ infinituz vna oppositio est ut homo est iustus: homo non est iustus. alia homo est nō iustus: homo non est non iustus.

¶ Dico autē ut est iustus homo est dico tertium adiacere nomen: uel uerbum in affirmatione. Quare ob id ipsum quatuor ille erunt.

¶ Hic exponit qō dixerat q hoc uerbuz est predicat̄ tertium adiacēs. Et dicit q cum dicit̄ homo est iust9 hoc uerbum est predicat̄ tertiū adiacens in predicato tanq̄ȝ nomen uel uerbū in enūciatione: ita q hoc uerbū est pōt dici nomen: put nomen est idem: sicut vox significatiua. ꝛ dicit̄ uerbum similiter cāz sit nota dicendi de altero. Postea concludit q̄re erunt q̄tuor enunciationes ꝛ due oppositiones: ut visuz est iā.

¶ Quarum due quidem ad affirmationem ꝛ negationem sese habent: ſm consequentiā: ut priuationes. due vo minime.

¶ Hic ponit habitudinē istarū enunciationū. Et illa littera multas habet expositiones. sed cā breuitatis ponat̄ vna intētio quā ponit Boetius. Et ſm illā expositionem attendit̄ similitudo ꝛ dissimilitudo affirmatiuarū ad negatiuas: ut dicit Ari. s. p̄missarum q̄tuor: due quidē affirmatiue: quarū vna est simplex: homo est iustus: alia infinita: ut homo est non iust9: se habebūt ſm ↄñtiam ad affirmationem ꝛ negationem: ita q ad vnā affirmatiuam simplicē: sequitur negatiua infinita: ut ad hāc: homo est iustus: sequit̄ homo nō est non iustus: ꝛ ad affirmatiuā infinitam sequitur negatiua simpliciter ut ad istam: homo est non iustus: sequitur hō non est iustus. due vo negatiue minime. i. non se habēt ita sicut ad negationes sequātur affirmatiue: nam ad illā hō non est iust9 nō sequitur hec: homo est iustus per eādem causaz. Et nota q similiter est in illis de predicato p̄uato. sicut in illis de predicato infinito. Nā sicut ad hāc homo est nō iust9: sequit̄ illa: homo nō est iustus. similr ad hanc: homo est iniustus: sequit̄ hō non est iustus. ꝛ similiter ex altera parte. Que sequunt̄ ad illa de p̄dicato negato eadē seq̄ p̄nt ad p̄ua p̄uata.

¶ Dico autē quoniā est. aut iusto adiacebit aut nō iusto. Quare etiā negatio. Quatuor ḡ sūt.

¶ Hic manifestat qōdam. s. q in istis quatuor enunciationib9 non solum potest poni hoc uerbum est: sed etiam adiacebit alicui nomini finito uel infinito. hoc ipse manifestat hic quoniā adiacet nomini finito uel infinito. Dico autem quoniā hoc uerbum est: aut adiacebit iusto. ut homo est iustus: aut iniusto ꝛ tunc adiacebit nomini infinito: ut homo est non iustus. ꝛ ille due sunt affirmationes. Dicit ergo q due erūt negationes. ꝛ sic postea erunt q̄tuor enūciationes. due affirmatiue ꝛ due negatiue.

¶ Intelligamus vo qō dicitur ex his que subscripta sunt: est iustus homo. hui9 negatio est. non est iustus homo. est non iustus homo. huius negatio est non est nō iustus homo. est enī hoc in loco: ꝛ non est iusto. ꝛ non iusto adiacet. hec igitur quemadmodum in resolutorijs dictum est: sic sunt disposita.

¶ Hic manifestat qō dictū est in quadam descriptiōe. s. in quadam figura. ꝛ dicit q illud qō in supradictis dictum est: potest intelligi infra: ita q in p̄mo angulo qui est |a| ponatur affirmatiua de predicato finito. s. homo est iust9. in secūdo angulo a latere qui sit |b| ponatur negatiua de predicato finito: ut homo nō est iustus. in tertio sub |a| qui sit |c| ponatur affirmatiua de predicato infinito: ut hō est non iustus. in q̄rto sub |b| qui sit |d| ponatur negatiua de predicato infinito: ut homo non est non iustus. Similiter sub |b| qui sit |c| ponat̄ affirmatiua de predicato priuato: ut homo est iniustus. ꝛ sub |c| que uocetur |f| ponat̄ negatiua de predicato priuato: ut homo non est iniustus. ꝛ dicit q sint disposite quemadmodum in resolutorijs. i. in libro priorum in fine primi sunt disposite. Et fiat talis figura recte.

A homo est iustus	B homo non est iustus
C homo est non iustus	D homo nō est nō iustus
F homo non est iniustus	C homo est iniustus.

Ecce q in hac figura ad affirmatiuā sequuntur ne-

Que dicit̄ qñ p̄dicat est 2m adiacens ꝛ quando est 3m adiacens

gatiue et non econuerso. ut ad illam: homo est iust⁹: sequuntur ille due: homo non est nō iustus. et homo non est iniustus: et non ecōuerso: ita q̄ ad illam. s. homo est iustus: sequuntur ille due homo non est non iustus ad hāc. et homo non est iniustus: et non econuerso. Similiter ad hāc homo est non iustus: sequit̄ homo non est iustus: et non ecōuerso. idem est iudicium de priuatiua: q2 ad illā de predicato p̄uato: que est affirmatiua homo est iniustus: sequit̄ illa: homo non est iustus. et non ecōuerso. et causa est: q2 illa homo non est iustus: habet duas causas ueritatis. et iste due que sunt affirmatiue nō habēt nisi vnā causam. cum enim dicitur: homo est non iustus: uel est iniust⁹ semper supponit̄ hoīem esse: et ita non hn̄t nisi vnaz causam ueritatis: q2 non est. et sic non est iustus: uel quia est et tn̄ iustitia non inest ei: et sic non est iustus.

Queritur Utrum uerbum infinitum intret enunciationem? Et videtur q̄ sic. Nam sicut se habet nomē infinitum ad uerbum. ita uerbum infinitū ad nomen. sed ex nomine infinito cum uerbo fit enūciatio. ergo ex uerbo infinito: et nomine (ut videt̄) poterit enūciatio fieri. ¶ 2° arguitur superi⁹ dixit philosophus q̄ uerbū infinitū est nota eorum que de altero dicuntur. ergo debet poni in enunciatione. ¶ 3° arguitur sic. omnis pars est propter cōstructionē. finaliter cum res nō possit priuari suo fine pars non poterit priuari ɔstructione: et ita cum uerbum infinitū sit pars necessario īgreditur enunciationē. ¶ 4° sic. ars nihil facit frustra sicut natura: ut dicit in p̄mo de celo et mūdo. ergo cū uerbū īfinitum habeat modos significādi: frustra haberet modos significandi nisi intraret enunciationē. Sed contra phus in principio huius secundi docet multiplicare enunciationes penes nomē finitum et infinitum. et si uerbum infinitum intraret enunciationē similiter uariaretur enunciatio per uerbum finitum et īfinitum. et tamen hoc non docet Aristoteles uariare sic. Quare videtur q̄ non intret enūciationē. ¶ Preterea dicit Boetius q̄ uerbum infinitum in enunciatione est uerbum negatum. ergo uerbum īfinitū nō ingreditur enunciationem. ¶ Ad hoc dicunt quidā q̄ uerbum infinitum non ingreditur enunciationē. nam uerbum infinitum negat significatum termini absolute. Et ideo in enunciatione iam negat predicatum a subiecto. et sic esset tunc negatio negans et nō infinitās dicunt quidam. sed tamen rationes que p̄bant q̄ intret concludunt de necessitate. Et ideo dicēdum q̄ uerbum infinitum intrat enunciationem: et nō differt a uerbo negato: nec in officio nec uoce: sed tamen in hoc est differentia: quia uerbum infinitum vno actu regitur et vnū significatum habet: sed uerbum negatum non regitur vno actu: nec vnum significatum habet. ¶ Ad argumenta in oppositum dicendum q̄ philosophus non diuersificat enunciationem per uerbum finitum et infinitum: q2 idem habent officium sicut uerbum negatum. et propter hoc non diuersificat enunciationem. ¶ Ad aliud similiter cum dicis: q̄ uerbum infinitum in enunciatione: et uerbum negatum idem sunt: uerum est quantum ad officium: sed non penitus idem.

Similiter autē se habebunt. et si vniuersalis nominis sit affirmatio. ut omnis est homo iustus. negatio nō omnis est hō iustus. Omnis est homo non iustus. nō omnis est homo non iustus. Sed non similiter contingit angulares esse ueras.

Superius dixit phus de enunciationibus in quibus subicitur terminus vniuersalis non vniuersaliter sumptus. Hic determinat de his enunciationibus in quibus subicitur terminus vniuersalis vniuersaliter. Cum hoc sequitur illa pars in qua determinat de enunciationib⁹ de subiecto infinito. que incipit ibi [Alie autem.] Hic sequitur illa pars in qua determinat de enunciationibus in quibus aliud q̄z hoc uerbum est predicatur que incipit ibi [In his vō.] Cum hoc sequitur illa pars in qua manifestat quedam que poterant esse dubia circa precedentia que incipit ibi [Quoniam vō contraria.] Et sic sunt quatuor partes principales in lectione. quarum prima in duas diuiditur. In prima determinat de illis enunciationibus in quibus subicit̄ talis terminus vniuersaliter. Secundo cōparat istas ad precedentes. Secunda ibi [Sed nō similiter.] Illa pars [Alie vō dicuntur.] diuiditur in tres. primo enim ponit diuersitatem enunciationum in quibus aliquid predicatur de subiecto infinito. Secundo ponit numerum earuz. tertio comparat eas ad illas de subiecto finito. Secunda ibi [Magis autem plures.] Tertia ibi [Hec autem extra illas.] Illa p̄s [In his vō in quibus est.] habet duas. in p̄ma ponit diuersitatem enunciationum in quibus aliud uerbum q̄z hoc uerbum est ponitur. secundo remouet dubitationem. Secunda ibi [Non enim dicendum.] Prima indiuisa. sed secunda in duas. primo remouet dubium. secundo probat. Secunda ibi [Manifestum est.] Sequitur illa pars [Quoniam vō contraria.] Et diuiditur in duas. s. in principalem et incidentalem in qua incidentaliter remouet dubium. Secunda ibi [Trāsposita vō.] Prima in duas. primo manifestat quoddam qđ poterat esse dubium circa enunciationes de subiecto finito. secundo circa illas de subiecto infinito. Secunda ibi [Ille vō que sunt.] Prima in duas. primo facit qđ dictuz est. secundo remouet dubium: uel potest dici q̄ cōparat vniuersales enunciationes ad singulares. Secūda ibi [Manifestū est aūt qm̄.] Prima in duas sm̄ q̄ duo manifestat: que poterat esse dubiū circa precedētia. primū circa hoc qđ dixit nō ɔtingit angulares simul esse ueras. secūda circa hoc qđ dixit cōtingit autem aliquādo. Secūda ibi [Sequūtur vō hec.] Hec est diuisio lectionis ¶ Ad primam partem sic procedit. Superius visuz est qualiter due oppositiones. i. quatuor enunciationes in terminus vniuersalib⁹ nō vniuersaliter. et qualiter consequuntur et opponuntur: modo dicit q̄ similiter consequuntur et opponuntur enunciationes in quibus subicitur terminus vniuersalis vniuersaliter: et sunt tot et silr̄ se hn̄t in figura. sicut indefinite.

A	Oīs homo est iustus		B	Oīs homo nō est iust⁹
B	Oīs hō nō est nō iust⁹		C	Oīs hō est nō iustus
F	Oīs hō nō est iniustus		E	Oīs homo est iniust⁹

Sicut superi⁹ ad affirmatiuas sequebātur negatiue ita penit⁹ silr̄ in p̄posito se habent.

¶ Cōtingit aūt aliqñ. he igit̄ due opposite sūt. ¶ Hic cōparat has vniuˀles ad p̄cedētes dicēs: q̄ nō ɔtingit angulares sil' esse ueras in istis uniuˀ. sicut in īdefinitis angulares p̄nt sil' eē uere: ut hō est iust⁹ hō nō est iust⁹: et hō nō est nō iust⁹: et hō est nō iust⁹. cum sbiectū possit stare p̄ diuersis p̄nt sil' eē uere: sed iste vniuersales: oīs homo est iustus: oīs homo non est

iustus: non possūt simul esse uere cum sint contrarie.
Et hoc significat cum dicit [Hec igitur due opposite
sunt.] sed iterponit quedā ad remotionē dubitatio-
nis: qꝛ ꝯtinet angulares simul eē. s. sm ꝙ se ꝯsequū
tur adinuicē: ut vniuersalis affirmatiua de pdicato infi-
nito: ꝛ vniuersalis negatiua de predicato finito: psūt
simul esse uere: ut oīs homo est non iustus: ꝛ oīs ho
mo nō est iustus: ꝛ similiter vniuersalis affirmatiua
de predicato finito: ꝛ vniuersalis negatiua de predi-
cato infinito possunt simul eē uere: ut omnis homo
est iustus: oīs hō nō est nō iustus: ꝛ sic de ꝯsilibus.

¶ Alie aūt due ad id qꝺ est nō hō q̄si subiectū
aliqꝺ additū: ut est iustus nō hō: nō est iustus
nō hō: est nō iustus nō hō. non est nō iust⁹ nō
homo. Magis aūt plures his nō erūt opposi-
tiones: he aūt extra illas ipse sm se erūt: ut utē-
tes noīe: eo ꝙ non est homo.

¶ hic ostendit diuersitatem enunciationis: in quib⁹
subiectum est infinitum. Et dicit ꝙ alie enūciationes
habent aliquod predicatum: uel nomen positū ex
parte predicati: aliquid dico additum ad nō homo
quasi ad subiectum. Et dicit quasi ad subiectum: qꝛ
nomen infinitum non est subiectum enūciationis ꝑ
presumptum. Nam subiectum debet significare ali
quam rem determinataꝫ: quod non facit nō homo.
postea manifestat per exempla: ut homo est iustus:
non homo non est iustus: non homo est non iustus
non homo non est non iustus. Postea ponit nume-
rum: ꝛ dicit ꝙ non erunt plures interrogationes q̄z
quatuor. Nam in istis est nomen infinitum: ꝛ predi-
catur hoc uerbum est tertio adiacens. Et diuersifica-
tur solum per affirmationem ꝛ negationem: ut non
homo est iustus: non homo non est iustus: ꝛ per pre
dicatum finitum ꝛ infinitum: ut non homo est non
iustus: non homo non est non iustus. Et dicit expo
sitor ꝙ pretermisit hoc exemplificare in quibus subi
citur nomen infinitum ꝛ vniuersaliter: quia eodem
modo possunt uariari (sicut dictum est superius) in
vniuersalibus de subiecto finito: uel etiaꝫ qꝛ inferius
declarabit de vniuersalibus de subiecto īfinito. s. ibi
[Significat autem.] Postea comparat istas ad illas:
ꝛ dicit ꝙ que sunt de subiecto infinito: sunt extra il-
las que sunt de subiecto finito. i. non habent opposi
tionem cum eis: nec cōsequētiaꝫ: sed ille que sunt de
subiecto infinito habēt inter se oppositionē ꝛ conse-
quentiam sicut ille alie.

¶ In his v̄o in qb⁹ est non cōuenit: ut in eo qꝺ
est currere uel ambulare idē facit sic positū: ac
si adderet: ut currit oīs hō: non currit oīs hō.
Currit oīs nō hō: nō currit oīs non homo.

¶ hic ponit diuersitatem enūciationis: in quibus ali
ud uerbum q̄z hoc uerbū est predicatur. Et dicit ꝙ
similiter uariantur enūciationes penes subiectū fini-
tum ꝛ infinitum: in quibus non predicatur hoc uer-
bum est: sed aliud uerbum loco eius. Et declarat per
exēpla: Omnis homo currit: omnis non hō currit:
omnis non homo non currit. De indefinitis nō exē-
plificat hic. qꝛ statim dabit exēpla. Uides ꝙ hic est
duplex diuersitas. vna per affirmatiuꝫ ꝛ negatiū: alia
penes subiectū finitum ꝛ infinitū. Per predicatuꝫ fi-
nitum uel infinitū non uariatur: qꝛ idem officiuꝫ ha-
bet uerbuꝫ infinitū in enūciatione sicut v̄bū negatiū.

¶ Non enim dicēdū est: nō oīs hō: sed nō nega-
tionē ad id: qꝺ est hō: addēdum est. Oīs enim
nō vniuse significat: sed quoniā vniuersaliter.

¶ hic remouet dubium: qꝛ modo exēplificando nō
posuit hanc negationeꝫ [non] huic signo [omnis] qñ
dixit: omnis non homo currit ex hoc aliqs dubita-
ret: ideo ipse remouet dicens ꝙ hec negatio [nō] nō
est addēda huic signo [omnis] infinitādo ipsum: sed
termino cōmuni: qui est homo. Causa est: quia nega
tio infinitans non additur nisi termino significanti
rem vniuersalem uel particularem: sed omnis non si
gnificat vniuersalem rem: sed quoniam vniuersali-
ter tenetur: ideo non debet addi huic signo omnis
negatio. ¶ Preterea dicit Aristoteles in libro de ce-
lo ꝛ mundo. ꝙ infinito non est addenda infinitatio:
sed omnis est infinitum: cum non significet aliquid
determinate: ergo non debet sibi preponi negatio.

¶ Preterea si preponeretur negatio signo huic. s. om
nis. dicendo: non omnis homo: iam equipolleret cō
tradictorio suo. Quare non preponitur.

¶ Manifestū est aūt ex eo qꝺ est: currit homo:
non currit homo. Currit nō homo: non currit
non homo. hec enim ab illis differūt: eo ꝙ nō
vniuersaliter sunt. Quare oīs nullus nihil ali-
ud significant: nisi quoniā vniuersaliter de no
mine uel affirmationē: uel negationem. ergo ꝛ
reliqua eadem oportet opponi.

¶ hic secūdam probat: ꝙ hoc signum omnis signifi
cet quoniam vniuersaliter: per talem rationem. Iste
homo currit: homo non currit: non homo currit:
non homo non currit. differūt ab istis quatuor. om-
nis homo currit: omnis homo nō currit: omnis nō
homo currit: omnis non homo nō currit: qꝛ in istis
sumitur vniuersaliter subiectum: in primis non vni
uersaliter: sed non ponitur plus in istis q̄z in illis: nisi
hoc signum omnis: ergo hoc signum omnis signi-
ficat quoniam vniuersaliter. ꝛ similiter hoc signum
nullus significat qm̄ vniuersaliter.

¶ Quoniam v̄o cōtraria est negatio ei que est:
omne est animal iustuꝫ: illa que significat: qm̄
nullum est animal iustum: he quidem manife-
stum est: quoniaꝫ nunq̄z erūt uere: neq̄z simul
in eodem. His v̄o opposite erūt aliquando: ut
nō oē aīal iustuꝫ est: ꝛ est aliquod aīal iustuꝫ.

¶ hic declarat quoddam quod posset dubium esse
circa precedentia. Dictum est supra ꝙ non contingit
angulares simul esse ueras. Et dicit expositor ꝙ uo-
cat angulares affirmatiuas: ut omnis homo est iu-
stus: omnis homo est non iustus. Et probat sic hec:
Omne animal est iustum: nullum animal est iustum:
sunt contrarie: ideo non sunt simul uere. Sed tūc ar-
guo sic. Cum quo non potest stare vnum conuerti-
bilium: nec reliquum: sed iste cōuertibiles sunt: Om-
ne animal est iustum: ꝛ nullum animal est iustum; sed
hec ultima non potest stare cum ista. s. omne animal
est iustum. ergo nec prima: ꝛ sic non contingit illas
affirmatiuas esse ueras: sed aliter possumus dicere:
ꝙ omnes que erant ibi angulares: angulares dice-
bantur: ꝛ ita non contingit angulares simul esse ue-
ras: ut omne animal est iustum: nullum animal est iu-
stum: cum sint contrarie. sed opposite his. i. due sub-
contrarie possunt simul bene esse uere: ut quoddam
animal est iustum: quoddam animal non est iustum
uel non omne animal est iustum: quod idem est.

¶ Sequūtur v̄o ꝛ he eam quidem: que est: nul
lus est homo iustus: illa que est: omnis est ho-
mo non iustus. illa v̄o que est: est aliquis iust⁹
homo: opposita: quoniā non omnis homo est
non iustus. Necesse enim est aliquem esse.

¶ Dixit superius ꝙ cōtingit aliquādo angulares eē

ueras simul: ⁊ fuit expositum ꝙ est uerũ: ꝓut se cõse-
quũtur: ut istas cõtingit simul esse ueras: omnis ho-
mo est iust⁹: ⁊ oĩs homo nõ est iustus: que ualet tãtũ
sicut nullus hõ est iustus: qꝛ iste se cõsequũtur: ⁊ ꝓ-
bat: supposito ꝙ ad istã: oĩs hõ est nõ iustus. sequat
nullus hõ est iust⁹: nõ ꝓbat hoc ecõuerso: ꝙ ad hãc:
nullus hõ est iust⁹. sequat. oĩs hõ est nõ iustus: qa si
nõ sequit̃ da oppositũ ꝯñtis. s. istu⁹: oĩs hõ est nõ iu-
stus. hec est opposita hui⁹: nõ oĩs hõ est nõ iust⁹: sed
ad istã: oĩs hõ est nõ iustus. sequit̃: nõ oĩs hõ nõ est
iustus: ⁊ ad istã: non oĩs hõ nõ est iustus: sequit̃: ali-
quis homo est iustus: sed illa nõ põt stare cũ pma
s. cum ista: nullus hõ est iustus: sequit̃ hec: oĩs hõ est
nõ iust⁹. ⁊ dicũt qdã ꝙ hᷓ ẽ itelligẽdũ cũ ꝯstãtia sbcti.

❡ Manifestũ est aũt utrũ ẽt in singularib⁹. Si
est uerũ interrogatũ negare: qm̃ ⁊ affirmare
uerũ est: ut putasne socrates sapiẽs est? non: so-
crates igit̃ nõ sapiens est. In ulib⁹ ṽo nõ uera
est: que siliter dicit̃. uera aũt negatio est: ut pu-
tasne oĩs hõ sapiens est? Non igit̃ oĩs hõ nõ sa-
piens est. Hoc enim falsum est: sed non igit̃ oĩs
homo sapiens est: uera est. hec enim opposita
est: illa ṽo contraria.

❡ Hic ẽm qsdã remouet dubiũ: uel põt dici ꝙ cõpa-
rat uñes ad singulares. Et dicit ꝙ in singlarib⁹ si ue-
rũ est interrogatũ negare uerũ est affirmare: ⁊ intelli-
ge ꝙ uerũ est affirmare de ꝑdicato infinito: sed nõ de
ꝑdicato finito: ut cũ dr̃: est ne sortes sapiens? nõ mõ
est uerũ. ergo sortes est nõ sapiẽs. sed dicit ꝙ in uniũ-
salib⁹ nõ est uerũ hoc. s. ꝙ si in uniulib⁹ sit uerũ inter-
rogatũ negare: nõ est uerũ affirmare: ut si dicat: est ne
oĩs hõ sapiens? nõ ꝓpter hoc nõ est uerũ affirmare.
oĩs hõ est nõ sapiẽs: imo falsa: qꝛ ꝯria prime: ⁊ am-
be ꝯrie in ꝯtingẽti mã pñt esse false: sed tñ negatiua
bene est uera. s. non oĩs hõ est sapiens: qꝛ hec est ꝯdi-
ctoria prime. s. istius: oĩs hõ est sapiẽs: sed alia. s. oĩs
homo est nõ sapiens: erit cõtradictoria prime. qua. s.
interrogabat̃: est ne oĩs hõ sapiens ⁊c̃?

Queritur Utrum ꝓnomen possit infinitari?
Et videt̃ ꝙ non: qꝛ negatio infini-
tans adueniẽs alicui termino remouet qualitatẽ de-
terminatã significatã per illum terminũ: sed ꝓnomẽ
nõ habet aliqd significatũ. s. nõ significat aliquã for-
mã determinatã. ergo nõ põt infinitari.

In oppositũ tamẽ arguit̃: ꝙ ꝓnomẽ pos-
sit infinitari. Nã lꝫ ꝓnomen
de se nõ significet qualitatẽ determinatã: tñ acquirit
qualitatẽ mediãte demõstratione. Quare videtur ꝙ
possit infinitari. ❡ Preterea dicit Boetius: ꝙ oẽ illud
qd est circũscripte significationis põt fieri incircũscri-
pte significationis. Unde ꝓnomen est circũscripte si-
gnificationis: ergo põt fieri incircũscripte significa-
tionis: ⁊ sic potest infinitari. ❡ Item queritur Utrũ
hoc signũ oĩs: possit ĩfinitari? Et videt̃ ꝙ sic. nã oĩs
cum sit nomẽ significat substãtiã ⁊ qualitatẽ: ergo vi-
det̃ ꝙ significatũ eius possit infinitari. ❡ Ad hoc di-
cẽdũ ꝙ negatio infinitãs põt addi cuilibet termino
qui est impositus ab aliqua forma determinata: ⁊ si-
gnificat rem subicibilẽ uel predicabilẽ. Per primum
remoueo ꝓnomina que nõ sunt imposita (ut dictuꝫ
est) ab aliqua determinata forma generis uel spẽi: uꝉ
indiuidui. Et ideo ꝓnoib⁹ nõ põt addi negatio infi-
nitãs. Tñ dicũt quidã ꝙ si accipiat̃ ꝓnomẽ demon-
stratiue: bene põt infinitari: ut non ego. Unde ⁊ pro-
nomẽ idẽ significat de significato spãli: sicut nomen
qd demõstrat. Et ideo dicũt ꝙ tũc potest infinitari.

❡ Ad arg⁹ in oppositũ que ꝓbant ꝙ possit infinita-
ri. Ad primuꝫ cũ dicis ꝙ ꝓnomẽ acqrit qualitatem
mediãte demõstratione. ❡ Dicẽdũ ꝙ talem qualita-
tem nõ remouet negatio infinitãs: sed formã spãleꝫ.
s. significatũ spãle: relinquẽdo significatũ gñale. ut cũ
dicit̃: non homo: hoc nõ: hic nõ remouet formã ge-
neralẽ: uel formã noĩs: imo est nomen sicut pri⁹ erat:
sed negat̃ significatũ spãle. ❡ Ad aliud siliter patet
solutio: cũ dicit̃ (auctore Boetio) ꝙ oẽ illud ⁊c̃. Cõ-
cedo. ❡ Ulterius qñ dicit̃ ꝙ ꝓnomẽ est circũscripte
⁊ determinate significationis. Dico ꝙ nõ: de signifi-
cato suo: qd habet de vi uocis: imo est ualde infinitũ
Nam iste põt dici tam hõ: uel color: uel asinus: ⁊ sic
de cõsilib⁹ aliis ꝓnoib⁹. ❡ Ad aliud qd postea que-
rebat̃ est silr̃ solutũ per ꝑcedentia. Nã dictũ est ꝙ ne-
gatio negans nõ addit̃ nisi termino significãti rẽ su-
bicibilem uel predicabilẽ: ⁊ ideo cum iste dispositio-
nes uel illa signa non significẽt talem rem subicibilẽ
uel predicabilẽ nõ est eis addẽda negatio infinitãs.
❡ Ad argumẽtũ patet qñ dicis ꝙ hoc signũ oĩs ⁊c̃.
Dico ꝙ uerũ est. Sed talis significatio non infinitat̃:
sed significatum spãle habet infinitari. ⁊ de illo hoc
signũ oĩs: non significat: nisi qm̃ uꝉiter. Et ideo qꝛ ali-
quam rem subicibilẽ uel ꝑdicabilem non significat:
non potest infinitari.

ILle ṽo que ẽm infinita cõtraiacẽtes
noĩa ⁊ uerba: ut in eo qd non est ho-
mo uel non iustus: quasi negationes
sine noĩe ⁊ ṽbo esse videbũtur: sed
nõ sunt. Semꝑ eñi uel uerã esse: uel
falsam negationẽ necesse est. Qui ṽo dixit non
hõ: nihil magis de hoĩe: sed etiã nun⁹ uerus uꝉ
falsus fuit: si non aliquid addatur.

Superius Manifestauit Phs quedam que
poterãt esse dubia circa enũciati-
ones de subiecto finito. Hic intẽdit determinare que-
dam: que possunt esse dubia circa enũciatiões de sb-
iecto ĩfinito. Et cũ hoc sequit̃ illa pars: in qua remo-
uet qddã dubiũ circa precedẽtia: que ĩcipit ibi [Trãs-
posita.] Cum hoc sequit̃ illa pars: in qua determinat
de enũciatione penes aliquid additum: quod tollit
unitatem enũciationis: que incipit ibi [At ṽo.] ⁊ sic
sunt tres partes principales in lectione. Prima in du-
as ẽm ꝙ manifestat duo: que poterãt esse dubia cir-
ca enũciationes de subiecto infinito. Secũda ibi [Si-
gnificatur aũt.] Prima in duas. Primo ꝓponit. secũ-
do ꝓbat. Secũda ibi [Semper enim uel ueram.] Il-
la pars [Significat autem.] habet duas. nam primo
ostẽdit ꝙ ille enũciationes de subiecto infinito nõ cõ-
sequunt̃ ad illas de subiecto finito. Secũdo oñdit ꝙ
inter se habẽt ꝯñtiam. 2ª ibi [Illa ṽo que est.] Seqt̃
illa pars [Trãsposita.] ⁊ habet tres. Nã primo ꝓpo-
nit. 2° declarat. 3° cõcludit. 2ª ibi [Nam si hoc nõ est.]
3ª ibi [Qm̃ igit̃ trãspositio.] Hec 2ª in tres. Nã primo
ponit incõueniẽs: qd sequeret̃ si noĩa ⁊ ṽba trãsposita
nõ idẽ significarẽt. 2° declarat illud. 3° cõcludit illud
inconueniens. 2ª ibi [Eius ṽo que est.] 3ª ibi [Quare
erũt.] Illa pars [At ṽo.] in qua determinat de enun-
ciatione penes aliqd additum: quod tollit unitateꝫ
enũciationis: diuiditur in duas. Primo ostendit qd
sit enũciatio plures. Secundo ostendit ex quibus di-
missis licet coniũctum inferre: ⁊ ex quibus non. 2ª ibi
[Qm̃ ṽo hec qdẽ.] Prima in duas. nã pmo ostẽdit
qd sit enũciatio plures. 2° cõcludit correlarie ꝙ īter-
rogatio plures: nõ est interrogatio dialectica. 2ª ibi
[Si ergo dialectica.] Prima in duas. primo facit qd

dictum est. 2° declarat. 2ª ibi [Dico aũt vnuz.] Hec 2ª diuidit in tres. p̃ ostẽdit ꝙ vnitas nois nõ sufficit ad vnitatẽ enũciationis. 2° ostẽdit ex gb⁹ fit enunciatio vna. 3° ex gb⁹ fit enũciatio plures. 2ª ibi [Ut hõ currit.] ⁊ habet duas fm duo correlaria. Primũ est: ꝙ interrogatio plures: non est dialectica. Scõm ꝙ interrogatio que querit qͦd gd est: nõ est dialectica. 2ª ibi [Silr aũt manifestũ. Hec est diuisio lectõis. ¶ Ad primam partẽ sic ꝓcedit. Supi⁹ vͦo determinatũ est de enũciationib⁹ de subiecto ĩfinito: ne aligs crederet ꝙ tales dictiones: ut sunt noĩa: uel ṽba infinita: essent negationes .i. orões negatiũ: ut non hõ non currit. Modo remouet ⁊ dicit ꝙ non sunt negationes. ⁊ ꝓbat per talẽ rõnez: Oĩs negatio est uera uel falsa: sed qui dicit: nõ homo non currit: nec uerũ nec falsuz dicit: ⁊ si aligd aliud nõ addat: ergo non sunt negationes. Minorẽ ipse declarat: ⁊ dicit ꝙ qui dicit: nõ hõ non magis uerũ est .i. non magis dicit uerũ q̃ʒ qui dicit hõ per se: imo (dicit Boetius) minus dicit: q₂ qui dicit homo aliquã rẽ determinatã apprehendit: sed qui dicit: non hõ: nõ cõstituit intellectũ de aliqua re determinata: imo minus dicit uerum: qui dicit: non homo: q̃ʒ qui dicit homo per se.

¶ Significat aũt: est oĩs nõ hõ iustus nulli illarum idem: nec huic opposita ea que est: non est omnis non homo iustus.

¶ Hic declarat qͦdã aliud circa enũciationes de subiecto infinito. Dictũ est enim supius ꝙ iste enũciationes de subiecto ĩfinito sunt extra illas que sunt de sbiecto finito. Hic intẽdit illud manifestare ⁊ dicit ꝙ illa: oĩs non hõ est iustus: que est de subiecto infinito non significat idem alicui earũ que sunt de subiecto finito: nec etiã est opposita .s. huic: nõ oĩs non hõ est iustus. Intẽdit enim phs ꝙ si hec: oĩs non hõ est iustus: nõ sit ꝯdictoria ei .s. nõ oĩs nõ hõ est iustus: ga nõ significat idẽ cũ illis que sunt de subiecto finito: ergo alique de subiecto finito nõ significãt idẽ cũ illis que de sbiecto sũt finito neq̃ʒ opponunť eis. nã nõ est idẽ subiectũ in istis que sunt de sbiecto finito: ⁊ ĩ illis de subiecto ĩfinito. Jõ nõ se ꝯsequunť neq̃ʒ adinuicem opponuntur: ⁊ hec est causa.

¶ Jlla vͦo que est: oĩs nõ iust⁹ nõ hõ est: illi que est: nullus est iust⁹ non iust⁹ hõ: idẽ significat.

¶ Hic oñdit ꝙ ille de sbiecto ĩfinito hñt inter se oppositionẽ ⁊ ꝯñtiã: ⁊ dicit phs ꝙ illa: oĩs nõ hõ est nõ iustus: significat idẽ isti: nullus nõ hõ ẽ iust⁹: ita ꝙ vult Phs: ꝙ sicut in illis de sbiecto finito est oppositio ⁊ ꝯñtia: ita in istis de subiecto infinito posses figuram facere sicut in alijs.

Oĩs nõ hõ est iustus
Oĩs nõ hõ nõ est iustus

Oĩs nõ homo est nõ iust⁹
Oĩs nõ hõ nõ est nõ iust⁹
Uel nullus nõ hõ est iust⁹

que tãtũ ualet. Nũc aũt sicut ad illã ꝓbauit phs que est: nullus hõ est iust⁹: qͦd sequebať hec: oĩs nõ hõ nõ est non iustus: siĩter in alijs.

¶ Trãsposita vͦo noĩa ⁊ ṽba: idẽ significant: ut est alb⁹ hõ: ⁊ est hõ alb⁹. Nã si hoc nõ est: eiusdẽ multe erũt negõnes: sed oñsum est q̃m vna vni⁹ est. Eius enim que est: est alb⁹ hõ. negatio est. nõ est alb⁹ hõ. Eius vͦo que est. est hõ alb⁹. si non eadẽ est: ei que est: est alb⁹ hõ. erit negatio: uel ea que est: nõ est nõ hõ alb⁹: uel ea que est: nõ est hõ albus: sed altera gdez erit negatio eius que est: est nõ hõ albus. Alia vͦo eius que est: est alb⁹ hõ: quare erũt due vnius. Q̃m igiť trãsposito nomine ⁊ uerbo eadem fit affirmatio ⁊ negatio manifestum est.

¶ Quia supius phs diuersificãs enũciationes aliqñ ꝓponebat adiectiua substãtiuis: ut est alb⁹ hõ: aliqñ ṽba noĩbus: ut currit hõ: ne ex hoc aligs dubitaret ideo ad illã dubitationẽ remouendã dicit ꝙ noĩa ⁊ uerba trãsposita idẽ significãt: ut alb⁹ hõ: ⁊ hõ alb⁹ idẽ significãt. Et statim hoc ꝓbat ibi [Nam si hoc.] ⁊ dicit ꝙ si noĩa ⁊ ṽba trãsposita nõ significarẽt idẽ sequereť vnũ incõueniẽs .s. ꝙ vnius affirmatiõis plures essent negationes. ⁊ statim ꝓbat hoc cũ dicit [Et⁹ vͦo que.] Uult ergo ꝓbare ꝙ si noĩa ⁊ ṽba trãsposita nõ significarẽt idẽ: ꝙ vnius affirmationis essent plures negationes. Nam negatio istius: albus est hõ: est nõ est alb⁹ hõ: ⁊ negatio huius: hoc est alb⁹: aut erit hec: nõ est hõ alb⁹: aut hec: nõ est nõ hõ alb⁹: nõ illa nõ est nõ hõ alb⁹: q₂ est negatio hui⁹: nõ hõ est alb⁹: ergo oportet ꝙ negatio hui⁹ est: hõ alb⁹: sit hec: non est hõ alb⁹: sed illa: nõ est hõ alb⁹: siĩter est negatio hui⁹: est hõ alb⁹: ⁊ sic erũt due negationes vnius affirmationis: si noĩa ⁊ ṽba trãsposita nõ significant idẽ: q₂ hui⁹ est: alb⁹ hõ: negatio est hec: nõ est alb⁹ hõ: ⁊ non est hõ alb⁹: sed hoc est incõueniẽs. Quare cõcludit ꝙ trãsposito noĩe uel ṽbo manifestũ est ꝙ idẽ significať. ¶ Sed videť hic peccare phus. nã m dicere aligs ꝙ negatio hui⁹ est: hõ alb⁹: tm̃ sit sicut hec: nõ est hõ alb⁹. ⁊ ista: non est alb⁹ hõ: sed non est alb⁹ hõ: est negatio hui⁹: est alb⁹ hõ. ⁊ phs accipit ꝙ hec: nõ est hõ alb⁹: sit negatio hui⁹: est hõ alb⁹: ⁊ tñ nihil ꝓbat: ꝓpter qͦd videť peccare ¶ Ad hoc soluit Boetius ꝙ per istã nõ est hõ alb⁹: totũ negať: qͦd affirmatur per hãc: est hõ alb⁹: ⁊ ꝓpter hoc phs accipit pro maiori: nec ꝓbat ꝙ sit eius negatio: nec ꝓpter hoc peccãt: q₂ (ut dictum est) totũ qͦd affirmať per hanc: est albus hõ: negať per hãc: nõ est albus homo.

¶ At vͦo vnũ de plurib⁹: uł plra de vno affirmare uel negare: si nõ est vnũ aligd qͦd ex plurib⁹ significať: nõ est affirmatio vna: neq̃ʒ negatio.

¶ Supius determinauit phs de enũciatiõib⁹ ꝑ enes aligd additũ: quod non tollit vnitatẽ enũciationis. Hic autem intendit determinare ꝓut tollit vnitatem enunciationis: ⁊ ostendit que est enunciatio plures. ⁊ dicit ꝙ affirmare uel negare vnuz de pluribus: uel plura de vno: ex gbus pluribus non fit vnũ per essentiã: non est enũciatio vna: ⁊ multo minus erit vna si plura de plurib⁹ enũcietur. Unũ de plurib⁹: ut sortes musicus. Plura de vno: ut sortes est musicus: ambulans. Plura de plurib⁹: ut sortes musicus currit ⁊ disputat: ⁊ sic de alijs.

¶ Dico aũt vnũ: nõ si vnũ nomẽ sit positũ: non sit aũt vnũ ex illis: ut hõ ẽ fortasse: ⁊ aĩal bipes ⁊ mãsuetũ: sʒ ex his vnũ fit: ex albo aũt ⁊ hoĩe ⁊ ambulãte non fit vnũ. Quare nec si vnũ aliqd de his affirmeť aligs: erit affirmatio vna: sʒ uox gdẽ vna: affirmatiões vͦo multe: nec si de vno ista: sed similiter plures.

¶ Dictum est ꝙ enũciare vnũ de pluribus: uel plura de vno: ex quibus pluribus non fit vnũ per eẽntiaz: non est enũciatio vna: sed determinat ꝙ vnitas nominis non sufficit ad vnitatem enũciationis. Unde dicit ꝙ si vnum nomen sit impositum pluribus rebus: ex quibus pluribus non fiat vnum: nõ est vna enũciatio: ut canis currit: sed si plura sunt noĩa eãdez rez significãtia: erit enũciatio vna: ut fortasse animal gressibile bipes mãsuetuz. Et dicit fortasse: q₂ bipes ⁊ mãsuetũ naturaliter non sunt de essentia hominis.

¶ Preterea declarat expositor ex gb⁹ pluribus nõ

sit vnum. Et dicit ꝙ ex albo ⁊ hoie ⁊ ambulãte non sit vnum per essentiã. ꝓpter hoc ꝯcludit ꝙ si aliquis aliquid affirmet de istis: nõ est vna affirmatio: ut hõ ambulãs: alb⁹ disputat. Sed dicit Phs ꝙ est uox vna: ⁊ dicit expositor. uox vna cõtinuate ꝓlationis: qꝛ cõtinue ꝓfert: sed affirmationes sunt multe. Silr dic ꝙ si dicant illa de vno: ut sortes est alb⁹: hõ musīc⁹: ⁊ ambulans: nõ est vna: sed simpliciter plures: ⁊ sic similiter de alijs consimilibus.

¶ Si ergo dialectica iterrogatio rñsionis est petitio: uel ꝓpositionis uel alterius ptis ꝯdictiõis ꝓpositio võ pars vniꝰ ꝯdictiõis est: nõ erit vna rñsio ad hec: neqꝫ enim vna interrogatio: nec si sit uera. dictũ est aũt de his in topicis.

¶ Hic cõcludit qddã correlariũ: qꝛ fecit mẽtionez de interrogatione plures. Cõcludit ꝙ interrogatio plures non est interrogatio dialectica: ⁊ declarat per talem rõnem. Interrogatio dialectica petit vnam rñsionem sibi dari: sed interrogatio plures non habet vnam respõsionẽ: ergo interrogatio plures non est interrogatio dialectica. Unde dato ꝙ illa interrogatio plures: esset uera in utroqꝫ sensu: nõ habet vnam respõsionẽ: neqꝫ est iterrogatio dialectica: ut sunt nõ Callias: ⁊ Themistocles dominaẽ: dato ꝙ sint non erit vna. Et dicit ꝙ de istis dictuz fuit in topicis: ⁊ in locis sophisticis .i. in elẽchis ⁊ dicit: Si ergo dialectica interrogatio est petitio rñsionis: uel ꝓpositionis .i. partis affirmatiue uel alterius partis cõtradictiõis .s. negatiue. ⁊ dicit ꝙ ꝓpositio est pars vnius ꝯdictionis .s. affirmatiue huiꝰ .i. iterrogationis plures nõ est vna rñsio: idõ non est introgatio dialectica: ut patuit.

¶ Siliter aũt manifestũ est: qm̃ nec hoc ipsum quid est dialectica est interrogatio. oportet enĩ ex datũ esse ex interrogatiõe eligere: utram uelit ꝯdictiõis partẽ enũciare oportet iterrogãtez determinare utrũ hoc hõ sit hoc: an non.

Interrogatio quã qrit qd ẽ: nõ est dialectica.

¶ Hic cõcludit correlariũ ⁊ dicit ꝙ similiter iterrogatio que querit qd est: nõ est interrogatio dialectica: ⁊ ꝓbat. Nã ex interrogatione dialectica data põt rñdens utram uelit partẽ ꝯdictionis enũciare .i. iterrogatione dialectica: põt rñdens eligere utraz partem uelit cõtradictionis ad quã partẽ oportet rñdere determinate: cũ dicit. Est ne hoc sic uel non sic? Tu potes dare quãcunqꝫ partem .s. seu affirmatiuã uel negatiuaz: sed in questione que querit qd̃ qd est: ut qd est hõ: nõ põt eligere utrã partẽ uelit: qꝛ non põt rñdere sic: uel non sic: sed oportet dicere homo est aĩal rõnale. Quare patet ꝙ iterrogatio que querit quid est: non est dialectica interrogatio.

Queritur Utrum ad negatiuã de predicato finito sequatur affirmatiua de predicato infinito: ut ad istam: nullus homo est iust⁹ sequaẽ hec: oĩs hõ est non iustus? Et videẽ ꝙ non ꝑ Aristotelem in fine primi libri Prioꝝ: qui vult ꝙ ad istam: hõ non est lignũ albũ: non sequiẽ hec: hõ est lignum non album. nam ibi vult Phus ꝙ ista negatiua: nullus hõ est iustus: habet duas causas veritatis vnã qꝛ nõ est: ⁊ sic non est iustus. aliã qꝛ est: sed iusticia non inest ei: sed ista: oĩs homo est non iustus: presupponit hoiem esse: ⁊ ita ad istam: nullus homo est iustus: nõ sequiẽ hec: oĩs hõ est nõ iustus: qꝛ esset ꝓcessus a duab⁹ causis veritatis ad vnã. ¶ Preterea sicut dicit Phs ibi in libro prioꝝ. ꝙ ei qd̃ est nõ eq̄le subiacet aliqd: qꝛ non est equale: qd̃ est p̄dicatũ infinitum: ⁊ ita nõ iustus ponit aliqd: quare ad illã: nullus homo est iustus: que non ponit subiectũ: nõ poterit sequi ista: oĩs hõ est nõ iustus. qꝛ ponit (ut ꝓbatum est) subiectum esse.

In oppositum Est Phs supꝰ qui ꝓbauit ꝙ ad hãc: nullus hõ est iustus: sequeret̃ hec: oĩs hõ est nõ iust⁹. qꝛ oppositũ ꝯñtis nõ poterat stare cũ añte: qꝛ ꝑma ꝯñtia bona. ¶ Preterea tu dicis ꝙ ad hãc: nullus hõ est iustus: nõ sequiẽ hec: oĩs hõ est nõ iustus: nisi qꝛ illa ultima p̄supponit subiectũ esse: sꝫ nõ reqriẽ ad hoc ꝙ illa sit uera: oĩs hõ est non iustus. ꝓbatur: qꝛ supꝰ dixit Phs caplõ de ṽbo. Uerbũ infinitũ põt dici de eo qd̃ est: ⁊ de eo qd̃ nõ est. ⁊ siliter nomẽ infinitũ: ergo non iustus poterit dici de eo qd̃ est: ⁊ de eo qd̃ non est. Quare poterit dici: hõ est nõ iustus: dato ꝙ non sit. Et ita patet ꝙ sequaẽ: nullus hõ est iust⁹: ergo oĩs hõ est nõ iustus. ⁊ ecõuerso. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ sicut ad affirmatiuã de p̄dicato ĩfinito seqẽ negatiua de p̄dicato finito: ita ecõuerso: ut sicut ad illam: oĩs hõ est nõ iust⁹: sequiẽ: nullus hõ est iust⁹: ita ad hãc nullus hõ est iustus: sequiẽ oĩs hõ est nõ iustus. Naz sicut illa: nullus hõ est iustus. habet duas cãs ṽitatis ita ⁊ hec silr: oĩs hõ est nõ iust⁹: qꝛ illa: nullus hõ est iust⁹: põt eẽ uera si nullus hõ sit: uel si sit: ⁊ iustitia nõ ĩhereat sibi: ita ⁊ hec: oĩs hõ est nõ iust⁹: põt eẽ uera dato ꝙ hõ nõ sit. nã (ut visum fuit) nomẽ infinitũ põt dici de eo qd̃ est: ⁊ de eo qd̃ nõ est: qꝛ (ut dicit Boetius) qñ est p̄dicaẽ tertiũ adiacẽs: nõ ponit rẽ eẽ: sed p̄dicaẽ qd̃ est in alio: ergo illa in qua p̄dicaẽ est tertiũ adiacẽs: nõ ponit rẽ eẽ. dicẽdo oĩs hõ est nõ iustus: ⁊ ita patet ꝙ illa eẽt uera: oĩs hõ est nõ iust⁹: dato ꝙ hõ nõ sit. Et idõ dicebaẽ ꝓpter aliqd̃ ꝙ ad istã: nullus hõ est iust⁹: nõ sequereẽ: oĩs hõ est nõ iust⁹: nisi qꝛ ultima ponebat hoiem: sed planũ est ꝙ nõ ponit: ergo bñ põt seq ad illã. ¶ Ad argᵃ dicẽdũ. Ad primũ cũ dicit Aris. ⁊c. Dicẽdũ ꝙ ipse intelligit de p̄dicatõe cõposita: ut ad istã: lignuz nõ ẽ hõ alb⁹: nõ sequiẽ ergo lignũ est hõ nõ alb⁹: qꝛ est p̄dicatio cõposita: totum hõ alb⁹: sꝫ hic loqmur de p̄dicatiõe simplici: ⁊ ĩn sic ista: nullus hõ ẽ iust⁹: hẽt duas cãs ṽitatis: ita ⁊ hec oĩs hõ est nõ iust⁹. ¶ Ad aliud cũ dicis ꝙ ei qd̃ nõ est eq̄le. Dicẽdũ ꝙ siliẽ itelligit de p̄dicatiõe cõposita ꝙ ei sbiacet aliqd: ut istud corp⁹ qd̃ est nõ eq̄le. uel linea nõ eq̄lis: ⁊ ita illa lrã [due ṽo mĩme.] exponebaẽ .s. ꝙ ad affirmatiuas sequebanẽ negatiue: ⁊ nõ ecõuerso. mõ pꝫ ꝙ ecõuerso tenet in vna. .s. ꝙ ad negᵒᵐ de p̄dicato finito sequiẽ affirmatiua de p̄dicato ĩfinito: ⁊ ꝓpẽ hoc expositor exponit illã lrãz [due ṽo minime.] .i. ꝙ ad affirmatiuã nõ seqẽ affirmatiã: nec ad negatiuã negatiã: ut ad hãc hõ est iust⁹: nõ seqẽ hec: hõ est nõ iust⁹: neqꝫ ad hãc: hõ nõ est iust⁹: non seqẽ hõ nõ est nõ iust⁹. ¶ Dĩ in lrã: ꝙ noĩa ⁊ ṽba trãsposita idẽ significãt. Cõtra: si dicaẽ: nõ oĩs hõ currit: ⁊ oĩs hõ currit: nõ idẽ significãt. ergo. ¶ Ad hoc statĩ dĩ: ꝙ qñ ipse dicit: noĩa ⁊ ṽba trãsposita idem significãt: loqtur Phs de noie ⁊ uerbo: ⁊ tu obicis de sincathegoreumatib⁹. qre nõ ualet. ¶ Sꝫ ulteriꝰ obiciẽ. Nam si dicatur: Oĩum oppositorũ eadez est disciplina: hec est uera. Sed si dicaẽ: eadẽ est disciplina oĩuz oppositorum est falsa fm quosdã: qꝛ significatur ꝙ aliqua particularis disciplina sit omnium oppositorum: quod falsum est: sed in predicato stat pro disciplina in cõmuni. quare est uera. Similiter hec est uera: cuiuslibet hominis asin⁹ currit (ut dicũt quidã.) ¶ Ad hoc dicẽduz ꝙ quedã sunt dictiones: que determinant sibi situm in oratiõe: ut adiectiua post sua substãtiua: ⁊ uerbũ ex parte predicati: ⁊ in talib⁹ in

telligit phus: q transposita significāt idem: ut est albus homo: homo albus. currit homo: homo currit: sed disciplina pōt poni a parte subiecti: & mediante uerbo a parte predicati: ideo non oportet q idem significet. Eadem enim est disciplina: oppositū oppositorum: sicut oium oppositorū eadē est disciplina. & utraq est uera. Nā tam ꝓut in subiecto stat pro aliqua disciplina particulari: sicut in predicato: sed indeterminate stat pro particularibus. Similiter est de illa: cuiuslibet hominis asinus currit: & asinus cuiuslibet bois currit: idem significant: & hoc est qd dicit.

Quoniā vō hec qdē ꝑdicanť cōposita ut vnū sit oē ꝑdicamētū eoꝝ que extra ꝑdicanť: alia vō nō que dňa est:

Superius dixerat phs que eēt enūciatio plures. Hic incidētaliter docet ex qb⁹ diuisis licet īferre ꝯiūctū: & ex qb⁹ ꝯiūctis diuisa: & ex qb⁹ nō. Et diuidiť in duo. ꝓ ponit ex qb⁹ diuisis licet inferre cōiūcta. 2° ex qb⁹ ꝯiūctis diuisa. 2ª ibi [uerū est aūt.] ꝓª in duas. ꝓ mouet qōnē. 2° ꝑtractat eā. 2ª ibi [Si enī qm̄ alterutrū.] ꝓª in duas. ꝓ mouet qōnē. 2° declarat eā. 2ª ibi [de homine.] Sequēs illa ps [Si enim qm̄ alterutruz.] & hēt duas. qꝛ ꝓ mouet qōnē seu ꝑtractat: ducēdo ad icōueniētia: si ex aliqb⁹. s. diuisis inferať ꝯiūctum. 2° dat artē ex qb⁹ nō. 2ª ibi [Queādmodū aūt.] Pria in duas. ꝓ ostēdit incōuenientia sequi si ex oib⁹ diuisis liceat inferre ꝯiūctum. 2° ꝯcludit illa incōueniētia. 2ª ibi [Qm̄ ergo.] Pria ī duas. Nā ꝓ docet ducē ad nugationem ꝑ explicitam. 2° implicitā. 2ª ibi [Amplius si socrates.] Illa ps [queādmodū.] diuidiť in duas. ꝓ ꝓponit. 2° ꝓfert. 2ª ibi [Eoꝝ igiť.] Hec 2ª in duas. ꝑm q ponit duas primas: ex qb⁹ diuisis nō licet inferre ꝯiūctum. 2ª ibi [Amplius.] ꝓª ī duas. ꝓ facit qd dictuz est. 2° remouet dubiū. 2ª ibi [Nec si albū.] Seqtur illa pars [Uerū est aūt.] & habet duas. nā ꝓ ostēdit q ex qbusdā ꝯiūctis licet iferre diuisuz: & ex qbusdā nō. 2° ꝯcludit ex qb⁹ sic: & ex qb⁹ nō. 2ª ibi [Quare in quātūcūq.] Pria in duas. ꝓ ponit q ex qbusdā ꝯiūctis licet iferre diuisa. 2° ponit ex qb⁹ nō ꝑ duas regulas. 2ª ibi [Qm̄ autem nō inest.] Hec est diuisio lectionis.

¶Ad primā partē sic ꝓcedit: & mouet talē qōnē: qa ꝑdicanť cōposita: ut cū oē ꝑdicatū eoꝝ que extra ꝑdicanť sit vnū. Alia vō nō: que est dňa? hoc est dictū: ex qbusdā diuisis licet inferre cōiunctum: & ex qbusdam non. que est differentia?

¶De homine enim uerū est dicere & extra aial & extra bipes: & extra bipes animal: & hec ut vnum & hoiem: & album: & hec vnū. Sed nō si cytharedus est: & bonus cytharedus bonus.

¶Hic phs declarat q ex qbusdā diuisis licet inferre ꝯiūcta. Et dicit q de hoie ueruz est dicē extra. i. diuisim: q sit aial: & extra. i. diuisim q est bipes: & silr ꝯiūctum qd est aial bipes. similiter uerū est dicere q sortes sit hō diuisim: & q sor. sit alb⁹: & ꝯiūctum q sit hō albus: sed non si est cytharedus & est bon⁹: ꝓpter hoc nō sequiť cōiunctum: ergo sor. est cytharedus bon⁹.

al. Si enim qm̄ utrūq et utrūq dicitur multa inconuenientia erūt.

¶Si enim quoniā alterutrū dř & utrūq diciť multa incōueniētia erūt. De homine eni & hominem uerum est dicere & albuz. quare omne rursus & si album ipsuz & omne: quare erit homo albus & albus: & hoc in infinitum: & rursus: musicus albus: ambulans: & hec eadez frequenter implicita.

¶Hic ꝑtractat qōnē suā ducēdo ad icōueniēs. Si ex aliqb⁹ diuisis licet iferre ꝯiūcta. Et dicit q multa incōueniētia sequunť: si alterutruz dicať diuisim: & postea utrūq ꝯiūctim. nā de hoie est uerū dicē q est hō ut est: sor. est alb⁹: & ꝯiūctum possum⁹ dicere q est hō alb⁹: si tūc ex qbuslibet diuisis vniuslr inferať ꝯiūctū ut si dicat diuisim: Sortes est hō: uel sor. est alb⁹: tūc seqtur si sortes est hō alb⁹: & est hō: ergo est hō alb⁹ & si sortes est hō alb⁹: & est alb⁹ licebit inferre q sor. ē hō alb⁹: alb⁹: & sic ꝯtingit ꝓcedere in infinitū: qd est incōueniēs. Silr de aliquo ut de sorte uerū est simul dicere: q est alb⁹: music⁹: ambulās: & diuisiz accepta q est albus: uel q est musicus: & si ex qbuslibet diuisis liceat inferre ꝯiūctū: erūt eadē frequēter implicita in cōpositis: & ita erit dicere q est alb⁹: alb⁹. musicus music⁹: & sic in infinitū qd est icōueniēs. nā est ibi nugatio: ut pꝫ: qꝛ a ꝓcessu i ifinitū nō excludiť nugatio.

¶Amplius si socrates est socrates est: & homo: & socrates. Socrates homo. & si homo & bipes erit homo bipes.

¶Hic docet ducere ad nugationē iplicitā: si ex oibus diuisis liceat iferre ꝯiunctū. Nā uerū est dicē diuisim q socrates est hō: & diuisim q est bipes: & sic cum in homine includať bipes: sensus erit homo bipes bipes: & sic est nogatio implicita. — Nugatio clauditur in processu qui est ad infinita.

¶Qm̄ ergo sigs simplr ponat cōplexiōes fieri plirima icōueniētia ꝯtingit dicē manifestū est.

¶Cōcludit q si aliqs ponat cōplexiōes fieri: supple simplr. i. q ex oib⁹ diuisis liceat inferre ꝯiūctū: manifestū est q multa incōueniētia sequūtur ex hoc.

¶Queādmodū aūt ponēdū est: nūc dicemus. Eorum igiť que predicanť: & de qbus predicāťur quecūq ꝑm accidēs dicunť: uel de eodem: uel alterum de altero: hec nō erūt vnum: ut homo albus est & musicus: sed non idem est musicus & albus. accidētia enim sunt utraq eidē. Nec si album musicū uerum est dicere: tamen non erit album musicū vnū aliquid. ꝑm accidens enim musicum albuz diciť. quare nō erit albū musicum aliqd vnum. Quocirca nec cytharedus bonus simpliciter: sed animal bipes non sunt enim ꝑm accidens.

¶Hic dat artē ex qb⁹ diuisis licet inferre ꝯiūctū: & ex qb⁹ nō. Primo dat intētionē & dicit q nūc dicemus queādmodū sit ponēdū: & ponit duas regulas ex qbus diuisis nō licet inferre ꝯiunctū: relinquēdo q in oib⁹ alijs pōt. Prima regula est talis: q qn̄ aliq duo ꝑdicanť accidentalr de aliquo: ex illis diuisis non licet inferre predicatū ꝯiūctū: ut sortes est music⁹: & albus: ergo est music⁹ alb⁹: sed bn̄ sequeret: ergo musicū est albū. Et dič remouēdo dubiū: qꝛ lꝫ albū & musicū sint in eodē: nō est uerū inferre ꝯiūctū: qꝛ ꝑm accidēs ꝑdicanť illa duo. s. albū: & musicū: & sic de alijs. sic neq est ueꝝ dicere: & si sortes est cytharedus: & est bon⁹: q sit cytharedus bonus ꝯiunctum. — Ex qb⁹ diuisis inferam⁹ ꝯiūcta. — Pria regula.

¶Amplius nec quecūq insunt in altero. quare neq albuz frequēter homo neq hō aial esse uel bipes. Insunt eniz in hoie animal & bipes.

¶Hic ponit aliā regulā: & dicit q si aliq duo ꝑdicanť de aliquo: si in vno illoꝝ ꝑdicatorū alterū includať. i. intelligať: ex talib⁹ diuisis nō licet inferre cōiūcta: ut sortes est hō: & est aial: nō licet iferre: ergo est hō aial: qꝛ in hoie intelligiť aial. Silr simul licet iferre: sortes est hō: & est alb⁹: q est hō alb⁹: sed ulteri⁹ non licebit iferre hō alb⁹ alb⁹: qꝛ est hō alb⁹. nā in hoc q est hō alb⁹: ibi intelligiť albū: & ꝓpter hoc dicit nec album frequēter dicet. Siliter nō licet iferre: si sortes est homo: & est bipes: q sit homo bipes. — Secūda regula.

¶ Uerum est autem dicere de aliquo et simpliciter: ut quendam hominem: aut aliquem album hominem hominem albū hominem.

Nō ex qb⁹ cōiūctis inferant indiuisa.

¶ Hic intendit ostēdere ex quibus cōiunctis liceat inferre diuisa: et ex quibus nō. Et primo declarat q ex quibusdam cōiunctis liceat inferre predicata diuisa: et dicit q uerum est aliquem hoiem album dicere: et hoiem diuisim: et album diuisim.

¶ Non autē semper: sed quādo in adiecto quidem aliquid oppositorum inest: quod cōsequitur cōtradictio. non uerum est: sed falsuz: ut hominem mortuum: hominem dicere. Quando autem non inest: uerum est: uel etiam quando inest semper non uerum est. Quādo vō nō inest: non semp verū est. Ut Homerus est aliqd ut poeta: ne ergo est an non. Sm accidens eniz esse de Homero predicatur (quoniam enim est poeta) sz nō sm se pdicat de Homero qm est.

Quid sit opposito i adiecto

¶ Hic ponit duas regulas ex quib⁹ cōiunctis non licet inferre predicata diuisa. Et prima est talis. q quādo aliqua duo cōiūctim de aliquo predicant: et si alterum inferatur sequit oppositum in adiecto. i. contradictio in terminis: uel in illo pposito: tūc talia cōiuncta non licet inferre diuisim: ut si dicat est homo mortuus: ergo est homo: hic enim sequit cōtradictio nam homo mortuus includit in se non viuum. homo autem includit in se viuū: et ita sequit cōtradictio in adiecto. Propter hoc dicit q quādo talis oppositio non inest: uerum est q tunc sequit diuisim. Glosa sic. i. aliquādo: et quādo inest talis oppositio semper est falsum q inferatur diuisa: sed similiter dicit q quādo talis oppositio non inest: non est semper uerum q ex coniunctis inferant diuisa. Et ideo ponit aliam regulā: q quādo aliqua predicant de aliquo subiecto sm accidēs: sic ex illis coiunctis non licet inferre diuisa: ut dicēdo: Homerus est aliqd: ut poeta: non sequit ergo homerus est: qz predicat esse de homero sm accidēs: uel per accidēs: qz sm poesim: que est sua sciētia: et non per se.

¶ Quare in quātiscunqz predicatis neqz cōtrarietas inest: si diffinitiones pro nominibus reddātur: et sm se predicentur et non sm accidēs: et in his aliquid et simplr verū erit dicere. Qđ aūt nō est: qm opinabile est: nō est verū dicere esse aliqđ ens. Opinio enim eius est: non quoniam est: sed quoniam non est.

¶ Hic ex predictis cōcludit ex qbus cōiunctis liceat inferre diuisa. Et dicit q in quātiscūqz predicamētis i. in oibus predicatis: in quibus nō est aliqua oppositio: et cum hoc ista talia predicentur per se: et nō sm accidēs: sequit diuisum: et hoc patet qñ diffinitiōes reddunt pro noibus: ut homo est animal rationale mortale: licet inferre: ergo homo est animal: ergo homo est rationalis. Et ppter hoc dixit diffinitiōes pro noibus reddant: ibi patebit qualiter ex diuisis licet inferre cōiuncta: ut patet in ista diffinitiōe homo est animal. Cōsequēter remouet dubium: aliquis crederet q hoc sequatur est opinabile: ergo est: qm de chimera que non est in rerum natura: uerum est dicere: est opinabile: et tamen non est. Hoc remouet dicēs: q illud qđ est opinabile: non est uerum q sit aliquid: qz opinatio non est illius rei que est.

Queritur Utrum hec oratio sit plures: homo albus currit: uel sortes est homo albus? Et videt q sit plures. Nā illa est plures: in qua enunciantur plura de vno: uel vnum de pluribus: sed in ista. homo albus currit: subijciuntur plura: ex qbus pluribus non fit vnum: ergo est plures. Nam superius dixit Phs q ex hoie et albo et ambulante non fit vnum per essentiam: et ideo non est vna enunciatio.

In oppositum Illa enūciatio dicit esse vna: que est signū vnius intellectus cōponentis: sed illa est huiusmodi: ergo est vna. ¶ Secūdo pbat sic: Propositio plures non est sillogiçabilis. qz non est ppositio. nam qđ non est ppositio vna: non est ppositio: sed illa est sillogiçabilis: ut omnis homo albus currit: sortes est homo alb⁹: ergo sortes currit. ¶ Preterea illa est vna ppositio que habet vnam negationē: ut superius patuit: sed hec habet vnam negationē. s. homo nō est alb⁹: ergo est vna. ¶ Ad hāc questionem breuiter est dicēdum q hec est plures: homo albus currit. Nam superius dixit phs q illa enunciatio est plures: in qua plura subijciūtur uel predicātur. Sed cum dicit: homo albus currit: hic subijciunt plura ex quibus non fit vnum per essentiā: qz ex subiecto et accidēte nō fit vnuz per essentiā: ergo similiter est plures. Et hoc est uerum. ¶ Ad argumēta in oppositum. Ad primum cuz dicis: q illa enūciatio est vna etc. Cōcedo: sed qñ tu dicis in minori q hec est huiusmodi. Nego. Naz intellectus cum sit simplex vna cōpositione nō potest attribuere predicatū huic quod est homo: et huic quod est albus. ¶ Ad aliud cū dicit ppositio plures non est sillogiçabilis: sed illa est sillogiçabilis. Dico q ppositio plures si uera sit: utroqz sensu bñ potest esse sillogiçabilis. Alij vō dicūt q uerum est q ppositio plures non est sillogiçabilis si sit multiplex: ut canis currit. Et vide q multiplex dicit quādo plura sub vno signo important: ut homo albus currit: lz sint plures: tamē non est multiplex. Quare est sillogiçabilis. ¶ Ad aliud cum dicis: q illa que hēt vnā negationē est vna enūciatio. Cōcedo. Sed cum tu dicis: istius homo alb⁹ currit: est vna negatio. Dico q non. nam sicut intellectus vna attributione non pōt attribuere predicatum huic: qđ dico homo albus: ita vna negōne nō pōt negare ab utroqz hō et alb⁹.

Queritur Utrum hec enūciatio: oīs hō currit sit vna: uel plures? Et videt q sit plures. Nam illa est plures: in qua vnū dicitur de pluribus: uel plura de vno. sed cum dicit oīs homo currit: ibi dicit vnuz de pluribus. Quare videt q sit plures. Preterea dixit supius Phs q si imponat tunica homini et equo: et dicat: tunica est alba: nihil est dictum nisi homo est albus: et equus est albus: sed iste sunt plures: ut dixit Phs superius. Quare et illa tunica est alba. Similiter si dicat: omnis homo currit: nil aliud est dictum nisi sortes currit: et Plato currit: et sic de alijs cōsimilibus: sed iste sunt plures: ergo et illa est plures: omnis homo currit.

In oppositū Arguit: Illa est vna: homo currit: ergo cuz per additionem signi non possit fieri plures: illa erit vna. omnis hō currit. ¶ Preterea illa est sillogiçabilis. Quare videt q sit vna. Sed q sit sillogiçabilis: satis patet de se. Dicēdum q hec: oīs homo currit est vna. Nam ostēdit phs supius q pluralitas suppositorū nō tollit vnitatē enūciationis quādo docet q vnitas est affirmatio que significat vnū de vno: siue vniuersaliter: siue nō. Nam cum dico: oīs homo currit: non subijciuntur plura: sed plura vnū sunt: qz homo nō significat sortem nec platonē: qz si sic tūc esset hō plures:

sed homo ibi ponit̄ ad significandum vnum. Et illud vnum potest esse in sorte ꝛ platone ꝛ accidit sibi ꝙ sit in sorte ꝛ platone. Et ita dico ꝙ illa est vna: omnis homo currit. ¶ Ad argumenta r̄ndeo. Ad primum cum dicis ibi subiciunt plura. Dico ꝙ non subiciūtur plura: ut plura: sed ut vnū faciunt. ¶ Ad aliud cū dicis: ꝙ si imponat̄ tunica homini ꝛ equo: ꝛ dicat̄ tunica est alba: nil aliud est dictū: q̄ꝫ homo est albus ꝛ equus est alb⁹: ꝛ iō sicut iste sunt plures homo est albus: ꝛ equus est albus: ita ꝛ hec tunica est alba. ꝛ similr̄ cum dico ois homo currit nil aliud sit dictū q̄ꝫ sortes currit ꝛ plato currit: ꝛ iste sunt plures. ergo ꝛ hec est plures ois homo currit. Dico ꝙ nō est simile quam tunica dicitur qō imponit̄ ad illa duo. s. ad hoīem ꝛ ad equum: sed homo nō est impositū ad significādum sortem nec platonē: sed vnum tm̄ significat: ꝛ illud vnum est in pluribus ut visuz est.

His v° determinatis: aspiciendū est quemadmodum sese habent negationes ꝛ affirmationes ad se inuicem he. s. que sunt de possibili esse ꝛ non possibili ꝛ de contingēti ꝛ nō contingenti. ꝛ de ipossibili: ꝛ necessario: habent hec enim aliquas dubitationes.

Superius dixit p̄hs de enūciatione penes aliquid additū ad terminos. hic intēdit determinare de enūciatiōe penes aliquid additū ad compositionem: hoc est dictū superius determinauit p̄hs de enūciationibus de inesse: hic determinat de enūciationibus de mō. Et habet duo. primo determinat oppositionē istarum ꝑpositionū modalium. 2° ponit cōsequētiam seu equipollentiā 2ᵃ in fine lectionis ibi [ꝯsequētie v°.] Prima in duas. primo ꝯtinuando se ad precedētia dat intētionē suam ꝛ cām intētionis 2° prosequitur ibi [nam si corum.] Prima in duo. primo dat intētionem suam. 2° cām intētionis ibi [hn̄t enim.] Illa pars [nam si corum.] habet duas. primo mouet quādam dubitationem utrū in propositionibus modalibus debeat accipi cōtradictio per negationem positā ad uerbum uel ad modū. 2° soluit illam dubitationem. 2ᵃ ibi [sunt enim.] Prima in duas primo enim arguit ad partem falsam per vnam rōnem. 2° ad ueram per duas rōnes. i. primo probat ꝙ in modalib⁹ debeat accipi cōtradictio per negationem propositam ad uerbū. 2ᵃ probat per duas rationes ꝙ debet accipi per negationem propositam ad modum. 2ᵃ ibi [Videt̄ autem.] Prima in duas. nam primo intēdit vnam rōnem: cuius primo ponit minorem cū sua declaratione. 2° ponit ꝯclusionem innuēdo minorem. 2ᵃ ibi [q̄re si hoc modo.] Prima in duas. primo declarat minorem in illis in quibus hoc uerbū est: ponitur 2° adiacens 2° in quibus aliud uerbū. 2ᵃ ibi [qō si hoc modo.] Prima in duas. primo declarat minorē in illis in quibus hoc uerbū est ponit̄ 2ᵐ adiacens. 2° in quibus ponit̄ 3ᵐ adiacens. 2ᵃ ibi [ꝛ eius que est.] Illa pars [videt̄ autē.] in duas sm̄ duas rationes per quas probat ꝙ ꝯtradictoria in modalibus: sunt accipiēda per negationem prepositam ad modū ꝛ nō ad uerbū. 2ᵃ ibi [Contingit enim.] Prima in tres. primo enim ponit minorem cū sua declaratione. 2° ponit maiorem. 3° conclusionē. 2ᵃ ibi [At v°.] 3ᵃ ibi [nō igitur] illa pars [contingit.] habet duas. primo enī ponit rationem. 2° concludit. 2ᵃ ibi [est ergo.] illa pars [sunt] habet duas. Nam primo determinationem sue questionis declarat. 2° concludit illā determinationem vniuersaliter. 2ᵃ ibi [vniuersaliter quēadmodum.] Prima in duas. primo ponit determinationē sue questiōis. 2° declarat per exempla. 2ᵃ ibi [eius v° que est.] Hec est diuisio lectionis ¶ Ad primā partē sic procedit. primo continuādo se ad precedētia dat intētionem suam: ꝛ dicit ꝙ determinatis his. i. ꝑpositionibus de inesse: perspiciēdum est qualiter se habent affirmationes ꝛ negationes. i. cōtradictiōes in istis modalibus: possibile est esse: nō possibile est esse contingens est esse: ꝛ non contingens est esse: similr̄ de impossibili ꝛ necesse. Et dat causam intenti: quoniam aliquas dubitationes habent ille modales ꝛ oē dubium habemus hic in hac arte determinādū.

¶ Nam si corū que complectuntur: ille sibi inuicem opposite sunt: contradictiones: quecunq̄ꝫ sm̄ esse uel non esse disponuntur: ut ei⁹ que est: esse hominem: negatio est ea que non est: esse hominem. non ea que est esse non hominem: ꝛ eius que est esse album hominē: negatio est ea que est non esse album hominem: sed non ea que est esse non albū hominem. Si enī de omnibus aut dictio aut negatio uera est lignum erit ueruꝫ dicere esse non album hoīeꝫ.

¶ Hic prosequitur ꝛ arguit ꝙ in modalibus debent accipi contradictoria per negationem prepositam uerbo. Et intendit talem rationem: sicut se habet cōtradictio in propositionibus de inesse: ita in omnibus alijs ꝑpositionibus: sed in istis de inesse accipitur contradictio per negationē prepositā uerbo: ergo similiter in modalibus: ꝛ sic cōtradictoria illi⁹ possibile est esse: est hec possibile est non esse: ꝛ non ista non possibile est esse. in hac ratione sic procedit: quia primo ponit minorem: ꝛ declarat eam. 2° conclusionem innuendo maiorem. 2ᵃ ibi [quare si hoc modo.] Primo ponit minorem. ꝛ dicit ꝙ iste contradictiones corum que complectuntur. i. componunt̄ i propositiones de inesse sunt opposite sibi inuicem que fiunt sm̄ esse. i. uerbum affirmatiuum: uel non esse: idest uerbum negatiuū: ꝛ statim declarat istam minorem. s. ꝙ accipitur in illis de inesse contradictio negatione preposita uerbo. Et primo in ista in qua predicatur hoc uerbum est 2ᵐ adiacēs: ꝛ dicit ꝙ negatio istius esse hominem: hec est non esse hoīem negatione preposita uerbo: ꝛ non hec esse non hoīem postea declarat hoc: ubi hoc uerbū est est tertiū adiacens: ibi [ꝛ ei⁹ que est albū hoīem.] Et dicit ꝙ negatio hui⁹ esse albū hoīem: ꝛ est hec nō eē albū hoīem ꝛ nō hec eē nō albū hoīem. Et statim ꝓbat hoc ꝛ dicit: si enim de omnibus ubi vult hoc probare: ꝙ istius homo est albus sit negatio illa homo nō est alb⁹ ꝛ nō illa homo est non albus: ꝛ hoc tali ratione. De quolibet affirmatio uel negatio uera est: idest semꝑ altera ꝯtradictoriaꝝ pōt dici de quolibet: nunc aūt falsum est dicere lignum est homo albus: ergo esset uerum dicere lignum est homo non albus: sed hoc est falsum. ergo ista non est contradictoriarū illius. Quare patet ꝙ hec: homo est non albus: non est negatio illius: homo est albus: sed ista: homo nō est albus. Postea declarat in alijs in q̄bus. s. hoc uerbum est: non predicatur ibi.

¶ Quod si hoc modo: ꝛ in quantiscūq̄ꝫ esse nō additur: idem faciet quod pro esse dicit̄. ut ei⁹ que est ambulat hō. negatio nō est: ea que est ambulat non homo: sed que est. non ambulat homo. Nihil enim differt dicere hominēꝫ ambulare: uel hominem ambulantem esse. Qua-

In ꝑpōnib⁹ de inesse ꝯtradictio sumitur ꝑ negatiōnē uerbo ꝑpositam.

re si hoc modo in omnibus: & eius que est possibile esse: negatio est possibile non esse: non ea que est: non possibile esse.

¶ Et dicit q in quibuscumq enunciationibus hoc uerbū est: non predicat idem est uel facit: utputa in quibus ponū uerbum adiectiuū: quod uerbuz adiectiuū ponit loco illius .s. esse .i. illud uerbū quod accipit pro illo: ut exēpli gratia hu9: homo ambulat. est negatio: ista: homo non ambulat. & non ista: non homo ambulat. Postea innuit minorē cum cōclusione principalis rōnis: & dicat quare si hoc modo est in omnib9 alijs enūciationibus sicut in istis de inesse .i. q negatio debeat ferri ad uerbum eē in illis de modo: negatio debet ferri ad uerbū. Nam huius possibile est eē negatio est hec: possibile est non esse: & non hec: non possibile est non esse.

¶ Videtur aūt idem posse & esse. & nō esse. Omne enim quod est: possibile diuidi: uel ambulare: & non ambulare: & non diuidi possibile est. Ratio aūt est: quoniam omne quod possibile est sic: non semp in actu est. quare inerit etiam negatio: pōt igitur & non ambulare: qd est ambulabile: & non uideri: qd est uisibile. at uo impossibile est de eodē oppositas esse ueras cōtradictiones: non igit eius que est possibile est esse negatio est: possibile est nō esse.

¶ Hic arguit ad partē ueram per duas rōnes .s. q cōtradictoria huius: possibile est esse: non sit hec: possibile est non esse. & hoc per talem rōnem. Impossibile est duas cōtradictorias simul esse ueras: sed iste due sunt simul uere .s. possibile est esse & possibile est non esse. nam illud qd est possibile esse: est possibile non esse: ut possibile est aliquādo ambulare: & simil non ambulare: & sicut possibile est aliquid diuidi: & sic similiter non diuidi est possibile.

¶ Contigit enim ex his: aut idem ipsum dicere & negare simul de eodem: aut non fm esse: uel nō esse que apponunt fieri affirmationes & negationes. Si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligēdum. Est igit negatio: eius que est possibile esse: ea que est: nō possibile esse: sed nō ea que est possibile non esse: eadez quoqz ratio est & in eo qd est contingēs esse: etenim eius negatio est: non contingēs esse: & in alijs quoqz simili modo: ut in necessario & impossibili.

Cōtradictio i modalib9 sumitur per negōnez mō pposito.

¶ Hic declarat per aliam rōnem q cōtradictoria huius .s. possibile est esse: non sit hec: possibile est nō esse. Et dicit q contingit unum de duobus facere uel affirmare & negare de eodem .i. q due cōtradictorie sint simul uere: uel q non accipiant affirmationes & negationes .i. cōtradictorie fm esse: uel per negationem ppositam ad uerbum: sed impossibilius est q due contradictorie uerificent de eodem: ergo oportet dicere q sumant cōtradictoria in his ppositionibus modalibus per negationē ppositam modo & uerbo: ita q cōtradictoria huius: possibile est esse: sit hec: non possibile est esse. & non ista: possibile est nō esse: & similiter huius: cōtingēs est esse: ɔtradictoria sua est hec non contingēs est esse: & non hec: contingēs est non esse: & hoc concludit ipse in illa parte [est ergo.]

¶ Fiunt enim queadmodum in illis esse: & non esse appositiones: subiecta uo res: hoc quidem album: illud uo homo. Eodem quoqz mō hoc loco esse quidem & non esse: ut subiectū fit: contingere uo & posse appositiones determinātes: (quemadmodum in illis esse & non esse) ueritatem uel falsitatē: similr he in eo qd est esse possibile & esse non possibile. Eius uo que est possibile est non esse: negatio est: non ea que est non possibile est esse: sed ea que est: non possibile est non esse: & eius que est: possibile est eē: non ea que est: possibile est nō esse: sed ea que est: non possibile est esse: quare & sequi sese inuicem uidebunt: possibile est esse: & possibile est nō esse idem enim possibile est esse: & non esse. Nō enīz cōtradictiones sibi inuicē sunt huiusmodi: possibile est esse: & possibile est non esse: sed possibile est esse: & nō possibile est esse: nunqz simul in eodem uere sunt: oppo nunt enim. At uo possibile est non esse: & non possibile est nō esse: nunqz simul sunt. Similr autem & eius que est necessarium esse: negatio non ea est necessarium non esse: sed ea que est nō necessariuz esse: eius uo que est necessarium nō esse: ea que est nō necessarium nō esse: & eius que est: impossibile est esse: non ea que est impossibile non esse: sed nō impossibile esse: eius uo que est impossibile nō esse: ea que est nō impossibile est non esse.

¶ Hic concludit determinationē dubitationis: & intēdit talem rōnem. Sicut in ppositionibus de inesse uba sunt pdicata: res autem subā: ita in ppositionib9 modalibus uerba sunt subā: modi autem sunt pdicata seu determinationes pdicati: sed in illis de inesse ad habēdam cōtradictoriam addit negatio ipsi uerbo. ergo in modalibus ad habēdam cōtradictoriaz addū negatio ipsi modo. Et ex hac rōne apparet solutio argumēti in cōtrarium facti: ut queadmodū in illis de inesse fiūt: eodem modo in illis de modo. rationem aliam ponit in littera. Postea declarat hoc p exēpla: ut negatio huius possibile est non esse. est hec non possibile est nō esse: addēdo negationem modo Et dicit postea q iste due possibile est esse: & possibile est non esse: in qbus negatio est pposita uerbo: non sunt cōtradictorie: immo bene cōsequerentur se iste due: sed negatio huius possibile est esse: est nō possibile est esse: q: nunqz iste erunt simul uere. possibile est non esse: & nō possibile est non esse: sunt etiam contradictorie & nunqz erunt simul uere. Declarat hoc cuz in alijs: q negatio huius: necesse est eē: nō est hec: necesse est non esse: sed hec: nō necesse est nō esse: q: per negationem ppositam modo. Similr huius: impossibile est esse: eius negatio non est hec: impossibile est non esse: sed ista: non impossibile est eē: & huius similiter impossibile est nō eē: negatio eius est hec: nō impossibile est non esse.

¶ Uniuersaliter uo queadmodū dictum est: eē qdem & nō esse: oportet ponere queadmodum subiecta: negationē uo & affirmationem hec facientem ad esse & nō ad esse disponere: & has putare oportet esse oppositas dictiones & negationes: possibile & nō possibile: cōtingēs & non cōtingēs. Impossibile nō impossibile: necessariū non necessarium: uerum non uerum.

¶ Hic phus epilogat seu concludit determinationez sue dubitationis dicēs: q uniuersaliter esse & nō esse .i. uerbum affirmatiuum & negatiuum oportet ponere subiecta in propositionibus de modo: & negationē & affirmationem addere ad unum terminum scilicet ad modum. Et dicit q oportet has opinari oppositas dictiones: idest affirmationes & negationes: ut possibile est esse: non possibile est esse: & sic de consimilibus ppositionibus modalibus.

Queritur Utrum hec sit vna. sortes ꝛ plato currant: uel plures? Et videt ꝙ sit vna. nam lꝫ plura subiciantur tn̄ ut vnum attribuūt predicato: quare videt ꝙ sit vna. ¶ Preterea illa ꝑ ut accipit̄ copulata de copulato subiecto cathegorica est. ergo videtur ꝙ sit vna. ¶ Preterea ip̄a sillogizabilis est: quare videtur ꝙ sit vna ꝛ non plures.

In oppositū tamen arguitur per diffinitionem superius datam ꝓpositionis plures: ꝙ plures est: quando plura subiciuntur: uel predicantur: sed hec sortes ꝛ plato currunt plura subiciuntur: ex quibus pluribus non fit vnū. nam ex sorte ꝛ platone nō fit vnū. ¶ Preterea non habet negationem vnam: quare videtur ꝙ nō sit vna: qꝛ negatio huius sortes ꝛ plato currant est: nec sortes nec plato currant. ¶ Ad hanc questionē dicunt quidam ꝙ si accipiatur hec oratio prout potest esse composita: uel diuisa: plures est. sed si accipiatur prout est de copulato subiecto ꝛ composita: tūc dicunt ꝙ est vna: qꝛ totuꝫ hoc sortes ꝛ plato attribuitur ut vnum ipsi predicato: ideo dicūt ꝙ est vna: sed hoc non est uerum fm̄ diffinitionem datam superi⁹ de enūciatione plures: qꝛ illa est plures in qua plura subiciuntur: uel predicātur: ꝛ ibi subiciuntur plura. ergo necessario erit plures: ꝛ hoc est ueruꝫ. ¶ Ad argumenta. Ad primum dicendum: cuꝫ dicis ꝙ lꝫ hic plura subiciātur tamen ut vnum attribuontur ꝑdicato. Dico ꝙ non sufficit ad vnitatem enunciationis immo requiritur ꝙ faciant vnum per essentiam: ꝛ ꝓpter hoc non est vna. ¶ Ad aliud cū dicis: ꝙ illa est cathegorica qñ accipit̄ de copulato subiecto. Dico ꝙ lꝫ sit cathegorica erit tn̄ ꝓpt̄ hoc vna: qꝛ cathegorica bene pōt eē plures: ut ista canis currit: lꝫ cathegorica sit tn̄ cū hoc est plr̄es. ¶ Ad altr̄ū iā patuit superius. Respōdeo: ꝙ propositio plures: uera in utroqꝫ sensu: bene potest esse illogizabilis: similiter ista est talis. ¶ Per eadem argumēta posset probari: ꝙ hec esset vna: ista sunt bona: similiter de ista: homines currunt: sed non oportet hoc totiens iterare. Et dicunt quidam ꝙ iste: illa sunt bona: homines currunt non sunt plures: sed quelibet earum est vna: qꝛ non subiciuntur plura ut plura: sed ut vnum: sed dicitur breuiter sicut in precedētibus ꝙ similiter plures sūt cum dicitur: ista sunt bona: lꝫ ista habet ad min⁹ duo demōstrare: ꝛ ita demonstrat plura. pariter dicēdum est de ista: homines currunt: quare simpliciter dico ꝙ sint plures.

Queritur Utrum hic sit nugatio: animal bipes: uel animal rationale: qō ideꝫ est? Et videtur ꝙ sic. nam hic est nugatio animal homo: cum vnum in altero intelligatur: ut vult philosophus in littera. ergo similit̄ hic erit nugatio animal bipes: seu animal rationale: cum in rationali animal intelligat̄: sicut superius in iferiori intelligi. ¶ Preterea hic est nugatio (ut vult philosoph⁹) si dicat̄ homo bipes: uel homo rationalis: quare videtur similiter hic esse: cuꝫ dicitur: animal bipes: uel animal rationale. ¶ Ad hanc questionem dicendum est: fm̄ ꝙ potest accipi ex dictis Aristotelis in libro elencorum in illa parte. de facere autem nugari non est nugatio. hic animal bipes: uel animal rationale. Nam ut ibi innuit phs aliquid potest intelligi in alio dupliciter. aliquid enim dat intelligere aliud ꝛ hoc per dependentiam quā habet ad illud: ꝛ ꝙ non sit de significato illius: ꝛ istud tale si addatur solum: ꝙ non sit de significato ipsius non est nugatio: ideo hic nō est nugatio nasus simus: neqꝫ homo risibilis: cum vnum de significato alterius nō sit: nec si vnū correlatiuum additur alteri: ut pater ꝛ filius uel filij: sed quando vnum est de significato alterius tunc semper est nugatio: si addatur ut homo animal: ꝛ sic de consimilibus. bene autem differentia est extra naturam generis: ita ꝙ vult philosophus in sexto topicorum. ꝙ genus non predicatur per se de differentia. nam sequeretur ꝙ vnum animal esset plura animalia. ꝛ sic ex his patet ꝙ in significato differētie per se nō icludatur genus. Et si addatur differētia generi: nō erit nugatio. nam manifestum est ꝙ genus in suo significato aliquam speciem nō icludit. nam eas habet potestate: actu vō nullas. Quare cum vnum nō sit de significato alterius: non est nugatio animal rationale: uel aīal bipes. ¶ Preterea sequeretur si ibi esset nugatio: ꝙ in omni diffinitiōe bona esset nugatio: hoc autem est falsum: quare ꝛ illud ꝛ sic non est ibi nugatio. ¶ Ad argumēta dicendum. Ad primum cuꝫ dicitur aīal homo: seu homo animal: semper erit nugatio. Concedo. qꝛ de significato hominis est animal: sed nō est de significato dr̄ie neqꝫ per se predicatur de illa ut patet per phm̄. ꝛ ideo non est ibi nugatio. ¶ Ad aliud cū dicis ꝙ hic est nugatio: homo bipes uel homo rationalis. Concedo. nam bene differētia est de significato ipsius speciei quā cōstituit: ut rationale bene est de significato ipsius hominis: ideo ibi est nugatio homo bipes: sed non est de significato aīalis: ideo non est ibi nugatio aīal bipes: sed si ipsi animali adderetur differentia constitutiua: tūc bene esset nugatio animal gressibile ꝛ sic patet in quibus habet esse nugatio ꝛ in quibus non: nam si addatur differentia generi nō est nugatio: tamen si species addatur generi: bene est nugatio: ut dicēdo animal homo: uel homo animal.

Consequentie vō fm̄ ordinem fiunt ita ponentibus. Illi eniꝫ que est possibile est esse. illa que est contingens esse: ꝛ hec illi conuertitur non ipossibile esse. ꝛ nō necciuꝫ eē. Illi vō que est possibile non esse. ꝛ ꝯtingens nō eē. ea que est non impossibile non esse. ꝛ non necessariū non esse. Illi vō que est non possibile eē. ꝛ nō contingens esse. illa que est impossibile est eē. ꝛ necessariuꝫ est non esse. Illi vō que est non possibile non eē. ꝛ non cōtingens non esse. illa que est impossibile nō eē: ꝛ necessarium eē. Consideretur autem ex subscriptione: quemadmodum dicimus.

Superius Philosophus posuit oppositionem propositionum modalium. hic ponit consequentiam siue equipollentiam earū. Et habet duas. Nam primo ponit consequentiam istarum fm̄ opinionem aliorum. secūdo fm̄ opinionem propriam. secunda ibi [ergo impossibile.] Prima in duas. Nam primo ponit consequentiam fm̄ opinionem aliorum. Secūdo declarat hoc in figura secūda ibi [consideretur aūt.] Illa pars [ergo ipossibile.] habet duas. nam primo ostēdit in quibus bene dixerūt. secūdo in quibus male. secūda ibi [necessarium vō.] Prima in duas. primo proponit. secundo declarat. secūda ibi [illud enim qō est.] Illa pars [necessarium.] habet duas. nam primo destruit opinionem eoruꝫ quantum ad male dicta. Secūdo ponit propriam opinionem. secūda ibi [an certe.] Prima in duas. naꝫ primo dicit ꝙ ista de necessitate nō

Que requir ad unitatem enunciationis.

Quō p⁹ po plres ut sillogizabilis.

Gen⁹ nō pdicat p se de differētia: ꝛ rō dicti.

In qbus fit nugatio ꝛ in qbus nō

sequitur eodem modo ad impossibile sicut ista de impossibili. Secũdo dat causam huius. secũda ibi [causa autem est.] Prima in duas. primo facit qd̄ dictuz est. Secũdo hoc improbat. secũda ibi [contingit enĩ esse.] Illa pars [an certe] habet duas. nã primo ponit ꝙ ad impossibile sequitur non necessarium non eē. Secũdo mouet dubitationez. secũda ibi [dubitabit aũt.] Prima in duas. primo facit quod dictũ est. Secũdo epilogat. secunda ibi [sequit̃ igitur.] Prima in tres. nã primo probat ꝙ ad hanc: possibile nõ est esse. Sequit̃ illa: nõ necesse est eē. Secundo ꝓbat ꝙ iste nõ sequuntur ad illã. s. necesse est esse: ꝛ necesse est nõ esse. Tertio concludit ꝙ sequat̃ illa nõ necesse est non esse. secũda ibi [At vo neqꝫ.] tertia ibi [relinquit̃ ergo.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã partem sic procedit. ponit cõsequentiam istarum modaliuz s̃m opinionem alioꝝ. Et dicit ꝙ consequentie istaꝝ modalium: ꝛ enũciationum de modo: fiunt ponentibus ita: ut dicatur s̃m ordinem: s̃m quem ab aliis opinatur: ꝛ non s̃m opinionem ꝓpriam: ꝛ ponit q̃tuor ordines modalium. Et primo de p̃mo ordine agit dicẽs: ꝙ illi que est: possibile esse: cõsequitur illa .s. contingit esse ꝛ idem ualet: ꝛ conuertitur cum ea: ꝛ quantum ad hoc bene dicebant: ꝛ illi que est: non impossibile est esse cõsequitur illa non necesse est eē: sed in hac ultima errauerunt illi que est: possibile est nõ esse: sequitur contingens non esse: ꝛ quãtum ad hoc bene dicebant: ꝛ non impossibile nõ esse: sequitur non necesse est non esse: ꝛ in hac ultima errauerunt: sed isti non possibile est esse cõsequitur non cõtingens est esse ꝛ impossibile est esse sequitur necesse est non esse: ꝛ in omnibus his bene dixerunt: similiter in his non possibile est nõ esse: non contingens: est non esse: impossibile est nõ esse necesse est esse: ꝛ totum hoc declarat in figura cum dicit [considerantur aũt.] ꝛ ponit talez figurã.

Consequentes se ꝛ est primus ordo.

Possibile est esse.	Contingens est esse.

Consequentes se.

Non ĩpossibile est esse.	Non necesse est esse.

Secundus ordo ꝛ ex se consequentes.

Nõ ĩpossibile est nõ eē	Non necesse est non esse.
Possibile est non esse.	Cõtingens est non esse.

Tertius ordo consequentis.

Impossibile est esse.	Necesse est non esse.
Nõ possibile est esse.	Non contigit esse

Quartus ordo: ꝛ ex consequentes se.

Nõ possibile est nõ esse	Nõ contingens est nõ eē
Impossibile est non eē.	Necesse est esse.

¶ Ergo impossibile ꝛ nõ impossibile illud qd̄ est contingens: ꝛ possibile: ꝛ non contingens: ꝛ non possibile sequuntur quidem contradictorie sed conuersim. illud enim qd̄ est possibile esse negatio impossibilis sequitur: negationẽ vo affirmatio nam illam non possibile esse ea que est impossibile esse. Affirmatio eniz est impossibile esse: negatio vo nõ possibile.

¶ Hic ponit phs opinionem istoꝝ quãtum ad coꝝ bene dicta. Et intẽdit hic arguere per talem rationẽ Ad negationem possibilis sequitur affirmatio impossibilis: ꝛ ad affirmationem possibilis sequit̃ negatio impossibilis: ergo ad non possibile ꝛ non contingens sequitur contradictorie impossibile ꝛ econuerso: sed hoc ponebat eorum ratio. ergo est bona. In hac ratione sic procedit: ꝙ primo ponit conclusionem. 2° antecedens. 3° declarat quoddam dictuz .s. quid sit affirmatio ꝛ negatio: qꝛ dixerat ꝙ negatio impossibilis sequitur ad possibile: ꝛ affirmatio ipossibilis negationem possibilis. Et dicit ꝙ affirmatio est impossibile: sed negatio non possibile: uel nõ cõtingens: ꝛ ita declarauit.

¶ Necessarium vo quemadmodũ sit considerandum est. Manifestum est autem quoniaz non eodem modo sed cõtrarie sequuntur. Cõtradictorie autem sunt extra. Nõ enim est negatio eius: que est necesse non esse. non necesse esse. Contingit enim in eodem ueras esse utrasqꝫ. Quod enim est necessarium non esse: non est necessarium esse.

¶ Hic ostẽdit in quib⁹ male dixerũt. Et primo dat intentionem suam. Secundo prosequitur cũ dicit [manifestum.] Et dicit phs ꝙ manifestum est ꝙ ista de necessario non sequitur eodem modo ad possibile. in p̃mo ꝛ secũdo ordine sicut illi dicebant: sed cõtraria et: ita ꝙ illa de necio quã ponebant in primo ordine: ponat̃ in secũdo: ꝛ ecõuerso illa quã ponebãt in secũdo: ponatur in primo: sicut ista de impossibili: sed in primo ordine ponebãt ꝙ eodem modo sequeretur. ergo eoꝝ opinio falsa est quantum ad istã partem. Dicit ergo phs ꝙ ista de necesse non sequit̃ eodem modo ad possibile: sicut illa de impossibili: sed dicit ꝙ contrarie sequuntur eodem modo: hoc est dictum: si necesse accipiat̃ contrarie. s. negatione p̃posita: dicendo non necesse est non esse: tunc bene sequeretur eodem mõ ad possibile sicut illa de impossibili: sed sicut ipsi ponebant contradictorie sunt extra. i. extra locum suum. nam propositiones que sũt in primo ꝛ que sũt in tertio ordine cõtradictorie debent esse: sed ipsi ponebãt in primo ordine hãc: nõ necesse est esse: ꝛ in tertio hanc: necesse est non eē. sed iste due non sunt contradictorie: ideo dicit ꝙ contradictorie sunt extra locum suuz: qꝛ non sunt ille de necesse in primo ꝛ tertio ordine cõtradictorie sicut deberent esse. Et statim declarat ꝙ iste nõ sunt contradictorie: nõ necesse est esse ꝛ necesse est nõ esse: cuz dicat [cõtingit enim.] Et hoc per rationem cum dicit impossibile est duas contradictorias simul eē ueras sed istas duas contingit simul esse ueras. s. non necesse est esse: ꝛ necesse est nõ esse: quare non erunt contradictorie. ꝛ ita cõtradictorie sunt extra locum suũ. ꝙ aũt ille due sint simul uere patet. nam ueruz est dicere lignum necesse est nõ esse hominem: ꝛ similiter hec est uera: nõ est necesse lignum esse hominez: ꝛ ita cum ambe sint simul uere: nõ erunt contradictorie: ꝛ ita contradictorie sunt extra suum locum: qꝛ non sunt in tertio ordine ꝛ in primo.

¶ Causa autem est: cur non sequitur similiter cum ceteris: quoniam contrarie impossibile est se. necessario redditur idem ualens. Nam si impossibile est esse. necesse est hoc non quidez eē: sꝫ poti⁹ nõ eē. si vo ipõle est nõ eē. hꝫ necessariũ

est esse. quare si illa similiter sequant: possibile: et non possibile: hec econtrario quotiaz nõ idem significat necessarium et impossibile: sed quẽadmodũ dictũ est conuersum.

¶ Hic reddit causam illius qd̃ dixerat: dixit enim superius: q̃ illa de necesse nõ: non sequitur eodez modo ad possibile: sicut illa de impossibili. modo reddit causam: et dicit q̃ illa de ĩpossibili contrarie sumpta: redditur idem ualens ad necesse: et econuerso illa de necesse contrarie sumpta: redditur idem ualẽs ad impossibile: quia necesse est non esse: ualet tantũ sicut impossibile est esse. Et ideo cum ista de necesse contrarie sumpta: ualet tãtuz sicut impossibile: quãdo erit sumpta contrarie: sequitur ad possibile sicut impossibile per negationem prepositam equipollet ad possibile: igitur illa de necesse contrarie sumpta: per negationem prepositam consequitur ad possibile: ita dicendo non necesse est non esse: hoc dicit in illa parte.

¶ An certe impossibile est sic poni necessarij cõtradictiones. Nam quod est necessarium esse. possibile est esse. Nam si non: negatio sequitur necesse est eni aut affirmare aut negare. Quare si nõ possibile est esse. impossibile est esse. igitur impossibile est esse: quod necesse est esse qd̃ est inconueniens. At uero illud quod est possibile esse. non impossibile esse. sequitur: hoc uero illud quod non est necessarium esse. Quare cõtingit quod est necessarium esse: non necessarium esse. quod est inconueniens.

¶ Hic philosophus ponit consequentiam istius de necesse s̃m opinionem propriam. Et intendit talem rationem. Ad possibile aut sequitur non necesse est esse: aut necesse est non esse: aut non necesse est non esse: sed prime non sequuntur. ergo per locum a diuisione concludit inferius: q̃ sequitur hec non necesse est non esse. Primo probat q̃ illa non necesse est esse non sequitur ad hanc possibile est esse: sed bene ad istam necesse est esse: sequitur ergo possibile est esse. Et probat istam consequentiam: quia non sequitur da oppositum consequentis: non possibile est esse est oppositũ: sed ad istam non possibile est esse: sequitur impossibile est esse: sed ista impossibile est esse non potest stare cum prima: sed cum ista necesse est esse. ergo tenet ista consequentia: necesse est esse. ergo possibile est esse. Sed ulterius ad istam: possibile est esse sequitur nõ impossibile est esse: sed ad hãc non impossibile: ut ipsi ponunt in prima figura seu linea: sequitur ista non necesse est esse. ergo a primo ad ultimum ad istam necesse est esse: sequitur non necesse est esse: que est sua contradictoria quod est incõueniens. ergo patet q̃ ad istam possibile est esse: non sequitur ista: nõ necesse est esse: quia sequeretur incõueniens: ut uisum fuit.

¶ At uero neqz necessarium esse: sequitur eã que est possibile esse. neqz necessarium non esse. Illi enim utraqz contingit accidere. Horum autem utrumlibet uerum fuerit: nõ erunt illa uera. Simul enim possibile est esse: et non esse. Si uero necesse est esse. uel non esse. non erit possibile utrunqz.

¶ Hic intendit probare q̃ ille necesse est esse: et necesse est non esse: non sequuntur ad illam possibile est esse. Et hoc per talem rationem consequens potest stare cum antecedẽte: sed ille due scilicet necesse est esse: et necesse est non esse: non possunt stare cum ista possibile est esse. ergo non sequuntur ad illam: sed q̃ iste due: scilicet necesse est esse: et necesse est non esse: non possint stare cum ista: possibile est esse: patet. Nã possibile se habet ad esse et ad non esse: sed ista necesse est esse dicit solum esse: et interimit possibile pro altera parte: scilicet prout ad non esse se habet: similiter ista: necesse est non esse solum ad non esse se habet: et ideo si aliqua istarum sit uera: scilicet necesse est esse: uel necesse est non esse: non erit ista uera possibile est esse. Quare patet q̃ iste nõ sequuntur ad illas.

¶ Relinquitur igitur non necessariuz non esse. sequi eam que est possibile esse. Hoc enim ueruz est: et de necesse esse.

¶ Probatuz est similiter q̃ ad istam: possibile est esse non sequitur: nec ista necesse est esse: nec ista necesse est non esse. Ex hoc concludit ulterius: q̃ relinquitur q̃ illa sequatur: scilicet non necesse est nõ esse: per locum a diuisione. Et dicit postea: q̃ manifestum et uerũ est de necesse non esse: lege igit̃ istam litterã hoc est uerum de necesse non esse: q̃ ista non sequitur ad possibile ut probatum fuit statim.

¶ Hec enim fit contradictio eius que sequit̃ illam que est non possibile esse. Illam enim sequitur ea que est impossibile esse. et necesse nõ esse: cuius negatio est. non necesse non esse. Sequuntur igitur et he contradictiones s̃m predictum modum: et nihil impossibile cõtingit sic positis.

¶ Hic ostendit q̃ hec de necesse sequatur ad possibile Et dicit q̃ hec de necesse que sequitur ad possibile fit contradictio: idest est contradictoria illius que sequitur ad impossibile: scilicet necesse est non esse: modo contraria huius: scilicet necesse est nõ esse: que sequitur ad possibile est illa nõ necesse est non esse: per negationem prepositam: ergo illa non necesse est nõ esse: sequitur possibile est esse: hoc est uerum. Quare concludit ulterius: q̃ he contradictiones s̃m predictum modũ se cõsequũtur: sicut uisum est.

Queritur Utrum sequãtur homo mortuus ergo homo? Et uidetur q̃ sic. naz bene sequitur homo mortuus. ergo mortuum. ergo similiter uidetur q̃ sequatur homo mortuus. ergo homo. Et ratio tenet. nã in hoc qd̃ dico homo mortuus: includitur ita bene li homo sicut li mortuus: q̄re uidetur q̃ ita possit inferri unum: sicut reliquum: quare etc. ¶ Secundo arguitur: quandocunqz duo cõtradictoria in aliquo icluduntur: utrũqz licet inferre: ueluti si dicaz sic: sor. currit: et nõ currit: modo licet inferre. ergo sortes currit: et similiter sortes non currit: sic hic cum dicitur homo mortuus includuntur duo contradictoria. nam per li homo includitur ibi uiuum: et li mortuum includitur non uiuum: et ideo cum ibi duo contradictoria includãtur poterit utrũqz iferri: et ita sequitur homo mortuus: ergo homo. ¶ Tertio arguitur ad totum integrale sequitur quelibet eius pars: domus est: ergo paries: sed totum hoc est quoddam totum itegrale. ergo ad ipsum sequit̃ eius pars: et sic sequitur homo mortuus. ergo homo.

In oppositum Dixit philosophus superius q̃ si iferatur homo mortuus: ergo homo: est oppositio in adiecto. ¶ Ad hanc questionem dicendum breuiter: notandum tamen primum q̃ homo significat hominem uerum: in cuius significato uiuum includitur et signi

ficat hominem mortuum: tamen illa duo significat equiuoce: quia per prius significat hominem verū ⁊ per posterius ⁊ per quādam similitudinem hominem mortuum: quia est similis in dispositione membrorum cum homine viuo. Nunc autem ſm ꝙ multotiẽs dictum est: quando aliquid dicitur de duob⁹ ita ꝙ de vno per prius ⁊ de reliquo per posterius: si per se sumat̃ intelligere de eo de quo per prius dicitur in communi usu: non ꝗ etiam de alio possit intelligi. Ideo dico ex his ꝙ cum ita dicit̃ homo mortuus. ergo hō: ibi li homo stat pro secūdario significato: sed si īferatur simpliciter stat pro eodē de quo per prius dicebatur: scilicet de homine vero: ⁊ ideo nō licet īferre homo mortuus. ergo homo: ⁊ hec est causa. Tamen intellige ꝙ si li homo acciperet̃ in ista homo mortuus pro priori significato: tunc in hac homo mortuus includerentur duo opposita. Et tūc dico ꝙ bene licet inferre utrūqꝫ: ⁊ possem⁹ dicere homo mortuus. ergo homo: sed quia non accipit̃ ibi pro priori significato: ideo nō sequitur homo mortuus. ergo homo. ¶ Ad argumenta patet solutio ꝑ hec. ¶ Ad primum cū dicis: bene sequitur homo mortuus. ergo mortuū. Cōcedo: sed nō ita hō mortuus. ergo homo. Nam ut visū est superi⁹ si homo per se accipiat̃ itelligit̃ de priori significato. ¶ Ad 2ᵐ qñ dicis ꝙ quandocūqꝫ duo contradictoria in aliquo includūtur tūc licet utrūqꝫ inferre. Cōcedo: sed hic homo mortuus: si li hō accipiatur pro secūdario significato. s. pro homine mortuo nō includunt̃ ibi duo opposita: ⁊ ideo nō oportet utrūqꝫ īferri ut patet. ¶ Ad 3ᵐ cum dicis: ꝙ ad totum integrale sequit̃ quelibet eius pars: ut dom⁹ est. ergo paries est. Cōcedo: vñ cum dico homo mortuus bene est quoddam totū integrale ex vocibus ideo ad illud compositum ex vocibus homo mortuus: poterit sequi hec vox homo: sed quātum ad significata homo mortuus nō est totū integrale: ideo non sequit̃ hō mortuus. ergo homo.

Dubitabit autē aliquis si illud quod est necessarium esse, possibile esse sequitur.

Superius phs posuit oppositionem ⁊ cōsequentiam propositionū modalium. hic mouet quandam dubitationē circa precedentia ⁊ habet duas. Nā primo mouet dubitationem ⁊ soluit. Secūdo ponit ordinem istarū ꝓpositionum modalium. 2ᵃ ibi [⁊ est ꝗdem fortasse.] Prima in duas. nam primo mouet dubitationē. Secundo soluit. 2ᵃ ibi [manifestū est.] Prima in duas. primo mouet dubitationē. Secūdo arguit. 2ᵃ ibi [nam si nō.] Hec secūda in duas. nam primo arguit ad vnam partem. Secūdo ad aliā. 2ᵃ ibi [At vō rursus.] Sequit̃ illa pars [manifestū.] ⁊ hēt duas. nam primo ponit duas distinctiones. secūdo ex illis cōcludit solutionē dubitationis. 2ᵃ ibi [Quare qm̄.] Prima in duas ſm duas distinctiones quas ponit. 2ᵃ ibi [Quedam vō potestates.] Prima in duas. nam primo ponit quandā distinctionē. 2ᵒ distinguit alterū mēbꝝ. 2ᵃ ibi [irrōnabile vō nō oēs.] Seqt̃ illa ps [quedā vō.] ⁊ hēt duas. nā primo distingũt ptātem. 2ᵒ ostēdit ꝗbus hēt esse illa ptās. 2ᵃ ibi [⁊ hec ꝗdē in solis mobilib⁹.] Seqtur illa ps [⁊ est ꝗdē fortasse.] ⁊ hēt duas. nā primo ponit ordinē istarum modaliū. 2ᵒ ꝓbat. 2ᵃ ibi [manifestū est.] Hec 2ᵃ in duas. nā ꝓbat ꝙ ille de necesse debēt ꝓcedere alias. 2ᵒ ī cidēt aliter ponit quādā distinctionē. 2ᵃ ibi [⁊ hec qui dē sine ꝑtāte.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā ꝑtē mouet dubitationē ex ꝓdictis siue ex ꝓcedētib⁹ īcidentē. Dixit enim superius: ꝙ ad necesse sequitur possibile. nunc dicit ꝙ aliquis dubitabit: utrū possibile sequatur ad necesse uel non. hec est dubitatio quam mouet.

¶ Nā si nō sequatur cōtradictio sequetur non possibile esse. ⁊ siquis dicat hanc non esse contradictionem: necesse est dicere: possibile nō eē sed utreqꝫ false sunt: de necesse esse.

¶ Hic arguit: ⁊ primo ꝙ sequat̃. nam si nō sequit̃ da ergo oppositū: nō possibile est eē: sed ad istā sequit̃ īpossibile est eē ⁊ illa nō pōt stare cū pma. s. cū necē est eē. ergo pma ꝯñtia erat bona ꝙ ad necesse sequit̃ possibile. Et si tu dicas ꝙ phs dicit ꝙ illi⁹ possibile ē eē: nō est ꝯdictoria illa nō possibile est eē: sed opꝫ ꝙ illa sit possibile est nō eē: sed ista tñ nō pōt stare cum pma. s. cū hac: necesse est eē: imo est sua ꝯdictoria ꝗ pma ꝯñtia bona erat. Necē est eē. ergo possibile est eē rō est ꝗꝛ oppositū ꝯñtis nō pōt stare cū aññte: ideo consequētia est bona. Unde dicit ipse ꝙ utreqꝫ false sunt: scilicet non possibile est esse: ⁊ possibile est non esse: ideo nulla istarū pōt stare cum illa: necesse est esse: ⁊ hoc est qd̄ dicit ibi.

¶ At vō rursus idem videtur possibile īcidi: ⁊ non incidi: ⁊ esse ⁊ non esse: quare erit necesse esse: contingere non esse. hoc autem falsum est.

¶ Hic arguit in contrarium: scilicet ꝙ ad necesse non sequitur possibile per talem rationem. Illud quod est possibile: potest esse uel potest non esse. ergo si ad necesse sequitur possibile quod est necesse poterit nō esse: ⁊ sic ad necesse esse: sequitur possibile non esse: quod est suum contrarium uel contradictoriū: hoc autem est impossibile: ꝙ ad vnum contradictoriorum sequatur reliquum. ergo patet ꝙ ad necesse nō sequitur possibile: ꝗꝛ incōueniens sequeret̃.

¶ Manifestum est autē: quoniam non omne possibile. uel esse: uel ambulare etiā opposita ualet. sed est in quibus nō sit uerum. ⁊ primū quidem in his que nō ſm rationem possunt. ut ignis calefactiuus est: ⁊ habet vim irratiōabilem: ergo ſm rationem potestates ipse eedē plurium etiam contrariorum sunt.

¶ Hic ītēdit soluere: sed anteqꝫ soluat: ponit duas distinctiones ex ꝗbus postea ꝯcludit suā ꝯclusionē: pma est: ꝗꝛ dixit mō ꝙ illud qd̄ est possibile pōt eē. ⁊ pōt nō eē. dicit ꝙ manifestū est ex hoc ꝙ nō oīs possibilitas ualet ad opposita. s. ad eē ⁊ nō eē: ⁊ ꝓpt hoc īnuit ꝙ duplex est possibilitas: ꝗdā enī est que est in reb⁹ irrōnabilib⁹. Alia in reb⁹ rōnabilib⁹: illa que ē in reb⁹ irrōnabilib⁹ nō ualet ad opposita: ut in igne est possibilitas ad calefaciēdū ita ꝙ semꝑ hēt calefacere ⁊ nō ualet ad oppositā ptē. s. ad nō calefaciēdū sed partes que sunt ſm rationem ille sunt plurimorum contrariorum: ut homo potest dormire ⁊ non dormire ⁊ ad plura alia opposita: quia habet potestatem rationalem. Duplex ē potētia

¶ Irrationabiles vō nō omnes sed (quēadmodum dictum est) ignem non est possibile calefacere. ⁊ non calefacere neqꝫ quecūqꝫ alia semꝑ agunt. alia vō possunt ⁊ ſm irrationabiles potestates simul opposita recipere. sed hoc idcirco dictum est: quoniam non omnis potestas oppositorum est: nec quecunqꝫ ſm eandem speciem dicuntur.

¶ Hic subdiuidit altꝫ mēbrū uel remouet dubiū. Di

rit eniꝫ ꝙ potestates irrationales non ualent ad opposita: dicit ꝙ hoc non est uerum in omnibus irrationabilibus potestatibus: quia bene sunt quedam potestates irrationales que ualent ad opposita: ut potestas bouis ualet ad opposita ut ad ambulandum ⁊ non ambulandum: sed quedā sunt que habent potestatem irrationalem: ⁊ agunt semper ut ignis: ⁊ talis potestas non ualet ad opposita. ideo dicit idarco dictum est quoniam non omnes potestates sunt oppositorum: idest ualent ad opposita. neqꝫ etiā oēs ille que dicunī ſm eandē spēm .i. potestates irrationales que dicuntur ſm speciem: quia sunt sub specie irrationali: ualent ad opposita: sed quedam sic: quedam non: ut visum est superius. Et hoc dicit ibi. Neqꝫ quecunqꝫ ſm eandē speciem.

Quedā vō potestates equiuoce sunt: possibile enim non simpliciter dicitur. Sed hoc quidem quoniam uerum est: ut in actu: ut possibile est ambulare: quoniam iam ambulat: ⁊ omnino possibile est esse: quoniaꝫ iam est aliquid actu: quod dicitur possibile. Illud vō ꝙ fortitan aget: ut possibile est ambulare: quoniam ambulabit.

Hic ponit aliam distinctionem: ⁊ dicit ꝙ quedam potestates dicuntur equiuoce. nam possibile non dicitur simpliciter: sed equiuoce hoc est dictum. Possibile: siue potestas dupliciter dicitur. Naꝫ dicit quidā expositor ꝙ possibile dicitū analogice de duplici possibili: ⁊ ostendit quid est illud duplex. Et dicit ꝙ est quoddam possibile cōiunctum cum actu: ut cum dicimus: possibile est aliquem ambulare quando iam actu ambulat: ⁊ aliud dicitur possibile quod non est simul cum actu: sed precedit actū: ut possibile est ambulare aliquem: quia ambulabit: adhuc ꝙ non ambulet actu.

Ubidem pose aute [illegible]

Et hoc quideꝫ in mobilibus solis potestas est illa: vō ⁊ in immobilibus. In utrisqꝫ vō uerum est dicere: nō impossibile esse ambulare: uel esse: ⁊ quod ambulat iam ⁊ agit: ⁊ ambulabile est.

Hic declarat in quibus habet esse utraqꝫ istaruꝫ potestatum. Et dicit ꝙ illa potestas que precedit actum habet tm̄ esse in rebus generabilibus ⁊ corruptibilibus: sed alia .s. illa que est simul cum actu habet esse in rebus immobilibus .i. in rebus ingenerabilibus ⁊ incorruptibilibus: ⁊ dicit ꝙ etiam illa potestas cōiuncta actu habet esse in utrisqꝫ .s. in rebus generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus: ⁊ in rebus ingenerabilibus ⁊ incorruptibilibus. nihil enim ꝓhibet aliquam reꝫ trāsmutabilem esse vno modo .s. ſm subiectum. alio modo ſm locum ⁊ situm ad corpus celeste: ideo bene dicit ꝙ in utrisqꝫ est uerum dicere .s. in habētibus potentiam ante actum ⁊ cum actu: ut in eo qui ambulat in presenti: ⁊ ambulabit in futuro: ueruꝫ est dicere non impossibile ambulare: immo possibile: q̄ equipolleret.

Sic igitur possibile non est ueruꝫ simpliciter de necessario dicere. alterum autem uerum est: quare: quoniam partem vniuersale sequitur: illud quod ex necessitate est: cōsequitur posse esse: sed non omnino.

Hic ꝓbus soluit dubitationē: ⁊ dicit ꝙ possibile sequitur ad necesse: sed non simpliciter: sed ſm alteraꝫ partem sui: hoc est dictum: illud possibile quod ualet ad opposita: uel illud in quo potētia ꝓcedit actū: non est uerum de necesse: idest non sequitur ad necesse: sed alterum est uerum .s. illud quod non ualet ad opposita: ⁊ illud in quo potentia est simul cum actu potest sequi ad necesse. Sed nota ꝙ possibile: quod potest esse cum actu potest esse dupliciter. Uno modo ꝙ ille actus perficiat totam potētiam: ⁊ sic sequiī ad necesse: sed illud possibile: quod non perficit actu totam potētiam: ut cum dico sor. currit: ibi actus nō perficit potentiam totaliter: quoniam etiaꝫ bene posset non currere. Et ideo in istis non sequiī possibile ad necesse: nisi cum reduplicatione subiecti: ut currit quando currit: nō oportet plus hic dicere: nisi ꝙ ad necesse sequitur possibile. quod non ualet ad opposita: ⁊ est simul cum actu. Postea confirmat istam solutionem per talem rationem: Ad particulare sequiī vniuersale: ut ad sor. sequiī homo: sed necesse est particulare: ⁊ possibile vniuersale: ergo ad necesse sequitur possibile. Et hoc dicit ibi [Quare quoniam pteꝫ vniuersale] ꝙ possibile sequitur illud qđ est ex necessitate: sed non omnino .i. ꝓut ualet ad opposita: uel illud in quo potentia precedit actum. Et uocat possibile vniuersale: quia se habet ad esse ⁊ non esse: ⁊ necesse dicitur particulare: quia tm̄ se habet ad esse. Et ita possibile dici potest genus ad necesse.

Ubidam posse qđ sequitur ad necesse

Et est quidem fortasse principium quod necessarium est: ⁊ quod non est necessarium omnium uel esse: uel non esse: ⁊ alia queadmodū horum consequentia considerare oportet.

Hic ponit ordinem ꝓpositionum modaliū. Et intēdit ꝙ necesse debet precedere omnes alias ꝓpositiones modales: ⁊ hoc est (ut dicūt quidam) ꝓpter duas rationes. Prima est (ut quidam formant) primo precedit illud: quod est principiuꝫ: sed necesse est principium oīum aliarū: ergo debet precedere omnes alias. Minorem ponit in littera quando dicit ꝙ [fortasse necessarium ⁊ non necessarium est principium esse uel non esse.] reddēdo singula singulis: ꝙ necesse est principium omniū affirmatiuarū: ⁊ nō necesse omnium negatiuarū: ita ꝙ necesse est principiuꝫ essendi: ⁊ non necesse est principium non essendi. Et oportet considerare alia ſm cōsequētiam horuꝫ: de necesse est esse: ⁊ non necesse est esse: quia ordinantur omnes alie ſm istas Et iste debent preponi alijs.

Propositiones de necesse sunt priores aliis modalib⁹.

Manifestum autē ex his que dicta sunt: quoniaꝫ quod ex necessitate est: ſm actū est. Quare si priora sunt sempiterna: ⁊ que actu sunt: potestate priora sunt.

Hic ꝓbat philosophus per secūdam rationem: ꝙ ille de necesse priores sunt alijs per rationem talē. Illa que sunt actu priora sunt illis que sunt potestate: sed necessaria cū sint sempiterna sunt actu: ergo priora sunt illis que sunt potestate. Maior tenet: ꝙ que sunt actu sunt priora. nam nihil uadit de se de potentia ad actū: ergo si aliquis fit in potētia: oportet semper ꝙ per aliquod ens actu uadat ad actum. Et ita oportet ꝙ illa que sunt actu sint priora illis que sunt in potentia. Et propter hoc habent quidam hanc figuram: in qua omnes de necesse preponūtur.

Et hec quideꝫ sine potestate actus sunt: ut prime substantie. alie vō sunt actu cum possibilitate: que natura priora sunt: tempore vō posteriora: alia vō nunquam sunt actu: sed potestate solum.

Hic auctor incidentaliter ponit quandā distinctionem. Et dicit ꝙ quedā sunt res in actu sine potestate ut substātie supercelestes ⁊ intelligentie: que ita sunt actu ꝙ non in potentia passiua precedēte actū. Alia

sunt in actu cum potestate simul: ut omnes res generabiles ⁊ corruptibiles: que simul sunt actu cum potētia. Et addit ꝙ illa que sunt priora natura: sunt posteriora tempore. Et legitur hoc dupliciter. Uno modo ꝙ illud |que| faciat relationē ad illa que sunt actu sine potestate: ita ꝙ dicamus que supra sunt actu sine potestate sunt priora per naturaꝫ: ⁊ alia que sunt actu cum potentia sunt posteriora tempore: sed huic sentētie littera non concordat: ppter quod legitur aliter ⁊ melius: ita ꝙ illud |que| referatur ad illa que sunt actu simul cū potestate. Et tūc dicemus sic. quedam sunt in actu simul cum potestate que sunt priora natura .i. potentia. posteriora vō tēpore .i. in actu. Nam iste res prius sunt potentia. postea vō in actu:

Quedā sūt potētia adeo ꝙ actu nunq̄ eē pñt.

Postea ponit tertium mēbrū: ⁊ dicit ꝙ aliqua sunt in potētia: ita ꝙ nunq̄ in actu. Et datur exēplum: ut cōtinuum est potētia diuisibile in infinitum. sed nunq̄ est actu diuisum in infinitum: sed solum in potentia. Similiter appositio in potētia in infinituꝫ crescere potest: sed actu non est appositio in infinitum.

Obiectio.

In oppositum

Tamen arguitur. Nā frustra est potētia que nō reducitur ad actum. ergo si cōtinuum est in potētia diuisibile in infinitum: videtur ꝙ actu possit esse diuisum in infinitum.

Solō.

¶ Ad hoc dicēdum ꝙ sm ꝙ visuꝫ est ꝙ quedam est potentia actiua: ⁊ ista nō est frustra q̄uis non reducatur ad actum. Nam habere potentiam interficiendi plures homines: talis non est frustra: lꝫ non reducatur ad actum. Alia est potētia passiua. ⁊ ista est duplex.

Potētia passiua duplex.

Nam quedā est que non est excitata ad actum: ⁊ talis nō est frustra: lꝫ non reducatur ad actum. Nam materia prima est in potentia passiua ad oēs formas: ⁊ nisi sit excitata: non est frustra: lꝫ non reducatur ad actū. Alia est potētia passiua: que est excitata ad actum: ⁊ talis esset frustra: nisi reduceretur ad actuꝫ. Et sm ꝙ est in potētia sm hoc habet reduci ad actum: ita ꝙ si sit in potētia ad puruꝫ actū: esset frustra nisi reduceretur ad purum actū: sed si sit in potētia ad actum pmixtum potētie: reducitur ad actum permixtum potētia. Nūc aūt cōtinuum est in potentia ad diuidendum in infinitum: ⁊ est in potētia ad actum permixtum potentia: ⁊ non ad purum actum: ideo non est frustra: lꝫ nō reducatur ad puruꝫ actum: sed ad actum permixtum potentia reduci debet: ad quem est in potentia. Et ideo reducitur ad talem ⁊ non ad alium. Et sic patet qualiter debet intelligi illa auctoritas: frustra est potētia que non reducitur ad actum.

Queritur

Utrum ad non possibile sequatur impossibile? Et probo ꝙ non. Nā procedendo a duabus causis ueritatis ad vnam incidit fallacia consequentis. Sed ista: nō possibile est esse. habet duas causas ueritatis: ergo ad eam nō sequitur hec: impossibile est esse: sed ꝙ ista: non possibile est esse: habeat duas causas ueritatis: patet per Aristotelem in libro primo priorum: qui dicit ꝙ vniuersalis negatiua de contingenti ad utrumlibet non conuertitur. Sed aliqui arguunt ꝙ bene conuertitur: quia bene sequitur: nullum .a. contingit esse .b. ergo nullum .b. contingit esse .a. sed si non cōtingit nullum .b. esse .a. tunc quoddam .b. de necessitate est .a. Et si quoddam .b. de necessitate est .a. per conuersionem simplicem: sequitur ꝙ quoddam .a. de necessitate est .b. sed ista non potest stare cum prima: ergo prima cōsequentia est bona. Ideo cōuertū simplr: ut pbant qdam. Sed soluit Aristoteles: ⁊ vult ꝙ non conuertatur simpliciter vniuersalis negatiua ad utrūlibet. Et dicit ꝙ ad istam: nullum .b. contingit esse .a. nō sequitur ista: quoddam .b. de necessitate est .a. quia ista: nullum .b. contingit esse .a. habet duas causas ueritatis. Una est: quoddam .b. de necessitate est .a. Alia: quoddam .b. de necessitate non est .a. ⁊ ideo cum duas causas ueritatis habeat illa: nullum. b. contingit esse .a. ad istam non sequitur: ergo quoddam .b. de necessitate est .a. Similiter non possibile habet duas causas ueritatis. Et ideo ad illam non sequitur impossibile. ¶ Preterea probo ꝙ ista: non possibile est esse: habeat duas causas ueritatis. Quecūq; sunt cause falsitatis vnius oppositi: sunt cause ueritatis alterius oppositi: sed ambe iste necesse est ⁊ impossibile sunt cause falsitatis istius .s. possibile: ergo erunt ambe cause ueritatis istius .s. non possibile. Quod autem he ambe scilicet necesse: ⁊ impossibile sint cause falsitatis huiꝰ: scilicet possibile: patet. Nam ista est falsa: possibile est hominem esse asinum: quia est impossibile: similiter ista est falsa: hominem esse animal est possibile: qꝛ necesse est: ⁊ sic iste due sunt cause falsitatis huius: scilicet possibile: ergo ambe erunt cause ueritatis sui oppositi. scilicet huius: non possibile: ita ꝙ ista erit uera: non possibile: quia necesse: uel non possibile: quia impossibile. Et sic videtur ꝙ ad istam: non possibile est esse: non sequit̄ ista: impossibile est esse. ¶ Ad hanc questionem dicendum breuiter ꝙ de possibili possumus loqui dupliciter. Uno modo prout se habet ad utrumlibet: scilicet ad esse ⁊ non esse. Alio modo prout se habet ad esse tm̄: sed si accipiatur possibile ad utrūlibet: sic non accipitur in prima linea inter propositiones modales: sed in prima linea accipitur prout se habet ad esse tm̄: ⁊ in secunda prout se habet ad non esse. Et ideo si accipiatur negatione preposita: dicendo non possibile: non habebit duas causas ueritatis: sed solum vnam. Per hoc patet solutio ad argumenta. ¶ Ad primum cum dicis per Philosophum primo priorum. ꝙ nullum .b. contingit esse .a. habet duas causas ueritatis. Concedo. qꝛ accipitur ibi cōtingit: prout se habet ad utrumlibet. ⁊ non pro vno tm̄. ⁊ tunc bene habet duas causas ueritatis. ¶ Ad aliud cum dicis. quecunq; sunt cause ⁊c̄. Concedo. Et cū dicis ꝙ iste due: scilicet necesse est: ⁊ impossibile sunt cause falsitatis istiꝰ: scilicet possibile. uerum est: accipiendo possibile ad utrūlibet: sed in prima linea nō sumitur sic: sed prout tm̄ se habet ad esse.

Utrum autem contraria est affirmatio negationi: an affirmatio affirmationi: ⁊ oratio oratiōi: que dicit: quoniam omnis homo est iustus: et que est: nullus homo iustꝰ est: aut ei que est: omnis homo iniustus est: omnis homo iustus est: ut Callias iustus est: Callias iustus nō est: callias iniustus est: que harum cōtraria est.

Superius

dixit Philosophus de enunciatione penes aliquid additum ad termini: idest ad subiectuꝫ ⁊ predicatum: ⁊ etiam ad compositionem. Hic mouet quandam dubitationeꝫ que habet ortum circa precedētia: ⁊ habet duo. Primo mouet dubitationem. Secundo pertractat eam. Secunda ibi [Nam si ea que sunt in uoce.] Prima in duas. Primo mouet dubitationem: ⁊ declarat in terminis vniuersalibus. Secundo in singularibus. Secunda ibi [Ut callias est iustus.] Sequitur illa pars [Nam si ea.] in qua pertractat dubitationem. Et ha-

bet duas. Nam primo docet cõsiderare in opinionibus anime: que sunt contraria in opinionibus. Secundo cõsiderat in ipsis opinionibus. Secunda ibi [Nam arbitrari.] Prima in duas. Primo docet considerare in opinionibus que sunt contrarie. Secundo declaratp er exempla. Secunda ibi [Dico autez.] Sequit̃ illa pars [Nã arbitrari.] ⁊ habet duas. Primo soluit. Secundo confirmat quoddam dictum. Secunda ibi [Manifestum est autem.] Prima in duas. Primo enim soluit in opinionibus anime. Secũdo concludit hoc in enunciationibus. Secunda ibi [Quare si in opinionibus.] Primam in duas. Primo ostendit ꝙ opiniones que opinantur contraria predicata non sunt contrarie. Secundo ꝙ ille que modo contrario opinantur sunt contrarie. Secunda ibi [Sed in quibus est falsa.] Prima in duas. Nam primo ostendit ꝙ iste enunciationes que opinantur cõtraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. Secundo ꝙ ille que opinantur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Secũda ibi [Si ergo boni.] Sequitur illa pars [Sed in quibus.] In qua probat ꝙ ille que opinantur cõtrario modo sunt cõtrarie: ⁊ habet duas. Primo enim probat hoc per rationes sumptas a causa. Secundo per rationes sumptas a signo. Secunda ibi [Amplius si.] Prima in quatuor ſm quatuor rationes: per quas probat ꝙ ille que contrarie opinantur sint cõtrarie. Secunda ibi [Si ergo quod bonum.] Tertia ſm quosdam ibi [Falsus autem.] ſm alios ibi [Contraria.] Quarta ibi [Illa v̾o que est quoniã.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic ꝓcedit. Mouet quãdam dubitationem: ⁊ est talis. Utruz affirmatio sit cõtraria negationi: ut ista: omnis homo est iustus. huic: nullus homo est iustus: an oratio orationi: an affirmatio sit contraria affirmationi: ut huic: omnis homo est iustus: illa que est: omnis homo est iniustus: que est affirmatiua de predicato infinito: ⁊ contrario: hoc est quod queritur: Utrum enunciationes: que habẽt contraria predicata: uel contrarie opinantur sint contrarie: ut omnis homo est iustus sit contraria ei que est: nullus homo est iustus: que contrarie opinantur: uel huic: omnis homo est iniustus: que est de contrario predicato. Declarat similiter in terminis singularibus: ut huius callias est iustus: sit magis contraria: callias non est iustus: que cõtrarie opinatur: uel illa callias est iniustus: que est de contrario predicato querit que istaruz sit magis contraria an illa que est de contrario predicato an illa que contrarie opinatur. ⁊ hec est dubitatio.

¶ Nam si ea que sunt in uoce sequuntur ea que sunt in anima. Illic autem cõtraria est opinio contrarij. ut omnis homo iustus est. ei que est. omnis homo iniustus est. etiã in his que sunt in uoce affirmationibus: necesse est similiter se se habere. Quod si neq̃ illic contrarij opinatio cõtraria est: nec affirmatio affirmationi erit contraria: sed que dicta est negatio. Quare cõsiderandum est que opinio falsa opinationi uere est. Utrum negationis an certe ea que cõtrarium opinatur.

¶ Hic pertractat dubitationem. Et vult dicere ꝙ ad videndum utrum iste enunciationes que contrarie opinantur uel que de cõtrarijs predicatis sunt: sint magis contrarie: aspiciendum est in opinionibus anime: cum enunciationes sunt signa opinionũ que sunt in anima: ut dictum est in principio huius libri. Nam si in opinionibus ita sit: ꝙ illa que est contrarij predicati sit contraria: similiter erit in enunciationibus ut illa omnis homo est iustus: est contraria illi omnis homo est iniustus: si tamen in opinionibus ita sit: ꝙ illa que contrarie opinatur sit contraria. ⁊ non illa que est ꝯtrarij predicati: similiter erit in enũciationibus: ꝙ illa que est contrarij predicati: nõ erit contraria sed illa enunciatio que opinatur contrario modo: ⁊ propter hoc dicit ipse: est considerandũ in opinionibus: que opinio uera false sit contraria: aut negationis. s. illa que contrario modo opinatur: aut illa que opinatur contrarium esse predicatum. Postea cum dicit.

¶ Dico autem hoc modo. est quedam opinatio uera boni. quoniam bonum est. alia v̾o falsa. quoniam bonum non est. alia v̾o: quoniam malum similiter falsa. Que harum contraria est uere. ⁊ si est una ſm quam contraria.

¶ Declarat per exempla. Et dicit ꝙ quedam est opinio boni: quoniam bonum est: ut bonum est bonuz alia est boni: quoniam non est bonum: scilicet bonũ non est bonum: que est falsa. ⁊ alia similiter falsa: ut bonum est malum: mõ ergo que istarum falsarũ est opposita huic: scilicet bonum est: uel illa: scilicet bonum non est bonum: uel illa: bonum est malum: cuz utraq̃ sit falsa.

¶ Nam arbitrari contrarias opiniones diffiniri in eo ꝙ contrariorum sunt: falsum est. Boni enim quoniam bonum est: ⁊ mali quoniã malum est. eadem fortasse opinio est. ⁊ uera siue sint plures: siue una. sunt autem iste contrarie: sed non eo ꝙ contrariorum sunt: contrarie sũt sed magis eo ꝙ contrarie.

¶ Hic philosophus prosequitur cõsiderando in opinionibus. Et primo ostendit ꝙ que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sint contrarie. Et dicit ꝙ arbitrari contrarias opiniones diffinite idest determinate dicere: ꝙ sint contrariorum predicatorum falsum est. Nam dicere istas duas: bonum est bonum ⁊ malum est malum: que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis eẽ cõtrarias: falsum est: ⁊ hoc probat sic: uera nunq̃ est cõtraria alteri uere: ſm ꝙ est bene superius declaratuz sed illa que opinantur contraria predicata de cõtrarijs subiectis contrarias esse falsum est. Et hoc ꝓbat sic: iste possunt simul esse uere: bonum est bonum ⁊ malum est malum. Quare patet ꝙ non sint contrarie. Et ideo dicit philosophus in littera: ꝙ eadem est opinio fortasse istarum que sunt de contrarijs predicatis ⁊ subiectis: eadem dicas quãtum ad identitatem ueritatis in specie: q2 uere sunt: quare patet ꝙ non sunt contrarie. ⁊ ideo dicit ꝙ ita est: siue sit una siue etiam dato ꝙ adhuc essent plures. ⁊ dicit ꝙ ista talia predicata: bonum est bonum: malum est maluz non bene sunt contraria: scilicet in eo ꝙ predicatorum contrariorum sunt: non dicuntur opiniones cõtrarie: sed magis si de una re opinentur contrarie erunt.

¶ Si ergo boni quoniam bonuz est: opinio est alia autem quoniã non est bonum. est v̾o quoniam aliud aliquid est quod non est: neq̃ potest esse. aliarum quidẽ nulla ponenda est. nec quecunq̃ esse: quod non est opinat̃: neq̃ quecunq̃ non esse quod est. Infinite enim utreq̃ sunt. ⁊ que opinantur esse quod nõ est: ⁊ que non esse quod est.

¶ Hic vult philosophus ostendere ꝙ illa que opinā tur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Et intendit talem ratione: Tm̄ vnum vni opponitur siue loquamur de oppositione que est cōtradictio: siue de oppositione que est ꝯtrarietas. de contradictione superius philosophus probauit ꝙ vnius affirmationis vna est negatio: de contrarie tate similiter satis patet: nam contraria sunt que ma xime a se distant. nunc autem qđ per superabundan tiam dicitur vni soli conuenit: ergo vnum soluꝫ ma xime distabit ab alio: quare oportet ꝙ solum vnum sit vni contrarium. Accipiamus ergo rationem terti am: vnuꝫ vni est contrarium: sed illa que opinantur contraria predicata de eodem subiecto sunt infini ta ꝛ plura: ergo illa non sunt contraria: consequenti am declarat philosophus in littera: ꝙ illa que opi nantur in littera contraria predicata non sunt contra ria. Et dicit ꝙ quedam est opinio boni: quoniam est bonum: ꝛ quedam boni quoniam non est bonum: ꝛ illa opinantur contrarie. Et dicit ꝙ alique sunt opini ones que opinantur bonum esse malum: qđ non est nec esse potest: ut bonum est malum: bonuꝫ est inuti le: bonum est inhonestum: ꝛ nulla istarū que opina tur esse qđ non est contraria prime. Hec etiā ille que opinantur non esse qđ est: ut bonum non est iustum: bonum non est honestum: nam iste tales que opinā tur esse qđ non est: uel non esse qđ est infinite sunt: ꝛ hec fuit minor: sed in maiori dictum est: ꝙ tm̄ vni vnum est contrarium. ꝛ ideo sequitur ꝙ iste non sunt opposite huic: bonum est bonum. Et vide ꝙ philo sophus non accipit hic contrarietatem sicut superi us accipiebat quando dixit que vniuersalis affirma tiua ꝛ negatiua erant contrarie: sed loquitur de con trarietate pro oppositione non solum contraria: sed etiam contradictoria.

¶ **Sed in quibus est fallacia: hec autez sunt ex his ex quibus sunt generationes. Ex oppositis vō generationes. quare etiam fallacie.**

¶ Hic philosophus probat ꝙ ille que contrarie opi nantur sint contrarie. Et primo per talem rationem. Ille que sunt contrarie: in quibus est predicatur fal so id est predicatur falsitas: sed ꝙ predicetur falsitas est in illis ex quibus fiunt generationes: sed genera tiones fiunt ex oppositis. ergo predicatio falsa est in oppositis: sed ille que cōtrario modo opinantur sūt ex illis ex quibus fiūt generationes. ergo ille que cō trarie opinantur sunt contrarie. Et nota sm̄ philoso phum primo physicorum. ꝙ generationes fiunt ex oppositis: nam ex non albo fit album: ꝛ ex nigro nō fit album: nisi inquantum in nigro albū includitur ꝛ ita generationes fiunt ex oppositis.

¶ **Si ergo qđ bonum est: ꝛ bonum est: ꝛ maluꝫ non est: ꝛ hoc quidem sm̄ se: illud vō sm̄ acci dens (accidit enim ei malum non esse) magis autē in vnoquoqꝫ est uera que sm̄ se etiā falsa siquidem ꝛ uera. ergo ea que est: quoniam nō est bonum. quod bonum est eius que sm̄ se est falsa est. Illa vō que est: quoniam malum est: eius que sm̄ accidens. Quare erit falsa magis de bono: ea que est negationis opinio: q̄ꝫ ea que est contrarij.**

¶ Hic philosophus probat per secūdā rationem: ꝙ illa que ꝯtrarie opinant̄ sint contrarie. Et intendit talem ra tionem. magis uera magis false est contraria: sed ista bonum est bonum: cum sit uera per se ꝛ magis uera q̄ꝫ ista: bonum non est malum: que est uera per acci dens: ꝛ illa bonum non est bonuꝫ: est magis falsa q̄ꝫ ista bonum est malum: q2 ista bonum nō est bonū est falsa per se: ista vō bonum est maluꝫ: est falsa per accidens. si ergo magis falsa: est magis uere contra ria huic: bonum est bonum: que est magis uera erit contraria illa bonum non est bonum: que per se est falsa: ꝛ non ista: bonum est malum. ꝛ sic ista que opi nantur contrario modo erunt ꝯtrarie. ꝛ non ille que opinantur contraria predicata.

¶ **Falsus autē est maxime circa singula qui ha bet contrariam opinionem. Contraria eniꝫ est eorum que plurimum circa ideꝫ differūt. Qđ si harum contraria est altera: magis vō cōtra dictionis contraria est: manifestum est quoniā hec erit contraria.**

¶ Secūdum quosdam hic incipit tertia ratio. ꝛ for matur sic. Illa est magis contraria que habet cōtra riam opinionem circa singularia: sed iste que opinā tur contrario modo: habent contrariam opinioneꝫ circa singularia. ergo ille que opinantur contrario modo erunt contrarie. Et dicit ꝙ maiorem huius ra tionis declarat philosophus: coꝫ dicit cōtraria sunt que ma xime distant a se. ꝛ minorem ipse declarat: ꝙ iste que opinant̄ contrario modo habeāt magis contrariaꝫ opinionem circa singularia. nam cuꝫ dicitur: omnis homo est iustus. postea ꝙ nullus homo est iustꝰ. ha bet contrariam opinionem circa singularia. s. ꝙ sor tes sit iustus. ꝛ nō sit iustus. similiter de omnibus sin gularibus tamen alij dicunt ꝙ ibi [contraria.] Inci pit tertia ratio. ꝛ format ibi talem rationeꝫ. Cōtraria sunt que maxime a se distāt: sed iste que opinant̄ cō trario modo maxime a se distant. ergo ille que cōtra rio modo opinantur sunt contrarie: ꝛ nō ille que sūt de contrarijs predicatis. Ista littera legitur diuersi mode.

¶ **Illa vō que est quoniā malum est: qđ bo num est: implicita est. Etenim quoniam nō bo num est: necesse est forte idem ipsum opinari.**

¶ Hic probat per aliam rationem que talis est. Illa que est implicita non est contraria explicite: sed illa bonum est malum est implicita: alia vō explicita. er go huic bonum est bonum: est contraria huic: bonū nō est bonum: que explicite est falsa. Quare illa que contrarie opinantur: ꝛ non ille que sunt de contrarijs predicatis: erunt contrarie. Et hoc est quod dicit philosophus.

Queritur

Utrum isti modi uerum ꝛ falsuꝫ fa ciant ꝓpositionē modalē? Et vide tur ꝙ sic. tali ratione: qđ non est uerum de superiori non est ueruꝫ de inferiori: sed uerum est superius ad necessarium. vnde omnis ꝓpositio necessaria est ue ra: sed non econuerso. ergo cum uerum sit superius ad necessarium: qđ non est uerum de uero: nō est ue rum de necessario. ꝛ sic si uerum non faciat ꝓpositio nem modalem: nec necessarium faciet: sed necessariū bene facit. ergo ꝛ uerum facere videtur. ¶ Preterea ꝓpositio modalis dicit̄ a modo determināte com positionem: sed uerum ꝛ falsum determināt compo sitionem. ergo videtur ꝙ faciant ꝓpositionem mo dalem.

Verū est q̄d sup.

In oppositum

arguitur per signū. Naꝫ Aristoteles in libro isto quādo determinat compositionem ꝛ consequentiā ꝓpositionuꝫ modalium: non facit mentionem de ue ro ꝛ falso. Quare videtur ꝙ isti modi non faciant ꝓ positionē modaleꝫ. ¶ Preterea philosophus primo prioꝝ.

Bonum nō est bonum magis falso q̄ bonum est malum.

quando dat mixtionem istarum de modo z de inesse non facit mentionem de uero z falso: videtur igitur q isti modi non faciant ppositionem modalez. ¶ Ad hoc vidēdum est qualiter dicatur propositio modalis. Unde sciendum q quidam modi determinant alterum extremum compositionis. idest predicatuz ut sortes currit. Unde sēsus est q cursus sortis sit bonus. z talis modus non facit propositionē modalem. Alius est modus qui determinat compositionem: ut isti possibile impossibile necessarium z cōtingens: isti enim modi determinant compositionem. Ampliant enim quo ad tempus: ut possibile z contingens usq3 ad tempus futurum: sed necesse z impossibile quo ad omne tempus. Nunc autem iste ppositiones addunt quendam specialem modum super illas de inesse. Nam ille de inesse sunt uere: quando predicatum inheret subiecto uere. Unde dato q cursus insit omni homini hec nō est uera: omnis homo currit necessario. Et sic patet: qualiter modales addunt modum specialez super illas de inesse. Nunc autem iste de uero z falso non addunt talem moduz specialem: nam sunt uere simpliciter ex inherentia predicati ad subiectum. nam si cursus inest homini: hominem currere est uerum: sicut ista: homo currit ita q non addunt iste de uero z falso aliquem modum specialem supra illas de inesse. Ideo dico q isti modi uerū z falsuz nō faciūt ppositiones modales ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad pmū cū dicis q nō est uerū zē. Cōcedo. sed tu dicis q uerū est sup⁹ ad necessariū. Dico q non. nā ppō uera bene se hēt ut superius ad necessariuz: quia omnis ppositio necessaria est uera: sed non econuerso: sed iste modus ueruz non est superius ad istum modum necessarium. Et ideo non sequitur: iste modus uerum: non facit propositionem modalem q ppter hoc iste modus necessarium non faciat: quia iste modus uerum nō est superius ad necessarium essentiale. ¶ Ad aliud cum dicis q ppositio modalis dicit a non determinate compositionem. Dico q non sufficit q compositionem determinet: sed requiritur q modum specialez addat aliquem: sed hoc non faciunt ille de uero z falso. Ideo non faciunt ppositionem modalem: cum non addant aliquem modū specialem.

Queritur Utrum propositiones modales z de inesse differant specie: Et videtur q sic. nam magis differūt ppositiones de modo z de inesse q3 affirmatiua z negatiua: sed affirmatiua z negatiua differunt spe: ut patuit per philosophuz superius quando dixit: q propositionum alia affirmatiua alia negatiua: z hic est diuisio generis in species: z si affirmatiua z negatiua differunt specie. multo fortius propositio modalis z de inesse specie differunt: cū magis differant. ¶ Preterea illa que differunt in forma differunt in specie: sed propositiones modales z de inesse differunt in forma. ergo differūt in specie. Quod autem in forma differant patet: nam in illis de inesse forma est inherentia predicati ad subiectum: sed in modalibus forma est determinatio cōpositionis: z ita cuz differant in forma debent differre specie.

Oppositum patet Nam vnum oppositorum nunq3 fit alterum: sed propositio de inesse fit modalis: ergo non differunt specie. Maior de se patet. q vnum oppositum nunq3 fit alterum. Minor patet q propositio de inesse fiat modalis: quia cum dicitur: homo est animal: ista propositio est de inesse. sed cum dicitur: homo necessario est animal: iam est modalis: z ita cum vna possit fieri altera: non differunt specie: ut videtur. ¶ Preterea si propositiones de iesse z de modo differrent specie: vna non posset ad alteraz sequi: sed tamen ad istas de inesse aliquādo possunt sequi propositiones modales: quare videtur q non differant specie. ¶ Ad hanc questionem dicendum q lz quidam oppositum dicant: q propositio de inesse: z modalis specie differant nam sm q dicebatur in vno argumento: illa dicimus differre in specie: que differunt in forma: sed manifestum est q ille propositiones modales z de inesse differunt in forma: q3 in illis de inesse forma est inherentia subiecti cum predicato seu compositio: sed in modalibus forma est determinatio ipsius compositionis: z sic cum in forma differāt: manifestum est q in specie differūt. ¶ Preterea (ut visum est) ille modales aliter se hnt ad oppositionem z 9ñtiam q3 ille de inee. Quare patet differre eas in specie ab illis. ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad primū cum dicis: q vnum oppositū nunq3 fit alterū Cōcedo. Et cum tu dicis q ppositio de inesse pōt fieri ppositio modalis. Dico q nō est uerum. Uñ bene est uerum q materia in qbus est ppositio de inee potest postea eē modalis: sed tñ put est de inesse sub tali forma nō est modalis. ¶ Ad aliud cuz dicis: q si ppositiones de in eē: modales differrēt specie: ad vnā nō sequeretur alia. Dico q hoc non est uerum. nā aliqua propositio potest sequi ad aliaz que differt ab eadē in specie: ut ad istā. sortes est homo. sequitur ergo: sortes non est asinus. z tamen iste due differunt specie.

Amplius si etiam in alijs oportet similiter se habere: z hoc modo videretur bene esse dictum. Aut enīz ubiq3 ea que est cōtradictionis: aut nusq3. quibus vo non est contrarium: de his est quidem falsa: ea que est uere opposita. ut qui hominem non putat esse hominem: falsus est: si ergo he contrarie sunt: etiam z alie que sunt contradictionis.

Postq3 philosophus probauit superius per rationes sumptas a causa: q iste que contrarie opinantur sint contrarie z non ille que sunt de cōtrarijs predicatis. Hic probat per rationem sumptam a signo q ille que contrarie opinantur sint contrarie: z cuz hoc sequitur illa pars [Quare si in opinione.] In qua solutionem datam in opinionibus applicat in enunciationibus: z cum hoc sequitur ista pars [manifestum.] In qua probat quoddam simul positum: z sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas sm duas rationes. Secunda ibi [Amplius similiter.] Prima in tres. Primo ponit maiorem. Secūdo minorem: Tertio conclusionem. Secunda ibi [quibus vo non est.] Tertia ibi [ergo he contrarie.] Sequitur illa pars in qua ponit secundam rationem: z habet duas. Primo ponit rationem. Secundo remouet dubium. Secunda ibi [Manifestum est quoniam nō interest.] Prima in tres. Nam primo ponit maiorem Secundo minorem cum sua declaratione. Tertio cōclusionem. Secunda ibi [illi ergo que est non bonū.] Tertia ibi [Quare z ei que est.] Sequitur illa pars [Manifestū.] Jz hēt duo. Primo enim remouet dubium. Scdo declarat per exēplum. Scda ibi [Ut opinioni que opinat.] Sequit illa ps [Quare si i opione.]

Propō modalis z de iēe spe differunt

Que sit forma i ppōnib⁹ de inesse z modalib⁹

in qua applicat solutionem in opinionibus datam ad enunciationes. Et diuiditur in duo. Primo osten dit q̄ enunciationes que contrario enunciant sunt contrarie: ɀ declarat in contrarijs. Secundo gratia huius exemplificat de contradictorijs. Secunda ibi [Contradictorie autem.] Sequitur illa pars [Mani festum.] ɀ habet duo. Primo enim repetit illud sup positum. Secundo probat [Contraria sunt.] Hec est diuisio lectionis ɀc. ¶ Ad primam partem sic proce dit: ɀ intendit probare per duas rationes sumptas a signo: q̄ iste enunciationes siue opiniones que con trarie opinantur sunt contrarie: ɀ non ille que sunt de cōtrarijs ɀ predicatis. Prima ratio talis est. Sicut est in illis opinionibus in quibus predicata non habēt contraria: ita debet esse in illis in quibus predicata habent contraria. sed in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria sunt ꝯtrarie ille que contrario modo opinantur. ergo simuliter in illis in q̄ bus predicata habent contraria: erunt contraria que contrario modo opinantur: ɀ non que sunt de cōtra rio predicato. maiorem ipse declarat dicens: q̄ ubi cūq̄ dicuntur esse contraria illa que sunt contradicti onis. i. que contrario modo opinantur: aut nusq̄: ɀ ita patet modo illa maior q̄ sicut est in illis opinioni bus in quibus predicata non habent contraria: ita debet esse in alijs. Minorem ipse declarat q̄ in illis in quibus predicata non habent contraria sunt con trarie ille que contrario modo opinantur. Nam con traria huius: homo est homo: est illa que contrarie opinatur. homo non est homo: ergo similiter in illis in quibus predicata habent contraria: ɀ sic cōtraria huius: bonom est bonum. ɀ ista: bonum non est bo num: que contrario modo opinatur.

Enūciati ones q̄ cōtraria opināt tur sūt cō trarie.

¶ Amplius similiter se habēt opinio boni: quo niam bonum est: ɀ non boni quoniam nō bo num est: ɀ super has boni: quoniam non bo num est: ɀ non boni quoniam bonum est: illi ergo que est non boni quoniam non est bonū uere opinioni que est contraria. Non enim ea que dicat quoniam malum est: simul enim ali quando erunt uere. nunq̄ enim uera uere con traria est. Est enim quoddam non malum bo num: quare contingit simul esse ueras. At uo nec illa que est quoniam non est malum. uera enim ɀ hec simul enim ɀ hec erunt. Relinqui tur ergo ei que est: non boni: quoniam non est bonum: contraria ea que est non boni quoniā bonum est: falsa enim hec. Quare ɀ ei que est boni quoniam non est bonum: ei que est boni quoniam est bonum.

¶ Hic philosophus probat per secūdam rationem: ɀ tenet per locum a permutata proportione. Et ideo de bes hic notare q̄ ubicūq̄ arguitur a permutata pro portione: debent esse quatuor. s. primum secundum tertium quartum: ut patet in numeris. nam sicut se habent duo ad quatuor: ita sex ad duodecim: ergo a permutata proportione: sicut duo ad sex: ita quatu or ad duodecim: ɀ si ita arguitur necessario tenet ar gumentum. Modo ergo vide q̄ philosophus argu it a permutata proportione. arguit enim sic. sicut se ha bet non bonum non est bonum: ad istam: bonum est bonum: ita se habet ista: non bonum est bonum: ad istam: bonum non est bonum: ergo permutatim si cut se habet non bonum non est bonum: ad istā: non bonum est bonum: ita se habebit ista: bonum est bo num: ad istam: bonum non est bonum. sed ista nō bo num non est bonum: est contraria huic: non bonum est bonum: ergo illa: bonum est bonum: est cōtraria huic: bonum non est bonum. Et sic ille que contrario modo opinantur erunt contrarie: ɀ non ille que sunt de contrarijs predicatis: in hac ratione sic procedit q̄ primo ponit maiorem: secundo minorem cum sua declaratione ibi [illi ergo que est.] Declarat ergo ibi q̄ isti: non bonum non est bonum: est contraria isti: non bonum est bonum. Nam hui⁹ non bonum non est bonum: non erit contraria ista: non bonō est ma lum: uel illa: non bonum non est malū. nam ista: non bonum est malum: non est contraria istius: non bo num non est bonum: nam uera non contrariatur alte ri uere: sed iste ambe sunt uere. s. non bonum non est bonum: ɀ non bonum est malum. nam ista est uera: non bonum est malum: quia latro qui est quoddam non bonum est malum. similiter ista est uera: non bo num non est bonum: quia latro qui est non bonom: ɀ ita cum sint simul uere ille due. s. non bonum non est bonum: ɀ non bonum est malum: non erunt con trarie. Postea probat q̄ illa: non bonom non est ma lum: non sit contraria huic: non bonum non est bo num: per eandem rationem. Nam vna uera non est contraria alteri uere: sed iste due ambe sunt uere: nō bonom non est bonum: ɀ non bonum non est malū de prima patet q̄ sit uera. s. q̄ non bonum nō est bo num. De ista simuliter est planum q̄ sit uera. s. non bo num non est malum: quia puer in cunis iacēs est non bonus bonitate moris: quia nondū fecit bona ope ra: neq̄ etiam debet dici malus: quia tam paruus fe cerit mala opera. ɀ sic est ista uera: non bonom non est malum. nam puer qui non est bonus: non est ma lus: ɀ sic cum sit uera: ɀ alia simuliter. s. non bonū non est bonum. sequitur ergo q̄ non sunt contrarie. Naꝫ (ut dictum est) vna uera non est contraria alteri uere Quare concludit: postq̄ huic non bonum nō est bo num: non est contraria illa: non bonum est maluꝫ: ne q̄ illa: non bonum non est malum: quia omnes sunt uere: relinquitur ergo q̄ huic: non bonum nō est bo num: sit contraria illa: non bonum est bonū. Ex hoc concludit simuliter q̄ huic: bonum est bonum: erit cō traria illa: bonum non est bonum: ut probatū est per locum a permutata proportione. Etiã patet q̄ iste opiniones que contrarie opinantur erunt contrarie ɀ non ille de contrarijs predicatis ɀc.

Quō ga posse ap pellari nō bon⁹: nec ē malus.

Quō sterí debeat rō a pmuta ta ppōne

¶ Manifestuꝫ est ergo: quoniam nihil interest nec si vniuersaliter ponamus affirmationem. Huic enim vniuersalis negatio erit contraria: ut opinioni que opinatur quoniam omne q̄d est bonum: bonum est: ea que est: quoniam ni hil horum que bona sunt bonum est. nam ea que est boni quoniam bonum est: si vniuersali ter sit bonum: eadem est ei que opinatur: quo niam quicquid bonum est: bonum est. Simili ter autem ɀ in non bono.

¶ Hic philosophus remouet dubium. Superius de derat ipse exemplum in propositionibus indefini tis: ut bonum non est bonum: bonum est bonum. Crederet aliquis q̄ non esset simuliter in vniuersali bus: istud remouet dicens q̄ si affirmatio sit vniuer salis non differunt. nam simuliter contrariatur negati oni vniuersali. Et hoc declarat per exemploꝫ dicens q̄ illi opinioni que opinatur: omne bonum est bo num: est contraria illa que dicit: quoniam nihil eo rum que sunt bona est bonum: idest huic: omne bonum est bonum: est contraria: nullum bonum est

Cōtrarie tas [illegible] ...

bonum. Unde dicit philosophus q opinio que opinatur q bonum est bonuz: si sumat universaliter erit eadem: ut omne bonum est bonum: et similiter de nō bono si non bonum subiciatur.

¶ Quare si in opinione sic se habet: sunt autem he que sunt in uoce affirmationes: et negationes note earum que sunt in anima: manifestū est: quoniam etiam affirmationi contraria quidem est negatio circa idē universalis: ut ei que est quoniam omne bonum: bonuz est: uel quoniam omnis homo bonus est ea que est quoniam nullum: uel nullus: contradictorie autem: quoniam non omnis: aut non omne.

¶ Hic phus postq̄ ostendit qualiter sit in opinionibus: modo applicat suam solutionem in enunciationibus. Et dicit postq̄ ita est in opinionibus: q ille que contrario modo opinantur sunt contrarie et enūciationes sunt signa ipsarum opinionum: manifestū est q in enunciationibus est contraria affirmatio negationi. i. ille que contrario modo enunciant: ut omne bonum est bonum: nullum bonum est bonum: et omnis homo est bonus: et nullus homo est bonus. Et quia dedit modo exemplum de contrarijs: ideo gratia huius modo exemplificat de contradictorijs Et dicit q cōtradictorie sunt: ut omnis homo est bonus: non omnis homo est bonus: aut omne bonuz est bonum: non omne bonum est bonum: et sic de alijs etc.

Enūciationes sunt signa opinionum.

¶ Manifestum est autem quoniam et ueraz uere non contingit esse contrariam: nec opinionē nec contradictionem.

¶ Hic philosophus intendit probare quoddam suppositum in illa parte [Non arbitrari.] quādo probat q ille opiniones que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. supposuerat enim q uera non est contraria alteri uere: et similiter hoc supponit in lectione et modo repetit ut probet illud dicens. q manifestum est supra ex dictis q uerā non contingit uere. i. esse contrariam neqz opinionez nec contradictionem aliquam.

Uera nō ē ɔ̄traria alteri uere.

¶ Contrarie enim sunt que circa idez opposita sunt. circa eadem autem uerum contingit dicere eundem: simul autem non contingit eidem inesse contraria.

¶ Hic philosophus probat illud suppositum: et intēdit talem rationem. Contraria circa idem non possunt esse simul: sed uera circa idem possunt esse simul: ergo uera nunqz erit contraria alteri uere. Circa istaz rationem primo ponit declarationem maioris cum dicit [contraria enim.] Secundo declarationem minoris cum dicit [Circa eadem.] maiorem cum dicit [simul autem eadem.] Hec est sententia lectionis et per consequens totius periermenias etc.

Queritur adhuc circa propositiones modales. Utrum modus predicetur in illis: et uerbum subiciatur? Et videtur q modus nō predicetur: quia determinatio compositionis nō est alterum extremuz compositionis: sed modus est determinatio compositionis: ergo non est alterum extremum: et ita non est predicatum: et sic modus non predicatur in istis propositionibus modalibus. ¶ Itē si modus predicaretur in istis propositionibus: et dictum quidem subiceretur: tunc cum dictum sit singulare omnes propositiones modales essent singulares: et sic ex ipsis non contingeret sillogiçare: quod tamen est falsuz. Nam fit bene sillogismus ex modalibus: ut hic cum dicimus omnem hominem currere est possibile: sor. est homo. ergo sor. currere est possibile. et ita cum sillogiçamus ex modalibus: patet q non omnes sunt singulares: et sic non subiciatur dictum: quod est singulare: quia tunc eēnt singulares.

Modus ē determinatio cōpositiōis.

Ex modalib⁹ fit sillo.

Oppositum patet per philosophuz qui dixit superius q quatuor sunt oppositiones: sicut patet in illis dictis: esse et nō esse. et sic patet q modi predicantur in illis modalibus.

¶ Ad hanc questionem dicendum q modi predicātur in istis modalibus: mediante tamen uerbo: et uerbum subicitur quando uerbum est infinitiui modi: et sunt isti modi quatuor: et differunt ad se inuicē. Nam isti modi possunt ampliare compositionez: et hoc potest esse tripliciter. Uno modo quantum ad esse permixtum potentie: et sic sunt possibile et contingens. Alio modo quantum ad purum esse: et sic est necesse. Alio modo quantum ad priuationem puri esse. et sic est impossibile. ¶ Et nota q possibile et contingens differunt. Nam possibile dicitur absolute non per cōparationem ad suam causam quam habet. et ideo distinguitur quoddam contingens ut in paucioribus et quoddam ut in pluribus: et quoddam ad utrumlibet. Exempla fuerunt superius visa. ¶ Et nota propter solutionem argumentoruz: q cum dicimus hominem currere est possibile: hic est duplex compositio. Una est compositio in ipso dicto: ut sortem currere: que tantum ualet sicut ista: sortem currentem esse: Et est ibi alia compositio principalis: cum dicimus hominem currere est possibile. et ista compositio importatur per hoc est: quod est uerbum principale: nunc autem modus iste possibile: est predicatum: et pars principalis compositionis: et non determinat illam compositionem principalez: sed determinat compositionem ipsius dicti cum dicimus ita: hominem currere est possibile. hoc possibile determinat compositionem importatam per illud dictum currere. ¶ Ulterius notandum propter solutionem secundi argumēti: q iste propositiones possunt sumi dupliciter. Uno modo quantum ad subiectum enunciationis. Alio modo quantum ad subiectum locutionis. Et dicitur in istis subiectum enunciationis totum dictum. Subiectum autem locutionis dicitur illud de quo fit locutio: ut hominem currere uel sor. nunc autem iste enunciationes si considerentur quantum ad subiectum enunciationis: quod est dictum: cum illud dictum sit singulare omnes possunt dici singulares. Sed si considerentur quantum ad subiectum locutionis possūt dici universales uel particulares uel indefinite et singulares: ut omnem hominem currere est possibile: universalis est: hominem currere est possibile: indefinita est. sed cum dicamus quendam hominem currere est possibile: particularis est. sor. currere est possibile: singularis est. Sed si cōsiderentur omnes iste quātum ad subiectum enunciationis quod est totum dictum: et dictum quodlibet sit singulare: et unum non est aliud: sed unum est diversum ab alio: secundum hoc omnes possūt dici singulares. Per hoc patet solutio ad obiecta etc. ¶ Ad primum cum dicimus illud quod determinat compositionem non est alterum extremuz compositionis. Concedo: illius compositionis quam determinat. Unde (ut visum est) iste modus possibile: cum dicitur sortem currere est possibile: bene est alterum extremum compositionis principalis et non determinat compositionem principalem sed determinat compositionem ipsius dicti ut visum est

Nota q̄ modi p̄dicantur i modalib⁹ ɔ̄ uerbū infinitiui modi subiicitur

Posse et ɔ̄tingēs dñt. Triplex ē cōtingēs.

Duplex ē cōpō i ppoib⁹ modalibus.

Subiectū enūciationis. Subiectū locutiōis

¶ Ad aliud cum dicis q si modus predicaretur z dictum subiceretur: tunc cum dictum sit singulare: omnes propositiones modales essent singulares: z sic non contingeret sillogiçare: quod falsum est. ¶ Ad hoc iam patuit solutio q si considerentur iste modales quantum ad subiectum enunciationis: sic bene possunt dici omnes singulares quantuz ad subiectū locutionis: sic non sunt omnes singulares: ut visum est. Et intellige quod dictum est: q in modalibus debet verbum subici veritatem habet quādo modus accipitur nominaliter: z est verbum infinitiui modi: aliter autem non: ut homo necessario est animal: ibi non subicitur verbum quia non est infinitiui modi: z tamen est propositio modalis. Et sic patet ex predictis qui sunt modi facientes propositiones modales: z q verum z falsum non faciunt propositiones modales: sed solum isti quatuor predicti modi qui addunt modum specialem. Et ista circa lectionē sufficiant: z per consequens circa totum librum periermenias.

VENETIIS PER SIMONEM
DE LVERE.
X. DECEMBRIS. M. DVII.

Registrum.

A B C D E F G H I K L

Primus z ultimus quaterni. alij terni.

gnf.7.

